This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Nr P. III 209.

TÖRÖK-MAGYARKORI

EMLÉKEK.

OKMÁNYTÁR.

IX.

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY : OKMÁNYTÁR.

IX.

PEST, 1872

EGGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

TÖRÖK-MAGYARKORI

ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

SZERKESZTÉK

ÉS

JEGYZETEKKEL ELLÁTTÁK

SZILÁDY ÁRON és SZILÁGYI SÁNDOR.

AKADÉMIAI TAGOK.

HETEDIK KÖTET.

PEST, 1872

EGGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

Pest, 1872. Nyomatott az Athenaeum nyomdájában.

Digitized by Google

DB901
M4
v.9

TÖRÖK-MAGYARKORI

ÁLLAM-OKMÁNYTÁR.

HETEDIK KÖTET.

M845338

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

Celsissime Princeps!

Felici Celsitudinis Vestrae Legati Generosi Stephani Miko discessu, et praesentibus Celsitudinis Vestrae supplicem me adhibere nolui desistere, prouti jam una cum praedicto Generoso Legato convenimus, ut Celsitudo Vestra tum ex germanis, tumque Polonis, quosdam faustos rumores mittendos, omnem intendere curam non praetermittat, et in eorundem littera supplicationem juxta Celsitudinis Vestrae vota includat, eandem fausta nuntia continentem exauditurum spero, meamque in eadem et aliis occasionibus perpetuam offero fidelitatem; quo ad tributum illud Potentissimus Imperator voluit integrum, et mutuos dedit octo mille leones, pro ejusdem summae suppletione Supremus Aerarius sine tefterdar. De caetero Celsitudini Vestrae ac filio dilecto felices rerum successus, sanctaque Paschalia a caelo auspicor maneoque

Celsitudinis Vestrae servus paratissimus

Sefer Aga Portae

Otthomanicae Interpres.

Die 3-a Aprilis A. S. 1685.

Kivül: Celsissimo Domino, admodum Domino Michaeli Apafi, Siciliae (igy) Comiti ac Transylvaniae Principi, mihi clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev XXIX. kötet.*)

II.

1. Thur városa előszámlálván maga inségét, melyet részszerint a sokszori reájok szálló törököktül, részszerint a magyar vitézektül szenvedett, a quartélytartásra elégtelensé-

Digitized by Google

gét mondja, és ez okon könyebbitést kiván magának. A többi között jelenti, hogy Kövér Ferencz uram katonái lovakat vittek el, vermeket bontogattak, egy embernek a kezét megvágták, némely emberek marháját vágták le. Végezetre bizonyos puszták levén a város kezénél zálogban, Máday Péter uram is avatja közit hozzájok, s fenyegetődzik ellenek, ha az ő kegyelme portióját is meg nem bérlik.

Resolutio : A puszták dolgát, kihez Maday uram is avatja közit mi nézi, ha ugyan igaz jussa van ő kegyelmének hozzája, tartoznak a thuriak az ő kegyelme portióját is megarendálni, ha a határt egészen akarják élni. Eddig hogy éltek, nem tudhatni, ha annak birásában praescriptio nem intervenialt-e?

Ezt a dolgot Maday uram és a thuriak között hopmester uram igazitsa el igazságosan.

2. A thuri kántor, Otlik uram ezenben ez nevezet szerint Bokony István hadnagyságában levő Thót Gergelytül vett egy lovat, kit szakmári labanczoktúl hogy nyertek volna, mondotta, felelt is felőle, azonban kövi ember reá jövén és megesküdvén elvitte, pénzinek restitutióját kivánja immár a kántor.

Resol : Rebus sic stantibus, vagy alkuttassa meg őket Ottlik uram, vagy impendáljon törvényes statisfactiót, ha pedig ő kegyelme elmúlatná, hadi biró uram maga székin revidealtassa, comprobálván a kántor is maga assertióját.

Meg van hagyva komornik uramnak, idézze be a katonát és igazitsa el a dolgot.

3. Bejcsy János uram leveleinek resignatióját supplicalja, melyeket néhai jászai prépost Horváth György sógora kezében pro conservatione adott volt.

Resol : Jelenik András uram revidealtatván és regestraltatván a levelek consignatióját, azoknak küldje meg, ezeket specialis lajstromban íratván, kikre ha hitet mond Bejczy uram, meg nem tarthatni. Ilyen formában kell írni Jelenik uramnak és azután adja ki a leveleket.

4. Vörös Mátyás uram tokai s tályai szőllőinek dézma alól való felszabaditását sollicitalja, egy pincze-házhelynek, mely ő kegyelme tokai háza szögletiben vagynak collatiójával együtt.

Res : Dolinay uramnak kell írni, minemü szőlleit gon-

Digitized by Google

dolja, hogy eliberáltathata urunk Vörös Mátyás uramnak, urunk notabilis kára nélkül adja opinióját.

5. Bán Ferencz maga leánya, ugy mint Jármy György relictájára ura halálával szállott bizonyos ingó jóknak Jármy András uram által lett megtartóztatásárúl panaszolkodik, kérvén parancsolatot nemes Szabolcsvármegyére (mivel most a törvények nem folynak) hogy azon nemes vármegye igazságot szolgáltasson.

Res: Justum petit. Ilyen formán írni kell a vármegyének.

6. Becskeházy uram elbucsuzván tisztartóságának tisztitűl, lakó helyet instal Szádvárában, és a végett kapitány uramra kiadandó parancsolatért.

Res: Nagyságod kegyelmessége rajta. Írni kell a szádvári kapitánynak, adjon lakó-helyt a várban Becskeházy urammak. Becskeházy uramnak is kell intimálni.

7. Malatinszky uram ír Farkas János uram mellett, hogy a hadakat össze nem gyűjthetni, hanem ha nagyságod kegyelmesen parancsolni méltóztatik, hogy a nemes vármegye hadaival is kergessék össze őket.

Res: A vármegyének kell írni, segélje összekergetni Farkas János hadait, magának is ezt kell intimalni s megparancsolni, hogy siessen bemenni Kassára.

8. A gyomai praedicator Solymossy Boldizsár elszegényedvén, elemosinát kér.

9. Néhai Baxa István és felesége javaihoz közöket avató atyafiak supplicalván azon jóknak szabados birását, mint successorok végre az igaz és törvényes utat is választják maguknak, kivánván az nemes vármegyék, városok és a Hegyalján levő birák által decisióját ezen dolognak.

10. Az ungvári vice kapitány bizonyos munitiokat és várbeli szükségeket kiván.

11. Szirmay Péterné asszonyom az öreg, instál, fia Szirmay Miklós szabadúlásában méltóztassék nagyságod kegyelmességét mutatni.

Res: Szép biztatással kell választ adni, hogy kegyelmes urunknak vagyon gondja reá és munkálódik szabadulásában.

12. Ugróczy a cancellarista sok kárát előszámlálván, s

Digitized by Google

lovainak elveszését, elégtelennek látja tovább magát a szolgálatra, ez okon bucsuzik.

13. Geske János a munkácsi czaibert némely fogyatkozásit a várnak représentálja.

14. Az munkácsi pattantyusok hópénzbeli fizetések mellé be nem érhetvén azzal sztükségeket, valami kevés praebendat solicitalnak.

Res : Radis uram informálja urunkat, ha meg rendelik-e a jobbitást, s mennyivel ?

15. A lovasok egy-egy köpenyegért instálnak.

16. Az nagyságod nagy dobroni jobbágyi panaszolkodnak, hogy a vitézlő rend mód nélkül bánik velek. A molnár sem maradhat már meg, ennek sem leszen ezután haszna, a hajdúk hajtják marhájukat, hordoztatják magokat, ki miatt a szeres szolgálatot sem vihetik végben. Már a templomokat és keritéseket is szabadon felverik, semmiek meg nem maradhat, éhel halva lesznek. Ezeknek orvoslásáért könyörögnek.

17. Gyürky András uram Vécsey Sándor szürtei portióját cum universis appertinentiis kivánja magának feleségének és két ágon levő maradékinak kegyelmesen conferaltatni.

Res : Dolinay uram informálja urunkat minemű s mibül álló portio légyen ez.

18. Fényes János uram nagyságod szolgálatjában sebben esvén hogy a mián nem szolgálhatott, komonik uram egy kantor pénzét tartóztatja, melyet magának kiadatni supplical.

19. Mád városa gróf Erdődy György uram részérül való mészárszéket és korcsomát kiván magának conferaltatni.

Kivülről. Memorialia resoluta Anno 1685. die 5. Aprilis.

(A kir. kamarai levéltárában levő eredetiről.)

III.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram.

Isten nagyságodat fejedelmi méltóságában számos üdökre birodalmának messze való terjesztésével, életét s kedves jó egészségét boldogúl szerencséltesse és sokáig megtartsa,

Digitized by Google

mint kegyelmes uramnak alázatosan kévánom. Jól lehet kegyelmes uram, szolgai kötelességem is azt tartván, nagyságodat eddég is meg udvaralanom szándékomban volt, s vagyon, annyira való alkalmatossagom adatván, el sem múlatom; hogy penig ennyire is haladott, kérem alázatoson nagyságodat, feledékenységemnek vagy nem akaratomnak ne tulajdonittassék, hanem az sok külön külön felé való distractioim és az fenforgó s villangó állapotok akadályoztatván, múlaták el velem eddig is, kit első alkalmatossággal ez után is elkövetni kész vagyok, mihelyt annyira való tágosságot vehetek magamnak.

Tuvábbá még Isten ő felsége azt az időt s alkalmatosságot adná, hogy személyem szerint nagyságodat alázatosan megudvarolhassam, t. Kantakuzénus Máthé öcsém uramtúl értém most, hogy nagyságod curiositatis gratia a jeruzsálemi útazásimrúl méltóztatott tudakozódni, és ha mi ráritások kekezem közt volnának, kévánná látni; noha oly fejedelmi nagy méltóságos személynek való ráritásim nem lehetnek, mindazonáltal az veres tengerbül az minémü alacsony aprólékokat kaphattam és most kezem ügyiben talált lenni, akarván nagyságodnak azzal is alázatosan kedveskedni oda küldöttem, kérvén, méltóztassék nagyságod engemet is több alázatos régi szolgái s hívei között ez után is egyiknek ismerni, és fejedelmi kegyelmességével éltetni, kit életem fogytáig egész nemzetemmel nagyságodnak alázatosan igyekezem megszolgálni. Ezek után nagyságodat Isten kegyelmének és magamat az nagyságod fejedelmi gratiájának ajánlom. Datum Bukurestini die 10. Mensis Aprilis Anno 1685.

Alázatos szolgája. *(Oláh aláirás.)*

Michael Kantakuzeno.

Kivül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Regni Transylvanie, partium regni Hungarie Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

IV.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos levelét az Lengyelországban küldendő inclusákkal együtt Szenczi uram megérkezése alkalmatosságával tegnap estve nagy alázatosan vettem. Az Lengyelországban szólókat magam specialis emberemtől mindjárt ma expediáltam Striben, recommendálván magam is az administratornak mennél hamarébb való elküldését, de Szokolovics uramat nem itéltem Lengyelországban alkalmatosnak, más formában küldöttem el. Soldos uram által kezemhez küldött méltóságos levelét is, már antecedentius megírtam vala nagyságodnak hogy elküldöttem, de recepisse ír is róla nekem az administrator, de még eddig semmi levelét nem vettem Absolon uramnak, noha minden órában várom s akarnám, minthogy még eddig el nem mehetett Baranovszky és Gál Márton nagyságod után, ha innen való megindulásokig vehetném nagyságodnak szóló Absolon uram levelét, hogy ő kegyelme által küldhetném jó securitással nagyságodnak, mert a Szennán lakó labanczok valóban vigyáznak az póstásokra, s már vala is oly intentióban az elmúlt héten a német hogy Bodrogközben is a postások vigyázására tegyen praesidiumot, de az nagy vizek gátolták meg, hat kompania német és két kompania horvát Kaposig mentenek vala, de ott által nem mehetvén visszatértenek Ungvár töviben, ezenen háltanak, Szenczi uramat arra nem vehettem, hogy nálam legyen asztala, mivel felesége és cselédje lévén, velek kiván inkább enni, mindazáltal adtam ő kegyelmének quartélyt, meddig itt lészen ő kegyelme élhet belőle. Zombori Péter Kende Jánoson megszabadúlt, az is már nyavalyás itt vagyon, minthogy semmije sincsen itt asztalomnál tartom nagyságod közelebb való jöveteléig, most is menne, de nem mehet, mindazáltal vár nagyságod parancsolatjától. Gellértfit is kiverték vala, az kuruczczá lett hat német miatt, nem hívén hogy magok jóakaratjokból lettenek kuruczczá, hanem én erőltetésemből, de megmondották mind Kende János s mind Gellerdfi előtt, hogy soha az szakmári profontra nem mennek, sőt úgy tudják, a többi is mind eljönnének,

Digitized by Google

csak volna módjok, valóban apprehendálta is az commendans, hogy azok kuruczczá lettek, mihelyt megtudta valamennyi rab vas nélkül volt, még az Sáros vármegyei követeket is Zombori uramat s a többit vasban verette, de megírám, ha azokon nem könnyit, itt s másutt is hasonlót követünk el. Azon hat németet nagysagod parancsolatjából kivágattam az vasból, úgy hogy a dragonyok közé vigye Baranovszky uram, de minthogy most nincs mód az elmenetelekben Szeregnyére küldöttem, megfizetvén nekik, hogy a többivel ott legyenek, mig a dragonyok közé mehetnek, minthogy ugy is lettek s állottak az nagyságod hűségére: már seregimen husz német vagyon, a kiknek én fizetek, a magyarjának pedig grófné asszonyom fizetett meg egy hóra, de az mint izené ő nagysága már Galambos uram a korcsomájára akar ő nagyságának kezdeni, eddig pedig nem volt ő kegyelme ususában, tudom ha impetáltatik, fogja az asszony búsitani nagyságodat felőle, noha engem találá meg ő nagysága, ne engedjem háborgatni, ha már az hajdúságnak is megfizetett. Az salétromról való comissiót Izdenczi uramnak szólót kezemhez vettem, de úgy látom az vizek miatt lehetetlen most ide szállitani, az marha erőtlensége miatt is csak tüzifát sem hozhatnak az erdőrül. Én mind az nagyságod itt levő szolgáit valóban küldeném nagyságod után, de csak az nagy árviz és nem bátorságos utazással mentik magokat; Komlósi seregének is eléggé intimálom menjenek nagyságod után, de már ha Baranovszky uram elmegyen, talán magával elviheti. Itt valóban sok az elmaradt katona, hajdú, az szegénységet eléggé nyomorgatják, már patensemet is bocsátottam ki a vármegyében, hogy afféle zászlóján kivül járó s kóborlókat öt száz forint birság alatt fogják, de az szegénység csak nem meri megcselekedni, ha kiküldök csak az nagy erdőt veszi a nyakában, valóban lesznek is labanczczá, tiz, husz megyen be Szakmárra, és meddig Szakmár fönn leszen, mind igy lészen ez. Bajomi uram írja, hogy nagyságodtúl parancsolt dolgát egynehány hónapokig sem viheti végben, valóban búsúlok is, félkezem lévén ő kegyelme itt nekem, s mindazon, hogy ide udvarbirót honnan szerezzek, mert itt én e tájon arra való embert nem tudok, ez pedig a mostani nem arra való, hogy ezt a tisztet viselje, akár véle, akár nála nélkül. Szenczi

Digitized by Google

uram az memorialéjában való dolgokat még nem adta értésemre, azért azokrúl most kegyelmednek nem adhatok választ mindazáltal az mint egészségem engedi nagyságod parancsolatjának engedelmeskedni kész vagyok. De reliquo kivánom, hogy Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencséltesse s boldogitsa, és hozza közinkben mentül hamarébb örvendetes állapotokkal, az melyet szivbül kiván nagyságodnak alázatos szolgája.

In arce Munkács die 12. Apr. 1685.

Radics András m. p.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

V.

IV. Muhammed.

Kadik s hákimok példányképei stb. kik az Erdélyből ide vezető út mentében egy esztendeig kadik lesztek, jelen császári czimeres levelem hozzátok jutván tudjátok meg, hogy ha az ezt előmutató futárok valamelyötök területére érkeznek, minden két ember tovaszállitására két lovat rendeljetek, oly helyeken hol arra való lovak nem találtatnának ilyenekről, gondoskodjatok, azon felül melléjök kalauzt is adjatok. Egy szóval késedelem nélküli gyors utaz hatásukra minden rendelést megtegyetek. Jól megértsétek s fényes névjegyemnek hitelt adjatok

Kelt a budai mezőben 1096. Sabán 20—29.=1685. Jul 22—31.

Kivül törökül: Két lovat kell adni.

Egykorú m. jegyzet: Anno 1685. circa fiuem Julii adta a szerdár Ibrahim passa, uti levél egy egész esztendeig szolgál az urunk szolgáinak jövet s menet akárki legyen a jövő s menő.

Szerdárhoz való passus.

Jegyzet: Ezzel szóról szóra megegyező útlevél találtatik az erdélyi Muzeum török kéziratai között a következő 1097. Dsemázilülevvel 20—30=1686. April 14—24 évről. A táborhely neve hol kiadatott olvashatlanná vált.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárban.)

Digitized by Google

VI.

Méltósagos fejedelem kegyelmes uram.

Útban találván Mikó István uramat ő kegyelmét Fogarasi Sándor az nagyságod levelével, kezemhez küldötte ő kegyelme, mely dolgokból mindenekben igyekszem az nagyságod parancsolatjához magamat alkalmaztatnom. Az debreczeniek megbántódása felől magam is megtalálám az kiháját, (ig)íré jóakaratját, hogy megmondja az vezérnek, Maurocordatus uram által is bővön declaráltattam, de mingyárt azt kérdi, hol van az nagyságod arról való levele. Szefer aga az mostani universalis tolmács ott benn volt levelekkel, mikor az kihája megbeszéllette a fővezérnek, olyan választ tett, eddig is volt parancsolat felőlök, ujjobban is parancsol az budai vezérnek, az egri és váradi passáknak, megoltalmazzák őket, parancsolna affelől is, hova szálljon Tökölyi uram, de semmi helye nincsen, én kegyelmes uram az nagyságod levelét mind az aranyakkal együtt megadtam Maurocordatus uramnak, melyre választ írván nagyságod kezében küldöttem. Az adó dolga kegyelmes uram mint ment végben, Mikó István uram ő kegyelme nagyságodnak referálhatta, soha semmiképen oroszlányos tallérül nem acceptálák, hanem kéntelenittetténk nyolczezer oroszlyános tallért kezességnek alatta leválni az teftadartól, melyre interest nem kévána. Mikó uramtól küldött levelemben is megírtam nagyságodnak, most is alázatosan könyörgök mint kegyelmes uramnak, méltóztassék beküldeni hova hamarébb, ne legyen az iránt is valami nagy búsúlásom. Isten nagyságodat boldogúl szerencsésen éltesse. Drinápoly 14. Aprilis 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Gyárfás Pál m. p.

Kívül: Az méltósagos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredetj. lev. XXIX. kötet.*)

Digitized by Google

VII.

Ajánlom szolgálatomat kegyelmednek.

Isten sok jókkal áldja meg kegyelmedet. Túrról 4. praesentis datált kegyelmed levelét az inclusákkal, melyeket Koháry István szegény rab bátyám uram küldött, igen kedvesen vettem. Szegény bátyám szabadulásában totis viribus addig is laboráltam, most is mindent elkövetek, az mi lehetséges, remélvén még fogsából való kibocsátását, melylyel az méltóságos fejedelem ezen keresztyén tartományok előtt nem kicsiny dicséretet nyer. Mód nélkül való nagy sarczon hogy szabadúlhasson, mostani romlott állapotunkhoz képest lehetetlen, mivel ezekben az felfordúlt időkben magam is csak tengődök. Másonnan az sok publikumokra való erogatiok miatt semmi reménységünk nem lehet. Mindazáltal az mi vékony értékünkből kitelik, azt kegyelmeért nem szánnánk, ha irgalmasan kibocsátódnék. Bár csak szegény rab bátyám valami kevés időre, akár hittel akár erős kezességre jöhetne ki, szabadúlása tudom aproximalódnék, talán az méltóságos fejedelem sok nyomorúságával nem fog gyöngyörködni szegény bátyámnak, hanem irgalmasságot véle cselekedni méltóztatik.

Az kegyelmed feleségének szóló levelet bizonyos alkalmatossággal megküldöm, csak Galgóczról is tudom az kegyelmed öcscsének, vagy Nagy-Szombatba vagy Lukára az kastélyba megküldik. Ezek után Isten kegyelmedet éltesse jó egészségben. Datum Csabragh 17. Aprilis 1685.

Kegyelmednek jó szivvel szolgál

Koháry Farkas m. p.

Külső czim : Generoso domino Casparo Sándor (pleno titulo) etc. domino mihi observandissimo. Thúr vel ubi.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

Digitized by Google

VIII.

Kegyelmes uram.

Nagyságodnak alázatosan szolgálok s minden dolgaiban boldog előmenetelt kivánok.

Kis Ferencz uram ma Böszörményben elvévén levelemet jött ide hozzám, ő kegyelme sem maga, sem serege oda nem ment Telegd felé, bizonyos emberektül leveleimet oda megküldte ő kegyelme, de én arra nem hagyom, hanem elküldöm ujabb leveleimet. Kökényesdi uram küldötte Harsányból ez nagyságodnak szóló levelet, kit is megküldtem nagyságodnak. Kis Ferencz uram beszédét s szavait is akartam nagyságodnak megírnom, tiz katonát hallott, hogy mentenek be Erdélyben, melyhez képest javalja, hogy az katonák lennének helyben, mert sokat zugolódnak. Kerekiben még nem volt senki. Porupszki uram ma sem ment ki innen, az katonák a városiak hallatára szidták ma, várjon az ördöglelkü ilyen fija, ha lóra ülök, mit hall s reá küldtek, hogy az bihari bort kezdesse ki nékiek, de nem cselekedtem; Biharrúl vagy tizennyolcz csebret, Csatárbúl hetet, Püspökibül mennyit nem tudom; most küldtem érte Beregh-Beszerményben, oda hozzák egyebet semmit nem, talán valaki biztatja őket, de írtam hogy jöjjenek hozzám vagy ketten. Beszél ilyet is hogy javallaná nagyságodnak mindenek felett Ónodot s Kállót erősiteni, ha azok alá jönne az ellenség fel nem égettetnék magokat. Tudakoztam eléggé honnét vette, esküvéssel felelte, hogy csak egyenesen nagyságodhoz való igaz hüségébül mondja s javallaná. Holnap délután Kállóban megyen ő kegyelme, de nem fog oda késni az a mint mondá, ily hirt is hallott, hogy az váradi török 27 magyar fejet is és 7 rabot vitt be, az török labancznak mondja, de talán kurucz volt, annak tudakozása felől is parancsolt. Ide kegyelmes uram sem szénát, sem szalmát nem hoztak egy szálat is, sehon a környékben sincs, ha csak Debreczen tájárúl, az honnét is lehetetlen hozni; az marha eldöglött, a ki maradt lábán is alig áll. Isten nagy-

Digitized by Google

ságodat kegyelmes uram jó egészségben éltesse. Komádiban 17. Aprilis 1685.

Nagyságodnak kegyelmes uram alázatos szolgája míg él
Ubrizsi Pál m. p.

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.).

IX.

Minden jókat kivánok megadatni.

Nagyságod hozzám küldött úri levelében mit írjon megértettem, nagyságod tülem hírt tudakozván, mely órában uri evele jött hozzám, azon órában érkezék hatalmas egri passa emberei alól Nándor-Fehérvárrúl. Istennek hála jó hirt beszélnek, ugy hogy tenger mellett levő horvát hadat megverték, mint 10 ezerig való fejet hoztak, 2 vagy három várat is visszavétek, azon kivűl is győzhetetlen császárunk hada ágyui hozzá való eszközzel éléssel Lándor-Fejérvárból Buda felé minden nap jü; Isten engedelmébül lengyel felől is mi hírt beszílnek: követei császárunkhoz kijött, győzhetetlen császárunk követekből egyiket megtartotta, minden szándik békessígre, Isten megengedvén; tatár hánt 2 száz ezer emberrel Erdélyre rendeltik, mely hírekből nagyságodnak is értésire lehet; szerdálunkhoz menő embereit meg nem érkeztek. Ezek után Isten tartson. Datum Szolnok 1685. die 20. Aprilis.

Nagyságodnak jóakarója.
Murteza fübék.

P. S. Szatán Muradin felöl is írhatom, Tömösváron vagyon, hadai ki innét Maroson ki túl, jenei pasa tihája is Tömösvárra ment eliben.

Ide hozzám jött budai vezérnek szerdalunknak szoló úri leveled mingyárást elküldöttem, hozzám semmi válasz nem jüvén.

Külczím: Hatalmas győzhetetlen császárunk magyar hadainak s Magyarország ríszínek s nekem fejedelem uri jóakaromnak ez uri levelem adassék Tökölyi Imre ű nagyságának keziben. Cito

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

X.

Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk.

Nagy alázatossággal való szolgálatunkat ajánljuk mint kegyelmes urunknak nagyságodnak. Nagyságod kegyelmes parancsolatját mindkét részrül nagy alázatosan vévén, ahoz alkalmaztatjuk magunkat, noha az vizek hirtelen és reménységünk kivül való megapadási és Dienes uram levele kit alázatosan megküldtünk nagyságodnak kivánták volna itt léttünket. Irtunk mindjárt postán Geczi uram ő kegyelme után Kassára, nagyságod kegyelmes dispositiója minél hamarébb való effectuatiójáért, és Egré is becsületes embert küldtünk az h. császár és fővezér leveleivel, ha csak holnap öszveveheti is kapitány uram az hadakat, holnapután megindulunk, igyekezvén addig nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint, mindeneket az mint lehet rendben vinni és hagyni. Ezzel nagyságod fejedelmi kegyelmességében ajánljuk nagy alázatosan magunkat, maradván életünk fogytáig, nagyságod méltatlan alázatos szolgáji s hívei.

Ónod 24. Aprilis 1685.

Szepesi Pál m. p.
Szöcs János m. p.

Külső czim : Celsissimo principi ac domino domino Emerico Thököly, partium regni Hungariae domino etc. domino domino nobis clementissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban)

XI.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatját tegnapi napon vévén, melyben kegyelmesen mit parancsoljon nagyságod az táborozó requisitumok felöl, bizony jó szivvel mind eddig teljes tehetségemmel voltam volna s volnék rajta, hogy addig véghez vittem volna, de mind eddig is mesteremberek ugymint kerékgyártók nem jöttenek, hanem az mit az czigányokkal körül erre véghez vihettek most hamarjában nagyságodat kegyelmes

Digitized by Google

uram nem tudósithatom mindenekrül mint folynak dolgaim, hanem Madács uram által minden lajstromimat le fogom küldeni, s mind extractusimat hogy mennyi cseléddel vagyok s mennyi költséggel vagyok, s mivel a szőlőket is, az collegiumhoz valót már első munkáját véghez vittem, s kapáltatására már egyébünnen pénzt nem tudok honnan teremteni, hanem Dolinay uram parancsolatjából hozattam 11 egy hordó lőrét, melynek egyike tőtelékre ment az tizet ki fogom árultatni, avval miveltetem. Egyéb ujsággal és majorságommal nem értethetem nagyságod kegyelmes uram, hanem az kertbül ilyen saláfával az micsodást küldöttem, többet is küldenék csak tudnám hogy hogy hamarjában elküldeni, hogy el ne vesszne. Ezek után Isten nagyságodat kegyelmes uram minden feltett szándékiban szerencséltesse, ellenségin adjon győzedelmet, birodalmának székét erősitse. Datum S. Patak die 25. Aprilis Anno 1685.

Nagyságodnak legkissebbik alázatos szolgája

Eökrös György m. p.

Külső czím: Az én jó kegyelmes uramnak, méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre, nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan irám.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XII.

Anno 1685. die 25. Aprilis. Kegyelmes uram Petróczi uram ő nagysága is Kende Gábor uram jelenlétekben proponálta, mivel rendetlen dolog kevés jövedelem mellett sok se kiváltképen haszontalan tartassék, azért ki kell szedni a javát és az aljasát ki hányni. Azért legelső lévén Ottlik uram ezere a mustrán, minthogy feles horvát is vagyon, és különös horvát sereget is akar kegyelmes urunk állitani, azért azokat kivévén, noha kevesedni fog az ezer, mindazáltal másokat is kész kegyelmes urunk hozzá tólni s jókkal szaporitani inkább, s nem fogyatni az ő kegyelme ezerét. Azonkivül az ezerekbül egy karabélyos sereget is akar kegyelmes urunk választani, ki 60 emberbül álljon. Ezeknek tiszteirül discuralni kell, mennyi s micsoda legyen. Az kornéta alatt levő förendek is naponként osztassanak oly helyekben kegyelmes urunk szállása eleiben éj-

Digitized by Google

szakára lovastül s fegyverestül. Az 60 karabélyos katonának ne augeáltassék fizetése, avagy hanem mivel mutasson fizetésen kivül kegyelmes urunk kegyelmességet. A szolgája ezeknek ne járjon seregbe, és mindenikének 3 lova legyen; az excedens vitézek és a mustrák alatt magokat nem praesentálok, hanem szabad akaratján járók, igen fortiter büntettessenek meg. Kire reá felelt Ottlik uram, hogy most a mustrának ideje, most mindjárt kegyelmes urunk jelenlétében kimutatja. E mellé az kivántatik, hogy militare edictumok legyen és az excendensek azonnal a szerint büntettessenek. Kegyelmes urunk jószágaiban levő kegyelmes urunk szabadosi legyenek ezután a levélhordózok, kik telnek circa ad Nro. 60, azonkivül hogy némely helyek egészen szabadok, és csak afféle szolgálattal tartoznak, kirül van már parancsolatja postamester uramnak. A karabélyosoknak kegyelmes urunk adjon fegyvert, kinek arra egyszer és másszor apródonként a fizetésébül defalkálódjék, de a karabély ingyen adassék, fizetése penig mindenkinek legyen.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XIII.

Tugra.

Hatalmas győzhetetlen tündöklő török császár urunk váradi végvárának és hozzá tartozandó több helinek, hadinak, tartománinak, vármegyeinek és sanczokságainak főgondja viselője az méltóságos tekintetes és nagyságos vezér Mehemet pasának tihája az Szulemán aga köszönetem után akarom értésetekre adnom: Mező-Gyánban levő hadnagyok, ugy mint Mészáros István és Halász László, hogy ti miulta Mező-Gyulán laktok két honapjánál lévén, több sok elszenvedhetetlen dolgot követtetek el rajtok, még is csak elszenvedtük és ük is elszenveditik, mostan is immár újabban lisztet, marhát és egyébféle élist és szekereket rajtok kértetek, azoknak peniglen császárunk számára való szekereket adni is elégtelenek, nem hogy még hijában való helyre; ezért üket sem szekérnek kérésével, sem egyéb éléskivánságával ne háborgassátok, hanem

Digitized by Google

nekiek békét hagyjatok, elégedjék meg ennyi ideig való ott lakástokkal, mert ha valami erőszakot követtek el rajtok, minden bizonnyal el hidjétek magatok kárával is el kell róla hadnotok, azután azt ne mondjátok, hogy tudtotokra nem esett ezen dolog. Irtam in Várad die 27. Aprilis 1685.

Külczím : Ezen levelem Mező-Gyánban levő kuruczok hadnagyinak kezekhez adassék.

(Eredetiről a m. k. kamarai levéltárban.)

XIV.

Jóakaró uram öcsém!

Két rendbeli méltóságos palatinus urunknak levelét tegnap előtt vettem, melyeknek valóságos pariáit ime meg is küldöttem. Kérem Istenért kegyelmedet, utantur commoditate temporis, a ki most a fölséges udvarnál kedves kegyelmetcknek. Isten ezt is megvonhatja, s a nagy szerencsétlenség elboritja hazánkat, készülhet az pogányság, de hitesse el magával kegyelmed, ébren találja az keresztyénséget, non inveniet eos dormientes. Isten kegyelmedet éltesse sokáig jó egészségben. Korponán die 2. Maji 1685.

Kegyelmednek szeretettel szolgál

Gerhard m. p.

(Eredetije a kir. kam. levéltárban.)

XV.

Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk!

Elhiszem nagyságod fejedelmi méltóságánál nyilván való dolognak lenni szegény édes rab uramnak szabaditására minémű német rabot kivánnak, ki is az Karapha regimentibül Antonius néven lévő Patakon való kornyétás; ugy is látom különben, hanem ha ezen megnevezett rabon szabadúlhat szegény uram az nagyságod nagy kegzelmességébül. Ez okon alázatos reménykedésemmel az nagyságod fejedelmi könyörületességre hajló térdihez borúlván, az Jézus Krisztus szent

Digitized by Google

érdeméért esedezem természetivel született nagy kegyelmességébül az megírt rab szabadulása által találjon módot szegény rab uram szabaditásában, hogy eziránt való kegyelmességét nagyságod fejedelmi méltóságának életünk fogytáig való alázatos hüségünkkel szolgálhassuk meg. Mely nagyságod kegyelmességében teljes reménységgel és jó bizodalommal lévén, életét birodalmának terjesztésével szent Istenem oltalmában ajánlván, maradok kegyelmes választ váró, nagyságod fejedelmi méltóságának. Datum in confinio Ónod die 12. Maji Anno 1685.

Méltatlan alázatos szolgája, szegény rab Balog István uram hitves társa: Pap Anna m. p.

Külső czím: Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly urunknak etc. (titulus) nekünk nagy jó kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XVI.

Mint jóakaró bátyám uramnnk ajánlom kötelességgel való szolgálatomat kegyelmednek.

Nagy-Szombatbúl 10. Febr. költ kegyelmed levelét igen kedvesen s nagy becsülettel vettem, hogy pedig kegyelmed, hozzám való igaz atyafiuságátúl viseltetvén, rólam rab szolgájárúl nem feledkezett, és szabadúlásomat kivánván tehetsége szerint, ahoz segiteni is akarna, az úr Isten áldja kegyelmedet mutatott jóakaratjáért. Én minthogy magam szabadulása felöl, sem pediglen annak módjárúl semmi bizonyost nem értettem, az iránt kegyelmednek semmit nem írhatok, mindazáltal úgy veszem észre, vagy az jó békesség, vagy az jó halál által kell énnekem szabadulásomat várnom. Azonban néném asszony ő kegyelmének igaz atyafiságos szolgálatomnak készségét s magamat kegyelmed tovább való atyafiságos jóakaratjába ajánlván, ezzel maradok, Munkács 13. Maji Anno 1685.

Kegyelmedn ek rab szolgája s atyafia

Koháry István m. p.

Digitized by Google

Külső czím : Spectabili et magnifico domino domino Sigismundo Eszterházy de Galantha (pleno cum titulo) domino et fratri observandissimo Tyrnaviae.

(Eredetije a kir. kamarai levéltárában.)

XVII.

Méltóságos fejedelem nekem nagy jó kegyelmes uram.

A levelem bepecsételése után, gondolkozván jobban is a dologrúl, ha nagyságod a török segitségekkel hamar nem succurralhat Ungvárnak, nem javallom magyarokkal csak menjen Sulcz megczáfoltatására, hanem jobb volna az egész hadakat elküldeni, és vagy Szeben vagy Bártfa obsidiójával Ungvár alól Sulczot revocálni, ha nem nyerünk semmit is, ha vesztenénk is, semmi az, csak nagyságod nélkül legyen, mert nem javallom nagyságod segitség nélkül jöjjön, akkor vesztenénk a dolgot, a mikor nagyságod az ellenségnek semmit nem tehetne avagy repellaltatnék; mindaddig tartóztassa magát nagyságod, míg derék erővel nem jöhet, kitül Isten oltalmaz, jobb volna, egy néhány próbát és Ungvárt is elveszteni, hogynem mint most repelláltatnék nagyságod; írom ezeket csak az én elmém szerint, nagyságod tudja miként van ott, Istent hiván segitségül azt cselekedjék, a mi legjobb, én maradok nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, Kassán 13. Mai 1685. hora 4. pomeridiana alázatos szolgája

Faigel Péter m. p.

Külső czím : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunknak etc. etc. nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék. Cito, citius, citissime.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XVIII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Mai napon reggeli kilencz tiz óra között háromszázig való labancz, német, horvát, magyarbúl álló, ide csapván az vár alá, megelleakeztek velünk. Szerencsinkre hadnagy Komlósi uram is ide talált botlani tizennyolczad magá-

Digitized by Google

val. Azt költem vala az itt való lovassal utánok, Sulch regimentibül egy dragont fogtak el, mely dragont Köpicz vice hadnagyátúl oda küldettem nagyságodhoz pro informatione. Hasolóképen referálja valamint az Ungvár alól ide szökött dragon is. Kegyelmes uram kivánságom szerint ha küldett volna herteleniben nagyságod öt hat száz lovast, eleget nyertek volna itten. E mostani ellenséget is Isten ide vesztette volna, ha lött volna kit kiküldenem. Az Istenírt kérem nagyságodat küldjen könnyü hadat ide mentül hamarébb; élésünk nincsen. Ezt az kevés praesidiumot nem merem kiküldeni; egyszer küldtem vala ki, hátakon hozták az ellenséget. Vágó kedvéért egy nehányat küldtem ki, eléggé búsúlok hogy oda ne maradjanak. Ezek után hozza Isten nagyságodat szerencsésen. Szerednye 14. Maji 1685.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos igaz hive szolgája Ráday László m. p.

P. S. Esküszik ez a drágon, hogy szánszándékkal maradott volna el tölek az nagyságod hűségére akarván bejönni. Már nem tudom ugy van-e? nincs-e? Magam is néztem toronybúl, hogy az kazon (közön?) sepertált. Beszéli, hogy segitséget vár nak, úgy lövő szerszámot, az mint beszéli ez a dragon közel vitték az kő falhoz a sánczokat, csak lövő szerszámot várnak.

Külső czím: Méltóságos magyarországi fejedelemnek Thököly Imre nagy jó kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatosan irám.

Cito Cito
Citius Citius
Citissime Citissime

(Eredeti a m. k. kamarai levéltárban.)

XIX.

Kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint én kimentem vala Hatházy uramhoz, ő kegyelmével eleget beszélgettem, végeztük azt kegyelmes uram, hogy Keresztes uram is immár elérkezvén én előttem kiválógatja az katonákat holnap s elmegyen Dobronyok felé az Munkácsrúl jövő emberséges emberek

eleibe, az cselédet pedig és az katonáknak alját itt Kaponyás Bottyán táján hagyák; de az Komáromi és Kalmár seregének kegyelmes uram semmi híre nincsen, itt az Hatházi uram ezerében nincsen, hova lettenek nem tudom, ha nagyságoddal nincsenek. Várdai kapitány uramnak is írtam kegyelmes uram, hogy az szályat (szál) és az hajókat jó vigyázással tartsa készen; hogyha casu quo Bodrog közre nem volna bátorságos passusunk recipiálhassuk magunkat által az Tiszán Várdába. Keczer uramnak is az válasza megjött Sulcztúl, ugy tudom nagyságodnak megküldötte ő kegyelme; most ujabb levelet küldött ő kegyelme s azzal az levéllel bizonyos embert is, hogy vigyázzon, s hallgatózzék is, mihelyt megjő azon ember nagyságodat kegyelmes uram mindjárt tudósitom. Az taraczk elküldésében Patakra mesterkedem kegyelmes uram, csak marhát kaphassak; az tizennégy ökrü üres szekér felül kegyelmes uram beszélettem az udvarbiróval, úgy gondolom, hogy kitelik és elkészitik és nagyságod után mennél hamarébb meginditom. Az tiszteknek kegyelmes uram meghagytam, hogyha valami ujságnak szerit tehetik mesterkedjenek benne, de bizony kegyelmes uram magam látom, hogy abban nem sok telik, mert puszták az helyek, semmit sem kaphatnak. Az debreczeni német táborra járó embert im nagyságodhoz elküldöttem, mit beszéljen, nagyságod megexaminálttatván, megértheti, ez kegyelmes uram bizonyosan beszéli, hogy egy embert az várban megöltenek és szemével is látta az fejét az bástyán az karóban, azután az ágyúbúl kilüttek. Ki légyen, nem tudhatom, ezen ember sem tudhatja mondani, hanem kegyelmes uram, mondja, hogy rebesgetik, hogy Galambos uramat az német tiszt Kruk valamiben érte volna s megfogatta volna; de azt nem hihetem, és hogy tömlöczben volna és azt is mondja, hogy hallotta, hogy azért viseli oly keményen magát Kruk s azért nem adja fel az várat, hogy nem lenne soha grátiája, az német kegyelmes uram alatta bizony nem sok; de azt bizonyosan mondja ezen debreczeni ember, hogy az lövő szerszámok útban vagyon, de mint hozhatják az vizek miá, s az marhának szük volta, nem tudom. Az mint mondja ezen ember, nem igen bizom Ungvár megvételéhez. Semmi egyéb uj híreim nincsenek most kegyelmes uram, kirül nagy-

Digitized by Google

ságodat tudósíthantám, ha lesznek uj híreim nagyságodat tudósitani el nem mulatom. Maradok Lelesz 15. Maji 1685.

Nagyságod alázatos szolgája,

Jenei Sámuel m. p.

Külső czím : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre jó kegyelmes urannak, ő nagyságának alázatosan irám.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

XX.

Anno domini 1685. die 11. et subsequentibus mensis Maji.

Én Nagy Sámuel recognoscalom per praesentem. Hogy méltóságos magyarországi fejedelem Theökeöly Imre kegyelmes urunk ő nagysága serio költ kegyelmes parancsolatjára, az ő nagysága kassai administratiójának fő rend ministeri rendeléseкbül, itt nemes szabad királyi Kassa városában, annak mostani nemes magistratusa által mellém adhibeált becsületes concivis tagjai, ugy mint nemzetes Székely János tanácsbéli úr, és Sárosi Szabó István uraimék ő kegyelmek jelenlétekben, kegyelmes urunk ő nagysága fiscusa instantiájára, az ide alább megnevezendő, és személyek szerint előnkben idézett becsületes szömélyeket, hitek után való fassiójokra külön külön examináltam, és szorgalmatoson kérdezkedtem s tudakoztam tölök e következendő két rendbeli deutrumokban megirt dolgokrúl :

Puncta interrogatoria generalia :

1. Tudja-é, látta-é hallotta-é az tanu az pártosoknak és urunk ő nagysága hüségétül elállottaknak, vagy akár kinek másnak, az ki itten Kassán nem laknék vagy most nem volna kinek és hol légyen letött, és elrejtett akármi névvel nevezendő pertékájok, pénzek, arany, ezüst marhájok, köntösök, clenodiumok, borok, szemes életek, rejtekek, és egyéb javok avagy magánál az tanúnál, és ez iránt az tanúnak felesége, gyermeke s cselédje mit tud, avagy kit tud a ki tudna ezek felől mondani, nincs-é akár itt a városban, akár oda kinn valahol az rejtekben, avagy falukon és városokon?

2. Valami szín alatt zálogban vetett pártosoknak porté-

Digitized by Google

kájok, ezüst, arany marhájok, gyöngyök és akármely portékájok és adósságok nincsenek-é valakinél; és valamely osztatlan atyafiánál őket illető részek nincsenek-é?

3. Tudja-é hallotta-é látta-é az tanú a ki titkon vagy nyilván pártosokkal, levelek küldésével vagy más alkalmatossággal egyet értene, s azokhoz izengetve, correspondeálna és practicalna vélek, kivánván inkább ezeknek előmenceteleket, hogy sem az igaz ügy mellett fegyvert fogott magyar nemzetnek?

4. Tudjá-é, látta-é, s hallotta-é, ha valaki hamis híreket nem költött-e, avagy azokban gyönyörködvén, azzal nem élt-é, avagy másokat nem rettentett-é rémitett-é, az igaz híreket nem hamisitotta é, mások leveleit nem szakasztotta-e és mit beszélt urunk és az magyar nemzet ellen?

5. Tudja-é, látta-é s hallotta-é, az tanú az elmúlt esztendőben itten Kassa városában labanczok javait és portékáit, kik confiscálták, hová hordták, és micsoda jók és portékák voltak azok, ugy mint bor, gabona és más szemes-élet, ládák, arany, ezüst marha, posztó, házi eszköz minémű és mennyi számú?

6. Látta-é az tanú, hogy efféle labancz portékát éjjel avagy nappal is, titkon vagy nyilván, ad conservationem vittek volna, és mikor, kihez; azon portéka minémű lött légyen?

7. Tudja-é, hallotta-é, avagy sajdította-é az tanú, hogy valaki hordókban, bor gyanánt ezüst portékát avagy más marhát kivitt volna?

Item puncta interogatoria specialia:

1. Tudják-é látták-é avagy hallották, hogy az midőn méltóságos fejedelemtül elpártolt személyeknek, és egyéb labanczoknak avagy némelyeknek magva szakadás után az fiscalis személyek, akár ki legyen, az ingó és ingatlan jószágokat, ezüst és arany mívet s egyéb javokat elfoglatták volna, vagy az elfoglalásnak idején, vagy előtte, vagy utána, azokbúl a jókbúl magok számára mit rejtettek el, avagy miként distrahálták, s el is költöttek volna benne?

4. Kedvezésbúl az elpártolt személyeknek és egyéb labanczoknak, az jóknak elfoglalásakor, adományért, pénzért

Digitized by Google

és egyéb tekintetért, nem hagyták-é el valami jószágokat, és egyéb javokat?

3. Az fiscalis tisztek, ugy udvarbirák és ispánok micsoda birságokat vettek a szegénységen, törvényesen, vagy törvénytelen magoknak nem szolgáltattak-é avagy nem miveltettek-é vélek: egy szóval mit tud az fiscalis tisztek ellen, micsoda hasznot hajtottak magoknak, akár az fiscalis jószágukbúl akár másunnét, magok javait nem cseréltették-é el az fiscalis marháért? akár mi névvel nevezendő légyen?

4. Az fiscalis erdők levágattatásának, pusztulásának ki volt az oka, és mennyire extendáltathatnék annak nevezetes kára?

5. Csicsván, Homonnán, és más fiscalis jószágokban levő búza, gabona és egyébféle takarmány ki gondviseletlensége miatt maradott oly sokáig csépeletlen, hogy az ellenség kezében jutott, és az circiter mennyi számu lehet?

6. Minemű szőlőket, hol, kinek és minemű haszonban adtak mivelni Tokajban, avagy másutt, avagy magok az tisztek nem miveltettèk-é magok számára? Item, ha másnak adták volna, nem lehetett volna-é nagyobb haszon, és azokbúl is micsoda hasznot adtak?

7. Valamely tiszt kegyelmes urunk korcsomáin árúltatott-é bort a maga számára?

8. A midőn dézmálásra kimentek a tisztek, ugy mint bort búzát, gabonát sertés marhát, juhot, méheket, bárányokat és akármiféle jókat dézmálni, micsoda hasznot hajtottak az iránt? magoknak azzal az alkalmatossággal is nem cseréltek-é el, valamint az majorsághoz tartozandó, és puszták után való földekben nem tettek-é valami vetést, és adtak-é abbúl valami dézmát?

9. Szegény Bakay István szőleiben, és hasonlóképen fiscalis, s urunk ő nagysága szőleiben, elmúlt esztendőben szüretkor mennyi számú bor termett?

10. Melyik esztendőben mennyi vadat és madarat administráltak az udvarbirák praefectus uram kezéhez, azt penig pénzen tették-é, avagy a jószággal vadásztattak?

11. Midőn praefectus uram az tiszteket distribuálta, nem

Digitized by Google

kedvezett-e valakinek pénzért avagy adományért és igy constituált-é haszontalan szolgákat?

12, Tud-é az tanú valamit mondani bizonyosan, avagy csak hallomásbúl is, jezsuitáknak avagy más pártosoknak is vagy rejtekben, vagy penig másnál valakinél, javok, pénzek és portékájok hol volna depositumban?

13. Az utóbbi praefectusnak ugy mint Draheim Wilhelmnek java, pénze és akármi néven nevezendő portékája s jószága, hasonlóképen rejtekben, vagy másnál kinél hol volna letéve?

Az tanúknak ezen dolgok felől tött vallomások renddel következik ez képen:

1. Testis Georgius Komáromy, annorum circa 36 juratus et examinatus fassus est. Ad generalia puncta ad 1, 2, 3, et 4 nihil. Ad 5, hallotta de nem tudja kitül, hogy az praefectus Draheim uram hordatta volna el az Bálintffi János javait. Ifjabbik Barkóczy Ferencz uramtúl penig magátúl halotta, hogy Draheim uram hordatta volna el az ő kegyelme javait, micsoda jók voltak, nem mondotta. De cetero nihil; ad specialia vero puncta, per omnia nihil scit.

2. Testis Martinus Questoris, annorum circa 37 juratus examinatus fassus est. Ad generalia et specialia puncta totaliter nihil.

3. Testis Jacobus Francz Szabó, annorum circa 26, juratus examinatus fassus szimilíter ad omnia nihil.

4. Testis Georgius Dák, annorum circa 24, juratus et examinatus fassus est totaliter nihil.

5. Testis Michael Kárász Takács, annorum circa 59 juratus examinatus, fassus est nihil.

6. Testis Joannes Viczinger, annorum circa 42 juratus et examinatus fassus est nihil.

7. Testis. Relicta vidua Georgii Fajka, annorum circa 40 jurata, examinata fassa est nihil.

8. Testis Petrus Czetto Italus, annorum circa 48, juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta: Ad 1 nihil. Ad 2. tudja, hogy mind itt valók, s mind eperjesiek adósok más párton való kereskedő embereknek, [illegible]nek s menynyivel, nem constál nála. Vallja, (a mit ez annectalt jegyzés

Digitized by Google

ben is írva küldte) hogy ő is adós Christianus Graif nevü baraszlai embernek . . . . . fl 299 — 37
Cristiás Weisz nevü lengyelországi embernek . fl 174 — —
Morvay Venczel scintlernek . . . . . fl 327 — 19
Ugyan Morvay Richter Ágostomnak . . . fl 80 — 8
Baraszlai Cuis Mátyásnak . . . . . fl 44 — 21
Ugyan baraszlai Seiedel Isabelnek . . . fl 987 — 58

De caetero nihil. Ad specialia per omnia nihil.

9. Testis Nicolaus Czizmadia Zatthmári, annorum circa 50 juratus et examinatus fassus est. Ad generalia puncta: Ad 1 tudja, hogy itt az kassai határon Nádassy András labancznak, a Csermelyében, két darab szőleje, szántóföldje, az Akasztóhegy alatt, circa ad cub. 2½ és az Gátszegben egy darab rétje circa ad curros foeni Nro. 3 vagyon. Item házbeli része is biró uram házának felső szomszédjában. Ad 2. Malom utczán, az Petenyei háza felében, Bárczay Györgynek is száz forintig való zálogja vagyon. De caetero nihil. Ad specialia vero per omnia nihil scit.

10. Testis. Dániel Fazekas, annorum circa. 30., juratus et examinatus fassus est totaliter nihil.

11. Testis Stephanus Nagy Sárossy, annorum circa 50 juratus examinatus fassus est nihil.

12. Testis. Thomas Szeőcs, annorum circa 52, juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta Ad 1. Hallotta, egy megholt Símkó nevü pápista harangozótúl éltében, midőn kérdette volna az fatens, hová löttenek az nagy templombúl az város obsidiojakor kivitetett ládák, hogy mondotta: Hiszem más templom is vagyon, és az barátoknál is elég rejtek van s boltos sírok. Ad 2. et 3. nihil. 4. Pásztóhy Mihálynétúl hallotta, hogy az ura halálának hírét meghozták, de meg nem mondotta az asszony, ki volt, se honnan jött az a hír mondó vagy levélhozó. Ad 5 et 6. nihil. Ad 7. Pap Sámuel urammal együtt az Keczer Menyhárt uram temetéséről jövén, az kassai hegyen túl utjokban találták az Holló Zsigmond szolgáit, és Feja Jánost, s Bakay András deákot, hogy az a maga javait, és másokét is kivivén a városból Lubló felé mentenek vélek. Ad specialia. Ad 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. et 12. nihil ad 13. Látta az fatens szemeivel, az előtt harmad nappal, midőn Draheim uram meg-

Digitized by Google

arestáltatott, hogy az ő kegyelme házától Demeczky Mihály uram a maga házához egy zsák pénzt vitt, mely zsákban, ha csak folyó pénz lött volna is, könnyen lehetett hatszáz forint, ha nem több is, kérdette ez fatens, hová viszi kegyelmed, Demeczky uram ő kegyelme mondotta, hiszem látod hová viszem, s ezzel csak bement a saját házához.

Testis. Relicta vidua Georgii Hluboky, annorum circa 30, jurata examinata fassa est per omnia nihil.

14. Testis. Relicta Joannis Gombkötő alias Aszalay, jurata examinata fassa est nihil.

15. Testis. Joannes Gombkötő, Ruttkay annorum circa 40, juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta : Ad 1 et 2. nihil. Ad 3. Hallotta Baxai Gáspár István feleségétül, hogy Dobay Mátyásné asszonyomnak szekér kenőben küldött volna levelet a fia ifjú Holló Zsigmond. Ad 4. 5. et 6. nihil. Ad 7. Rász vargánétól hallotta, hogy mikor az várost feladták, valamely német asszony egy kosárban küldött volna Sréternéhez holmi portékát, de micsodaféle jók voltanak nem tudja. Ad specialia nihil scit.

16. Testis. Andreas Nyiry, annorum circa 50, juratus, examinatus fassus est totaliter nihil.

17. Testis. Joannes Arka, annorum circa 40 juratus examinatus fassus est similiter nihil.

18. Testis. Rudolphus Steinberszky annorum circa 33, juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta : Ad 1. nihil. Ad 2. Wenceslao Casimiro Smidler kereskedő embernek Morvában adós ez fatens = fl 742. 95. Item Conrad uram is adós baraszlai embernek : Christianus Veisznak fl 41. 58. Ad 4. Az Fölgyász utczában lakó mézeskalácsos Jakab nevü legényétül hallotta ez fatens legénye, hogy midőn tavaly esztendőben Beöd tájára occurált vala az nemesség és labanczság, bizonyosan tudta volna ezen mézeskalácsos legény hogy eljőjenek s mi akaratjok volt. De caetero nihil. Ad specialia quoque nihil.

19. Testis. Joannes Szabó Nagymihály, annorum circa 30, juratus examinatus fassus est adomnia nihil.

20. Testis. Martinus Szabó Mikosey annorum circa 30, juratus examinatus fassus est similiter nihil.

Digitized by Google

21. Testis. Stefanus Hécsey alias Szőcs annorum circa 40 juratus examinatus fassus est nihil.

22. Testis. Andreas Szeker, annorum circa 29 juratus examinatus fassus est. Ad generalia : Ad 1, 2, 3, et 4. nihil. Ad 5 tudja, hogy János deák strázsamester uram, a Nyáradi háztúl sütő tekenőt, sajtóhoz való eszközöket vitetett maga szállására. Ad caetera nihil. Ad specialia : Ad 1. nihil. Ad 2. Vendégi Tamás és Demeczky Mihály uramékkal együtt lévén ez fatens, tudja, hogy az confiscatiókor Ránk nevü faluban némely részt, s nem csak a maga portióját hagyták volt meg Dobay Mihályné asszonyomnak. Ad 3, 4, 5, 6, 7, 8. 9. 10 et 11. nihil. Ad 12. tudja hogy Olasz Jacabtúl, a nemes városházához pecsét alatt vittek egy ládát a város feladásakor, miért, nem érthette. Ad 13. nihil.

23. Testis. Michael Sárossy, annorum circa 30 juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta : Ad 1, 2, 3, et 4, nihil. Ad 5, tudja, hogy midőn az öregbik Holló Zsigmond javait Draheim uram s Iglódy Mihály deák uram, és a nemes város részéről Rozgonyi Lakatos János és Váncsay Balázs uramék lévén coafiscatorok, Demeczky Mihály uram is ott forogván, kassai bor találtatott, circa vasa Nro. 11. Egyéb jók mindenestül mik voltanak, ez fatens nem emlékezhetik reá, hanem Fülep Rusznák ott való házigazda tudná jobban azokat. Tudja mindazáltal ez fatens, hogy Draheim Wilhelm uram a Holló Zsigmond ezüstös nád pálczáit, velenczei kristály szép üvegeit, és pincze tokjaiban is nem csak egyet vitetett maga számára házához. Hallotta Iglódy Mihály deákné asszonyomtúl hogy az ő kegyelme ura is vitt volna onnan magának egy olyan úrnak való aranyos eszközt tokostúl, melyben ezüst fül és fogvájó s nyelv vakaró, pugillaris, penna csináló kés, és ollócska voltanak. Az Feltmajer penig, ki most Eperjesen lakik, kérte volt el kölcsön a Holló egyetmási közül, egyben járó 12 ón tálait, restitualta volt-é nem érthette. Az bolyári és Ránk nevü faluknak felosztásakor ezen fatens is jelen lévén tudja nyilván, hogy noha ezen jószágnak a hasonfele jutott fiscus számára; mindazáltal ezek is mind az Guldenffinger, és Gombos Imre részeivel együtt Dobay Mátyásné asszonyomnak szolgáltanak mindaddig, mig Draheim

Digitized by Google

uram az praefectusságot viselte. Ad caetera nihil. Ad specialia quoque per omnia nihil.

27. Testis Georgnis Maux Szőcs annorum circa 44 juratus et examinatus fassus est nihil.

25. Testis. Catharina Kékedy relicta Joannis Gombkötő alias Lengyel, annorum circa 30 jurata examinata fassa est nihil.

26. Testis. Relicta Georgii Semptey, Sophia Sárossy, annorum circa 50 jurata examinata fassa est. Ad generalia. Ad primum. Midőn kiküldték vala Becskereki Ferencznét, bagyott ez fatens asszony gondviselése s keze alá egy általagban holmi vas szerszámot, egy sütő teknőt, két üres hordót, három üres és sarkak nélkül való ládákat. Ad caetera nihil. Ad specialia etiam puncta nihil.

27. Testis. Susanna Détsy, relicta vidua Jacobi Gombkötő, annorum circa 40 jurata examinata fassa est. Ad generalia : Ad 1 et 2. nihil. Ad 3. Hallotta Dobay Mátyásné asszonynak szájából, hogy az fiának ifjú Holló Zsigmondnak, leveleket küldött volna. Ad 4. Hallotta azt is Dobay Mátyásné asszonyomtúl, hogy urunkat és az magyar hadakat átkozta, azt mondván, vesztette volna el Isten ő nagyságát mind népeivel együtt, és hogy biztatta magát azzal Dobayné asszonyom, hogy nem sokára másképen fordúlna az állapot. De caetero nihil. Ad specialia quoque nihil.

28. Testis. Catharina Szabó relicta Samuelis Eötvös Komáromy, annorum circa 24 jurata examinata fassa est. Ad generalia nihil. Ad specialia : Ad 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 et 12. nihil. Ad 13. tudja, hogy Wilhelmné asszonynak Cziglay uramnál egy ezüst párta övecskéje volt, s munkájáért Zöld Jánostúl pénzt küldött, de Cziglay uram kiadta-é, nem érthette.

29. Testis. Stephanus Bozics, annorum circa 36, juratus examinatis fassus est. Ad generalia. Ad 1 nihil. Ad 2. Tudja, hogy Bajnóczy Sigmondnak a Csermelyében, Czéjberlik Bártffai János deáktúl, in fl 20 exequáltatott egy darab parlagos szölleje vagyon. Az Klastrom utczában házrésze is volna felesége után, de mi karban légyen nem tudja az fatens, mivel az felső kapunál lévő késcsináló is contradicált volt ezen házrész iránt. De caetero nihil. Ad specialia puncta per omnia nihil scit.

Digitized by Google

30. Testis. Dominicus Caprary annorum circa 24 juratus examinatus fassus est. Ad generalia puncta: Ad 1, 2, 3, 4, et 5. nihil. Ad 6. tudja, hogy Demeczky Mihály uram ládát vitt az barátok klastromába itt Kassán; mivel szemeivel látta, de kinek mije van benne, nem tudja. Ad caetera nihil. Ad specialia quoque nihil.

31. Testis. Gottfrid Bogdány, annorum circa 23 juratus examinatus fassus est, ad omnia interrogata nihil.

32. Testis. Georgius Jankó, annorum circa 36 juratus examinatus fassus est. Ad generalia. Ad 1, 2, 3, 4, 5, et 6. nihil. Ad 7. tudja, s látta, hogy Dobay Mátyásné asszonyom, Pásztóhiné asszonyommal együtt, az város feladása után borokat vitettenek ki, mind csak bor volt-é, egyébféle jókon kivül, nem tudja. Ad specialia nihil.

33. Testis. Laurentius Bodnár, annorum circa 50 juratus et examinatus fassus est ad omnia nihil.

34. Testis. Thomas Vaska, annorum circa 45 juratus examinatus fassus est similiter nihil.

35. Testis Juditha Balog, consors Joannis Zöld, annorum circa 36 jurata et examinata fassa est. Ad generalia nihil. Ad specialia. Ad 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 et 12 nihil. Ad 13. Cziglay István uramtúl kiváltván ez fatens asszony egy ezüst párta övecskét csak tegnap úgy mint die 11. praesentis Maji adta kezéhez Wilhelmné asszonyomnak. Zálogba is vagyon borok vételére felvött pénzben, úgy gondolja Illésfalvy István uramnál nyakban való szép gyöngyei. Hallotta, hogy ezen pap urnak a szolgálója késérte volna ez interesre való bort is Wilhelm uraméktúl az ő kegyelme szállására. Hallotta azt is, hogy az Kovács utczai mézeskalácsosnénál Évánál is négy arany gyüreje és szoknyája volna zálogban Wilhelmné asszonyomnak, ha eddig ki nem váltotta volna.

36. Testis. Relicta Bartholomaei Kucsabovics, Susanna, annorum circa 36 jurata examinata fassa est, ad omnia nihil.

37. Testis. Relicta Joanni Szili Catharina annorum 38 jurata examinata fassa est nihil.

38. Testis. Stephánus Cziglay, annorum circa 30 juratus

Digitized by Google

examinatus fassus est. Ad generalia : Ad 1, 2, 3, 4, 5 et 6 nihil. Ad 7 hallotta hogy ez előtt mintegy két esztendő táj-ban az Potturnyai Boldizsár javait boros hordókba vitték volna ki, de az tisztek észrevévén visszahajtották; kicsoda gond-viselése alá, s mi volt, s hová lött nem érthette. Ad specialia. Ad 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 et 12 nihil. Ad 13 vallja, hogy Draheimné asszonyom csináltatott volt egy ezüst öveccs-két vele, és tegnap, úgy mint 11. praesentis Maji váltotta ki tőle, a minthogy mindjárt el is vitték.

39. Testis. Joannes Novák, annorum circa 40 juratus examinatus fassus est nihil.

40. Testis. Consors Joannis eja, annorum circa 30 ju-rata examinata fassa est. Ad generalia puncta. Ad 1 et 2 ni-hil. Ad 3 küldött az ura neki levelet (labancz lévén) ide Kas-sára borokért jövő lengyeltül. De caetero nihil. Ad specialia quoque per omnia nihil.

41. Testis. Stephanus Kassai eötvös, annorum circa 50 juratus examinatus, ad omnia fassus est nihil.

Ezen praespecificalt tanúknak ilyenképen előttünk tött hitek után való vallásokról nagyobb hitelnek és bizonyság-nak okáért megnevezett városi uramék ő kegyelmek is co-ramozván pecséteink, s kezem irása alatt, adtam kegyelmes uram fiscusának ez testimonialis inquisitoria levelemet. Cas-soviae die 15. mensis Maji Anno 1685.

Idem qui supra

Samuel Nagy m. p.
(L. S.) Coram me senatore
Székely Johannes m. p. (L. S.)
Coram me Stephano Sárossy m. p. (L. S.)

Ezen jegyzőkönyvhöz van csatolva egy czédula, mely Czetto Péter adós-ságait foglalja magában, így hangzik : Czettó Péter olasz kereskedő em-bernek maga specificatiója arról, kinek mennyivel adós :

Cristian Graif fon Breszlav	fl 299 „ 37
Gosper Ravsneier fon Eperies	fl 549 „ 33
Cristias Vais fon Polen	fl 174 „ —
Wenzislav Cintler in Meren	fl 327 „ 19
Augustin Richter in Meren	fl 80 „ 8
Matias Cuis fon Bresel	fl 44 „ 21
Sigemont Zimmermon fon Eperies	fl 151 „ 52

Digitized by Google

Martin Long fon Eperies	fl 129 „ 12
Cristian Seidel vert Isabel fon Bresel	fl 987 „ 58
Gezi Jspán	fl 700 „ —
Szemerin fon Eperies	fl 400 „ —
Sorzegy Paol fon Cossia	fl 284 „ —

XXII.

Szolgálok kegyelmednek.

Kegyelmed leveleit vevén, mind urunknak ő nagyságának mind az uraknak elő adtam, megolvasván egyenlő tetszésbül ez lett a conclusum. Minthogy ő nagyságának portárúl s egyébünnen is érkeztek ujabb oly tudósitási, ő nagysága az urakat és a delegatusokat ad 25. praesentis Maji hivatja ide Fogarasban, megvárván azt az üdőt a havasalföldi vajda követje is, és noha Inczédi Mihály uram felől vice ispán uram semmit nem ír, de notarius urum írja, hogy az alsó járási szolgabiró ő kegyelmének már eleiben küldetett, várván ő kegyelmét is akkorra ő nagysága. Kegyelmed is akkorra minden nála lévő requisitumokkal, akkor ugy mint 25-dik Maji Fogarasban compareáljon.

Tökölyi uram ide igen kezdett vala fenyegetőzni, igyekezett károkat tétetni az ő nagysága birodalmában, azon hírek is négy öt napoktól fogva megszüntek. Vallis uram igen kezdett exorbitálni a mi kegyelmes urunk ő nagysága s ez haza hozzájok való jó maga alkalmaztatásival, ugy látszik egészben bolodoknak akar tartani bennünket. Isten kegyelmedet vissza hozván, az dolgok is minden felől naponként világosodván, mindenekrül kegyelmed lument vehet. Többet íratnék kegyelmednek, de exacerbatus vagyok, szintén indulni is akarván házamhoz, mivel gyermekeimben heten is vannak himlősök. Isten éltesse kegyelmedet Fogaras 16. Maji 1685.

Kegyelmed szolgája bátyja

Teleki Mihály m. p.

Kivül: Tekintetes nemzetes Vajda László uramnak posta mester kedves öcsém uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

Digitized by Google

XXIII.

Kegyelmes uram.

Kis-Várdáról 13. praesentis datált méltóságos levelét nagyságodnak tegnap késő estve vettem, noha már is ez iránt asszonyunk méltóságos parancsolatját vettem volt, kihez képest is azonnal elküldöttem az hadakért, az mint is szintén most érkezhettek ide Ónodhoz; nagyságod parancsolatja szerint ma megindulok, azon is leszek siessek, és az mire Isten segit tehetségem szerint hátra álló ne legyek. Az ónodiak szép csoporttal vagynak, azonkivül az mely két sereg az Tiszán jött át velem, az is itt vagyon; az szendrei tisztek hol legyenek a föld alatt-e nem tudom. Eddig semmi tudósitásokat nem vehettem. Gorzás Mihályt alázatosan kérem ne nehezteljе utánam küldeni, hadd annyival is inkább gyülhessen öszve az szendrei sereg. Továbbra pedig mit fog parancsolni alázatosan elvárom nagyságodtól. Kivánom ezzel, levelem tanálja szerencsés órában és jó egészségben nagyságodat. Ónod 17. Maji 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Petröczi István m. p.

Külső czím: Méltóságos fejedelem Theököly Imre jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XXIV.

Méltóságos fejedelem, nekem nagy jó kegyelmes uram.

Kegyelmes uram az szomszéd ellenség annyira ránk szokott, majd minden másod harmadnap az vár alá jön; ezelőtt negyed nappal ide szorúlt szegény nemes embereknek kintjáró lovait, marháit kit az idén szerzettek volt, takaritván, elhajtották. Ujabban ma szatmáriak és ecsediek gyalog harmadfél százau lovas mintegy 30 Döge nevü falu mellett való viznél levő cserében lesben állván, Szántó János nevü Vay uram ezerebeli egyik hadnagy katonáinak lovait haton vagy heten

Digitized by Google

felfogván vele megindúltak, kiknek után menvén itt levő böcsületes nemes emberbül álló nagyságod híveivel és az kevés számu gyalogokval az lesből kiomolván bennünket megnyomtanak s hátunkon ellenkezve csaknem az városig hoztuk őket Dögétül. A szegény Komáromi félvén porkoláb hajdani dicséretes próbái szerint akarván magát viselni (kit akaratomon kivül cselekedett) az gyalogokval az várból kiment, harmad magával elfogták, magamnak két fegyveres lovamat meglötték, Krucsai Márton uramnak több lovait Debreczennél elnyervén még egy maradt volt meglütték, kibül kiépülését nem is remélhetni. Az ellenkezés közben adódott oly szó is : tudjuk az várdai erő mennyi legyen, azért igen comminálkodnak ; nagyságodat azért mint nagy jó kegyelmes uramat alázatosan kérem ezen okokra nézve az praesidiumát felesebb haddal muniáltatni méltóztassék. Elfogott szegény öreg porkolábot, ha nagyságod kegyelmessége járúlna hozzája, az itt való német rabon az ki bavariai herczeg hadában egy kornyéta alatt strázsamester volt érette adnám, ha érette kiadnák. Kiről is nagyságod kegyelmes válaszát alázatosan elvárom, minthogy tartok attól, ha kitanulják nagyságodhoz Komárom megvételekor mutatott hűséges cselekedetit, kiért elhittem nevezetes halált szenvedne nyavalyás. Ugyan ezen ellenkezésben Besenyei Zsigmond uramnak az puska kezében elszakadozván az por és puska csüje igen megvesztegette ő kegyelme kezét, kiről elhittem maga is írott ő kegyelme nagyságodnak ; kegyelmes uram az meggyűjtött 60 gyalogokval nagyságod kegyelmes dispositiója szerint intentomát nem vihettem végbe, ugy is látom kegyelmes uram az Nagy András serege nem akar megszakadozni ; ezzel kívánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Datum Várdae die 19. Maji A. 1685.

Nagyságod legkisebb alázatos szolgája

Tarczali Ádám m. p.

P. S. Kegyelmes uram az megemlitett labancznak gyalog mintegy száza Veresmart felé ment, praedicator házánál ládákat vertek fel, lovas mintegy 16, az révben ment, nagyságod híveinek mondván magokat, hajókat hozattak volna által, de az hajdúk, kik az révet őrzik megismerték őket, csak

Digitized by Google

összelövödöztek az Tiszán által s onnét visszatervén, az hidakat, kiken nagyságod az rév felé innét által ment, elhányták, gerendáit elvagdalták.

Külső czím : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre nekem nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

XXV.

Méltóságos fejedelem nékem nagy jó kegyelmes uram!

Micsoda leveleim jutottak kezemhez Eperjesrül, azokat nagyságodnak sietve elküldöttem, Feltmajer uramét felszakasztottam, gondolván oly dolog lehet benne, a kirül magam tehetek. Ma ujobban küldök ő kegyelmekhez, ha ugyan semmiképen nem bíznak is erejekhez, hogy hosszas avagy egynehány napig való obsidióval fárasztthatnák Szebent, még is menjenek alája, és adják valami jeleit, hogy obsideálják, mert akár micsodás obsidio legyen az, ugyancsak nem veszi tréfára Sulcz, dato sed non concesso, ezer ember volna benne, hiszem az mind ki nem jön, de kiváltképen másfél százig való lovasa sem lévén, a miá Orkután ellehet a had; 17. írott nagyságód levelét az estve későn vettem, a kiben egri passa levelének mása volt includálva, én inkább hiszem, hogy a török segitség ha nem in tanta quantitate is, de eljön, mert se hitihez se becsületéhez nem férne nagyságodat tovább is a nélkül hagyná; nem búsúlok én kegyelmes uram semmin úgy, mint a kenyéren, mert pénzért sem kaphatni gabonát. Ezek után Isten oltalma alá ajánlom nagyságodat és maradok nagyságodnak mint kegyelmes uramnak

Kassán 19. Maji 1685.

Alázatos szolgája

Faigel Péter m. p.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

XXVI.

Méltóságos fejedelem nekem nagy jó kegyelmes uram.

Mit írt nékem Feltimájer uram azt magyarra forditottam, és nagyságodnak kegyelmes uram his inclusis megküldöttem; de megírtam ő kegyelmének ne búsúljon, mert nagyságodtúl vagyon válaszom, hogy nagyságod sem kivánja, siessünk avval az obsidióval, ha erőnk nincs, de az jövő héten jobban öszvegyűlvén a had, azon lesztünk oda mehessünk, noha most is meglehetett, mivel Petrőczy uram ő nagysága is Szücs János urammal el érkezett, és tegnap estve szállott Gyürkihez, de mivel tudtam, hogy már Géczy uram Stropkó felé megindúlt az ágyuk után, tehát ugyan tegnap estve póstát bocsátottam ő nagyságához, hogy siessen Hanusfalvához és ott conjungálván magát, a mire segiti Isten ő kegyelmeket, mihent megtudom sietséggel értesére adom nagyságodnak. Jánoki Sigmond uramnak szóló levelet is vissza küldöttem, a melyet azért szakasztottam fel, gondolván talán nem jól intituláltatott, mivel sehol itt hírét nem hallom, de ugy látom csak az a fogyatkozás, hogy nem ide kellett volna azon levelet elküldeni. Ezeknek utána Isten oltalma és kegyelmes gondja viselése alá ajánlom nagyságodat és maradok nagyságodnak mint kegyelmes uramnak

Kassán 20. Maji 1685.

Alázatos szolgája

Faigel Péter m. p.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

XXVII.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram!

Patakról 18. praesentis kelt nagyságod méltóságos parancsolatját mai napon kapuzárat előtt alázatosan vettem. Az elfogott dragony oda küldése hogy alkalmatos időben esett, igen akarom, hittesse el nagyságod magával valamit elkövethettem annak elmúlatója nem voltam, ennekutána sem

Digitized by Google

leszek. Isten kegyelméből még eddig az ellenség se nagyságod levelét, se nagyságod híve levelét el nem fogta, olyan embereim vagynak, noha az egyike megadta az árát, fejét vették, másikat itt gyógyittatom. Az mely hadakat rendelt nagyságod, forditott Ungvár alatt levő ellenségek distractiójára: Ottlik Vay uraimék voltak; ez elmúlt pénteken Ungvár alatt .... azt megírtam nagyságodnak minemű emberséget tettek, egy rabot hoztak egy németet vágtak le. Bővebben szóval, írván nagyságodnak ha csak itt lesznek az dolgok jobban be nem tekint nagyságod az dologban; mai napon kijövő emberem beszéli, annyira befurta magát az ellenség a kőfalhoz, puskával semmit nem árthatnak az várbúl hanem kővel a mit eltehetnek rajtok azt el nem múlatják. Ugyan azon .... vittem be Sadányi seregét, szóval üzent Galambosi uram hogy keményen fogtak az dologhoz, Galambos uram ő kegyelme nagyságodnak szoló leveléből megérthette nagyságod, azt kit mai napon ki hozott emberem Ungvárról, melynek elküldését kapitány Radics András uramnak recomendáltam. Ugy látom kegyelmes uram az ellenség senkitől nem fél se distractióktól, ha csak nagyságod maga be nem tekint a dologban. Ugy írom nagyságodnak mint igaz alázatos híve maholnap oda lesz Ungvár, mennyi hadat rendelt nagyságod, ide mit próbáltak. Ez elmúlt szombaton kapitány Torma uramat küldték Munkácsról próbára, visszament (itt jóllakván) két zászló alját küldte Krasznára hogy vágót, élést hajtsanak ide, innét is 30 hajdút küldtem vala velök 17 lovast, egy vágót sem adának ide, mind Munkácsra hajtották, olyan embereket rendeltem vala velök, nem tehenet, ökröt de ellenséget vághattak, hozhattak volna. Itélje meg nagyságod micsoda hadak ezek! ha csak közelebb nem jő nagyságod, nagy veszedelemtől tartok. Ezek után hozza Isten nagyságodat szerencsésen. Szerednye 21. Máji 1685.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgája

Rádai László m. p.

Nagyságodat alázatosan követem az alkalmatlan írásról, ha a mai napon eret nem vágattam volna magamon, holnapi napot nem értem volna.

Digitized by Google

Külső czím : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököli Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatos irám. Cito citius, citissime.

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

XXVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Utolszori levelemben írtam volt kegyelmes uram nagyságodnak, hogy debreczeui emberek lévén itt, azok által nagyságodat tudósitom. Egy Bonyhádi János nevü embert expediált volt az tanács, más egy Szabó Péter nevü emberrel, az ki csak ekkor érkezett Bécsből Várad felé jövén egy tatár posta késérte ide őket. Mikor szemben lőnek Maurocordatus urammal, magam is jelen voltam, kérdé Bonyháditól, micsoda kévánsági vadnak; mondá, hogy első kévánságok az, hogy hatalmas császár ennyi ideig való igaz hűségekért adná hatiserifét nékiek, 2. adójoknak relaxatióját kévánnák, avagy csak mostani esztendőben, 3 Egré (Égerbe) négy ezer kila lisztet kévánnak most ujobban tőlök, annak remissioját, 4. eddig való szokás kivül ugyan Egerben minden hétre négy száz dolgost kévánnak és száz szekeret, arról is paranssolnának, arra nekinszeritsék, és egyéb vecturáktól is lennének immunisok. Az hatiserif dolgából kegyelmes uram nem tudván mi formában akarják extrahálni, mind magoknak megmondottam, Maurocodatus uramat is megkértem, valamit olyat abban ne elegyitsenek, az mely nagyságodnak és az nemes országnak praejudicáljon, fogadá, hogy olyan dologban nem avatja magát, mivel nagyságodhoz köteles, sőt mind ezeknek nagyságod hírével kellett volna lenni, mondottam az debreczenieknek; ők azt mondák én nekem, embereket küldöttek nagyságodhoz és mindeneket értésire adtak nagyságodnak. Tökölyi uramnak ujjobb postája is érkezék tegnap előtt, most két rendbeli van itt. Csiszár az első, mind császárnak, fő és több divány ülő vezéreknek, muftinak, réz effendinek mind leveleket hozott volt, mind egyéb dolgai felett segétséget sollicitál, Sulczot hogy felverje, emberei hirdetik, hogy ígirtek volna öt ezer lovast, öt ezer gyalogot; sőt minden várába

Digitized by Google

praesidiumot kér, mivel az egyéb praesidiumhoz nem bizhatik. Az utólszórit Sainnak mondják, az is újjobban sürgeti az segétségét. Az kapikihája kegyelmes uram össze veszvén az tolmácsával Rácz Györgygyel, ki az tavalyi kapikihája mellett is itt benn lakott, oda hadta, és én intimuálván neki, hogy az nagyságod hűségire menjen ki, már rá igérte magát, s hogy hitelesebb legyen, erős hüttel nagyságtok hűségire megesküttetvén reversalist vettem tőle, melyet his inclusis nagyságodnak küldöttem; fizetése hátra lévén bizik ahoz, ha valamit vehetne az kapikiha fizetéséből, de ha lesz is, ha nem is, hova hamarébb kimegyen nagyságodhoz. Az mint irtam nagyságodnak, az császár oda van kertekbe múlatni. Az fővezér beteg, házból ki nem jő, cura alatt vagyon. Tartsa meg Isten nagyságodat jó egészségben. Drinápoly 2. Maji 1685.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Gyárfás Pál m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum II. köt.*)

XXIX.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram.

Ezen órában érkezék Galambos uram levele, a melyet in specie nagyságodnak elküldöttem, noha tudom, hogy mind Galambos uram, s mind Radi uram nagyságodat tudósitotta, de én is kötelességemnek meg akarván felelnem, puszta forman Barcsi uram által nagyságodnak akartam tudtára adnom, Istennek neve dicsértessék, hogy ily kegyelmességét mutatta hozzánk, az mint lehetett provideáltunk ugyan, de Isten tudott arra is gondot viselni jobban. Az Istenre is kényszeritem nagyságodat, hogy ennek utána Ungvár és Szeregnyéről tegyen oly provisiót, reám ne fügeszszék magokat (magokat), mert énnekem Munkács is elegendő gondot ad, csak ennek tehetnék eleget; mert mind az két helyrül az ő intentiójok szerint nem providcálhattam az mint magam is akartam, volna, engem

Digitized by Google

kárhoztattak, ellenem protestáltak ha valami non putarem éri őket; pedig Isten most egyszer megmentette veszedelemtül, kiért Istenemet is áldom, ennek utána mindenik hely békességnek idején, a mennyire lehet provideáljon magárúl, tudom nagyságod meg is írja ő kegyelmeknek. In reliquo nagyságod kegyelmes gratiájában ajánlja magát nagyságod alázatos szolgája

In arce Munkács die 22. Maji 1685.

Radics András m. p.

Külső czím : Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XXX.

Szolgálok mint jóakaró komám uramnak kegyelmednek.

Istennek kegyelmességéből ezen órában szabadúlánk fel az obsidio alól, szalad az ellenség, tudja kegyelmetek mi kell hozzá, kit el se múlasson kegyelmetek. Az Istennek ebben kiváltképen való kegyelmességét tapasztalván, tovább is elhittem Isten gondot visel rólunk. Isten kegyelmeddel. In arce Ungvár die 22. Maji 1685.

Kegyelmednek szolgáló jóakaró szolgája komja

Galambos Ferencz m. p.

P. S. Olyan szó esett köztünk : az török megverte oda fel az németet.

Külső czím : Tekintetes s nemzetes Radics András uramnak etc. (titulus) jóakaró komám uramnak ő kegyelmének.

(Eredetija a m. k. kamarai levéltárban.)

XXXI.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram.

Az debreczeniektől írtam volt nagyságodnak 21. praesentis, melyet általok meg is küldöttem, de eddig még el nem

Digitized by Google

bocsáták; Maurocordatus uram 22. praesentis jelenté, hogy Tökölyi uram nagyságod ellen panaszt tött az fővezérnek, hogy minden Erdélyben lévő jószágit nagyságod elvette volna. Melyre én azt felelém. Az én kegyelmes uram ő nagysága semmi törvénytelen dolgot nem cselekedett, mint tartotta, nevelte, promeveálta, a keresztyén világ tudja (de azt mondja a fényes porta, maga is tudja) sőt mindenekben kész lett volna az én kegyelmes uram ő nagysága az porta tekintetiért békével vele alkunni, de respuálván, ma is ő nagyságát vádolni becsteleniteni meg nem szűnik, kihez képest már sok alkalmatlan cselekedeteit tovább nem szenvedhetvén, minthogy erős keze irása és pecséte alatt adott reversalist az én kegyelmes uramnak, hogy ha valaha ő nagysága ellen való dologban elegyiti magát, eo facto erdélyi jószágát elveszesse. Igy az országnak régi rendes törvénye és canona szerint az ország közönséges gyülésére evocáltatta és az maga tette törvénye szerént itéltette meg. Maurocordatus uram azt mondja, még is halasztani kellett volna most ő nagyságának ez dolgot, mennyi ideje, hogy azt a reversalist adta? Én azt nem láttam s nem tudom (mondám) mennyi lehet. Azt mondja, az mint eddig haladott, ugy még is haladni kellett volna, míg az dolgok csendesedtek volna, hanem írd meg ő nagyságának, még is halaszsza. Én mandám: annak már haladni teljes lehetetlenség, mert az ország gyülésének vagyon már három hónapja, annak eddig teljes vége van, mert az diaeta után tizenötöd nappal executióba vétetett és egy ország tötte törvénye hogy fordulna fel fenékkel? holott mi eddig szultán Szulimán idejétől fogva minden rendes törvényeinkben, kanoninkban megtartottunk, sőt az hamis instantiájokkal, vádjokkal az fényes portához confugiáltak is, azok is az mi törvényeink szerént itéltettenek meg. Maurocordatus uram azt mondja, nem mondom én azt, hogy törvényeitek felforduljanak, hanem hogy az dolog haladjon. Azt írd meg az te uradnaknak tegyen ő nagysága maga választ felőle. Ezen dolgokat azt mondja, mind bőven megbeszélte Maurocordatus uram az fővezér előtt. Innét 23. praesentis ujobban hivata az kihája, hogy fővezérhez menjünk, el is mentünk palotára szintén az ajtajáig két versen, onnan csak az kiháját hivatá bé, kiküld-

Digitized by Google

vén ez nagyságodnak szóló levelet, általa azt izené. Tudja azt, hogy nagyságod régiebb, nagyobb s hitelesebbb szolgája Tökölyinél, kiben az fényes porta is megnyugott, hanem ő is akár ki legyen ugyan az fényes portához folyamodott, azokat az alkalmatlanságokat nagyságod tegye le, s cselekedjék az vezér parancsolatja szerént. Az kihájának is mondám. Nagyságod semmiben sem okoztathatik, mert kész lett volna barátságosan vele élni az porta tekintetiért is, de ő azt megvetette. Tovább való szólásra kegyelmes uram időm nem adaték. Az tolmácsát kegyelmes uram azon vagyok az debreczeniekkel kiküldjem, az minden dolgokat tud, az melyek idejében forgottak. Nagy búsúlásom volt kegyelmes uram, mert harmad naptól fogva mind parancsolják, hogy szolgámtól küldjem el a vezér levelét, Maurocordatus urammal bizony sokat altercálódtam, hogy nem volt az eddig is szokás, hogy az kapikiha küldözzön levelet, ezután is együtt szokásba jő, azt fogadá, hogy többszer nem lesz, csak most küldjem el, és megparancsolák, hogy mingyárást küldjem az tolmácsomat az tatár postával együtt, az ki választ vigyen az vezér levelére, így kételenitettem elküldeni, jóllehet csak egy is az szolgáim közül törökül nem tud. Tartsa meg Isten nagyságodat Drinápoly die 24. Maji 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Gyárfás Pál m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. II. köt.*)

XXXII.

Méltóságos fejedelem, nekem nagy jó kegyelmes uram!

Patakról 20. praesentis költ nagyságod mélóságos parancsolatját includált Galambos uramnak ő kegyelmének szóló parancsolatjával együtt mai napon dél tájban alázatosan vévén, itélje meg nagyságod mely postán micsoda formában folytatják az leveleket, kin múlik nem tudhatom. Ungvár iránt hogy tudósitsam nagyságodat, azzal nem is terhelem nagyságodat mert nem szükséges. Ugy tudom Radics és Ga-

Digitized by Google

lambos uraimek ő kegyelmék bőven informálták nagyság odat mindenekről. Már én tovább csak nagyságodnak kegyelmességét várom, Szerednye iránt tovább való nagyságod méltóságos dispositióját, parancsolatját. Nagy örömmel olvastam nagyságodnak méltóságos levelében, hogy Lőcséről, Késmárkról készülget az németség. Ugyan kérem alázatosan nagyságodat mint kegyelmes uramat ide ne felejtezzen, méltóztassék nagyságod Szerednyét másra biznya. Ha feljebb nem is bárcsak Kassára avagy Eperjesre mehessek, szegény feleségem, gyermekim iránt tehessek dispositiót, talán éhel haltak meg szegények, ha Jellenik uram nem küldött valami költséget szegényeknek. Hadnagy Tardi uram iránt való nagyságod méltóságos dispositióját is elvárom. Örömest menne zászlója serege után. Hadnagy Fábián Miklós is itt vagyon 80 hajdujával, eziránt is elvárom nagyságod parancsolatját, méltóságos dispositióját. Győre, Viczije huszad magával vagyon, azonkivül 20 muskatélyos. Mennyi praesidiumot parancsol nagyságod itt hagyni, annyit hagyok. Magam had mehessek nagyságod grátiájából Eperjes felé, Nagy Miklós uram is siet Homonna felé, méltóztassék nagyságod olyan embert rendelni, az ki ennek az várnak viselhesse gondját. Egyébiránt kegyelmes uram jobb formában találja Szerednye várát hogy sem mint én találtam. Inquisitio peragaltatásában fáradságomat nem szánom, csak lehessen időm, egészségem hozzá, az mint megírtam nagyságodnak. Ha eret nem vágattam volna magamon eddig más világra költöztem volna. Ezek után kivánván ez levelem találja szerencsés órában kivánt jó egészségben. Szerednye 26. Maji 1685.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgája
Rádai László m. p.

P. S. Kegyelmes uram nagyságod jobb emberre nem bizhatja ennek az várnak gondviselését mint Gehőczy János uramra, igaz ember, resolutus, egy szóval szolgálatra való ember, igaz híve szolgája nagyságodnak, tavaly itt létemben is mngmutatta nagyságodhoz való hívségét, ki írt Losonczi András porkoláb seregéből is kitudta. Nem csak porkolábságot de kapitányságot megérdemli azon emberséges ember.

Digitized by Google

Specialiter recommendálom nagyságodnak. Isten szemben juttatván nagyságoddal bővebben informálom nagyságodat igaz hivségéről.

Külső czím: Méltóságos magyarországi fejedelemnek Thököly Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XXXIII.

Kegyelmes uram!

Ennek előtte circiter egy héttel is irtam vala nagyságodnak s ugyan bizonyos rosnyai posta által küldvén el levelemet, nem kétlem vette nagyságod; a melyben az akkori itt occuralt dolgokat is felvettem vala. Ez alkalmatossággal mást nem irhatok nagyságodnak, hanem az szendrei labanczság szaporán szokott erre felé kicsapni. Az elmúlt szerdán itt a falu végénél lévő rétekrűl is, az akkor füvellő vigyázatlan katonáknak elvivék circiter harmincz lovokat, magokban is elfogván nyolczat; ma megint ujonnan szintén kapunyitás tájba a vár alatt lévő erdőből egynehány lovas a faluban ütvén be, az mit hamarjában a falusi és a mi majorokbéli szarvas marhában elkaphatott azt meginditván, én is magam egynehány szolgámmal utánok indúltam volt a várbúl, gondolván, hogy azon katonák, csak valami marhahajtó tolvajok legyenek, azonban a falun alól, egy kápolna nevű erdöcskében lévén a lesek, az onnét kicsapván jól elől vitték vala, úgy hogy elszoritván a vártúl Rosnyó felé kelletett magamat vennem, és a várason által is mind nyomomban lévén alig salválhattam a várason kivűl magamat, az szolgáimban hármat elvonván mellölem, és más Rosnyó táján füvellő némely katonákban is elkapván egynehányat. Ugyan azok az dernei majorunkbúl is mind elhajtották szarvasmarháinkat. Úri István volt velek, lehettek két vagy harmad fél százan. Ha az Isten csudálatos képen el nem forditja innen őket, és valami akadályok nem lészen, az mint hozzá kezdettek hova tovább mind szabadosabban fogják nyargalni ezt az szegletet, a mely által mi is annál is inkább kifogyunk mindenünkbűl. Ezeket akarám nagyságod-

Digitized by Google

nak alázatosan értésére adnom, a többiben referálom magamat minapi írásomra és fejedelmi kegyelmességében ajánlván magamat, maradok holtig nagyságodnak kegyelmes uramnak Kraszna 27. Maji 1685.

Alázatos szolgája

Andrássy Péter m. p.

Külső czím: Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XXXIV.

A Messiást valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme stb. stb. Mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit isten jó véggel áldjon meg.

Békességes köszönetünkkel jelentjük kegyelmednek, hogy a német és lengyel ellenségtől való félelemből következett kegyelmed levele menvén emberével együtt a fényes portára, értekezvén arról tölünk a porta, megparancsolta fővezér urunk ő nagysága által, hogyha valami sordidus ellensége vagy hatalmassága országának kárára igyekeznék, megvilágosodván, a mint az idő kivánja, minden interveniálható kártól oltalmazza isten segitségéből mindenképen, ez okon kellettet kigyelmednek írnunk: kihezképest küldje kegyelmed egy tanult meghitt emberét hozzánk, ki által a megnevezett sordidus ellenségek igyekezeti felől tractálván mind a segitség érkezhessék, s mind az interveniálható kár az ő idejében hatalmas császárunk hadai által megelöztessék. Isten békessége a jó úton járókkal. Költ a lándor-fehérvári mezőn.

Hálepi főtiszt Ibrahim passa

Oldalt: Ibrahim passa halepi műhafiz névjegye s pecséte.

Kívül: A. 1685. 29. Maj. Hozta egy kapucsi Fogarasban a lándor-fejérvári táborból a szerdártól Sejtán Ibrahim passától, arról való levél, hogy ha kivántatik ő néki meg van parancsolva hogy Erdélyt megsegitse.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

XXXV.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Ez órában érkezett meg Ungvárról egyik emberem, az ki bevitte Sadányi uram seregét, Istennek hála szerencsésen mentenek be, Czöveg is bement nem sokad magával mindenestül talán, csak 18-ad magával, Sadári 90-ed magával nagyságodnak szóló levelet is hozott azon emberem, melynek elküldését kapitány Radics uramnak recomendáltam. Másik emberem még od benn maradt. Ha mi bizonyost hoz, éjjel nappal tudósitani el nem múlatom nagyságodat. Tegnap kapitány Vay s Ottlik uraimék reggel próbáltak Ungvár alatt, az mint beszéli Ungvárról kijövő emberem, ha idejében megütötték volna az istrázsát, akkor vizen innét volt 400-ig való labancz egy lábig oda veszett volna; egy németet vágtak le, egy rabot hoztak, egy csapásra sem üzték meg őket. Az mint felültette volt az népét Schulcz, lóháton voltak egy ideig, aztán csak megszáltak. Tegnap hadnagy Győre uram ide érkezett vala 80 hajdúval csakhogy egy nehány nappal kapitány Radics András uram hadnagy Fábiánt 70 hajdúval küldött vala bé. Ezeket is bevettem volna, de élettünk nincsen, mindazonáltal beszélgettem az hadnagyokkal mivel már többen leszünk, hamarébb kiküldhetni vágóért élésért, be akartam vennem őket az minthogy az felét hajdúságnak be akartam szállitanom az belső várba derék palotában, másik részét az palányban, ők azon mindjárt felzendültenek, hacsak mindenikének gazdája nem lészen, ha rendesen nem főznek napjában nékiek, ahhoz elegendő borok nem lészen. Ők nem jöttek be, azok között nem sok igaz hajdú volt, az kik innét kétszer már kimentek az mikor legsulyosabb volt dolgunk, ellenség hírét hallva ide hagyták az várat. Itélje meg nagyságod, olyan hiti szegett néppel ilyen helyen, hogy szorúljon ember. Fábiánnak méltóztassék nagysága íratni egy levelet, hogy tovább is ugy viselje magát alatta valóival, nem lesz kárára. Az minthogy elejekben adtam, ha jól viselik magokat meg nem bánják. Radics uram csak resorvált hogy pattantyust nem küldhet, ha több élésünk volna, nem ártana, egy nehányszor írtam ez iránt Radics uramnak, husz

Digitized by Google

darab sonál többet nem küldött. Ezek után kivánván ez levelem találja nagyságodat szerencsés órában kivánt jó egészségben. Szerednye 19. Maji 1685.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgája
Rádai László m. p.

Külső czim: Méltóságos magyarországi fejedelemnek Thököly Imre nagy jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

XXXVI.

Méltoságos fejedelem kegyelmes uram.

Lőcsei és kézsmárki németek elmenő szándékát bizonyosan értvén, (hova fordúljon mindazonáltal nem tudhatni) úgy ez labanczság Rima mellé való concursusát hallván nagyságodnak kötelességem szerint alázatosan értésére akartam adnom, lévén a labanczoknál in prodicamento Ónod. Balog István is negyed magával szabadúlván dologra ide nem tért, Ónodban ment, elhittem nagyságod udvarlására is sietni fog. De caetero nagyságod kegyelmességében ajánlom magamat. Szadvarae 29. Maji 1685.

Nagyságodnak kegyelmes uramnak holtomig való alázatos szolgája Dienes György m. p.

Külső czim: Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XXXVII.

Kegyelmes uram!

Nagyságodnak mint jó kegyelmes uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat, Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencséltesse kivánom szivembül.

Kegyelmes uram már ez előtt való levelem induló félben volt, ma 30. praesentis, mint egy 12 óra tájban az ecsedi és szathmári labanczok minden tartózás nélkül hat avagy hét

Digitized by Google

százan épen a váraljáig bejöttenek, résen lévén a fülünk, jóllehet kegyelmes urunk bizony kár nélkül mi sem maradtunk, de arrúl nem tehettünk. De annyira vesztegettük őket, és ugy rajtok mentünk, hogy a gátnak szoritván számtalan halálos sebesülésekkel kellett gyalázatosan elmenniek; mennyi holt meg eddig bennek nem tudhatom, de a sebes bennek sok, egyet be is hoztunk bennek, az is halálos sebben vagyon, mely azt beszélé, hogy feltették, hogy soha addig nem nyugosznak mig városunkat el nem rontják. Kihez képest nagyságodat mint jó kegyelmes uramat alázatosan kérem, hogy avagy csak az mostani szükséghez képest méltóztassék egy gyalog sereget ide küldeni, és hogy annak quartélya is legyen, hogy csak kenyérrel is élődhessék, mivel kegyelmes uram mostan kivántatik itt még egyszer az segitség. Az Lövei Ádám uram Kiss Ferencz és Boné András uraim seregeinek sincsen kegyelmes uram quartélyok, az mint más levelemben is írtam kegyelmes uram nagyságodnak. Kegyelmes uram bizza reám nagyságod méltatlan szolgájára (noha kegyelmes uram én ezt nem kivánnám) de olyan dispositiót teszek, hogy sem a szegénység, sem a katonaság nem fog panaszolkodni. Tovább is ha mi hireim lesznek, nagyságodat mint jó kegyelmes uramat minden dolgokrúl tudósitanom el nem múlatom. Isten éltesse nagyságodat jó egészségben.

Datum Kálló die 30. Maji 1685.

Nagyságodnak mint jó kegyelmes uramnak alázatos szolgája Kállai Nagy András m. p.

P. S. kegyelmes uram ha Vai uram ő kegyelme s akárki ossza a quartélyt csak legyen ..... mert másként elhordják őket.

Külső czim: Celsissimo principi domino domino Emerico Theökeöly, partium regni Hungariae principi ac domino etc. domino domino mihi clementissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Digitized by Google

XXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom és Istentől ő felségétől is minden testi lelki jókat is kivánok nagyságodnak megadatni.

Az lengyenországi hetmann András Potoczki, Sulcz generálnak írott levelét, adtam vala tegnap pro informatione az nagyságod méltóságos kezében, hogy abból is ismerje meg nagyságod mi iránt vagynak az németek lengyenekkel, jóllehet hogy én, az mikor azt az levelet kezemhez vettem megkérdettem az Merovics szolgájátúl, hogy ha nagyságod több leveleket elküldene Sulcz után azon levelet akarná-é és akkor azt mondotta hogy akarja és nem bánja; de már recorrigálta magát és azt mondja, hogy azon levél neki az labanczok ellen uti levél helyett lészen, úgy tudom már nagyságodnak semmi szüksége reá, mert abból világosan és kegyelmesen kitanúlhatta azon dolgot nagyságod, hogy nem csak az magyarok, hanem más nemzetek is nem igen acceptálják némely német dolgokat, hanem alázatosan kérem nagyságodat méltóztassék azon levelet visszaküldeni akár nekem kezemhez akár magoknak azon szolgáknak. Ne vessenek arra, valami kár éri őket az labanczoktól, hogy azon levél nem léte miá lett. Azonban azon is alázatosan kéri nagyságodat azon szolgája Merovicznak, hogy az mely 100 hordó borról tett nagyságod igéretet nekik, immár az ezer tallér készen vagyon, csak azt tudni akarnák immár hogy az hátramaradott részre meddig váratja el nagyságod Merovicz urat, az ezer tallér letétele után micsoda nevezetes terminusra adja meg az hátramaradott részét, ezt akarnák örömest tudni, hanem ha nagyságod kegyelmessége méltóztassék azt is általam megjelentetni neki, utóljára mint nagy jó kegyelmes uramnak nagyságodnak kegyelmességében ajánlom magamat alázatosan, de nagy bizodalmosan kérem is nagyságodat régi jámbor hüséges szolgálatomrúl méltóztassék megemlékezni, és immár ennyi sok időtől fogvást való boldogtalankodásom után kegyelmes szemmel reám tekinteni és kegyelmes promotiojában bevenni. Mindezeknek utána Isten nagyságodat éltesse szerencsésen boldogúl

Digitized by Google

minden nagyságod igaz hűvei szerencséjekre és az enyémre is. S. Patak die 31. Maji Anno 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Hegymegi Ferecz m. p.

Külső czím : Méltóságos Thökölly Imre magyarországi fejedelem kegyelmes urunk ő nagyságának írám alázatosan.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XXXIX.

A Messiást követő nagy fejdelmek dicsekedő öröme stb. mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Üdvözletem után arról akarlak értesiteni, hogy a lengyel fogságban élt ez előtti moldvai vajda Duka halálának híre ide érkezvén, rögtön írám a levelet a végre, hogy a kiváltására régebben s ujabban küldött pénzt tartóztasd vissza s biztos ember által küldd ide. Külömben üdv és béke legyen veled!

Drinápolyban.

Oldalt : Kara Ibrahim basa nagy vezir névjegye s pecséte.

Kívül : A. 1685. 31. Maji. A fővezér agája hozta Drinápolyból Fogarasban a Duka vajda pénze felől.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XL.

Alázatos szolgálatomat ajánlom édes kegyelmes uram nagyságodnak.

Alázatosan akarván most is ez kis levelem által nagyságodnak udvarlanom, kivánom Istentül levelem tanálhassa nagyságodat szerencsés boldog órában és jó egészségben. Én ide csak hiában fáradtam, mivel uramat ő kegyelmét itten nem tanáltam, levelét vettem ő kegyelmének, hogy még eddig sem végezhette el dolgait, Kassán Dolinai uramat kellett várni ő kegyelmének oda. Édes kegyelmes uram a minémű quartélyozókrúl szólottam vala a minap is nagyságodnak, hogy Vilban vagynak, még mostan is Vilban vagynak már régitől fogva

Digitized by Google

valami Sándor János nevű hadnagy, Ottlik uram hadnagya; kérem azért alázatosan nagyságodat méltóztassék parancsolni néki menjenek el onnét, mert igen háborgatják az szegénységet ottan, itten is Mikóházán ugyan Ottlik uramnak egy strázsamestere filkeházi emberünket megfogadta és megköttette, valami vágó marhát kivánt tőlek, penig az egész faluban nincs több 4 jobbágynál, ilyen hatalmasságot követnek ezen az nyomorúlt jószágon; uramnak ő kegyelmének penig ugy sem lévén más quártélya ezen a puszta jószágon kivül s az sok hatalmasok miatt épen elpusztulnak, elégtelenek lesznek arra hogy tarthassák szolgáinkat, azért méltóztassék nagyságod annak a strázsamesternek is parancsolni, bocsássa el azon szegény emberünket ne kinozza ottan. Mely nagyságod kegyelmességét alázatosan megszolgálom nagyságodnak. Édes kegyelmes uram az nagyságod tudósitását is várom alázatosan nagyságodtól maga méltóságos ajánlása szerint, hadd tudhassam magamat mihez tartanom. Ezzel ajánlom az szent Isten oltalma és gondviselése alá nagyságodat, magamat penig az nagyságod kegyelmes grátiájába.

Költ Füzér 1. Junii 1685.

Nagyságod alázatos és engedelmes szolgálója

Gróf Theökeöly Mária m. p.

P. S. Szinte hogy elvégeztem levelemet jöve hozzám ugyan filkeházi egy szegény asszony, kinek a fia ugyan kurucz, még is éjszaka ugyan Sándor János katonai való lakodalomra egy tehenét az olból kiloptak és levágtak, hanem kérem alázatosan nagyságodat, hadd elégittesse meg kárárúl azon szegény asszonyt katonáival ezen hadnagy.

Külső czím: Méltóságos magyarországi fejedelem Thököly Imre jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

XLI.

Excellentissimae ac Illustrissime Domine mihi colendissime!

Potentissimae Invictissimaeque Imperatoriae Majestatis

Digitized by Google

Vestrae amandata fulgidissima per latorem praesentium, inquam splendidas ejusdem Excellentiae Litteras cum submissione recepi. Mihi praeter omnia supremam negotiorum meorum curam in hoc mundi pelago in id intensum esse fatendam est: ut Fulgidissimae portae ejusdem Imperatoriae Majestatis semper fidelem exhibendo dictim me corroborare, candorisque mei creditum apud eandem Imperatoriam Majestatem et Vestram Excellentiam adaugere possim; eo porro instinctu, ut facies mea ne gutta quidem maculae signetur. Quod autem concernit quondam Vajvodae Duca pecuniariae summae rationem, meminisse possit eadem Excellentia Vestra, quod dum illam summam pecuniariam polonis transmittere destinassent, Excellentia Vestra, haec mihi demandeuerat ut facultatem tribueret, tum nam illam pecuniariam (super qua strictum etiam contractum inierunt cum polonis) praefati quondam Vajvodae Duca, subordinatis hominibus per Transylvaniam transferri posse in Poloniam. Quo mandato ejusdem Excellentiae compulsus, liberum eisdem passum denegare haud potui. Alias tam arduo me inuolvere negotio nequaquam affectassem; scituque meo translatam esse summam illam crediderim. In reliquis autem, velut testatam adusque et deinceps quoque singularem Excellentiae Vestrae gratiam et innatam benevolentiam, coram Imperatoria Majestate fructuose continuare servitiis ne dignetur exoratam volo, foelicesque dierum decursus exopto. Datum in cuxia nostra Alsó Porumbakiensi die 4. Mensis Junii A. 1685.

Excellentissimae ac Illustrissimae Dominationis Vestrae obsequentissimus servus.

Hátára jegyezve: Fővezérnek írt levél pariája Duca pinzíről. Porumbak A. 1685.

Eredeti fogalm. az erd. Muz.. (*G. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

XLII.

Kegyelmes uram.

Ma 7 óra tájban érkeztem ide Ónodban, sok zsibongások után már is csendesedtek, semmi nincs nehezebb, minthogy

Digitized by Google

kenyeretlenek, minden éléskéjöket az tüz emésztette meg, alázatosan reménykednének nagyságodnak, ha valahonnan kevés gabonabeli kegyelmességgel lehetne nyavalyásokhoz; én ugyan holnap ki fogok mennem, ha valahol vermes gabonát kaphatok, kiosztatom kezekben, tudom nem fogja bánni nagyságod. Az város egészen el nem égett, maradt meg vagy 40 ház. Elég keserves szegény Ónodi halála, még eddig nem láttam módját hogy kikerestessem az gyilkosokat, noha alkalmasint tudjuk, ki lehetett föladta (?) Nekem ugy hozták kegyelmes uram az felföldi hadakat, nem akarnák Szendrőtül elbocsátani, söt élést akarnának hajtani számokra, ha ugy vagyon, talán még több is valahol próbálni akarnának, noha én teljességgel hitelt neki nem adhatok, udvari kapitány uram jobban fogja kitanulhatni. Az egri török valóban már is kezd abutalni az nagyságod levelével, tegnap Poroszlón egy Szabó János nevű zászlótartómat egynehányad magával vágták le, ugy hallom már 27-dik volt; ugyan tegnap másfélszáz katonábúl álló sereget is megpróbált, nem tudom ha jó vége leszen-é, nen ártana talán, ha nagyságod íratna nekik, itt magam is mánál tovább nem élhetek, Nemesbék és Csát felé nyomulok az hadakkal, ott fogom megvárni Géczi István uramot, bánnám ugyan ha az török addig is alkalmatlankodnék. Ezek után Isten oltalmában ajánlom nagyságodat. Ónod 5. Junii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája

Petröczi István m. p.

Tegnap Malatinszki uramtúl özentem vala nagyságodnak azon levél felöl, melyet íratott Szöcs János uramnak az szendrei próba felöl, de kegyelmes uram csudálatosképen maradt meg azon levél az tüzben is.

Külső czim: Méltóságos fejedelem Thökölyi Imre jó kegyelmes urunk ő nagyságának írám alázatosan.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Digitized by Google

XLIII.

Én Kristóf Péter adom tudtára mindeneknek, a kiknek illik, hogy ennek előtte az német császár ő felsége hadában, nevezet szerint penig az horvát seregek között lakván s szolgálván, midőn rabbá estem és külömben meg sem szabadulhatom volna, könyörülvén rajtam tekintetes s nemzetes Lippóczy Keczer András uram, sok fáradságos törekedési és költségi után engemet az kassai fogságbúl kivett és megmentett. Mely ő kegyelmének én hozzám megmutatott irgalmasságáért én is kötelezem magamat, mind ő kegyelmének, mind penig mind két ágon levő maradékinak és successorinak örökös jobbágyságra, ugy, hogy ha megházasulnék és gyermekim lennének is, valamint én magam, azok is azonképen ő kegyelmét, s mindkét ágon levő maradékit s successorit fiuról fiura, s nemzetségről nemzetségre tartozzam s tartozzanak szolgálni s urallani, külömbet cselekedvén penig maga földes uri jurisdictiójával élhessen emlitett Keczer András uram és minden praesumptusi ő kegyelmének ellenem és minden maradékom ellen. Kinek nagyobb erősségére adtam ezen saját kezem irásával megerősittetett levelemet jóakaratom szerint ez alább megirt becsületes emberek előtt. Költ Kassán die 8. Mens. Junii Anno Domini 1685.

Kristóf Péter m. p.

Coram me Joanne Lángh
Coram me Thoma Püspöky

Külső czim : 1685. Kristóf Péter mészáros reversalita.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XLIV.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Celsissime Amice etc. Vicine nobis benevole.

Nagyságod méltóságos levelét atyafiságos szeretettel vettük, birodalmunkbeli Komisz Rádúl nevő és ott levő Bojér mellet való requiráltatásunkat megértettük, és hogy szolgáit

Digitized by Google

ide bekküldvén javait ki akarta volna vétetni, azomban az mi embereinktül obviáltatván szándékokban megállottak; mely ember szemtelenül, hogy is búsithatta nagyságodat csodálkozunk rajta, és sinistra informatióval hogy is mehetett annyira elő dolgában, holott oda küldött bücsületes követeink által mindeneket részünkrül letévén, közönségesen mindnyájokat kegyelmességünkbe vévén meggratiáztuk, azon Bojér pedig más, magánál előbb valóval együtt, ők ketten mint kapitális ellenségink ott is kegyelmességünkkel mint örökös ellenségink úgy bántak, és nem csak ott, hanem azon két embertül sem az fényes porta sem az szerásztyer passa, sem pedig valamit ellenünk elkövethettek, semmit sem mulattak el, mely két embernek mint olyan nyilván való örökes árolóknak, és nem csak az mi üdönkben levők, hanem más praedecessorink ideitől fogván nyilván való árulói lévén nékünk és ennek a szegény hazának, nagyságod bölcs ítiletire támosztjuk, ily incurabilis nyilván való árulóknak dolga miben légyen: fiát pediglen többivel együtt, az kik eljöttek, kegyelmességünk szerint jószágokat és mindeneket megadattuk, és több ez haza fiaival szabados exercitiomok vagyon, nincs senkitül semmi bántódások, nem is lészen. Így ez aránt tőlünk lehető és minden illendő dolgokban nagyságod requisitiójára készek vagyunk atyafiságos szeretettel kedveskedni, ez ily nyilván való árulók emberei, hogy járhassanak s kelhessenek bátorságosan alá s föl, az mint följebb is írók, bölcsessége szerint megítilheti nagyságod. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram diu florentem ac regnantem bene ualere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukorest die 21. Junii Anno 1685.

Illustritatis Vestrae, Fratres, Amici et Vicini benevoli.

(Oláh aláirás.)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis beneuolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

XLIV.

Kegyelmes uram!

Isten az nagyságod fejedelmi székét édes hazánk nemzetünk keresztyén vallásunk javára megerősitvén, minden gonosztól védelmezze, egész méltóságos fejedelmi házával egyetemben.

Én kegyelmes uram az credentia után való várakozásommal, melylyel is 18. praesentis ért el az tolmács, 20. praesentis jöttem által az lengyel határban, az Tiszán való által költezésemkor egy Szegedi Pál nevü Szakmár vármegyének mostan Bécsben járt követjétül értém, hogy az bavarus 40000 magával offerálta magát az Magyarországban való hadakozásra, ki mellé az császár ő felsége is ád segitséget, Horvátországra is nagy had ment; úgy értém alig ha eddig meg nem szállották Budát, és Érsek Ujvárat. Ma itt Sztrijben fél napot kelle töltenem a solennis processio miá, az kapitánynyal szemben lehetvén, az király ő felsége most Vellimben van, Varsván innen egy mélyföldděl, az hadakat erősen gyüjti, az tatárok ellen való vigyázásra az végekben hadakot küldett, az császár segitségére még eddig csak Lubomirczki keresztes úr ment el egynéhány ezred magával, az király Javorróra indúlt volt, de hallván török és muszka követeknek jöveteleket, visszza tért volt Vasvára, az respublicát is hivatván. Az alatt mind muszka mind török követek elenyésztek, visszatértek melyen igen conturbálodott volt az király. Itt uram az elmúlt gyüléskor Absolon Thökölyi uram követje harminczad magával menvén, mind az nagyságod méltóságos néve alatt ment, hogy az méltóságos erdélyi fejedelem követje, melyet orczájára vetvén (megértvén az király) miért cselekedte, egy darabig megnémnlt, nagy későn azt felelte, bizony meg kell vallani felséges király, nagyobb az erdélyi méltóságos fejedelem méltósága, azért cselekedtem; az török vecseri legatioiban vissza igirte Kamenyiczot és az király hadakozásra való expensáit, csak vonja el magát az kereszténységtül, az respublica nagy részént az expensáért rá hajól volt, de az király azt mondotta, hogy megesküdt, hogy egyetért az kereszténységgel, azért

nem cselekszi az scissiót. Az muszka császár követje ment az királynak, de mivel scissio van köztek, egy ifjú, ez vén vak muszka császárt spoliálni akarja méltóságátúl, subsistált az ország széliben az követ, míg componálnak az császárság felől, s tudhatják kihez kelljen menni; ha az muszka ide nem hajol, az svét király, az brandenburgus, és egy imperiumbeli fejedelem az muszka ellen deputáltattak, az királynak ő felségének két esztendeje, hogy az persiai királyhoz járt követje mostan jött meg, avval ígírte magát az persa, hogy nem csak eláll az török mellől, hanem ellene lészen. Az velenczések az tengeren tizenkét várat vettek meg, az király követjét küldte mostanság az velenczésekhez. Az francziai király subsistált az német ellen való hadakozásban, hanem az angliai királyt koronáztatván meg, arra prospiciál, hogy ha rebellálnak succuráljon néki. Érsek Ujvárbúl úgy hallatik hogy hatvan török szökött az német közé, úgy hallatik hogy sok helyeken az törökök az asszonyoknak is török férfi kontyot tétetnek fejekben, hogy többeknek láttassanak. Ezeket értettem kegyelmes uram Sztrijben és Sztrijig való útazásomban. Ezekkel ajálván Istennek ő felségének kegyelmes gondja viselése alá nagyságodat méltóságos fejedelmi házával egyetemben. Datum in Sztrij Anno 1685. die 21. Juny.

Nagyságod alázatos legkissebbik híve, szolgája

Balogh László m. p.

Kívül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erdélyi Museumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

XLVI.

Kegyelmes uram.

Micsoda állapottal vagyon Kállónak mind városa vára, Tolvai Ferencz uram által küldött levelemben nagyságodnak alázatosan megírtam; annak utána is hogy valami én rajtam

Digitized by Google

elmúlni ne láttassék, az szükséges munkára őket nógattam, s legközelebb most Kis Ferencz mit írjon nagyságodnak alázatosan megküldöttem includálva, bizony kegyelmes uram csak az óra reá ne tölt (telt) mind hely s vitézlő rend oda leszen, ha sietve való provisio felőleném leszen. Az quartély osztásban is kegyelmes uram nekem csak az nagy böcstelenségem vagyon, im Hathází uram is mit írjon reám, méltóztassék nagyságod kegyelmesen megérteni, és azt is micsoda rendelést töttem. Én örömest azt követném, az mi igazságosabb volna, az föld népe se exhauriálódnék, a kiben az egész hadi dolognak ereje vagyon, s nagyságod méltóságának nagy aestimatiója. Az első hónapra kegyelmes uram pénzt limitáltam, ha csak patkoltatásra valót is kapjon az katona, Isten az ujat behozván, abrakot fog adni az szegénység és az pénz elmarad, melylyel magát, lovát bizony csak tengeti. Igyekeztem mindenik seregnek olyan falukat adni, jóval roszszal egyveleg, bizonyossal és bizonytalannal, és oly helyeken valókat mindeniknek, ha csak egyet is, hogy midőn az quartélyért excurrál, egyszersmind az nagyságod ellenségének is ártson, próba alatt kivántatván meg lenni. Leszen-é kegyelmes uram változás ezen quartélyokban vagy nem, nagyságod méltóságos parancsolatját elvárom alázatosan, mert ha tudnám, minden sereggel, s minden tizeddel télre való provisiót tétetnék szénából istálók csináltatásából; soha kegyelmes uram az én vékony itéletem szerint semmiért jobban az ország nem pusztúlt el, mint az quartélyoknak gyakor változtatásáért, melyben az szegénység is elbolondúlt, az vitézlő rend is az mit elvonhatott elvont rajta, de ha tudná kiki maga állandó quártélyát, bizony mint örökös jószágát úgy oltalmazná, az jó disciplina alatt ha egyaránt akarnók kapitányok. Ajánlván magamat nagyságod fejedelmi kegyelmességében, kivánom Isten szerencsésen éltesse s boldogitsa. Kis Várda 23. Junii 1685.

Nagyságod alázatos szolgája:

Vay Ádám m. p.

Külső czim: Magyarországi méltóságos fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunknak ő nagyságának nagy alázatosan adassék.

Digitized by Google

A melléklet igy hangzik:

Kállóban, Várdában rendeltetett lovas és gyalog hadaknak sustentatiójára a 1. Junii, anni 1685. rendeltetett quartély eképen vagyon.

Menstruatim:

Károly, Majtin, Margita, Diószeg, Porcsalma. Kegyelmes urunk ő nagysága számára vagy valamely véghely szükségére felhagyattak.

Vay Ádám quartélya: Tunyog ad flo. 15 búz. cub 5. Konyár ad flo. 10 búz. cub. 5. Kállai Nagy András kapitány uramé. Merk, Mező Terem. Várdában rendeltetett Szántó János serege. Maga quartélya: Mathé Szalka ad flo. 10 búz. cub. 5.

Kerekes László vice hadnagy, és Viczmandi Bernát zászlótartó quartélya. Jánosi ad flo. 12 búz. cub. 4.

Az sereg áll tizenhárom tizedből, kiknek quartélya

Sándor flo. 2 búz. cub. 1.
Hódász flo. 8 búz. cub. 4. vágó 1.
Gebe flo. 8 búz- cub. 4.
Ökörito flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.
Sályi flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.
Rápót flo. 10 búz. cub. 5, vágó 1.
Bagamér flo. 30. búz. cub. 15. vágó 2.
Csenger flo. 15 búz. cub. 7 vágó 1.
Sáránd flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.
Tépe flo. 70 búz. cub. 5. vágó 1.

Kállai Kis Ferenez serege Kállóban.

Maga quartélya. Szalacs ad flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.
Zászlótartóé, strázsamesteré Dengelek flo. 8 búz. cub. 4. vágó 1.

Az serege áll tizenhárom tizedbül, kiké

Keserü flo. 10 búz, cub. 5. vágó 1.
Szentkirály flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.
Vezend flo. 4 búz. cub. 2.
Szántó flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.
Nagyléta flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.
Gáborján flo. 20 búz, cub. 10. vágó 2.
Asszonyvására flo. 10 búz. cub. 10. vágó 2.
Sámson flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.

Digitized by Google

Boné Andrásé magáé Válalj flo. 10 búz. cub. 5 vágó 1.

Zászlótartójáé strázsamesteré Eszteró flo. 8. búz. cub. 4. vágó 1.

Az sereg áll tiz tizedbül, kiké.

Bőrvél flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.

Madarász flo. 30 búz. cub. 15. vágó 3.

Dob flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.

Tyukod flo. 15 búz. cub. 7. vágó 1.

Derecske flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.

Vasad flo. 12 búz. cub. 6. vágó 1.

Lövey Adámé magáé Szaniszló ad flo. 10. búz. cub. 5. vágó 1.

Zászlótartójáé, strázsemesteré, Enderét ad flo. 8. búz cub. 4. vágó 1.

Az sereg áll tizenhárom tizedbül, kiké:

Gálos Petri flo. 15 búz. cub. 7. vágó 1.

Otomány flo. 15 búz. cub. 7 vágó 1.

Vetés flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.

Torda flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.

Bajom flo. 20 búz. cub. 10. vágó 2.

Kovácsi flo. 6 búz. cub. 3.

Kiskereki flo. 10 búz. cub. 5. vágó 1.

Esztár flo. 15 búz. cub. 7 vágó 1.

Tokaj Kis Ferenczé magáé Szentpéterszeg ad flo. 10 búz. cub. 5, vágó 1.

Zászlótartojáé, strázsamesteré Irény ad flo. 8. búz. cub. 4 vágó 1.

Az sereg áll tizenkét tizedbül, kiké:

Csenger-Bagos flo. 30 búz. cub. 15, vágó 3.

Berettyóújfalu flo. 40, búz. cub. 20, vágó 7.

Udvari flo. 15. búz. cub. 7, vágó 1.

Szerep flo. 10 búz. cub. 5, vágó 1.

Báránd flo. 10 búz. cub. 5, vágó 1.

Halasi Sámuelé magáé Monostor-Pályi flo. 10 búz. cub. 5, vágó 1.

Zászlótartóé, strázsamesteré Pér flo. 8 búz cub. 4. vágó 1.

Digitized by Google

Az seregé

Feny vagy Vada flo. 2, búz cub. 1.
Szenmiklós flo. 4, búz. cub 2.
Király-Darócz flo. 10 búz. cub. 5 vágó 1.
Tasnád flo. 30, búz. cub. 15 vágó 3.
Kálmánd flo. 2 búz. cub. 1.
Óvári flo. 10 búz cub. 5 vágó 1.
Tulokd flo. 4 búz. cub. 2.
Hajdú-Bagos flo. 20 búz. cub. 10, vágó 2.
Kaba flo. 20 búz. cub. 10 vágó 2.
Pap Ferencz gyalog hadnagy, magáé Bakonszeg ad flo 12.
Zászlótartojáé, strázsamesteré Jármi ad flo. 12.

Az seregé :

Piskót
Érsemjén
Henczida
Mikepircs
Éradony
Jármi.

Ezekre Nagy András kállai kapitány uram tett limitatiót, az gyalog sereg sustentatiójára.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XLVII.

Ego Franciscus Julius a Viszenberg juro per Deum vivum, aeternum, Sacrosanctam et individuam Trinitatem, quod cum ego ad humillimam illustrissimi Domini comitis Henrici ab Herberstain, generosi item Christiani Vilhelmi a Kinchen, Serenissimi ducis a Holstain adjutantis pronunc, Dominorum concaptivorum meorum instantiam apud celsissimum Princicipem Dominum Dominum Emericum Thököly partium Regni Hungariae, eatenus factum accedente gratia et benigna Celsitudinis suae principalis propensione, cum modalitatibus accelerandae praedictorum concaptivorum meorum et meae propriae eliberationis, ad loca debita principaliaque, meos ac

Digitized by Google

Praescriptorum interventu de superdatae fidejussionis saepe dictorum concaptivorum meorum expeditus fuerim, me a dato praesentium computando sub decursu quatuor septimanarum in praesentiam praenominatae suae Celsitudinis et memoratorum fidejussorum meorum, ubicunque tandem reperientium et reperiendorum rediturum, compariturum personaliterque constiturum sub fide mea salvifica christiana, parolaque nobili, virtute praesentium juramentalium reversalium mearum compromitto et obligo. Datum Patak die 26. Junii Anno 1685.

Julius Franciscus von Wieszenberg,
Rittmeister von Valeranischen Curasier
Regiment m. p. (L. S.)

(Eredetije a kir. kamarai levéltárban.)

XLVIII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerént kegyelmes uram én ide tegnapelőtt érkeztem, tegnap az vajdával szemben voltam; úgy tetszik kegyelmes uram, minémü effectussal esekűszik az nagyságodhoz való synceritásról, megnyughatik keresztyén ember benne. Az Duka vajda pénze felől kegyelmes uram az vajdának ő nagyságának tetszett az, hogy ott az pénz mellett lévő szolgáit mind csak alattomban meg kellene fogatni, s kiváltképen Athanasiust, mert rettenetes lator practikus embernek mondják, és ha megfogják, nem kellene mind együtt tartani, és ha csak az törökök nem sürgetik, csak feledékenységben megyen annak az pénznek dolga.

Moldovában kegyelmes uram, minden bizonynyal új vajdát vittenek, ma ötöd napja hogy az Dunán által vitték. Csak egy közönséges bojért kit Cantamirnak hínak, töttenek vajdává.

Az tatár khám is még kegyelmes uram eddig meg nem indúlt Chrimből, én is azon leszek kegyelmes uram, mint mentől hamarébb nagyságod szolgálatjára vissza siessek, kéván-

Digitized by Google

ván Istentől nagyságodat jó egészségben s boldog országlásban találjam. Bukurest 1685. 3. Julii.

Nagyságodnak alázatos híve szolgája

Mikes Kelemen m. p.

Kívül : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

XLIX.

Traditae in arce Munkács die 3. Julii 1685.

Az ajándék bár több lett volna, noha szóval mindeneket proponáltam, némelyeket praetereáltam. Várnainak nem sokára Dhamokaz szerdár szava : minek az segitség tinektek, azt írja, az ti kia a kral elment, az német Ungvár alól kiment földetekről, volt feleleti, ő nekiek nem kell írnya jó hírt, hanem az német erejét kell inkabb exaggerálni, még az segitség nagyságod mellé nem megyen. Tatárt igért publice, de én nem fogom acceptalni, hanem ha törököt nem adna, én nem tudom Budára megyek-é vagy Szolnokra, nagyságod tudósitson, bár mint két fele menjen még az fermánt kiszerzetem. Privata audientiam is volt, az erdélyiek dolgok iránt alkalmas reménységem vagyon, még haladott az ultimaria resolutió, de nagyságod, valamit találhat ellenek mind leveleket, mind eleven bizonyságokat készen tartson. Kende Gábor, Nagy Mihali, mások is az erdélyi factiokat tudják, udvarhoz hivassa, sok dolgokat kezdek tanúlgatni, rövid nap megint ujabb embereket kell a szerdárhoz küldeni. Kendéikét is ha most nem esnek meg : soha sem, csak ne restelkedjünk. Világosabbat nem írhatok most.

Deák Ferenczen történt casusról.

Az utolsó sor Tököly írása.

(Egykorú másolat a kir. kamara levéltárában.)

Digitized by Google

L.

Méltóságos fejedelem; kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatos engedelmességgel értem, noha tizenegyed napra jött hozzám, hol járt én nem tudom; brassai bíró uram küldötte kezemhez. Az mi kegyelmes uram az pénznek megtartóztatását illeti, az kegyelmes uram jól esett, de azt asseverálják, hogy az fő jancsár aga pénzén vötték, mivel ott benn nincs olyan nagy ember, ki ne kereskedjék azzal, az miben hasznát látja, igy ez is meglehet; mivel penig már megsüttették s útban vadnak vele, talán jól lészen, ha elbocsátják, de meg kell mondani, hogy az félivel innen ne kereskedjék, az országban nagyobb szükséget ne csináljanak, mert többször el nem bocsátják. Az alatt az országban meg kell ujjabban is tiltani (ha nagyságodnak s az uraknak tetszik, hogy többé senki ne merészeljen törököknek búzát adni, mert most is azok (okozták) az nagyságod búsúlását, az kik nekik ..... mot sütésre búzát adtak. Az mint penig nagyságod parancsolt volt valami oláhoknak meg fogatása felöl, valóban voltunk rajta mind főkirálybiró urammal együtt, de még eddig elé nem kerültek, vagyon hat hete, hogy oda vadnak, és ha megjönnek, lészen gondunk rájok. Egyébiránt az olyan tolvajokat valóban circáltatom és exequáltatom, az kik kézben akadnak, egyet is közülök hogy az erszény szijára akaszszanak nem engedem. Ajánlom ezekkel Istennek nagyságodat. Ex Hidvég 5. Julii Anno 1685.

Nagyságod alázatos szolgája, igaz híve

Nemes János m. p.

Külczím: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. eredeti levelekben XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LI.

Ajánlom szolgálatomat kegyelmednek mint kedves sógor asszonyomnak. Isten kivánt jókkal áldja meg kegyelmedet, kivánom.

Kegyelmed sub dato 3. et 4. Martii Munkácsról nekem írt levelét nagy becsülettel és szeretettel vöttem, szánakodással értem kegyelmed aristomban való létét. Kivánsága szerint commendans úrhoz felmentem, jól lehet tudom haszontalan, mindazonáltal szólottam Kende Gábor uram leánya szabadúlása felől, kire illő választ adott, ha Thököly uram ő nagyságával correspondeált volna, valamint eddig hogy házánál békességesen lakott tovább is senkitől bántódása nem lett volna; de azt commandans uram ő felségéhez való kötelessége szerint el nem szenvedhette; hogy pedig szorosan tartatnék: abban bizony semmi sincs, mert valaki hozzá menni kiván megengedtetik, s a mikor kedve van hozzá, commandánsné asszonyommal együtt eszik, itala étele becsületesen kijár, a mikor asztalhoz ki nem megyen is, kedve lévén ő kegyelmének hozzá, commandánsné asszonyom maga leánya késéretében is kiviszi múlatni, azért akárki mit mondjon, de különben nincsen, valamint kegyelmednek megirtam; hogy azért édes sógor asszonyom kegyelmednek ebben kedve szerint nem szolgálhattam, ezért bocsánatot várok, és ezenkivül valamikben tudok, kegyelmed parancsol mindenekben válaszolok. Ex Szathmár die 6. Jülii Adno 1685.

P. S. Kegyelmed ezen dologban ne is munkálódjék, mert bizonynyal írom haszontalan s végben nem viszi.

Kegyelmed szolgája

Károly Gáspár m. p.

Külső czim: Tekintetes nagyságos Széchi Mária asszonynak, néhai tekintetes nagyságos Wesselényi Ferencz uram meghagyatott özvegyének, nekem kedves asszonyomnak saját kezébe adassék Munkácson.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

LII.

Hatalmas és méltóságos szerdár pasa nekem bizodalmas uram.

Hogy Isten nagyságtokat és dolgait boldogitsa kivánom. Az mikrül bővebben irtam nagyságod mellett lakó kapitánnak, kit is hogy nagyságod maga méltóságos személye eleibe bocsásson, alázatosan kérem. Emlékezvén azonban nagyságodnak egyszer is, másszor is küldözött leveleiben tett kegyelmes ígéretére, hogy tudniillik, Eszékhez való érkezésével, a hova is, nem kétlem, már Isten nagyságodat szerencsésen elhozta, azonnal méltóztatik nagyságod segitő hadakat mellém küldeni, Sziravos pasát rendelvén azok szerdárjának. Nagyságodat azon kérem alázatosan, sőt hatalmas császár szerencséjére is, veszedelemben forgó várasimot segélje mennél hamarébb nagyságod, ne essen vagy egyike vagy másika az ellenség kezében, nagyságodnak ily közellétére, az ellenségnek megbátoritásával. Lám hatalmas szerdár, Szolnoknál is vannak már nagyságodnak hadai, bár csak azokat és az egrieket még többet küldhetne, küldje nagyságod mellém, ezzel penig ha megbánthattam nagyságodat, arrúl követem engedelmesen: mert tudja nagyságod a kinek hol fáj ott tapogatja és az szerencsétlenségben s veszélyben forgó ember is oda szokott folyamodni, a honnan segitséget várhat és vehet. Maradván ezzel nagyságod igaz köteles szolgája.

Patak 15. Julii 1685.

(A kir. kamara levéltárban levő Thököli titkárjának kezével irt eredetiről.)

LIII.

Generoso Domine nobis observandissime.

Tegnap estvétől fogvást három rendbeli pósták is jöttenek kassai és eperjesi kapitányunktúl, kiknek is relatiójából és az általok hozott leveleknek értelmébül bizonyodik előttünk general Sulcznak az Szebenhez előre küldött gyalogság után

Digitized by Google

való nyomakodása és az hegyeken való által jövetele s a Tarcsay .... kit kegyelmed jó tud hol legyen érkezik : és tegnap okvetetlen előjáró hadai is Eperjes alá mentenek, ha azt és nem Kassát obsideálja, az minthogy mi a mint dispositióinak constitutióját látjuk, inkább hiszszük Eperjes alá való menetelét, harmincznyolcz álgyúja és taraszkja és öt mosárja lévén s másként is Taun nevü colonellus Legyelországon által jött s a mint híre foly a papság pénzére fogadott regimentjével is megszaporodván, úgy látjuk sulyosabban lesz dolga most Eperjesnél, hogy sem tavaly. Kegyelmed azért kérjen audientiát az szerdártúl, disponálván ha mindazon adott ígérésével is tiháját minthogy az szerdár ő nagysága egynehány rendbeli leveleiben assecuralta, hogy mihelyt Eszékhez érkezik, azonnal küld segitséget, melynek szerdárjának dénominálta Sziravos passát is, eljövén már az idő tapasztaltassa ő nagysága velünk igéretinek effectusát és abbúl következő gyümölcsét. Ha in prima intrada többet nem küldhet bár csak az Szolnoknál várakozó tömösvári passával levő hadakat és az egrieket küldje és siettesse ő nagysága mellénk : kik is bocsássanak oly hírt, hogy több is van nyomokban, avagy csak ezzel is remélhető véghez vihetjük azt, hogy elijesztjük Sulczot Eperjes vagy Kassa alól, példa lévén ez elmúlt ősszel ugyan Eperjes alól és e télen Kapos tájárúl is elremittette Sulcznak csak oly kevés számbeli török jövetelének hírével is, kirül kegyelmed is emlékezhetik, a mennyire helyen is tartja résen füleit az török hadak jövetelére Sulcz, meglátháthatja kegyelmed az szendrei commendánsnak írt levelébül. Kassa és Eperjes városa instantiát nyujtattanak bé, forgatván az török nemzetnek az segitség dolgában ajánlani, és azt, effectualni nem igen szokott ígéret tételit, oda való kapitányrúl is a mi nemü consequentiákat insinuálnak, megvalljuk, igen féltjük azon helyeket, és ahozképest megmondhatja kegyelmed ő nagyságának, kezünkhöz adassék segitség ezen erősségeim elvesztése után és bizony ha az ő nagysága közelebb való jövetele .... az ellenség, ebbeli intentiója a fényes portátúl sem fog helyben hagyattatni, az ellenség azonban nagyobb szivet veszen. Kegyelmed azért cum moderamine rerum tegyen protestatiót is ha látná hogy tovább is csak halogatás és az szer-

Digitized by Google

dár operatiójának secundatiojátúl való várakozásra relegáltatás forogna az dologban. Mi mindazáltal írván az egri és tömösvári passáknak is az mellénk való jüvetel felől, vagy jönnek, vagy sem, inkább hivén azt, hogy az szerdár ordinátiójátúl várnak, még ma elindúlunk és Gönczhöz szállván táborostúl, juxta possibilitatem virium succurálunk vagy egyik vagy másik megszállatandó erősségünknek. Éltesse Isten kegyelmedet Patak 15. Julii 1685.

P. S. Mely desperate írjanak az eperjesiek, az kit is levelünknek sub . . . lása után hoztanak, megláthatják és az szerdár tolmácsával törökre fordittatván repraesentalhatja ő nagyságának. A mennyiben az nép már az sok féleképen ígért és be nem teljesedetett biztatásoknak reménységével megtelt, s azonban Feldmajer uram is ez regimenteknek számát emlegeti rosz consequentiát praemittalhatunk, és ahozképest kegyelmed jobban is sürgesse az succursust.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

LIV.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomat.

8-dik írott kegyelmed levelét becsülettel vettem. Isten engedvén, holnap az én kegyelmes uram ő nagysága udvarába megyek, s azon leszek kegyelmed leánya szabadúlása iránt hathatósan írasson a mi kegyelmes urunk ő nagysága. Somlyón s egyebütt elmaradott javait már öcsém Bánfy György uram kézhez vétette, azok iránt mi lesz kegyelmed dispositiója csak érthessem, azon leszek kegyelmed akaratja szerint menjen véghez az iránt való dolga. A mi a közönséges dolgokat illeti, azok iránt sem egyszer sem másszor lelkem ismereti nem vádol, kikben való szives fáradozásomat Isten s az idő jobban is megmutatják, ezután is a közjónak részemről akadályúl nem találtatom. Kegyelmed bejövetelében való módokat, ha idején valóságos bejövő szándékát megérthetem, azon leszek procuráljam, már úgy tudom négy vagy öt úttal kegyelmed sok sollicitálódásira adatott kegyelmednek passus,

Digitized by Google

s mindenkor kegyelmed múlatta el, mégis kegyelmed panaszolkodik; igazán kegyelmed mondhatná bátyám uram amaz régi proverbiumot: a Szoboszlai Fekete Mihály etc. Kegyelmed hozzám való affectiójában s atyafiúságában én nem kételkedem, de a bizonyos, hogy én kegyelmed igaz atyafia szolgája voltam, és ellenkezőre kegyelmednek soha okot nem adtam. Én panaszolkodhatnám ugyan, de elhagyom. Bizony most is igazabb szolgája s atyafia vagyok, mint sem kegyelmed hiszi: s valamiben uraimhoz, fejedelmemhez s hazámhoz való kötelességem meg nem sértődik, szolgálni is kivánok. Elvárom kegyelmed ígéreti szerint való világos tudósitását; mi haszna is bátya csak kerülni a dolgot etc. Jobb a dolgot jól, világosan, rendesen megírni, mint sem etc. Kegyelmed nekem parancsoljon. Isten éltesse kegyelmedet. Sorostély 17. Julii 1685.

Kegyelmed szolgája öccse

Teleki Mihály.

Külső czím: Tekintetes nemzetes Kende Gábor uramnak, jóakaró uramnak s bátyámnak adassék.

(Eredetiről a m. kir. kamarai levéltárban.)

LV.

Generose Domine nobis observandissime.

Kegyelmed tudósitását oda be való dolgaink iránt vettük, noha nem szinte kedvünk szerint értettük, a mennyiben megcsömörlött a fővezér az erdélyi fejedelemtül vett, és végtére is vindicta nélkül nehezen hagyható megbántódásinknak és jószágainknak törvény útján kivöl lett elfoglaltatásának hallásátül, és hogy nekünk vétett mégis az fejedelem azirán t való helyes állatásunkat commitalni akaró sinistra informationak adatott nagyobb hitel, és szánknak is bedugása parancsoltatik. Úgy látjuk még az dolgok kigyümölcsöznek, patientiával kell élnünk az erdélyi injuria iránt, ea tamen suo tempore vertetur contra ipsos in furorem. Minthogy penig a mint maga is irja kegyelmed, dolgaink csak az szerdár dispositiójátül lógnak, fütyegnek, és azoknak secundatója kedvéért ud-

Digitized by Google

vari kapitányunkat expediálván hozzája, nem tudjuk, mint fogja magát az segitség iránt resolválni, ahoz képest ő kegyelmének hagytuk meg, hogy azokról kegyelmedet genuine tudósítsa azon ember által, az kit kegyelmed intimatiója szerint vele elküldött hiveink közül fog a portára expediálni. Azokat az dolgokat azért kegyelmed in locis debitis repraesentálni és secundálni, cum tali sedulitate, mintha magunk parancsoltunk volna felőlök, el ne múlassa, meg lévén hagyva Giczy uramnak is, hogy azon kegyelmednek repraesentálni intimálandó dolgokban teendő írást megtérésével hozza meg in paribus nékünk is. Bertóty Zsigmond, minthogy az török nyelvnek megtanúlására akarja egészlen elméjét függeszteni, és az őtet attúl késleltető dolgok körül való forgolódástúl magát elfogni, Giczy uram írni fog kegyelmednek valami számára rendelt pénz felől is, az iránt is alkalmaztassa ahoz magát kegyelmed, az mit ő kegyelme fog nevünkkel intimálni. Ír Bertóty Zsigmond valami két sátor felől is világosabban kegyelmednél, qualitását is expingálván, és aziránt kegyelmed is az debreczenieknek oda bejárt embereknek relatiójára relegálván bennünket, csakhogy el nem tudunk rajta igazodni az falakon (minthogy azt irja Bertóty, hogy húsz darab falakbúl álljon azon sátornak egyike, és hogy mindenik falért százhúsz húsz tallért kiván az mesterember) mit értsen az kerületje, vagy is oldala, s több része, és ahoz képest drágának is tarthatjuk, s talám jutalmasabb is volna oly formában alkudni, noha végképen nem végezni az mesteremberrel, minél különben nem adja azon sátort, mondaná meg. Az két sátorért ezer oroszlányos tallért és azon felül két, avagy háromszáz tallért meglehet ígérni, de kihozatását tartjuk igen bajosnak, ha csak a fővezértül fermántot nem obtineálhat kegyelmed két vagy három szekérnek mindenütt való adatására, kirül mi, hogy a fővezérnek irjunk, illendőnek nem látjuk, hanem a tihája és Skerlet uram előtt kellene kegyelmednek per indirectum véghez vinni, ha penig ebben frustráltatnánk, találtunk ily modalitást is a dologban, úgy tudjuk tanáltathat kegyelmed oly szekeres legényeket, a kik fizetésért Nándorfejérvárra hoznák, de tudnunk kellene mit kivánnának abbeli fáradságokért, ha ez sem suc-

Digitized by Google

cedálna nyolczvan tallért, avagy százat is rá kellene szánni valamely szekeres- lovaknak vételére, a kiken kihozatattatván a sátorok, ugyancsak itt is hasznokat vétethetnénk az lovaknak, és Nándorfejérvárra bizonyos szolgáinkat küldhetnénk az sátorok eleiben. Mig azért arról mennyiben fogja magát megkeményiteni az mesterember az sátorok árában, és kiszállittatások is a feljebb letett modalitások közül melyike által lehet meg, idem tudósit kegyelmed bennünket, addig az sátorok másnak való eladatását tartóztassa, és foglalja számunkra kegyelmed; egyébiránt Nándorfejérvárott is vétetvén sátorokat, csak magunk számára is van már három sátorunk. Mi olyat is értünk, hogy az tolmács kegyelmed keménykedése miatt ment Erdélyben, ki is jól nem esett és dolgainknak reflexiójára való nézve, ha már Giczy uram Andrassyt kegyelmed mellé küldi, a mennyiben illik, accommodálja. Éltesse Isten kegyelmedet. Patak die 18. Junii 1685.

Alant: Domino Francisco Horváth.

(Tököli titkárjának a kir. kamarai levéltárban levő kéziratáról.)

LVI.

Igaz atyafiságos kötelességgel való kész szolgálatomat ajánlom kegyelmednek.

Irtam vala ugyan minapában is kegyelmednek, de mivel azt nem tudhatom, ha jutott e kegyelmed kezéhez, s azt hallottam, hogy nem tilos már az kegyelmeddel való szemben létel, ujabban is akartam kegyelmed egészségirül értekeznem s megbizonitanom, hogy nem vagyok feledékeny szolgáló atyafia kegyelmednek. Mi most Istennek hála az kegyelmed szolgálatjára mindnyájan jó egészségben vagyunk, kivánván, várván, kegyelmed közinkbe való szabadúlását, kit hiszem istent hamar megad. Most egyéb uj hírt nem írhatok kegyelmednek, hanem hogy ma 14 napja fölséges urunk armadája megszállotta Ujvárat, s holnap fogják kezdeni 50 chartanon ágyuval és 25 mozsárral bombát és ..... bevetni s lőni, ha csak isten meg nem büntet bennünket, nem felálhat (?) legtovább 14 nap múlván kezünkben leszen, mód nélkül roszúl őrizvén az

Digitized by Google

passa magát. Halljuk ugyan, hogy ezekhez érkezett az Saitan szeraszkier passa mint egy 40,000 magával, de igazsággal írom kegyelmednek, hogy ha három annyi jönne is, isten büntetésén kivül attól nem tartanak, s bizony igaz hittel irom kegyelmednek, hogy soha még ilyen armadáját ő felségének Magyarországban nem láttam, itten 65000-en vagyunk, deli, fegyveres, pénzes nép, kenyere, pecsenyéjek untig elég gyün, s egészséges nép. Magyar, Czobor uram hadán kivül több még nincsen. Én is visszamegyek ma és vice generalis Eszterházy János urammal hadainkat mezőben hozzuk. Bercsiny uramat is az ujvári generalisággal ide várják, azonkivül Bottyán uramot is, Ádámnak resignálván az atyja a generalisságot ezen négy ur alatt tiz ezer magyar van effective, kinek hórú hóra effective megfizetnek, lovasnak 4 fl. gyalognak 3 fl. s azon kivül minden nap kinyeret, most is hat százezer scudat küldvén az szentséges pápa ő felségének, s még útban vagyon egy millió, azonkivül az papokat is megengedték róni, de azt nem akarja még ő felsége elkezdeni, lévén azon kivül is elég költség. Lesli general Horváthországban vagyon az bánnál, kinek is az pápa hadfogadásra pénzt adott, hallom azok is számosan vannak. Sulcz uram mellé megyen 20000, kinek eleje már Csehországba érkezett, csak az ur isten nemzetünk kő zött adna már egyességet, még egyszer talpra állanánk. Palatinus uramat az vármegyékkel csak készen hagyták lenni, ugy hogy ha az szükség kivánná, fölülhessenek, de másként hogy jobban gazdálkodhassanak, nem kivánják fölüléseket. Hiszem istent kedves öcsém uram, Ujvár és még egy más vár megvételével, ha az török eb fogja keresni, megleszen az jó békesség még ez idén, addig ha meg nem szabadúlna is kegyelmed, akkoron fogom szabadon láthatni kegyelmedet, nem tudom ha vagyon e hírével kegyelmednek, hogy méltóságos Badensis herczegtül megszörzettem kegyelmednek bizonyos kurucz rabokat kik Szakmárt vagynak fogva kegyelmed számára, ha azokon lehetne ssabadulása kegyelmednek, s mivel Körösting uram rabja kegyelmed, kecskemétiek s mások kezességén nem engednék-e meg kegyelmed kijüvetelét? bizony oly szivem szerint fáradozok kegyelmed szabadúlásában, csak találnám jól módját. Kérem értessen kegyelmed, taláud ha

Digitized by Google

méltóságos Tököli uramnak könyörgenénk, kegyelmedért végezhetnénk valamit. Mi atyafiak nem tudjuk, ha Barkóczy uram lement-e Sulcz mellé? O kegyelmének is feles pénzt attanak az hadakra. Tegnapelött érkezék ide az franczia király sógora, deli ifju ur, princ Conti és Turrenna fiával számtalan franczia cavallírral, volentér módjára itt lesznek, mig az campana fog tartani. Vannak 400, rettenetes költséget tésznek, azokon kivül is sok az herczeg, princz Luis, princz Vodemonde, princz Comersi, Virtembergi herczegek, 3 Hannover és Lineburgi 2, etc. Bezzeg csak deli nép az Lineburgusé 12000 (?) ember, egy nincsen kivető közülök. Ha mit tovább is értek, s tudhatom, hogy leveleim kezében jutnak, kegyelmednek udvarlok velek. Azonban atyafiságos jóakaratjába ajánlván magamat, maradok még holtom után is kegyelmednek.

Ujvári táborbúl die 20 Julii 1685.

Igaz kötelességgel való szolgája bátyja

Ifjabbik Zichy István m. p.

De kár édes öcsém uram, hogy ezen armadát nem láthatja kegyelmed. Az bavariai elector lakodalma az császár leányával 15. végben ment, szerencsésen, hada már itt lévén, maga is circa finem Augusti közöttünk lészen. Nekem az győri commandóban be kell mennem, ha vice generalis uram kimegyen az hadakkal. Olasz híreim érkezvén mai postán, azokat is megküldtem, ha mi hasznát veheti kegyelmed. Kitanulhatja kegyelmed az velenczések is hogy victorisalnak.

Külczim : Tekéntetes és nagyságos Koháry István kedves öcsém uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredeti Zichy István sajátkeze kir. kamara levéltár.)

LVII.

Ajánlom kegyelmednek mint uramnak nyomorúlt állapotomhoz képest való szolgálatomat, Isten segitse dolgaiban boldogitsa kegyelmedet.

Akarom kegyelmednek változásomat megírnom, mihelt

Digitized by Google

Munkácsra érkeztem s kapitány urammal szemben lévén, ő kegyelmétől lejöttem mindjárást az hideg ellelvén. azolta semmi tágitást nem tött rajtam az nyavalya, hanem mind inkább in kább nevelődött, és hogy ellene állhassak, purgatióval is éltem, s eret vágattam magamon, de semmit is nem használván nem tudom, Isten titkában vagyon, meglábolom-e nem-e? hanem kegyelmes urunk ő nagysága dolgai én írántam hogy meg ne akadályoztassanak intimálja ő nagyságának : méltóztassék ő nagysága dolgait reám bizottakat úgy disponálni s másra bizni, hogy boldogabbúl követhesse s véghez vihesse, mivel ha Isten könyörül is rajtam és elébbeni egészségemre visszatérit nem tudom mikor leszen az. Ezzel ajánlom az szent Isten oltalmában kegyelmedet. Datum sub arce Munkács die 22. Julii Anno 1685.

Kegyelmed igen beteg jóakaró szolgája

Görgey Imre m.

Külső czim : Generoso domino Danieli Absolon celsissimi principis domini domini Emerici Thököly supremo secretario et domino et patrono mihi colendissimo.

(Eredetiről a kir. kamarai levéltárban.)

LVIII.

Kegyelmes uram.

Nem kétlem értésére legyen Eperjesnek a 17. praesentis kemény obsidio alatt való léte, nem kicsiny furiával lévén Sulcz Eperjes ellen, meghittem nagyságod a városát abban nem hagyja; már is két napok alatt több ásást vitt végben, mint azelőtt egy hétig, mert szinte az két kapu eleiben hozta az sánczait két avagy három napok alatt az kapukat könynyen beronthatja, az több álgyúi között egy 24 fontos, az hárma penig 18 fontosak. Szakmári urammal ketten mi ugyan oly resolutioban vagyunk : készebbek vagyunk meghalni, mintsem feladjuk csak az segitség sietve jőjjön. Az eperjesiek resolutiója is nem fog sokáig tartani, ha az segitség hamar nem érkezik : az miolta obsideáltanak bennünket már azúlta 16 mázsa porunk ment el. Mozsár is hat vagyon vele. Egy fe-

Digitized by Google

löl már gránátokat fog behányni három felől. Kegyelmes uram igy lévén a dolog vegye méltó consideratióban és ha nagyságod Eperjest conserválni kivánja, hová hamarébb segétse meg nagyságod, mert bizony csakhamar elválik dolga. Petneházy minden éjjel és nappal is tehetne distractiót, mind ezet Feltmajer intimatiójából írtam nagyságodnak.

Nagyságodnak alázatos szolgái

Szenczi. Feltmajer.

23. Julii 1685.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

LIX.

Nagyságodnak mint mi nekünk kegyelmes urunknak ajánljuk hűséges szolgálatunkot és Isten áldja szerencsésen sok esztendeig minden háza népével együtt.

Vöttem a nagyságod nekem írott böcsületes levelét 21. Julii Csánkurtalán alatt, melyből az nagyságod hozzám való jóakaratját szeretettel megértettem, bizony nagyságodnak igaz leirók (sic) böcsületemre írom nagyságodnak igaz hü szolgája vagyok, nagyságod ezen szolgálatom végett semmit ne kételkedjék, hanem vigan legyen, már soha nagyságod felől oly titok nem lehet, hogy mi ki nem tudnánk, hanem ezen nagyságodnak szép levelét írta az szerdár ő nagysága, minket a kaputihájával hivatott szóval is megmondotta ő nagysága, hogy itt írta nagyságodnak, hogy minden hadaival ide jőjjön, mert az égész passákkal az divánban mind Hamzsabék alatt mind penig budai szent Gellért hegye alatt, hogy nagyságod most mutatja hűségét, ha az egész császár táborával együtt leszen, mind a nagyságod ellensége is jobban meg fog rettenni; Én is arra kérem nagyságodat, hogy az szerdár ő nagysága szavát hátra ne vesse, hanem egy nappal előbb érkezzék ide hadaival, mert valaki most az szerdár szavát fogadja, tehát az mi hatalmas tündöklő császárunknak szavát fogja fogadni. Nagyságodnak nagy jövendőbeli tisztességes böcsületére essék, mert az török császárunk ellensége is az, a ki az nagyságodé. Az erdélyi fejedelemtül 23. Julii Hamzabékhez egy postája

Digitized by Google

érkezék, a szerdár ő nagyságának írja levelében, hogy ezen nagyságodhoz egy követemet kiküldöttem, utban vagyon, és semmi uj hírekrül nem tudok nagyságodnak írni, hanem német Sulcz general felső Magyarországban vagyon, de úgy hallom, visszavonakodott s több erejével fog megegyezni; ha Isten ő szent felsége nagyságoddal szembe viszen, más beszédem is leszen nagyságoddal. Ezzel isten áldása legyen nagyságoddal, írtam szent Gellérhegye alól die 24. Julii 1685.

Nagyságodnak mindenkor hűséges szolgája

Rusztem Cselebi m. p.

Külső czim; Az mi hatalmas tündöklő és győzhetetlen uralkodó török császárunknak egy hadi titkos tanácsának az tekéntetes és nagyságos Thököly Imrének Magyarországának mostani fő parancsoló fejedelem urának, nekem mindenben jóakaró nramnak ő nagyságának bücsülettel adassék.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

LX.

Mi az hatalmas és győzhetetlen császárunk vég Egervárának Tisza és Duna között való helyeinek és hadainak gondviselő ura és parancsolója, tekintetes és nagyságos vitézlő vezér Oszman pasa főkajmekánja vitézlő Juszop aga.

Hozzánk illendő tisztességes dolgokban való jóakaratunkat ajánljuk nagyságodnák, mint vitéz szomszéd úr jóakarónknak, Isten szerencsés jókkal áldja meg nagyságodat.

Az nagyságod tolmácsa István deák hozzánk jövén és nagyságod szóval tött izenetit megbeszélte, hogy Schulcz német generál az ellenséggel Eperjes városát megszállotta és erősen vitatja, és hogy annak segitségére hadainkat küldenénk, nagyságod kért azon bennünket. Vitéz szomszéd úr jóakarónk, mi lovas és gyalog számos hadainkkal éjjel nappal készen vagyunk és mindjárást ezen dolgot az vitézlő diván ülő urakkal együtt, levelünk által postán vezér urunk ő nagyságának tudtára adtok. Ő nagyságátúl mely órában parancsolat mi módon fog érkezni, abban serényen eljárunk, az segitségben is fogyatkozás nem lészen, nagyságod is azon szerint hadait öszvevévén ellensége ellen vitézi módon forgolódjék;

Digitized by Google

és az vitézlő diván ülő urak divánban lévén István deák is jelen lévén, olyaténképen eleget szóltak István deáknak az szegény hódoltság végett, nagyságodnak megtudja beszélni. Ugy állitjuk, hogy nagyságod híre nélkül az ónodiak és mások is az szegénységen cselekszik az csintalanságot, marhájokat hajtják, házokat törvén, portékájokat erővel elviszik, az búzájokat, az árpájokat az mezőn magok aratják, cséplik, nyomtatják és úgy hordják az táborra, szekereket kérnek és ez név alatt birságolják, az melyen igen fellobbantak az vitézi rend és az vitézlő diván ülő urak is. Azon kérnek, hogy adjunk szabadságot, hogy az oly csint tévőket üzzék, kergessék, fogják, melyre még mi szabadságot nem adtunk, elsőben akarván nagyságodnak tudtára adnunk. Mely igy lévén vitéz szomszéd úr jóakarónk, hogy az igaz hüség köztünk fennmaradjon, nagyságod mind az ónodi kapitánynak, hadnagyoknak, tiszteknek, s mind másoknak tegyen erős parancsolatot, az szegény hodúltságot ne bántsák, lovakat marhájokat ne hajtsák, portékájokat ne vonják, búzájokat, árpájokat ne hordják, ne tékozolják, mivel higyje el nagyságod, ha meg nem zabolláztatnak és az szegénységről el nem távoznak, az vitézink kimenvén öt—hatszázan, az kit hol megkapnak, megfogják büntetni, mi osztán okai ne legyünk, mivel elsőben nagyságodnak tudtára adtuk, azután minket nem okozhat és elvárjuk az nagyságod jó válaszát, azonban kivánjuk Isten nagyságodat éltesse szerencsés jó egészségben. Iratott vég Egervárában die 27. Julii 1685.

Nagyságodnak vitéz szomszéd úr jóakarója

Idem qui et supra.

Külső czím: Hatalmas és győzhetetlen császárunknak szerdárja alá fejét hajtott fölső magyarországi királyának az tekintetes és nagyságos vitézlő gróf Thököly Imrének, nekünk vitéz szomszéd úr jóakarónknak adassék ez levelünk böcsülettel.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

LXI.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine nobis benevole.

Az elmúlt napokban itt oly hír futamodván, hogy az mely tatárok az elmúlt télen Várad felé teleltek, ezen által menvén Butsák felé akartak volna visszamenni, melyre nézve az végbeli kapitány emberit felküldötte volt a végre, czirkálná meg szándékuk mi volna és mely felé fognának menni, azon ember Lippáig menvén fel, vígire ment, hogy az megírt tatárok Tököly urammal és több végbeli törökökkel Szolnok felé mentek volna el, mely dolgok elhiszszük nagyságodnál nyilvábban vadnak. Azon ember azt is értett volna arra felé, hogy Thököly uram nagyságod keresztyénekhez írt levelekben intercipiálván portára küldötte volna, kinek mi egész hitelt nem adtunk ugyan, hanem csak atyafiságos szeretetünkhöz képest nagyságodnak értésére adni nem akarók el múlatni. Most itt egyéb uj híreink nincsenek, hanem az Szulejmán szerászker passát mondják hogy az Dunán erre általköltözvén Kartál nevü helyre jü báriám alkalmatosságával, az hova az tatár hán is személye szerint jövén ott egyeznének meg, és onnat mi tivők legyenek, akkori alkalmatosság mutatja meg. Az tengeren levő summus generális kapitány passának oly parancsolatja ment portárúl, hogy az hadait gályákkal portusokra szállitsa, maga is Szakiz nevü városnál levő portushoz vonta magát; Eddig ezek vadnak, és ha mik ezután ujulnának, nagyságodat atyafiságos tudósittatásunkkal részeltetjük, hasonló atyafiságos szertetinek minden oda ki fenn forgó hírek és állapotok tudositását nagyságodnak mi is várván igen kedvesen veszszük nagyságodtúl. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. In Civitate nostra Bukurest die 29. Julii 1685.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli (*Oláh aláirás.*)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia regni Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXII.

Mi ide alább megírt személyek hitünk is jó lelkünk ismerete szerint valljuk ezeket.

1. Tudom hogy a bújdosó magyarok közül sokakat, sokszor Erdélyben be nem bocsátottak, a kik penig benn voltak ki nem bocsátották akkor a mikor ki akartak volna jöni, sőt némelyek ugyan tartóztatás alatt is voltak.

2. Hallottam, hogy a bújdosó magyarok ellenségi (a labanczos magyarok) bántódás nélkül jártak által s meg vissza Máramaroson; úgy generál Szopanara is többekkel együtt, és senki őket nem prohibeálta, reájok sem támadtak az máramarosiak.

3. Hallottam, hogy Klobusitzky Pál uramat, Dajka Istvánné asszonyomat Erdélybe be nem bocsátották ez elmúlt télen.

4. Hallottam, hogy ez elmúlt tavaszon Galambos uram Máramarosban levő udvarházát a szakmári labanczok felverték, javait ő kegyelmének elprédálták, szolgái közül néme lyeket Szakmára vittek; mely cselekedetnek a máramarosiak nem resistáltak.

5. Hallottam, hogy tekintetes nemzetes Kende Gábor uram ő kegyelme leányát Somlyó mellől a Szilágyban Perecsen nevü faluból a szakmári labanczok Szakmárra vittek s most is ott tartják, a somlyaiak penig a szakmáriakra nem támadtak.

6. Tudom, s hallottam is, hogy kegyelmes urunk ő nagysága egynehány rendbeli szolgáit Erdélybe be nem bocsátották.

7. Hallottam, hogy az erdélyi követ a német császárhoz Máramarosan ment által; ezt is hogy egynehányszor volt volna erdélyi követ Szakmáron.

8. Hallottam s tudom is, hogy a némettől és a labanczos magyaroktól az erdélyi méltóságos fejedelem ditiójában Erdélyben, Mármarosban, Szilágyban 20 lakóknak semmi bántódások nem volt, és ellenségeknek nem tartották a bujdosó magyarokat, penig mind Szilágyban s mind Máramaros-

Digitized by Google

ban ölték, vágták, prédálták, de senki mellettök fel nem támadott.

9. Hallottam, hogy a szegény Szuhai Mátyást is Máramarosban ölték meg a labanczos magyarok, de senki érette reájok nem támadott.

10. Hallottam csak mostanában, hogy a méltóságos fejedelem Thököly Imre kegyelmes urunk ő nagysága Erdélyországában levő minden javait elfoglalták.

Munkács 29. Julii 1685.

Radics András m. p. (P. H.)
Gyürki András m. p. (P. H.)
Horváth Márton m. p. (P. H.)
Bajomi János m. p. (P. H.)

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

LXIII.

Anno 1685. die 30. mensis Julii.

Én Löczi János nemes Thorna vármegyének egyik szolgabirája ugyanazon nemes vármegyének jurassorával, nemzetes Kovácsi István urammal együtt, nemzetes vitézlő Papp András uramnak feljebb emlitett vármegyének vice ispánjának commissiójából, jöttem Szadvárában ugyan azon nemes vármegyében levőben, az nemzetes vitézlő Harsányi István uramnak, méltóságos fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága fiscalisának és causarum directorának instantiájára judicialis és autentica inquisitiónak perágálására, az holott presentibus etiam generosis dominis Georgio Dienes capitaneo, Georgio Borbély seniori castellano arcis praedictae Sadvariensis et Andreae Budaházi bonorum provisore, Stephano Demjén vigiliarum magistro et Alberto Bede vexillifero. Ez elönkben adatott, és alább megirt deutrom szerint, ekképen inquiráltunk a mint következik :

De eo utrum.

1. Tudja-é a tanú hogy midőn ki sem jött Sulcz general Szepesből a krasznahorkai urak alkuvásban indultanak vele, és követeket küldöztenek hozzája, és ki volt a követ?

Digitized by Google

2. Tudja-é a tanu, hogy midön Sulcz general vagy két companiával a vár alá ment, kicsoda mondotta, hogy fegyvert fogjanak ellene, és viszontag kicsoda nem engedte meg, hogy hozzá lőnének?

3. Tudja-é a tanú, ha kiment-é maga a kapitány Andrássy Péter uram a general eleiben a várból, és az atyjával egyetértett-é a vár feladásban?

4. Tudja-é a tanú, ha a praesidium állott-é el először a kapitány mellől, vagy maga sem akart-é fegyvert fogni a német ellen?

5. Tudja-é a tanú ha az ott lakó németség közül kik voltanak tanácslói és javallói a vár feladásnak?

6. Tudja-é a tanú a vár feladás után miért lakott a kapitány harmadnapig a labanczok között, és az praesidium miért nem jött hitek mellé urunk ő nagysága hűségére?

Testes.

1. Pál György krasznahorkai hópénzes hajdú hosszúréti fél annorum circa 28 juratus examinatus fassus, ad primium punctum nihil, ad 2 dum. Tudom azt, hogy Sulcz general és Gombos Imre a vár alá jöttenek, az hajdúk örömest lőttenek volna a némethez, de a kapitány Andrássy Péter uram ő nagysága nem engedte; ad 3tum punctum. Tudom azt is, hogy Andrássy Péter uram kimene a várból, és Leteney Márton, Putnoki Bálint, Görgei Mihály és Szülgyeni Ferencz Sulcz general is Gombos Imre eleiben; ad quartum azt is tudom, hogy midön elment a német a vár alól, és benvén (sic) a kapitány a várban, akkor is azt mondotta a kapitány az hajdúknak, hogy csak bemenjenek a várban, azt is tudom, hogy Andrássy Péter uram a praesidiumhoz elküldötte Szülgyeni uramat, hogy akarják-é a várat feltartani, avagy nem, de az praesidium a kapitányra halasztott, hoc audito Szülgyeni Ferencz azt mondotta, hogy az Istenért mit csináltok? mert annyi a német, hogy a két hegy tartja Veszverestől fogva Rozsnyóig, hét ágyú van vele, ad 5-tum et ad 6-tum nihil.

2. Hosszúréti Pál krasznahorkai hópénzes hajdú annorum circa 30 juratus, examinatus fassus est, ad primum punctum nihil, ad 2 dum. Tudom midön a vár alá jöttenek Sulcz

Digitized by Google

generál és Gombos Imre elsőben is azt kérdette, hogy vagyon-é vizetek? Szülgyeni Ferencz felelt neki, hogy elég vizünk vagyon, hogy minden hadakkal megérnétek vele, bort is kérdezett ha vagyon-é, arra is azt mondotta Szülgyeni uram, hogy borunk is elég vagyon, ad 2-dum azt is tudom, hogy midön a vár alá jött Sulcz general és Gombos Imre, fegyvert kapott a a hajdúság, de Szülgyeni uram és Görgei Mihály azt mondották, hogy csak mennyen vissza a hajdúság, ad 3-tum azt is tudom és láttam, hogy Andrássy Péter uram, Leteney Márton, Putnoky Bálint, Szülgyeni Ferencz és Görgei Mihály kimentenek a várból Sulcz general és Gombos Imre eleiben, ad quartum azt is tudom, hogy a praesidium kész volt volna löni, de a kapitány uram és Szülgyeni uram nem engedte, ad 6-tum azt is hallottam, hogy azt mondotta a kapitány, hogy ki ne menjetek mert levágnak benneteket.

3. Testis. Csontos Péter kovácsi fél, krasznahorkai fizetett, annorum circa 30, juratus examinatus fassus, ad primum punctum nihil, ad 2-dum nihil, ad 3-tum tudom és láttam, hogy Andrassy Péter uram és Putnoky Bálint négyen avagy öten kimentenek a várból Sulcz general és Gombos Imre eleiben, de én személy szerint mindeniket nem ismerhettem, mert csak az előtt való nap mentem be, ad quartum punctum azt is tudom, hogy nekünk megparancsolták, hogy minden készen legyen ad 5-tum nihil, ad 6-tum, azt is tudom, hogy a várból örömest kijött volna a hajdúság, de az német nem bocsátott és oda be is ijesztettek, hogy ha kimegyünk is el nem mehetünk, mindenünkből kiráznak.

4. Burkos Mihály kovácsi fél a vár feladás után kuruczból lett labancz, annorum circa 26 juratus fassus per omnia puncta nihil, de azt tudom, hogy Andrássy Miklós uram ő nagysága hivogatott bennünket be a várba Sulcz general fizetésére és úgy mentünk egy nehányan be, mert ha be nem megyünk mindenünk oda be vész.

Johannes Lóczy judlium comitatus Tornaensis (L. S.)
Stephanus Kovácsi juratus comitatus Tornaensis (L. S.)
Coram me Georgio Dienes capitaneo arcis. Szádvár (L. S.)
Coram me Georgio Borbély

Digitized by Google

Coram me Andrea Budaházy, bonorum provisore (L. S.)
Coram me Stephano Szabó vigiliarum magistro (L. S.)
Coram me Alberto Bede Vexilifero (L. S.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

LXIV.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak akarám ez itt való dolgokat értésire adni; Istennek hála semmi oly félelmes hír nincsen, itt az szomszéd országokról, Moldovában mondják, hogy az mely törökség az vajda mellett vagyon, azok néha felcsapnak Lengyelországra; azonképen valami kóborló lengyelek is, kik az urak mellett vadnak, azok is alácsapnak Molduvára, és ha mit kaphatnak elviszik, de még eddig egyik félnek is nem hallatik tábora. Az havasalföldiek valóban roszszúl tartják az confoederatiót velünk, mert mostan is mint egy százan kijövén az Havasra, az mi ménest ott kaphattak, mint egy nyolczvanig valót elhajtották, s ma is oda vagyon, noha mentenek ugyan az vajdához, már mivel járnak nem tudom. Itt ugyan látom kegyelmes uram, azt cselekszi minden ember, az mit akar, semmit az tisztektől nem várnak; most is nem volt énnekem híremmel is, hogy béküldtek Havasalföldében, már mit írtanak én nem tudom. Úgy értem kegyelmes uram, Mikes Pál uramnak azt írták onnan belől, ő kegyelme nagyobb ember itt az szélyben s azokat az tolvajokat nyársoltassa fel az kik az monostoriára mentenek volt, vagy küldje bé őket, s megadják az lovait. Az királybirának ismét azt izenték, hogy az mely juhokat onnan belől elhoztanak három- vagy négyszázat, keresstesse fel, adassa meg, hajtassa bé, megadják az lovakat, az juhoknak penig kétszáza az mint értem az viczétől, Mikó uramnál volt annak elhozásában, úgy vétette el ő kegyelme tőle. Ajánlom ezekkel Istennek nagyságodat. Datum ex Hidvég 13. Augusti Anno 1685.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz híve

Nemes János m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

LXV.

Die 14. Augusti reggel jött el Karsára Sulcz táboráról hat muskatéros az kik németül sem tudnak, hanem mindnyájan igaz francziák, melyeknek fassiojok most következik.

1. Nem volt Sulcznak már több két álgyú golyóbisánál, a mikor onnét megindúltak. Pumbliae penig 12 volt. De elküldött már Lőcsére több munitioért kit óránként várnak. Lengyelországban egy városban kinek nevét nem tudhatják sok munitioját mondják Sulcznak lenni.

2. Kövekkel lőnek az városban, de napjában az mint mondják nem többször hanem csak tizszer vagy tiszenkétszer.

3. Feltmajer uram az revelint fel akarván porral vettetni, minát csináltatott alája; de az ellenség azt észre vévén, mindjárt contra minát csinált, kihezképest elől nem mehetett ebbeli szándékjában Feltmajer uram.

4. Sulcz is minát csináltat az felső kapu alatt, ma negyednapja miolta hogy munkálodnak rajta. Feltett szándékja, ha succedal az minája, hogy azonnal ostromoltassa az várost.

5. Most az alsó kapú mellett levő toronyba lőtet Sulcz, azt igyekezi elrontani; ez város árkát is meg akarja fassinnekkel (melyeket nagy számmal készitet az árok mellé) töltetni.

6. Az eperjesiek minden estve szoktak kijönni ötvenen hatvanan s nyolczvanan az németre s alkalmasint le is csapdosnak német uraimékban. De közülök Istennek legyen hála még egy sem esett el, jóllehet sokszor nem mentek seb nélkül vissza.

7. Midőn az revelint megvették volna, szökött ki az városból két német muskatéros s három bányász feleségestül.

8. Az németben veszett már el miolta Eperjest obsideálja ezer ember. De van még effective hat ezer embere az kik között több ezernél sebes.

Digitized by Google

9. Az minapi harczon veszett több el száz dragonnál, jól tudták, hogy kegyelmes urunk ő nagysága az puszta várbúl nézi az harczot, mert annak előtte egy órával fogtak el két gyalogot s azok mondották meg Sulcznak, hogy kegyelmes urunk azon puszta vár alatt légyen. Actum Cassoviae die 15. Auguszti 1685.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

LXVI.

Méltóságos fejedelem nékem nagy jó kegyelmes uram!

Ez elmúlt éjszaka ágyú lövések nem voltanak, csak tiz órakor kettőt hallottak, de sok apró puskázás; hogy megviradott, azután sok ágyú lövés volt, meddig tartott nem tudhatom, mert az emberem eljött: ma délkor kegyelmes uram strázsamester uramot Janó déákot elbocsátottam próbára, ki mellé egy laitenantot hatvan muskatélyossal adtam, Molnárt maga seregivel, és egy kis mozsár ágyút, úgy hogy ha semmit nem fognak próbálhatni is, tehát lőjenek olykor, hogy lármát csinálhassanak. Szegény Molnárt kegyelmes uram tegnap reggel a mint a városbúl kijött volna, elfogták, peklinkei emberek látták a német táboron, olyat is hallottak, hogy ma akarták felnyársoltatni, noha én azt nem hiszem, hogy megcselekedjék.

Most érkezett egy ember Liptóbúl. Palástiné asszonyom küldötte Palásti uramhoz, a másik éjszaka Szombathelyen hált, beszéli ezeket, hogy ötszáz német jött Szentmiklósra tegnap múlt egy hete, egyszáz lovas magyar had, úgy hallották túrócziak, némelyek úgy mondották, hogy csak lézengő kuruczok ellen mentek oda, némelyek azt, hogy Sulczhoz szándékoznának, sok kurucz katona vagyon Szepesben, strását és Maczejoczot felverték, lovokat elszedték, azután váltságon némelycket adtak, négy lengyel salvagvardát megöltek, azon is lövés esett, a ki commendirozta a salvagvardakat; tizenhatig való városbéli embereket megvagdaltak, vagynak két vagy háromszázan, Kiss László előttek járójok, úgy hallotta. Azt is mondja, hogy húsz szekér lisztet vittek Kézsmárkrúl

Digitized by Google

Batizfalvára, azt mondották, hogy az Sulcz számára való lesz ha oda érkezik : ott harmincz német vagyon a többi labancz, mindenestől kétszázig való lesz.

Hogy ezt irnám kegyelmes uram, jöve egy német Strassoldó regimentébül való, de még hétfőn jött el lárma alatt, azt mondja, hogy evvel a táborral meg nem veszi, mert mindenütt duplázni kell az egész strázsákat, sánczokban való embereket, igen megúnta a népe, mert a kik emberkednek a sánczokban, miként onnét kihozzák, mikor változnak, mindjárt külső és tábor körül való strázsákra üzik, hacsak több segitsége nem jön, ezekkel meg nem veszi a várost, mert igen oltalmazzák magokat; azt mondja nem lött még annyi kőfalt, hogy ostromnak mehetne, vagynak minacsináló mesterei, hanem ha azok csinálnának minákat : a felső kapunál igen húll a német, belől igen lövik, vasárnap egy derék kapitány ember esett el wirtembergai regimentból.

A mi két dobos dolgát illeti kegyelmes uram, azokat czédulával bocsátották volt ki a malomba, úgy szöktek el, gondoltuk, hogy előkerülnek, de Görgei uram mondá, hogy immár a táboron vagynak, én elmémmel fel nem érhetem honnét tudhatták meg az ezer ember dolgát, mert én azt még a német tisztnek sem mondottam meg akkor, hanem ha a magyarok közt hallották volna, hogy készülünk, mert most akár keveset, akár sokat készitsek, azt nem titkolhatni, ugyancsak tudja azt minden ember, hogy nem máshova, hanem Eperjes alá mennek, mert tudják, látják, hogy másfelé most nem próbálunk, mindazonáltal tovább is inquirálok kegyelmes uram felőlek.

Dömeczkit kegyelmes uram legalább egy hétig Regiczben kellene tartani, még jóbban világosodik a dolog.

Feljebb való nagyságod szállása kegyelmes uram Eperjesre nézve igen jó és szükséges, de Kassához nagyságod ne hozza a hadat, mert egész esztendőre való kár lészen az, a mit most tésznek, nagyságod méltóztassék ezt kegyelmesen meggondolni. Látni való kegyelmes uram, hogy a német táborbúl csak fél mérföldnyire sem bocsátja companiákat, gondolnám vagy Peklini völgyre, vagy Rozgonyhoz ha szállana a tábor és Osván túl járna takarmányra, onnét continuo me-

Digitized by Google

hetne posta, de ehez jobban tudnak szólani nagyságod mellett levő vitézek.

Winnát vagy máshelyt kegyelmes uram, hogy nagyságod most infestáltassa, nagyobb kárt látok, hogysem hasznost, jobb annál egy lárma Eperjes alatt, mindazonáltal álljon az a nagyságod kegyelmessége.

Nagyságod conferálja a maga hiveivel, de én nékem úgy tetszenék, Kis-Sárostúl és hegyrül infestálni kellene a németet, mert a tábora túl fekövén Szecskő mellett, azt oda nem hagyhatja, a sánczokat sem, közel a városhoz nem mehet, messze fárasztaná seregeit, a magyar pedig mehetne előtte, ha nem neki való volna, az alatt a gyalog is próbálhatna. Ezekután Isten oltalma alá ajánlom nagyságodat, és maradok nagyságodnak mint kegyelmes uramnak

Kassán 16. Augusti 1685.

alázatos szolgája

Faigel Péter m. p.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

LXVII.

Méltóságos és hatalmas szerdár Ibrahim basa nekem jó uram.

Pestről íratott nagyságod méltóságos levelét tegnapi napon alázatosan és igen kedvesen vettem, örömmel értvén nagyságod közelebb jött országunkhoz, és hogy ezt az földet az német ellenség igájátúl fel kivánja szabadítani. Azért az nagyságod parancsolatja és kivánsága szerint sok felé levő, és elpusztúlt birodalmamat oltalmazó hadaim köztül, az kiket összevehetek, megindulok azokkal csatába megyek nagyságodhoz, kirül udvari kapitányomnak bővebben írtam, méltóztassék nagyságod meghallgatni, ez világosabban informálja dolgaimról és utazásomról nagyságodat, és noha az Eperjes alatt levő német tábor felől annak az ő állapotjárúl bővebben írattam emlitett kapitányomnak, de írhatom alázatosan nagyságodnak, hogy ujabban az német táborra hoztak Szilézia országábúl feles munitiót, gránátokat, bombákat és port

Digitized by Google

s golyóbist, kit is ujabb német hadak kisértek oda, noha már egynehány hét forgása alatt egynehány ezereket lőtett be, s valóban el is rontotta az várost, de még eddig meg nem vette, s forog ezen város mindennapi történhető nagy veszedelemben az mint Isten közelebb hozván hatalmas császárunk fényes hadait magok is megláthatnak mindeneket. Hozza Isten mindnyájunk vigasztalására s örömére nagyságodat mennél hamarább. Költ Sáros-Patakon 26. Augusztusb. 1685.

(Eredeti gr. Tököly kézirása; a kamarai levéltárban.)

LXVIII.

Nagyságos király!

Üdvözletem után tudatom veled, hogy kapitihád által a nagyvezér ő nagysága számára küldött leveled megérkezett s át is adatott. Kapitiháddal együtt tartalmának megmagyarázására s megértetésére mindent elkövettünk s igy ő nagysága mindennek tudomására jutott. Egyszersmind választ is iratott melyet kapitihád fog átadni, tudatván veled, hogy a két császár közt a békekötésre nézve fenforgó dolgokra figyelmes légy, a béke fentartására mindent elköves s az országodban levő várak állapotáról tudósitsd. Ha pedig kapitihádat hozzá levéllel bocsátod, mindenről világos feleletet és határozott tudósitást küldj. Különben reményli, hogy a felséges padisáh iránti hüségedben s szolgálatkészségedben ezentúl is megmaradsz.

Szulejman aga.

Kivül: A. 1685. 2. Septembris Szerdár Ibrahim passa tihájának Szuliman agának levele, Daczó György uram hozta Radnótra.

(Törökből; eredeti az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

LXIX.

A Messiást követő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi király Apafi Mihály!

Szóbeli izenetekkel hozzám küldött bojárodtól válaszképen levelet irtam hozzád. Ez alkalommal pedig ugyanazon

Digitized by Google

dolgok végett Szulejman aga nevü meghitt szolgámet küldöm hozzád jelen levelemmel. Szóbeli izeneteimnek, melyeket tőle hallani fogsz, teljes hitelt adj, azok mind egy betüig tőlem származnak. Hüségedet továbbra is megtartsd s mindenben szorgalmatos légy; követemet pedig ne késleltesd, hanem az ottani dolgokról írt tudósitásoddal minél elébb bocsásd vissza. Külömben üdv és béke legyen veled!

a pesti mezőben.

Oldalt: Ibrahim basa (aleppói mühafiz?) névjegye s pecséte.

Kivül: Fő szerdár Ibrahim basa levele, Szuliman agája hozta a pesti táborról Radnótra. 1685. 2. Septembris.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

LXX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan kelletik mint kegyelmes uramnak megírnom. Immár egy néhány rendben láttam az szathmári commendáns és Horváth János kapitány leveleit, melyben hivatják, citálják az biharvármegyei bírákot és az váradi püspök számára adózásra kénszerítik. Én megírtam kegyelmes uram, hogy meg ne kárositsák, míg nagyságodat alázatosan informálom és kegyelmes parancsolatját vehetem; kárositással fenyegetik kegyelmes uram, ha fel nem mennek, és adajokat az püspök számára be nem viszik. Melyrül nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan várom. Érsek-Ujvárt, úgy hozzák kegyelmes uram bizonyosan hogy megvötték, mi formán, még végére nem mehettem. Eperjes felől úgy hallottam vérrel vötték meg és az benn lévő kuruczokat mind levágták; hatvanezerig való török veszett kegyelmes uram az ütközeten. Eperjesnél alól Sulcz general Kassa alá ment kegyelmes uram, most azt löveti. Az szathmáriak Munkács alá voltak kegyelmes uram, minden marhájokat elhajtották, tegnap előtt volt kótyavetyéjek Szathmártt. Ez után ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni késedelem nélkül el nem múlatom. Éltesse Isten

Digitized by Google

nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 3. Septembris Anno 1685.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

P. S. Váradiakban még egy is haza nem jütt kegyelmes uram, mondják övék volt az első ütközet sok esett el bennek.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erdély tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

LXXI.

Méltóságos fejedelem, nékem jó kegyelmes uram!

Szintén ez órában érkezék a vajda ő nagysága levele, melyben írja, hogy Drinápolyból az kapitiája írja, hogy a tefterdár passát inditotta meg a császár Ibraim szerdár passa segétségére olyan rendkivül való haddal, a régi spajákat is melléje adván, kik eddig való szokás szerint az fővezér és Muhamet zászlója nélkül táborba soha nem szoktanak menni, de most azokat is elkergették, mivel az tengeren az keresztyéneknek nagy triumphusok lett, két várat, úgy mint Csorona és Gottona nevüeket megvettenek, onnan az szárazra most leszállván, újobban két várakot most obsideáltanak, melyeket most erősen is vínak. Azért azoknak az hadaknak nagyobb részét azoknak az váraknak segétségére forditván, egy részével a tefterdár passát Landor-Fejérvár-felé küldötték. Most kegyelmes uram Gyászvásárra is van emberem, és ha mi hírt hoz, nagyságodat tudósitani el nem múlatom.

Ezzel az ur Isten nagyságodat kegyelmes uram jó egészségben sokáig éltesse. Datum in Zabola die 14. Septembris Anno 1685.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgája

Mikes Kelemen m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának. Nekem jó kegyelmes uramnak irám alázatosan.

Eredetije az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

Digitized by Google

LXXII.

A Messiást követő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. erdélyi király Apafi Mihály!

Üdvözletem után tudósitlak, hogy Szulejmán aga által küldött leveledet vettem s megértettem. Ugyancsak leveledből és Szulejmán aga meghitt szolgám szóbeli értesitéséből azt is megtudtam, hogy a padisáh ő felsége és a római császár közt létezett hidegséget sikerült fáradhatlan szorgalmadnak barátsággá s bizalommá változtatni s e két ország szegény jobbágyságának békéjét s nyugalmát helyreállitani. Fogadd mindezen nemes tetteidért tőlem, régi jó barátodtól, hálás köszönetemet s szerencse kivánatomat. Megvagyok felőle győződve, hogy hü törekvéseid czélt fognak érni s fáradalmaidat siker koronázza! Hír szerinti tudomásom van az iránt is, hogy Tököli király nehezen boldogúl a felvidéken. Mint a fényes porta híveinek rendesen, úgy neki is ahdnáme adatott; azonban köztudomású dolog, hogy ő az által, mivel Veszprém s egyéb várak valamint Kanizsa vidékének megvedésére valósággal pedig saját biztonsága végett annyi moszlim sereget visszatartott, midőn Isten rendeléséből Bécs alól hátrálni kellett, okává lett, hogy oly sok moszlim harczos elveszett és hogy a bécsi háborúban a Huszain bassával levő határőrző hadak (vartaja ogradup) megszaladtak. Az ahduamében az is bennfoglaltatik, hogy a padisáh ő felsége iránt hüséggel s hódoló engedelmességgel viseltetik s jobbágyait nem fogja sanyargatni: mégis a váradi s egri ejáletekbeli zaim és timarfalvakat annyira zsarolta, hogy a miatt a felséges padisáh akarata és az ahdname ellenére némelyek végkép el is pusztitattak. Ha ő felsége a padisah, vagy ő nagysága a nagy vezér által vagy általam a padisah szolgálatában leendő egyesülésre fermán vagy követ küldetett hozzá, sohasem sem engedelmeskedett. Hol egy más szín és ürügy alatt folyvást alattomoskodott és hazudozott, míg végre végkép hitelét vesztette; úgy hogy most elfogatása végett levél küldetett a váradi ejáletbe. Váradi mühafiznek a temesvári begrerbeg Ahmed basa lett kinevezve, a ki szigorú rendeletet kapott, hogy Is-

Digitized by Google

ten segedelmével kerítse kézre, hogy méltó büntetését el vegye. Ha ott netalán el nem lehetne fogni s Lengyelországba akarna menekülni, vigyázz, hogy egérutat ne kapjon, hanem elfogd s elfogatásáról azonnal tudosíts. Más egyéb a békekötésre vonatkozó oly dolgokról, melyeket megírnom nem lehetett, élőszóval fogsz értesülni. A boldogúlt vezír Ahmed basával értekeztünk a felől, hogy ezelőtti időkben mily alakban s mily alapon adattak ki az ahdnámék. Ugyanazon alapon a békesség most is megerősbithető, s ha azon körülmények ismét előfordulnának, bizonyos lehetsz benne, hogy a fényes portánál az ügyet tőlem telhetőleg fogom pártolni. Beszédünk s tetteink mindenesetre tudomására fognak jutni a felséges padisáhnak. Barátságunk ezentúl is azt hozza magával, hogy ha valami helyes és üdvös dologban fáradozol, a felől tudósíts, hogy egyesült erővel működhessünk. Nevezet követemtől Szulejmán agától élőszóval még többet is fogsz megtudni; mindazok az én izeneteim. Végre arra kérlek, hogy ezen követemet ne késleltesd, hanem teljesen megbizható embereddel együtt leveleddel s minden dologról hiteles hírekkel ellátva küld vissza. Áldás és béke legyen veled.

Az eszéki táborban.

Oldalt: Ibrahim basa (titulo) névjegye s pecséte.
(1685. Septemb. végefelé.)

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

LXXIII.

Celsissime Princeps Domine nobis naturaliter Clementissime!

Fidelium humilimorumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationem!

Az felső siralmas esztendők, sok nyomoruságokkal, elfelejthetetlen károkkal, számlálhatatlan exactiókkal, bádgyasztó félelmekkel rajtunk általmenvén, és az jelen való esztendő ujabb jajokkal békösönvén, mennyi inségeket hozott légyen reánk azokat ki nem tudnók mondani, hogy csak némely részét is azoknak nagyságod eleiben alázatosan ter-

Digitized by Google

jesszük szükségesnek ítéltük. Csakhamar ez esztendőnek elein, érdekelvén bennünket Budáról, Egerbül és másunnan egy néhány száz munkásoknak, szekereknek, liszt, árpa és egyéb élésnek küldése felől kemény és rettentő parancsolatok, midőn azoknak megorvoslásáért a méltóságos szerdár passához Landor-Fejérvárra embereinket küldöttük, és azok által (Isten után) könnyebbitést reménlettünk volna, a könnyebség helyett nagyobbal való terheltetést nyerénk, megparancsolván városunknak végső veszedelme alatt, hogy négy ezer kila lisztet Budára szállétsunk, melynek leengedéséért jóllehet embereink eléggé reménkedtenek és epekedtenek, jelentvén, hogy ez elmult esztendőkben a sok ezer gabona szállitás miatt lakósink gabonájokbúl kifogytanak, számtalan marháink elvesztenek, az életnek városunkban való hozattatása minden felől megtiltatott, de a könyörületlen méltóság előtt semmit nem használhattanak, csak meg kellett szereznünk, melyet a minden képen megnyomorittatott és elfogyatkozott szegénység közt, a tavaszi szük időn, minemű bajjal, sok szegényeknek siratásával, szájokban lévő falatoknak kivonásával lehetett megszerezni, akárki megitélheti. Valamint s valahogy lehetett mindazonáltal (minthogy az hatalmasok parancsolatjának meg kell lenni) megszerezvén, és nem kicsiny munkával száraz malmokon megőrölvén, százhuszonöt szekereken, ennyi fenforgó táborozások között is, meg kelle inditanunk az hatalmasok parancsolatjára Várad Jenő felé, onnét a szolnoki hídra kerülvén és által menvén Egerben vihettek-é, avagy az ott körül levő ellenkező felek kezében akadván elprédáltattak, nem tudjuk, nem hallhatván semmi bizonyost felőle. Ezenkivül a szomszéd véghelyekbül minden nap mennyi exactiókkal nyomorgattatunk, a kóborlók által mint háborgattatunk és károsittatunk, azoknak leirása hosszú cathalogust kivánna. A körülettünk táborozó három vagy négy rendbéli ármádák által teljesithetetlen kivánságokkal minden felől szorongattatunk, kemény fenyegetéssel rettenetünk, csak most Ónadbúl negyvenezer kenyereknek, háromszáz vágó marhának, harmincz hordó boroknak administratiójárúl való levelek érkeztek hozzánk, fenyegetvén, hogy ha nem praestáljuk, veszedelem ér bennünket. Sulcz generális quártély pénzt harmincz ezer forintnál többet praetendál rajtunk, bölcs atyánk-

Digitized by Google

fiai nehezen szabadúltak most is kezétül. Caprara generalhoz expedialt követeink mint jöhetnek, és mit fognak reportálni, kétséges és reszkető szivvel várjuk. Ezen közben a váradi passának is jövc hozzánk szivünket bádgyasztó és siralminkat ujitó kemény parancsolatja, a fényes porta nevével reánk imponált két ezer kila kölesnek megszerzése és Váradra szállitása felöl. Ezek és több számlálhatatlan nyomoruságok oly sürün ostromolnak bennünket, hogy egy óráig való pihenésünk ritkán eshetik, melyben ujabb ujabb bádgyasztó dolgok nem érkeznének reánk, kiknek terhe alatt szintén ellankadtunk és fogyatkoztunk. A mi legkeservesebb, az ő felsége hadainak rajtunk téli quártélyozása felöl való hír szintén elolvasztotta szivünket, bizonyára a profétával mondhatjuk: Óh ti minnyájan kik általmentek az úton, ne legyen nektek nehéz, tekintsetek meg, és lássatok meg, ha vagyon-é olyan bánat, mint a miénk? Keserüséggel illete minket a Jehova az ő haragjának napjaiban, hálót vetett a mi lábainknak; adott a Jehova minket azoknak a nyomorgatóknak kezekben, kiktül meg nem szabadulhatunk, megkesergetett minket az Isten megprobált minket tüzzel, mint az ezüst megbrobáltatik, bévetett minket a hálóban, megszoritotta a derekainkat, a mi fejünkre ültette az embereket, kik kéméletlenül háborgatnak bennünket; ha Isten után kegyelmes urunk! Nagyságod és a tekintetes nemes ország könnyebbségünknek és oltalmaztatásunknak útját bölcsen fel nem találja, végső pusztúlásnál egyebet nem várhatunk. Minekokáért nagyságodat mint kegyelmes urunkat alázatosan kérjük, ilyen utolsó fogyatékra jutott sorsunkat és siralmas állapatunkat jó consideratióval megtekintvén, és szive rajtunk megesvén, szokott és hozzánk sokszor megmutatott fejedelmi kegyelmessége szerént, a nemes országgal együtt adónkbeli restántiánk elengedésével és tovább is az ország számára járandó adó alól való felszabadittatásunkkal elviselhetetlen igánkat könnyebbiteni, inségünket enyhíteni és megmaradásánk felöl a méltóságokhoz emberit bocsátani méltóztassék, hogy ekképen az nagyságod kegyelmes protectiója és provisiója alatt maradhassunk. Nagyságod kegyelmességét alázatos hüséggel megszolgáljuk. Egyéb dolgaink referálását biz-

Digitized by Google

tuk megírt becsületes atyánkfiaira. De reliquo Celsitudínem Vestram quam diutissime foelicter valere desideramus. Datum in Civitate Debreczeniensi (nap nincs) Octobris Anno 1685.

Celsitudinis Vestrae humiles perpetuique fideles Judex, Senatus, et Incolae afflictae Civitatis Debreczen.

Kívül : Celsissimo Principi, ac Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transilvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturalitor Clementissimo. Eredetie az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört, ered. lev. XXIX. köt.*)

LXXIV.

Kegyelmes uram!

Sárosi uram tegnap proponálván nagyságod kivánságit a tihajának, ma igy resolvála : megengedte a fővezér, hogy nagyságod akár ott legyen az hol most van, akár penig innen az Dunán szálljon oda a hová akar, de hogy nagyságod által menjen, nem lehet. Az Csonka bék lévén az tolmács, tőle tudakoztam hová jovallaná a szállást nagyságodnak s az tábornak, arra azt mondá : Budán feljül ne szálljon az fejedelem, mert bizony éhel hal meg a hada, hanem szálljon alúl az török táboron egy mélyföldnyire Hamzsa-Bég nevü falunál, ott széna, szalma elég lészen. Azt is mondá : ha túl akartok is zsákmányolni járni, s kérni fogtok, bizony hajókat is adat a vezér. Valóban kivánna az a bék nagyságodnak complaceálni, esküszik is, míg él, nagyságod igaz jóakarója lészen. Már hová szálljon a nagyságod tábora, nagyságod tetszésén áll. Azomban a fővezér nagyságodnak azt izente : mind Győrben (s ha nagyságod securitását látja Bécsben is) mind a lengyel királyhoz expediálja értelmes embereit, a mely mód mellett nagyságod jobbnak ítíli, kik ha megérkeznek, maga akar velek beszélni. Itt a dolgok nem ujultanak. Isten legyen nagyságoddal. Budánál 1. Octobris 1685.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Inczédi Mihály m. p.

Digitized by Google

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

LXXV.

Alázatos és mindenkori kész engedelmességgel való szolgálatunkot ajálván nagyságodnak, Istentől állandó békességet, kedves egészséget és boldog országlást kévánunk!

Kegyelmes urunk némely dioecesisbeli bücsületes senior és praedicator atyánkfiai nagyságodat hírünk s akaratunk nélkül requirálván molestalták, és reánk generalis synodusban kénszerítő parancsolatját extrahálták: jóllehet még independenseknek és canonink ellen cselekedőknek nem deprehendáltattunk; hanem akár kik akarunk is, ha Istenünknek s nagyságodnak tetszenék, ez mostani háborusággal és perrel teljes időtül békességesebb időre halasztanunk a püspök tételt, mivel sem illendő helyét, sem alkalmatos idejét annak pro nunc nem appróbálhatjuk; kiváltképen mi Bihar és Zaránd tractusbeliek. A két hatalmas császárok egymás ellen még fegyerben vadnak, még is egyik birodalomból másikban menynyünk püspököt tenni; ha akarnánk is, passák s kadiák híre s engedelme nélkül nem lehetne, nagy summával nyerhetnük még talám tőlük; egyszer azt megcselekedvén, azután is megkévánnák, így gyüléskedésünkre ez ideig való gyenge libertásunkat magunk elrontanánk. Az idők is penig naponként megbomolván, messze útat gyalog fel nem vehetünk, mert szekeret vagy lovat alánk Nagy-Bányáig tizenhét vagy tizonnyolcz mérföldnyire tatárok és az nagy drágaság miatt elszegényedett hallgatóink a régi rendtartás szerént semmiképen nem adhatnak, még kevés jövedelmecskénket is nem administrálhatják, absque vectura et viatico s szűk időben lehetetlen mennünk. Úton álló tolvajok és latrok is irtoztatnak, mind idegenek, mind nemzetségünkbeliek bennünket. Per legatos suffragiumunkat hogy küldjük, rendetlenségnek tartjuk; tizennégy senioroknak kelletik superintendens electió-

Digitized by Google

jában personaliter cum suis adjuctis cononice compareálni, és azok közül lehet egyet creálni, olyat penig, a kire mint ismeretes és érdemes személyre jó lelki ismerettel suffargálhassanak libere. Mind ezeket nagyságod bölcsen és kegyelmesen considerálván, kérjük alázatosan nagyságodat, böcsületes atyánkfiaival differáltassa ez mostani Márton napi terminust, melyre convocáltanak bennünket illegitime. Inkább jövendőben az ő idejében nagyságod ditiojában méltóságos consensusával s personalisa praesentiájával celerbáltassék generálisunk, még püspökünk is hasznosabban constituáltathatnék ott sok fundamentalis ratiókra és respectusokra nézve. Nekünk eddig is nagyságod protectiója alatt volt maradásunk idegenek és ladikák infestálási ellen, ez után is nem folyamodhatunk máshoz, mely jobb informatióval és egyenesebb úton lehetne ha püspökünk nem német vagy mahumetisták egész birodalmában hanem a nagyságod szárnya alatt Somlyón eligáltatnék. Onnan való inspectiója minden felé gyümölcsösön elérkezhethetnék, leginkább mi reánk nyomorúlt sorsú és keserves állapatú hódoltságiakra, hüségeskedésünket is antistesünkkel együtt nagyságodhoz és az ecclesiákkal való uniónkat szorosabban praestálhatnák. Kegyelmes válaszát várván nagyságodnak, ajánljuk nagyságod életét és egész házát jó Istenünk atyai gondviselése alá. Szőlősi Congregatiónkban die 16. Octobris 1685.

Nagyságod alázatos hivei

Bihari és zarándi tractusok seniori Hunyadi András és Kolosvári István hozzánk tartozó atyánkfiaival engedelemmel szolgálunk nagyságodnak.

Kívül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae Principi, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXXVI.

Mint bizodalmas uramnak kegyelmednek ajánlom szolgálatomat!

Isten jó szerencsés élettel áldja meg uram kegyelmedet kévánom. Kegyelmed levelét böcsülettel vöttem; Tökölyit ő nagyságát vendégségben híván az passa hétfőn ebédre, valóban vendége ma is, mert maga házátúl hajadon fővel kísértette bé az várban jancsárokkal, még akkor estve vasban verette, még hogy bádgyadozott, az vár hídján döfölték is, kezeit hátra kötözték, és még akkor éjtszaka kisérőkkel leinditották hatod magával Jenő felé. Püspökibül hüt szerént dobjait, javait kikerestette, s bé vitette. Petrőczit kibocsátotta, meghagyta, az hadaknak viselje gondját, de Mutavoli meghagyta, hogy jószágábúl kiverjék. De pauperibus kuruczonibus video negotium tantum. Ite, Missa est. Ó Várad Várad! O credite, credite, quia ita implebuntur Prophetiae, úgy hiszem rövid idő múlva kegyelmed is megvigasztaltatik. Kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmes parancsolatját vöttem az székelyhidi adónak administrálása felől, melynek még az terminusa kis karátson, és még tavalyi adajokért is némelyeknek félesztendeje van, hogy itt fogva tartok bennek, de semmit rajtok nem vehetek, elpusztúlt, elszegényedett ez a föld; én, tudja Isten, nem tudom, mint vehessem meg rajtok. Ezután ha mit értek, mindenekrül ő nagyságokat tudósitom. Isten tartsa kegyelmedet jó egészségben. In Somlyó die 18. Octobris A. 1685.

Kegyelmed szolgája Olosz Ferencz m. p.

P. S. Az székelyhídi jószág adajárúl nem írok ő nagyságoknak, nem akarván kedvetleníteni ő nagyságokat; kegyelmedet kérem, ne neheztelje az szerént megjelenteni ő nagyságoknak.

Kivül; Generoso Domino Michaeli Inczédi de Várad etc. (titulus cum pleno honore.) Domino mihi semper observandissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXXVII.

Anno 1685 die 2-da Novembris.

Super quartiriis postulatis.

Jóllehet mi az ő felsége resolutiojából hozzánk való császári kegyelmességét értettük, melyhez képest mi is ő felségéhez való devotiónkat keresztyéni kész indúlattal megmutatni el nem múlatjuk, valamiben imminens periculum nélkül cselekedhetjük, elhívén azt hogy ő felsége bennünket és dolgainkat periclitáltatni nem kivánja : tovább való progressusát mi az ő felsége armadáinak mint oly méltóságos tanács dispositioját mi nem vizsgáljuk, sőt elméinket is arra nem fordithatjuk; ahoz képest az Bihar vármegyei quártély felől való dispositiohoz nem szólhatunk, mivel hogy ez hazának és ennek lakosinak közönséges veszedelmét akár mely dolgokkal is hamarébb nem közlethetnők; mert mi azzal mingyárást az hatalmas török nemzet ellen láttatnánk magunkat opponálni és az általok réjánk következhető veszedelemre okot szolgáltatni.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

LXXVIII.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kiválképen való belső meghitt ur hive, ő hatalmssága sok számu fényes császári hadainak fő gondviselő szerdárja, nékünk jóakarónk, Isten nagyságodat sokáig éltesse, szereneséjét nevelje.

Nagyságod levelét becsülettel vettük; Szulimán agát ő kegyelmét mind azokról a dolgokról melyeket nagyságod ő kegyelmére bizott volt, meghallgattuk, és a fenforgó állapotokról ő kegyelmével, mint olyan látott, hallott okos vitéz emberrel, eleget tractáltunk és beszéllettünk. Mi is küldöttük nagyságodhoz követségben nemzetes Buda János hivünket ő kegyelmét, kire egészen reá biztuk, hogy a mi nevünkkel nagyságodat becsülettel köszöntse, szóval való izenetünket

Digitized by Google

nagyságodnak eleibe terjeszsze és a dolgokat megjelentse; mely követünk szavainak nagyságod adjon hitelt. Azomban kérjük azon is nagyságodat, a fennforgó állapotokhoz képest ha követét küldi ennek utána is hozzánk, ezen Szulimán agáját küldje, mint látott, hallott okos emberét, és már ilyen nagy dolgoknak tractálásában megbizott hivét, hogy egyebekkel is közölvén az dolgokat közönségessé ne legyen, és üdő nap előtt ki ne nyilatkozzék. Ezeknek utána kévánjuk, hogy Isten nagyságodat ő hatalmassága szolgálatjára sokáig szerencsésen éltesse. Költ fejérvári városunkban ötödik napján Novembernek. 1685-ben.

Nagyságodnak szolgáló jóakarói

Alól: Szerdárnak.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört ered. lev. XXIX. köt.*)

LXXIX.

Hatalmas győzhetetlen császárunk becsületes úr hive, nékünk vitéz úr jóakaró barátunk. Isten kegyelmedet ő hatalmassága hasznos szolgálatjára sokáig szerencsésen jó egészségbe éltesse.

A méltóságos szerdár ő nagysága követje Szulimán aga ő kegyelme által való kegyelmed köszöntését becsüllettel el és kedvesen vettük; melyhez képest mi is a méltóságos szerdárhoz ő nagyságához küldött követünk nemzetes Buda János hívünk ő kegyelme által kegyelmedet levelünkkel jóakarattal látogatjuk. E mellett kérjük kegyelmedet, nevünkkel mondandó emlitett követünk szavainak adjon hitelt, és a mostani fennforgó állapotokhoz képest mind személyünket mind Erdély országát néző dolgainkban légyen jóakarattal kegyelmed. Ezekután kévánjuk, hogy Isten kegyelmedet sokáig éltese szerencsésen. Költ fejérvári városunkban ötödik napján Novembernek 1685-ben.

Kegyelmed jóakarói

Alól: Huszain Effendinek.

Ered. fog. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*

Digitized by Google

LXXX.

Amari dolores impellunt patheticos meos affectus denuo aperire ac fores Augustissimae Vestrae Majestatis incessantibus querelis pulsare. Enim vero per Reverendissimum Patrem dominum Antydium Dunod expressosque meos allata Caesaraee ac Regiae Majestatis Vestrae favorabili eaque paterna benignitate in spem meliorem erectus fiduciam in ea plenissimam locassem, ecce novo ac insperato rumore sum perculsus, dum inaudio Excellentissimum Dominum Aeneam Comitem a Caprara (titulus) copiis August. Vestrae Majestatis Tractus Principatu Transylvanico subjacentes Maramaros, Kővár et Szilagy destinasse, ut ipsis stativa pateant hÿberna. Eo magis attonitus sum de pendenda praeter commeatum centum millium tallerorum contributione audita nomine August. Vestrae Maiestatis per praedictum Dominum Patrem Dunod propositione. Fateor enim vel Portam ipsam Ottomanicam tam insolitum ac insupportabile onus humeris meis impar nunquam imposuisse. Persvasissimum habeat Clementissimus Imperator ultimum admaturari hoc modo Regni hujus excidium : ubi si quidem copias Aug. Vestrae Majestatis stativa in partibus Transylvaniae fixisse hÿberna praetactae innotescet Portae, Regnum hoc, (cui Imperator Turcarum in Oriente lyncaeis adeo oculis advigilat) ex mandato ipsius Chami Tartarorum ac Serascherÿ eidem adjuncti vires instar diluvii ditiones Transylvanicas inundaturas, (praesertim cum in tam proximo loco sint constituti, ut itinere bidui ditiones meae illis patescant), atque centrum et Theatrum bellicae calamitis ex hoc Regno ocÿssime in cineres redigendo facturas, ut neque Aug. Vestrae Maiestati, nec Christianitati deinceps officia praestare valeat. Exercitum quoque Aug. Vestrae Majestatis stativa in ditionibus Transylvanicis figentem procul omni dubio velocissima Barbarorum militia continuo infestaret. Ideoque ea qua par est demissione atque fiducia per publicam Reipublicae Christianae salutem et quietem afflictae gentis Transylvaniae per thronum denique ipsius Augustalem et Caesaream orare atque obtestare proposui, dignetur Regni istius afflicti deplo-

Digitized by Google

randam altius considerare calamitem. Dignetur asspicere Provinciae hujus in faucibus Barbari haerentis situationem, quae spatio Hebdomodae Marte ac Vulcano mediantibus per Barbaros mittendis in favillas convertetur. Ponderet Clementissimus Imperator hoc Regnum intempestive ad apertam oppositionem Ottomanici Imperii compellere ei fore periculosissimum. Pro innata sua benignite revocet in animum Clementissimus Imperator devotionem meam multis nominibus ac singularibus occasionibus in declivi quoque rerum Christianarum statu Aug. Vestrae Maiestati contestatam, clementibusque oculis intueatur, ac confestim serioque suis belli Campique Ductoribus demandare dignetur, quatenus copias ad hÿberna ducere quartiria intra limites meos desistant, atque exolvenda tanta contributione praespecificata Provincia mea immunis relinquatur, ne miserrima haec Patria cogatur ad extrema quaeque pro sui defensione descendere. Quod si fecerit Maiestas Vestra Aug. innata ipsius erga afflictos miserosque perituros clementia perennabit in universo orbe, splendere suo incrementum captura. Interim Augustissime Imperator, quidquid absque evidentissimo ac imminente periculo integrum mihi erit praestare, exercitui ejusdem Maiestatis Vestrae una cum Regno hoc afflicto in gratiam Maiestatis Vestrae August. gratificare promptissimum me experietur. August. Vestrae Maiestatis Clementem paternamque resolutionem humilime praestolor, opttaque desideratissima ipsius gratia non desinam pro Maiestate Vestra Deo vota nuncupare. Deus O. M. Augustissimae Vestrae Maiestatis faustissime ac diutissime conservat Imperium.

Hátára jegyezve: 1685. 15. Novembris Albae expedita római császárhoz ő felségéhez.

Más kézzel: Büdöskuti Pejenot Internunciust küldötték vélle ő felségéhez.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört, eredeti lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXXXI.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine nobis beneuole.

Nagyságod méltóságos udvarából hozzánk expediáltatott bizonyos dolgok végett bócsületes hive nemzetes Budai Péter uram ő kegyelme szóval mondandó szavainak ő kegyelmének egész hitelt adtunk, nagyságod méltóságos kivánságira is mindenekre választ adtunk, nagyságod méltóságos udvarához visszabocsátottuk késedelem nélkül, magunkat mindenekben ugyan ő kegyelme relegálván voltaképen nagyságodnak referálhatja. Eandem Illustrisitatem Vestram in reliquo feliciter valere desideramus. Datum in ciuitate Nostra Bukorest die 17. Novembris Anno 1685.

Illustrissitatis Vestrae, Fratres Amici et Vicini beneuoli.

(*Oláh aláirás.*)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Regni Transilvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Jozsef, Erdély tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

LXXXII.

Méltóságos fejedelem nekünk kegyelmes urunk.

Hogy Isten nagyságodat boldog országlással, birodalminak szélesen sok üdőkre való terjesztésivel adja, alázatosan kévánjuk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak.

Nemzetes Budai Péter uram nagyságod becsületes hive expeditus lévén ide az mi kegyelmes urunkhoz ő nagyságához, annak alkalmatosságával nagyságod nekünk is, alázatos szolgáinak méltóztatott poroncsolni, ő kegyelmének lennénk segitséggel az miben kévántatnék; mi is, azért az nagyságod poroncsolatjának engedelmesek lévén, azonban Isten az mi kegyelmes urunkat is szintén az tájban hozván meg az táborozásból, tőlünk kitelhető dolgokban igyekeztünk ő nagysága

Digitized by Google

előtt, nagyságod kévánsága szerint való dolgokban végben viteliben, melyet Budai uram ő kegyelme is in rei veritate nagyságod előtt referálhat. Nagyságod minekünk engedelmes híveinek továbbra is parancsolván alkalmatossággal szolgálni és kedveskedni készek leszünk. Ezek után Isten nagyságodat számos üdőkre jó egészségben megtartson. Költ Bukuresten 19. Novembris 1685.

Nagyságod engedelmes hüvei és alázatps szolgái

(Oláh aláirás.)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia regni Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Sicolorum Comiti etc. Domino Domino nobis Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered levelekben XXIX. köt.*)

LXXXIII.

Hatalmas győzhetetlen császárunk becsületes meghitt belső ur híve, fényes sok számú hadainak igazgató fő szerdára, nékünk jóakarónk, éljen sokáig nagyságod hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára.

Nagyságod levelét becsülettel vettük, irását megértettük. Bécsben az mely követünket felküldöttük volt, megérkezett, de annak szintén akkor lévén válosza, mikor Érsek-Ujvár megvétele és az esztergomi harcznak híre érkezett az római császárhoz, az német udvar még akkor magát keményen tartotta. Mindazáltal mind a római császártúl mind penig a lengyel kiralytúl lévén már olyan leveleink, kik mellett követeinket mind két helyre bátorságosan elküldhetjük, most becsületes ur hiveinkkel követeinknek mind két helyre való küldésekben munkálódunk. Azért tartóztatjuk kevés ideig nagyságod becsületes követjét Szulimán aga uramat, hogy ezen hasznos dologban ő kegyelme tanácsával is íljünk. De ő kegyelmét is sokáig nem késleltetjük, nagyságodhoz vissza bocsátjuk. Ujjabb tudósitásunk érkezvén, hozták bizonyosan, hogy már közeletinek az német hadak, Szolnokot occupálták

Digitized by Google

és nagyobb rész ármádája Kassa alatt vagyon. Éljen sokáig nagyságod hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára. Iratott gyula-fejérvári városunkban, Mindszent havának 27-dik napján, 1685 dik esztendőben.

Nagyságodnak szolgálni kész jóakarói

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti lev. XXIX. köt.*)

LXXXIV.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis Magnifice, Generosi, Prudentes et Circumspecti fideles nobis sincere dilectj salutem, et gratiam nostram. Kegyelmetek becsületes meghitt tanácsur s főgeneralis hívünknek tekéntetes nemzetes Teleki Mihály uramnak ő kegyelmének írott levelét mi is olvastuk, és melletünk lévő tanácsúri és főrenden levő deputatus hiveinkkel ő kegyelmekkel communicálván, írhatjuk kegyelmeteknek : Nem gondolhatta volna ember, hogy császárhoz ő felségéhez küldött emberünket megtartóztassák, kinek is megtartóztatása sok vélekedéseket hozott magával, úgy hiszszük hogy Sárosi eddég megadta kegyelmeteknek szóló levelünket, és ez levelünk kegyelmeteket Kővárbau nem éri, de ha valamint ott érné is kegyelmetek sietve kövesse útjokat, és igyekezzenek mentől hamarébb ő felsége udvarába érkezni. Karafa Generálnak ha kérdezkedik, felelheti kegyelmetek : Ez szegény ország bajos dolgainak orvoslásáért való alázatos könyörgéssel mennek ő felségéhez, minthogy ő felsége mind az páter, s mind méltóságos leveleiben, úgy követeink által császári s királyi kegyelmességével biztatott bennünket, s ez hazát is, melyre nézve nagy reménséggel mennek az ő felségével való ő felsége kegyelmes oltalma alatt reménlhető megmaradásinkra szolgáló mediumoknak tractálására, melyben is hogy foganatosb lehesen kegyelmetek munkája, azért léptünk mind mi, s mind ez haza az páterrel lött végezésre, mely is mi formában lett, Bálintit uramék által informáltatnak ; noha Csáki

Digitized by Google

László vele levőkkel oda nem érhettenek. Bizonyos dolog Csáki Hunyadra való szállása nem kicsiny okot szolgáltatott volna az ellenkezésre, holott Karafa generális midőn az quartély felől leveleket küldött volna Máramarosra, Kővárvidékére, Szilágyra, akkor hogy az erdélyi belsőbb való határban jőni akarnának, emlékezet sem volt; halljuk ugyan az páter most úgy magyarázza velünk való conclusumát, hogy: In terris Turcis subjectis. De az is nem szólhat, holott az is specifice ki van írva, hol legyenek; és hogy jobban az dolgokat megértsék, az páterrel való conclusumnak is páriáját megküldtük, úgy az mit Hunyadról írt Teleki uramnak ő kegyelmének a páter és arra minemű választ tett ő kegyelme. Hogy kegyelmetek sem együtt sem másutt mivel mennek, ki jelentsék, sem nektünk sem az delegatus uraknak nem tetszik, sőt az ő felsége udvarában is, csak azoknak kell azt kijelenteni, az kik az kegyelmetekkel való tractára rendeltetnek. Micsoda inségben legyenek máramarosi és kővárvidéki szegénységink, már értették, Csáki is nem csak az hódolt (falukat, ha)nem az eddég soha nem holdoltakat is pusztitja, hallatlan s erejek felett való adózásra erőltetvén az szegénységet; bajos dolog ugyan így néznünk s szenvednünk szegénységinknek pusztúlásokat: de hogy ne vádoltathassunk, ha azoknál az helyeknél az hon most vannak, beljebb nem jőnek, ott is magokat jobban jobban szaporitani nem igyekeznek, az szegénységet is azon helyekben is teljességgel el nem pusztitják s éhel halókká nem teszik, az páterrel való végezésünk szerént, ha az választ sokára nem halasztják, legkissebben is ellenkezőre okot nem adunk s nem cselekszünk; egyébiránt Isten s ez világ előtt protestálunk mind mi, s mind az nemes ország, az mit magunk oltalmára elkövethetünk, el nem múlatjuk. Ha penig kegyelmeteket is contra jura gentium vagy megtartóztatnák, vagy erővel cogálnák az dolgoknak egészlen való kijelentésére, holott mind mi s mind az státusok erőnk felett addig is míg az tractához kezdenének is, kéván-tunk ő felségének kedveskedni; ha mégis keménykednek ellenünk, nincs mit tennünk, igaz az Isten gondot visel ő felsége réánk is. Ha peniglen fel nem bocsátanák is, de ugyan semmiképen az dolgokat ki ne jelentsék, viseljék resolute mago-

Digitized by Google

kat. Alig gondolhatná mindazáltal ember, hogy cum assecuratione lé(vén) császár ő felsége passusa, kegyelmeteket (me)gtartóztassák, és hogy erővel vegyék ki belőlök, mivel mennek. Ha ugyan feljebb kegyelmeteket nem bocsátják, rescribáljanak, ha pedig (melyet mi úgy hisztünk) felmenetelekben való utjokat nem akadályoztatják, magok is siessenek; Büdöskutit penig előre postán küldjék. Secus nec facturi. Datum in Civitate nostra Cibiniensi die 7. Decembris 1685.

1685. 7. Decembris bécsi követeknek küldött leveleknek párja.

Egykorú másolatja az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXIX. köt.*) — Ugyanott van még ez oklevélnek egy másik egykorú másolata is, hátára tett ezen jegyzettel: solenis követek után írt levél 3 pariája Szebenből A. 1685. 7. Decembris.

LXXXV.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes urunk!

Nagyságod méltóságos levelét az elmúlt estve alázatosan vettük, melyben mit parancsoljon nagyságod, hasonlóképen megértettünk. Karafa general előtt mint folytanak dolgaink, Nagy Pál uram nagyságodat arról valóságosan informálhatja tovább is nagyságod méltósága terjesztésében, s édes hazánk jovában mindeneket, valamik tőlünk lehetségesek, elkövetünk. Ma Isten engedvén Tokajban megyünk, sietünk Kassára és Caprara general előtt is minden reánk bízatott nagyságod s hazánk dolgait proponáljuk. Udvarhoz felérkezvén, annál inkább ott nagyobb reménységgel folytatjuk instructiónkban előnkben adott dolgokat. Kassárúl Bálintit uram által, azokrúl az mikrúl ott végezhetünk, nagyságodat alázatosan tudósitjuk. Úgy reménljük Csákit magát onnan ki szállitják, de a több hadak iránt semmi reménységet még eddig nem vehettünk. Úgy vesszük észre, ezen két generálok igen egymás ínye szerint folytatják a dolgokat, melyre nézve alig hisszük, hogy az udvarig kivánságunk szerint való választ obtineálhassunk. Isten nagyságodat édes hazánk ja-

Digitized by Google

vára méltóságos házával együtt szerencsésen éltesse s virágoztassa.

Kálló 12. Decembris 1685.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgái, hívei:

Halller János m. p.
Pernyeszi Sigmond m. p.
Miles Mátyás m. p.
Inczédy Mihály m. p.

Az éjjel érkezvén ide posta az nemes vármegyéhez, azt beszélte, hogy még több imperialis had is nyomulna alábbkiknek egy része Erdélyben, más része Eszékhez menne, nagyobb része Botoniákbúl áll.

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek, jó kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatosan.

Hátára jegyezve: Anno 1685. 12. Decembris Bécsben indult követek Kállóból.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIX. köt.*) Ugyanott megvan ezek 2 levele Kassáról d. 17 dec. 1685. Apafihoz és az ország deputatus rendeihez.

LXXXVI.

Praemissis praemittendis.

Litteras Illustritatis Vestrae de data 12. Mensis Decembris Anni labentis ad Nos datas, eo quo decuit respectu accepimus. Quod Jasiis Principalem sit adepta dignitatem suffulta post Deum Fulgidissimae Portae auspiciis, ac Nos eatenus commonefecerit per expressumque suum ac literas requirendos duxit, ea complexi sumus benignitate, qua Illustritatis Vestrae causa dignum judicavimus. Nos etiam omnem adhibebimus operam, quatenus eadem de gratissimis fraternitatis amicitiaeque testificationibus merito conqueri (quantum in Nobis situm est) nunquam possit. Quantocyus confinianis nostris officialibus serio precipiemus ac demandabimus firmiter, ut bonae vicinitatis legibus sancte ac illibate observatis Dominia utriusque Principatus amicabili correspondentia

Digitized by Google

ac bonae viciniae intelligentia foveantur ac tueantur; et nisi contrarium Illustritatis Vestrae fideles extorqueant, a parte nostra non fiet ut aliquod alienum ab equitate extimescat. Coeterum quod annonae e provinciis nostris in ditionem Illustritatis Vestrae transportationem concernit, propediem habituri sunt confluxum Consiliarii ac proceres nostri. Deinde ex unione convenienter deliberamus, in quantum poterimus sterilisque terra nostra in tanta omnium rerum penuria, Bellonaeque tempestate patitur, Illustritati Vestrae ac miserae plebi grtificari non praetermittemus.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXIX. köt.*), a moldvai vajda 1685. dec. 7-dikén kelt levelének üres lapjára írva.

LXXXVII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine nobis benevole.

Ez alkalmatossággal is levelünkkel nagyságodat akarók látogatni, kivánjuk Istentül találhassa nagyságodat szerencsés órában s kedves állapotjában. E mellett érkezvén hozzánk az nagyságod portátúl jövő postája, a mint kellett volna, hírekrül való tudósétással nem certificálhatott bennünket; kivánjuk Istentül mindenek nagyságod kedve szerint folyhassanak s legyenek; az nagyságod postáját is semmi tartóztatás nélkül eleresztettük, adván alája való posta lovakat is, hogy annál hamarabb utját végben vihesse nagyságodhoz. Eandem Illustritatem Vestram diu florentem ac regnantem valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukorest die 18. Decembris Anno 1685.

Illustritatis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli

(Oláh aláírás.)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Regni Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredet levelekben XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXXXVIII.

Celsissime Princeps Domine mihi Gratiosissime.

Per gloriosum Dominum Franciscum Dyulay ad me Ablegatum Celsitudinis Suae humanissimas debito cum respectu suscepi et iniuncte ab eo orectenus Celsitudinis Suae voluntas patefacta mihi est; Responsi causa jam pridem emissas recenter memoriae revocando iterum illarum continentiam in omnibus confirmo, denuo repetens, quod a praesenti necessitate cogar a contractu ab illo Reverendo Domino Dunod initio dissentire, nec spero correntibus temporum vicissitudinis observare posse, nec velle. Immo potius Celsitudinem Suam demisse rogandam duxi, ut Ablegatos, Plenipotentiarios tamen, ad me causa tractandi et concludendi amicabiliter de hybernali pro Militia Caesarea stativo ac intertentione quam primum emittere haud dedignetur, ut omnis confusionis origo rescindatur et evitetur: Commemorandi nequaquam oblitus omnes hostilitates secuturas et Suae Majestatis Sacratissimae uti et meae intentioni fore diametraliter oppositas, cum potius omnem amicabilem correspondentiam et gratum animum conservare omnino studeam. Ista tamen declaratione specifiicata, quod si quartiria et intertentiones pro Suae Majestatis Sacratissimae Militia sub titulo hostilitatis Sua Celsitudo intelligeret, ad hoc ex parte mei quodque remedium invalide requiritur; quoad actus vero ex mala voluntate pendentes, aut contra Inclyti hujus Principatus, aut ditionis tranquillum statum, nec hoc ego sentio, et inixe a Sua Majestate Sacratissima Clementissimo meo Domino rigorose mihi prohibitum est, ut melius experientia post praetactae Militiae accommodationem docebit. Quibus me devoveo. Zatmarini die 18. Decembris 1685.

Celsitudinis Suae observandissimus servus

Antonius Comes a Carafa m. p.

Kivül: Celsissimo Domino Domino Michaeli Apafi Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino mihi gratiosissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

LXXXIX.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte Salutem etc. gratiam nostram.

Miben légyenek és ujjultanak az dolgok ennek előtte való informatiónktól fogva, ez szerént informálhatja kegyelmed az fényes portát, megadván leveleinket mind Szulimán passának ő nagyságának, mind Maurocordatus uramnak ő kegyelmének. Mind magunk, s mind az ország dolgairól és az eddig való occurrentiákról tudósitottuk az fényes portát, most is oda vannak két rendbéli embereink, kiknek eddig való késedelmeknek okát nem láthatjuk; mindazáltal igaz hüségünknek meg akarván felelnünk és az fényes porta parancsolatjának eleget tennünk, hogy az időt megnyerhessük, s követeinknek is útat nyithassunk, folyó postánkat küldöttük fel az német udvarba, kit Szathmárt megtartóztattanak, és míg ujjabb követünk oda nem érkezett, el nem bocsátották; mindazáltal immár rendes követeink is az német udvarhoz közelitenek, mi lészen gyümölcse szives munkálodásunknak vagyon Isten titkában. Ez országnak egy részét szertelen szorongató sanczoltatások könnyebbitése végett ujjabb követeinket küldöttük az német tisztekhez, egyik megjött ugyan, de semmi könnyebbségünkre való választ nem hozott, az másik még oda vagyon, kinek megjövetelivel sem reménlünk semmi könnyebbséget. Az német, horvát és magyar hadak is, az quártélyokban az melyekben telepedtenek volt, bizonyosan értjük naponként való szaporodásokat; és mivel az szegénység az elviselhetetlen iga, s terhek alatt és megfizethetetlen summa miatt elkénszeredett s romlott, már őket nem táplálhatván, ők is beljebb nyomúlnak, szertelen holdoltató és megfizethetetlen summára kénszeritő leveleket küldvén szélyel az falukra s városokra, az kik penig réájok vetett summát meg nem fizethették, azokat képtelenül sanyargotják, s kimondhatatlan büntetéssel fenyegetik; Debreczen városa biráját felesed magával szoros arestumban tartják az summá-

Digitized by Google

nak meg nem adhatásáért, más helybeli tiszteknek és szegénységinknek hasonló sorsa lévén. Hogy hatalmas császárunk országát sanczoltatások alól megszabadithassuk, s magunkkal együtt az fényes portához való hüségben megtarthassuk, bizonyos summa pénzt és gabonát is igérni kéntelenittettünk, de azzal is úgy látjuk semmit nem használunk, még csak meg sem hallgatják kedveskedő igiretünket, annyira felemelkedett szivek az elmúlt időkbeli győzedelmeskedésekkel; sőt mivel látják, hogy az fényes portától el nem szakaszthatnak bennünket, hallatlan fenyegetőzésseket tesznek ellenünk, de mi Istenben helyheztetvén bizodalmunkat, az fényes porta hüségében kivánunk megmaradni, remélvén hatalmas császárunk fényes grátiáját magunkra és ez országra terjedni. Fegyvert hogy fogjunk ellenek, nem látjuk tanácsosnak, mind azért, hogy az fényes porta parancsolatja szerént követeink oda vannak az két császár megbúsúlt elméjének öszve békéltető munkájában fáradozván, mind penig azon dolgot segithető s az rajtnuk forgó szertelen tereh viseléseknek könnyebbitő végére, ottan ottan hozzájok járó követeim alkalmatosságára vigyáznunk kelletvén; de ha fegyvert kéntelenittetnénk is fogni, reméntelen kimenetelitől s az elébbieknél nagyobb alkalmalanságoktól tarthatunk. Ujjabb ujjabb tudósittatásinkból az mint értjük, már annyéra terjedett az német hadak szorongató erejek, hogy Máramarosban, Kővárvidékén és az Szilágyságban, sőt az Szamos mellett levő magunk s becsületes híveinek jószáginak is semmi szolgálatjokkal nem élhetünk, és az császárnak tartozó adajokban rajtok semmit nem vehetünk; külömben is ez szegény ország sok szenvedésben lévén, nehezen vehetjük szerét az adónak; mindazáltal szorgalmatosan munkálódván azon leszünk, béküldhessük. Minden dolgainkat igyekezzen kegyelmed hasznosan promoveálni és bennünket mindenekről tudósitson. Secus nec facturus. Datum in Civitate Nostra Cibiniensi die 19. Decembris 1685.

M. Apafi m. p.

Capichihának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXIX. kötet.*)

Digitized by Google

XC.

Excellentissime Domine mihi colendissime.

Mei officii, devotionisque erga Excellentiam Vestram duxi, per praesentes me in memoriam Excellentiae Vestrae revocare, eandemque cum fausta omnium rerum suarum progressus apprecatione salutare, exoptans ut Gratia Imperialis Potentissimi ac Invictissimi Imperatoris nostri ad votum suum super ipsam floreat et excrescat. Erga Excellentiam Vestram contestandi sinceri affectus testimonia per expressum etiam meum non intermittam Legatum visitare, quod donec fiet, medio Residentis mei in Fulgida Porta Ottomanica Continui intelliget Excellentia Vestra praecipua, quae eidem notificare volui. Excellentiam Vestram enixe rogo, ne meosque et regnum meae vigilantiae concreditum ne dedignetur benevolo affectu prosequi, uti hactenus ita et imposterum me eidem devinctum fore experietur. Deus vitam ejus diu incolumem conservet. Datum in Civitate Mea Cibiniense Die 19. Dec. 1685.

Excellentiae Vestrae ad officia paratus.

Hátára jegyezve : Szulimán passának. Szeben Anno 1685.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

XCI.

Excellentissime Domine mihi Colendissime.

Officii devotionisque meorum erga Excellentiam Vestram duxi per praesentes me in memoriam suae Excellentiae revocare, eandemque cum fausta omnium rerum suarum progressus apprecatione salutare exoptans ut gratia imperialis potentissimi ac invictissimi Vestra Imperatoris Nostri ad votum suum super se floreat et excrescat. Erga Excellentiam Vestram addictionis contestandi gratiam eandem per expressum meum non intermittam Legatum visitare, interim autem medio residentis mei in Fulgida Porta Otthomanica Continui Excellentiam Vestram super praecipuis quibusdam praesentis status

Digitized by Google

negotiis informandum duxi, enixe Vestram Excellentia rogando, ut benignam suam erga me hactenus contestatam affectionem in posterum quoque tum erga me quam etiam Regnum hoc Transylvaniae fatali suo termino jam jam approximans deincepsque benigne contestari non dedignetur, me quoque Vestra Excellentia cum afflictissimo hoc Regno Transilvaniae sibi addictissimum expertura. *Alól* : Vezirio.

Eredeti fogalmazvány, egy tisztában leirt példányon tett igen sok változtatással és törléssel, mely igy változtatott példány kitörölt kelte : Datum in Civitate mea Cibiniensi *Die 20. Decembris Anno 1685.* az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kémény József, Erdély tört. eredeti lev. XXIX. köt.*)

XCII.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram!

Az úr Isten nagyságodat szerencsés hosszú élettel boldog országlással áldja meg.

Akarám kegyelmes uram nagyságodat tudósitani az ide bé való hírekrül, most érkezvén meg az posta Jászvásáról, levelet is hozván, írják kegyelmes uram, hogy az lengyelek telelni leszállottak, az lengyel király Ilován vagyon. A tatárok felmentenek Nimirovára, de semmit nem tehetvén a tatár chan Krimbe ment, a törökök mentek a Dunán. Szulimán basa udvara népével Drinápolyba ment a császárhoz, a törökök is kozák hatmánt tettek volt, de csak a szélybe kereng, nem holdolnak melléje az kozákok, az mely hatmánt az lengyelek tettek Nimirován vagyon, a poroncsol a kozákoknak, az molduvai vajdának is embere megyen levelekkel nagyságodhoz, azt írják az boérok, hogy Molduva felől most nem kell félni, ha mi egyéb híreink jönek, nagyságodat ujjobban is tudósitani is el nem múlatom. Ajánlom Isten kegyelmes gondviselése alá nagyságodat. Bodok 22. Decembris Anno 1685.

Nagyságod alázatos szolgája.

Mikó István m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

Digitized by Google

XCIII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine nobis benevole.

Ez levelünkkel is láttatván nagyságodat, kivánjuk Istentül, találhassa nagyságodat szerencsés órában s kedves állapotjában. Ez nagyságodhoz irt levelünknek nem egyéb az oka, hanem hogy érkezvén ma 13. Decembris ebéd táján Drinápolybúl jövő (öt nap alatt) postánk levelekkel, mely levelekben irják mind bizonyosan, hogy (az mi kalendariumunk szerint lévő) 8. Decembris az hatalmas császár ő felsége Szulejmán szerasztyer passát ő nagyságát fővezérré tevén kaftánynyal fölöltöztette, a másik vezért penig maga vezéri palotájábúl más palotában mutáltatta, mely ily dologgal méltó nagyságodat tudósótanunk, mivel tudván effélékkel ily hirtelen senki nem tudósétothatta volna nagyságodat. Arra nézve mi is ő nagyságának régi szokásunk szerint való rendelt ajándékját meg fogjuk küldeni. Nagyságodnál lévő követül küldett Bojér uramot ő kegyelmét késedelem nélkül bocsátani méltóztassék nagyságod, kivánjuk. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukorest die 23. Decembris Anno 1685.

Illustrissimae Dominis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli (*Oláh aláirás.*)

Kivül : Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Regni Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXIX. köt.*)

XCIV.

A Jezust valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a messiást követő nagy rendek között választatott, eretnekek gyülekezetinek dolgainak igazgatója, pompás állhatosságnak

Digitized by Google

szemérmetes fedezgetője, örömmel való jó igyekezeteknek kalauzza, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Császári felséges levelünket vévén légyen tudtodra hogy világ királynak refugiumúl levő kemény fundamentum méltóságos udvarunkban kapitihád által dirigált izenetedet, világra kiterjedt elménk szerént megértettük; hogy tudni illik egynéhány esztendőbeli hadakozás miatt elerőtlenedett erdélyi szegénységnek engednők meg kegyelmességünkből, hadd tennék oroszlyánosúl szerét a nyolczvan ezer tallérnak, és hadd szolgáltatnák is úgy be; mely aránt való törekedésedre, a te hűségedért, melyben egészen megnyugodtunk, im irtunk kegyelmessen, vévén, küld a szerént a mint írtad bé a nyolczvan ezer oroszlyános tallért adóul; Intvén hogy természeti hűséged szerént viselvén tovább is magadat, az adót és ahoz való requisitumokat, a régi rend szerént az ő idejében szolgáltad be, s egyébaránt is ha mi dolgaimról parancsolatod lészen, feljebb emlitett hűséged szerént igyekezzék nagy szorgalmatossággal abban is eljárni, és az igaz ösvényen hűséggel járva, császári kegyelmességünket magával hordozó kedvünket keresni; melyet igy értvén ebben semmit el ne múlass. Költ az arabiai számlálás szerént Muharrem nevő hónak, (mely mi nálunk Augustus) közepe táján. Anno 1097 Mahomettől számlálva, Drinápolyi diadalmas sz: házunkban.

Szultán Mehemmed.

Hátirat: A. 1685. die Decembris Ungvári nevő posta hozta Drinápolyból Szebenbe, császár szultán Mehemmed levele, az adónak oroszlyános talléra engedése felől, melynek a forditása ben a hátára van írva.

(Hivatalos forditás, mely az eredeti után van írva a m. akademia levéltárában.)

XCV.

A messiást követő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. mostani erdélyi király a fényes portának rég időtől fogva hűséges szolgája s nekem szeretve tisztelt nagys ágos barátom Apafi Mihály!

Digitized by Google

Üdvözletem s állapotom felöl adható kielégitő tudósitásom után arról kivánlak értesiteni, hogy Szulejmán aga testvérünkkel együtt ide bocsátott bojárod által küldött barátságos indulattal irt leveledet vettem s tartalmán rendkivül megörültem. Kérésem a nagy Istentől az, hogy neked a szerdár ő nagyságának a béke megszilárditása és a jobbágyok nyugalma s békéje érdekében kezdett müküdésteket óhajtott siker és eredmény koronázza. A többire nézve Isten békessége a jó úten járókkal! Huszejn.

Kivül: A. 1685. die Decembris. Landor-Fejérvárról hozta Szuliman aga egy régi cancellarius volt Huszain effendi köszöntő levele.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XCVI.

Illustrisssime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Az fényes portárúl jüvő nagyságod postája érkezvén ide hozzánk, nem akartuk elmulatni, nagyságodat ez levelünkkel is ne láttatnók; kivánjuk Istentül, találhassa nagyságodat szerencsés órában s kedves állapotban. Erre semmi hírekkel nem tudósíthatván nagyságodat, hanem az mint nagyságodnak ez előtt is írtunk volt, hogy az fényes portán lévő kapitiháink irván s tudósítván bennünket az fővezérnek jövendő tavaszi táborozásnak való készületirül. Ha mi uj híreink érkeznének, nagyságodat tudósítani azokkal el nem múlatjuk. Eandem Illustritatem Vestram diu florentem ac regnantem benevalere desideramus. Datum in civitate nostra Bukoresti die . . . Januar 1686.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli (*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrisssimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. kötet.*)

Digitized by Google

XCVII.

Kegyelmes uram!

Isten az uj esztendőnek minden részeit nagyságodnak áldja meg, és többekre sokakra szerencsés uralkodásában örvendetesen is juttassa kévánom.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem. Még Isten kegyelmességébül eddig békességesen maradtunk, mert ide ki esős üdők is járnak, feles hadak járására akalmatlan is volt, de nem hiszem, hogy immár messzebb halogassák fenyegetőzéseket, csak mihelt idejek szolgál, elburitnak bennünket, mert még az novemberi élésnek is majd fele restál, megvakmerősködtek, nem akarják venni, egészen megkévánják penig, minden holnaponként. Még az kölest is nem vitték be Váradra kegyelmes uram, már nem is vihetni, mert igen állották az útokat. Mely miá is, ha az idő fordúl, félő, kár következik. Kassán nemes vármegyének gyülése celebráltatása hallatik kegyelmes uram. Az Szent Jóbiak, kik cselédjeket Váradra vitték volt, mind vissza költöztették. Ez után ha mi híreím lesznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságódat sok esztendőkig kévánatos jó egéssségben.

In Somlyó die 4. Januarii Anno 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelemének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXX. kötet.*)

XCVIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Noha má is írtam vala nagyságodnak alázatosan, ujobban kelleték nagyságodnak alázatosan értésére adnom.

Digitized by Google

Hozák hírül hogy háromszáz gyalogok jüttek által mind németek az Tiszán, álgyú nem volt véllek, hanem tüzes szerszámokat, öreg gránátokat hozó szekerek, kiknek számának végére nem mehettem kegyelmes uram. Ugy látom, naponként jünnek által az Tiszán, ezek penig mind Kállóban szállottak szekerestül. Olyan hir is van kegyelmes uram, hogy Caprára ő nagysága is által jüne az Tiszán az gyülés után, hová szándékoznak, Várad-é, vagy Sz.-Jób alá, bizonyosan nem tudom kegyelmes uram, de Váradot emlegetik. Most ujobban jött az károli commendáns fenyegetőző levele kegyelmes uram, hogy mindjárt kijön ez nyomorúlt vármegyékre, miért nem viszik az élést; azt írja, mindjárt indúl. Mivel penig nemes Közép-Szolnokvármegye nagyságodat alázatosan megtalálja nagyságod csehi majorság buzájának obtineálásáért; Krasznavármegye ismét az urakot Bánfi urakot ő nagyságokat ő kegyelmeket bizonyos summán, tudva lévén kegyelmes uram, hogy mindeneket ide takaritottak, a német előtt is, ha ki nem adják illendő áron kegyelmes uram, félő, az ó búzával együtt magunk is oda lészünk. Nagyságodat alázatosan kérem, méltóztassék nagyságod kegyelmességét mutatni, hogy nagyságod hatalmas szárnyai alatt ily tél idejéu maradhassanak. Isten nagyságodat érette megáldja, és szerencsés országlással is boldogitsa kévánom. In Somlyó die 5. Januarii Anno 1686.

Nagyságodnak alázatos szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

XCIX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa! Már elvégezvén be is pecsételtem vala kegyelmes uram nagyságodnak szóló levelemet, mikor érkezék az váradi passa nékem szóló levele, melyben fenyegetőzik, hogy

Digitized by Google

eddig az kölest bé nem szolgáltatták Váradra. Az levelet in specie nagyságodnak alázatosan beküldöttem. Én eleggé parancsoltam kegyelmes uram, de nem fogadják; ha kárt vallanak én nem tehetek rúla. Ez után ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 6. Januarii Anno 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXX. köt.*)

C.

Méltóságos fejedelem asszony kegyelmes asszonyom.

Kegyelmes asszonyom a nagyságod jószága minemű inségben legyen a német igája által praefectus uramnak ő kegyelmének már két rendbéli leveleimben is megírtam bőven, melyet nagyságodnak ő kegyelme megvilágosíthat; ezen inclusából is nagyságod általláthatja minemű hallatlan s elviselhetetlen terhek és sanczoltatások legyen, ugy annyira, hogy már harmadfél holnapi adójok vagy éléseket rajtok a jegyzésen felszedvén nagy részint éhel halókká lettenek s elbujdostanak, sőt ha tavaszi üdő volna igen kevesen maradnának meg, bár csak a novemberi éléssel ne nyomoritották volna őket, melyben még oda ki voltanak és bé nem jöttenek volt a vármegyében a németek, nem képes soha, hogy az hátramaradott holnapokra valót praestálhassák, mert a mit a németek beszélnek, hat egész holnapi quartélyokra való élést csak megkévánják, azzal a temérdeki éléssel meg nem elégesznek, tolvajkodnak, huznak, vonnak, malmokat, pinczéket sós kamarákat vernek fel, sem sallagvarda sem protectio ellenek nincsen, őket meg nem gátolja, a mint nagyságod sós kamaráihoz is szerzettem, semmit nem használt, seregestől mentenek neki,

Digitized by Google

oldalát kivágták, ajtaját berontották s ugy hatalmaskodtanak az nagyságod hosszúmezei kamaráiban; az generalis ő nagyságához mentem fel, menten ő nagyságának panaszlottam, ő nagysága igen könnyü választ adott, kik cselekedték és kicsoda regimenéből való adjam elő, ennyi idegen nép között pedig annak végire menni bajos dolog, kivált az éjszakai tolvajoknak, én ugyan minden utokat kötelességem szerént kikeresek, elkövetek csak lehetne; még eddig az kamaraháznál ugyan semmi kárt az ó kötelek elvitelén kivül nem töttenek, de ez jószágnak nem szolgálatja és az akna bírák s posztós sóvágoknak fel nem jövetele s járása (kiken is a német sulyos igája mint az nagyságod jószágán is) az aknáknak nem kevés kárával vagyon, utolján féltem kegyelmes asszonyom ez kamaraházat is, az jószágon ki nem telvén az élés mint Hozszu-Mezőn is a protectio mellett reá jőnek, mivel igen tudakozzák a nagyságod itt való javait. Nagyságod füleit sok irásimmal terhelni nem akarván, praefectus uram ő kegyelme bővebb irásimból minden fogyatkozásokat declaralhat nagyságodnak.

Ezek után ajánlom Isten oltalmába nagáságodat. Rhona-Szék 6. Januarii Anno 1686.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Rétyi Sigmond

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak nékem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának igen alázatosan írám.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan akarám értésére adni. Megírtam vala nagyságodnak alázatosan, hogy Kállóban tüzes szerszámokat szállitottak, kikkel még ki nem indultak kegyelmes uram, hanem ugy ertettem, pro die 20. praesentis ki fognák inditani, és Sz.-Jób alá akarnának elsőben menni ha az üdő engedné; de itt kegyelmes

Digitized by Google

uram, éjjeli nappali esők járnak, ki miatt való sáros és nehéz útak akadályt tehetnek; hanem ha az idő szolgálván, hidegekre fordulván, mehetnének. Ez nyomorult két vármegyéket rettenetesen fenyegetik kegyelmes uram az éles nem vitelért, még novemberi restantia is sok van hátra, az decemberi penig egészen restál, majd Januárius is eltelik, csak lehetetlen kegyelmes uram, hogy militaris executióval való fenyegetőzéseket meg ne teljesitsék, mert nem akarnak szót fogadni. Kegyelmes uram, nem akarják vinni a reájok vetett élést, mely miatt veszedelmet várhatunk kegyelmes uram magunkra. Szolnokiak Gyula alá mentek volt kegyelmes uram, de az magyarja igen sietvén, míg az németek érkeztek, felest bennek lecsapdostak az gyulaiak. Az váradi passa is rablással fenyegeti kegyelmes uram ezt az földet az köles bé nem vitelért. Fáczán és kecsege fogásoknak kegyelmes uram ideje nincsen, mivel ide ki nyári idők járnak; ha az idő keményedik, noha az fáczánt úgy mondják kegyelmes uram, hogy elveszett volna, de minden tehetségemmel igyekezem kegyelmes uram nagyságodnak szerezni és kedveskedni, és ha mi híreim lesznek is, alázatosan mint kegyelmes uramnak nagyságodnak megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 12. Jan. Anno 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

P. S. Tökölyi ő nagysága Landor-Fejérváratt hallatik kegyelmes uram Ubrisi Pál uram penig Váradon van bizonyosan, az passa pompáson fogadta, musikáknál vendégelte, bársony mentét adatott réá, ugy hozták.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CII.

Excellentissime Domine mihi gratiotissime.

Litteris Excellentiae Vestrae medio Magnifici Legati sui gratiosissimis ad me allatis, in amplum effusus sum gaudium, diemque illum. quo potentissimae ac invictissimae Imperatoriae Majestatis Imperii Exercituumque populosissimor. terra marique Supremus Veziriatus ex clementia Imperiali, sapientissimo Excellentiae Vestrae gubernio commissus mihi innotuit, (quippe qui sincerissimam semper ejusdem in me propensionem sum expertus), inter dies meos cum laetitia memorandos annumerandum de merito existimaverim. Deum omnium potestatum gubernatorem humilime exorans, ut super Excellentia vestra gratiam Imperialem exuberantem reddere, et colla hostium quorumlibet potestati ejusdem subdere, numerosissimisque diebus ad votum, vitam suam ampliare ne dedignetur. Meum erga Fulgidissimam Portam Exellentiamque vestram obsequium cum Illustrissimo Domino Seraskerio Ahmed passa in omnibus sinceram correspondentiam juxta mandatum Excellentiae Vestrae non sinet non exercere, eisdem in omnibus gratiosaeque suae sinceritati totus, quantus sum, me devovens. Deus Excellentiam Vestram diutissime foelicissimam et incolumem conservet, Datum in civitate mea Cibiniensi, 16. Januar 1686.

Excellentiae Vestrae servitor paratissimus.

Alól : D. Supr. Vezirio.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXX. kötet.*)

CIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Az nagyságod meltóságos leveleit 10. Januarii estve késön vettem, és másnap délután lévén audentiam az fővezér előtt, ő nagyságának mindkét rendbeli leveleit megadtam, Maurocordatus ur is ugy javalván. Elsőben is azt kérdé, mi-

Digitized by Google

csoda akadálya vagyon nagyságodnak az hatalmas császártól nagyságodhoz nyujtott kegyelmességében, (mivel már Maurocordatus uramnak minden dolgokat jól megbeszéllettem volt, és az magának szóló leveleit is törökre forditván mindeneket az vezérnek referált volt). Arra én azt felelém. Igen alázatos engedelmességgel vette nagyságod hatalmas császár kegyelmességét, de még is világosabban kivánná nagyságod az dolgot megirattatni, ugy hogy örökösen megengedtetett az nyolczvan ezer oroszlányos talléroknak acceptáltatása mind nagyságodtól, mind iffiú választott s confirmaltatott kegyelmes urunktól, mind pedig következendő fejedelmektől. Arra az vezér azt mondja, mennyi üdőktől fogva azt nagyságod véghez nem vihette, az kit most megszerzett hatalmas császár előtt, de miképen törekedhetnék még is továbbra az adó dolgából, holott most is jelen nincsen, hanem hová hamarébb nagyságod most oroszlányos tallérokkal küldje bé, és az adó béjöven magára vállalja, és az nagyságod kévánsága szerént voltaképen megíratja. Panaszolkodék az Váradhoz hódolt helyek ellen, hogy nem akarják adójokat bészolgáltatni, azért akarja nagyságodnak mint barátjának értésére adni, írja meg nekiek, az mivel tartoznak, adják meg, mert Isten segitségéből megindúl tavaszszal, egyenesen rájok küldi az tatárokat, maga is arra megyen, csak az földöket hagyatja meg. Ő nagysága is megindúl oda Németország szélje felé, Isten az kinek adja az győzedelmet, azé lészen. Nagyságod is azért igyekezzék hatalmas császár országát romlástól megoltalmazni, és eddig való mutatott hűségében megmaradván, ez után is megtartani, hogy hatalmas császár kegyelmességét ezután is mindenkoron megtapasztalhassa. Az nagyságod postáját is behittam volt magammal, mind ezeket ő is igy hallotta, de az szegénység felől semmi emlékezet nem volt. Kérdé azt is az vezér, ha az adó jő-é ebben az holnapban? mondám hogy még nem késett, mert az elmúlt esztendei is februáriusban érkezett volt. Táborba való készületeknek nagy jelei látszanak, az letett vezér kihája is tiz zászlóval 5. Januarii mene el Landor-Fejérvár felé. Az új vezér mind új passákat tészen, tegnap adá az diványban egynek kameniczi passságot, az kit már oda expedial. Igen titkosan hallatik kegyelmes uram,

Digitized by Google

hogy alattomban akarnák az lengyellel az békességet tractálni. Az gallusnak igen solemnis követe jő ide portára, már elérkezett Konstantinápolyban, ott egy holnapot múlat, az után jő ide, sok nemesség fő rend vagyon mellette, oda négy hadakozó gályával érkezett. Ma ismétlen ujjobban felhivatván, délután lőn szemben velem vezér ő nagysága és ujjobban az előbbeni szemben létekor való dolgait recapitulálá, az nagyságodnak irt levelet kezemben adván, kivált az adó dolgából, hogy nagyságod hová hamarébb küldje bé oroszlányos tallérül, és valamint az nagyságod kévánsága lesz, az szerént iratja arról való hatalmas császár annuentiáját, és nagyságod kezében az szerént megküldi. Kérdé azt is, ha valamit nagyságod nem írt-e arrúl. Az havasalföldi vajdától ő nagyságától olyant értett volna, hogy az budai vitézek Szolnokra jövén, vissza nyerték volna hatalmas császár részére? De én mondám, hogy arról nagyságod semmit én nékem nem írt nem is tudok semmit abban. Kéreti nagyságodat, hogy ha mi uj hírei lesznek nagyságodnak, éjjel nappal tudósitani el ne múlassa. Maurocordatus uram ugy látom igyekszik mindenekben az nagyságod dolgait szivesen promoveálni, már sokszor búsitotta nagyságodat, most is alázatosan kéreti, az debreczenieknek is írt, csak nagyságod kezében administrálják az kezességről való summát, nagyságod is parancsolván nékiek felőle, méltóztassék bizonyos bizonyos embere által ide kezéhez administrálni. Két fermánt kegyelmes uram nagy bajjal szerzettem, egyet Landor-Fejérvár felé az szárázkerhez, másikat ide mind jövő menő útakra az postáknak, azért adja az egyik az másiknak kezében, nehogy magoknál tartsák héjában. Isten nagyságodat örvendetes jó egészségben éltesse. Drinápoly 17. Januar 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

Gyárfás Pál m. p.

Kivül: Méltósagos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CIV.

Én Nagy-Baczoni Baló Mátyás, adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelemnek rendiben.

Hogy én az én kegyelmes uramtól, méltóságos erdélyi fejedelemtől ő nagyságától, küldettem az fényes portára kapikihaságra. Azért esküszöm az élő mindenható Istenre, ki atya, fiu, Szent-Lélek, teljes szent háromság, egy bizony örök Isten engemet ugy segéljen s ugy adja lelkem idvességit, hogy én emlitett méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelem kegyelmes uram és méltóságos Bornemisza Anna erdélyi fejedelem asszony kegyelmes asszonyomnak, és választott iffiú urunknak második Apafi Mihály kegyelmes uramnak ő nagyságoknak mindenekben mindenkor, állhatatos, igaz hűséges szolgájok leszek, valamit ő nagyságok életek, méltóságok s birodalmok megmaradására s terjedésire, az haza javára el tudok hasznoson követni, mindeneket igaz hűséggel, elmémmel, örömmel, teljes tehetségemmel, minden szorgalmatosságommal híven elkövetem, az portát gyakorlom, az ott való nagy embereket ő nagyságoknak és az haza javára jóakarójoknak csinálni híven, igazán munkálkodom, és egy szóval ő nagyságok, fen megirt kegyelmes uram, kegyelmes asszonyom, és választott iffiú fejedelem, második Apafi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok jóakaróinak jóakarója, ellenségeinek ellensége leszek álhatatosan, soha semmi kigondolható színek módok és praetextusok alatt, ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok kissebbségire, kárára, veszedelmire senkivel nem tractálok, ő nagyságokat ugy mint fen megirt kegyelmes uramat, kegyelmes asszonyomat, és ő nagyságok szerelmes gyermekit, választott iffiú kegyelmes uramat, sem barátságért, sem adományért, sem igéretért, sem reménségért, sem boszúságért sem egyébb semmi némű okért, tekintetért, el nem árulom, senkivel ő nagyságok életek, méltóságok birodalmak sérelmire, veszedelmire az haza kárára sem az országbeliekkel sem az országon kivül lévőkkel, akár mi rendbeliekkel, s nevezetesen magyarországi rendekkel, Tökölyi uram emberivel egyet nem értek, nem tractálok, sem

Digitized by Google

szóval, sem izenettel, sem irogatással, söt valakiket olyanokat csak legkissebbik dologban is tapasztalnék, vagy mástól megértek, minden személy válogatás nélkül, akármi rendbéliek legyenek, igaz kötelességem szerént teljes erőmmel s tehetségemmel ellenek állok, és ha kiknek fen megirt kegyelmes uram, s kegyelmes, és választott iffiu fejedelem méltóságos Apafi Mihály kegyelmes uram ő nagyságok életek, méltóságok, birodalmok és fejedelemségek ellen, csak legkisebb dologban is, veszedelmes tanácsokat practicájokat, irogatásokat értem · s eszemben veszem, ő nagyságokat mennél hamarébb, nem halogatván, híven s igazán tudósítom, személy különböztetés nélkül, akar az országbeliek akar külső országbeliek, akar nagy, alacson rendűek légyenek, az alatt is penig (mig ő nagyságokat tudósítom) teljes tehetségemmel az olyanoknak ellenek állok. Egyéb minden doldokat is ő nagyságoknak, híven s igazán kötelességem szerint hírré adni idein korán el nem múlatom; teljes tehetségemmel mindenekben fen megirt kegyelmes uram, kegyelmes asszonyom, és választott iffiú fejedelem méltóságos második Apafi Mihály kegyelmes uram és az ő nagyságok birodalma javát oltalmazom, munkálkodom. Melynek hogy ha meg nem állója lennék, söt ezek ellen cselekedni megbizonyittatnék ellenem, mint hite szegett szolgájokat, ott az hol, az által az ki által, akkor az mikor, szabadosan büntethessenek, életem, fejem, jószágom, az ő nagyságok szabados dispositiojában álljon. Melynek még is az mint teljes tehetségemmel megállója, megtartója leszek, az igaz Isten ki atya fiu, Szent-Lélek teljes szent háromság, egy bizony örök Isten, meg is engemet ugy segéljen, és ugy adja adja lelkemnek üdvességét. Datum in Civitate Cibiniensi die 17. Januarii Anno 1686.

Baló Mátyás m. p.
(P. H.)

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

Digitized by Google

CV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Megírtam vala nagyságodnak kegyelmes uram két izben is az németnek militaris executióval való fenyegetőzését, hogy ez két vármegyék fogadások szerint az alkuvások szerént való élest, szófogadatlanok lévén, bé nem szállitották; mely miatt veszedelemtül tartanánk. Mire nézve ki is jütt kegyelmes uram, hat század magával az károlyi commendáns, az Vadkerten itt Somlyó mellett vitte el hadait, tegnap kévánta béjüni hozzám négy vagy ötöd magával. Én kegyelmes uram bébocsátottam ötöd magával, noha böjtös voltam, ebédet is adtam nékiek, és elmentek mindgyárt az hadak után, instáltam ennek az földnek terhének könnyebbitése végett, de nem használt, söt elő hivatván az nemeseket, declarálta magát előttök, hogy annak csak meg kell lenni okvetetlen, ha egyetlen egy falu, egy ember is nem marad is, ha egy kő más kövön nem marad is, csak lehetetlen hogy anélkül maradhassanak. Hogy itt ne szálljon, már kétszer járásában, két jó paripát kellett ajándékon adnom kegyelmes uram, már gyaloggá maradtam. Ismét ha nem viszik az élést, fenyegetőzik, addig haza is nem megyen, hanem visszatér és az törökné is keményebb executiót tétet. Az holott járnak, megszállanak, vagy meghálnak, nem sok marad kegyelmes uram. Ugy mondják kegyelmes uram, Merczi az szolnoki commendán-Hatvan alatt van. Ezeknek is oly feltött czélok volt kegyelmes uram, pro die 20. meginduljanak, de az idő itt nem szolgál kegyelmes uram, mert esős idők járnak, néhul vetnek is ezen az földön.

Az váradi passa fenyegetőzik kegyelmes uram az köles bé nem vitelért; melytül is rövid nap tarthatni kegyelmes uram. Én elégge fenyegetőzöm, parancsolom, hogy fogadjanak szót, de mindnyájok megvakmerőitették magokat, semmit nem akarnak végben vinni; melyért ha mi következhetik kegyelmes uram, se Isten se nagyságod méltóságos tekénteti előtt oka ne legyek, mert az miatt jü reánk itt az veszedelem, hogy

Digitized by Google

megkeményitették magokat, nem akarnak szót fogadni, nem viszik az élést, Ez után ha mi híreket értek, mint kegyelmes uramnak alázatosan nagyságodnak értésére adnom el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 17. Januarii Anno 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CVI.

Expeditiones occasione tributi A. 1686. 23. Januarii.

Turcarum Imperatori.

Incontaminata fidelitate ductus erga Potentissimam ac Invictissimam Imperatoriam Majestatem Vestram, tributum regni Transilvaniae a Majoribus Potentissimae Majestatis Vestrae gloriosae reminiscentiae ad eandem Majestatem Vestram devoluti meaeque fidelitati ac dexteritati commissi medio Generosi Balthasaris Macskási de Sz.-Márton Macskása Comitatus Szolnok Interioris Comitis Supremi, Tabulaeque meae Assessoris, Fidelis mihi dilectessimi Legati mei, in fulgidissimum Iperatoriae Majestatis Vestrae aerarium administravi. Humillime orans Majestatem Vestram Imperatoriam, regnum hocce Transylvaniae una cum partibus Hungariae eidem incorporatis ab ipsius Majoribus in deliciis Parádisi requiescentibus ad eandem devolutum, more eorundem Potentissimorum ac Invictissimorum gloriosae recordationis Imperatorum, antiquis avitisque nostris immunitatibus mecum clementer conservare, Legatum etiam meum gratiose admittere in augustissimum suum conspectum, benignissimaque resolutione remittere dignetur. Efficiet Imperatoria Vestra Majestas sua hac clementia, ut Deo conditori coeli et terrae ego regnique hujus incolae universique status pro fortunatae foelicissimae-

Digitized by Google

que Imperatoriae Vestrae Majestatis vitae diuturnitate, amplissimisque successibus vota nuncupemus. Datum etc.

Potentissimaeque ac Invictissimae Imperatoriae Majestatis Vestrae humillimus fidelis, ac devotissimus servus.

Supremo vezirio:

Erga Fulgidissimam ac Foelicissimam Portam Ottomanicam incontaminata ductus fidelitate ac devotione a majoribus, Imperatoriae Majestates gloriose in delicÿs Paradisi requiescentibes ad modernum Potentissimum Invictissimum, Formidabilemque Imperatorem et D. D. meum clementissimum devoluti regni, meaeque curae ac dexteritate commissi tributum medio Generosi T. T. de T. etc. Legati mei in aerarium Imperatoriae Majestatis fulgidissimum administravi. Proinde ne antelatus meus Lngatus Excellentiam Vestram absque aliqua testificatione erga eandem meae promptitudinis ac debitae synceritatis accederet; munusculum etiam hac occasione duxi Exc. Vestrae offerendum. Ideoque Exc. Vestram confidentissime peto, non munus istud ..... sed meam devotionem amimumque ad grandiora quoque paratum intucatur, Legatum nostrum excipiens benevolo prosequatur vultu, ac negotia mea regnique Transylvaniae Excellentiae Vestrae proponenda coram Imperatoria Majestate efficasissime promovere, ac desiderata cum satisfactione remittere ne dedignetur.

Ego quoque cum universis regni hujus statibus gratitudinis quibuscunque obsequiis Excellentiae Vestrae favorem recompensare ac reservire conabor; ac pro istius felicitate vitaeque fortunatae ac gloriosae diuturnitate Deum supplicare non praetermittam.

Excellentiae Vestrae servitor obsequentissimus

Muftinak
Sex purpuratis seu veziriis in Divány sedentibus.
Kajmekámnak.
Vezér kihajának.
Csauz passának.
Cancellarinsnak.
Kapucsilar kihájának.
Két tefteredsinek.

Digitized by Google

A vezér levele formájára változtatván némely titulusokat.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CVII.

Hatalmas győzhetetlen császárunk becsületes úr híve, nekünk bizodalmas és kedves jóakaró barátunk, Isten kegyelmedet ő hatalmassága hasznos szolgálatjára sokáig szerencsésen és jó egészségben éltesse.

Levelét kegyelmednek valamenyiszer vésszük, mindanyiszor kötelez magához, mely nyugott elmével lévén a kegyelmed igaz tökéletes barátságában, jóakaratjában, (melyet hogy minden alkalmatossággal hozzánk mutasson, és megbizonyétson igen szorgalmatoson kévánnánk), mi is kegyelmednek megkölcsönözni el nem múlatjuk. A mi a fenn forgó dolgokat illeti, mindenfelé embereink lévén, mihelt megérkeznek, mind a szerdár ő nagysága mind a kegyelmed látogatására becsületes hivünket expediáljuk, és azon alkalmatossággal mind ő nagyságát mind kegyelmedet az dolgokról tudósétjuk. Ezek után Isten kegyelmedet hogy sokáig éltesse kévánjuk. Költ Szebeni városunkban 23-dik napján Januariusnak 1686.

Kegyelmed igaz jóakaró baráti :

Alól : Persia Huszain effendinek.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CVIII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod becsületes levelét meghitt fényes portára menő követje által kedvesen, vettük, ő kegyelmére bizott dolgait nagyságodnak hasonlóúl értettük. Azomban lévén szükségünk vagy 80 vég posztóra (udvarunk szükségére nízve az jövendő ünnepekre) kellett ott az nagyságod tartományában

Digitized by Google

Sybenyben fön meg posztót csináltatnunk, s jövén hirünk azok megkészülésekrül, küldettük emberünket s általa is levelünkkel búsitván nagyságodat, atyafiságosan kivánjuk, érkezvén oda emberünk, az posztók erre hozásában nagyságod jóakarattal lenni ne neheztetjen az posztók alá való szekér adásában, hogy annál hamarabb utját végezhesse; mely nagyságod jóakaratját mi is más vagy hasonló dologban recompensálni nem múlatjuk. Erre nem tudósíthatván nagyságodat semmi uj hírekkel, várunk, s jövén s érkezvén valahonúl, nagyságodat azokkal tudósétani el nem múlatjuk. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukorest die 4. Februarii Anno 1686.

Illustritatis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli.

(Oláh aláirás.)

P. S. Az fővezértül jövén parancsolatunk egy passa miatt (az mely passa lévén az előtt Vozian bej, s ugyan azon passa, az ki sokszor Kamenicznál becsapván Lengyelországban sok károkat tett), s annak való által költözésérül is hoztanak levelet az brailay passátúl, hogy erre akarna által költözni az fő szerdárhoz számos török és tatár haddal. Summát az hadnak nem tudván eddig, de által költözvén s megtudván, nagyságodat tudósétani azzal el nem múlatjuk.

Lévén nagyságodnak vagy mi hírei, tudósétani minket is azokkal ne nehezteljen.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gracia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CIX.

Méltóságos fejedelem nékem kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos engedelmiből házamhoz jövén sok betegeket találék házamnál, kik mint gyógyúlhatnak, az jó Isten tudja. Azomban kegyelmes uram bizonyoson hozák,

Digitized by Google

hogy Csáki László Moldvában az vajdához ment volt, onnan Havaseljföldiben ment az vajdához, elhiszem kétség nélkül, hogy az előbbi dolgát akarja követni, mindazáltal kegyelmes uram mindjárást béküldök, és mit csináljon oda bé, expiscalom, nagyságodat tudósitom. Ajánlom ezekkel Istennek nagyságodat. Datum in Hidvég 4. Februarii A. 1686.

Nagyságodnak alázatos szolgája igaz hive

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nékem kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CX.

Mi az hatalmas török császár unknak az méltóságos magyarországi király segitségére rendeltetett török hadaknak fő poroncsolója nagyságos Ali passa.

(tugra)

Ezen uri czimeres leveleinket látván ti Doboka várymegyinek városi és falusi birák és mindennemű lakosi, ez úri poroncsolatomat látván, hagyom és poroncsolom, ha élteteket jószágtokat szeretetek, se órát se napot ne várjatok, ne is halasszátok, hanem mindjárt mindenik helynek birája harmad magával jüjön be hozám, az hatalmas török császárunknak táborára, és az mely élést reátok vetettünk és megporoncsoltunk, mához hét napra szerezzétek; ugy mint ez megirt dobokai vármegyire vetettünk nyolczszáz köböly tiszta buzát, nyolczszáz köböly árpát, öt száz icze vajat, ezer icze mizet, két száz vágó kövér ökröket, hatszáz tulkot, hatszáz lovat, az magyar hadaknak penig harmincz hordó bort, ötszáz juhot, ötven szalonnát; hozton hozzátok, birák a szemeteket felnyissátok disznók, mert ha ezen megirt élést egy hétre meg nem hozzátok, én is uri böcsületemre mind az egész török hadakkal kimegyek reátok, minden faluba egész birákot karóba verem, rabok is lesztek minden cselédetekkel, megsiratjátok, még az anyátoktúl szopott tej is keserő lészen; hamis ebek, valami

Digitized by Google

esik rajtatok, senkinek ne tulajdonitsások, hanem az magatok rosz szófogadatlanságának. Költ Sebesvára alatt die 5. Febr. Anno 1686.

Kivül: Adassék ezen uri czimeres levelem az dobokai vármegyében lévő városi és falusi biráknak eskütteknek és minden nemü lakosinak nagy sietséggel tulajdon kezekben.

Cito
Cito
Citissime.

Hátára jegyezve: Tökölyi uram mellé rendeltetett passa levele.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXI.

Mint uramnak kegyelmednek ajánlom alázatos szolgálatomat. Isten uram kegyelmedet dolgaiban megáldja kivánom.

Ugy tudom uram hogy kegyelmed eddig megtudhatta az labanczok Hunyadrúl való elszaladását; nékem uram tegnap déltül fogva elég török vendégem vagyon, Tökölyi fejedelemnek és az tömösvári passának tegnap vacsorára ma ebidre gazdálkodtam, az mivel lehetett, az fejedelem ő nagysága Tsemetsei nevü fő ember szolgájat hozzám egynehányszor küldte, holnap reggelig uram Isten mint tart meg, ő felsége tudja; ha távoznak uram s megmaradunk, kegyelmedet uram katona által tudósitom, magamnak is uram ha kegyelmed poroncsol, kegyelmed udvarlására jó szivvel lemenek. Ajánlom Isten oltalmában uram kegyelmedet. Sebesvár die 5. Febr. Anni 1686.

Kegyelmed alázatos régi jámbor szolgája
Keczeli György m. p.

Kivül: Méltóságos urnak, tekintetes nemzetes Székely László uramnak (cum pleno titulo et honore) bizodalmas jó uramnak ő kegyelmének alázatosan írom.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXII.

Ajánlom uram kegyelmednek mint uramnak alázatos szolgálatomat.

Isten kegyelmedet minden jó egészséggel megáldja, kivánom.

Szintén megérkézvén az úr Toroczkai István uram ő kegyelme kegyelmednek intitulált levele hozzám, kegyelmednek mindjárást elküldöttem; ő kegyelme Mikeszászára szállott; Bányára hírek tudakozására küldött embereink is meg érkezvén, hozának ilyen hírt, hogy az Kovaszónál lévő németek cselédjeket szállitották Alsó-Tóthfaluban, magok penig ma indultak meg helyekből Bányára, onnan mennek-é tovább, nem tudják. Mostan ujjobban esett uram értésemre, hogy az németek minden felől valóban takarodnak Szathmárra; Perecsenbül Veselényi Pál uramnak ő nagyságának szintén most vittek leveleket, nyilván beszéli, Tökölyi Váradra érkezett tizenöt ezered magával; elhiszem az német és labanczság Szathmárra való takarodásának az lehet az oka. Tartsa és éltesse Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in Dées die 5. Febr. A. 1686.

Kegyelmed kész szolgája
Nemes Dées városa hadnagya
Pap Ferencz m. p.

Kivül: Méltóságos uramnak tekintetes nemzetes Székely László uramnak (titulus) nékem uramnak ő kegyelmének.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. ered. tört. lev. XXX. köt*)

CXIII.

Mint urunknak kegyelmednek szolgálatunkat ajánljuk. Isten kegyelmedet idvességes áldásokkal megáldja.

Édes vitéz kapitány uram, csak az felől kelleték kegyelmednek írnunk, hogy itt az gyalai hidnál találkozánk egy nálunk való gyalog emberrel, melyet megkérdezvén mi já-

Digitized by Google

ratban vagyon, mondá, hogy ötet az Tököli deákja küldi Kolozsvárra ez végre, hogy fejér kenyere t s mézes pogácsát kell Tököli ő nagysága számára az táborra venni; kérjük igen bizodalmason mint vitéz kapitány urunkat kegyelmedet, hogy hivassa kegyelmed az ottben levő hunyadi uraméikat s azt az két fejér kenyeret s három öreg mézes pogácsát s három kissebbet vétesse meg kegyelmed véllek, s itt mi megvárjuk, magunk elviszszük az táborra ő nagyságának s mind az méhsert, s ezzel ha lehet édes vitéz kapitány urunk nem is kell késeltetni, hanem vetesse meg véllek mentül hamarébb, s ha mód leszen benne még ma jünne ide, mert mi hunyadi birák itt megvárjuk. Isten éltesse urunk kegyelmedet. Gyalú 6. Febr. 1686.

Kegyelmednek mint vitéz kapitány urunknak szolgálunk
Hunyadi birák m. p.

Kivül: Tekéntetes nemzetes Székely László urunknak (cum pleno et honoris titulo) nekünk bizodalmas urunknak írók alázatosan.

Eredetije az erd Muz. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXIV.

Serenissime Michael Apafi Princeps Transilvanie Magnus Comes Siculorum et Rex partium partium Vngariae Dominus et Patronus.

Litterae Serenitatis Vestrae a me gratae per mandatum Serenitatis Vestrae peruenerunt, et audiendo de bona sanitate Serenitatis Vestrae gauisus sum, et gratias ago D. O. M. et rogando, ut in eam semper in longam seriem annorum conseruet. Vestra Serenitas in illa scribit, quod ut quidam Dominus Ladislaus Chiachi transiisset prouintiam, de qua re vestra Serenitas firma fide resciat, quod usque modo nihil scio, neque ad me ille venit, tantum hoc audiui, quod ille Dominus sit apud Polonos. Sed si . . . . . talis sicut ille ad nos venerit, statim ad Portam illum mitterem, quia nos sumus fideles et subditi Imperii Ottomani, et ob nostram fidelitatem abemus ad Portam Nostros filios Naturales, et non debemus diuertere ad alios, nec aliud querere praeter Nostrum Imperium, quia a

Digitized by Google

parte Polonorum satis multa mala patimur quotidie. Heri uenerunt milites et latrones ex Polonia, prope Tergul formoso, expraedarunt pecora et alia bona, ad unum nostrorum Boierorum, quod vocati Pannaiotti pertinuere, et ubique invadunt latrones et Chosacones, quando Nos ad unam partem audimus, mittimus Nostros Milites et ad; et ad aliam peruenire non possumus, quia invadunt ubique, forte tantum hoc potest esse, quod cum illis ille pertransijsset; sed sine nostro scitu hoc fuisset. Sed si talem similem aberem caperem et ad portam mitterem, quia quotidie summus in magno timore et periculo ab illis. Nec est settimana, quod ad Nos venit quidam Turcha missus Poloniae ab Illustrissimo Abdi pascia, qui fuit Chamenecum, et ibi retentus fuit per Annos tres; modo poloni remiserunt ad portam, et ad Nos veniendo narrauit Nobis, quod valde sint irati Nobis cum Dominis Polonis, et quod uoluit ad nos uenire et destruere totaliter Nostram Provintiam, quia nos fideles seruiuimus Imperio Ottomanico, sed si aliquis dixerit Serenitati Vestrae, quod cum nostro scitu hoc fuisset, credat Nobis certe, quod citius mortem cupimus abere, quam Nos alienare a Porta Ottomannica, quia sumus subditi, quia sanguis et anima Nostra ibi abemus, et ego meum filium abeo. Serenitatem Vestram eandem in reliquo prospere ualere desideramus. Datum Jassis die 7. Febr. A. D. 1686.

Benevolus Amicus Vicinus et ad obsequia paratissimus

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Serenissimo Principi, Principi Transylvaniae, Domino Domino Michaeli Apafi Supremo Comiti Siculorum et regni partium Hungariae Domino et Nobis Amico Observandissimo. Pateant.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXV.

Mint bizodalmas uramnak s kedves bátyámnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomat; kévánom Isten kegyelmedet szerencsés hosszú élettel áldja meg!

Tegnap is tudósitottam vala kegyelmedet Tökölyi uram dolgai felöl, az este is minémü hódoltató levelek érkeztenek on-

Digitized by Google

nét, kegyelmednek oda küldöttem, még kegyelmed olyan török levelet nem látott, melyben bort, szalonnát kéretett, nem maga számára írja ugyan, de bizony sok volna tiz vagy tizenkét magyar számára annyi; mert a mint az hunyadiak beszélik, Tökölyi uram csak egy annyi magával volt. Kende uram levelét is, melyet Tökölyi uram szolgája küldött, kegyelmednek oda küldöttem, mit írjon, megláthatja kegyelmed. A kővárvidéki horvátok felől is a deési hadnagy levelét, Keczeli György levelét is, és Franicsco uram írását, annak bizonyságára hogy a mely levelet kegyelmed kezemhez küldött, ő kegyelméhez elküldöttem, kegyelmed kezéhez küldöttem, kik is mit irjanak, uram kegyelmed levelekbül megláthatja Többet remélek vala uram, hogy Tökölyi uram cselekedjék a vele lévő hadakkal, kikkel most is Sebesvárnál vagyon, mert ha meg nem állapodik vala, a Kővárvidékén lévő horvátokat könnyen felverheti vala, de az Hunyadon lévőket utol érte volna és így mind az hátokon mehetett és a máramarosiakra is reá mehetett volna, de már emezek is recolligálják magokat s öszve gyülekeznek, nem hiszem hogy mezőn megálljon, hanem Váradot fogja nyakában venni. Hamar betöltötte uram Tökölyi uram a quartélyozás felől való ígíretit, mert azon a földön annyit kérnek, hogy bizony soha meg nem adhatja, mert a labanczok inségét nem állhatván ide tova futottanak; félek ha azokat a tatárokat rablani kibocsátja reájok. Kegyelmed uram oda hátra Háromszék felé vigyáztasson, ha igaz találna lenni a tatárok jövetele, engemet is ideje korán tudósítson, had tudjam félre állitani az szegénységet előtte, mert még a Szamoson innet egy falut is nem engedtem megbontakozni, mind házoknál vadnak. Toroczkai István uramat Margita tájára hoztam le, most ott vagyon, mivel ezek itt lévén szükségesebb most ott létele. Ezzel éltesse és tartsa Isten uram kegyelmedet jó egészségben. Kolosvár 7. Febr. A. 1686.

Kegyelmed kész szolgája öcscse

(Székely László m. p.)

Hátára jegyezve: Székely László uram levele 7. Febr. 1686.

Kivül: Tekéntetes nemzetes Teleki Mihály uramnak ő kegyelmének (titulus), nékem bizodalmas uramnak s kedves bátyámnak adassék.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXVI.

Titulus: Szerető, hü és tökéletes barátunk erdélyi király Apafi Mihály régi barátságunknak ajánlásával békességesen köszöntjük kegyelmedet!

Kegyelmeddel való régi ismeretségünkről nem akarván feledékenyek lennünk és feljebb való napokban látogató s egyszersmind holmi-dolgokról értekező levelünkkel Szulimán agát küldöttük vala kegyelmedhez, kit is higyje kétség nélkül kegyelmed valóban vártunk, kiváltképen én kegyelmed barátja, tudván kegyelmednek a fényes portához teljes hüségü relatióját. Azonban hallottuk, hogy a kegyelmed hüségével a fényes portára beköszönni szokott adó még be nem küldetett, ha azért kegyelmed Havasalföldé felé akarja küldeni, meg van hagyva a vajdának, hogy jó securitással által költöztesse, késértesse a fényes portáig; csak kivántatik, hogy azon dolog körül kegyelmed is serénykedjék, s minket is barátját nyájas levelével értetni s azzal nagyobb s nagyobb szeretetre inditani el ne felejtsen. Isten békessége a jó úton járókkal.

Költ a gyulai mezőn.

Szerdár Ahmed passa

Az eredeti okirat hátlapján olvasható egykorú forditás szerint. Az eredeti szöveg mellett jobbról Ahmed basa névjegye és pecséte áll; a hátlapon pedig még ezen egykorú jegyzet: *A. 1686. 9. Febr. Szerdár Ahmed passa levele, maga tatár postája hozta Szebenbe a gyulai táborról; benne van a forditása, válaszával együtt. Expediáltatott die 17. ejusdem mensis.*

(Az akademia levéltárában levél eredeti török levél hátára irt hivatalos forditásából.)

CXVII.

Praemissis praemittendis.

Nem régen a kassai generalis németből magyarból és horvátból álló hét vagy nyolcz ezer emberrel (praetextusnak csinálván, hogy Szepessit complicensivel keresték) Erdély mellett midőn el mentek volna Debreczenbe bementek, holott mi-

Digitized by Google

nekutána sok istentelenségeket követtenek volna el kimentenek és várokban kastélyokban elosz lottanak, mely bátorságokat mire vélni nem tudjuk, mel ynek megtudására tisztünk szerént kötelesek lévén, bizonyos emberünkkel levelünket küldöttük vala kigyelmedhez, még á válasz el nem jöve. Azonban debreczeniek jövén hozzám holmi regestrummal, jelentik hogy tizenheted napig lakott volna rajtok a német, de a ki nagyobb ,hogy nyolczvankét ezer hat száz ötvenhárom greci tallér ára kárt töttenek volna nekiek, mi mindazáltal olyan parasztságnak szaván nem akartunk ugy megindulni, hogy csak simpliciter az ő informatiojokra a fényes portát búsítsuk, hanem akartunk kigyelmedtül hűséges barátunktúl értenünk, hogy ha a dolgok ugy vadnak-e és határitokban valamely hely ellen kezeket kinyujtott ák-e, hogy mi is ezekrül igazat írhassunk a fényes portára, e végre amaz magyar végekben vas lakatúl lévő Buda várában főkáptalan tekintetes nagyságos Ali béget, kinek isten méltóságát terjeszsze, küldöttük kigyelmedhez, ki is kigyelmedhez érkezvén szükség hogy voltaképen azon fennforgó dolgokrúl tudósitson kigyelmed, mivel tisztem szerént is voltaképen kelletvén a végbeli dolgokat nyomoznom és kitanúlnom, kérem kigyelmedet megnevezett Ali bég által bőségesen, igazságosan tudósitson, hogy én is a szerént a fényes portát tudósíthassam. Továbbra is peniglen minden végeket illető szükséges dolgokrúl a tudósitásban hasonló barátságát kérem gyakorolja. Datum Budae 12. Februarii Anno 1686.

Budai vezér Ali pasa.

(Az erd. volt k. főkormányszéklevéltárban levő (forditás ?) másolatból.

CXVIII.

Méltóságos fejedelem, nékem kegyelmes uram.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatosan vettem, és Barillára mindjárást két becsületes nemes embert, hitlevelet vévén töllök, elküldöttem az dolgoknak végire menésére, kiknek is meghadtam, semmit ne mulatozzanak, hanem útjokat continuálják mind menet mind jövet. Ugy vagyon kegyelmes

Digitized by Google

uram, tegnap jött Molduvából Jászvásárról posta, melyet az viczé küldözött volt el, itthon nem létemkor, az boérok kiváltképen Gavrilás azt irja, ugy hallotta, hogy az bucsáki tatárok készülnének, ki akarnának jöni nagyságod segitségire hivatlan is. Havasalföldiben is vadnak postáim Kosztandj uramhoz, ugy hiszem megérkeznek holnap vagy holnap után, és ha mi hírt hoznak, nagyságodat arról is tudósitom mindjárást. Az útak bévágásáról parancsolatját értvén mindjárást bévágatom, ha bizonyos hírt hallhatok, és tehetségem szerint ellenek is állok, az mig birok véllek, de kegyelmes uram ha most mindjárt bevágatom, míg bizonyos hírem nem jő, az fa csak elrothad s mezőt csinálunk az erdőből is, mer az mostani ember ideiben más fa nem nő helyiben. Az gyalogokat is nagyságod parancsolatja szerint mindjárást meginditom, többet küldök ötvennél, és az ki rosz leszen, közülök küldjék vissza udvartól, noha szánszándékkal rosszat bizony nem igyekezem küldeni. Ajánlom ezekkel Istennek oltalmában nagyságodat. Datum ex Hidvég 14. Febr. 1686.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz hive

Nemes János m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXX. köt*)

CXIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice Vicine nobis benevole.

Nagyságod levelét étekfogója általkedvesen vettük, tatárok gyülekezete felől tudakozván megértettük. Noha ez előtt is tudósítottuk volt is nagyságodat, mindazonáltal, hogy világosabban is megérthesse nagyságod, meghitt bocsületes hivünket expediálván, voltaképen referálhatja mind gyülekezeteket, mind penig egyébb iránt az mint mi is állapotjokat érthettük. Holmi örvendetes híreket is érténk az nagyságod étekfogoja szavaibúl, hogy az Mármarosban lévő németek quártélyó-

Digitized by Google

zásokbúl kimentek volna, és az váradi törökök tatárokkal kiütvén Karafát fölverték, mely tatárok mely felé mentek vala oda nem tudhatjuk, hanemha az tavalyi tatárokban maradtak volna ottan. Mely örvendetes hírek felöl leveliben, hogy nagyságod minket nem tudósit, csudálkoztunk, hogy annyival is bizonyosabban mi is örvendezhetnénk, hogy Isten az nagyságod országát oly nagy inségtül és tere viselésétül megmentette, kérjük is ne nehezteljen voltaképen bennünket is tudósitani nagyságod. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene ualere desideramus. Datum in Ciuitate nostra Bukorest 15. Febr. 1686.

Illustritatis Vestrae Fratres, Amici et Vicini benevoli.

(Oláh aláirás.)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXX. köt.*)

CXX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat, minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan megirtam kegyelmes uram Sz. Jób feladatását; külömben nem is volt kegyelmes uram, úgy hozták kegyelmes uram, Sz. Jóbot minden jószágostúl az császár ő felsége az urnak Barkóczi Ferencz urnak ő nagyságának adta, még ő nagysága benn van az várban, élés elég van benne; hat pribékeket kifogtak az sz. jóbi törökök közül kegyelmes uram és megsütötték. Az német hadak Karafával ő nagyságával mind vissza szállottak Debreczenben, tegnap értek bé. Az magyar és horvát hadak Diószegre, Félegyházára, Sz. Imrére szállottak. Ugy hallatik, Caprárát ő nagyságát várnák magokhoz, mind az Szolnoknál lévő hadakert elküldöttek, megegyezvén úgy mennek Várad alá. Tökölyi ő nagysága még Váradon van. Három száz magyar, három száz német gyalog és száz lovas magyar hadakat hagy-

Digitized by Google

tak kegyelmes uram Sz. Jóbon. Ezután ha mi érkezik, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 16. Februarii A. 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXX. köt.*)

CXXI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint jó kegyelmes uramnak, kivánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Az mely bejárója némely nap Tökölyi Imrének kegyelmes uram nagyságod engedelméből kiment vala, kit Bajinak hínak, egy éczaka hált ott, mingyárt visszaküldte, hintót kiván, szekeres lovakat, paripát, hogy vigyen nekie pénzén, az hol talál, igen hamar, s három szógáját is Petróczi velek vigye ki, egy Egri nevü inasát is küldte, hogy az feleségéhez menjen Munkácsra, ugyan az felesége inasa; az ember azt mondja kegyelmes uram, hogy az szerdár Landor-Fejérvárrúl maga személye szerint jü Várad segitségére, tiz ezer tatár is jött melléje az Duna mellett; kedden reggel indúlt ez meg kegyelmes uram Váradrúl, akkor az szerdárt Gyula táján mondották, már tatárok elöljáróban postán el is érkeztek volt, sok törököt mond Váradon is. Ugy hiszem lészen Karafának is kivel harczolni, noha ütet is, az mint hozták kegyelmes uram, magyarral együtt volt húsz ezered magával Szent Jób alatt; semmiben hajtják az törököt, meg sem tudják gondolni, hogy reájok menjen most. Ezután is kegyelmes uram ha mi híreim jünek, nagyságodnak alázatoson értésére adni el nem múlatom. Ezzel Isten tartsa és éltesse szerencsésen jó

Digitized by Google

egészségben nagyságodat. Datum Kolozsvár die 17. Februarii Anno 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

Székely László m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, ő nagyságának, nekem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXX. kötet.*)

CXXII.

Michael Apafi, Spect. ac Generose fideli nobis syncere dilecte.

Kegyelmed sub dato 14. praesentis kelt levelét vettük és tudósitását megértettük kegyelmesen. Az fennforgó állapotok szoros vigyázást kivánván, kegyelmed is ezen túl szorosabban vigyáztasson, és hogy szemmel látott valóságos hírekről tudósithasson, hiteles embereket jártasson az szomszéd országokra, s azok által mind az tatárok dolgáról, mind pedig egyéb nevezetes dolgokról, melyek az consultatiók alkalmatosságával fennforgottanak, hiteles relatiókat tehessenek; ugyan is mi haszna az bizonytalan dolgok végett időt tölteni? Az útak bevágatása és az ellenkezők iránt kivántató maga alkalmaztatásáról kegyelmednek, az kegyelmed jelenlétében lett discursusok és conclusumok is lesznek emlékezetiben, most is egyebet nem irhatunk; Kegyelmed azért mind ezek, s mind egyéb szükséges dolgok iránt hozzánk és hazájához tartozó köteles hűsége szerént cselekedjék, intimáljuk kegyelmednek kegyelmesen. Eidem etc. Szeben 18. Febr. 1686.

Eredeti fogalmazvány, Nemes János 1686. Febr. 14-dikén írt levelének tisztán maradt részére irva, *az erd. Muzeumban.* (*Gr, Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXXIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak alázatosan megírtam vala az német hadaknak Debreczenben beszállásokat, még ott vagynak kegyelmes uram, executióra ment be Karafa ő nagysága, hogy az summát még sem vitték, és oly híre van kegyelmes uram, hogy az szegénységet nem háborgatná, hanem az birákot, kik az summánál többet szedtek az szegénységen, zaklatja. Szabolcsvármegye szegénységén három ezer forintot vöttek volt, melyet is Karafa ő nagysága vissza adott nékiek azon summából, hogy quartélyok kifizetésére forditsák, mivel az körül való szegénység mind betakarodott Debreczenben. Ezer magyar, ezer német lovas hadakat küldöttek kegyelmes uram Szolnok felé. Tökölyi ő nagysága még Váradon van. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 20. Februarii A. 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferenez m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély ered. tört. lev. XXX. köt.*)

CXXIV.

Méltóságos fejedelem, nékem kegyelmes uram, Isten nagyságodat boldog szerencsés országlással áldja meg.

Kegyelmes uram szintén most érkezék Havaselföldéből olyan hírem, hogy az mely tatárok Barillyánál voltanak, felmenvén az Duna mellett, Ruseth nevü helyből ötszáz tatárt, az kinek rosz lova volt, visszaküldöttek, az tatár hám fia az Prúton felől feles tatárral vagyon. Dobrocsánban is felesen

Digitized by Google

vadnak törökök, de micsoda feltett szándékkal vadnak, az jó Isten tudja. A havaseiföldi vajdától ezer lovat kérnek az törökök számára, minthogy az az ország igen elpusztult, nehezen tehetik szerit, ugy hogy ide ki Erdélyben is jöttek az vajda emberei ló venni. Továbbra is, ha mi híreim lesznek kegyelmes uram, nagyságodat tudósitani el nem múlatom. Isten nagyságodat kegyelmes uram sok esztendeig éltesse.

Bodok die 24. Februarii Anni 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban *(Gr. Kemény József, Erdely tört. ered levelekben. XXX. köt.)*

CXXV.

Celsissime Princeps ac Domine mihi Colendisime!

Egyik bücsületes hivem Kende Gábor uram, kegyelmed engedelméből lött Kolosvárra való jövetele után, adván értésemre az kegyelmed indúlatját és igyekezetit, az eddig köztünk fenn forgott diffidentiának és abbúl nevekedett egyenetlen állapotoknak complanatiójában, hogy megmutassam, eddig is nem az idegenségnek, hanem az jó egyességnek voltam kivánója, és annak is szives óhajtója, e két hazának mind ennyi boldogtalanságok között is remélhető megmaradására czélozó dolgai vehetnének már valaha kivánt folyamatot, szükségesnek itiltem meghitt szolgámnak Izdenczi Márton uramnak kegyelmed méltóságos udvarában való küldését; kinek is hogy kegyelmed maga eleiben való bocsáttatásával méltóztassék nevemmel mondandó szavait meghallgatni és hozzám az emlitett jó szándéknak közelitésére nézendő válaszszal vissza is bocsátani, bizodalmosan kérem, és ezzel kivánom, éltesse az ur Isten kegyelmedet sokáig jó egészségben. Költ Bekenyben 24. Februarii 1686.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servitor addictissimus

Emericus Thököly m. p.

Digitized by Google

Kívülről: Celsissimo Principi ac Domino Michaeli Apafi Inclyti Regni Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino mihi Colendissimo.

Hátára jegyezve: Thökölyi Imre levele, hozta Szebenben Izdenczki 3. Martii A. 1686.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXX. köt.*)

CXXVI.

Mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten nagyságodat minden kivánsága szerint való jókkal áldja meg kivánom szivem szerint.

A minap írtam vala nagyságodnak, hogy embereim vadnak a vajdához, haza érkeznek, mi hírt hoznak, nagyságodat mindjárt tudósítom. Im most érkezének az vajda levelével, Kosztelnikével nagyságodnak in specie oda is küldöttem, melyekből nagyságod megértheti az ott való híreket. Ujobban ismét beküldök, vigyáztatok mindenekre tehetségem szerint; ha mit érthetek, éjjel nappal nagyságodat tudósitom. Ezekkel nagyságodat Istennek ajánlom, adja Isten levelem nagyságodat találja jó egészségben, szerencsés órában. Datum Czikmantor 3. Martii 1686.

Nagyságod alázatos szolgája igaz híve míg él,

Daczó János m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nékem mindenkori jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXXVII.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram. Isten nagyságodat szerencsésen éltesse.

Ujobban is akarám nagyságodat kegyelmes uram tudósitani, az mint az tatárok Lengyelországban becsaptak volt, azt hozák kegyelmes uram bizonyosan, hogy három száz falut égettenek el, sokat is raboltanak, haragja nagy vagyon

Digitized by Google

kegyelmes uram a lengyel királynak az moldovai vajdára, hogy tudtára volt az tatárok indulatja s meg nem írta. Gyászvásár felé félnek kegyelmes uram, hogy az lengyelek oda ne közelitsenek. Én kegyelmes uram ujabban most is expediáltam böcsületes embert Molduvában, az ki bizonyos hírt hozzon; ha mi oly hírt hoz, nagyságodat kegyelmes uram mentest tudósitom. Ajánlom Isten oltalmában nagyságodat kegyelmes uram.

Bodok Anno 1686. 9. Mart.

Nagyságod alázatos szolgája

Mikó István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXX. kötet.*)

CXXVIII.

Méltóságos öcsém uram!

Izdenczi Márton jámbor szolgája által kegyelmed levelét vettem, látogatását köszönöm. Csak tudhassam miben kivánja kegyelmed az én jóakaratomat, a mit magam s országom veszedelmeztetése nélkül cselekedhetem örömest cselekeszem, tudom kegyelmed is azzal ellenkezőket nem kiván.

Kegyelmednek szolgáló bátyja.

Kivül: Tökölyi Imre ő nagyságának irt válasz párja. Expedita Cibinii 10. Martii A. 1686.

Eredeti fogalmazvány (Alvintzi Péter keze írása) az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben. XXX. köt.*)

CXXIX.

Nékem természet szetint való jó kegyelmes uram.

Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint én utomat mentül szorgalmatosabban continuáltam, die 15. Febr. indultam Barassóbúl, érkeztem die 5. Mart. Drinápolyban. Mauro-

Digitized by Google

cordatus uramhoz jó idején elküldvén, írván magam is, praemonealta volt az kapitiát, vigyázzon ez követ jövetelére, mert cohonestáltatik. Azért kegyelmes uram 12 csauszokat küldtek ki előmben, Naláczi uram hopmesturum régi szállására bekisértek; más nap Maurocordatus reggel hozzám jütt, nagyságod méltóságát előtte viselvén, mindenekről discuráltunk az nagyságod méltóságos parancsolatja s instructióm szerint, én is ő kegyelméhez elmentem, ő kegyelmének az lévén tetszése, deákul írjam le, külön az császárnak, külön az vezérnek szóló supplicatiókat, az császárét törökre forditja, s az vezérét deákúl adjom be, az mint Isten tudnom adta, kapitiha uramékkal megírtam; a szerint audentiám lévén die 9. Mar. mind nagyságod levelét s mind az supplicatiót beadtam az vezérnek; tizenkét csauszszal felkisértetvén vittek nem a tihája házában, hanem a fő törökök, az holott együtt voltunk, azok közé, ott is széket hoztak alám; egy üdő vártatva behivatván, az köszöntés után mindjárást leültetett eleiben, tudokozta nagyságodat, hol vagyon s az országát, s a németek kimentek-é, és micsoda helyen vadnak. Én azt feleltem, nagyságod Szebenben vagyon, némely része az németeknek kiment, az nagyságod hadja közelitvén megijedtek, némely része még megvan; kérdette, holott, én Marmarosban mondtam, s az ország széljiben, de azokrúl s más dolgokról is ő nagyságával privatim akarok beszélleni. Mindjárt megigéré, meglészen, megkaftányoztatott tizenkét kaftánynyal, liktáromat, kavét, serbetet füstet hozatott, igen böcsülettel látott. Tegnap ugy mint die 10. Mart. estve nap haladat előtt szemben lévén, declaráltam azt in privato, nagyságod az németek kiüzéséhez azért nem nyúlt (mivel, az vezér is kérdést tött), harczczal, derék fegyvereskedéssel, ijesztéssel mindent elkövetett, követi német császárhoz voltak tractára, ha valamint hadait levágatta volna, azon elkezdett dolgát bontotta volna el; ebben is az ország pusztulásával is hatalmas császár parancsolatjára vigyázott; megmondtam, az követek szemben löttek, jó szivvel látták, meghallgatták minden kévánságokat, mihelt választ tesznek (de azok igen késedelmesek az tanácskozásban) nagyságod tudósitja voltaképen; ezt igen javallatta, az nagyságod hüségét, ig éri maga is minden kegyel-

Digitized by Google

mességét, mert másunnat is azt mondja, az végekből megírták az nagyságod hűséges magaviselésit, az több declarátiókat, Isten haza vivén, s egyéb intimatiókat referálok. Én velem kegyelmes uram ugy tractált, s ugy discurált, mintha nemzete s régi jó ismerője löttem volna, félen való házban eleiben ültetett, suttogva is beszéllett, az kapitiák ő kegyelmek mind ketten referalhatják. Sok szókkal jelenti, nagyságod az porta parancsolatját fogadja meg mindenekben az országgal együtt, nagy hasznát veszi.

Az beszéd és tracta kegyelmes uram tovább volt egy óránál, privata audentiában is serbetet ivott maga is, énnekem is adatott, az audentiát mindjárt megszerzette volna, azt mondja ő nagysága, de franczia követ lévén, azelőtt nem lehet, egy nap lőtt szemben az francziával reggel, s velem dél után, annak mostan vasárnap lészen audentiája, nekünk kedden, böcsületet akar tenni valakik hatalmas császár igaz hívei, igy declarálja.

Nagyságod Kórodi által clavissal való parancsolatját elkövettem, micsodás resolutió lött ugyan clavissal, az nagyságod levelében includálván megírtam realiter. Ezek után Isten nagyságodat sok esztedőkig boldogúl szerencsésen éltesse. Datum ex Drinápoly 1686. die 11. Mar.

Klavis forditása*)

Az mi az Csáki László Moldovában és Havasalföldében való járását illeti és hogy Havasalföldében öt napig mulatott volna és tractálódott volna az vajdával, megjelentettem, kire azt felelé, azok az vajdák ő creaturai és nem fér azokhoz kétség, hatalmas török császártól azok el nem szakadnak, nem pápisták, én replicalék, tartozásképen nagyságod tartozott hírt tenni, hűségét kötelességét akarván megmutatni, jövendőben ne okoztassék arról, hatalmas fővezér parancsolna, Csáki László ne járna se Moldovában, se Havasalföldében, ha ott van, fogják meg, ha oda találna kijönni, ragadják meg, büntetésre hozzák portára; az itt az portán örökös rabságra

*) Ez a tudósitás mellékletben titkos számjegyekkel van írva; később a sorok közé betükkel is beírták a megfejtést.

Digitized by Google

itéltetett volt s nem tudatik mint szabadúlt meg, mindgyárt ment francziához, azolta Erdély veszedelmére igyekezik, most is kóborlókkal ő is ott volt, Erdélyben praedált, mig az hadak előtt el nem múlt, nem méltó az hogy éljen; felfogadá mindgyárt, ír felőle, jó neven veszi az tudósitást, nevit fel is jegyzé Csáki Lászlónak, Dobán szpatárnak, ezt jól ismerik az bojért.

Matskási Boldizsár m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának természet szerint való jó kegyelmes uramnak írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXXX.

Én Szemere Pál lettem kezes ötszáz forintig nemzetes és vitézlő Géczi Sigmond uramért, ugy hogy többször ő felsége hivségitül el nem szakad; se Tököly uram, sem más ő felsége ellenségivel nem correspondeál, akár török, akár miféle legyen, és kuruczczá sem lévén, ő felsége földét semmi uton módon nem pusztitja, melyben ha impingálna, tehát az nemes kamara annyi én földemet elfoglalhassa, melynek nagyobb erősségére adtam ezen levelemet. Datum Kassa, die 20. Martii Anno 1686.

Szemere Pál m. p.

(P. H.)

(A kir. kamara levéltárában levő eredetiről.)

CXXXI.

Celsissime Princeps ac Domine mihi Colendissime!

Az elmúlt őszszel mind két magyar hazának megmaradására és abban az Isten dicsőségének előmozditására czélozó dolgokban általom kegyelmedhez instituált követségét böcsületes főrenden lévő hiveinek tekintetes nemzetes Kölcsei Kende Gábor és Vehéczy Bancsi Ádám uraméknak, hogy medio tempore következett változások, és az én személyemnek is mind a két hazátúl való messze esése miatt, nem kivánt

Digitized by Google

folyamat és az abbúl reméllett dolgokban is nevekedés, hanem függőben való maradás követte, elhiszem az emlitett okoknak és az üdő mostohaságának fog tulajdonittatni. Mindazonáltal megakarnám tovább is azt mutatnom, hogy valamint akkor úgy most is kivánéja vagyok az jó egyességnek, és az megbántódott s ennyi reméntelenség között fetrengő lelki és testi szabadság helyreállittatásának, azon dolognak felvételét és folytatását biztam ujobban is említe tt hiveimre ő kegyelmekre. Kegyelmedet azért bizodalmasan kérem, méltóztassék ő kegyelmeket maga méltóságos személye eleiben bocsátani, nevemmel mondandó szavokat meghallgatni, és azokban magát úgy resolválni, hogy mind Istennek, a mennyiben az ő szent fölsége dicsősége forog fenn nevezetesebben, tessék, mind peniglen maga méltóságos hírének nevének örökösitésével, közönségesen a két hazából álló nemzet várhassa és hamarébb érhesse el is emlitett szabadságának állandóságát. In reliquo servet Deus eandem Celsitudinem Vestram diu foeliciter valentem et viventem. Váradia 24. Martii 1686.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Servitor obligatissimus
Emericus Thököli m. p.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Michaeli Apafi Inclyti Regni Transilvaniae Principi Partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört, eredeti levelekben XXX. kötet.*)

CXXXII.

Anno 1686. die 2. Aprilis váradi passa levele, maga követje hozta Juli aga Szebenben.

Becsületes hü barátunk, Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg, barátságos köszönöttel barátságosan jelentjük kegyelmednek!

Erdély környékében lévő Kraszna, Közép-Szolnok Belső-Szolnok, Hunyad és Doboka öt vármegyék, Várad megvételétől fogván, kik hatalmas császár számára, s kik más nemes privata personák számokra, a fiscale capitulumban fel-

Digitized by Google

irattatott szegénységek lévén, három esztendeje a miolta contributiójokat nem praestálták, mely aránt mind hatalmas császárunk részére való inspectorok, s mind más jószágos personák panaszszokat ha félre teszem is, ennek előtte való időkben hatalmas császár parancsolatjából akarván holmi élést Váradra beszállitani, azon öt vármegyékre is pénzen való vásárlással vettetett volt holmi köles, és egyéb is, melyre előre pénz is osztatott volt ki közikben, és hogy azon élést Váradra beszállitsák, kemény impositióval egy néhányszor közikben kiküldettünk, de merő azon contemptussal semmi effectuma a dolognak nem lehetett, melyben hódoltságoknak renuncialása forogván, a van hátra, hogy jutalmokat elvegyék; melyről akarván kegyelmednek is barátságosan irnunk, Szeyid Ali agát küldettük kegyelmedhez, egyéb dolgainkat szóval bizván reája. Mivel azért kegyelmed ennyi időtől fogván hatalmas császárunkn ak hü szolgája, hogy kiváltképen a fényes portának becsületit s tehetségit ponderáló s mérséklő, próbálgató nagy dolognak, ugy mint azon vármegyékbeli szegénységnek behódolásoknak, szpaiájoknak, contributiójoknak kiváltképen hatalmas császárunk parancsolatjából az élésre kiadott pénznek restitutiójának s egyéb iránt való exactióknak is effectumának hogy kegyelmed is resistál, sem becsületivel, sem a fényes portához való jóakaratjával, sem jó szomszédságával nem egyez, és noha ennek megorvoslása hatalmas császárunknál nem nehéz. mindazáltal mivel elhittük, hogy efféle illetlenségek nem kegyelmed tetszéséből vadnak, hanem a végbeli kapitányok az oka, illendőnek itiltük kegyelmednek megjelenteni. Minekokáért én becsületes barátom, méltó hogy kiki minden dolgában im ez szerint: respice finem, procedáljon, és okairól voltaképen azon dolgoknak tudósitván, hozzánk való barátsagát ne tágitsa. Isten békessege a jó uton járókkal.

Váradi főtiszt Mehmed passa m. p.

Egykorú forditás az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXXXIII.

Anno 1686. die 2. Aprilis Balogh László uram hozta Nándor-Fejérvárról. Az szerder levele. Szebenben jött.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást valló nagy rendek között választatott eretnek gyülekezetek dolgainak igazgatója, pompás állhatatosságnak szemérmes fedezgetője, jó igyekezetre örömmel való kalauz, mostani erdélyi király, szerető kedves és hű barátunk Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Békességes köszönettel jelentjük kegyelmeteknek barátságosan. A midőn kegyelmedtől örvendeztető alkalmatosságot várnánk, azonban kellemetes időben embere által barátságos kegyelmed levele és jóakarókat ápolgatással vadászó ajándékja érkezvén, köszöntem s kedveltem, ha Isten adja a közöttünk lévő s szivünkben megfeneklett régi jóakarat elfelejthetetlenséggel napról napra öregbedni fog, remélvén, hogy kegyelmed is, mint régi kedves barátunk, hogy soha el nem felejt, azzal is megmutatja, hogy barátságos levelével minden dolgokról tudósit, azzal is magához alliciál, és hűséges maga alkalmatosságával s hatalmas császárunk kedveskedésével ő hatalmassága kegyelmességit igyekezik magára venni. Isten békessége a jó úton járókkal. Költ Nándor-Fejérvárott. Szerdár Ahmed passa.

Egykorú fordités az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erd. tör eredeti levelekben XXX. köt.*)

CXXXIV.

Szeretve tisztelt nagyságos barátom, erdélyi fejedelem Apafi Mihály!

Barátságos köszönetem után arról akarlak tudósitani, hogy jó indulattal irt leveledet megkaptam s a benne foglalt dolgokról értesültem. Minden kivánságod szerént történt. Csak a fényes porta szolgálatában ezentúl is oly erős állhatatossá-

Digitized by Google

got tanusits, hogy felséges urunk kegyelmére mindenkor méltó lehess. A körülted történő állapotok felől pedig barátságos leveleid által értesiteni meg ne szünj. Isten békessége a jó úton járokkal.

Musztafa.

Külső czime egykorá fordítása szerint: Az Erdélyországának méltóságos fejedelmének, Apafi Mihály jóakarómnak adassék.

(Törökből; eredetije az erdélyi kormányszék levéltárában.)

CXXXV.

Praemissis praemittendis. Anno 1686. 6. Aprilis.

Váradi passának törökül és magyarúl.

Kegyelmed két rendbeli leveleit hozzánk küldött követei által vettük becsülettel, mit írjon az Kraszna, Közép és Belső Szolnok, ennek felette Hunyad és Doboka vármegyéken restantiában lévő külömb külömb féle adó bészolgáltatásáról és holmi élésre kiadott pénznek is megfizetéséről, megértettük.

Csudálkozással értjük, hogy kegyelmed vélekedik felőllünk, mintha mi a restantia adónak és élés pénznek is bészolgáltatásában ellent tartottunk volna s tartanánk most is, mert a miut eleitől fogván a váradi fő tisztek és vitézek is tapasztalták, szorgalmatosan parancsoltunk felőle végbeli tiszteinknek, valamivel a sanczolságon lakó szegénség tartozik, annak idejében véllek bészolgáltattassák, közelebb penig mostan is végbeli tiszteink parancsolatunkhoz képest eléggé erőltették a szegénységet, magunk is szüntelen hagytuk nékiek, de az rajtok forgott labancz és kurucz hadak miatt annyira elromlottak, hogy ha hamar valami könnyebbségek nem lészen, az az föld egészen pusztulásra jút, semmiképen nem praestálhatják. Egyébiránt is penig mi ez országgal együtt a fényes portához tartozó igaz hűségünket eleitől fogván és akár mely szoros állapotokban is oly hűségesen és homály nélkül megtartottuk, hogy sem becsületünk sérelmire, sem penig hatalmas császárunk szomszédságunk-

Digitized by Google

ban lévő hiveivel s vitézivel lett ellenkezésekre cselekedett nyilván való dolgokkal nem okoztathatunk.

Mostan penig ujjobban megpararancsoltuk végbeli tiszteknek, szorgalmatoskodjanak ő kegyelmek, parancsolván mindenfelé alattok valóinak, mind penig az élésre kiadott pénznek bészolgáltatása felől; úgyis hisszük, tiszteinken el nem múlik, az minthogy eddig sem múlt el, csak a szegénység elromlott és elpusztult állapotjához képest (melyet kegyelmed is jól tud) praestálhassa, és az erejek felett való kényszerítés miatt végső pusztulásra ne jusson. Annak a földnek már ugy lenne dolga, hogy sem mi, sem híveink hasznokat egy darab időtől fogva nem vehettük, ez után annál is inkább az németeknek rettenetes igája miatt (mely alól sem mi nyavalyásokat, sem kegyelmetek fel nem szabadithatták), nem is tudjuk mikor vehették hasznokat, immár Szent-Jób is német kéznél lévén.

Kegyelmedet azért szomszédságos jóakarattal kérjük barátságosan, ne legyen felöllünk olyan idegen gondolatokkal, sem mások affélék iránt lehető vélekedéseknek hitelt ne adjon. Azomban azon szegénységnek mostani nyomorult állapotját is jó eleve meggondolván, javallanók kegyelmednek, mód nélkül őket ne kénszerétse az adónak olyan formában való beszolgáltatására, mint épebb állapotjokban, mert megitélheti kegyelmed is, teljességgel a jövendő szolgálatjára hatalmas császárunknak alkalmatlanná tétetnek, és elpusztúlnak, az ő hatalmassága végvárainak nagy romlására. Mely a fényes portának is kárára lenne, minthogy a szegénység megmaradására igen nagy gondja vagyon a fényes portának, és lehetetlenségre az alatta valókat nem is kinszeréti.

Az sanczoltságoknak rendkivül való elpusztéttatások felől ha kételkednék kegyelmed, elküldhet és meglátthatja és czirkáltathatja az falukat, minémő inségbe vadnak mostan.

Kegyelmed az dolgokat igy értvén, olyan itéletekkel ne legyen felöllünk, mert ennyi sok esztendőktől fogva fényes portához megmutatott hűségünk azt nem érdemli; ennek utána is mi hasonló hűségben akarunk megmaradni a fényes portához fejünk fenállásáig.

Ered. fog. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXXXVII.

Nekem természet szerént való jó kegyelmes uram etc.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerént kegyelmes uram mindeneket instructióm szerênt igyekeztem elkövetni valamire Isten segitett s az idő s az emberek elméje bocsátott, die 4. délután indulván ki Drinápolyból, ma septima praesentis érkeztem Czalihovára estére; Isten segedelméből ennek utána is elsietek, az vezér is megparancsolta elsiessek, verbalis parancsolatja is lévén, kit nagyságodnak magam akarok alázatosan megjelenteni. Adja Isten hazánknak csendességében találhassam nagyságodat örvendetes jó egészségben. Datum in Czalihova 1686. die 7. Aprilis.

Nagyságod alázatos szolgája

Matskási Boldisár m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, ő nagyságának, nekem természet szerént való kegyelmes uramnak irám alázotoson.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CXXXVIII.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint jó kegyelmes uramnak, kivánom Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatoson vettem, az váradi passa kivánságát kegyelmes uram értem, úgy látom, nem sokat gondol ő azzal hogy elpusztult, hanem csak megkivánja az magokét; az őszszel kegyelmes uram egyszersmind vittek bé nekiek öt ezer forintokat, az ulta igaz dolog nem vittek, mivel rajtok voltak az ő felsége hadai, már azok is távozván kegyelmes uram, mivel Kalota-Szeget pusztán hadták volt az szegény emberek, azon leszek, mentül hamarébb haza szálljanak, nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az török uraknak is az mivel tartoznak, szolgáltassák be mentül hamarébb, az minthogy kegyelmes uram mikor Hunyadra

Digitized by Google

kijöttek volt Tökölyi uramék, egy néhány faluból vittek el embereket és azokat adajoknak letételével alkalmasint kiváltották. Köles pénzt az Meszesen innét kegyelmes uram az én híremmel senki fel nem vette tülök; meg is hattam volt az tiszteknek hogy fel ne vegyék, hanem Olosz Ferencz uramnak adtak volt hatszáz aranyot, de nekem Kolozsváratt azt mondá ő kegyelme, visszakérette az passa, visszaküldte egészen; az ünnepek után én sem késem kegyelmes uram nagyságod méltóságos udvarában menni. Ezzel Istennek gondviselése alá ajánlom nagyságodat.

Datum Pocstelke die 11. Aprilis Anno 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

Székely László m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nékem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXXXIX.

Illustrissime, ac Celsissime Princeps Domine, Domine nobis gratiosissime.

Fidelitatis fidelium perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimam, debitamque semper oblationem.

Méltóságos parancsolatját nagyságodnak mint kegyelmes urunknak az deszkáknak Csíkból Ebesfalvára való kiszállittatásnak alkalmatossága felől illendő hűségnek engedelmességével vévén, kiszállittatása modalitásában kegyelmes commissiójának tenora szerint teljes igyekezettel effectuálni igyekeztünk volna, de Kóródi érkezése, s Macskási Boldisár főkövet uramnak Havasalföldében immár érkezését hozván, s ő kegyelme levelének praesentálása interveniálván, melyben ő kegyelme jó hír hozásának praefactiója után kiván hat szekeret, hatvan posta lovakat, azonkivül hat szekér eleiben más féle lovakat, egy szekér abrakot, kijövén ő kegyelme három ernyős szekereket, az kik az nagyságod és urak vásárlását

Digitized by Google

Rozsnyórul elvigyék, ad diem 16. Aprilis Rukaron készen lenni kivánja egyéb eleiben vivő victualiumokkal. Interveniálván a kegyelme kijövése, és az szegénységen az sok rendbéli terek viselése rajta, kiknek tovább való elviselésére majd nem érkezik, nagyságodat mint kegyelmes urunknak méltóságos fejedelmünknek igen alázatosan instálunk, méltóztassék fejedelmi kegyes indulatját megirt okokra nézve szegénységünkhöz mutatni, és azoknak sok felé való distrahálásokat kegyelmes consideratiójában vönni, azon specificált deszkáknak kiszállitattását más ilyen sok rendbéli occupatiókkal teljes nem leendő helyre disponálni. Mely nagyságod szegénységünken szánakozó kegyelmes kegyességét velek együtt életünknek fogytáig mint kegyelmes urunknak minden hüségnek praestálásával meg igyekezzük nagy engelmességgel szolgálni. In reliquo Illustrissimam Celsitudinem Vestram ad vota quam piissima foeliciter valere regnare desiderantes.

Brassó die 14. April. Anno 1686.

Ejusdem Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humiles perpetuique Servitores Judex Senatusque Coronensis.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXL.

Kegyelmes uram!

Szebeni várossából 2. praesentis nékem méltatlan szolgájának küldött nagyságod kegyelmes parancsolatját 14. ejusdem délben elvettem alázatoson, melyet megolvasván, mindjárást kegyelmes uram az tolmács által Skerlet uramnak felizentem, és mivel minden órában igen kapnak az Erdély felől jött híreken, izené, jó szivvel lát, menjek fel. Melyre

Digitized by Google

nézve kegyelmes uram mindjárást felmentem, nagyságod ő kegyelmének szóló levelit praesentálván, böcsüllettel vette és elolvasta, nagyságodat mindjárást, mint vagyon, és hol legyen, kérdezte, melyre az nagyságod parancsolatja szerint megfeleltem. Kérdé azután, mit ir nagyságod, az miket illendő volt kegyelmes uram, előszámláltam; mondá, igen jól cselekszi nagyságod, hogy ottan-ottan hírekkel az portát érteti. Most fővezér ő nagysága az tábor helyre ment ki megnézni, mint rendelték az tábort s az sátorokat is mint vonták fel, de estve béjő, fővezérnél audentiát szerez, várjak attól, megizeni. Vacsora után szolgáját küldvén hozzám felhivata, tizenegy órakor étszaka, az fővezér ő nagysága velem szemben lévén, mindjárást kérdé nagyságodat, mint vagyon, (de hol legyen nem), az nagyságod parancsolatja szerint megmondtam. Kérdé azután, nagyságod küldött-é levelet ő nagyságának, arra mondám: nem. Kérdé Skerlet uramot, hát néked mondá küldött, mit ír; mondá, egyebet nem csak, hogy az residensit nagyságoddal juttassam szemben, mindeneket nagyságodnak az ura parancsolatja szerint megmond. Jól vagyon, mondja meg micsodák azok. Rend szerint kegyelmes uram nagyságod parancsolatja szerint előszámláltam.

1) Az keresztyénségnek az tavaszi és nyári próba után az békességre való hajlandóságokról. Arra azt mondá, ugy hallottuk mi is, másunnét is igy irták meg.

2) Az pápa kozákok számára küldte posztó felől, melyre is mondá: ugy van nékünk is írva, de nem bizonyosan; mondám, nagyságod is ezt mint hallomást csak úgy írta.

3) Az brandenburgumi electornak 12 ezer hadainak az német segétségire Slesiában való érkezése felől. Ez iránt mindjárt azt kezdé kérdezni, valjon lovas-é vagy gyalog, s Slesia mennyi föld Magyarországhoz; azt nem tudom egyiket is, de hogy Magyarországhoz nem messze Slesia hallottam; Skerlet uram arra mondá, 12 avagy 16 mélyföld lehet.

4) Az tizenöt ezer suecus felől hogy emlékezém, arra azt mondá, hiszem nincs az suecusnak több embere hat ezernél; kire mondám, mennyi ezer embere légyen, nem tudom, de bizonyos dolog, olyan király, az mely hol német császárral, hol lengyel királylyal feltött, s azoknak országit sokat

Digitized by Google

nyomorgatta; erre mondá, meglehet, pénzzel fogadhatott hadakat.

5. Megmondám azt is, hogy Bécsben micsoda hír vagyon, hogy tudniillik az porta feles ezer aranyokat küldött volna az nagyságod követi által az ministerek corrumpálasára, mint egy farkas módra megmosolyodék arra, s ülő helyiben is megmozdulván azt mondá, mondja meg igazán az fejedelem, ha küldtem-é, ezzel az németek magoknak akarnak hizelkedni s az portát gyalázni, minthogy igen szabad nyelvek vagyon most, de minden ember elhidje, még az porta nem jutott olyan nyavalyás állapotra, hogy magának pénzen vásároljon békességet, az fejit rázván mondá, haj gidi nemczi haj.

Megmondván kegyelmes uram, hogy nagyságod ezekkel csak mint hallomásokkal tudósította az portát, melyet ennek utána is elkövet nagyságod. Mondá, igen jól vagyon, azt kivánja az fényes portához való hűsége is uradnak, hogy azt cselekedje, melynek elhidje annak idejében nagy jutalmát veszi.

Ezek utan kezdé kérdezni, hát Zriny Oglu Battyán Oglu felől mit írnak, mit hallotok felőlök, hol vadnak, s mit csinálnak, mondám semmit sem; azok igen délfelé s messze vadnak Erdélytől, emberei nagyságodnak nem járnak arra felé.

Az után kezde kérdezni, mond meg igazán, Erdélyben mennyi had lehet; mondám, ezt nagyságos uram az hadat viselő nagy emberek tudják, én nem tudom, mivel nem olyan állapotokban forgottam, hogy ezt kitanúlhattam volna. Mondá, hiszem ti azt egymás közt beszéllettétek s hallottad másoktól; melyre mondám (sem eleválni, sem igen alázni nem akarván), az mint én hallottam, 20 vagy 25 ezer ember; mondá, hát hogy mások azt mondják, van Erdélyben száz nyolczvan ezer hadra való embere az fejedelemnek; én arra csak azt mondám, egyebet ebben nem tudok, hanem csak azt, az kik vadnak akár mennyi számmal legyenek, azok az én kegyelmes urammal ő nagyságával az fényes portának igaz szolgái. Monda: nincsen ti hozzátok semmi kétség, ezután is az hűségben megmaradjatok, elhidjétek, jutalmát elveszitek.

Digitized by Google

Azután kezdé kérdezni, hát az németek ki mentek-é Erdélyből, mondám, nem egészen, de nagyságod teljes tehetségivel azon munkálkodik, kitudhassa, mondám továbbra azt is, nagyságodat az portához való hüségiért mint fenyegetik. Mondá, van uradnak annyi fegyver az keziben, míg én oda megyek, magát megoltalmazhatja, azután megmutatja Isten, mi tévők legyünk. Mondám: kegyelmes uram, munkálkodik is nagyságod teljes tehetségivel azon, hogy hatalmas császár országát, hatalmas császár számára épen megtartsa, az egész télen is nagyságod hadai szüntelen fen voltak, mint szintén most is fen vadnak; mert eddig is ha az nem lött volna, gonosz szándékokat végben vitték volna, s tovább harapódzott volna hatalmas császár országira gonosz. Monda, úgy vagyon, s jól cselekszi az urad, hogy mind magát s mind hatalmas császár országát oltalmazza s ellene állott, hogy tovább az veszedelem ne jöjjön.

Az hadban való menetel felől kegyelmes, uram mivel semmit sem emlékezett, én is csak elhallgattam az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint.

Munkács iránt kegyelmes uram, tudván, negyságodnak micsoda pnrancsolatja ment, az nagyságod parancsolatja szerint elő nem hoztam, de igen szorgalmatosan kárdezkedvén felőle, csak mint az postátúl hallott dolgot úgy mondám, hogy obsidio alatt van.

Az váradi passának kegyelmes urum még ide panaszlani embere nem jött, hogyha eljő s szó lesz felőle, eziránt az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint cselekszem.

Az szerdárral való jó correspendentiáját is nagyságodnak igen akarja, hogy ezután is, míg ő nagysága oda érkezik, nagyságod azt cselekedje, nagyságodnak parancsolja. Ugyanis ugy szolgálhat mind ketten nagyságodtok hasznosabban hatalmas császárnak, ha egymással jó correspendentiát tart.

Ezeket kegyelmes uram igy előszámlálván, patienter elhallgatá, s kérdé, van-é még több dolog, melyet az urad parancsolt hogy megmond; most nagyságos uram nincs, ezekről alázatosan kérem nagyságodat hamar választ adni ne nehezteljen. Igéré, hogy harmad negyed nap alatt meglesz, de

Digitized by Google

elébb nem lehete, hanem ma az táboron kiizenvén Skerlet uramtól, hogy nagyságod ezután is ezt cselekedje, az ellenségnek igyekezeti felől, hol gyülnek öszve, mit akarnak, hová szándékoznak, tudósitsa. Nagyságod annak az vezérnek creaturája, az kinek ő nagysága az előtt szolgája, mostan tisztiben való successora, és ha jobb akarója nagyságodnak az uránál nem lehet, alább való is nem lesz, megbizonyitja. Ez kegyelmes uram az szóval való válasz, már Skerlet urammal mit íratott leveliből nagyságod meg fogja látni.

Ezek után kegyelmes uram ezt is nagyságodnak alázatoson akarám értésére adni, egy böcsülletes moldvai boérral, Mosztin Mironaskónak hijják, igen jó deák, Duca vajdával volt nagyságodnál, ugyan vele el is fogták volt, az kapun tanálkozván, mivel nem régen jött meg Lengyelországból, az több beszélgetésink közt fordula elő az tatárok dolga, s mondá, van-é hirünkkel, hogy az idén az tatárok Erdélyen akarnak általmenni. Arra mondám, az vezér ő nagysága abból kegyelmességit ígírte, azzal szegény hazánkat nem terheli. Mondá: Valde bene. Interim ego te per fidelitatem tuo Principi et Patriae debitam rogo, atque adhortor, rescribas in Transylvaniam, istis praemissis aut parum aut nihil confidant, Tartari enim hoc tempore florentiores et longe potentiores Turcis, sed mandata aut parum aut nihil curant; natura montibus Transylvaniam bene munivit, itaque omnes passus sufficiente et valida custodia muniant, ut etiam possint vi resistere, ne ista Colluvies Barbarorum vos nihil quiquam metuentes obruat, et Regnum Transylvaniae nostrum Asyllum et hoc tempore granarium depopuletur; jam de nobis et nostra patria actum est, vel saltem vos possitis permanere; mihi non pridem homo ex Bucsak veniens retulit, quod hoc anno Tartari ibunt contra Germanos, et quiden per Transylvaniam, eum nullibi habeatur commeatus pro tanta multitudine sufficiens, nisi in Transylvania. Szállásomra jövén kegyelmes uram mindjárt beírtam, nagyságodnak mostani alkalmatossággal megírni illendőnek ítiltem. Valami non putaram szegény hazánkat ne találja, mikor tőle nem is tartana ember.

Az athnaméknak párban való kiszerzésiben az ur Macskási uram ő kegyelme kezdvén kegyelmes nram munkálkodni,

Digitized by Google

akkor egy s más akadályra nézve csak elhalaszták; már kegyelmes uram, ha 25 napok alatt itt lesz az pénz, azokat az kancellariáról kiadják párban, és más két levelet is, kiket ugy neveznek: Litterae Authoritatis et Regiminis Principum Transylvaniae. Én kegyelmes uram azoknak taxájok felől hogy véget szakaszthassak, eleget munkálkodtam, de csak ez az válaszom. Magnanimitati et Generositati-Principis committimus. Eziránt is nagyságod kegyelmes parancsolatját várom, mi tévő legyek.

Az franczia követ kegyelmes uram, az mint tanulhatám, jött az jeruzsálemi pathriarcha ellen való panaszokkal, hogy az ő ecclesiájokat igen nyomorgatja, azért vagy parancsolja meg az császár, azoknak supersedeáljon, a vagy ha azt nem cselekszi, vessék ki azt az pathriarchát.

Az muszka az császárral való békességit confirmálta, és az kyoviai, ez előtt 25 esztendővel, az konstantinápolyi pathriarcha akaratja ellen tött Pathriarchának cum authoritate helyben való hagyását impetrálta s obtineálta is, hogy már mint Absolutus pathriarcha metropolitákat s püspökékét tehessen, és ad confirmationem az konstántinápolyi patriarchához, az után ne jöjjenek. Insuper az fekete tengerről sót magok ususára vám és harminczad nélkül szállithassanak. Ladisna nevű vámosnak expugantiaja után, az mely rabokat elhoztak, ha egymásnak az két császár baráti, szacz nélkül bocsáttassanak. Ötven számú rabokat meg is engedett az császár.

Az kozák követ jött az tatárok ellen való panaszszal, hogy ha az irruptióktól az tatárokat nem prohibeálják az törökök, ők protestálnak, rájok mennek,

Az velenczeiek felől is beszéllik csak titkon, hogy már az idén volt egy triumphusok, de azt bizonyosan nem hallottam.

Az itt való dolgokról penig kegyelmes uram írhatom, az vezér ő nagysága 19. Aprilis táborban kiszálla, várja az tengeren túl való hadakat, mert csak elmegyen.

Az császár 23. Aprilis indula el Konstantinápolyban, csak igen szomorúvan, utána menvén két iffjú legény fiai, már az mint mondják, az nagyobbik 18 esztendős.

Digitized by Google

Skerlet uram kére kegyelmes uram nagyságodnak írnám meg csak magamtól, ez előtti táborozásban nagyságod mindenkor mutatta kegyelmességit s küldött hat lovakat, akkor ugyan nem annyira volt szüksége, mint most. Igen kedvesen venné, ha nagyságod mostan is küldene hat erős lovakat, mivel lovai nincsenek az táborra, de egy szőrüek ne lennének, ki szekérben, s ki hátán járni, s lennének erősek. Bizony kegyelmes uram. ennél az vezérnél igen belső ember, ha nagyságod kegyelmessége accedál, nem lesz sem nagyságodnak, sem az országnak kárára.

Mindezek után kegyelmes uram magam részérül is alázatoson könyörgök nagyságodnak, mint ez előtt is búsitottam nagyságodat, méltóztassék engem is fejedelmi kegyelmességivel éltetni, s e szük táborozásra elégségessé tenni, mert bizony magam erejitől én arra semmiképen nem érkezem, most is sátort s egyéb tábori alkalmatosságot mind hitelben vásároltam; azonban hogy az vezér kiszállott, praebendát sem akarnak adni, s még egyszernél többször bizony nem is fogtam. Ezen is alázatosan könyörgök nagyságodnak, az Barczáról parancsolna nagyságod, az nyári táborozásra szekerem eleiben hat alkalmatos posta lovakat egy emberrel, bészállván az tábor, az lovakat vinnék vissza. Mind ezekben az nagyságod kegyelmességit alázatoson várom, s hogy az dolgoknak mivolta szerint hosszas irásommal kellett nagyságodat terhelnem, arrúl is alázatoson követem. S azon is kérem, ide nagyságod embereit gyakran jártassa, mindennap kérdezik tőllem jött-é emberem, mi hírt hallottam, az német kiment-é, s hol vagyon. Ezek után kévánom Istentől, nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát sokáig virágzó állapotban tartsa meg, édes hazánk megmaradására. Datum Hadrianopoli 27. Aprilis 1686.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Baló Mátyás m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, természet szerint való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának irám alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXLI.

Méltóságos fejedelmem kegyelmes jó uram.

Akarám nagyságodnak értésére alázatosan adni, tegnap Tordáról elvivén két embert az német táborra, azoknak szabadulásokért küldtem volt el egyiket a nagyságod mezei hadnagyát, ki által is micsoda izeneteket tett, generális uramnak bővebben megírtam, nem akartam nagyságod méltóságos személyét hosszas írással terhelni, tudom ő kegyelme nagyságodnak alázatosan megjelenti, az hadnagyot magát is elküldtem, szóval is had referálhassa a dolgokat generális urunk ő kegyelmének, maga is a generalis küldött volt egy magyar hadnagyot, izenvén ugyanazon dolgokról, melyekről is tudósitottam az urat ő kegyelmét, nagyságod azért az dolgokat megértheti kegyelmesen.

Isten nagyságodat szerencsés országlásával méltóságos szerelmeseivel éltesse sok esztendőkig alázatossággal kivánom. Thorda 21. Maji 1686.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája élete fenállásáig:

Gyúlaffi László

Külczím : Méltóságos Erdély fejedelmének kegyelmes jó uramnak ő nagyságának nagy alázatossággal.

Egykoru feljegyzés : 1686. 21. Maji költ Gyulaffi uram levele.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXLII.

Illustrissime ac celsissime Princeps et Domine, Domine nobis naturaliter clementissime!

Fidelium perpetuorumque servitiorum nostrorum humillima commendatione praemissa.

Isten nagyságodat kegyelmes urunk hosszu ideig valóboldog országlással áldja s virágoztassa.

Kegyelmes urunk az nagyságod rólunk s ez szegény helyről lött kegyelmes provisioját s dispositióját alázatos en-

Digitized by Google

gedelmességgel vöttük, teljes tehetségünk szerint fejünk fennállásáig ez helynek mint hazánknak oltalmazásában és nagyságod hüségében való megtartásában szivesen munkálódni igyekezünk; megvallván mindazáltal kegyelmes urunk azt alázatosan, hogy ez napi helynek mivoltához képest igen kevés számuak vagyunk, mint nagyságodnak ide expedialt becsületes hivei is szóval bővebben declaralhatják, az mellett az mi talán szükségesebb volna, ha inkább coarctaltatunk ez titkos practicáló nemzettől, minthogy azzal fenyegettetünk is s az dolgok is mutatjak, expertus embereink nincsenek, kik affélében forgottak volna, az kik valami inventiókkal praevenialni tudnák practikájokat és molitiójokat, nem levén azonkivül is sem elegendő porunk sem pedig álgyuink, taraczkjaink elegendők, ha melyek lehettek is, igen eltékozlódván ez előtt szegény helyünkből. Kihez képest nagyságodat mint kegyelmes urunkat alázatosan kérjük, ez mostani szoros szükséghez képest méltóztassék nagyságod ezer jó fegyveres gyalogokkal számunkat megszaporitani (mint másutt is efféle véghelyek ilyen casusokban permunialtatni szoktak) és az mostanában innen elvitt nemességet is haza bocsátani; hogy ő kegyelmekkel együtt isten segedelméből ez szegény hazának oltalmazásában szivesen munkálódván az nagyságod kegyelmes protectiója alatt megmaradhassunk, különben ha istennek itéletiből kevés számunkhoz képest az nemes országnak is nem kicsin praeiudiciumára az mü veszedelmünkkel ez szegény város utolsó pusztulásra, idegen kézre jutand, (kit isten távoztasson) méltán semmiben nem okoztathatunk, mivel az mi rajtunk áll vékony tehetségünk szerént számuukhoz képest vérünkkel is oltalmazni igyekezzük. De reliquo Illustrissimam Celsitudinem vestram quam diutitsime feliciter vivere, valere et regnare desideramus. Kolozsvár die 25. Maji Anno 1686.

Illustrissimae Celsitudinis vestrae humiles fideles perpetuique servitores Ductor primarius caeterique jud. habitatores asssessores ac universi inhabitatores Civitatis Colosvár

Digitized by Google

Külczím : Illustrissimo ac celsissimo principi et Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae principi, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino nobis naturaliter clementissimo.

Egykoru külljegyzés : 1686. 25. Maii kolosvari mai levelek 28.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXLIII.

Méltóságos erdélyi fejedelem bizodalmas uram bátyám!

Bacsó János uram kegyelmed méltóságos levele mellett lett izenetit megjelentvén, parancsolatja szerint követte tovább való útját is, ki által való válaszadásom minthogy sokára haladott volna, Josika uram kegyelmed méltóságos udvarában való visszamenetele alkalmatosságával kellett véghoz vinnem, és az Dacsó uram által világositott dolgokhoz képest nékem is kegyelmed és az haza szolgálatjára való készségemet s egyszersmind nem kicsiny vélekedésekkel teljes megbántódásimot előtte detegálnom, kikben noha világosabban fogták eddig is kegyelmed méltóságos személye eleiben most, hogy közelebb deputált hiveim mind kegyelmedet s az urakat is tudósitani, de ő kegyelme kötelessége szerint elhiszem repraesentálta. Az Lippához érkezett hadak felől nekem is lött hírem, és csak holnap is várok onnan ujabb bizonyos embert vagy tudósitást, kegyelmednek értésére adni el nem mulatom. Jósika uram előtt lött szava az szerdárnak ő nagyságának, hogy tudniillik Lippához kivánná menetelemet, híremmel nincsen; kegyelmedet bizodalmasan kérvén, az ellenség dolgairúl méltóztassék engem is tudósitani, és kivánatos válaszszal visszabocsátani kegyelmed eleiben küldött bücsületes hívemet, ne is késsék, hogy igy én is szolgálhassak szivesebben kegyelmeteknek. Éltesse Isten kegyelmedet jó egészségben. Költ Solymoson 25. Maji 1686.

Kegyelmed szolgája öcse

Thököli Imre m. p.

Kívül : Méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály bizodalmas uram bátyámnak ő kegyelmének ádassék.

Eredeti az erd. Mus. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. erd. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXLIV.

Méltóságos fejedélem, nekem kegyelmes uram!

Alázatosan szolgálok nagyságodnak. Tartozó kötelességem szerint mint régi jó kegyelmes uramnak akartam nagyságodnak jelentenem. Hatalmas urunknak római császár ő felségének nem egyéb czélja és parancsolatja, hanem nagyságodat az országlásban, az nemes országot rég kévánt privilegiomi nyugodalmában helyben hozni, és megtartani, és ha az pogány ez hazában ben lött volna is, kivinni, künlétiben penig be nem bocsátani. Tökölynek portán erdélyi fejedelemség bizonynyal megígírtetett, ki kegyelmes urunknál ő felségénél világos, nem is kétlem hozzá való hajlandóságát sokaknak, nagyságod jobban tudhatja, melyet kegyelmes urunk ő felsége soha nem szenved. Nagyságod és az nemes haza oltalmára jött kegyelmes urunk ő felsége fegyvere jelen lévén, úgy tanácsa mint ahoz tartozó segitsége szükséges, hogy az pogány ellen feltött czél annál is inkább kévánt fészket verhessen. Mellette nemes ország felülése volna hitelesebb, de ha bizonyos gondolatokra az hic et nunc elmulnék is, abban való effectivum mediumokat nagyságod bölcs elméje feltalálhatja, az kiben is az üdő halasztása félelmes, ne kellessék több elrendelt hadaknak utánnunk nyomulni. Méltóságos felchmarsalch generalis uramnak ő nagyságának vagyon egész authoritása ugy végezni, mint cselekedni. Nagyságodnak kegyelmes grátiájában magamat ajánlom, s ha mit parancsol, szolgálni is kész vagyok. Ezzel nagyságodat istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlom. Datum Szamosfalva, die 26. Maji 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

Csáki László m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nékem régi jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXX. köt.*)

Digitized by Google

CXLV.

A Messiáshoz tartozó nemzetek jó példája, a Jesushoz való népeknek tüköre, mostani erdélyi fejedelem, kit Isten jó véggel áldjon meg.

A fényes portához való kegyelmed hűségéhez alkalmaztatott, békességes keszönetünk után látogatjuk kegyelmedet. Azomban hámi méltósággal járó levelünk által jelentjük kegyelmednek, az mi részünkre küldött kegyelmed embere levelét megadta, és noha itt minden nyelvet és irást tudó emberek vadnak, mindazáltal kegyelmed levelét el sem olvashatták s meg sem magyarázhatták, benne mi légyen; kegyelmed emberétől a dolgot tudakoztuk, de ő azt mondotta, hogy szóval semmi reá nem bizatott, hanem értvén tőle a kegyelmed egészségéről s az ország csendességéről, annak örültünk. Istennek hála, mi is egészségben vagyunk, országunk is csendes, ne mulassa el kegyelmed ez után is bennünket az oda való dolgokról, maga egészségéről, országának csendességéről tudósitani. Isten békessége a jó uton járókkal. Datum Bokcsa Szeraj.

Béhádi Gyirai khán fia, Szélin Gyirai khán,
Mi szónk.

Hátára jegyezve: Anno 1686. die Maii Szebenben hozta egy fogarasi ember tatár khán levele.

Egykorú forditás (Rosnyai Dávid keze irása) az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXLVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk.

Isten ő felsége nagyságod fejedelmi székit szerencsésen győzedelmessé tegye.

Nagyságod méltóságos levelét nagy alázatosan vettük. Adta volna az nagy Isten, hogy az aga tegnap érkezhetett volna az fermánnal, mert ugy emberi intézés szerént az nagyságod nevezetes árulója nagyobb büntetést vett volna az gya-

Digitized by Google

lázatos futásnál; bizonyosan írhatom nagyságodnak, két egész mélyföldig üztük meg az török határáig, négy órakor ütöttünk rája, ő fél órával elébb nálunknál szalatt volt el. Mü kegyelmes urunk teljes tehetségünkkel azt akartuk volna, hogy nagyságod sok bajoskodásinak ma lett volna vége, de Istennek titkos itileti most igy hozta. Az mezei hadainak egy része strására volt, mint egy háromszáz lovast maga után hátra hagyván ellenkezni, az alatt szaladott el. Az agának Tököli ellen való sok panaszát hunyadvármegyei nemesség declarálá, melyen felette csudálkozék. Isten nagyságod méltóságos udvarában vivén bennünket, alázatosan megjelenteni el nem mulatjuk. Isten ő felsége az nagyságod méltóságos féjedelmi székit tegye győzedelmessé ellenségi ellen. Datum Hunyad die 5. Junii 1686.

Nagyságodnak alázatos szolgája s igaz hívei.

Kálnoki Sámuel m. p. Kabos Gábor m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek, etc. Nékünk kegyelmes urunknak ő nagyságának igen alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. szed. lev. XXXI. köt.*)

CXLVII.

Potentissima et Invictissima Imperatoria Majestas.

Domine Domine mihi clementissime.

Clementissimas Invictissimae Imperatoriae Majestatis Vestrae litteras cum Imperatoriae ejusdem Clementiae testimoniis, medio Magnifici Domini Oszman aga humilimo obsequio recepi, quae, donec vita mihi suppetet, probata nostra fide demereri obsequentissime studebo: Mandatis vero in ejusdem Imperatoriae Majestatis Vestrae contentis humillime cognitis, juxta possibilitatis meae facultatem toties jam contestatae meae fidei offero obsequium, firmissimam in Clementia Impratoriae Majestatis Vestrae reponens fiduciam, quod ullam rem cum mei Regnique hujus Transylvaniae exitio supportandam mihi non inponet; quod ex immanium hostium praesentium nobis imminere, cum magno ejusdem Imperatoriae

Digitized by Google

Majestatis Vestrae damno evidentissime videmus. Interim etiam cum Fidelibus meis afflictissimi Regni hujus Transylvaniae Statibus syncerae ac illatae Fidetitatis argumenta praestare humillime intendam. In reliquo vitam Invictissimae Imperatoriae Majestatis Vestrae Deo, me autem et Regnum Clementiae ejusdem Imperiali recommendo humilime. Cibinii 8. Junii 1686.

Potentissimae ac Invictissimae Imperatoriae Majestatis Vestrae Servus obsequentissimus.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, tört. ered. lev. XXX. köt.*)

CXLVIII.

Serenissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Fidelitatis, fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae humilimam debitamque semper oblationem.

Ezen hireket értő alkalmatosságátul nem kelletett semmiképen el mulatnom, nagyságod fejedelmi parancsolatja tőllem annak hüségem által engedése ezen tartván, hogy nagyságodnak referáljam. Onnét belől Adrianapoly felől érkezvén egy kereskedő ember ide Brassóban, megérkezvén az hírek felől, épen az táborból jönni lovak szedetése végett, mondotta, egyszersmind is az töröknek nagy készen létét, és aparatussal épen (mivel azont is látott) az minémüvel Cseherim alatt volt, bizonyosan hozta, és nékem referálta, szemével hogy látta volna számtalan hadait, kiváltképen az anatoliai bassáknak fényes kesztületjeket, vas derékjakat mindenek felette extollálta, lévén szerecsen hada is az vezérnek, és rettenetes tengeren túl hozott sokaságú népe, kivel ma három hete (mondása, és számlálása szerént) az janicsár aga elől menvén, utána való hétfőn az vezér személye szerint az uj hadhoz Musztaha nevü Tondse vizén által valóhoz éjszakára szállott, oly dispositioval útnak indulván: hogy Sophián által Nándor-Fejérvárra menne, 30000 tatárokat, és havasalföldi vajdát magához vévén az

Digitized by Google

aratást ott várná, ezent is mondván, hogy midön oda be az németeknek Erdélyben való jövéseket megértették, az császár mindjárást megparancsolta, hogy feje vesztése alatt senki az janicsárok között el ne maradjon, táborban szállott volna azonnal minden ember. Az császár Konstantinápolynál volna Dahut nevü szerailban, és nem akarna az városban menni, és hogy Szeben is megszállva volna az németektől, nagy híre volt volna oda bé. Kegyelmes uram nekem is érkezvén ma fülhegygyel értett hírem, hogy az tatár Galacz nevü helyig Moldovában kiérkezett, bizonyosabb voltáért sem éjet sem napot várván mindgyárást elküldöttem az két országra, megértvén ezen hireknek bizonyosabb relatiókat, és mely felé szándékoznának menni, nagyságodnak azonnal mint igen kegyelmes uramnak ex instanti referálni el nem múlatom. Az mint most is ezen jelen való embernek készségem szerént nékem tött referálásokat, mint kegyelmes fejedelmemnek rescribáltam. De caetero Serenissimam Celsitudinem Vestram Divinae protectioni recomendans ad vota foeliciter regnare exopto.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae humilis perpetuusque Servitor.

Michael Filstich Judex Coronensis m. p.

Coronae die 8. Junii A. 1686.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Gr. Kemény József erd. tört. ered. lev. XXXI. köt.)*

CXLIX.

Descriptio rerum gestarum Germanorum et Tökölyii.

Az német hadak rajtunk elkövetett sok insolentiait ő kegyelme az ide alább letött irásbúl szorgalmatosan ki szedegetvén proponálja hűségesen, s ha mik azok iránt objiciáltatnak, melyekre itt nem resolváltunk, nem magátúl, hanem az consultatiokban forgott s approbált discursusukból tehet alkalmatos választ.

Az Tökölyi uram dolgairól pedig, ha maga nem kivánja,

Digitized by Google

semmit ne szólljon, ha kivántatik pedig, ez irásunk rendi szerint procedáljon.

Minekutánna mi Thökölyi Imrét kicsiny korában (minthogy jesuitává akarták tenni) Magyarországból behozattuk lopva, hogy német kézben ne essék, gyermekségétől fogva mint az magunk gyermekét felneveltük s tartottuk méltóságos udvarunkban s országunkban, érdemesen mint magunk becsületit megadtuk, hiveinkkel is becsültettük, javait, jószágit szaporitottuk, és szabadosan birni engedtük, sok kegyelmességünkkel éltettük volna, sőt ellensége ellen is oltalmaztuk; annak utánna felserdült idejében, mikor még az magyarországi dolgokat az fényes porta parancsolatjából magunknak kellett forgatni, az dolgokban meghivén generális titulussal feltiszteltük, az fényes portán s az keresztyén királyok fejedelmek előtt is becsületit felneveltük volna, jóllehet igaz hüségéről, állhatatosságáról, ellenünk való dolgokban maga nem elegyedésérül, holtig való háládatosságárúl erős hiteket, assecuratiokat, reversalisokat adott mi nékünk, és azoknak meg nem állásáért magát mind szavai s mind irási által, lováról legnagyobb szerencséjében nyaka szakadásra leátkozta, mindazáltal mind azokat csak míg is meg nem állotta, mert mi tüllünk az magyar nemzetnek szivét magához fascinálni kezdte mihelt az dolgok kezére estek, az úri, fő nemesi, vitézlő rendeket mi töllünk s Erdélyországától idegenitette, elméjeket vesztegettette.

Mikor magunk személyünk szerint segitségekre kimentünk volt is az fényes porta parancsolatjából, minket meg nem becsüllött, sőt magunkat s hiveinket sok bosszúsággal illetett; az akkori szerdárt ellenünk ingerelte, sőt csaknem elvesztetett Majtinnál, azonban az portára titkos követséget küldvén (noha egyéb dolgait is hirünk nélkül folytatta) az nekünk adott magyarországi athnámét Musztafa vezér által vissza kérette, és magának ujjabbat hozatott, megszünés nélkül magunkat, hiveinket az fényes portán és az keresztyén királyok, fejedelmek előtt irási, izeneti, követi által becstelenitett, vádolt az török előtt egyképen, az keresztyének előtt másképen deferált, birodalmunkbelieket, hiveinket, szolgáinkat elfogatta s fosztogattatta.

Digitized by Google

Fülek alatt is az akkori vezért sok pénzzel maga részére hajtván, vélle magunkat s hiveinket sok útakon módokon becstelenittetett, mortificaltatott, meg is saczoltatott, s külömben haza sem bocsátott.

Ugyanott magát magyar királynak declaráltatván s magunkkal egyenlővé tétetvén, sok méltatlan bosszúsággal illettetett, mocskoltatott, az magunk mellett addig maradott magyarokat is azon vezérrel maga mellé küldettette.

Azonban az fővezér megindulván Bécs obsidiojára, az alatt is nem szünvén meg magunk s hiveink felöl követi s levelei által maga személye szerint is Eszéknél, azután is a fővezért sinistre informálni.

Végtére és mikor az fővezértől segitséget kivánt, megirta az fővezérhez küldött emberinek, hogy Erdélyt segitségnek nem acceptálja, mert sem dependenter, sem independenter nem kellenék nekie, akkor Bécstől az török elnyomattatvén, és Ibrahim szerdár menvén Érsék-Ujvár segitségére s ő is hasonlóképen járván s Tökölyinek az némettel való tractálódásit észre vévén, s igyekezvén kézre kerítésében, két izben is tanácsot kérdvén töllünk, mit cselekedjék vélle, megfogassa-é? Mi ugy resolváltunk neki: elhiszszük, ha megfogatja, az németnek kedves dolgot cselekszik vélle.

Immár pedig szerencséjétül is távozni kezdvén, rosszúl muniálván s indisposite hagyván várasit és várait, és az német visszavévén, az alatt az szerdár néki titkos hálókat vetvén, elméjét elébb felültetvén, mesterséggel kézre keritette, fogva Nándor-Fejérvárra vitette, mely fogságáért, s megalázatásáért nem az szerdárt s maga büneit, hanem minket s Erdélyt okozott, átkozott.

Mind ezekkel is mi nem gondolván, rabságában hozzá könyörületességre indultunk, Munkácsra irogatott leveleinek s küldött embereinek passust, securitást, alkalmatosságokat adtunk, az Munkácsról jötteknek hasonlóképen.

Megfogattatásakor az mellölle el széledett s birodalmunkban szállott hiveit, szolgáit, mind annyi temérdeki hálátlanságok után is befogadtuk, quartélyoztattuk, az németnek sok sollicitaciójára is birodalmunknak veszedelmesztetésével ki nem adtuk, söt az kiket mint lehetett közüllök segi-

Digitized by Google

tettük; hogy azon fogságából megszabadúlt, minden Erdélyben magokat megvont hüveit s szolgáit melléje menni engedtük.

Annakutánna, minthogy minden alkalmatosságitúl elmult volt, s emberit küldötte be, hogy ujjobban felépüljön, embereinek minden felé szabados járás, vásárlás engedtetett, hintót, szekereket, lovakat, paripákat, fegyvereket, élést és egyéb szükséghez kivántató alkalmatosságokat vittenek neki, és hogy Máramarosban s ez házában is hadat fogadtasson, megengedtettet; az minthogy fogadtattott is, és minthogy az uniót régen kivánta, megigértük volt neki, hogy napot praeficialunk, mikorra s hová jöjjön, s mi is becsületes ur híveinket hozzá küldjük, csak az szemben lenni akarás előtt három héttel tudósitson: de ő azt nem várván, idő előtt, török császár, fővezér, szerdár hírek s akaratjok nélkül Hunyad vármegyében jött, holmi gyülevész török, tatár, rácz, lovas, gyalog hadakkal, (és hogy tolvajokat is maga mellé vévén, sőt maga is ez országban zászlókat emeltetett és hadat kiáltatott, melyre is az erdélyi urak s fő rendek szolgáit s jobbágyit is maga mellé hitegette s vonta) oly declarationval, hogy engedjük meg országunkon által Munkács segitségere való menetelit, és ez ország hadait is adjuk mellé, de az alatt Munkács az obsidio alól felszabadulván, ő ugyan vissza nem ment, hanem beljebb jövén, Hunyadvármegyében megfeneklett, az vármegyét elrémitette, úgy hogy miatta erdőkre, havasokra szaladott az szegínység, sőt az vitézlő rend is miattok az ország hada közzé nem jöhetett.

Az nemes embereket fogdostatta, egy néhányat megöltek, melyrül azzal mentette magát, hogy török fegyvert találtak nálla, de az is nem ő dolga lett volna, hanem magunké, holott ha az igaz lött volna, kétség nélkül az török tisztek is bennünket megtaláltattak volna, s az dolog is megbizonyosodván, érdemes büntetéseket elvötték volna; fosztottak, vagdaltak, kastélyokat, városokat s falukat felvertek, az széledett szegínységre is réá mentek, javokat, marhájokat elprédálták, férfiakon, asszonyi állatokon erőszakot töttek, az nehéz asszonyokkal addig fertelmeskedvén, míg idétlent szültek.

Az vármegyére élés szekereket vetett, szedett, és külön-

Digitized by Google

ben is saczoltatott s égettetett, melyet Erdély az maga fejedelminek is nem praestált.

Az magunk az főszerdárhoz járó követeinket, emberinket, erővel is magához vitette, némelyiket arestáltatta, az passusokat elállátta, hadait zászlóstól hirtétel nélkül szélyel jártatta, minden zabola és megtartózkodás nélkül dúltak, fosztottak, prédáltak, egy szóval minden istentelenségeket elkövettek hadai. Melyekről jóllehet egynéhány ízben mind követeink mind szép leveleinkkel megintettük, mind magunk, mind az nemes ország, de ugyan csak nem supersedeált, sőt választételiben ujabb s meg ujabb nem egyezésre, hanem visszavonásra, bosszúállásra czélzó becstelen terminusokkal, helytelen s ő hozzá semmiképen nem illő, s nem is ez időhöz való kivánságokkal terhelt, injuriált, és ingerlett maga ellen, mind magunkat s mind ez országot.

Kérkedvén azzal is, hogy az erdélyi fejedelemségről való donatio kebelében vagyon, s az fejedelmi székben ül, sőt Gyula-Fejérvártól fogva török határig azt az darab országot elfoglalván szabadosan disponált, s uralkodott, mely ellen is ha mentené magát, hogy csak maga jószágiban szállott, nem lehet elhinni, mert de jure az maga jószágit elvesztette, de azt sem állithatná, és ugyan csak az kártételektől s az földnek pusztitásától és az vármegye nyomorgatásától nem szünvén meg, magunk is és az nemes ország tovább nem szenvedhetvén, kéntelenittettünk bizonyos számú hadakat reá küldeni, és ez országbúl kimenni kénszeriteni, minthogy az szerdár is megizente volt, hogy csak levágassuk őket, s magát is Thökölyit, mindazáltal mi veszedelmében nem gyönyörködtünk, de ez után birodalmunkban semmiképen el nem szenvedjük.

Ha azt fogja objiciálni, hogy feles törököt is vágtak le, azt kell mondani, sem mi sem az ország hatalmas császárunk vitézit le nem vágta, hanem ha az Thökölyi mellet lévő kóborló tolvajok köziben találtak volna elegyedni, s úgy találtak volna tudatlanságbúl bennek elejteni.

Ha pedig Thökölyi azzal vádolna bennünket s az nemes országot is, hogy az tractanak szine alatt akartuk német kézben ejteni, azzal kell megczáfolni, hogy az mi egyességre való készségünkben semmi szín és pretextus nem volt, ő pedig an-

Digitized by Google

nak sziné alatt foglalta el nagy részét az országnak s követett el minden prédálást és saczoltatásokat, és az mi fejedelemségünket is ellopni, sőt azzal kérkedett irásában, hogy ő neki dexterisálni kell Erdély részérül, míg az fővezér kiérkezik, akkor az fővezér maga ígérte fejedelemségében való confirmálását, noha ő nem várta volna azt, mert már Fejérvárra az székben be akart menni, s az patenseket is elkészitette volt.

Az mi az segitség dolgát illeti, mi azt valósággal várjuk, sőt instálunk, ne is késedelmezzenek, és ne is kevés hanem ugyan feles számú segitség is jőjjen, mert ez erős, vasas, tüzes had lévén, nem hogy mi birhatnánk vélle, de nagy erőnek is gondot ad, mindazáltal csak ugyan cathegorice megmondja, Thökölyi uramat sem dependenter sem independenter, sem az török segitség között, sem pedig külön magános hadaival nem admittáljuk, és hogy velünk együtt, vagy mi ő kegyelmével együtt hatalmas császárunk szolgálatjában foglalatoskodjunk, meg nem engedhetjük, s nem is cselekeszszük. Isten pedig ő kegyelme útját szerencséltetvén, hozza vissza hozzánk kivánatos jó válaszszal. Datum in Civitate nostra Cibiniensi die 8. Mensis Junii Anno 1686.

M. Apafi m. p.
(P. H.)

Hátára jegyezve : Tököli ellen való panasza az fejedelemnek.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

CL.

Serenissime, ac Celsissime Princeps, Domine, Domine mihi admodum gratiosissime.

Isten ő felsége nagyságodat, mint kegyelmes urunkat, fejedelmünket, országunk és hazánk boldogúl való országlalásra megmaradásra éltesse, és tartsa, kegyes indulatból szüvesen kivánom.

Méltóságos fejedelem, igen kegyelmes uram! nagyságodnak nékem intitulált kegyelmes commissióját, néhai Die-

Digitized by Google

drich Simon uram sátorának kiküldettetése alkalmatossága felől valót, illendő engedelmességnek s fejedelmi parancsolatjához kivántató hűséges készségnek respectusával alázatosan vöttem, melynek is effectuáltatásában (az mint eddig is) szünetlen forgolodván, azon Szabó János nevü embert azonnal elhivattam, szorgatván az sátornak hozzám való hozattatását nagyságodnak kegyelmes parancsolatjának megmutatásával, ki nagy hüttel életre, fejére esküvén, hogy nála semmi némü oly sátor nincsen, külömben nagyságod méltóságos parancsolatjának tenora szerint kegyelmes dispositioja alá küldöttem volna. Ezen levelemnek kezdésekor érkezvén Havasalföldéből emberem holmi relatiokkal, tudván, ez iránt hivatalomnak lenni nagyságodat mindenekről, hüségemtől is serkéngetvén voltaképen tudósitani, melyekről is megértésképen akarván avisálni: hogy vagy 20000 tatár akart Havasalföldén által menni, megértvén, az vajda eleiben riskását és egyéb victualiumokat küldött, rendelvén az Bálták mellett felkonakokat, hogy beljebb való országa részének általmenésekkel kárt ne tegyenek, providealt, mert némelyek relatiojok szerint 40000-nek lenni ittltetik, dispositiojak Nándor-Fejérvár felé vagyon. Moldovából irván az pohárnik Maire, hogy eddig semmi ott közöttek nem volna, adjungálván mindazonáltal az tolvajok moldvaiak, ruszák és lengyelekből álló erős gyüléseket, kártételeket, és hogy az hám maga Krimből az üdén ki nem merészelne jönni affirmalja, félne az muszkának beütésétől, ha feles népeit az töröknek segitségére küldené, nem excludalván mindazonáltal hadai egyik részeinek odafordittatását, küldöttötését, kik is erre fognának continuálván tavaly járt s szokott, Havasalföldén által való utat. Az mely lengyel, vagy német követ az havasalföldi vajdához ment, disgratiával hogy acceptaltatott légyen, értettem, nem akarván általbocsátani, kihez képest az vámig vissza kellett jönnie, hova lött légyen onnét, nem tudhatom, mert erre mi felénk nem jött. Nagyságod kegyelmes parancsolatjára hüségem szerint akarván az mint bemenéskor, úgy most is illendőképen felelni, ha kiérkezése hiremmel esett volna. Melyről is mint kegyelmes uramat, fejedelmemet, sok izben tött kegyelmes intimatiója szerént nagyságodat tudósitani méltónak ittltem, ezent tovább

Digitized by Google

is elkövetni tartván tiszti s hivatalomnak minden üdőben megemlékeztető hüségem. In reliquo Serenissimam Celsitudinem Vestram Divinis excubiis recommendans ad vota foeliciter vivere, regnare humilime exopto

Serenissimae Celsitudinis Vestrae
humilis perpetuusque Servitor,
Michael Filstich.
Judex Coronensis m. p.

Coronae die 23. Junii A. 1686.

P. S. Levelemnek claudálása után értettem az lengyel vagy német követ felől, hogy hostátunkban jött és más nap megindult onnét tovább való magát megjelentés kül (*igy*).)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXXI. kötet.*)

CLI.

Nos infrascripti recognoscimus et fatemur vigore praesentium, quod siquidem superioribus hujus patriae pernitiosis motibus tumultuum, generosus dominus Petrus Faigel fatalibus Tökölyiano factionibus inhaerendo victricibus Suae Majestatis sacratissimae, Domini Domini nostri naturaliter clementissimi armis, ad fidelitatem ejusdem alte nominatae Majestatis sacratissimae adactus, ac per aliquot menses Cassoviae detentus, per singularem excellentissimi domini generalis Antonii comitis a Carafa (titulus) domini nostri gratiosissimi gratiam, sub conditionibus infrascriptis libere dimissus, Primo: Quod imposterum praefatus Petrus Faigel in fidelitate suae Majestatis sacratissimae illibate perseverabit, factionibus Teökölyano turcicis et tartaricis non adherebit, alios ad tales factiones non incitabit, nullam denique cum hostibus altenominatae caesareae Majestatis habebit correspondentiam, tantum minus ad hostiles irruptiones in ditiones suae Majestatis praebebit ansam. Quod vero his contraria non machinabitur neque machinari intentabit, nos infrascripti promittimus et spondemus. Si vero contraria his perpetrare deprachenderetur, et comperta rei veritate hoc de ipso contestaretur extunc, ex bo-

Digitized by Google

nis nostris ubicunque intra ambitum regni Hungariae habitis quinque millia florenorum inclita camera scepusiensis exequi faciat, et tamdiu possideat, donec eandem summam persolverimus. Pro majori rei certitudine has literas nostras fidejussorias dedimus manuum nostrarum subscriptione et sigillorum appositioac. Cassoviae 5. Julii 1686.

David Feja onus fidejussionis florenorum mille hung. in se assumsit m. p. (L. S.)

Andreas Tornaj assumsit fide jussionem florenorum hungaricalium mille. m. p. (L. S.)

Ego Franciscus Olcsvarÿ fidejussionis trecentorum florenorum hungaricalium in me assumpsi m. p. (L. S.)

Johannes Pattantyus assumsit fidejussionem florenorum hungaricalium sexcentorum i. e. fl. 600. m. p. (L. S.)

Leopoldus Gvilerlmus Cothlatz assumpsit fidejussionem fl. hung. quingentorum i. e. fl. 500 m. p. (L. S.)

Én Waass Sándor löttem kezes ötszáz magyar forintig m. p. (L. S.)

Én Faigel Ferencz lettem kezes hatszáz magyar forintért, idest fl. hung. 600. m. p. (L. S.)

Stephanus Zaborszky assumsit fidejussionem florenorum hungariculium octingentorum i. e. fl. 800 in se ipsum m. p. (L. S.)

Én Schober Jonás löttem kezes ötszáz magyar forintig m. p. (L. S.)

Én Máriássi Miklós löttem kezes kétszáz forintig m. p. (L. S.)

Hasonló kezes levelet adtak 1686. marcz. 10. Géczy Zsigmondért: Gombos Imre 500 frtig, Semsey János 500 frtig, Vay Ádám 100 frtig, Lánczy István 100 frtig.

Továbbá Jelenik Andrásért 1686. jul. 22. Olaszi Márton 500 frtig, Berthóty Ferencz 1000 frtig, Berthóty László 600 frtig, Hidy László 500 frtig, Porubszky János 500 frtig, Keczily János 500 frtig, Sziny László 400 frtig.

Kötvényt adott magáról minden java erejéig Hölgyi Gáspár. Kezes Petröczy György 2000 frt erejéig 1686. marcz. 4.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

Digitized by Google

CLII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod levelét nagy böcsüllettel vévén, Méra Miklós által három dologról való izenetit is megértettük, melyrül kivánván nagyságod bennünket resolvalválnánk, úgy vagyon hogy minden készségünk az, hogy nagyságodnak tehetségünkkel mindenekben kedveskedjünk, alkalmatosságunk adatván el sem mulatjuk. Mostan peniglen szoros alkalmatossággal lévén rajtunk az ezen általmenő tatároknak szultánjokkal együtt szükségekre lévő szállások rendelése és élések készitése, azok ezen az Duna mellett általtakarodván, nekünk is utánnuk mindjárást indulnunk kell az fővezérhez porta parancsolatja szerint. Ily kettős készületekben lévén sietséggel foglalatosok, kellett az nagyságodnak való resolutiónkat halasztanunk, és megindulván utozásunk continuálásiban közelebb is esvén nagyságod iránt, meghitt böcsületes hivünket expedialjuk nagyságodhoz és az által nagyságod kivánsága szerint resolutióinkra is váloszt teszünk. Mostan azért sietséggel kelletvén valami ezüst müheket mieltetnünk ott Szebenyvárosában, hamarébb voltáért ha nagyságod méltóztatnék parancsolni az müves embereknek, azon munkát sietnék hamarább elvégezni; más dologban nagyságod is kivánván bennünket, hasonló atyafisággal recompensálni el nem mulatjuk. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukorest die . . .*) Anno 1686.

Illustritatis Vetrae Amici et Vicini benevoli

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Hátára jegyezve: 20. Julii. T. K.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXI. kötet.*)

---

*) A kelet helye üresen van hagyva.

Digitized by Google

CLIII.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, az debreczeni emberek a generálissal előbb szemben lettenek, sem mint nekem értésemre esett volna; eléggé voltam azon hogy valami ujabb dolgot érthessek a generalistól, de semmit nem értheték tőlle, csak mondá, hogy 19. Junii költ az elevél Buda alól, és hogy inkább hiszi, hogy eddig megvették volna, hogysem nem, a fővezért is hallotta volna ugyan, hogy három felől akarná megütni a Buda alatt lévő tábort, minden cselédjét és élését elhagyván, mely ha úgy vagyon, nem lehet sokáig az fővezérnek ott lenni, mert nem lészen mivel élni annyi hadnak szekér és élés nélkül. Karafa pedig, Haizlerrel Polgárnál vagyon, de Haizler ha egyszer egy helyen másszor más helyen szokott lenni, néha néha suhajtását vettem eszemben a generálisnak, de azon nem építhetni; mondá azt is, mi erdélyiek úgy vagyunk, míg torkig avagy a szájunkig nem ér az árvíz, addig nem félünk, mikor osztán az szájunkon akar szintén bemenni az víz, akkor mindenfelé örömest kapnánk, de akkor osztán késő az orvosság, s akkor fogjuk osztán mondani, bár megcselekedtük volna, és jó rendben hoztuk volna dolgunkat. Én ezután is kegyelmes uram valamit érthetek, tartozó kötelességem szerint mindeneket nagyságodnak értésére adni el nem mulatok. Az olászok is most az szárazon a törökkel megütközvén, nyolczezer törököt vertenek meg, az ott való szerdár is elveszett, és czeknek megverése után két erőséget vettenek el a töröktől. Én kegyelmes uram tehetségem szerint nagyságod kegyelmes parancsolatjához alkalmaztatni igyekezem mindenekben magamat. Kivánván Isten nagyságodat méltóságos fejedelmi házával együtt örvendetes napokra juttassa, és éltesse kivánatos jó egészségben.

In Kicze, die 2. Augusti A. 1686.

Nagyságod alázatos hive, méltatlan szolgája

Gyulai Ferencz m. p.

Digitized by Google

U. i. Annonát kér kegyelmes uram a generális a hadak számára, nagyságodnak azt meg kellenék ő nagyságának iratni, hogy ha a búzát nem tékozlanák s nem csépelnék, az annonát megadatná' ha még is valami formán ki nem tudjuk az hazából őket. Engem igen igen szorgoztat az annona felől mind untalan; ebből is várom az nagyságod kegyelmes parancsolatját, mert bizony nem tudom mit kelljen cselekednem véllek.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatossággal írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXI. kötet.*)

CLIV.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Mostani alkalmatossággal is láttatván nagyságodat, kivánjuk Istentől, levelünk találhassa nagyságodat szerencsés órában. Azomban levelünk praesentáló embernünk által akarók nagyságodat tudósítani tartozó atyafiságos szeretetünkkel, hogy az mint ez előtt való napokban is irtunk vala nagyságodnak, hogy az fővezér ő nagysága nem tudjuk ki informatiójából vette légyen, hogy az német had mind Vaskapunál mind pedig egyéb helyeken erre felé bé akarna jöni, ki miatt fővezér urunk ő nagysága nekünk is parancsolt, vigyázásnak okáért jönnénk ide az Dunapart mellett lévő Vaskapunál, és itt megállapodván, mind itt mind pedig egyéb helyeken, az útakat rekesztetnők bé, és a miatt mind ide való jövetelünknek kellett lenni, mint peniglen egyéb helyekre is arra rendeltetett embereinket elküldenünk, melyet nagyságod is értvén, az szerint tudhatja, ez az oka és nem egyéb. Fővezértül ő nagyságától az estve is érkezék postánk, e szerint tudóséttatunk, hogy az fővezér az eszéki hídan is általmenvén, Budafelé ment, jutván annyira, hogy Budához 3 nap járó földig lévő helyre érkezvén Szakcsár nevő helyre, ezen postánk azt is beszéllé, hogy az ágyú lövéseket is hallották is ott, az

Digitized by Google

Dunán jövén az zugása Buda felől, ott maga megállapodván jancsárokkal és spahiákkal maradott, lovas hadait penig Ahmet szerasztyer passával küldötte Buda segétségére. Azt megértvén az németek, bizonyos számú hadakat küldöttek ők is elejekben, azok is érkeztek el Dzánkurtáránig; továbbá mint foly s mint lesz dolgok, Istennek elvégzett decretumán áll. Irtunk vala egy iffiú tátár szultán felől is, az ki kevés haddal menvén, az elment Galga szultán bátyja után sietett volna, úgy vagyon jött is bé itt az mi birodalmunkban is egynéhány nap járó földig, úgy mint Sztánká dela Vád nevő helig, mostan úgy tudoséttatunk mind az locumtenensinktül, mind penig az arra felé való tiszviselőinktül s végbéli kapitányinktúl, hogy nem tudjuk, az oda való szerasztyer parancsolatjábúl, vagy is ki parancsolatjábúl lett légyen, visszatérítették, maga a szultány nem akart ugyan visszatérni, de az több tatárság, a ki véle volt, semmiképen elébb nem akartak jőni, azt mondván, hazájokat kardéra nem hagyják, s úgy tértek volna vissza; mi lehessen az oka és miért, csak az Isten tudhatja; a menyiben itt a hírek folynak, hogy nagyságodat ne tudósétanók, nem akartuk elmulatni, kérvén azon, hasonló atyafisággal nagyságod is ne neheztelne tudósétani bennünket ott kin fönforgó hírek és állapotok felől, és ha mik innét ujúlnának, ujabban is nagyságodat tudósétjük. Datum in Castris nostris positis ad Portam ferream penes Danubium.

Die 13. Augusti Anno 1686.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli.

(*Oláh névaláirás.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transilvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXI. kötet.*)

Digitized by Google

CLV.

Méltóságos erdélyi fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Ez előtt hatod nappal Szamos-Ujvárról költ nagyságod méltóságos levelét mai napon alázatósan vöttem. Nagyságod utazását s küljebb való jövetelit értvén, ez órában mindjárt én is indulok Isten jóvoltából, már az hadaknak penig egy részét Debreczen felé el is küldöttem, és csak nagyságod közelitését jobban érthessem, minapi irásom szerént is nagyságod méltóságos személye eleiben bücsületes emberem küldésével nagyságodat alázatosan udvarolnom, s sok jóknak is kévánságával üdvözlenem el nem múlatom. Kévánván utazását nagyságodnak az ur Isten tegye szerencsésé, s boldoggá, s hozza is közünkben örvendetes alkalmatossággal. Datum in Oppido Túr die 25. Mensis Augusti 1686.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Thökölyi Imre m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört eredet levelekben XXXI. kötet.*)

CLVI.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram, nagyságodnak alázatosan szolgálok.

Alázatosan akarám nagyságodnak kegyelmes uram megírnom. 2. Septembris két óra tájban délután 4 feljül megostromolván Buda várát, két óra alatt vége lött. Isten kézben adta kevés kárral, de pogánnak nagy romlásával, kegyelmes urunk római császár győzedelmes fegyvere által. Már nagyságod kegyelmes uram állandó securitásárúl ha gondolkozik, talám nem illik késedelmezni. Kiben nagyságod ha mit parancsol, tiszta szível kész vagyok szolgálnom. Ezzel nagyságodat Istennek ajánlom. Buda 4. Septembris 1686.

Nagyságod alázatos szolgája Csáki László m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXXI. köt.*)

CLVII.

Nomina quorundam rebellium cum specificatione mulctarum in anno 1671 iisdem inpositarum excerpta ex rationibus Joannis Toczman, protunc penes hanc Cameram existentis solutoris bellici, qui intranotatas summas in rationibus suis pro percepto inseruit.

Gabriel Dobay	fl.	500
Georgius Szent-Miklóssy .	„	500
Petrus Kazinczy	„	2500
Martinus Halápy	„	500
Balthasar Hedry, Michael Apagy, Albertus Csato et Michael Petrikovics — simul sumpti	„	2000
Ludovicus Merczer . . .	„	500
Paulus Ubrisy	„	500

Constat quidem ex quadam indice hic in archivo reperta, adhuc aliam seriem, plurium mulctatorum rebellium extitisse sed eam (cum non amplius inveniatur) sine dubio per Thökölianos ablatam esse.

Ex archivo Camerae Scepusiensis 18. sept. anno 1686.

(A m. kir. kamarai levéltárban levő másolatról.)

CLVIII.

Celsissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime! Fidelium, humiliumque Servitiorum nostrorum demissam commendationem.

Szorongató . . . . nknek, és nagy szükségünknek idején, nekünk küldött . . . . pabeli nagyságod kegyelmességét, mind

Digitized by Google

penig nyomorúságos ügyünknek forgatására és orvoslására való kegyes propensióját illendő alázatossággal és háladatossággal vettük. Nagyságod kegyelmes parancsolatja és kötelességünk szerint a fenn forgó dolgokra mi is vigyázván, a miket érthetünk, hüségesen nagyságodnak értésére adni el nem múlatjuk. Budáról mostan érkezvén embertünk, nagyságodhoz beküldöttük volna, de lábai kisebesedvén és fakadozván, semmiképen el nem mehetett: bizonyosan referálja Budának nagy vérontással való megvétetését, úgy, hogy benne való népnek nagy része levágattatott, elevenen kevés esett kézben, az holt testeket a Dunára hordották, embertünket is reá hajtották, értettük hogy Rabattha és Karafa generál Bécsben felmentenek, az hadak Székes-Fejérvárhoz nyomultanak. Böcsületes követ atyánkfiát elkészitvén, tegnap inditottuk meg az ő felsége udvarában, a végre, hogy (Isten után) általok tovább való megmaradásunkról valami securitást és könnyebbséget szerezhetnénk k(ivel) együtt nagyságodtúl mostan érkezett böcsületes atyánk(fiát) expediáltuk Budáig, az honnan visszafordulván, a mit lát, és ért, nagyságodnak híven fogja reportálni. De reliquo Celsitudinem Vestram diu bene valere desideramus. Debreczen die 18. Septembris A. 1686.

Celsitudinis Vestrae humiles perpetuique fideles
Balthasar Bartha, Judex Primarius caeterique Senatores Oppidi Debreczen
m. p.

P. S. Bizonyoson értettük, hogy Csáki László uram Buda megvétele után hamar Bécsben ment, hallottuk obscure azt is, hogy a török tábor Székes-Fejérvár felé ment volna és a keresztyénség utánna.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino, Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Domino nobis naturaliter Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

Digitized by Google

CLIX.

Kegyelmes uram!

Tertia Septembris, Ér-Adonnál Buda megvétele után másod nap, szaladó útunkban adá meg nagyságod kegyelmes parancsolatját Balásházi uram, de mivel magam igen rosszúl voltam, az vér miá, kapura fel nem mehettem, hogy nagyságod levelét s nékem demandált dolgait az vezérnek ő nagyságának repraesentálhassam, hanem velami bajjal deákra forditván, Skerleth uramnak felküldöttem, s ő kegyelme referálta. Akkor igirte a vezér, hogy harmad napra választ ád; de mind eddig is csak hallgata maga, eleget sollicitáltam. Az estve hivatván fel, miket beszélle és parancsola, én csak azokat irom meg nagyságodnak; mert hogy minden mások calumniáit leirhassam, sem az erőtlenség, sem az vezér siető parancsolatja nem engedi.

1. Elsőben is tomácsoltatá ezt: nagyságod azt irja, az ellenséget pénzzel tudta ki az országból, ha nagyságodnak úgy látszott hasznosabbnak, múljék abban.

2. Mitől vagyon az, hogy most nagyságod olyan kevés ellenségnek nem resistálhatott s fegyverrel ki nem üzhette, lám ez előtt az erdélyi fejedelmek magok tulajdon erejekkel az német ellen nagy hadakat viseltek, ellenek győzedelmeskedtek, s most miért nem? Erre ugyan én az előtte álló dolgokból megfelelhetek vala, de úgy nem merék; hanem mondám: könnyen meglehetett, mert az ország ép s nagy volt, Várad az egész Hajdúsággal, Jenő, Lugos, Karánsebes tartományival, Magyarországból egy néhány vármegyék aperte mind az fejedelmektől függöttek, az több vármegyék is occulte az magyarországi nagy urakkal az fejedelmeknek favorizáltak, az imperiumban is mindenkor distinctim voltak, az németnek csak holmi generálisát particularis armadájával küldhette bé az császár, de most mind másképen vadnak az dolgok, mint ő nagysága jól tudja, s ezért nem lehetett. Erre aztán semmit sem szóla.

3. Egy kevés vártatva ismét mondá: ő nagyságának sokat mondanak nagyságod felől, micsoda ellenséges szándék-

Digitized by Google

kal volna az portához, annak még eddig hitelt nem adott; mert valamit eddig mondottak is, mind másképen tapasztalta; hanem nagyságodat inteti, nagyságod megemlékezzék arról, ki adta az fejedelmi kenyeret az nagyságod keziben, és jóllehet elsőben nagyságod csak egy privatus szerdártól tétetett fejedelemmé, de annak utána hatalmas császár abban nagyságodat confirmálta, s nagyságod is azolta az fényes portának olyan igaz alumnusa volt s oly hűségesen viselte magát, hogy minden nagyságodtól kitelhető dolgokat az porta parancsolatja szerint megcselekedett. Nagyságod azért ezután is azon hivségben, azon jó hírben névben megmaradjon igazán; hogy Budát megvették, arra való nézve nagyságod el ne tántorodjon, mert hitesse el nagyságod magával, nem kevesebb munkát teszen ez az birodalom Buda visszavételiben, mint babilloniaiak megverésiben; maga az császár személye szerint felkél, rettenetes motus lesz az egész imperiumban annyira hogy készebb lesz, ha másképen nem lehet, Candiától is megválni, mint Budát az németnek engedni. Nagyságod közelebb lévén az veszedelemhez az németnél, ha miben találtatik, mit fog akkor cselekedni, kit fog okozni, mikor a megharagudott császári fegyver senkinek nem fog kedvezni. Most is Budát meg nem vették volna, de két czejthház, kiben sok por és vár oltalmára való sok drága eszközök voltak, magok tüzektől vétetlen felgyultak, kik rettenetes kárt tévén az praesidiariusokban, igen megkevesedtek, s úgy vették meg, én is penig jó készülettel segétségére nem mehettem, csak három holnapi vezér lévén, de Isten jobban adja. Minden ember elhidje azt mondatá Skerlet urammal pro conclusione: Expugnatio Budae multarum et longarum rixarum inter duos Imperatores causa facta est.

Tovább mondá: Im az Galga szultánt Tömösvárra rendeltem téli quartélyban, az hadait Lippára, Jenőre, Lugosra, Karánsebesre s tartományaira, hogy innét ő vigyázzon Erdélyre, s túl az tatár khám, mint most is Molduvából az lengyeleket kiverte; de ha igazak lesznek, az mely dolgokat Erdély felől beszélnek, roszszúl lesz dolga, és ha német quártélyozó megyen bé Erdélyben, tatár s török quartélyozó is

Digitized by Google

megyen; ezért meglássa az urad, hogy az német bebocsátásával tatárt is ne vigyen bé Erdélyben quártélyban.

Ismét mondá: Im Landor-Fejérvárra jövék, onnét ide Eszékhez, onnét Buda alá, s ismét ide vissza, már alkalmas ideje, hogy az szomszédságban járok; miért az urad az igaz barátság tisztinek meg nem felele, egy emberivel is ennyi idő alatt meg nem látogata, talám megutálásból cselekedte? Mondám kegyelmes uram: nagyságod azt, hogy eddig elmúlatta, megutállásból nem cselekedte, sőt tudta az becsületnek rendit, s el is követte volna, de elhiszem nagy akadályok impediálták nagyságodat, kivált az németek miá rettenetes bódult állapottal lévén az ország; de csak alkalmatosság adassék, nagyságod is elköveti az böcsületnek rendit. Mondá: kedvesen látjuk, ha küld.

Ezek után az hüségben való megmaradás felől, hogy nagyságodnak írják, ismét megparancsolá, és nagyságodnak szóló levelet ada kezemben; mit írt légyen nagyságodnak, nem tudom, de erősen megparancsolá, nagyságodnak megírjam, arra minden késedelem nélkül nagyságod választ küldjön. Fermánt is két emberre valót, az ki az választ meghozza, kezemben adá, kit Balásházi uram magával elvive, hogy az válasz meghozó embernek keziben adja. Nagyságodnak s az uraknak szóval is izene Balásházi uramtól.

Ezek kegyelmes uram az vezérrel való dolgok. Buda alatt az dolgok mint voltak, Lengyel László uramék mindenütt jelen voltak, s meg tudják mondani. Azonban kegyelmes uram ezen is alázatosan esedezem nagyságodnak, már az idő is közeledvén, nagyságod méltóztassék más böcsületes hívit ide helyettem rendelni, mert Isten látja, úgy elbetegesedtem, hogy ha életem megmarad is, nem hiszem egész esztendeig felépüljek beteges állapotomból. Az uramnak Teleki uramnak írtam kegyelmes uram holmi dolgokat clavissal, hogy ő kegyelme megforditván nagyságodnak is megjelentse. Mostan ezeket kelle kegyelmes uram nagyságodnak alázatosan megírnom, ha Isten jobb egészségemet adja, továbbra is az miket érthetek, avagy parancsolnak, nagyságodnak megírni el nem múlatom. Isten nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát so-

Digitized by Google

káig jó szerencsés állapotban virágoztassa, kévánom. Ex Castris Turcicis ad Pontes Eszekianos positis 23. Sept. 1686.

Nagyságodnak alázatos és méltatlan beteges szolgája
Baló Mátyás m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, természet szerint való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának irám alázatosan.

Hátára jegyezve: 1686. 5. Octobris hozott kapikiha Baló Mátyás uram Eszéki hídtúl írta levél, Balásházické hozták Porumbákra.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

CLX.

Isten minden jó szerencsékkel áldja meg nagyságodat szíből kivánjuk.

Ugy gondoljuk, hogy büségesen vagyon nagyságodnak tudtára, a mi kimondhatatlan sok ínsígünk, nyomorúságink, kárvallásink és félelmünk. Mostan is biráinkat az mostani egri basa befogta és árestomba tartja, azt tette fel czélúl, hogy ha ezer bálvány-fát, kétezer kila buzát, ötven szekeret, kétszáz gyalogot be nem küldünk, az árestomban levő biráinkat felakasztatja, városunkat tüzzel porrá, hamuvá teszi, a népet elraboltatja. — Ha elraboltat is, de mink soha meg nem adhatjuk, lehetetlen is megadnunk, azért kérjük alázatosan nagyságodat, mind kicsinytül fogva nagyig, mivel el nem állhatjuk, hanem meg kell futamodnunk az nagyságod jóakaratjábúl, hova czéloznak ide Szolnok alá avagy Pest alá, mivel csak az órája nem tölt be, hogy elkövesse szándékát; azért nagyságod adjon jó választ, az mely mellett mind magunkat mind cselédinket, gyermeinket ..... pogányság markából menthessük meg. Ezek után Isten tartsa nagyságodat sok esztendeig jó egészségben. Datum Jász-Berény 1686. die 5. Octobris.

Jász-berényi ..... kicsinytül fogva ..... szolgálnak nagyságodnak.

Külczím: Császár és koronás királyunk ő felségének hadi-commissariusának adassék Szolnok várában.

(A kir. kamara levéltárban levő eredetiről.)

Digitized by Google

CLXI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan megírtam vala kegyelmes uram Szegednek feladatását, népének elkisértetését, az török megveretését, melyeket most nagyságodhoz bémenő debreczeni emberek is az szerént hoztak, és hogy nyolczvan álgyúkat és sok sátorokat nyertek volna tőlük. Tokajnál is Tiszán innét való sok szekereket marhástúl tartóztattak meg, kikre munitiókat és bombákat raktak, álgyúkat is vontak ki, mely felől oly hírt hoztak, hogy Eger alá fognának menni, mert az egriek messze az Bánya városokig töttek sok károkat excursiojokkal. Karafa Szolnoknál van, még az hadak oda nem érkeztek, Debreczenbül hivatott minden utczákbúl két embert, és holnaponként három ezer tallér portio fizetést imponált reájok. Tökölyi ő nagysága Tömösvárnál hallatik lenni. Szathmárban nyolczszáz németeket rendeltek quártélyban kegyelmes uram, kiknek obersterek fog szathmári commendáns lenni, és ez mostani változik. Ez után ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem mulatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 4. Novembris A. 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kívül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

CLXII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Fővezér urunktúl ő nagyságátúl postáink érkezvén, az nagyságod kapitihája levelét is hozák, kiben kér bennünket,

Digitized by Google

hogy nagyságodnak szóló levelét küldenők ki, melyet látván, hogy onnét egyenesebben ki nem küldhette talám, akarván nagyságodnak az aránt is atyafiságos szerettel kedveskedni, azon órában mindjárást kiküldöttük nagyságodnak; mit irjon, leveléből megtudhatja nagyságod; továbra is minden alkalmatossággal kész kedveskedéssel maradván nagyságodnak, kivánjuk Istentől ez levelünk is szerencsés országlásban és örvendetes állapotjában találhassa nagyságodat. Datum in Civitate nostra Bukurest die 5. Novembris Anno 1686.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli *(Oláh aláirás.)*

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muz.. (*G. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

CLXIII.

Kegyelmes uram!

Az elmúlt napokban Ujvári uram elmenetele után az havasalföldi vajda ő nagysága postájáról küldöttem volt nagyságodnak egy alázatos levelemet, irván az vajdának ő nagyságának is, hogy nagyságodnak megküldje, melyet ha megvittek, az akkor tájban esett tragoediát alkalmasint nagyságod megérthette. Szeged megvételit is, mely lött per spontaneam deditionem, elhiszem nagyságod eddig bizonyosan meghallotta; Varadiphoz,*) érkezvén az Szegedből elbocsátott lakosok, ott sokat nem mulattunk, hanem 30. Octobris onnét elindultunk, elbontván elsőben az Dunán való hídat, és jöttünk Szlankaminához, holott is rettenetes kemény idő miá nem subsistálhatván, harmad nap múlva, onnét elindúltunk, és mivel magam s mind cselédim igen betegesek vagyunk, Landor-Fejérvárra jöttem II. Novembris. Az vezér ő nagysága is más nap szállván az Száván túl Zemlényhez,**) az olta ott van, s ott is lesz mind addig, míg az referendarius az császártól meg nem érkezik.

*) Péter-Váradhoz. — **) Zimonyhoz.

Digitized by Google

Az vezér itt marada quartélyban, avagy, az mint hirdetik, postán ad consultandum Konstantinápolyban megyen, erről is az referendariustól várnak.

Pécs és Siklós már oda vagyon, Kapos is igen agonizált, ha eddig nem expirált. Az eszéki hidakat Thordával együtt az Dráva partig, mind elégették, és ha már Eszéket kezéhez veszi az német, adjon Isten jó éjtszakát Fejérvárnak, Szigetnek, Kanisának.*)

Közönségesen beszéllik: Erdélyre ötvenezer német rendeltetett telelni, melytől Isten az szegény hazát oltalmazza.

Ibraim passa, az ki Lippánál hevere, Tömösvárra rendeltetett háromezer emberrel.

Az Galga szultán még az Szeremségen pusztit, az egész Bácskaságot elpusztitá.

Az maczoni**) pusztáról most takarodik által az föld népe az Dunán, kinek száma, vége, hossza nincs.

Itt is az elmúlt héten egynehány száz katona az Dunapartig eljött, János uramékat köszöntötte, felest bocsátván közöllük Dromohoz*) elöljáróban, sok marhát is hajtván el túl felöl békével.

Karafa Superioris et Inferioris Hungariae Generalis, és Szolnokhoz gyüjti mind az vármegyéket, honnét eloszlanak quartélyban, magának főquartélyúl rendelte Debreczent háromezer lovassal és kétezer gyaloggal.

Kohári Munkácsnak constringálására deputáltatott, Marchio Badensis király képe Budán, és Saffenbergh az fő commendans, nem generalis.

Tökölyi ezelőtt negyed nappal ide jöve vagy negyven lóval, és jóllehet azelőtt kapitihajának írt, s más embereit küldötte előre, de még eddig szállása nincs, az kapitihája szállásán van minden cselédivel együtt. Petróczit Váradon hadta, hogy az Munkácsban lévő magyar nemzet valami formán ne desperáljon; itt az mint kitanulhattam, főconsiliariusa Nemesányi, Izdenczi és Baranóczki.

16. Octobris Váradról írt levelit hozták vala Varadinhoz,

---

*) Az ritkitott szavak titkos számjegyekkel vannak írva.

**) Titkosan, számjegyekkel írva.

Digitized by Google

melyben hoszszasan deploralja, micsoda böcstelenül tractáltatik Váradon mind maga s mind vélle valói, kik in universum vadnak personae 260, azután pro conclusione annectálja ezt is. Verificálják másunnét azt is, hogy Lotharingus kivánna csak ugyan belé kapni Erdélyben, hogy onnét az lengyelországi királyságot halászhatná, de elsőben az Erdélyben béigyekező német hadaknak alkalmatosságával azon volnának, hogy valamely erősségekben és városokban tehetnének bé hadakat, addig mitius kivánnak agalni az erdélyiekkel, disgustálni nem kivánván őket.

Irja azt is, 19. presentis áll bé az országgyülése Fejérváratt, ha az szegedi operatioban és az Debreczen felé való jövetelben az német megcsökkönnék és impedimentumi érkeznek az gyülekezés iránt, az erdélyiek is magokat ahoz alkalmaztatják, mert ex correspondentia cum Germanis lészen azon gyülés, azon leveliből ezeket tanulhatám ki, itt micsoda operatioi lesznek, ezeknek kinyomozásában is munkálkodom.

Az végbeliek megforditották az dolgot, és mindenek nagy commendatióval vadnak, micsoda fidelis nagyságod az országgal együtt az portához.

Az bécsi követeket igen tudakozzák, kiknek csak az minapi feleletem szerint resolváltam, ha már Tökölyi meg nem mondaná, de még eddig audentiám nem volt.

Rettenetes curiose tudakozzák azt is, miért nagyságod ide sem postáját sem követit nem küldi, és valljon az adót béküldi-é nagyságod. Az ki most ide követségre jő, jó szivvel látják.

Ezek kegyelmes uram, melyeket mostani alkalmatossággal nagyságodnak meg kelle írnom. Ezen embernek penig csak fideliter nagyságodnak levelemet megvigye, ígirtam tiz tallérokat; nagyságodat alázatosan kérem, adassa meg néki.

Mint sokszori levelimben mostan is nagyságodnak alázatoson könyörgök, méltóztassék más böcsületes hivit helyettem ide rendelni; én bizony minden cselédimmel valóban Lázár módon vagyok az sok tábori alkalmatlanság miá. Isten nagyságodat érette megáldja, én is életem fogytáig nagyságod abbeli kegyelmességit megszolgálni el nem múlatom. De caetero kivánom, Isten nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát

Digitized by Google

sokáig szerencsésen virágoztassa. Nándor Albae, 8. Novembris 1686. Nagyságodnak alázatos és méltatlan szolgája

Baló Mátyás m. p.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

CLXIV.

Illustrissime et Excellentissime Domine, Comes et Generalis, Domine colendissime!

Traditae sunt hodie Excellentiae Vestrae ad me 3-a hujus exaratae, una cum paribus ad eminentissimum Principem Cardinalem de Kolenicz datarum. Mei muneris igitur erit, gratissam intentionem Excellentiae Vestrae pro viribus observando promovere, spero etiam effectum facilius obtentum iri cum intercessio suae Eminentiae multum ponderis habeat apud suam Majestatem caesaream et regiam.

Negotium installationis jam obie remoto melius peragi poterit cum idem nulla difficultas amplius impedire possit.

De caetero jam notum erit, post Budae expugnationem et exercitus divisionem a serenissimo marchione Ludovico Badensi Simotorniam, Quinque-Ecclesias, Soklosiam, Dardam, ponteque penitus exusto etiam Ossekinum*) expugnatum esse, imo ulteriores meditari progressus, turcis interim ubique consternatis suamque iniquam rupturam luentibus.

Successit defuncto comiti a Capliers in officio consilii bellici vicepraesidis, excellentissimus dominus campi marchellus comes a Stahrenberg. Serenissimus dux Lotharingiae per dispositos equos festinavit hinc Venepontum. Serenissimus marchio Badensis decumbit pede male affecto.

Pro fine consultum erit, in omnibus cum excellentissimo domino Caraffa correspondere, qui in illis partibus in militaribus, hybernis et aliis accessoriis disponet, prouti intimarum extitit et permanet Excellentiae Vestrae

Obsequentissimus et et obligatissimus servus

Viennae 14. Novembris 1686.

Christophorus Dorsch m. p.

---

*) Oldalvást irva: „hoc false nunciatum est."

Digitized by Google

Kívül: Dorsch ad D. C. G. Csáky.

(A kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CLXV.

Kegyelmes uram!

Ezelőtt kilenczed nappal nagyságodnak alázatosan irott levelemben az itt való dolgokról, az mennyire erőtelen állapotomra nézve penetrálhattam, nagyságodat tudósítottam, pro praesenti ezeket akarom nagyságodnak kötelességem szerint megjelenteni.

Az nagyságod kegyelmes commissiojával 10. praesentis ide érkezvén Rácz György uram, nagyságod méltóságos parancsolatja szerint mindjárt mindeneket effectuáltam: Skerleth uram mindjárt igen vigan kimene az táborra, és az fővezérnek ő nagyságának megjelentette. Megjövetele után estve én ő kegyelméhez menvén, monda: Domine bona nova attulisti Excellentissimo Legati, quam de magna Celsissimi Principis et Regni fidelitate laetatus est. Valóban is várják a követet, és csudálkoznak miért késik ennyire, holott Ibrahim passa már Tömösvárott van, ki elkésérhetné.

Tökölyi itt van, és ha valami formán el nem bontanák, in locis debitis végben vittem, az követ ide jövetele s audientiája előtt vezér eleiben ne admittáltassék.

Végire mentem annak is, az követtel az fővezér ő nagysága előtt perleni akar az Erdélyben rajta elkövetett dolgok iránt, derekasban forgatván csak mind azt: Erdélyben bé nem ment volna, ha nagyságod nem hitta volna, melyről való levelit is nagyságodnak producálja in specie. Ehez most discursus itt nem kell, transeat. Az mely bőcsületes uri ember ezt nékem nagy nevetve beszéllé (mert nálla volt) ezzel concludálá szavait: Van még az vezérnek dolga, mit igazitson s tractáljon, felejti az ő dolgait forgatni. Ha penig ugyan meg kell lenni, megtanit Isten arra is, az maga szavaiból mit kelljen felelni.

Az vezér ő nagysága az minap császár emberit küldvén az Badensis fejedelemhez, miért contra fidem datam az pécsi,

Digitized by Google

simontornyi és siklósi törököket elrabolták, exprobrálta nekiek az foedifragiumot. Az fejedelem sokat beszéllett affelől, miért hogy ennyi szerencsétlenségek után is semmi inclinatiojok nincs az békességre, holott már mind az két részről az hadakozást megunták, de arra semmi ez iránt nem léven bízva, csak hallgatott.

Az tengeren volt az nyáron az velenczéseknek szerencséjek, de infallibiliter az megfordúlt és két nagy gályájokat az törökök elnyerték s az többit repellálták, melyen nagy szívet is vettek az törökök az vizen; ezt mindenfelől úgy confirmálják, az raguzai residens is úgy beszéllé.

Az török imperiumból az régi öreg tanácsos honn hagyott hadviselő embereket, kadiákot, papokot mint Konstantinápolyban convocálták ad consultandum, ott igen nagy tanács van és inquirunt in Causas ruinae Imperii; holott imperium vastissimum, potentissimum, populosissimum et omnibus mediis tam ad offendendum, quam ad defendendum necessaris instructissimum, és mégis mitől vagyon, hogy res male administrantur és az birodalom kissebbedik. Monda egy ember: Felnyitja már ez birodalom is az szemit, és lesznek ugyan abban nagy mutatiók is, de nagy reformatiók is, mint meghalljátok.

Az kőrösiek, kecskemétiek, demsediek és az Duna szigetekben megmaradt több hódaltságbeli emberek, nem tudom metu futurorum malorum-é, avagy csak az némettől tamquam exploratores subornáltattak, itt vadnak, és minden engedelmességeket deferálják ide is, tartván az dolgoknak bizonytalan kimenetelitől.

Az vezér tegnapelőtt jöve bé az hadakkal, nem subsistálhatván az rettenetes kemény szél és száraz hideg miá mezőben, az béjövetelben minden pompája az régi rendszerint meg volt, csak az egy ábrázatja vala pompa nélkül.

Még az referendarius meg nem jött, de mindenek beszéllik, az vezér Konstantinápolyban megyen consiliumra; oly bizonytalan ebben az vezér is, még boncsokjait bé nem tétette, csak az ajtó előtt vadnak.

Az bécsi követeknek haza menetelek constál előttök.

Petróczi egész addictioját akarván declarálni, Várad

Digitized by Google

körül fogatott valahol egy horvátot, és tegnap estve hozák ide ajándékban.

Ezek kegyelmes uram, melyeket mostani alkalmatossággal nagyságodnak alázatoson meg kelle jelentenem; továbbra mik lesznek, Isten segitségből azokra is vigyázok, és nagyságodat azokról is tudósítani el nem múlatom. Továbbra kévánom, Isten nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát édes hazánk javára hoszszas időkig virágoztassa. Nándor Albae. 16. Novembris 1686. Nagyságodnak alázatos méltatlan

(szolgája) Baló Mátyás m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, természet szerént való jó kegyelmes uramnak ő nagyságánakalázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzcumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXXI. köt.*)

CLXVI.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban kegyelmesen boldogitsa. Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatosan vöttem. Valami hireim még eddig voltak kegyelmes uram, mindeneket késedelem nélkül megirtam, mind nagyságodnak, mind az urnak generalis uramnak; ezután is nagyságod kegyelmes parancsolatjához alkalmaztatom magamat. Most egyéb hírem nincsen kegyelmes uram, hanem Karafa ő nagysága tegnap előtt érkezett Szathmárra. Az mely hadak felől irtam volt nagyságodnak, hogy Diószegre szállottak, csak négy napig volt ott, mert puszta, házak nincsenek, hanem Margithára szállottak, most ott vagynak Haizlerrel ő nagyságával, négy regiment lovas, négy compania gyalog és az adjutántja, tegnap jüve hozám holmit vásárolni, tüllem is kért pénzen abrakot, de nem volt, mert az hadak divatjában elvesztegették, hanem vagy húsz köblöt és két ártányt küldöttem ajándékon, ha mi hasznot tehetnék kegyelmes uram ennek a nyomorúlt földnek az kedveskedések által. Szathmárrúl irta kegyelmes uram nékem az commendans, hogy Pécs megégetése után, még két várat vettek volna meg az hadak Saffenberggel ő

Digitized by Google

nagyságával. Az eszéki hidnak felét az török elhányta. Ez az Hajzler ő nagysága adjutánsa beszélli kegyelmes uram, hogy mihelyt az lovak megerősödik mindjárt Várad alá mennek próbálni.

Ezután ha mi lészen mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatoson éjjel nappal alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse az Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 18. Novembris A. 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül : Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXI. köt.*)

CLXVII.

Méltóságas fejedelem, kegyelmes uram, Isten nagyságod méltóságos házára hosszas boldog uralkodásnak áldását terjeszsze.

Eddig való utazásomról alázatoson akarám nagyságodot mint kegyelmes uramot tudósítani. Hallottam megborult állapot vagyon ezen a földön, mert az elmúlt héten az labonczok az egész Duna melljékit Palánkig, és ezt az egész alföldi mezőséget mind felkóborolván egész eddig, a szegénységnek minden marháját és egyéb jovait takaritva elseprette, békével el is vitte, Becskereket Páncsovát fel is égette, melyen az emberek megrémülvén és futottanak; Csákovát, Dentét is a törökök pusztán hatták, ebből a városból is nagyobb része általfutottak, az kik honn vannak is mind szekerek hátán vannak, elannyira kegyelmes uram, hogy Karansebestől fogva sohult csak egy embert is a falukon nem találtam, hanem a rettenetes hidegben csak mezőben az hol csak egy falat enni valója a lovainknak nem volt, kelletett hálnom. Mely alkalmatlanság miatt megbomlott egészségem semmit nem is épülhetett, mind ezek miatt a megbomlott állapotok miatt, igye-

Digitized by Google

nesen kegyelmes uram utamat nem continuálhattam, hanem sok keringéssel erre kelletett jönöm. Isten velem lévén holnap az Dunán át akarok menni; onnat úgy reménlem két nap Landor-Fejérvárra beérek. Itt találkozám kegyelmes uram kapitija uramnak nagyságodnak szóló levelével, melyet felszakasztottam kegyelmes uram, és ez levelemben includálván nagyságodnak elküldöttem. Úgy látom kegyelmes uram, hogy Tökölyi ismét a vezérnél jelen vagyon, tudom bajom elég lesz miatta, noha, ha elkerülhetem, bizony velem senki előtt nem perel, nem lévén nagyságodtól arra facultasom, hogy vele törvénykezzem; külömben, ha mit kell dolgaihoz szólanom, mit jónak itélek azt elkövetem, instructióm szerént. Ezek után Isten nagyságodat méltóságos házával együtt sokáig jó egészségben éltesse.

Datum in Varsolcz die 19. Novembris Anno 1686.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz híve

Sárosi János m. p.

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXI. köt.*)

CLXVIII.

Kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos parancsolatját követ uramtól ő kegyelmitől alázatoson elvettem, az mennyiben kegyelmes uram erőtelen állapotom engedi, igyekezem kegyelmes uram hogy nagyságod parancsolatját effectuálhassam ő kegyelmeknek is complaceálhassak mindenekben.

Nagyságodnak semmi hírekről nem írtam, mivel azokról követ uram ő kegyelme nagyságodnak igen bővön írt, én is mostan egyebekről nagyságodat nem tudósíthattam volna.

Hogy nagyságod kegyelmességit mutatta hozzám és nemcsak az kölcsön kért száz aranyokat, hanem insuper harmincz tallérokat is küldeni méltóztatott, alázatosan megszolgálom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak. Megval-

Digitized by Google

lom kegyelmes uram valóban jókor is érkezék az nagyságod kegyelmessége, mert bizony mindenemből kifogytam vala ezen az rendkivül való szük helyen, nem akarván itt egy pénz érő praebendámat is ki adni, minthogy bizony eddig nem is adtak, igazitván Konstantinápolyban kifogására, és ha az követ uram mediátiója által más karban az dolgot nem állithatjuk, nem is adnak, és kételenitettem újolag az nagyságod fejedelmi gratiájához reccurrálni. Ezek után kivánom Istentől, nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát édes hazánk megmaradására szerencsésen tartsa meg. Nándor-Albae 30. Novembris 1686.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája

Baló Mátyás m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, természet szerint való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Hátára jegyezve : Anno 1686. 30. Novembris Nándor-Fejérvárról írott levele Baló Mátyás kapichiha uramnak, melyet 1. Januar. 1687. exhibeált Hopmester Perneszi uram Fogarasban. Hozta Fogarasban Turzai uram.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört ered. lev. XXXI. köt.*)

CLXIX.

Hatalmas tündöklő török császár urunk vég Várad várának fügondviselője az tekéntetes és nagyságos vezér Memhet passa. Az szomszédságban ajánlom kegyelmednek barátságos szolgálatomat.

Az kegyelmed nekünk küldött levelét ajándékával együtt elvöttük, köszönjük is kegyelmednek, mint jó akarónknak, és levelében való irásából értjük kivánságát mind kegyelmednek s mind az vármegyéknek, de azt jól tudhatja kegyelmed, hogy két esztendeje vagyon miolta azok császárunk adaját meg nem adták, sem az urok adaját, sem porta pénzt, és semmiképen császárunk kivánságát nem teljesitették, úgy annyira, hogy méltók ők az halálra és veszedelemre. Tavalyi esztendőben császárunk pénzt küldött nekiek, hogy kölest adjanak pénzért, valjon töltötték-é ked-

Digitized by Google

vét, de mostan az németnek az ő kévánságinak teljesitésére mely nagy szorgalmatoson vadnak és munkálódnak, azért nemhogy megengedném, de valamint lehet ellene állok, mind addig, valamig császár urunk adaját és urok adaját bé nem szolgáltatják. Azért magok lássák, micsodás napokat várnak az fejekre feljüni. Az perecseniek felől sok ízben írtam és kegyelmed emberségére el is bocsátóttam őket, de semmi haszna nincsen szidásoknak. Ezzel Isten kegyelmeddel. Költ Váradon die 10. Decembris A. 1686.

Kivül: Somlyai fükapitánynak Nemzetes Olasz Ferencz jó akarónknak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört, ered. lev. XXXI. köt.*)

CLXX.

A Messiást valló fejedelmeknek példája stb. erdélyi király Apafi Mihály barátunk! tiszta ajánlással való szolgálatunk s köszönetünk után.

Kedvességgel jelentjük kegyelmednek; hogy hatalmas császárunk parancsolatjából Tömösvárra (várrá) kelletvén vigyáznom, a minthogy arra rendeltettem, úgy jancsárokból, lövő szerszám mellett valókból (dsebedsi), udvari seregekből (topcsi) és egyéb féle hadakozó rendekből mintegy tízezer emberrel az arábiai számlálás szerént ezen jelen való Juliusnak tizenegyedik napján hétfőn, (Dzülhidse hó 24-én*) Tömösvár várában békével beszállottam, előbbi kegyelmeddel való barátságunk szerént, megjelentését szükségesnek ítélvén, im levelemet küldöttem kegyelmedhez; az hadi dolgok aránt jelenthetjük kegyelmednek, hogy mint annak előtte, úgy mostan is mienk lévén a bün, a dolgoknak folyása a mindenható Istennek igy tetszett, azért hogy minden forjallazást (?) magunknak tulajdonitván, a mindeneket tápláló szent Istenhez szüből megtérjünk, és csak ő felségében helyeztetett teljes bi-

*) Az eredetiben olvasható Dzülhidse 24-ének (1097.) nem Julius 11. felel meg hanem November 11. 1686.

Digitized by Google

zodalommal nagyobb készülethez nyúljunk. A fényes portát nem szükség kegyelmednek declarálnom, mindazáltal kegyelmedhez való barátságos relatiom szerént, azt adom kegyelmednek tanácsul, hogy hatalmas császarunkhoz tartozó hüségét kegyelemed félben ne hagyja, sőt annál is mint azelőtt, nagyobb mértékben való engedelmességgel szolgálja; – én azt jövendölöm kegyelmednek hasznosabbnak. A méltóságos fővezér ő nagysága most Nándor-Fejérváratt van, leveleit s embereit kegyelmed meg ne szüntesse; reméljük, hogy a török nemzet szerencséje még ebben nem marad, hanem a felséges mindenható Istennek segédelméből jövő időn megsegíttetünk; kegyelmed pedig eddig való hüségéért sok javait vévén a fényes portának, nyugodalmas életet élt, ha Isten engedi ezután is külömb külömbféle nyájas kegyelmességeire fog kegyelmed méltóztatni ő hatalmasságának. Azomban minket se felejtsen, tudósítson a fennforgó állapotokról Isten jót adjon kegyelmednek.

Kegyelmed igaz jóakarója betlehemi (sam=syria) főtiszt Ibrahim passa.

P. S. Az elmúlt esztendőben küldött vala kegyelmed egy lovat számomra, de nem én alám való lévén, szolgáim közzé ajándékoztam; megszolgálnám kegyelmednek, ha három vagy négy lovakat olyakat küldene melyeket magam is járhatnék, nagyobb helyekre is ajándékozhatnék.

(*Az eredeti hátlapján levő egykorú fordítás szerint.*)

Kivül, egykorú jegyzet: A. 1686. 26. Decembris. Uj szerdár Ibrahim passa levele, maga embere hozta Tömövárról Fogarasban.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárából.)

CLXXI.

Historica descriptio belli Turcici, in Anno 1686, per Alexandrum Maurocordatum, interpretem Turcicae Portae Christianum.

Germanicis exercitibus per Superiorem Hungariam in hiberna distributis, neque Transylvaniae annexis Hungarici

Digitized by Google

regni partibus exemptis, universi Comitatus large suppeditandis commeatibus impares ingemiscebant; etenim dum fames accolis tolleranda fuerat, ut Germanicis militibus illorumque Ducibus ad delicias usque et satietatem omne genus ciborum affluerat; interim Viennensis Aulae (emissis ad subolfaciendos Turcarum apparatus speculatoribus) consilia in ambiguo haesitabant, et omnium Rempublicam curantium animi, fuso et fugato cum Ibraimo innumero sed imbelli Ottomanico exercitu prope Strigonium, et per vim occupato Neovarino, ac deditione deinde ad Tybiscum Szolnokino in protestatem redacto, inopino rerum successu, aeque fuerunt laeti, et futuro bellicae aleae eventu suspicaces, et meticulosi, atque tum suas vires coacto recenti milite augere satagebant, tum exquisitas rationes meditabantur, quibus ad futurum auxilium faventium Principum animos altius excitarent; et sane conquirendorum subsidiorum justam rationem opportune subministravit fama subrogati in Supremum Vezeriatum Turcici Imperii Solymanni, per semet bellum Hungaricum administraturi. Cum enim primus Vezerius, coactis undecunque Spahihahorum equitatu, et Janizarorum peditatu, reliquisque omnibus Ottomanicis militiis, ipsemet rem aggredi et pro Imperii gloria impense niti ferretur, validum illi opponendum esse exercitum et bellico Viennae consilio videbatur, et partibus addito pondere inculcabatur. Ast Solymannus assumto Imperii regimine, ut res suas firmaret, imprimis curabat, et plurimum in id studium impendebat, ut ab Imperatoria Aula amotis rejectisque, quibus non satis fideret, clientes suos introduceret; satis se tutum fore sperans, si Imperatorem devotis ac deditis sibi Aulicis stiparet. Coeterum, negotio, quo se semper foeliciorem expertus est, rém cum Caesare componi posse sperans, necessarium pro magnitudine belli apparatium negligebat, et paucissimis jam prope ver adventantibus copiis Boncsok caudam extulit; futuri itineris praenunciam. Non ita quidem desidebant Caesarei, sed depraedicato cum innumeris exercitibus adventu Supremi Vezirii, a Pontifice quidem Romanae Religionis, Hispaniarum Rege et Italiae Principibus pecuniae satis largam vim, ab Electoribus vero et Principibus Germaniae auxilia solito majora impetrarunt; quae adventante vere in Hungariam con-

Digitized by Google

fluebant, et evocatis ab hybernis diu bello asvetis militiis sese addebant, et cum lustratus jam cum vexillis exercitus numero et virtute bellicis coeptis par et satis validus videretur, (aderant enim Supremi Duces Carolus Lotharingiae Dux, rei militaris apprime peritus et rerum gestarum gloria celebris, et Bavaricus Elector, supra spem et expectationem strenuus, et inter subsidiarios exercitus militia Brandeburgica ultimo bello Svecico famosa, et multa experientia instructi Duces quam plurimi), inito bellico Consilio et pensitatis rerum momentis, cum Supremus Vezerius paucis stipatus copiis egressus Adrianopoli nunciaretur, distributae autem Turcicorum militum Turmae, uti anteactorum praeliorum reliquiae contemnerentur, invadendae Agriae consilio posthabito, ex despectu hostium Budensis arcis obsidio unanimi consensu statuta atque incaepta fuit. Occupato igitur prius Pestho, atque nonnullo introducto praesidio, per binos pontes Germanicus exercitus per Danubium in oppositam ripam transmigrans, alacriter Budam Hungarici regni Metropolim obsedit et oppugnare coepit; defendebant enim arcem ad decemmillia militum sub Abdi Passa inter Ottomanicos Duces celeberrimo, et Budensis quidem Arx omni genere artis obsidionalis oppugnabatur.

Ad primum vero Vezirium, cum obsidionis nuncius adferretur, sero expergiscens, fluctuari coepit animo, a Budae periculo ultimum vitae discrimen suspicatus; ob peditatus autem paucitatem, ad subsidium ire nequaquam ausus consiliis tempus terebat. Interea magnum Budae Armamentarium ab injecta Bomba accensum ingentem murorum ruinam ac defensorum cladem perpetrasse, ac proinde, nisi praesto opem ferret, casura quam primum Buda nunciatur. Primus ergo Vezirius hac perculsus fama, magnis itineribus Budam versus properat, a Germanico equitatu ubique combustos pagos et oppida deflens. Ventum est Budam initio Augusti die videlicet 12. Ubi Germanicus exercitus, audito primi Vezirii adventu, visisque antesignanis copiis, vallo se se muniverat, dispositisque ubique tormentis, atque militiis et equitatu, quem uberius pabulatum emiserat, intra vallum accepto, non minus Urbem oppugnabat, quam vallum propugnabat. Et principio quidem Ductoribus varia consilia volventibus, aliquantisper titubave-

Digitized by Google

rant, sed cum Vezirius per triduum haesitat, crescit illis animus, et extra Vallum progressi ad pugnam provocant, quem timere conjiciunt. Itaque Vezirio videntur irritae adulatorum voces, perlustrata multitudine Ottomanici exercitus, deserta Buda perterriturum hostem jam jam abiturum esse augurantium, ac tentandi subsidii necessitate perductus, educit tandem aliquando exercitum in aciem. Planicies circa S. Gerardi collem extenditur, quam appropinquantis Budam Ottomanici exercitus dextra Danubii flumen lambit, laeva vero mons eminet, cujus occupato apice facilior inde in Germanorum castra impetus videbatur. Ergo Mesopotamiae Rectore Huszaino, qui additis Anadoliae equitatu sub Haszani Passa et Marasensibus militiis dextrum cornu late occupabat, jussi stare, locumque firmiter servare, nonnisi cogente necessitate pugnam aggressuro. Halepensis Vezirius Ahmedus Passa, adjunctis sub Csausio Passa Bosnensibus copiis, et Graciae militiis sub Sejnello Passa, aliisque fortitudinis fama praecellentibus Ducibus et praecipuo equitatu ac selecto peditatu, montem versus se se movet, sinistrum quidem cornu tenens, sed vallum inde Germanorum invasurus, exercitus robur secum ferebat. Ipse vero Vezirius cum levioribus tormentis, praemisso Janzarorum Aga atque peditatu, stipatus utrinque Szpahiis equitibus et Mahometico vexillo praelato subsequebatur, non tam proelium initurus, quam ad capessendam pugnam admota acie hostem alio diversurus; namque perrumpendi Germanici valli spem omnem in laevo cornuo locaverat; cui etiam ipse Chami filius cum suis Scythicis turmis aderat, nitebaturque in montem, sequebatur peditatus Phalanx cum suo robore, tum 20 tormentis satis munita. Verum via non ubique aeque patente, imo et praerupta, agminibus in longum produci coactis, et longiori non minus itinere quam aquae defectu per summum solis vestum defessis, jam inde ab exordis pugnae animi deficiebant; sed adhortantibus ad proelium alacriter suscipiendum Ducibus, equites conserere manus coeperant, et sane Germani, sive per speculatores, sive per dispositionem Turcici Exercitus, sive per locorum peritiam edocti, latum quidem in ipsa planicie agmen opposuerant Turcis, in ipso vero monte praestantiorem equitatum atque peditatum locaverant, et inter arbores turmam Sclopetariorum

Digitized by Google

disposuerant, praeeuntes Turcis a tergo inopinata explosione territuram. Et sane primum impetum equitatus Turcici aut minus sustinens, aut ulterius evocans, declinaverat prima Germanici exercitus equitatus acies, cumque fusis ordinibus Turcae equites contra reversos in speciem fugientium inveherentur, inopino plumbeae grandinis imbre petiti, retractis habenis reduces, tam vehementer in subsecutum peditatum irruperunt, ut plerosque conculcaverint, plures secum in fugam abripuerint. Fugientes aggressus Hungaricus et Croaticus equitatus, promiscuam equitum atque peditum necem intulit, plures tamen pedites desiderati sunt, quorum multi periere, nonnulli abjectis gladiis in captivitatem adducti sunt. Laevum ergo cornu Turcarum eo casu perculsum in planitiem dilapsum est, eoque nuncio admonitus Primus Vezirius pedetentium retro-cedere coepit, peditatumque Janizarorum sequi jussit. Cum vero Germani, fugere jam hostem rati, acrius in mediam aciem ruerent, sistunt Turcae etiam gradum, pugnamque mutua adhortatione concitati restituunt, plurimosque hostium obtruncant, eo minus proelium aggressi, quin imo cum artene an re? ita creditum, fusam esse fugatamque Christianam aciem per castra Turcarum acclamaretur, innumeris undecunque confluentibus, ad pugnam aliis atque aliis subeuntibus, Germani sive incerti belli aleam timentes, sive contenti laevo cornu in fugam verso, dato signo, stante adhuc Turcarum acie retrocessere, utrisque ea nocte sibi gratulantibus. Germanis quidem partim vicisse, Turcis vero victos haud quaquam fuisse, imo vincere potuisse, si ausi fuissent. Sequenti die circa octavam matutinam, die videlicet 13. Augusti, inopinus discessus Ottomanicorum castrorum Germanis quidem, persequendae obsidionis difficultates volventibus, vires addidit, Turcis autem animos ita fregit, ut praeter bis temere Germanorum vallo plures, pauciores vero immissos arci perditos milites, nullum pro veteri gentis dignitate facinus gesserint; ac propterea praesidiani Turcae, qui eo usque generosi, oppugnatores non tantum repulere, sed multoties agressi etiam neci tradidere, futurae opis abjecta spe, non strenue moriendi, sed quo quo pacto producendae vitae cogitationes volutare coeperunt; rariores proinde moenibus adesse, et quo minorem sui curam Mahomedico exercitui

Digitized by Google

inesse perciperent, eo negligentius Religionis et Imperii munia subivere, frustra reluctantes milites adhortantibus Ducibus, atque oppetendae mortis exempla incassum edentibus, et propugnatoribus quidem ita in dies animus deficiebat. Ad Germanos vero tum recentes copiae confluebant, tum quae sub Duce Saffenberg in Transylvania moratae fuerant, equitum peditumque selectae turmae opportuno accedentes vires restituebant. Tandem partim cuniculis, partim assiduis tormentorum ictibus, longo intervallo dirutis arcis moenibus, per vim et irruptionem die 2. Septembris capta cecidit aut surrexit Hungariae Regia, postea quam Ottomanico sub jugo 150 ferme annos jacuerat; accenso per universam urbem igne, sive barbaricas sordes purgante, sive praedabundo militi tot lustris congestas opes invidente, et destruente, sive renovandae urbis recenti possessori laudabilem occasionem praebente, conflagravit Civitas. Abacti tandem in praedam utriusque sexus captivi agressorum cupidinem explevere. Turcicus exercitus, qui tantae calamitatis spectator aderat, oculis atque nunciis captae urbis admonitus, Eszekienses versus pontes iter suscipit, ejusque vestigia secuta sunt Germanorum castra, non tam ineundae pugnae desiderio permota, satis enim vires suas occumbentium infirmitatibus et proeliis militum defectu inminutas sentiebant, quam ut sponte cedentibus retro inimicis per speciem insequendi gloriam sibi adipiscerentur. Et Supremus quidem Vezirius prope fluminis Dravi ripas Castra metatus, bis Albam Regalem, semel Canisam, turmas et commeatus, per Bosnensem, Damascensem et Sebastiensem Vezirius induxit. Bavaricus interim Elector capta Buda aegrone corpore ac laborum taedio fessus Viennam redierat; Dux vero Lotharingiae, postquam Szekszárdinum accesserat, non expectato a Turcis belli discrimine, satis nominis, quo bella stant, partum esse ratus, parte exercitus tradita, Ludovicum Badensem ad occupanda nonnulla circumjecta oppida destinavit, partem vero sub Friderico Veterani, ad Tibiscum flumen sitam Szegedini arcem non ignobilem circumdaturam injecto ponte ultra Danubium traduxit, ipse Budam redux Arcis qualicunque restaurutioni animum adjicit, quid Viennensis adferret Tripus expectaturus.

Digitized by Google

Supremus Turcarum Dux diu multumque circa Dravum cunctatus, quid agendum esset animo volutabat. In limitibus Croatiae posita castra Germanica, dum facile perdi posse credebantur, illuc allicibant, sed interea viarum angustiae et interjectae paludes animum ejus deterrebant, inter fluvios Danubii, ac Dravi sitorum oppidorum ab hostibus inulte occupatorum nuncii, pro depellendis inde tam paucis militiis, tantum audentibus vocabant; sed illis quidem facile recessuris, gravis autem exercitus difficilis, quoquo versus opporteret motus, contrarium illi svadebant. Audita tandem Szegedinensis Arcis obsidione, cum illius casu fluminis Tibisci possessione atque per illam commoditate cummunicationis Tömösvariensis et Agriensis privari videret Ottomanicum Imperium, ferendi Szegedino subsidii mens ei praevaluit, atque eo consilio Turcica castra suscepto itinere Petri Varadinum pervenere, ubi deliberatum inter Duces Turcici exercitus fuerat, ipsene Supremus Vezirius, equitum peditumque turmis stipatus, suppetias ferret, an per vicarios rem gereret; sed cum multorum voces exaudirentur: strenue ab ipsis pugnatum fuisse sub Buda, si per Supremum Vezirium licuisset; non ipsis animos sed Duci defuisse ausum, Supremus Dux hanc sibi inuri notam haud quaquam passus, ipsemet voluit ductor atque speculator adesse. Ponte itaque trajecto, recta ad Tibiscum perrexit. Praefectus ipsius cum selecto equitatu ab Eszekio praemissus, non longe Szegedino morabatur, propius aderat a tergo cum Scythicis copiis Sultanus, expectabantque utrique Vezirianum exercitum, et sane tribus in locis divisorum Ottomanicorum exercituum mens eadem aderat, ut conjunctis viribus secutura luce obsessis quidem opem, obsidentibus vero Germanis cladem inveherent. Hoc vero consilium dum Germanici exercitus Duces lateret (nondum enim constabat adventus Supremi Vezirii) discriminis ignorantia ad rem feliciter capessendi ausum erexit. Namque Fridericus Veterani, qui per id temporis exercitui Caesareo praeerat, examinatis de Turcicarum copiarum ac Scythicarum militiarum numero, statu et vigiliis, speculatoribus, ubi Scythas quidem pravo, sed vetusto gentis more, Ottomanos autem inconsveta incuria invigi-

Digitized by Google

les pernoctare cognovisset, longius circum ducto itinere, sufficienti peditatu per cymbas transvecto, ductoribusque usus viarum satis peritis, primo quidem remotiores, ac stertentes Scythas invasit, et eorum plures nondum ex somno experrectos, transitu ad mortem interemit, multos vero tumultuario surgentes atque haesitantes inter fugiendi, atque se se defendendi incertas cogitationes interfecit, reliquis fugatis, ac feliciter accepta de Scythis victoria, primo eventu laetos atque alacres milites ad opprimendas cum Veziriano Praefecto copias traduxit, sed illae jam Gregarii militis nuncio adventum Caesareanorum edoctae, et fugientium Scytharum clamoribus excitatae, jam conscentis equis ad fugam se se expediverant, relictis plerisque impedimentis, hincinde, qua quisque se tutiorem fore sperabat, dilapsae sunt. Qua de causa ex Ottomanis non nisi seniores quidam atque servi ex Scythis vero plures desiderati fuere, atque adeo Germanicus miles Scytharum sangvine, Ottomanorum autem praeda satur, fugientium inhaerens vestigiis longius quam par erat, si fortuna atque rei peritia Turcis favisset, ultionis impetu abrepti sunt, sed quam Germani nequaquam speraverant, paravit illis fortuna victoriam. Fugientes enim Turcae, dupplex aggressi iter, plures confecto brevi tempore itinera ad Varadinenses pontes rediere, nonnulli a flumine Tibisci haud longius recedentes ad Vezirianum exercitum certae victoriae spe alacriter properantem accessere, atque sive illatum dedecus celaturi, sive ad amissorum bonorum recuperationem, laeto nuncio congeneres excitaturi, vicisse se conclamantes, ad cladis et fugae societatem pertraxere. Etienim plerique Turcae relictis vexillis, impetrata ab invito Vezirio facultate persequendi, tumultuario contra Germanos invecti sunt, quorum ubi non terga sed armata ferro pectora vident, sistunt gradum, conversaque in metum audacia haesitant, neque minori timore ex inopino majoris adventus exercitus Caesarei perculsi, incerti consilio haerent, plurimis pro tempore cedendum esse clamantibus; verum Ductores certae quidem in fuga perniciei praeponendam esse incertam, sed plane decoram cum vitae periculo in alea Martis salutem affirmantes, militum animos erigunt, suoque exemplo ipsi reliquis antesignani ad certamen perducunt. Initur com-

Digitized by Google

munis pugna, stringunt Turcae acinaces, jaciunt Germani sclopeta, dum regressum contra hostem accelerant, ii setractis habenis tanto impetu in suos irruunt, ut frustra increpantibus Ducibus promiscua fuga tribunos et peditatum desererent. Renovatur paulisper certamen prope Tonuluta conglobato peditatu, ast hic propter totius equitatus fugam non pugna fuerat, sed clades, pereunt peditum generosiores, nonnulli se se arundinibus abdunt. Lactique tam prospero et inopino eventu Caesarei nequaquam hostem longius insequuti, sed onusti quisque praeda redeunt Szegedinum, ubi etiam si grandiora tormenta et pirius deesset obsidentibus pulvis, percussit tamen reportatae victoriae noncius obsessos, ut mutuo data fide ac tradita arce incolumes dimissi fuerint, atque ea arcis deditione Tibiscus atque interjectum inter eum et Dambium terrarum longe lateque expansarum spatium in Germanorum potestatem devenerit. Tristem eo casu et reducem ad Petri Varadinum arcem Primum Vezirium angunt Simon Tornyensis ac Pecsoviensis civitatis occupatio, et multorum inde utriusque sexus Turcarum in captivitatem abductio. Itemque affligit infelix Peloponnesi status, captis per Venetos Duce Maurocano, utroque Avarino, Motone et Nauplero, ibidemque profligato bis sub Ismäele Passa a Comite Kinismarckiensi Turcico exercitu; sed animi meorem auxit inter Moschos et Polonos initi foedoris fama. Semel tamen prope insulam Sami, interque in Jonio non procul ab insula Metilenes, Ottomanicas atque Venatas naves aequo marte, si pugnam spectes, majori vero Venetorum juctura, si in virium paucitate quodcunque damnum gravius aestimes, plurium hararum inivisse certamen, atque Polonica castra imperante Rege Joanne tertio in Moldaviam ingressa, et regni caput Jassium depraedata, magnoque incolarum terrore ad ripas usque Danubii progressa, tandem sive intestino Ducum diffidio, sive commeatuum caritate, sive Scytharum Principis Muradini virtute perterrita, multis equitum, pluribus peditum millibus neci traditis, et relictis passim impedimentis, iisque bellicis tormentis in limitibus regni desertis, summo cum gentis dedecore recessi solatio fuere. Fracti foederis noxam non minus in Moldavia Polonos, quam in Hungaria Ottomanos perculisse, communi per universa castra

Digitized by Google

Turcarum voce conclamatur, ut expungendi ex militum animis scrupuli causa declaratae restituendae pacis desiderio expiandam esse iniqui belli injuriam et culpam, religione tacti, nonnulli legum periti serio Primo Rerum Ottomanicarum Moderatori laudaverint.

Interea fessus laboribus Turcicus miles quietem exposcit, dumque elapso Martio tempore in hyberna abiisse Germani nunciantur, larga stipendiorum distributione recreatus inter fluvios Dravi ac Savi atque citra Danubium et Savum, constitutis per oppida et pagos hybernis dimittitur, aestivosque turbines sedat hybernalis tranquillitas, et sic istius campagniae finis, scriptore ubique in castris Turcicis praesente et Oratoris Regni officio fungente.

Irám le ezen descriptiót egy exemplárból melynek végire ezek a szók valának vetve : Anno 1690. 27. Julii.

Radnoth m. k.

Josephi Benkö Collectaria ad res Trans. facientia az erd. Muzeumban (*gr. Mikó Imre sajátkezü másolatában.*)

CLXXII.

Kegyelmes uram!

Főkövet uram ő kegyelme nagyságod parancsolatját végben vivén, ő kegyelme visszatérésinek alkalmatosságával, nagyságodat alázatosan írt levelemmel akartam meglátogatni, kévánván Istentül, nagyságodat méltóságos fejedelmi házával tanálja jó egészségben. Itt kegyelmes uram most az dolgok micsoda karban legyenek, főkövet uram ő kegyelme nagyságodnak tudom mindeneket hüségesen reportál, s azoknak olvasásával nagyságodat terhelni nem akarom, hanem kegyelmes uram alázatosan recurrálok mégis az nagyságod fejedelmi kegyelmességihez, méltó tekintetben vévén nagyságod az én értékem kivül tött sok expensaimat és semmire kellő csekély szolgálatomat, mivel nagyságod innét való kimenetelemrül securussá tött, méltóztassék nagyságod az kimenetelemre való mediumot is kegyelmesen kiszolgáltatni, és az ide küldendő becsületes követ ur hívitől az ötven tallérokat

Digitized by Google

énnékem megküldeni; mivel kegyelmes uram ebben az szűk és hitelre alig méltó drága helyben már annyi adósságban kellett magamat vernem, az jó Isten tudja innét mint elabálhatok. Nagyságod fejedelmi kegyelmességit életem fogytáig nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megszolgálni el nem múlatom, s mostan is maradok nagyságodnak alázatos és méltatlan szolgája

Nándor Albae 6. Januarii 1687. Baló Mátyás m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek, természet szerént való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört, eredeti lev. XXXII. köt.*)

CLXXIII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa.

Alázatosan akarám mint kegyelmes uramnak megírnom. Az labancz seregekbül kihányt lovasok, gyalogok, Munkácsban bémenvén, az többivel együtt excursiókat cselekesznek, Kis-Várdát s körülette egynéhány falut felverték, ismét az leleszi sokadalmot is, sok károkat tesznek. Tököly ő nagysága felől igen szaporán hozák kegyelmes uram, hogy térdben-é vagy bokájában meglőtték valami szegedi labancz talpasok Temesvár táján. Még emberem Gyula tájárúl meg nem érkezett, és ha mind arról vagy egyébb dolgokrúl valami hírt kaphatok, megírni, vagy fáczánt szerezhetek, béküldeni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 6. Január. A. 1687.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

O(losz Ferencz m. p.)

P. S. Két regiment dragányok érkeztek kegyelmes uram .... túlrúl az Tisza felé, úgy mondják Munkács ..... küldötték.

Digitized by Google

Kívül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XIII. köt.*)

CLXXIV.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Facile mihi fuit ex litteris Celsitudinis Vestrae, quas debito suscepi honore imaginari summum gaudium, dicit habuisse, quod Agriense fortalitium per tot Annos dominatum a Turcis mediante strictissima occlusione et fauento Deo Caesareanis cesserit victricibus armis, non tantum, imo et foelix augurium in Christianitatis emolumentum quoad ulteriores progressus, cum jam satis innotescat mihi ardentissimum zelum Celsitudinis Vestrae erga bonum publicum. Quod vero concernit meam personam, incrementa honorum omnium meorum metiar ab honore mandatorum Vestrae Celsitudinis qua ardentissime expecto omni momento; immortales referre gratias nec ero intermissurus de notitiis tam humanissime mihi communicatis et ad idem agendum data occasione offerenti promptitudini. De coetero humillime certiorandam hisce aggredior Celsitudinem Vestram, quatenus sub Mungacz appulerim militiam istam visendi causa, quo peracto sine retardatione ulla iter meum Czebinium versus intendam, ibique spero talem habiturum honorem obsequia mea praesentialiter devovere Celsitudini Vestrae, quam diutius molestare nolo, reservans de praesentia plenarie satisfacere et his me debito respectu devoveo. Datum ex Castris sub Mungacz die 12. Januarii 1687. (igy)

Celsitudinis Vestrae obsequentissimus servus

C. Antonius Karafa m. p.

A level hátán: Caraffa General 12. Januarii Anno 1688. (igy) költ levele Munkács alatt.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemeny József, Erd. tört. eredeti lev. XXXII. köt.*)

Digitized by Google

CLXXV.

Hűséges, tökéletes és nékem szelmetes, (=szerelmetes) nagyságos jóakaróm erdélyi király, bőséges imátkozással való köszönetem után.

Ha mi felőllünk akar nagyságod tudni, Istennek hálá hatalmas császárunk, méltóságos fővezér kegyelmes urunk és nagyságod imátkozó szolgálatjára egészségben vagyunk; azonban az közöttünk levő sót és kenyeret látott jó conferentiát én iszem szint meg akarván becsülni, mint igyekeztem én az én rendem szint nagyságod dolgaiban munkálódni, arról nagyságod kapitihája referálhat, semmit nagyságod elméje azon ne haereáljon, hogy talám gonoszakarói lehetnek itt nagyságodnak, mert valamig a nagyságod keze a fényes porta köntöséhez lesz ragadva, mind addig becsületben lészen nagyságod, melyet mi szükség világositani. Isten nagyságodat áldja meg.

Nagyságod híve, fővezér urunk adhaerensi közül

Oszmán aga m. p.

(P. H.)

A levél hátán: Oszmán aga látogató levele idősbik kegyelmes urunknak ő nagyságának szól, Sárosy János uram ő kegyelme hozta Nándor-Fejérvárról Fogarasban Anno 1687. 27. January.

Egyik lapon magyarúl Rosnyai Dávid kezével, másik lapon törökül irt eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXXII. köt.*)

CLXXVI.

Szerelmetes, tökélletes és hű fejedelem asszony!

Istentől nagyságodnak minden jót kivánó köszönetünkben akarok látogatni nagyságodat, ha jó egészségben van nagyságod, abban Isten nagyságodat tartsa meg. Mi is Istennek hála, — hatalmas császárunk és nagyságtok könyörgő szolgálatjára élünk jó egészségben. Nagyságtoknál lévő ismeretségemről nem akarván elfeletkezni, kivántam írnom nagyságtoknak; nagyságtok csendes elmével éljen, mert vala-

Digitized by Google

mig a török porta fénlik, soha nagyságtokra való kegyelmes tekintete be nem húnyik. — Én nagyságtokhoz való hűségemből írom, hogy bátorságosan vigasztalhatja nagyságod a királyt ő nagyságát, mert mind addig mig a török birodalom fenáll, nagyságtok változást nem lát, — úgy higyje nagyságtok. Isten áldja meg nagyságodat.

Nagyságod hű jóakarója, fővezér urunkhoz tartozók közül Oszmán aga.

Ugyanazon kezből származó egykorú jegyzet: Oszmán aga látogató levele kegyelmes asszonyunknak ő nagyságának szól, Sárosi János uram ő kegyelme hozta Nándor-Fejérvárról Fogarasban. Anno 1687. 27. Januárii.

(Török eredetije, a hátlapra irt fordítással az erdélyi Muzeum-egylet birtokában.)

CLXXVII.

Szerető kedves és hűséges barátunk erdélyi király Apafi Mihály barátunk, illendő köszönetünkben barátságosan jelentjük kegyelmednek.

Kegyelmed levelét és ajándékát követje megadta, fővezér urunk ő nagysága mindeneket megértvén, arra írt levelével kegyelmed levelének válaszával kegyelmed követjét visszabocsátotta, valamig kegyelmed ő hatalmasságához hű lesz, kegyelmed dolgaira gondot viselünk. Isten békessége a jó úton járókkal.

Kegyelmed igaz jó akarója fővezér tihája

Mehemmet bég.

Kívül egykorú jegyzet: Fővezér tihája Mehemmet bég levele, Sárosi János uram hozta Nándor-Fehérvárról Fogarasban Anno 1687. 27. Januárii.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú fordítás szerént.)

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

CLXXVIII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram!

Isten nagyságodat számos esztendőkig éltesse, méltóságos házát boldogítsa.

Nagyságodat mint kegyelmes uramot mentest mihelt

Digitized by Google

Nándor Fejérvárról indulásom lött, tudósitani el nem múlattam volna; de csak az egy tolmácsom lévén magam mellől azt el nem küldhettem; Rácz György az lovait eladván azt mind megitta, posta lóról való fermánt szerezvén nekie keziben adtam, hogy posta lovat fogván utánam jőjjön, de azoltától fogva hová lőn nem tudom; elhiszem, vagy ismét kuruczczá lött, vagy labanczczá. Én kegyelmes uram sexta praesentis indultam meg, de nyolcz egész nap Palánkánál az Duna parton kellett hevernem, az Dunán, sem jegen, sem hajón senki nem járhatván; imigy amúgy hozattam által magamot nagy veszedelmek között, társzekerem s minden élésem s egyetmásim az Dunán túl maradván; Isten tudja minemű veszedelmes helyeken, sok félelem között volt utazásom; Isten jó voltából már ma ide érkeztem, az mennyiben az útnak nehézsége és lovaimnak bádgyadása engedi, nagyságod méltóságos udvarában sietni el nem múlatom.

Ezek után Isten nagyságodat méltóságos házával együtt jó egészségben éltesse. Datum ex Ubrés 29. Jan. A. 1687.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz hive

Sárosi János m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

Ered. az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXIX.

Méltóságos erdélyi fejedelem nekünk kegyelmes urunk!

Mi Isten kegyelmességéből nyolczadik praesentis érkezénk ide Szathmárra, melyet megtudván Szink uram bellicus commissarius, mingyárt kommendánttal s több német urakkal együtt jött az szállásunkra, s kérdé hol vagyon az pénz; mi azt mondók, Nagy-Bányán vagyon; miért nem kellett ide hozni, mert a contractusnak continentiája azt tartja? felelink arra: urunk ő nagysága a nemes országgal együtt más becsületes szemilyeket rendelt a pénznek administratiójára, azoktúl bővebb informatiót vehet felőlle, minekünk pedig megparancsolta ő nagysága, az urak ő nagyságok s ő kegyelmek tetszése is az lévén, hogy siessünk Karafa generálhoz ő

Digitized by Google

nagyságához menni; mondá arra Szink uram: A general ő nagysága megparancsolta nekem, hogy az Erdélybül jövő követeket, ha a pénzt ide Szathmárra nem hozzák, ne bocsássam fel ő nagyságához, mivel már a fejedelemnek s az országnak vagyon arra contractusa, cur molestaretis Excellentissimum Generalem, scimus Transylvanorum tergiversationes, s több illetlen szavai is voltak; mi csak azt mondók, nekünk semmi parancsolatunk nincsen a pénz aránt, hanem a generalishoz ő nagyságához akarunk menni, és ha ugyan semmiképen fel nem akar bocsátani, akár csak bocsásson viszsza, hogy mehessünk a mi kegyelmes urunkhoz; ő arra azt mondá, vissza is nem bocsátlak; mondók neki, ha sem fel sem viszsza nem akar bocsátani, arestumban vagyunk hát; felele, absit, non sunt in aresto, hanem mingyárt ír a generálisnak ő nagyságának. Kérők osztán, hogy engedje meg, írjunk mi is ő nagyságának s levelünket küldje el, mondá jó szívvel megcselekszem, mit gondolt osztán, más nap megizené, hogy felbocsát; már mi is Isten kegyelmességébül holnap azon igyekezünk, hogy innét megindúlhassunk, és mennél hamarább continuálhassuk útunkat. Nagyságodat most egyéb hírekrül nem tudjuk tudósítani, hanem meghallván Hajszler, hogy a törökök élést akarnak vinni Egerbe, minden lovas regementivel kiment Debreczenbül, hogy intercipiálja az élést, arra nézve Váradrúl is hatszáz török s háromezer tatár ment eleiben; eddig fogott valami harczok lenni, de mi arrúl még semmit sem értettünk. Ennek utána is kegyelmes uram ha mi oly híreket érthetünk, alkalmatosságunk adatván, nagyságodat alázatosan tudósítani el nem múlatjuk, és előttünk álló dolgainkban teljes tehetségünk szerint hűségesen eljárni igyekezünk. Ezek után Isten nagyságod országlását boldogitsa s szerencséltesse számos esztendőkig szívbül kivánjuk. Szathmár 9. Februarii 1687.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgái s hívei,

Naláczi András m. p.

(Bálintith Sigm)ond*)

*) Az itt állott másik név az összehajtott levél fölbontása alkalmával levágatott s most csak 3 utolsó betüje (*ond*) olvasható. Hogy azonban Naláczi András követ társa Karaffához *Bálintith Zsigmond*

Digitized by Google

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nektünk jó kegyelmes urunknak nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa. Nagyságodnak alázatosan megírtam vala Tökölyinek ő nagyságának Gyulán való lételét; azután ujjobban hozák kegyelmes uram, hogy az váradi négy zászlókkal és maga három zászlóival gyüjtött hadaival, kik az élést akarták vinni Egerben, azokkal együtt Váradra jütt; ott fog múlatni vagy elmégyen még bizonytalan, hanem emberemet küldöttem, és ha mi bizonyost érthetek, vagy mi egyéb hírcim lesznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alászatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok számos esztendőkig jó egészségben. In Somlyó, die 16. Februarii A. 1687.

Nagyságodnak alázatos szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kívül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXXI.

Hűségnek jegye, igazságnak czímere, becsületes barátunk Apafi Mihály király, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Békességes köszönetünkben barátságosan jelentjük kegyelmednek: embertünk által kegyelmed levelét vöttük,

---

volt, kitetszik kettőjöknek Eperjesről 1687. febr. 24-ről a fejedelemhez írt leveléből, mely eredetiben megvan *Gr. Kemény József, Erdély történet ered. lev. XXXII. köt.*

Digitized by Google

megfordíttatván írását megértettük, hogy tudniillik a mely hatalmas császárunk és váradi vitézek számára való faluk kegyelmed birodalmában vannak, azoknak szegénységi, hogy mind hatalmas császárunk adaját (dsizije) s mind egyéb Váradhoz való contributiokat préstáljanak, erősen megparancsolta volna kegyelmed, de az ellenségnek oppressiója miá a szegénség elégtelen volna végbe vitelére és több efféléket is ír kegyelmed. Minden véghelyekben mindazáltal mi is tudjuk mit hozott legyen az idő a szegénységre, de azért a kételenitő szükség is megvan, valamint s valahogy de minden gondolkodás nélkül a szegénség mind hatalmas császár adajának s mind egyéb exactioknak elviselésében fogyatkozást nem tött, mert mi is azon vármegyék szegénségének miben legyen dolguk tudjuk, azoknak tartozás szerint való császári adajoknak és egyéb exactiójoknak administrálásában ím ma s ím holnap ugymond addig késedelmezék kegyelmed, hogy mind eddig is kegyelmed tartózkodása miá bé nem szolgáltaték. Ennyi időtől fogva kegyelmed a fényes portának híve levén, hogy ilyen állapatban ilyen kicsiny dolog aránt gondviseletlenséggel jegyezze meg kegyelmed magát, maga is tudja kegyelmed, hogy az kegyelmedhez nem illik, megadván penig adójokat és egyéb onussokat is supportálván, hogy a szegénységnek kedvezzünk s oltalmazzuk azzal mindnyájan tartozunk, a mi az ellenségnek kártételit nézi, a más alkalmatotossággal a nagy Isten kezében lészen; meg is orvosoltathatik, de órájától kell várni, melyről nem szükséges írni. Summa summarum fővezér urunk ő nagysága ezen dologról kegyelmednek becsületes barátunknak írt, melyet kegyelmednek elküldöttünk: vévén, a minthogy a kegyelmed becsülete azt is kivánja, tartsa ahoz magát és a szegénységen mind hatalmas császár adaját s mind egyéb exactiókat felszedetvén, végbeli kapitányinak parancsolja meg, hogy késedelem nélkül szolgáltassák be, melylyel a fényes portához való hü barátságát láttatik kegyelmed bizongatni. Ha penig még valami más szava lenne kegyelmednek, levele által fővezér urunknak ő nagyságának adjon vég választ kegyelmed.

Isten békessége a jó úton járókkal.

Váradi főtiszt Mehemmed passa.

Digitized by Google

Oldalt: a basa névjegye s pecsége.

Kivül ezen egykorú jegyzet: A. 1687. 3. Marcz. Váradi passa levele ugyan váradi törökök hozták Fogarasban a végbeli adóról.

(*Az eredeti hátlapon olvasható eggkorú fordítás szerint az erdélyi Muzeum egylet birtokában*)

CLXXXII.

Hü és tökéletes szerető barátunk erdélyi fejedelem Apafi Mihály, barátságos köszönettel jelentjük kigyelmednek.

Kegyelmed levelét vöttük, írását megértettük, kapitihájától is fövezér kegyelmes urunk ő nagysága mindeneket megértett, nyilván való dolog, hogy kegyelmed dolgaiban munkálodtunk, intjük azért kegyelmedet, hogy a fényes portához való hüségében maradjon meg. Isten békessége a jó úton járókkal.

Kegyelmed jó akarója cancellarius
Mehemmed Effendi m. p.
(P. H.)

Anno 1687. 24. Martii Rácz János hozta Sárkánban, portai cancellárius levele.

Egykorú fordítás, Rozsnyai Dávid kezével írva, az eredeti török levél hátán, az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. levelekben XXXII. köt.*)

CLXXXIII.

A Jézushoz tartozó nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a Messiást valló nagy rendek között választatott, káromló népek gyülekezetinek dolgainak igazgatója, szelidséggel összeköttetett méltóságnak takargató gazdája, örömmel való jó igyekezettel kalandzkodó vezér, hüségnek jegye, tökéletességeknek czimere, mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Békességes köszönettel jelentjük kegyelmednek; levelét vöttük, írását s kapitihájának relatioját megértettük, az Istent szolgáló szegénységet nyomorgatóknak megfizet Isten,

Digitized by Google

kegyelmed penig hatalmas császárunkhoz való hüségével keresse kedvét ő hatalmasságának, Isten kegyelméből ő hatalmassága szárnyai alatt megnyugszik kegyelmed; a mint kegyelmed kapitihája jelenti az adó kész, kihez képest tovább ne késleltesse, hanem a szokás szerint követje által inditsa meg kegyelmed, ezaránt értse egymást kigyelmetek a tömösvári méltóságos vezér Ibrahim passával ő kegyelmével, hogy arról való parancsolatja szerint elegendő lovas kiséröket rendelvén melléje, jó securitással jöhessen kegyelmed követje ide. Azonban minden dolgairól ottan ottan tudósits bennünket. Isten békessége a jó úton járókkal. Költ Nándor-Fejérváratt.

Fővezér Szulimán passa.

Kivülröl: 1687. Marcz. 24. Fővezér levele Rácz János hozta Sárkányba.

(*A váczi könyvtárból Cserkúti Czech József közleményéből.*)

CLXXXIV.

Cselekedettel és erkölcsesel hü és állhatatos erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Barátságos hüséggel jelentjük kegyelmednek, hüséggel teljes kegyelmed kedves levelét, hasonló kedvességgel vöttük, valamig kegyelmed a fényes portához tartozó mostani engedelmességét továbbra is hasonló hüséggel continuálja, itt eshető kegyelmed occurrentiáira reménysége felett lészen gondoskodás és mindenben barátságos jó akaratunkat meg fogja tapasztalni. Továbbra való dolgáról is tudósítson kegyelmed, s tehetségünk szerént szolgálatunkban meg nem fogyatkozik. Isten békessége a jó úton járókkal.

Kegyelmed jóakarója régi

Mehemmet tihája.

Kivül, egykorú jegyzet: A. 1687. 24. Marcz. Rácz János hozta Sárkánban, fővezér tihája látogató levele.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú fordités azerint.)

(Eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CLXXXV.

A Jézust követő nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. szomszéd barátunk erdélyi király Apafi Mihály! kit Isten stb.

Barátsághoz illendő köszönetünk után látogatjuk kigyelmedet s azonban jelentjük, hogy mivel te mostani hatalmas császárunknak igaz híve vagy barátságunk szerént szeretettel teljes levelünket küldöttük kegyelmedhez, melyből legyen tudtodra, hogy directiomban levő Jenőhöz tartozó szegénség jövén hozzám, deplorálák, hogy holmi útáló s kóborló latrok kegyelmed birodalmában a sebesvári kapitány zászlója alatt Ispán és Zám nevő falukban lakók, ottan ottan Jenő és Lippa vidéki szegénységre kiütvén javokban zsákmánt vetnek, prédálják s vesztegetik mindenképen őket, és midőn utánnok vagynak, kegyelmed határiban recipiálják magokat, mely dolgot, hogy barátságosan megírjunk kegyelmednek, alázatosan kérvén bennünket, azon latrokat nevek szerént regestrálván ím kegyelmed kezében küldöttük; melyet vévén, kérjük kegyelmedet, igen szorosan inquiráltatván felőllök, másoknak példájokra exequáltasa őket, ha a mi directiónkban is laknék olyan, ki kegyelmed pártjának kárára exorbitálna, regestraltassa kegyelmed is és kivánatos levelével tudósítson bennünket és kézre kerittetjük s valakik szomszédságink szegénségit vesztegető latroknak találtatnak exequáltatjuk is őket, ugyanis a szegénység csendessége nem utolsó dispositio. Kegyelmed ez aránt való industriáját mind én mind kegyelmes uraim kegyelmedtől kedvesen veszszük; azonban minden egyéb dolgokról s jó egészségről is kedves lenne kegyelmed írása. Isten békessége a jó úton járokkal.

Költ Jenőben. Vezér Mehemmed passa.

Oldalt: Mehemmed basa névjegye s pecséte.

Kivül, egykorú jegyzet: A. 1687. 29. Marcz. Jenei passa levele Fogarasban jött holmi latrokról.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú fordítás szerint.)

(Eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

Digitized by Google

CLXXXVI.

Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Prudentes et Circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram! Gyeröffi uram megbetegedvén rendeltük ő kegyelme helyében portai főkövetségre Sárosi János itélő mester hivünket, minthogy peniglen ő kegyelmének hirtelen való indulásához képest készületi nincsen, parancsoljuk hüségteknek kegyelmesen és serio, az ott szekereskedő emberekkel conveniáljon, kik, nyolcz jó erős hámos lovakkal két kocsisokkal, azon alkalmatosságra kévántató szükséges költséggel, jó készülettel jőjjenek ide menten. Azomban az uj kapihia számára is igen sietséggel jó erős kocsit készittessen hüségtek, az minémüt egyébkor is szokott készittetni, négy jó erős lovakot is bocsültetvén, melyeken azt az útat megirt kapichihánk megjárhassa, új hámokat adatván és egy kocsist is rendelvén azon kocsi mellé. Ezen materia körül lévő hüségtek expensáiról minden okvetetlen contentáltatjuk hüségteket. Emellett az adó alá való szekereket is minden haladék nélkül küldje hüségtek Szebenben. Secus non facturi. Datum in Arce Nostra Fogaras 10. Mensis Aprilis A. 1687.

M. Apafi m. p.

Eredeti, Apafi által aláírt, később azonban kitörlések és toldások által így változtatott példány, mely fogalmazványnak tekintendő, az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXXVII.

a)

Az császárnak portára.

Potentissime ac Invictissime Imperator: Domine Domine benignissime, Clementissime!

Et si afflictum hoc Regnum Transylvaniae, partim expeditione bellica ad firmissimum altae nominatae Majestatis Vestrae mandatum suscepta, partim vero continuis excubiis

Digitized by Google

ad coërcendas et reprimendas hostium confiniorum excursiones dispositis, maxime vero annonae frumentorumque nimia caritate non nihil fractum, distractum ex haustumque sit, pro debitis tamen perpetuae fidelitatis meae contestandae argumentis nocturna diurnaque cura mea in id intenta allaboravi tantum, ut annualem Transylvaniae censum colligi et congeri procuraverim; eundemque per Ablegatum meum solennem praesentium exhibitorem Generosum Georgium Gyerőffi de Gyerő-Vásárhely Comitatus Dobocensis Comitem Supremum ex primoribus Regni ad id deputatum in Fulgidissimum Imperatoriae Majestatis Aerarium administrandum, eidemque non nulla Majestati Vestrae humiliter proponenda committens transmisirim. Quocirca Imperatoriam Majestatem Vestram humiliter exoro, quatenus annotatum Ablegatum meum oculis clementiae suae excipere, et verbis ejus nomine meo referendis fidem indubiam adhibere, optataque cum resolutione eundem ad me remittere, ac tributum regni Transylvaniae medio illius administratum clementer acceptare, me denique et regnum hoc Imperatoriae Majestatis Vestrae haereditarium favore suo complecti dignetur. Factura rem Deo gratam et paternae Clementiae suae consonam. In reliquo Majestatem Vestram ad prosperos rerum suarum successus divinae protectioni commendo. Datum.

Potentissimae ac Invictissimae
Imperatoriae Majestatis humilimus semperque fidelis servus.

b)

Az fővezérnek.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Domine mihi Colendissime!

Licet multis rerum Transylvanicarum vicissitudinibus, ac inprimis bello tam foris quam domi gerendo, attenuata regnicolarum fortuna frumentorumque nimia penuria non nihil impeditus sim, quo minus annuale colligi posset Transylvaniae tributum. Nihilominus pro devotione mea erga Fulgidissimam Portam declaranda eam adhibui curam, ut dictum tributum colligi et congeri facere, idemque per exhibitorem

Digitized by Google

praesentium Generosum Georgium Gyeröffi de Gyerö-Vásárhely Comitem Comitatus Dobocensis Supremum, ex primoribus regni Transylvaniae, Ablegatum meum solennem ad eandem Portam et Fulgidissimum Suae Majestatis Aerarium administrandum transmittere possem. Cui nonnulla Excellentiae Vestrae humiliter proponenda committens, nolui ut idem in praesentiam ejusdem Excellentiae vacuus procederet. Quocirca ab Excellentia Vestra supliciter oro et obsecro, ut meum in se affectum non ex munusculi quantitate, sed candoris in se mei sinceritate metiri; praefatumque fidelem meum serena fronte excipere et verbis ejus nomine meo proponendis fidem indubiam adhibere, ac mea et afflictae hujus Regni Transylvaniae negotia coram Potentissima Imperatoria Majestate promovere et optatam resolutionem ad maturandas occasiones suppeditare ne dedignetur. Quo facto Excellentia Vestra paternae in me benignitati satisfaciet, divinamque benedictionem in se arrivabit; et me totumque Regnum Transylvaniae pro foelicibus rerum suarum successibus Deum exorandum obligabit. Eidem de reliquo Divinam benedictionem animitus apprecor. Datum.

Excellentissimae ac Illustrissimae Dominationis Vestrae humilimus et obsequentissimus servus.

c)

Interpres uramnak.

Illustrissime Domine, Amice nobis benevole!

Licet variis rerum Transylvanicarum vicissitudinibus, ac inprimis bello tam foris ex fulminatorio Potentissimae Imperatoriae Majestatis mandato, quam domi ad insolentias hostium confiniorum reprimendas suscepto, attenuata et exhausta Regnicolarum fortuna, maxime vero frumentorum penuria non nihil impediti sumus, quominus annuale colligi et congeri posset Transylvaniae tributum; nihilominus tamen pro nostra et Regni Transylvaniae devotione erga Fulgidissimam Portam Otthomanicam verificanda, nocturna diurnaque cura nostra adhibita factum est, ut dictum tributum pro anno praesenti collectum congestumque sit, et consequenter per latorem praesentium Generosum Georgium Gyeröffi de Gyerö-Vásárhely

Digitized by Google

Comitem Comitatus Dobocensis Supremum, Ablegatum nostrum solennem, ad fulgidissimum Suae Majestatis Aerarium administrari transmissum, cujus medio Vestrae quoqe Illustritati officia nostra deferri, et nonnulla ore tenus proponi injungentes, noluimus ipsum in praesentiam Illustritatis Vestrae vacuum prorsus et inanem procedere. Quocirca Illustritatem Vestram amice rogamus, ut nostrum in se affectum non ex munusculi quantitate sed candoris in se nostri veritate metiri, praefatumque fidelem nostrum benevole acceptare, et verbis ejus nomine nostro repraesentantis indubiam fidem adhibere, ac nostra et afflicti hujus Regni Transylvaniae negotia suo loco et tempore promovere, ac pro sua dexteritate occasiones optatam maturandi resolutionem suppeditare ne graveretur. Factura Illustritas Vestra rem nobis et huic Regno Transylvaniae gratam et acceptam, omnibusque gratificandi studiis demerendam. Et his Illustrissimam Dominationem Vestram Divinae protectioni commendamus. Datum.

Illustrissimae Dominationi Vestrae ad officia parati.

d)

Az fővezér tihájának.

Illustrissime Domine, Amice mihi benevole!

Pro debitis perpetuae fidelitatis meae contestandae studiis nocturna diurnaque cura adhibita eo rem perduxi, ut ordinarium Regni hujus Transylvaniae Impratoriae Suae Majestatis haereditarii tributum pro anno praesenti colligi et congeri, idemque per Ablegatum meum solennem praesentium exhibitorem Generosum Georgium Gyerőffi de Gyerő-Vásárhely Comitatus Dobocensis Comitem Supremum, ex primoribus regni fidelem nostrum, in Fulgidissimum Potentissimae Imperatoriae Suae Aerarium transmissum administrari procuraverim. Medio cujus Vestram quoque Illustritatem officiosissime salutare et nonnulla ore tenus repraesentare demandans, nolui ipsum in praesentiam Illustritati Vestrae simpliciter et sine munusculo levidense expedire. Quamobrem ab Illustritate Vestra enixius contendo, ut non munusculi quantitem, sed affectus in se mei candorem aestimare, et oblatum munusculum aequo

Digitized by Google

animo accipere, praefatumque fidelem meum benevole admittere, et verbis ejus nomine meo referendis indubiam fidem adhibere, ac mea et afflicti Regni hujus Transylvaniae negotia in conspectu Potentissimae Imperatoriae Majestatis et Excellentissimi Domini Supremi Vezirii interpositione sua et intercessione efficaci promovere, occasionesque optatam resolutionem maturandi subministrare velit haud gravatim. Factura est Illustritas vestra rem mihi et toti Transylvaniae multis gratificandi studiis recompensandam. Eidem de reliquo firmam valetudinem et prospera quaeque comprecor. Datum.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus servire paratus.

e)

Már következik hat diványt ülő vezéreknek ezen tihajának szóló levélnek formában való írás, kevés változtatásival, vagy elhagyásával némely szóknak.

Kik közzé is számláltatnak az kajmekám és teffthedár passák is.

Kiknek is promissajoknak kell lenni ekképen :

Illustrissime Domine Amice mihi observandissime!

Ezenkivül osztán per consequens.

Az réz effendinek sive cancellariusnak.

Csausz passának.

Kis tészkercsinek sive vice secretariusnak. Nagy tészkercsinek, sive főcsecretariusnak és kapus-lár tihájának mind egy formában való írás modo proxime praetacto, praeterquod : Nobis benevole.

NB. Az mufftinak való praemissának változása is csak abban observáltatik hogy : Sanctissime Domine Muffti, Domine mihi honorande.

És az seriesben is, az hol occurálni találtatik, sanctum nomennel kell compellálni.

Subscriptioja peniglen. Sanctitatis Vestae Observantissimus.

Digitized by Google

Ezeknek peniglen úgy adta Székely László uram előmben, hogy mind is ajándékoknak emlékezetinek kell forogni az levelekben is és re ipsa is.

Az kijövő kapitihának is kell talám valamit írni.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXXVIII.

Expeditiones occasione tributi ad portam Ottomanicam transmissi Anno 1687. 24. Aprilis.*)

a)

Turcarum Imperatori.

Potentissime ac Invictissime Imperator Domine Domine benignissime Clementissime.

Quanquam afflictissimum hoc regnum Transylvaniae partim expeditione bellica ad mandatum Imperitoriae Majestatis Vestrae aliquot vicibus suscepta, partim continuis excubiis ad coërcendas hostium cervicibus Transylvaniae imminentium incursiones ac depopulationes attenuatum exhaustissimumque et ad incitas sit redactum : Nihilominus vix eluctatis omnibus illis dificultatibus, quae obicem ponere poterant, totis viribus ac nervis allaboravi, quatenus annualem Transylvaniae censum, pro contestanda incontaminata mea et Regni mei erga Fulgidissimam Portam devotione ac fidelitate, (quae tanta est, ut vel apud posteros quoque illustre fidelitatis meae ac Regni Transylvaniae perhibeat ac exhibeat documentum) colligi et conquiri, in tali monetae specie, quali perarduis istis licuit temporibus, procuraverim, ac per Legatum meum solennem Generosum Joannem Sárosi de eadem, Magistrum Prothonotarium, ex regni Proceribus ad id deputatum, administraverim. Humillime orans Imperatoriam Vestram Majestatem Regnum nostrum Transylvaniae, una cum partibus Hungariae eidem incorporatis, a Majoribus illius in deliciis Porradisi requiescentibus ad eandem devolutum, more eorundem

*) Oldalt jegyezve más kézzel : Legatus Joannes Sárosi.

Digitized by Google

gloriosae recordationis Imperatorum, in antiquis avitisque immunitatibus et canonibus mecum clementes conservare, illibatam meam regnique devotionem cordi sumere, Legatum etiam meum in Augustissimum suum conspectum admittere, benignissimaque resolutione remittere dignetur. Efficiet Imperatoria Vestra Majestas sua hac clementia, ut Deo conditori coeli et terrae ego regnique hujus incolae universusque status pro fortunatae foelicissimaeque Imperatoriae Majestatis vitae diuturnitate fortunatissimisque successibus vota nuncupemus. Datum. . . .

Potentissimae ac Invictissimae
Imperatoriae Vestrae Majestatis
humillimus fidelis ac devotissimus servus.

b)

Supremo Vezirio.

Excellentissime Domine Supreme Vezire, Domine mihi colendissime.

Quanquam afflictissimum hoc regnum Transylvaniae, partim expeditione bellica ad mandatum Imperatorium aliquot vicibus suscepta, partim continuis excubiis ad coërcendas hostium cervicibus nostris imminentium incursiones ac depopulationes exhaustissimum sit ac ad incitas redactum. Nihilominus vix eluctatis dificultatibus, quae obicem ponere poterant, totis viribus ac nervis allaborari, quatenus annualem Transylvaniae censum, pro contestanda incontaminata mea erga Fulgidissimam Portam devotione, (quae tanta est, ut apud posteros quoque illustre fidelitatis meae ac regni Transylvaniae exhibeat documentum) colligi et conquiri, in tali monetae specie, quali perarduis istis licuit temporibus, procuraverim, ac per Legatum meum solennem t. t. administraremus. Obnixissime ab Excellentia Vestra desiderans contra, immemorialem observantiam testatam erga Portam Fulgidam meam ac juxta Transylvaniae fidelitatem tam Excellentia Vestra cordi sumere, quam Imperatori nostro Potentissimo suis coloribus declarare ne dedignetur. Proinde ne antedictus meus Legatus Excellentiam Vestram absque ulla t(es)tificatione meae erga eandem promptitudinis . . . . . debitae synceritatis accederet, munuscu-

Digitized by Google

lum etiam hac occasione Excellentiae Vestrae duxi offerendum, confidentissime, ac ea qua par est observantia postulans, n(on) munus istud levidense sed meam devotionem animique mei sincerum candorum intueatur, Legatum meum excipiens benevolo prosequi vultu ac negotia mea regnique Transylvaniae Excellentiae Vestrae demisse proponenda efficacissime promovere, ac desiderata cum satisfactione remittere ne gravetur. Ego quoque cum universis regni Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum statibus quibuscumque gravitudinis obsequiis Excellentiae Vestrae favorem reservire conabor, ac pro ejus foelicitate vitaeque fortunatae diuturnitate vota Deo nuncupabo. Excellentiae Vestrae servitor obsequentissimus.

Hátára jegyezve más kézzel: Az adó bévitelinek idején expediált levelek párja A. 1687. Aprilis.

Sárosi János uram követségében.

Egykorú fogalmazvány az erd. Muz. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CLXXXIX.

Illustrissime Domine Amice nobis observandissime!

Quanquam afflictissimum hoc Regnum Transylvaniae, partim expeditione bellica ad mandatum Imperatorium aliquot vicibus suscepta, partim continuis excubiis ad coërcendas hostium cervicibus nostris imminentium incursiones ac depulationes, exhaustissimum sit ac ad incitas redactum. Nihilominus vix eluctatis difficultatibus, quae obicem ponere poterant, totis viribus ac nervis allaboravimus, quatenus annualem Transylvaniae censum pro contestanda incontaminata nostra erga fulgidissimam Portam devotione, (quae tanta est, ut apud posteros quoque illustre fidelitatis nostrae ac Regni Transylvaniae exhibeat documentum), colligi et conquiri, in tali monetae specie, quali perarduis istis licuit temporibus, procuraremus, ac per Legatum nostrum, solennem Generosum Joanem Sárosi de eadem, Magistrum Prothonotarium ex Regni Proceribus ád id deputatum, administraremus, medio cujus

Digitized by Google

vestram quoque Illustritatem officiose salutantes, et nonnulla oretenus etiam referenda committentes, pro testificatione nostrae erga eandem amicitiae et promptudinis munusculum etiam Illustritati vestrae duximus offerendam. Confidentissime Illustritatem Vestram petentes contra, immemorialem observantiam testatam erga Portam Fulgidam nostram ac juxta Transylvaniae fidelitatem tam Illustritas Vesta cordi sumere, quam coram Potentissimo et Invictissimo Imperatore Excellentissimoque Domino Supremo Vezirio sua interpositione prout meretur declarare, ac verbis antelati nostri Legati indubitatam adhibendo fidem negotia nostra Regnique Transylvaniae efficacissime promovere, occasionesque optatam resolutionem maturandi subministrare ne gravetur. Nos quoque cum universis regni statibus quibuscunque gratitudinis studium Illustritatis Vestrae recompensabimus officiis. Faustissima quaeque in reliquo eidem apprecamur. Datum in Arce nostra Fogaras die 25. Mensis Aprilis Anno Domini 1687.

Illustritatis vestrae ad officia parati

M. Apafi m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CXC.

Excellentissime Domine Nobis observandissime.

Dedimus in mandatis nostro ad Serenissimum Poloniae Regem Ablegato Magnifico ac Generoso Balthasari Macskási Consiliario nostro intimo et Comitatus Szolnok interioris Supremo Comiti fideli syncere nobis dilecto, ut postquam in Aula Suae Majestatis perveniret, Excellentiae Vestrae honorem debitum exhibeat, Eandemque nomine nostro officiose salutet. Confidenter rogatam habentes, si qua in re Vestra Excellentia a praelaudato ablegato nostro requisita fuerit, facile assistere ne gravetur. Factura est Vestra Excellentia quod gratis pensaturi sumus officiis. Eandemque Divinae recommendemus protectioni. Datum in Arce nostra Fogaras 26. Aprilis A. 1687.

Excellentiae Vestrae ad officia parati M. Apafi m. p.

Digitized by Google

Kivül : Exeellentissimo Domino Joanni Christophoro Zierovszki, Libero Baroni in Zierova, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatís Consilario, ac ad Serenissimum Poloniarum Regem Ablegato etc. Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXXII. köt.*)

CXCI.

Excellentissime Domine nobis observandissime.

Habet a nobis instructionem Magnificus ac Generosus Balth. Macskasi consiliarius noster intimus, Comitatus Szolnok interioris supremus comes et ad Screniam Poloniae Regiam Majestatem ablegatus ut Vestrae Excellentiae honorem exhibeat ac nomine nostro officiose salutet. Cujus occasione Vestram Excellentiam amantissime rogamus, si qua in re bene volentia Vestrae Excellentiae praelatus ablegatus noster desideraverit ne gravetur ei facile assistere. Factum est Vestra Excellentia quod mutuis pensaturi sumus officiis eundemque Divinae recomendamus protectioni. In Arce mea Fogaras 28. Aprilis 1687.

Excellentiae Vestrae ad serviendum paratus.

Kivül : Excellentissimo Domino Marchioni de Bethune, Ordinum Christianissimi Regis equiti. Domino Amico Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CXCII.

Serenissime Princeps Elector Domine et Amice colendissime.

Redux foeliciter ex sua expeditione vir Nobilis et Clarus Stephanus Kolosvári Collegii Albensis Professor, retulit mihi syncere christianum Serenissimae Dilectionis vestrae erga me affectum et saluti regni mei consulendi studium; pro quo mutuis semper Serenissimae Dilectioni vestrae obligatissimus ero servitiis. Est mihi animus ut iterato expressum ad Serenissi-

Digitized by Google

mam Dilectionem vestram expediam: antequam tamen favente Deo hoc facere possem; quando quidem declinatus ad pejora hujus regni status inter extrema sit positus, Serenissimam Dilectionem vestram confidentissime requirendam volui, quatenus ex naturali in rem Christianam zelo et fervidissima erga Sanctam puram Religionem nostram obligatione dignetur (bene docendis et inducendis ad hanc causam aliis quoque Serenissimis sibi colligatis Principibus) coram Sacratissimo Romanorum Imperatore diligentissime instare, ut occasione tam foelicis Suae Sacratissimae Majestatis contra Turcas operationis, alioquin etiam a Turcis valde oppressi ne opprimamur, nullisque quartiriis, portionibus et tributis, (si quidem jam major pars ditionis meae triennali Germanorum quarterio enervata est), oneremur, verum inviolate in omnibus antiquis juribus, corporis ac animae libertatibus, approbatisque constitutionibus conservemur. Qui a tot annis sub jugo Turcico pacifice permansimus, ne deficiamus violentia armorum Christianorum. Factura est Serenissima Dilectio vestra opus Deo gratum, Christiano et tamen afflicto hujus regni populo salutare, a me vero perpetuis et obsequentissimis recompensandum servitiis. Quam interea divinae comitto providentiae. Datum in Arce nostra Fogaras 28. Aprilis 1687.

Serenissimae Dilectionis vestrae Amicus studiosissimus ad serviendum paratus M. Apafi m. p.

Kivül: Serenissimo ac Potentissimo Principi Domino Friderico Vilhelmo, Dei gratia Marchioni Brandenburgiensi, Sacri Romani Imperii Archi Camerario, et Principi Electori Prussiae, Magdeburgi, Juliae, Cliviae, Montium, Setini, Pomeraniae, Cassuviorum Vandalorumque nec non in Silesia Crosnae et Carnoviae Duci, Burgravio Norimbergensi, Principi Halberstadij, Mendae et Camini, Comiti in Hohenzollrern Manae et Ravemspergi, Domino in Ravenstein, Lavenburg et Butor. Domino et amico mihi Colendissimo.*)

Pecsétes példány, mely Gy.-Fejérvártt 1686. nov. 14-ről kelt, de melynek szövegében némi pótlás van s kelete meg van változtatva.

Eredetije az erd Muz. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

---

*) Ugyanezen kelettel, (1686. nov. 14-ről 1687. april. 28-ra változtatva) van Apafinak a svéd királyhoz ezen ügyben intézett levele, mely a közlöttől csak némely kifejezésekben tér el. *U. o. XXXII. kötet.*

Digitized by Google

CXCIII.

Kegyelmes uram!

22. praesentis ebédkor, az mely nap az kapucsi reggeli hyolcz órakor elindula, érkezék az adó bizonyos indulása és jövetele felől ebédkor az nagyságod commissiójával Kóródi uram, melyet elolvasván mingyárást Skerleth uramhoz sietséggel felmenék; ő kegyelme szállásáról magával együtt kapura; ő kegyelme elsőben hírt tévén az kihajának, béhivata, az adó indulásának terminusát megjelentém, és valóban reménségem kivül való kemény válaszom lőn, s igen indulatosan azt mondá: Ez előtt fél esztendővel itt kellett volna az adónak lenni, másszor is eleget mondtál te olyat, de semmi sem tölt benne, úgy hiszem ez is csak olyan igaz mint az többi, meghozza az kapucsi mikor megjő, hozzák-é avagy nem, s annak akkor hitelt adunk. Innét Skerleth urammal menvén az Misziri passa szállására, holott az vezér is vala, az császárhoz másnap expediálandó referendarius, Skerleth uram az vezérnek hírt tőn az dolog felől (reserválván az egyéb dolgokat másszorra), az holott is semmivel külömb válaszom nem volt, és jóllehet ez előtt csak legkissebbik dologban is, mikor nagyságod embere avagy parancsolatja hozzám jött, mindjárt vezér eleiben admittáltattam, de most csak contemnálván relatiómat, abban semmi sem telék.

Ezelőtt harmad nappal dél tájban Kóródi urammal együtt az kihája ismét hivatván, eleiben le ültete Skerleth urammal, s két törökül írott levelet forgatván keziben, kérdé: Van-é híreddel, hogy az erdélyi határban dobot ütöttek és egynéhány zászlót emelvén az erdélyiek, hatalmas császárnak két palánkjára, Facsatra és Varadinra, diversis vicibus rájöttek, s egy hajnalban rá ütvén meg akarták venni, melyet el nem követhetvén az városát elégették. Mondék: semmit abban nem hallottam. Kérdé tovább: Hát az posta hallotta-é? Ki ex praecedenti informatione mondá: Dentán létiben hallotta, hogy egy török beszéllett volna olyat. Mondá ismét: Gondolod-e hogy azon dolgot az fejedelem hírivel s akaratjával cselekedték volna? Mondék: Arról felelék, sőt az

Digitized by Google

életemet is oda merném kötni, hogy az én kegyelmes uram ő nagysága hírivel, vagy akaratjából olyat nem cselekedtek, ő nagysága is olyan gondolattal ne legyen. Meglehet az, hogy az mostani háborúságos időben valami futott népből álló tolvajok öszveadták magokat, kik szintén úgy Erdély szélyiben, mint az török birodalomban tolvajkodnak, Erdélyben az török nevezet alatt, Törökországban az erdélyi nevezet alatt; de csak abból is ő nagysága meggondolhatja s elhitetheti magával, nincs az én kegyelmes uramnak abban híre; hogy merte volna az én uram, vagy valamely erdélyi nagy ember azt megcselekedni, még penig olyan evidenter, hogy hatalmas császár országában zászlót emeltetett volna, és bizonyos határral megkülömböztetett azon egy császár országára s abban lévő palánkira rá küldötte volna, s azokat pusztitotta volna. Melyre mónda: Távol legyen, mert olyan gondolattal én is nem vagyok, és el is hiszem bizonyosan, afféle lator emberek dolga.

Kérdé ismét, azon leveleket forgatván. Micsoda ember Erdélyben az a Márkuly, ismerem-é. Mondám: Soha hírit sem hallottam, minthogy nem is. Úgy Kóródi uram is; ő kegyelmit továbbra is kénszerité, mondja meg micsoda ember, de akkor is csak úgy felele. Ezek után szavait így concludálá: Mikor az posta elmegyen, írjam meg nagyságodnak, afféle alkalmatlanságoknak eltávoztatásáról parancsoljon nagyságod az végbeli tiszteinek, eddig tiszván megmaradott nagyságod jó híre neve az portán, meg ne mocskoltassék; ha lehet, nagyságod az olyan tolvajokat üzesse, kergettesse, s az kiket közüllök megkaphat, kemény halállal megbüntettesse. Melyre mondék: Mint más részeiben is nagyságod az országnak afféle dolgokat igen szorgalmatosan elszokott követtetni, úgy ott is, ha valakiket közüllök kézre kaphatni, megcselekedteti, de olyan kietlen erdőben van azoknak lakások, hogy ha oda recipiálhatják magokat, egész Erdélyországa is onnét nem hiszem kivehetné.

Skerleth uram tegnap este hivatván ismét, mondá: Az kihaja elfelejtette volt az ő kérdésire ezen materiában tött feleletimet az vezérnek ő nagyságának referálni, hanem ő kegyelmit hivatván az vezér, ő kegyelme mind két részről tött

Digitized by Google

kérdéseket és feleleteket, az vezérnek referált; helyin hadta s meg is mondta, maga is olyan ítélettel nincsen nagyságod felől, mint Kóródi uram expediáltatásakor megmondá.

Tegnap előtt érkezvén Ibraim passa embere Tömösvárról az vezérhez, meghozta hogy nagyságod embere az adó jövetelinek hírivel oda érkezett, melyre való nézve remittálván az vezér in aliqua parte indignatioját, ismét Skerleth uramot hivatta, s ő kegyelmének megparancsolta, hogy jóllehet írta nagyságod, hogy az clavissal írott Rácz János uram által kivitt dolgokra ide jövő főkövetje által resolvál, de nagyságodnak ismét azon dolog felől Skerleth uram is írjon s én is írjak, de mivel Skerleth uramnál clavisok nem voltak, teczszék mind két részről, azon intimatiót én írjak meg nagyságodnak clavissal, melyeket ő kegyelme szóról szóra igy dictála.

Anxie ferre Vezerium dilationem istam velle ut Celsitudo tua curam Ungarorum suscipiat, patrocinium acceptet, atque praedecessores suos imitata Imperatorium servitium contra Germanos promoveat, Celsitudini tuae nullum alium ante haberi posse, non denegari pecuniam aut militias, omnia necessaria praesto fore ita annuente Imperatoria Majestate, cujus promissio occupata per conjunctionem Ungarorum permitti potestati Transylvanorum. Imperium ottomanicum attentius imposterum rem esse gesturum. Praesenti anno confluentium exercituum multitudinem aliunde satis intelligi posse. Non semper eadem fortuna usuros esse Germanos, praelii fortuna bella decerni, tolerantia addat communi operi manus alumnus potentissimi Imperatoris. Ab imperio nihil illi defecturum.*) Ezek kegyelmes uram melyeket Skerleth uram által s én általam is az fővezér ő nagysága nagyságodnak intimáltatni parancsolt. Ezeket kegyelmes uram már elvégeztem vala, mikor ismét az estve az

*) A ritkitott szavak titkosan számjegyekkel írva.

Digitized by Google

táborba kihivata, ott állván maga is Kóródi uram, és elsőben is ő kegyelmit kérdé az adó jövetele felől, melyre ő kegyelme felelvén, az vezér azután mondá: nagyságod olyan gyengén ne gondolkodjék effelől az birodalom felől, hogy egynehány várat tőlle elvettek, s már arra való nézve desperáljon, elő számlála az után sok országokat, birodalmakot, melyek kezinél vadnak, s azt mondá: Ötször, hatszor, tizszer is elveszesse az harczot, de megforditja Isten, és hiszszük hamarább kifárad az német ebből az hadakozásból, hogy sem mint mi. Azért az urad is azt előtte viselje, hogy miolta Erdély hatalmas császár köntössit megcsókolta, soha senki az erdélyi fejedelemséget annyi ideig nem bírta, és szolgált is az urad hatalmas császárnak, igazán megvalljuk, de már három esztendők alatt semmit sem. Azért hatalmas császár azt kévánja, hogy személy szerént mutassa meg az idén emberségét, tegye le az félelmet, fogjon hozzá az dologhoz, legyen bátor szivvel és az mint az minap te általad, és most is mind Skerleth Oglu által s mind te általad ujjolag megirattam, semmiből fogyatkozása nem lesz, meglátja csak az nyáron mik mennek végben. Ezek után kegyelmes uram megparancsolá, hogy ha nagyságod az adót meg nem indította, azt minél hamarább megindítsa s ide küldje, mert sok idővel ennek előtte itt kellett volna lenni.

Azután az facsati és váradini dolgot hasonló kérdések által az egy Markulynak kérdésin kivül hozá elé, mint szintén az kihaja, holott is mint az szerént feleltem, s maga is mondá: eddig sem hitte, s most is olyan itélettel nagyságod felől nincsen. Az latrok persequáltatása felől is, mint az kihaja meghadta vala, az szerént parancsola.

Meghagyá kegyelmes uram azt is, nagyságodnak megírjam, ide nagyságod embereit gyakrabban jártassa, ne úgy mint eddig, és mind német s lengyel országi dolgokról ide nagyságod gyakor tudósításokat küldjön.

Kegyelmes uram írja nagyságod, hogy ez előtt is megirta nekem, hogy Karafához két követit küldte, nagyságodat alázatosan követem mint kegyelmes uramat, abbeli irását

Digitized by Google

nagyságodnak nem láttam, és nem is látván semmi hasznát abbeli propositiomnak, azt nem is említettem.

Az vezér kegyelmes uram tegnap szálla ki sokkal nagyobb pompával mint Drinápolyban. Az mely hadak eddig érkeztek, azokat mind Péter-Váradjához praemittálja, holott az Dunán hídat csináltata. Ezek kegyelmes uram, melyeket mostani alkalmatossággal nagyságodnak alázatoson meg kelleték jelentenem. Kévánom az ur Istentől, nagyságodat s méltóságos fejedelmi házát sok időkig virágoztassa. Nándor-Albae 29. Aprilis 1687.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

(Bal)ó Mátyás m. p.

P. S. Kegyelmes uram még az mikor Rácz János uram elment, akkor ment el az fermánynyal az csausz, hogy az bátorságos adó és követ eljövetelit procurálják, csak Temesvárra . . . . . abban fogyatkozás nem lesz.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, természet szerént való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatoson.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXII. köt.*)

CXCIV.

Szerető kedves barátunk erdélyi király Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Kegyelmed fényes portához való hűsége szerént békességes végű köszönettünknek ajánlásával jelentjük kegyelmednek hűségesen: ennekelőtte méltóságos fővezér urunkhoz ő nagyságához küldött levelében írta vala kegyelmed, hogy az erdélyi adót elkészitette volna, de a talpon álló ellenség miá, az erdélyi határnál bátorságos szállitását tovább magára nem vállalhatná, hanem innen küldetnének hadak eleibe, mely kegyelmed irására nézve, a tömösvári méltóságos vezér Ibrahim passának ő nagyságának meg volt parancsolva, hogy az adó eleibe elegendő hadakot küldjön, de holott már az adónak ideje el is telvén, mindazáltal az adónak semmi jele nem

Digitized by Google

lévén, méltóságos fővezér urunk ő nagysága, maga keze lába lévők közül, a tekéntetes Haszán agát (kinek Isten tehetségét nevelje) ő kegyelmét imperiose ire levelével küldötte kegyelmedhez, vévén az ő nagysága írása szerént, adójokat indítsa meg kegyelmed, s igyekezzék azzal fővezér urunknak kegyelmed iránt való jó conceptusát megerősíteni. Isten békessége a jó úton járókkal.

Kegyelmed jó akarója, fővezér tihája

Mehemmet bég.

Külső czím : Szeretve tisztelt barátomnak Apafi Mihály mostani erdélyi királynak.

Kívül egykorú jegyezve : A. 1687. 2. Maij fővezér Tihája látogató levele az adó aránt.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú fordítás szerént.) — Eredetije az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.

CXCV.

Praemissis praemittendis.

A feljebb való időkben kegyelmed országában holmi latrok felvévén magokat felette összegyültek és végeinkben Váradját felegétvén lakossinak minden javokat elprédálták, mely latroknak felkeresése és exequáltatása felől ennek előtte is írtunk vala kegyelmednek, facsati agának, Ali agának is megparancsolván, hogy levelünket kegyelmednek megvigye, de ezen aga értvén, hogy azon latrok Facsatra is reá akarnak menni, a miá akkor levelünket kegyelmednek meg nem vihette; de ugyan nem régen Facsatra azon latrok ugyancsak rámentek és sok kártétel után megtértek ugyan; de most ujabban úgy hallatik, hogy ismét reá akarnak menni. Mi ez dologban a Váradján esett alkalmatossággal úgy gondoljuk vala, hogy kegyelmednek nem volna híre, de azután esett dolgok scrupulust csinálván elménkben, alig tudjuk, higyjük-e ne-é kegyelmedet ezen nagy gonoszokban tudósnak lenni, mert ha kegyelmed maga nem tudná is, minden kegyelmed végbeli tisztei ezen dolgokat jól tudván, miért nem kell kegyelmedet informalniok? Ez nem jó dolog, nem is jó jel, a ki erről volta-

Digitized by Google

képen gondolkodni tud, jó végre nem néz ez a dolog; kegyelmed aránt mi ilyen dolgot teljességgel nem imagináltunk, melyet én barátságom szerént jelentek kegyelmednek. Az adót is mennyi ideje, hogy mind méltóságos fővezérnek ő nagyságának, mind nekem írja kegyelmed, hogy megindúl; de csudálkozásra méltó dolog, mely nehéz indulatú adó az, miért cselekszi kegyelmed ezeket? kegyelmed azért a latrokat exequáltassa és minket válasza által a dolgokról hova hamarébb tudósítson. Isten kegyelmeddel!

Kegyelmed szíves jóakarója

Tömösvári Ibrahim passa.

Kívül egykorú jegyzet: A. 1687. 8. Maji. Tömösvári passa, Szerdár Ibrahim passa levele, a facsati aga Ali aga hozta Fogarasban a tolvajok felöl, a kik Váradját felégették.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú fordítás szerint.) — Eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárban.

CXCVI.

Excellentissime Domine mihi colendissime!

Literas Excellentiae Vestrae per honoratissimum Dominum Huszain Aga ad me datas ea qua par est submissione accepi. Mandatum Excellentiae Vestrae de census administrandi maturatione humillime intellexi. Quantam adhibuerim industriam in corradenda arduis hisce temporibus pro suplemento tributi pecunia, ac quales superaverim in ejus administratione vix superabiles difficultates, Legatus meus ad praesentandum censum expeditus propediem Excellentiae Vestrae uberius et in rei veritate syncere exponet, ac ea etiam, quae ad praesentem rerum faciem spectare dignoscuntur, juxta attributam ipsi instructionem Excellentiae Vestrae in conspectu depromet. Ad cujus relationem me demisse relegando, Excellentiam Vestram summa cum fiducia rogo, inveniat fidem mea erga Fulgidissimam Portam Othomanicam intemerate demonstrata fidelitas coram oculis Excellentiae vestrae (quicquid inimicorum sinistre de me contextae prae se ferant criminationes). Quam hactenus tam perexcellenter praestiti, ut de ea

Digitized by Google

futura etiam aetas conticescere nullo modo poterit. Eandem, quousque vita mea erit superstes, Potentissimae ac Invictissimae Imperatoriae Majestati ejusque Fulgidae Portae nunquam interrupta serie contestaturus devotionem. Nunc quod superest, censum Transylvanicarum, in signum veri et recti obsequii movisse persvasissimum habeat Excellentia Vestra praespecificatum Dominum Huszain Aga, certis de causis Excellentiae Vestrae per eundem oraliter detegendis, pauxillo temporis spatio removatum citius expedire non potui. Qnod postquam Excellentiae Vestrae innotescet, eandem non aegre laturum confido. Faustissima in reliquo et votiva coelitus apprecor Excellentiae Vestrae solatia. Datum in Arce mea Fogaras 13. Maji A. 1687.

Excellentiae Vestrae Servus obsequentissimus

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXXII. kötet.*)

CXCVII.

Fogaras 2. Junii 1687.

Én Radoványi István esküszöm az igaz Istenre, ki atya fiú, szentlélek teljes szent háromság örökké való egy Isten; mivel az méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága, Magyarország részeinek ura, és székelyek ispánja, az elmúlt üdőkben ellenem való terhes gyanukra nézve megfogattatni parancsolt, melyben eddig tartattam, de kegyelmesen elbocsáttatni méltóztatott, azért ő nagyságának és méltóságos Bornemisza Anna fejedelem asszony kegyelmes asszonyomnak és méltóságos második Apafi Mihály ifjú kegyelmes urunknak ő nagyságoknak tökéletes, igaz, és hűséges lészek, sem titkon, sem nyilván, sem adományért sem félelemért sem reménségért sem semminemű kigondolható szinek és módok alatt ő nagyságokat el nem árulom, méltóságos életek veszedelmére senkivel is egyet nem értek, sőt ha kiket olyanokat értenék, vagy csak sajditanék is lenni, mentől hamarébb ő nagyságoknak megjelenteni és belső hívei és szolgái által értésére adni el nem múlatom. Soha elébbeni uramhoz Csáki

Digitized by Google

Gábor uramhoz, és még csak házához is nem megyek s szolgáival is nem társalkodom, sem írás sem izenet által vélek nem colludalok, ez orszagból is ő nagyságok híreknélkül ki nem megyek; vallom és eszküsöm azon hitemre, hogy én ő nagyságok méltóságok veszedelmére czélozó dologban méltóságos udvarokba nem jöttem, sem a végre izenetet vagy levelet senkitől nem hoztam, mely ellen ha cselekedni találtatnám és hamis hitem megbizonyosodnék, életem halálom álljon ő nagyságok kegyelmességében; mindezeknek mégis a mint megállója lészek és a mely igazán vallottam ezeket, az teljes szent-háromságnak, az boldogságos szüz, az Jézus Christusnak minden érdeme, Istennek minden szentei, böjtelésim, gyónásim és halálom óráján való kenetem úgy segéljenek és használjanak, kikötvén ez iránt minden Aequiventiot és mentalis reservatiot. Stephanus Radoványi.

Coram nobis Georgio Inczédi suarum celsitudinum sigilli et literarum secretiorum consertatore et Gregorio Patkos suorum celsitudinum Aulicae cancellariae jurato scriba m. p.

Kivül egykorú feljegyzés : Ratványi István reversalisa. Anno 1687. 2. Junii Fogaras.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXCVIII.

Méltóságos fejedelem nekem érdemem felett való kegyelmes uram!

Nagyságod 1. Junii írt méltóságos levelét kegyelmes parancsolatjával együtt 7. alázatos engedelmességgel vettem, noha azon Duka vajda pénze félének kereseti a Duka vajda successorit illethetné inkább, sem mint az királyt ő felségét, maradván Dukának azonkivül is elég pénze, méltán tarthatván attól is, hogy más részről is még valaha meg ne kivánják, mindazonáltal mivel azon pénz a mostani terhes, szorgos solutiókra nézve az ország közönséges megmaradásáért való

Digitized by Google

javára fordittatott, ámbár az török adajában adatott is, de mondhatná Macskási Boldizsár uram ő kegyelme, hogy az német császár hadainak kéntelenittetett nagyságod adatni; ha pedig nagyságod megigirteti is ő felségének Macskási uram által, nem tartanám rosznak, akarván az ő felsége jóakaratjával élni, nagyságod is az szegény hazával együtt, ha előhozná az király ő felsége vagy miniszteri. Mind ezek álljanak az nagyságod fejedelmi kegyelmességében és bölcs tetszésében. Ezzel nagyságodat méltóságos fejedelmi házával együtt Istennek kegyelmes gondviselésében ajánlom. Némethi die 7. Junii A. 1687.

Nagyságod alázatos méltatlan híve és szolgája

Gyulai Ferencz m. p.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem érdemem felett való kegyelmes uramnak ő nagyságának nagy alázatossággal irám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben. XXXII. köt.*)

CXCIX.

Én Holdvilági Velmen Varró Simon adom tudtára mindazoknak az kiknek illik quod hoc anno praesenti 1687. die vero 9. Junii. Midőn az mi kegyelmes asszonyunk ő nagysága ebesfalvi kastélyokban holmi excessusimért bizonyos ideig fogva lettem; némely böcsületes embernek érettem való törökődéseket megtekintvén kegyelmes asszonyunk ő nagysága hitemen elbocsáttatott. Esküszöm azért az élő Istenre, ki atya fiu szentlélek teljes szent háromság egy bizony örök Isten engemet az én vallásom szerint való igaz hitemben úgy segéljen, s úgy adja lelkem idvességét, világi dolgaimban boldog előmenetelemet, hogy én az méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály kegyelmes urunkhoz ő nagyságához és méltóságos Bornemisza Anna fejedelem asszony kegyelmes asszonyunkhoz ő nagyságához sőt az méltóságos második Apafi Mihály nemes Erdélyországának választott s confirmáltatott fejedelemhez, ifjú kegyelmes urunkhoz ő nagyságához tökéletes

Digitized by Google

igaz, hív, ő nagyságok ellenségeknek ellenségek, jóakarójoknak jóakarója lészek, ha mit is akár ki felől ő nagyságok ellen való dolgot érthetek vagy eszemben vészek, ő nagyságok belső hívei által ideje korán megjelentem, valaminemü szolgálatbeli hivatalnak rendiben állittatom, magamat illendő engedelmességgel viselem. Sehova az ő nagyságok hírek s akaratjok ellen magamat nem kötelezem, el nem szököm, bujdosom, valamire penig méltóztatnak és valamikben megbiznak hivatalom s előmbe adandó instructiom szerint, mindezekben teljes tehetségem szerint tökéletesen eljárok. Semmiféle ő nagyságok bonumihoz hírek akaratjok ellen nem nyulok, annál inkább ételeket, italukat (ha valamikor kezemben afféle járni fogna) ártalmas eszközökkel, méreggel sem akár mi étetővel meg nem elegyítem, sem magam, sem mások által nem cselekedtetem; sőt ha mit affélét eszembe vennék vagy igyekezetit valakinek megtapasztalnám, előttem járóim által jó ideje korán megjelenteni el nem múlatom; más országbeliekkel is ő nagyságok ártalmokra romlásokra nem tanácskozom, sem írás sem izenet által, veszedelmekre nem czélozok, velek semmiben meg nem egyezek: különben életem halálom, ha ezeknek megállója nem lennék, álljon az ő nagyságok kegyelmességekben, mely magam kötelezéséről állitottam én is ez reversalisomat, jövendőbeli bizonyságnak okáért. Datum Fogaras die loco anno quam in praemissis.

Velmen Varró Simon m. p.
aliena.

Coram nobis Georgio Fogarasi m. p.
et Nicolao Enyedi m. p.

Küljegyzés: Holdvilági Velmen Varro Simon reversalissa.

(Az erdélyi volt kír. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CC.

Passae Varadiensi 12. Junii 1687. Fogaras.

Moldvából, Havasalföldéből birodalmunkban bébujdosott boérok tanáltanak meg bennünket, hogy kegyelmednek írnánk mellettek. Kegyelmedet azért szomszédságos jó aka-

Digitized by Google

rattal kérjük, leveleknek adjon teljes hitelt, és dolgokat a méltóságos fővezér ő nagysága előtt mozditsa elő, kedvesen veszszük jó akaratját, ők is elhiszszük báladatlanok nem lésznek. Éljen etc.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXII. köt.*)

CCI.

IV. Muhamed.

A Jézust követő nagy fejedelmeknek dicsekedő örőme, a Messiást való nagy rendek között választatott, eretnekek gyülekezetinek dolgainak igazgatója, pompás állhatatosságnak szemérmetes fedezgetője, jó igyekezetre örömmel való kalauz, mostani erdélyi fejedelem,*) kit Isten jó véggel áldjon meg.

Császári felséges parancsolatomat vévén ércs meg, hogy mivel te fényes portámnak hű szolgája, engedelmes jó akarója és kiváltképen való igaz csirákja vagy annak megmutatására, hogy az engedelmességnek ösvényén kemény lábbal és az igaz úton erős lélekkel állasz, ez alkalmatossággal boldog oltalmú felséges udvaromban küldetett ország prothonotariusa, Messiás nemzetségéből tekintetes Sárossy János követetek által engedelmes leveletöket elvöttük; az ezer kilenczvenhét esztendőbeli Szent Demeter napjára tartozó adótokkal együt nándor-fejérvári táborunkban, holott leveletek megfordittatván, császári majestasunkban béadatott, melyet világra kiható oceánum tengeri elménkkel megértettünk, az adót arról való császári dispositionk szerént tábori kincsünk közé számláltatván, azon követetek császári tiszteletünkre méltóztatott és megtérésére kegyelmes annuentiánk adatott. Természeti hűséged szerént kivántatik, hogy ezután is magad jó viseléséről az országnak oltalmazásában, annak szegénységinek kegyelmes protectiojokban semmit el ne múlass, minden gondviseletlenséget eltávoztas. Erdélynek esztendőnként való

*) Az eredeti szerint: Apafi Mihály.

Digitized by Google

adaját, tartozó kötelességed szerént szokott ajándékitokkal együtt az ő idejében teljes tehetséged szerént felséges udvaromban béküldd s tárházomban béadd; directiód alatt lévő országomat a német hadak és egyéb kóborló s pusztitó latrok ellen ugyancsak valóban megőrizd, oltalmazd; egyébaránt is ha miről parancsolatod lészen, végben vitelében hűséges és engedelmes magad viselésében császári kegyelmes jó akaratomnak megnyerésére egy jotát el ne mulass; az időhöz képpest ha miről kivántatik tudósítts; ezt igy ércs.

Költ Martiusnak közeppi táján (Sabán 10—20) A. 1098. ab egressu Mahometis. Zemlini mezőn. (1687. Jun. 21—30.)

Szultán Mehemmed.

Egykorú jegyzet: Anno 1687. 5. Julij. Főkövet Sárossy János uram ő kegyelme hozta Balásfalvára, az adónak beszolgáltásáról császár levele; a zemlini mezőn költ.

(Az eredeti fermán hátlapján olvasható egykorú fordités szerint, eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárban.)

CCII.

A Jézushoz tartozó stb. Békességes köszönetünknek ajánlásával jelentjük; mivel kegyelmed felséges, hatalmas és kegyelmes császárunknak, úgy mint világnak birájának (melyet Isten itéletig terjeszszen) igaz szolgája és engedelmes jóakarója, tartozó kötelessége szerint az ezer és kilenczvenhét esztendőbeli szent Demeter napi adót tekintetes Messiás nemzetségéből való Sárossy János követje által, a győzedelmet mutogató ő hatalmassága szent táborába beszolgáltatta, mely kegyelmed követje tisztességesen felkaftányoztatott és viszszakivánkozván, a régi szokás szerint ő hatalmassága kegyelmes leveli adatott, mely szerint írtunk mi is, vévén, alkalmaztassa kegyelmed jó maga viseletével ő hatalmassága felséges parancsolatjához magát, az országot oltalmazza, a szegényeket kegyelmesen protegálja, és tartozó kötelessége szerint Erdélynek esztendőnként járandó adóját szokott ajándékival ő hatalmassága tárházába az ő idejében szolgáltassa bé, és ha miről parancsolatja leszen, annak végbe vitelében igye-

Digitized by Google

kezze teljes tehetségével ő hatalmassága kegyelmes jó akaratját magára vonni. Isten békessége a jó úton járókkal. Költ a zemlini mezőn. Fővezér Szuliman passa.

Kivül : 1687. jul. 5. Sárossy János ur hozta Zemlini mezőről Balásfalvára fővezér levele az adónak administratiójáról.

(A váczi könyvtárból Cserkuti Czech József közleményéből.)

CCIII.

Celsissime Princeps ac Domine Colendissime.

Gratiosissimas Celsitudinis Tuae litteras, quo par erat honore excepi et benigne declarata Clementie sensa iucundo percepi. Deus optimus Celsitudinem tuam diu conservet incolumem, et perpetuo felicitate extollat supra maleuolorum inuidiam, non minora in posterum benignitatis argumenta expecto, quam quae hactenus expertus sum. Supremus Purpuratus excellentissimus Vezirius perlegit sinceram litterarum Celsitudinis tuae interpraetationem, sed instat ut reale hac aestate seruitium potentissimo Imperatori Domino nostro per operam Celsitudinis tuae praestetur, legatique adveniant, quibuscum inceptum negotium concludi possit, dicitque se non acquieturum fore, ut per uerborum mollitiem tempus inaniter effluat. Etenim Potentissima Imperialis Maiestas omnino seruitium aliquod egregium a Celsitudine tua praestolatur, inquit, quae sinceri obsequii debito erga Celsitudinem tuam ductus dum significo, Deum ter optimum flexis genibus rogo, ut Celsitudinem tuam coelesto suo fauore protegat, eidemque omnia prospera concedat.

Datae ad Essekinum die 20. Jullii 1687. (stylo veteri.

Celsitudinis tuae ad servitia paratissimus

Alexander Maurocordatus.

Kivül : Celsissimo Domino Domino Michaeli Apafio Princip Transilvaniae Comiti Siculorum ac Domino partium Regni Hungariae Domino mihi Clemendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József. Erdély tört. eredeti lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCIV.

A Jézushoz tartozó stb. Békességes köszönetünk után; leveledet vöttük, értjük hogy hatalmas császárunk parancsolatjához tartván magadat, birodalmában levő harczot kivánó hadainak megparancsolta volna, hogy minnyájan elégséges jó készülettel az arról való parancsolat szerint compareáljanak, ezután is hasonló hűségének gyakorlásával minapi írásunkhoz tartván valamint, valahogy valahonnét lehet a jó Isten segedelméből szállítson elegendő élést Egerbe, melyről quietantiát vévén, és ezen szolgálatot, míg mi oda érkezünk, természeti hűségének megmutatásával praestálván, ha Isten bennünket is oda viszen, kész pénzül élésednek ára megadatik, vagy adótokban acceptáltatik; minekokáért mi mostan is hasonlóképen írtunk, hogy teljes igyekezettel, kész emberkedéssel Eger tájékán egy alkalmatos helyen megállapodván és a nagy Istennek segedelméből az ellenségnek praktikája ellenségnek praktikája ellen oltalmazkodván ujabb tudósítást várj. — E dolgot más szinü dologgal egy mértékbe nem vetvén, ez alkalmatossággal tökéletességednek egészen való megmutatását kivánjuk, minthogy Istennek hála, azon utat megállható hadak aránt sem lehet semmi scrupulus, ahoz képest tehetséged szerint igyekezzél. Isten békessége a jó úton járókkal. Költ az eszéki mezőn. Fővezér Szulimán passa.

Kivül : 1687. Aug 20. fővezér Szulimán passa levele az Egerben szállitandó élés felől Radnótra hozta Paládi.

(A váczi könyvtárból Cserkúti Czech József közleményéből.)

CCV.

Sárosi János uramék követségéhez expediáltatott levelek minutája, Almakerék 28. Augusti A. 1687.

Jancsár agának Illustrissime Domine Nobis observandissime.

Praecipuis Celsitudini Principis et Domini Nostri Clementissimi ut et nostris negotiis et gravaminibus urgentibus,

Digitized by Google

mandatoque Excellentissimi Domini Supremi Vezirii id postulante, exhibitores praesentium Generosos Dominos Joannem Sárosi de Kis Sáros alterum per regnum Transylvaniae protonotarium, Gabrielem Josika de Branyicska, Joannem Sárosi de Szent László, item Prudentem, ac Circumspectum Dominum Marcum Drautt Senatorem Cibiniensem, Fratres nostros, una cum alte memorato Domino nostro clementissimo, ad Excellentissimum Dominum Supremum Vezirium amandavimus. Illustritatem Vestram quoque obnixe ac ea qua par est observantia petentes, inimicorum tot mille modis excogitata hostilitatis onere pressae, vix non oppressae hujus patriae sortem cordi sumere, ac praelaudatorum Ablegatorum verbis fidem dare, et negotiis Domini nostri clementissimi nostrisque coram Excellentissimo Domino Suprèmo Vezirio succurrere, afflictasque nostras res efficaciter sublevare ne gravetur. Illustritatis Vestrae beneficium omnibus occasionibus reservire non intermittemus. De caetero votiva Illustritati Vestrae apprecamur solatia. Datum in Castro nostro Radnot 21. Mensis Augusti Anno 1687.

Illustritatis Vestrae ad officia parati :

Regni Transylvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum ac incorporatarum Status et Ordines universi.

E szerint kell írni réz effendinek, tibajának, Maürocordatusnak.

Galga szultánnak.

A felséges és méltóságos nagy hatalmú tatár khám kedves becsületes igaz úr híve, tekintetes és nagyságos Toktaranis Galga szultán, kedves jóakarórk, éljen nagyságod szerencsésen sokáig kévánjuk.

Eleitől fogván való nagyságodhoz gyakorlott jóakaratunknak és barátságunknak (melyet ennek utána is állandóképen megtartani kévánunk) ez alkalmatossággal is eleget akarván tennünk, midőn magunk és Erdélyországa követeit hatalmas, győzhetetlen császárunk győzedelmes táborára fővezér urunkhoz ő nagyságához küldöttük az mi bajos dolgaink

Digitized by Google

végett; egyszersmind nagyságod becsülletinek megadására és látogatására is, hogy követ hiveink elmenjenek, nagyságodat szónkkal, becsüllettel köszöntsék és látogató levelünket nagyságodnak megadják, megparancsoltuk. Kérvén nagyságodat nagy becsülettel és teljes bizodalommal, fővezér urunk ő nagysága előtt a mi és Erdélyországa dolgait elő segélleni ne neheztelje, igye fogyott bajos állapotinkban, szorongatásinkban hozzánk és a szegény hazához mutassa meg jó akaratját.

Nagyságodhoz való szeretetünknek jelenségéül, a mint e felháborodott üdőbeli állapotok engedték, nagyságodnak kedveskedtünk követeink által. Ezek után kévánjuk, hogy éljen sokáig nagyságod szerencsésen jó egészségben. Költ Radnóthon 21. Augusti A. 1687.

Nagyságod szolgáló jóakarói.

Kucsuk szultánnak.

A felséges és méltóságos nagy hatalmú tatár khám kissebbik fia, tekintetes és méltóságos Kucsuk szultán, kedves jóakarónk, éljen nagyságod szerencsésen sokáig kévánjuk.

Erdélyországának ez felháborodott üdőben minden felől sokasulván bajoskodási és sokképen szorongattatván, hatalmas győzhetetlen császárunk győzedelmes táborában fővezér urunkhoz ő nagyságához becsülletes követinket küldvén, ez alkalmatossággal nem akartuk elmúlatnunk, hogy nagyságodat levelünkkel ne látogatnók. Megparancsolván követinknek, hogy nagyságod becsülletit megadják, levelünkkel nagy becsülettel köszöntsék. Kérvén nagy becsülettel fővezér urunk ő nagysága előtt a mi dolgainkat elősegélleni ne neheztelje, bajos igyefogyott állapotinkban hozzánk és a szeginy hazához mutassa jóakaratját. Nagyságodhoz. Vide superius etc.

Sárosi uram expeditiói.

Urunk ő nagysága neve alatt.	Istructio. Fővezérnek, Tihájának, Maurocordatusnak kettő, Galga szultánnak,

Digitized by Google

És Kucsuk szultánnak,
Jancsár agának,
Réznek, szerdárnak.

Az statusok nevek alatt.

Fővezérnek,
Tihájának,
Réznek,
Jancsár agának,
Maurocordatusnak.

Hátára jegyezve: Almakereken Sárosi János uramék expeditiojához ezeket addálták a több levelek másutt és más által mentenek expeditában. Pro Conservatorio.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCVI.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelem!

Az nagyságod 31. Julii és 12. Augusti Radnóthon íratott kegyelmes commisiojit, egyik Rácz János uram, másikat az török követ által, igen alázatosan vettem, és midőn Rácz János uram érkezett volna, ugyan akkor más nap mingyárt ő kegyelmével együtt Maurocordatus uramhoz ő kegyelmének szóló nagyságod levelét megadtam; jelentém hogy az fővezér levelét is meg kellene adnunk, ő kegyelme velem együtt mentest mene az tihajához, de az tihája most sem nyúla hozzája, úgy hiszem (régi szokása szerint) magának külön tudósitást várt volna; onnan menénk az fővezérnek sátorához, de akkor ő nagysága aluván nem lehettünk szemben ő nagyságával, engemet Maurocordatus uram külde az maga táborában, hogy míg hivatna lennék veszteségben ott, az hova elmenvén, ő kegyelme az nagyságod levelét megadta s már azelőtt Maurocordatus uram megtudakozván, miről való parancsolati volnának nagyságodnak, hogy az vezérnek megmondanám; ő kegyelmének megmondottam, ő kegyelme is (engemet nem hivatván) az fővezérnek megmondotta, mely nagyságod ez iránt való hűségit s tudósitását, az mint Skerlet uram referálá, igen kedvesen vette mind ilyen extremitasban is ő nagysága nagyságodtól.

Digitized by Google

Azonban kegyelmes uram írhatom nagyságodnak, ezen az pogány nemzeten esett nagy metamorphosis, mivel az német Mohács mezejére, mi pedig 4. Augusti az bernavári hidhoz napkelet felől szállván, nyolczad napig ott hevertünk, az német nem tudván mire vélni annyi ideig való haszontalan heverésünket, Mohácsból az praesidiumot kihozván, az palánkot mind felégette, és 11. ejusdem mensis az német Siklós felé indúlván, Siklós s Pécs között megszállott, lévén az nap is valami ellenkezések egymással, 12. mü is azon Ér mellett mind táborostúl alá menvén, csak közel megszállottunk, az holott az török rámenvén sánczot erigált, az német is resistálván, nagy harczok volt, és az német megnyomván az törököt, az lovassa megfutamodott s úgy jöttek az sátorok felé, mintha az német mindenütt az hátokon lett volna, az holott minden sátorokat, feles számú szekereket, kincseket, egy szóval majd minden hadi apparatusokot elhadván, csak magok szaladtak, ijedtekben magok is vágták magokat az szaladás közben; az mit három szállásban mentünk elmenet, azt egy nap délután vissza ügettük; eléggé kiáltották az végbeli törökök, hogy térjenek meg, ne fussanak, mert az gyaur nem jön, de mégis csak szaladtak minél jobban lehetett, ki ki maga megmaradására inkább, nem az üzőnek való resistálásra viselvén nagyobb gondot.

Az nap úgy hallatik kegyelmes uram semmi prédához nem nyultak, vélvén valami mestersége ne legyen az töröknek az szaladásnak szine alatt, de más nap azután consequenter Siklósra s Pécsre, az mit lehetett, bétakaritottak, magoknak is a mi kellett reserválván, a nyereségben az mit el nem takarithattak kit felégettek, s kit pedig ott hagyván, az kik azután a törökök közül merészebbek voltak, oda mentek, sátorokat s egyéb alávaló portékákat hoztak vissza onnan, csak ágyúkat kegyelmes uram (az mint hallatik) ha többet nem száz negyvent nyertek el, (az többek között ezeknek egyikét, mikor vitték, megolvastam 24 bial vonja vala, az többit kevesebb vitte); arról is az a hír kegyelmes uram, hogy mind el nem vitték, hanem sokat belölle elrontottak s ott hagyták. Ha akkor ezek nem vitézkedtek volna, és rá nem mentek volna amazokra, ma is azt hiszem tartanának töllünk, mivel az vala

Digitized by Google

akkor az híre, hogy Siklósból s Pécsből is ki akarja az praesidiumot vinni az német s magokot is az palánkokot fel akarja égettetni, s már az minákat el is készitette volt hozzá : de supra spem et expectationem történvén az dolog, az triumphusnak harmad s negyed napján az örömöt mind löttek fülünk hallására. Semmi nevezetes ember, hogy ott veszett volna nem hallottam, de jancsárság bizony feles maradott ottan, noha láttam az fővezér ő nagysága Tökölyi uramnak irt levelének forditásának pariájából, hogy az hadában Istennek hálá semmi kár nem lött, hanem csak sátorokban, az kiket fel nem vehettek, azok maradtak el. Igaz is, mert bizony azokban igen keveset vettek fel, az gyalog hadaiban is feles maradott oda, mivel én most felényi jancsárt sem látok, mint mikor elmentünk.

Maurocordatus uramnak három szekere, azzal az melyet nagysága küldött volt, és három sátorai oda maradtak, csak azt a nagyságod küldte szekeret rajta maradott portékával együtt ezer tallérra becsüli ő kegyelme, ha nem többre, s valóban sokszor is sohajtja; ő kegyelme is, hogy az szekere elmaradt, az erdélyi kocsist csak hamar elbocsátá maga mellől. Nékem is az jobbik sátoron s egyéb aprólék egyetmásim oda maradtak, de Istennek hálá az szekeremet rajta lévő jobb-jobbportékákkal együtt elhozám, igen nagy bajjal és félelemmel.

13. Augusti az eszéki hídon egy nap s egy éjjel költözött vissza az had, az holott Eszék mellett megszállván, tiz nap múlattunk igen nagy félelemmel, az lévén az hír, vagy inkáb magok ijedtökben azt költvén, hogy az Száván az horvát, az Dráván az német által akarna ránk jöni.

23. Aug. Bizonyos számú had maradván Eszéknél, az fővezér megindúlt, és 24. praedicti szállott Bukavárhoz, az hova Nándor-Fejérvárról igen szép sátorokat hozatott, sátorait restaurálták : ott múlatván usque ad 29. ejusdem, ott is feles számú hadat hagyván, csak könnyü szerrel boncsokok nélkül, két nap jött ide Varadinhoz, itt mit akar, hova ügyekezik továbbra, nem tudom.

31. Augusti a hidon túl sánczot ásatott, és 1. Sept. egy néhány száz számú török és kurucz katonákat küldött által, ha mi nyelvet kaphatnának, vagy egyéb próbára vetnék ma-

Digitized by Google

gokat, mivel az a híre, hogy az német hadak egy része Erdődnél, más része Bácskánál táborozna, az Bácskánál lévők kevesen lévén, az szegénység gabonáját cséplik, vesztegetik, úgy hiszem ezek az mostan által küldetett hadak is azokra fognak czélozni, ha mérnek, hogy megpróbálják őköt.

Még eddig semmi derekas operatióhoz, az egri és munkácsi lenta obsidiónál az német nem kezdett volt, hanem Tökölyi uram ő nagyságának katonái valami végbeli törökkel együtt fogván egy nyelvet, megexaminláltatta, s ő nagyságának Maurocordatus uramnak magyarúl írt leveléből, mikor az kurucz residenssel megfordittatta volna, hallottam, hogy azon nyelv mondotta volna, az Lotaringus Eger alá, az Haÿzler hada az többivel együtt Tömösvár alá, s onnan (kit Isten távoztasson), ha szándékjokban boldogúlhatnak, Erdélyben szándékoznak.

Az nagyságod és az nemes ország követjeit bizony valóban várják, és ha mégis késnek ő kegyelmek, majd nem tudok mit felelni ő kegyelmeknek eljöveteleknek és érkezéseknek haladása felől, mely ha ugyan talál haladni, vagy annál inkább elmúlni, alázatoson kérem nagyságodat, tudósítson micsoda ratiókkal tudjam mind nagyságod s mind az ország ellen való nehézségtől őköt amoveálni. Hogy nagyságod fejedelmi kegyelmességit ígíri mind tábori költség és lovak küldetése felől, Isten nagyságodat szerencsésen sokáig éltesse érette, és én is életem fottáig alázatoson megszolgálni ügye kezem nagyságodnak. Ajánlván nagyságodat Isten kegyelmes gondviselése alá, mind méltóságos fejedelmi házával együtt.

Nagyságodnak mint kegyelmes
uramnak alázatos legkissebb
méltatlan szolgája
Sándor Pál m. p.

P. S. Igaz dolog kegyelmes uram ez levelemet elkészitettem volt, biztatván azzal Maurocordatus uram, hogy akkorra nagyságod postájának expeditiója lehet, de újabban az törökök közt igen nagy confusio történvén, haladni kellett, melyet nagyságodnak eddig való eventusival megírni szükségesnek ítéltem. Mivel 3. Septembris az fővezér ő nagysága az hí-

Digitized by Google

don által szpáhiákból és szemiényekből álló bizonyos számú hadat csak harmad napig való éléssel küldött által, hogy már portára, azok az hidon túl hevervén azon harmad napig, az esőt és hideget megunván, újolag hatod vagy heted napra való élést poroncsolt nekik adatni, hogy élést szállitanának Egerben, kik is megüsmervén az fővezérnek mesterségét, erővel visszajöttek az hidon s az fővezér sátorára menvén sokat hántak szemire. 1. Hogy őköt csak beszéddel tartja, fizetéseket sok üdőtül fogván eltartván, élések nincsen, és most is ötöd vagy hatod napi éléssel, tiz tizenkét napi járó földre akarja küldeni, egyátaljában nem egyébért, hanem, hogy oda veszesse őköt. 2. Hogy nem akart élni az mások tanácsával, hanem csak az maga és udvara népe ductussán járt, mivel mikor Eszéknél triumphált, akkor az egész divánülő vezérek azt jovallották, hogy légyen vesztegségben maga, csak bocsásson bizonyos számú hadat által az Dunán az német ellen, azok próbálják meg, s ha megverik is őköt, nem lészen olyan hire, hogy az fővezért vagy császár erejit verték meg, s igy az elébbeni triumphusnak jó híre megmaradhat. 3. Hogy az mint az dolog volt, az császárt nem az szerint tudósitotta az hadi dolgokról, hanem magát kimosdatván belőlle, másokat vétkesitett. 4. Hogy az mely nap az bernavári hidtól az tábort elvitte, ugyan azon napon invadálta az németet rendetlenül, ebben is maga ductussát követvén, az szerencsétlenséget rész szerint annak tulajdoníthatják. Ezekkel és több vádakkal is criminálván megijedett s tréfára nem vélte az dolgot, hanem 6. praesentis az tumultus közben sajkára kapott, és vélle együtt az tihája, réz effendi, jancsár aga, teftedár passa, Muzur aga s Csáfer passa, etc. Nándor-Fejérvárra eveztek, 8. Septembris más tiszteket választottak, szeraszkernek nagy vezér képének Schiaus passát választották, és ex consilio az teftedár, jancsár aga, réz effendi s Csáfer passn után küldöttek az táboriak, hogy jönének vissza, tisztekben meghadják, de mire való gondolatjokban az többi Szulimán vezérrel Konstantinápolyban az császárhoz mentek, csak az jancsár aga és Csafer passa compromittálták magokat az visszaszjövetelre. 9. Septembris ezek is feles számú követeket levelekkel együtt expediáltak az császárhoz, az feljebb leirt

Digitized by Google

vádakat Szulimán passa ő nagysága ellen exponálván, és azt is kivánván, hogy ezen Schiaus passa és más tisztek electiója az hatalmas császártól confirmáltassanak, az pecsét és Mahumet zászlaja elvétessék és ennek küldessék, már mi lészen az dolognak tovább való kimenetele, Isten titkában vagyon, de úgy hiszem az császár is ezek ellen nem vét, ha pedig Szulimán passa valami formában boldogúlhat, nem tartom szerencséjeket azon tumultusnak inditióinak. Ezt az szerászkert igy describálhatom, az mint mástól hallottam, nagyságodnak, néhai Küprüli Amhet passának kapucslar tihája volt, és ugyan hugát (vagy nénjit) fogta volt elvenni Küprülinek. Az is közönségesen hallatik kegyelmes uram, hogy az német császár nagyobbik fiát akarják most Bécsben magyar királylyá koronázni. Az franczia is egy várát az németnek obsideálván, oda czéloznának, azért nem kezdettek semmi derekas operatióhoz ide alá már majd öt hetek alatt, hogy azoknak akarnak succurrálni s az obsidióból eliberálni. Alázatosan kérem nagyságodat, tábori költségből való megigirt kegyelmességit mutassa, mivel bizony költségem igen szűkön vagyon, s már az tumultus után semmi praebendát nem is adnak, lovakat is bár csak kettőt poroncsoljon nagyságod hozatni, egyet az kin magam járhatnék, mivel egy lóval mind az utazást és kapura való járást be nem érem, mást szekér eleiben valót, kiért Isten nagyságodat megáldja, és én is életem fogytáig alázatoson megszolgálom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak.

Datum die 14. Septembris Anno et loco in praescriptis.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek mindenkoron kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson adassék.

Hátára jegyezve: Mostani kapitihája levele, hozta Rácz János Péter Váradjáról Radnótra. Vltima Sept. A. 1687.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCVII.

Alázatos szolgálatunk ajánljuk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak. Isten nagyságodat minden jókkal megáldja, szüből kévánjuk.

Mi kegyelmes urunk ebben az rettenetes tumultusban lévő puszta országban rettenetes sok bajoskodással gázolván ide érkeztünk az éjjel későn, nem lévén az labanczok miatt az meghálásban sohul securitásunk. Itt is egész félelemben vagyunk ez elégett puszta helyben. Egy passa vagyon itt kegyelmes urunk valami kevés haddal, az ki ezt az helyet épiteni akarja. Az szerdálynak is tegnap érkezett ide egy embere az derék török táborról, az kivel magunk beszélgetvén, minden titok nélkül az dolgokat kibeszéllé, melyekről nagyságodat tudósitani szükségesnek ítélők. Az eszéki harcz után kegyelmes urunk az dolog igy esett: Az vezér az triumphussal felfuvalkodván az Mohács mezejére ment, ott az Mohács mezeje széliben vagyon egy hegy, az melyen az német jó dispositióval várta, és midőn az török már megszállott, ki sátort vont, ki dohányozott, ki egyebet mivelt, hírtelen az táborát megütvén megfutamtatta, minden sátorait, lövő szerszámait és egyéb tábori apparatusit oda hatta, az ki az németnek kellett, elvitte, az ki nem kellett, ott hatta. Eszékhez visszaszaladván s onnét Péterváradgyához, az egész hadak az vezérre támodtak. Az vezér megmaradásra való securitását nem látván köztek, az hadak directióját bizta czians passára, maga az császárhoz bément, már kilenczed napja, hogy Landor-Fejérvárnál elment. Péterváradgyától az német rabokat az török mind elbocsátotta az német táborra, azt izenvén, hogy ne menjen tovább, hanem próbáljanak végső harczot; az német is az Dunán Bajáról által jött az Bácskaságra, az török is tizenegyed napja, hogy Péterváradgyáról azon Bácskaságra által költözött; immár mit csinálnak, megválik. Mi kegyelmes urunk egész anxietásban vagyunk, mivel az kihez expeditiónk volt, az elment, ha az erdélyi határhoz közelebb volnánk, nagyságod kegyelmes consensusa accedálván csak visszamennénk, de oly helyt vagyunk, az honnét nagyságod

Digitized by Google

híre nélkül visszamenni nem merünk, külömben tudjuk ezek sem bocsátanának, itt subsistálnunk sem bátorságos az Dunán innét, hanem kételenség alatt által kell menjünk s előre valakit elküldünk, ha lészen kihez. Nagyságod azért kegyelmes urunk az dolgoknak fordulását így értvén, hova hamarébb méltóztassék bennünket informálni és kegyelmesen parancsolni ez mi követségünknek, mit csináljunk és magunkat mihez alkalmaztassuk, mert mind addig is suspendalnunk kell az egész dolgokat. Nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatoson elvárjuk. Isten nagyságod méltóságos házát boldog országlással megáldja. Datum in Varsétz die 15. Septembris Anno 1687.

Nagyságod alázatos szolgái s igaz hivei

Sárosi János m. p. Jósika Gábor m. p.

Szent-Lászlai Sá(rosi J)ános m. p. Marcus Draudt.

P. S. Az hadak az mint Péterváradgyánál által mentek, az hídat az vezér elbontatta s úgy indúlt Landor-Fejérvár felé, az jancsár aga s az tefftedar addig elkésérték, de azok ismét visszamentek, az vezér az Dunán ment ala hajón, elhisszük Havasalföldibe száll ki, hamarébb éri az császárt. Azt is beszéllik, hogy már Sombornál, mely Bács és Baja között vagyon az német tábornak egy részit megverték, az többi Bajánál volt, azokkal is eddig meglett az harczok.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatoson írók.

Eredeti az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. kötet.*)

CCVIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Isten nagyságodat minden jókkal, jó szerencsés boldog hosszú élettel megáldja szűből kévánom.

Az estve késén érkezék Rácz János ide hozzánk; úgy látom kegyelmes uram, ha mi homály az Turzai által lett tudósitásban esett, az kapikiha írásából nagyságod világoson

Digitized by Google

megértheti, melyet világosabb informatioért felszakasztván, his inclusis nagyságodnak megküldtem. Az mint némely nap is irtam vala kegyelmes uram, az dolgoknak nagy változása az mi egész követségünknek rendit megváltoztatta, és valamíglen nagyságodtól újabb parancsolatunk nem érkezik, követségünket suspendálnunk kell. Ebben pedig az én csekély értelmem szerént ilyen consideratióra való dolgok vadnak. 1. Avagy Szulimán passa restituáltatik az fővezérségben, avagy más állittatik; ha ő resistáltatik, hozzá való követségünk kész, ha penig mást tesznek, avagy oda bé tesznek, avagy ezt ide ki confirmálják. 2. Ha oda bé tésznek, avagy az befutott Szulimánt hagyják helyben, oda bé mi nem mehetünk, nem lévén se készületünk se költségünk arra az útra; mert ha ki oda akar menni, császárnak is ajándék kellene. És igy itt nem egyéb hanem csak szerdár állíttatnék, in isto casu az szerdálynak és az több itt lévő embereknek kellene disponalni, mit adjunk, és levelet is az szerént íratni, hogy az látogatást és ajándékot jó neven vevén, minket bocsássanak haza, hogy nagyságod is az szükség úgy kévánván oda be expediálhassa követjeit. 3. Ha peniglen ezt hagyják az fővezérségben, akár hivassák be, akár ne, ennek az nagyságod kegyelmes dispositiója szerént mind magának s mind tihájának az ajándékot megadhatjuk. Az mi peniglen instructiónknak derekát illeti, úgy mint az magyarországi dolgok állapotját, talám, ha nagyságodnak is tetszenék, elé sem kellene hozni, mivel az dolgoknak ilyen nagy változása igen másképen forditotta az dolgokat, és ha nagyságodnak s az uraknak tetszenék, jobb volna elmúlatni. Az látogatás mellett az ember proponálhatná az instructiónak több punctumit s egyéb dolgokat is, ha miket már az urak nagyságoddal együtt fognának javallani. Mind ezek álljanak az nagyságod kegyelmes dispositióján és az urak tetszésén. Csak hogy kegyelmes uram az mi utánunk való újabb instructiónak sietve kellene lenni, hogy míg az portai dispositió kijő, ez is érkezzék el, mivel mi rendesen addig míg az császár válasza el nem jő, semmit rendesen nem procedálhatunk. Ma harmadnapja itt múlatunk, az hajónak nem léte miatt nem költezhetünk által talám három nap is, mert egy hitván hajónál egyéb nincsen.

Digitized by Google

Ezek után Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse s méltóságos házát erősítse, szüből kévánom. Datum in Palánka 18. Septembris A. 1687.

Nagyságod alázatos szolgája s igaz híve

Sárosi János m. p.

Hátára jegyezve: Sárosi János Palánkán kelt levele hozta Rácz János.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCIX.

Hatalmas győzhetetlen császárunk fényes hadainak bölcsen igazgató főszerdára tekintetes nagyságos Sciaus passa, nékünk kedves vitéz úr, reménségünk szerént való nagy jó akarónk, éljen nagyságod ő hatalmassága hasznos szolgálatjára szerencsésen sokáig, kivánjuk.

Nagyságod nekünk íratott méltóságos levelét hozzánk illénedő nagy becsülettel vettük, mi az mint mindenkor hatalmas császárnak engedelmes és igaz szolgái voltunk, azon igyekezünk teljes tehetségünkkel, hogy mindenkor hatalmas császárunk előtt tiszta orczát viseljünk és tökélletes hüségünkben homály ne találtassék, s az ő hatalmassága kegyelmességiből reánk bizatott országunknak határit az ellenségtől megoltalmazzuk, s hatalmas császárunk kedvét kereshessük, mi tehetségünk szerént azon igyekezünk, hogy hatalmas császárunk császári fényes kegyelmességét fejünkre várhassuk, nagyságoddal is mindenekben egyet értésre és nagyságodnak szolgálni készek vagyunk, kérvén nagyságodat illendő becsüllettel, igaz jóakójának ismerjen bennünket nagyságod. Ajánljuk Isten oltalmában nagyságodat. Költ az mi radnóthi kastélyunkban, Mindszent havának 8-dik napján 1687. esztendőben.

Nagyságodnak szolgáló jóakarója.

Eredeti fogalmazvány az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum XI. köt.*)

Digitized by Google

CCX.

Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk!

Isten nagyságod méltóságos házát boldogítsa.

Nagyságodot kegyelmes urunkot ez úttal is, noha az alkalmatlanságok miatt késén, mindazonáltal alázatoson akarók tudósítani. Ezek az hadak az császár resolutióját Nándor-Fejérváratt nem győzvén várni, noha az vezérnek kedve ellen, mindazonáltal 27. Septembris onnan megindúltak, ugyan az nap mi is táborokra érkezvén, más nap mingyárást hírek érkezék, hogy az császár Scÿaus passát az fővezérségben confirmálja, és noha Scÿaus passa Nándor-Fejérvárra visszávitte volna, de megtérni nem akarának. Itt pediglen nagyságod úgy értse, hogy Szulimán passa az tihájával, tefterdárral és réz effendivel Konstantinápolyban bémenvén, az pecsétet és Mahumeth zászlaját császár kezében küldte, maga fogva vagyon-é, vagy elbútt, nem tudhatjuk bizonyoson. Az császár az maga szelektárját az teftedárral és réz effendivel expediálta, hogy az szokás szerint Scÿaus passának vezéri kaftánt, kardot, botot, az Mahumeth zászlajat és az pecsétet meghozzák. Kik is 4. Octobris Nishez érkezvén, igen nagy pompával az szokás szerint vezérségre koronázák; más nap múlatás lévén ott, jó reggel az teftedár passát, réz effendit és az két teskerciket elébbeni tisztekben felkaftányoztatta, remélvén, hogy intercessiója által életeket megmaraszthatja. De az szpahiaság és jancsárság az sátora körül felgyülekezvén, az teftedárt, az két tesskerczit és még azon kivül az jancsár főtisztek közül hármat diribról darabra felkonczolták. Az réz effendi ide szaladott, az jancsár agát megmazurolták, és igy rettenetes confusio esék közöttök, noha mindeneknek reménségek az vala, hogy ha az császár confirmatiója megérkezik, az egész dolog megcsendesedik. Arra nézve nekünk is biztatásunk az vala, hogy ott audentiánk lészen, és ugyan jó reggel az ajándékban való lovakat s az pénzt is előre felvitették vala; de azomban az tumultus kezdetődvén, az lovak ott fenmaradtak, az pénzt pediglen visszaküldék. Nagy confusióval az új jancsár aga, ki annak előtte jancsár aga után való első

Digitized by Google

tiszt volt, ugyan az nap estve felé elindula, más nap az vezér is. Mi az városban lévén szálláson, az csaus passa és Skerlet uram szállásunkra jövének, és mindenik bőrit igen féltvén, bátorságos helyet keresének magoknak, azolta az táborra nem jöttek. Ezek kegyelmes urunk valóban sietve mennek Konstantinápoly felé, az császárt és minden udvara népét el akarják veszteni, még ez az új vezér is maradhat-é meg, nem-é? az új császár akaratján válik meg. Ezt pediglen titok nélkül közönségesen hirdetik. Ezek kegyelmes urunk igy lévén, az mi dolgunk egész labirinthus, minket is magokkal visznek, de hová és mire, mi bizony nem tudjuk. Sollicitáltuk ugyan s sollicitáljuk rész szerint az audentiát, azt is félelmesen, mivel in his rerum mutationibus az előtti írásunk szerint nagyságodtól semmi tudósitást nem veheténk s megvalljuk kegyelmes urunk, hogy magunktól elég securusok nem vagyunk, nem tudván az nagyságtok ilyen állapotokban való akaratját. Az mi az németek felől való hírt illeti kegyelmes urunk, az győzedelem után Valpót megvették, Eszéket is ezelőtt egy héttel nekik feladták, úgy hisszük eddig, ha akartanak, Nándor-Fejérvához jöhettenek; az is, ha emberkednek, csak hamar övék lehet, mivel csak egy szerdárt hadtak ott valami kevés nyomorék haddal. Az mint ezeknek confusiójokat látjuk, míg dolgokat jó karban állitják, Pannonia egészen ellocscsanhat töllök. Az mi az magunk dolgait illeti kegyelmes urunk, mi valóban rosz készüleltel és igen kevés költséggel indúltunk ez hosszas és múlatással teljes útra, és ha késünk, minden költségünkből egészen kifogyunk, minden lovaink elállanak, mivel ezek között sem szénát sem szalmát, sem abrakot nem kaphatunk, hanem lovainkat az nyomáson kopároztatjuk. Az sok ló nélkül maradt gonosz ember miatt már húsz lovaink veszett, sokan közüllünk az Istent gyalog dicsírik. Mi kegyelmes urunk nagy nehezen Termánt szereztetvén, az étekfogót több haszontalan cselédekkel együtt haza küldöttük. Nagyságodnak könyörgünk alázatoson, országos gondjai között ne felejtse ide expediálni hová hamarébb, és mi nekünk is mind újabb instructiót küldeni, mind peniglen ide írni, hogy követségünknek meghallgatását és e(l)bocsáttatásunkat sokára ne differálják. Nagyságod fejedelmi kegyelmességit életünk fottáig

Digitized by Google

nagyságodnak mint kegyelmes urunknak tehetségünk szerint megszolgálni ügyekezünk. Isten nagyságod életét megtartváo, biredalmát erősitse kivánjuk. Datum in Szophia. 13. Octobris A. 1687.

Nagyságod alázatos szolgái s igaz hivei

Sárosi János m. p. Jósika Gábor m. p.

Szent-Lászlai Sárosi János m. p. Marcus Draudt m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának, alázatoson írók.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. kötet.*)

CCXI.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod méltóságos levelét s emberünk által válosztételét hírekrül való tudósitásival együtt igen kedvesen vettük, köszönjük is nagyságod atyafiságos affectussát. Mostan azért újobban is akarván eleget tenni nagyságod kivánságinak, tudósétván azokrúl az mik újultak volna hatalmas császárunk fényes portája részirül, nagyságodnak ezeket bizonyosan írhatjuk, hogy azok után, az kikrül ezek előtt tudosétottuk nagyságodat, érkeztek ily formán való új híreink, hogy Sziaus passa ő nagysága több ő nagysága mellett lévő hadakkal együtt fényes porta felé megindúlván, érkezett egy Nís nevő városhoz, az mely Szophián felől vagyon, azon útjában érkezett hatalmas császárunk fősziliktárja, az ki viszi volt az fővezérségről való confirmatoriával együtt az pecsétet és az Mahumet zászlóját, kit török nyelven szandzák serifnek hínak, a végre hogy Sziaus passát ő nagyságát fővezérségeben helyheztesse megírt Szilihtárral és az miket viszen vala együtt magával, mentek ezek is, úgy mint az teftedár passa, reiz effendi és mások is, kik eleiben Sziausz passa ő nagysága kiküldött, és nagy pompás tisztességgel acceptálván őket, szokás szerint magához vitette, úgy osztán sátorában megállapodván, ő nagyságát nyuszttal béllett fővezéri kaftánynyal föl-

Digitized by Google

öltöztette az Szilihtár, a pecsétet is kezében adta, hogy fővezéri legyen, azután az zászlót is megadta. Azonban kevés üdő múlva az új fővezér ő nagysága divánt tartván, tefterdár passát a reiz effendit, teftereminit, teszkeredziákat és több ministereket megkaftányozván parancsolta, hogy kiki az maga tisztiben és állapotjában legyen, az mint annak előtte is voltak, másokat ismét hasonlóképen nagyobb tisztességre föltisztelvén és kaftányozván őket. Ezek meglévén, azon közben az hadviselők az sátorokat körülvették és úgy kezdették kiáltani közönségesen az fővezérnek, hogy tefterdár passát és az többit, kiket ők akarnának, adnák ki az divánbúl az megöletésre. Úgy osztán fővezér urunk ő nagysága az tefterdár passát elejekben kiküldötte, reménkednék maga is, mivel külömben meg nem menthette, noha sokat törökődött és instált az hadak előtt, a félék ne cselekedettetnének, de semmit sem vihetett végben ő nagysága, mivel az tefterdárt konczrúl konczra vagdalták le, reá rohanván, noha emir is vala, az ki ő nálok observatum ezt, hogy a fele emiri személyekhez nem igen szoktak nyúlni, mivel prophétájuk nemzetibűl tartják lenni és zöld kontyot szoktak viselni, tisztességes örög ember is lévén. Azután tefter eminit az két teszkeredziákat, muzur agát és egy orta csaust öltek meg; ezek mind nagy emberek és hatalmas császárunk fényes porta dolgai általuk kormányoztottak. Megakarták ölni az ordukázist is és az jancsár agát, de sok törököd kérése által fővezér uránk ő nagysága és az kéhája bégnek munkálkodása által alég menthették meg életeket, úgy mindazonáltal, hogy az jancsár agát tisztibűl mingyárást kitették és küldötték az Bogár szorosa vigáztatására, és jancsár aga helyett rendelték és állitották jancsár agaságra kéhája béget, reiz effendi penig, az mint lehetett, titkon elszökött és úgy nem kaphatták, mert őtet is megölték volna, az mint mondják. Onnat azt ir írják nekünk, hogy Maurocordát uram is titkon elszökött, mely felé addig még nem tudták hol legyen.

Fővezér ő nagysága mellett levő embereink azt is írják, hogy az nagyságod követje Sárosi uram is együtt menvén az többivel, az mikkel mégyen volt Szuleiman passához, mostani fővezérünk ő nagyságához praesentáltatta magát ő kegyelme,

Digitized by Google

azután licentiát is kértek, hogy vissza térhetnének ő kegyelmek, de fővezér urunk ő nagysága azt parancsolta, hogy az táborral együtt menjenek Konstantinápolig, s ott többet is discurálván váloszt ád ő nagysága, efféléket írnak fővezér urunk ő nagysága táborárúl.

Konstantinápolybúl is érkezének most embereink, onnat kapitiháink ezeket írják, hogy hatalmas császárunk értvén azokat az nagy zurzavarodott állapotokat, az kik az táborban vadnak, lehet az is, hogy valaki találkozott azokban, az kik ő hatalmassága mellett közölebb szoktak lenni, és tanácslotta, hogy ő hatalmassága fogatná meg Szuleimán passát, kaimekám passát és körülettek lévő embereket, ő hatalmassága penig férre tévén minden egyéb császári múlatozásit és járásit, hanem bémenvén bizantiumi udvarában, székiben állapodnék meg, és úgy az tábor Konstantinápolyhoz érkezvén, adná kézhez az megfogottakat, excusálván magát ő hatalmassága előtt, hogy sem az Szuleimán fővezér s az kaimekám nem tudósítják vala valóságosan azokrúl, az kik az hadaknak szükségések lettek volna, és minemő illetlen dolgok és fogyatkozások esnének künn az birodalomban, azért azokat kézhez adván, az mit akarnának velek, azt cselekednék az hadak, és látván az had, hogy ő hatalmassága székes udvarában bément és megállapodott, kiben az mint mondják harminczegy esztendeje fog lenni, hogy ő hatalmassága sem nem látott, sem ott nem hált, úgy osztán talám senki sem nyúl az császári személyhez. Ezek az tanácskozások meglévén, mindgyárt küldötte ő hatalmassága bosztándzi bassát, híná magához az kaimekám passát, de lehet, hogy az kaimekám tempestive megértette volt s elszökött, noha az bosztandzi bassa házánál találta az kaimekámat, és szemben lévén vele, ottan kész volt s mindgyárt simulált, hogy bosztandzi bassával hatalmas császárunkhoz megyen, de elámétván az bosztandzi bassát, házaiban elbújt és úgy ki is szökött, az kaimékám kéhája is hasonlóképen elbújt, kiket addég, noha igen kerestették, de sem nem találhatták, sem nem érthették hol legyenek, haznadárját penig és több háznál lévő cselédit, azokban kiket megfogdostak, kik elszaladtak. Azután boztandzi bassa ismét elmenvén, Szuleimán passát megfogta egy Konstantinápolyon küvül lévő udvara

Digitized by Google

házánál, az hol azt a helt nezevik Kurucsésmének, és fogva vivén, az császár udvarában, Kapiaraszi nevő helyben rekesztette meg, embereiben is penig némelyike elszökött. Konstantinápolybúl is ezeket írják most nékünk, melyek mi nálunk csudálatos dolgok látszanak lenni, egyedül csak az Isten tudja ezeknek vége mi légyen. Mi mindazonáltal valamit érthetünk valóságosabban, nem múlatjuk nagyságod kévánsága szerint nagyságodat ne tudosítanók szomszédságos atyafiságunk kötelességivel, hasonlóképen kérvén nagyságodat is, ott kinn fönforgó állopotokrúl s hírekrúl ne nehezteljen tudósétani. E mellett tudhatja nagyságod ezt is, hogy nagyságod postája, az mint maga beszélli, nagyságod dolgaival menvén az követ Sárosi uram után, Karánsebesben vagy hova arra felé az törökök megfogták volt, kímnek nevezvén, nem hitték az mikkel magát mentette. Ő pedég mindenképen mesterkédvén azon, miképen menekedhessék meg és szabadúlhasson tőllük, egy üdő tájban kezdette mondani, hogy mi szolgánk volna, és az mi dolgainkban járna, úgy osztán találkozván egy ismerőnk is ott, orsovai török lévén s értvén, hogy szolgánk fogságban volna, gondolván azt, hogy szolgál s kedveskedik nekünk vélle, mondotta hogy ismeri az fogságban levőt, magára vállolván kiszabadétotta azok fogságából, az kiknél vala, és vitte Orsovárrára, onnat osztán maga emberivel egy hajóban az Dunán küldötte Csernetzy nevő véghelytünkben levő kapitányhoz, az kapitány penig ide mi hozzánk küldötte, kit midőn ide hoztak volna, és megbeszéllette volna az fön megírt állopotját, és szintin akkor az mi embertünk induló félben lévén fővezér urunkhoz ő nagyságához, azokkal együtt bocsátottuk s úgy ment el nagyobb securitással, vihesse végben rajta bizott nagyságod dolgait.

Továbbá akarók nagyságodnak értésére adni ezt is, hogy itt ily hírünk is érkezék, hogy Sztaykó, Sterbei és többek, az kik ott az nagyságod birodalmában vadnak az mi árulóinkban, ismét mint oly nyughatatlan interturbatorok, az minthogy mindenkor zurzavart szerzők voltak, most is öszvegyűlvén, a félékrúl tanácskoznak, azt mondván, hogy onnat most megindúlván hatalmas császárunk portájára mennek, mely dolog minket semmiben nem conturbál, sem semmi gon-

Digitized by Google

dolkodásra vagy tartaléktül nem indit, csak azt tudjuk, hogy mint oly barbarus árúlok és nyughatatlan Czincziuskodók, sok izetlenségeket mások is mi köztünk csinálhatnak, az mint ott létekben is az nagyságod birodalmában nem keveset cselekettenek, a mint az nagyságod hívei is nyilván tudják. Annak okáért mondjuk azt, hogy talán jobb volna, az mint másszor is mondatott és íratott, és az követek által végezésben is ment, hogy megállopodván veszteg üljenek ott az nagyságod birodalmában, ne járjanak sok zavaritásokkal, idegenitvén jóakaróinkat és jó szomszédinkat, mert hogy ők az fényes portán nékünk ártsanak, arra kevés gondunk vagyon, sőt inkább vagyunk oly reménséggel az kegyelmes igaz Istenben, hogy ott igen könnyen jutalmokat vennék árúltatásoknak érdeme szerint; minthogy régen is keresik, úgy hiszszük, hogy meg is találnák, az mint hogy némely társai is megtalálták és jutalmokat vették. Mostan azért egyéb oktúl nem viseltettünk, hogy ezekrül nagyságodnak írjunk, hanem hogy csak az jó szomszédságos atyafiságunktúl viseltetvén, szeretettel tudósétjuk nagyságodat, mint egy bizonyságtétel gyanánt az ő nyughatatlanságokrúl. Ha nagyságodnak is úgy tetszik, talám jobb volna, újobban is parancsoltatnék meg nekik sokszori nagyságod jó ígireti szerint, hogy megleszen nékik nagyságodtúl megparancsolva, magukat letevén állopodjanak meg ott az nagyságod birodalmában s nyugodjanak; ha az maguk hazája nem kell nekik, ne idegenitsenek egyet is mást is az ő tökéletlen találmányokkal és hamis árrultatásokkal. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram diu foeliciter valere ac regnare desideramus. Datum in Civitate nostra Bukurest die 23. Octobris Anno 1687.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli *(Oláh aláirás.)*

P. S. Szintin levelünk végezetin és már expediáltatni akarván, érkezének két rendbeli követek fővezér urunktól ő nagyságátúl, egyike ide mi hozzánk lévén küldötve, az másikja moldovai vajdához ő kegyelméhez küldöttetett, oly véggel, hogy új fővezér urunk ő nagysága hivataljában állittatott és helyeztetett, kik is hatták ő nagyságát Philipihez kö-

Digitized by Google

zel Pazardzik nevő városban 15. praesentis. Az ki mihozzánk küldettetett, hatalmas császárunk fermánját hozta, igen nagy tisztességgel írván, és eddig szokatlan teljes kegyelmességivel lévén ő hatalmasságának, császári igíretekkel, hasonlóképen lévén írva fővezér urunk ő nagysága levele is, egész kegyelmességit igéri nekünk, s teljes affectióját s protectióját ajánlván, az követ által szóval is bőven izent ő nagysága nékünk, minden jókat offerálván. Ezektül is egyéb külömböző hireket nem érhettünk, hanem csak az mint nagyságodnak följebb megírtuk, hogy az kiket megöltek, azok oda vannak és egyéb történt alkalmatosságokkal mind úgy voltak, az mint megírtuk, csak ezt veszszük észre újobb dolognak lenni, az mint beszéllik, hogy midőn megcsendesettek volna azok az megöletések, császár szilihtárja azon igen volt, hogy megállopodnának valamiképen és ne menne az had Konstantinápolyban, hanem tartózkodnának meg s állopodnának meg egy helett valahol, igírvén s magára vállalván, hogy valamit kivánnának hatalmas császárunktúl, kivánságok szerint lészen, úgy osztán beszélik, hogy egy laistromot adott, egynihány bizonyos személyek lévén benne írva, azokat ő hatalmassága kiadván küldje hozzájuk, contentusok lesznek azok az nagy rendő személyek küldésével, és úgy ment az sziliktár hatalmas császárunkhoz.

Fővezér urunkat is mondják, hogy valóban rajta vagyon azt az fölháborodást csendeséthetné valamiképen, és azt az hadat quártélyokban oszlatni akarja, ő nagysága is Konstantinápolyban való bémenetelnek szándékát letette. Továbbá mik lesznek, és mi formában következnek az dolgok, csak az jó Isten tudja.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa kévánom. Kegyelmes uram nagyságod kegyelmes parancsolatját, alázatoson vöttem, az méltóságos ur generalis uram ő kegyelme inclusa levelével együtt. Melyben kegyelmesen parancsolja nagyságod, hogy ahoz alkalmaztatnám magamat, tartozó hüségem s kötelességem szerént kész vagyok engedelmességgel azt is követni. Én kegyelmes uram mingyárt innét meg is indúltam volna, de a cselédes vitézlő rend, (ki is kész mindenekben nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatoson követni), reménkedik, tudósitanám előre nagyságodat, és engedném, hogy elsőben egynéhányon nagyságod méltóságos tekinteti eleiben mehetnének, és hogy most hirtelen kibontokozhatnának kevés takarmányokkal, cselédekkel helyekből bé is induljanak, lehetetlennek látják az mostani őszi, hideg, esős üdőnek fordulásához képest: mindazonáltal csak lehessen módjok, akár apránként, akár másképen, készek nagyságod kegyelmes parancsolatját alázatoson megcselekedni. Ezt is irhatom kegyelmes uram nagyságodnak alázatoson. Tököli visszatért, Várad körül tekereg. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak megirni el nem mulatom alázatoson. Isten tartsa nagyságodat szerencsés uralkodással sok esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 31. Octobris A. 1687.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája mig él
Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson.

Eredetije ez erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXIII.

Illustrissime Princeps Domine Frater Amice et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod levelét atyafiságos szeretettel vettük és mindenekben megértettük. Az mi az bor tilalmazásnak dolgát illeti, jól lehet nagyságodat mások másképen informálhatták, de az dolgok mivoltát nagyságod így értheti, hogy az nagyságod birodalmabelieknek, adósságok az ide valóknak nem tilalmaztatott, sem nem tiltatik, hogy meg ne füzesse ki ki adósságát, sőt inkább meg is parancsoltatott tőlünk, hogy minden haladék nélkül ki ki megfüzesse az ő adósságát, melyre nézve az jó szomszédságnak háborgattatását nem hogy mi követnők, vagy okadók lennénk, sőt inkább birodalmunkbeli minden rendnek megparancsoltuk, hogy az szomszédságnak minden jó rendtartásit semmiben meg ne sértsék, és inkább kedveskedő jóakarattal igyekezzenek. Hanem lehet, hogy nagyságodnak tudtára adta valaki, hogy ez mi birodalmunkban most az bor igen ritka helyen adott termést, kire nézve ez a haza rendei közönségesen végezték, az mü kevés boruk lett, maguk szükségére megtarthassák, nem teremvén annyi boruk, hogy az szomszéd országokban is eladhassák. És hogy ha olyan fogyatkozás esnék az nagyságod birodalmában is, úgy hiszszük, nagyságod is a szerint kínszerettetnék követni, nagyságod ítíletire hadjuk. Külömben senkinek semmi adósság megfizetése nem interdicáltatott, az mint följebb is írók, hogy inkább meg van parancsolva, hogy kinek kinek az ő igaszságát szolgáltassák ki az ide valók mind az két részrül jó szomszédság rendinek megtartásában. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukurest. Die 31. Octobris A. 1687.

Illustritatis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli.

Jonatye Breszkul Vajvoda

(*Oláh aláirás megfejtve ujkori kézirással.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei Gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erd. Muz. (*G. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXIV.

Lugosi és karánsebesi bég levelének párja.

Tekintetes és nagyságos erdélyi méltóságos fejedelem, Isten nagyságodat az hatalmas császár hűségére és szolgálatjára sokáig tartsa.

Az elmúlt napokban Almafalva nevű falumban az dézma és egyéb adósság felszedéséért mentem volt minden jó szándékkal, Tornya János és Bokosnyicza az darabontokkal és remettyeiekkel együtt négy század magokkal reám tolvajúl jövén mindenemtűl megfosztottak, tizenkét szekeret ökröstűl dézmával együtt elvittek, ezer tallérra kárt töttek, egynéhány törököket levágtak, az remetyei tolvajok annyira tolvajkodtak, hogy országunkban már marha nem maradt, az jó és igaz emberek az úton nem járhatnak, mivel kiket mindenektűl megfosztanak, némelyeket levágnak. Ez dolog azért ha nagyságodnak hírével vagyon, minket tudósítani ne nehezteljen, az haczogi tiszteknek héában írunk; nagyságodat azért kírem tudósítson hadd tudjuk mihez tartani magunkat, és mi formán megírni mind az hatalmas császárnak s mind pedig az fővezérnek, nagyságodtól jó választ várván. Tartsa Isten nagyságodat sokáig. Karánsebes, 1687. 8. Novembris.

Nagyságod jóakaró szomszédi karansebesi és lugosi bég kakak Illi bég az agákkal együtt.

Három úttal írtunk nagyságodnak eddig, az remetyeiek emberünket levágják, az levelek nagyságodhoz nem jöhetnek.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCXV.

Kegyelmes uram!

Isten minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa nagyságodat. Mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan

Digitized by Google

akarám értésére adni, Tökölyi ez múlt napokban Harsányban szállott volt, vélle lévő lovas és gyalog másfél ezer magával, most már az Bánya körül való falukon vannak Váradon felől, oly híre van, hogy Telegd felé jüne. Az herczeg ő fölsége az múlt vasárnap vált el az tábortúl, Szathmár felé ment, maga udvari népével, ma Szathmártt fog lenni, de bémegyen-é vagy nem bizonytalan. Az tábor ez múlt éjtszaka az Egregy mellett szállott és hált, ma Czigányihoz jü, holnap Somlyóhoz. Ezután ha mi hírt érthetek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodással, sok esztendőkig jó egészségben. In Somlyó die 11. Novembris A. 1687.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kívül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumbau. *(Grammatophylaceum Transilvanicum XIII. köt.)*

CCXVI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes urunk Isten nagyságodat édes hazánkkal s méltóságos házával együtt boldogitsa kévánjuk.

Nagyságod méltóságos két rendbeli commissióját mind Balásházitól 15-dik, mind Turzaitól 19-dik praesentis alázatos hűséggel vettük; igaz dolog Balásházi ide 10-dik érkezett, de mi 15-dik jöttünk bé, s itt várt meg. Szofiából állapotunk felől nagyságodat tudósitottuk, de sem az előtt sem azután egész eddig az nagy confusio miatt az tudósitás nem lehetett, sőt akkor is Sofiából való elküldésre sok koczódással vájtunk firmánt. Az Szulimán passa fejét Philippihez hozták vala, hogy az császár ellen fel lázadt hadakat le csendesíthessék, de semmi benne nem telék, csak ugyan ide jövének, s új császárnak tevék az nagyobbik öcscsét, szultán Szulimánt, az előtti császárt meg nem ölték, hanem az Szulimán helyére tették, az két fia is külön rekesztve vagyon, az felesége is az

Digitized by Google

két leányával külön fogságban vagyon, az új császárnak még kardot nem kötöttek, mivel az arra való papi nagy ember Ásiában lakván még el nem érkezett, de ez pénteken az híre, hogy az a solemnitas véghez megyen. Balogh István kegyelmes urunk Drinápolyban ére bennünket 29. Octobris, Rácz György peniglen gyalog azelőtt való nap érkezék, mivel az úton mindenéből kifosztották. Az mi kegyelmes urunk az magunk állapottját illeti, mivel nagyságod parancsolatja, arról nagyságodat tudósitsuk miben légyen, hogy reánk kegyelmesen gondot tudjon viselni, mi bizony mindenképen alkalmatlanok vagyunk, ilyen hoszszas útra és eddig való múlatásra vékony költséggel jöttünk, külömben peniglen mire lészen dolgunk, vagy mikor lészen elbocsáttatásunk, vagy lészen-é nem-é, abban az jó Isten tudós, és az onnét való állapotok inportálják magokkal. Minket kegyelmes urunk az szerencse valóban rosz és boldogtalan üdőben vetett ez idegen országban való nyomorúságra, ha szenvedni kellett volna, akármelyiknek is minden boldogtalanságot hazájában az övéi között könnyebben szenvedett volna; de ha Istennek így tettszett, arról nem tehetünk; csak nagyságod és az szegény haza maradhatna meg, talám mi is ide éhel meg nem halnánk s reménségünk is inkább lehetne az innét való kiszabadúlásra; ne várnók és rettegnők minden nap az sulykot az fejünkre. Nagyságodnak mégis, mint kegyelmes urunknak reménkedünk, akár mire fordúljon itt dolgunk, méltóztassék valami provisióval lenni; ha meg nem ölnek bennünket, ne jussunk éhel halásra. Ezek után Isten nagyságodat sokáig boldogúl éltesse. Konstantinopoli 20. Novembris A. 1687.

Nagyságod alázatos szolgái s igaz hívei

Sárosi János m. p. Jósika Gábor m. p.
Szent-Lászlai Sárossi János m. p. Marcus Draudt m. p.

P. S. Az fővezér az tisztiben megmaradt, kaimekámnak Küpülyt tették, ki is ez felboldúlt község s egyéb rendek előtt kiváltképen való nagy tekintetben vagyon, és tekintetivel s tanácsával ezeket az dolgokat derekasan ő csendesitette le, mely majd három hét alatt alig mene véghez, az hadaknak öt kántorok lévén hátra, egészen kévánták, azon kül az

Digitized by Google

új császártól az ajándék pénzt, mely mindenestől, feljebb ment harmincz ezer erszénynél, nehezen tudának annyit szerzeni; mert az letett császárnak három száz erszény pénzinél többet nem találtak, sem az hadaknak fizetést nem küldött, sem az tárházba nem tétette, hanem az jövedelmet csak eltékozolta, az mint számban adták, minden nap luxuriára és heába valóságra 12 ezer tallért költött.

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatoson írók.

Hátára jegyezve: Balásbázi étekfogó hozta Sárosi uramék levele.

Eredetije az erd. Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCXVII.

Kegyelmes uram méltóságos fejedelem!

Alázatoson jelentem nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, nyavalyás Mojses János még Péter Váradgyánál táborban való léttünkben megbetegedvén, Tatár Pazarcsikig hol lovon hol pedig szekeremen elhoztam; ott felettébb elnehezedvén, el kelletett hadnom, az holott, az mint bizonyoson értettem, meg is holt nyavalyás. Egy lovát (nem lévén kinek rá gondot viselni) követ uramék tetszésekből elhoztam, egyebe mindene magával maradott. Már követ uraimék Rácz Györgyöt adták mellém, addig míg nagyságod vagy mást küld, vagy neki specialiter committál, hogy mellettem legyen, míg Isten ide bé való nyomorúságomat rendelte. Alázatosan kérem azért nagyságodat mint kegyelmes uramat, tolmács felől nagyságod provideáljon; én ugyan most az Mojses János lovának az árrát úgy mint talleros leon. numero 11 (mivel annyin adtam el) Rácz György kezében adtam, ha nagyságod mást küld alkalmatosabbat, ennek otthon való conventiója addig az pénzig adassék annak, ha pedig ennek poroncsol nagyságod, deputáltassék tolmácsi szolgálatjára való fizetésében. Az nagyságod irántam megmutatott költségből való kegyelmességiért Isten nagyságodat megáldja s én is életem

Digitized by Google

fottáig alázatoson megügyekezem szolgálni nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak. Kérem nagyságodat mind ennyi országos gondjai és bajoskodási között is továbbra is róllam, szegény legkissebbik szolgájáról, ne feletkezzék, mivel bizony ez ötödik holnapja, hogy semmi praebendát nem adtak, és ha nagyságod nem succurrál s itt is nem adnak (hol mi imez, amaz beszéddel elhalasztván praebendámnak kiadását) utolsó szükségre jutott ügyem.

Azonban kegyelmes uram az itt való dolgok miben légyenek, tudom követ uraimék ő kegyelmek tudósitásokból nagyságod bizonyoson megértheti, melyre nézve alázatoson könyörgök nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, ha az adónak béhozása tavasznál tovább találna haladni, tekintse nagyságod az én szegénységemet és ezen állapatra való együgyü voltomat, s ha nagyságod bizonyos okokra nézve, (az mint reménlem), követit fogja ide expediálni, helyettem más kapitihát is küldeni méltóztassék; mivel bizony megvallom, ezen fennforgó nagy dolgokban, úgy az mint uramhoz és hazámhoz való kötelességem kévánná, mivel elmémmel és experientiámmal fel nem érem, nem is szolgálhatok; külömben is hosszas útazással, éjjel nappali nyughatatlansággal, súlyos táborozással annyéra megromlottam volt, hogy nem tudom míg sem áll helyben egészségem csak úgy is, az mint ideval ó jövetelemkor volt, annál inkább, ha az nagyságod fejedelmi kegyelmessége nem accedál, ezzel az nemzettel való táborozás hamar végemet éri; oda haza lévő jovacskáim is ezen fennforgó nyomorúságos állapotra nézve préda lehet, mivel egyes szegény legény lévén, semmi gondviselő az feleségemnél több házamnál nincsen, az asszony pedig olyan szoros állapatban mit tehet, látja Isten, és nagyságod is bölcsen és istenesen megitilheti. Szolgáim is elbetegesedtek, annyira hogy némelyiknek nincs is reménségem meggyógyulásához. Külömben is kegyelmes uram nekem tábori készületre való sem erőm, sem egészségem, sem értékem nincsen. Lovaimot is ezen szük állapathoz képest csak el kellett vesztegetnem. Mely nagyságod kegyelmességiért Isten nagyságodat boldog szerencsés, hosszas országlással megáldja, s ez levelem is nagyságodat jó-

Digitized by Google

egészségben s örvendetes állapatban, mind egész méltóságos fejedelmi házával együtt találja, kivánom.

Konstantinopoli die 9. Decembris A. 1687.

Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak alázatos legküssebbik szegény szolgája

Sándor Pál m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nekem mindenkori kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson adassék.

Hátára jegyezve: Sándor Pál kapikihája 9. Decembris A. 1687. Konstaninopolisban költ és Ráez György hozta levele.

Eredeti az erdéiyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCXVIII.

Ex Agria 11-ma praesentis datas Vestrae Excellentiae litteras summo cum gaudio accepimus, ex quibus gloriosam Fortalitiorum Agriae recuperationem Turcarumque felicissimis armis Caesareis succubitionem desiderate cognovimus. Nos qui naturaliter de Republica Christiana bene meremur, ampliores etiam Sacratissimae Caesareae Majestati triumphos cordialiter vovemus, majora et Vestrae Excellentiae ex similibus suis exercitiis digni sui honoris incrementa. De statu Turcarum nihil aliud nos Vestrae Excellentiae scribere possumus, nisi quod modo plane habeamus advenientem a nostris Ablegatis, (quos adhuc in diebus Septembris ex mandato ipsius ad humiliatum Vezerium expediveramus, et de quibus nihil penitus ab ipso Octobri habemus) Cursorem, qui etiam nihil aliud attulit, quam quod Confusiones Turcarum in Porta ottomanica satis sunt sedatae Turcicus ad nos veniret legatus et quod praedicti quoque nostri Ablegati amissi essent, qui quamprimum ad nos pervenerint, et statum Turcarum certius cognoverimus, Vestram Excellentiam certificabimus. Ceterum sicut syncerum ingrediendi nobisque honorem faciendi Vestrae Excellentiae studium gratanter excipimus, ita nos quoque eam Vestrae Excellentiae benevolentiam revereri etiamque demereri studebimus. Eidemque firmam valetudinem et quampluri-

Digitized by Google

morum prosperrimorum natalis Domini dierum atque novorum Annorum apprecamur felicitatem.

Hátára jegyezve: Caraffa general levele 11. Decembris írta Egerből, hozták Fogarasban 22. Dec. (?) A. 1687.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCXIX.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine benevole.

Nagyságod és az nemes ország is böcsületes fő renden lévő hívét, nemzetes Alsó János uramot ő kegyelmét, bizonyos dolgai végett expediálván hozzánk, kérvén azon minden nagyságotok és kegyelmetek nevével mondandó szavainak teljes hitelt adnánk. Mi is hasonló atyafiságos szeretettel acceptálván ő kegyelmét, és ő kegyelme által nagyságod kivánságit egészlen megértettük. Válaszunk tételét is bővebb declarationval, hogy ő kegyelme nagyságodnak referálhassa, ugyan ő kegyelmére biztuk, nagyságod ő kegyelmétül egészlen megértheti, és továbba is lehetséges dolgokban nagyságodnak atyafiságos szomszédsággal kész kedveskedéssel maradunk. Quibus in reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram diu bene valere desideramus.

Datum in Ciuitate nostra Bukurest. Die 15. Decembris Anno 1687.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli

(Jonatye Breszkul Vajvoda.)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri, Amico, et Vicino Nobis benevolo,

Hátára jegyezve: A vajda levele, hozta Alsó János uram A. 1687.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXX.

Illustrissime Domine Nobis observandissime.

Litteras Illustritatis Vestrae 1-ma Decembris Constantinopoli datas laetanter accepimus, grata nobis est syncera Illustritatis Vestrae confidentia, quam nunc quoque occasione Magnifici Domini Juszup Aga Kapucsi Passae contestata est, humilimis obsequiis reveriti sumus honorarias vestes Regias et chlamydem per eundem Dominum Kapucsium nobis missam, totidem veluti symbola Gratiae erga nos Majestatis Imperialis. Amanter vestram Illustritatem requirimus, eandem confidentiam deinceps etiam constantissime colere, nostraque et Regni nostri negotia tam Imperatoriae Majestati, quam Excellentissimo Domino Supremo Vezerio aliis etiam Illustrissimis Excellentissimi Imperii Purpuratis ne gravetur interpretari, Illustritatis vestrae benevolentiam gratis pensaturi sumus officiis. Divinae eandem recommendamus protectioni. Datum in Arce nostra Fogaras die 28. Mensis Decembris A. 1687.

Illustritatis vestrae ad officia parati

M. Apafi m. p.

Kivül: Illustrissimo Domino Alexandro Maurocordato in Fulgida Porta Ottomanica Interpreti Christiano universali etc. Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CCXXI.

Excellentissime Domine Nobis observandissime.

Ablegati nostri jam tandem reverti sunt, sed nihil aliud retulerunt, nisi reiterationem eorum, quae Turcicus adferebat Ablegatus, graves videlicet minas et murmur Turcarum, quod sine ulla sanguinis effusione in tot tamque munitissima fortalicia milites Caesareos reciperimus, hybernandique commoditatem ipsis suppeditaverimus, ex informatione quorundam malevolorum nostrorum statim Tartaros ad sumendam ultionem

Digitized by Google

emittere volebant; verum per dexteritatem et activam solicitudinem Ablegatorum nostrorum ab executione talis intentionis dimoti sunt, superadentes reflexionem suam de Nobis vel armis vel occasione pacificationis tollere nolle; interim tamen ordinarium regni tributum pro Anno praeterito studiosissime solicitare ac summopere ad constantissime observandam Portae Ottomanicae fidelitatem adhortari, alioquin non intermissuros suam saevitiam funestam posterorum nostrorum in exemplum in extremo nostro periculo declarare. Confusionem Turcarum, sicut Ablegati compendisarunt, his inclusis Vestrae Excellentiae transmittimus. Si quid ulterius hebebimus, Vestrae Excellentiae significabimus. Interea cum annexis foelicissimorum novorum annorum desideriis Vestram Excellentiam Divinae recommendamus protectioni. In Arce nostra Fagaras 6. Januarii Anno 1688.

Excellentiae Vestrae ad officia paratissimi

M. Apafi m. p.

Kívül: Excellentissimo Domino Antonio Comiti a Caraffa, Aurei Velleris Equiti, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliario, Camerario, Generalis Campi Marschalli Locumtenenti et unius regiminis cataphractorum Colonello nec non Superioris Hungariae ac Militum Suae Majestatis Sacratissimae in Transylvania existentium Generali Commendanti, Domino observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti lev. XXXIV. kötet.*)

CCXXII.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice et Vicine Nobis benevole.

Az mindenható Istennek ingyen való kegyelméből ekkoráig bennünket megtartván, és ugyan ő szt. felsége rendelése szerint, hajadon leányunkat akarván férhez adnunk, hogy annyival is lakadalmi sollemnitása nagyságod méltóságos személyinek jelenlétével jobb rendben és nagyobb alkalmatossággal fölékesíttettessék, az minthogy az lakadalmi sollenitást rendeltük ad diem 9. mensis Febr. Minek okáért levelünk praesentáló tekintetes Nemzetes Barbuly udvari fő-

Digitized by Google

kapitányunk böcsülletes hívünk nagyságodhoz expediáltatván, kinek is teljes hitelt adván, az dolognak mivoltát minden részeiben megértheti nagyságod, kérjük azért szomszédságos és atyafiságos szeretettel nagyságodát, az fönn megírt üdőre és napon jelen lenni méltóztassék, mely abbeli nagyságod atyafiságos szeretetit hasonló alkalmatosságokkal mi is kedveskedhessünk nagyságodnak Istentül ő sz. felségétül kérjük. Hírek iránt mostan az mint itt forognak, fönn megírt hívünkre concredáltuk, nagyságodat tudósíthatja. Quibus in reliquo Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Civitate nostra Bukurest 16. Januarii Anno 1688.

Illustritatis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine Mihi gratiosissime.

Quid novi ex Turcia devenerit, ex gratiosissimis Celsitudinis Vestrae Epistolis sub 7. Currentis exaratis (quas eo quo par est honore suscepi) sat fuse colligere potui, summas et immortales Celsitudini Vestrae gratias referendo. Cui ego vice versa debito respectu expectorare officii mei munus existere sum arbitratus, quatenus Principissa Ragocziana fuerit coacta Caesareae protectioni se submittere, arcemque manibus Suae Sacratissimae Majestatis tradere, quae subinde pro Persona sua Viennam cum orphanis intendet. Athnamen a Turcarum Imperatore Tökölio missum pro instellatione in principatu, manibus quoque meis devenit. Quamobrem Vestra Celsitudo boni publici tam zelantissima non dubito, quin maximo gaudio nuncium hoc sit perceptura, nam per hoc disturbia per totam Hungariam sedantur, imo et tranquillitas Transylvaniae

Digitized by Google

Inclito Regno est reddita. Nec reformido brevi posse ipsummet Tökölium de memoria hominum tollere.

De cetero rebus his in bono relictis ordine Mungácz attinentibus, die Mercurii iter meum prosequar Transylvaniam versus, sperans praesentialiter obsequia mea Celsitudini Vestrae offerre, ardentissimumque desiderium Meum adimplere Vestrae Celsitudini in Persona inserviendi: quam dum ad vota diu valere desiderio debito respectu maneo

Celsitudinis Vestrae Obsequentissimus servus

C. Antonius Karaffa.

Datum ex Mungácz die 18. Januarii 1688.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Megérkezvén kegyelmes uram tegnap estve Kolosvárrúl Somlyóra, itt való híreket, melyeket értettem, akarám nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírnom. Tökölyi ő nagysága Telegden vagyon, az lovas és gyalog hadai az körül való falukon; mikor rájok indultak volt az labanczok, Püspökinél lévő sánczokat magok elhányván felégették, hogy az labanczokat közelebb csalhassák, de azok is eszekben vötték, visszatértenek. Igen sokat prédálnak, az vármegyékben is sanczoltatnak, holdultatnak, Somlyót is fenyegetik égetéssel; ha kik bé nem akarnak holdulni, tüzzel, prédálással fenyegetik, azt hirdetvén, hogy ez két vármegye is nekiek adattatott quártélyúl. Váradra akart volna bémenni Tökölyi ő nagysága, de az passa nem bocsátotta, hanem azt felelte, az mezőben holott akarnak legyenek, mert az övék, de a várban nem bocsáttatnak, hanem ha mi élést bészállitnak, azt befogadják. Ezután ha mit értek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés utalkodással sok esztendőkig jó egészségben. Somlyó 9. Feb. A. 1688.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Digitized by Google

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilaceum Transylvanicum XIII. köt.*)

CCXXV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem, bizonyos emberemet küldöttem volt Gyula felé, az kuruczok megkémlelésekre, ki az múlt estve érkezvén meg, bizonyoson azt hozá, hogy Tökölyi és Petrőczi bémentenek Gyulában, az németektül is tartanak ugyan, hogyha reájok mennének, de az magok hadaiktúl is félnek, kik az körül való falukon vagynak széljel oszolva, gyalogja nem is igen maradott, a lovassa sem sok, Kos Mihály és Pap Ferencz nevü két gyalog kapitányok mentenek kegyelmes uram hét vagy nyolczszáz gyalogokkal, az vármegyén által, Belényes felé szándékoznak, az mint mondják Debreczenben is igen készülnek, vagy Belényes felé akarnak valami próbát tenni, vagy ujobban az kuruczok felverésekre szándékoznak, honnét is, ha visszafordulnak, és mi híreim lesznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés uralkodásal sok esztendőkig jó egészségben.

In Somlyó die 25. Februar. A. 1688.

Nagyságodnak alázatos szolgája, míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Transylvanicum XIII. köt.*)

Digitized by Google

CCXXVI.

Kegyelmes uram méltóságos fejedelem!

Az nagyságod 28. Decembris Fogarasban kegyelmesen íratott commissióját az kapucsi passa által alázatosan vettem, melyben nagyságod kegyelmesen ígírvén innen való kiváltatásomat, Isten nagyságodat mind egész méltóságos fejedelmi házával megáldja érette, én is életem fottáig az nagyságod hozzám, legküssebbik szolgájához, mutatandó kegyelmességit, adja Isten (az nagyságod szárnya alatt) alázatoson szolgálhassam meg nagyságodnak mint kegyelmes uramnak; s kérem is az Istent, nagyságodat, mivel ez világon legnagyobb reményem Isten után nagyságod, vegye istenes tekintetbe itt való nyomorúságos állapatomat, mert az hosszas és bajos tavalyi táborozás miatt annyéra elromlottam, hogy ma is igen gyenge egészséggel bírok gyakrabban. Három hitván szolgámnál is több nincsen, annak egyike felette beteg, annyéra hogy ha meg nem hal is most hamarjában, de nem hiszem hogy soha többé táborban menjen, külömben is öreg ember lévén; lovaim, szekerem is nincsenek, itt pedig az magyar szekeret meg sem tudják csinálni s az ló is felettébb drága, annyéra, hogy táborban csak ugy is mint tavaly voltam, öt száz tallérral is nem hiszem el tudnék készülni; nékem pedig bizony csak annyéra való értékem is nincsen, kivel egy valamire való lovat tudnék venni. Köntösöm is az nyakamból majd ki szakad; oda haza is igen szegény legény lévén, mindenem préda és sákmány, hitván gyámoltalan házam népe magokra is gondviselésre elégtelenek. Bizony két esztendőben való táborozás alkalmas embert megrántana, más külömb embert is, mint én vagyok; mert inkább táboroznék keresztyén magam nemzetével esztendeig, mint ezzel két hétig; mivel mind utazások, mind megszállások sannál inkább szaladások ha történik, felettébb félelmesek és bajosok; most sem reménlettem soha életemnek megmaradását közöttök, egy mást mikor szaladtunk magok is szemem láttára levágták, s bizony én sem maradtam (hogy igazán megvalljam)

Digitized by Google

néhányszor aprólék ütéstől és szidástól üressen.*)

Kihez képest alázatosan könyörgök nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, többet ezzel a nemzettel való táborozásra ne kellessék mennem, hanem nagyságod követinek béjövő első alkalmatosságával küldjön más kapitiháját helyettem, ne terheltessem kétszeri táborozással két esztendőben egymásután, én is nagyságodnak mint egyik szegény alázatos híve életem fottáig tehetségem szerint oda haza örömest szolgálni igyekezem. Az Isten megáldja nagyságodat érette. Egyéb dolgokról ez includált levélből érthet nagyságod. Ezzel ajánlom Isten kegyelmes oltalmába nagyságodat, mind az egész méltóságos fejedelmi házával együtt minden szomorú változástól oltalmazza, kévánom.

Kostantinopoli die 8. Mart. Anno 1688.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos legküssebbik szolgája Sándor Pál m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejédelemnek, etc. nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának, alázotoson irám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXVII.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes urunk.

Hogy az úr Isten nagyságodat napjainak hosszúságával megáldja szegény hazánk megmaradására, szübéli alázatossággal kivánjuk.

Az nagyságod méltóságos commissióját general Karaffa uram ő nagysága számára való lovaknak kiszedése s küldése felől illendő engedelmességgel mint kegyelmes urunktól vöttük, melynek eljárásában szüvesen industriálkodtunk is, hogy ez iránt való kegyelmes parancsolatjának részünkről tartozandó hüségünknek megfelelhessünk. Mivel pedig kegyelmes urunk mind itt várasunkon, mind penig districtusunkban is

*) A ritkitott szavak titkos számjegyekkel vannak írva.

Digitized by Google

keresvén, illendőket nem kaphattunk, az sok minden felől való szedők miá teljességesen elszükült a ló, az mint rei veritate conprobálhatni, kihöz képest kellett az portára járandó s oly készülettel levő társzekerek eleiben való lovakat válogatnunk, ha alkalmasaknak ítíltettetnek lenni (mivel ezen lovakon kivül másokat és jobbakat nem szerezhetni), azon szükségre fordíthatni nagyságod kegyelmes tetszéséből, olyan ország szükségére lévén expeditusok, az ország jövendőben nem kivánja kárunkot, hanem acceptálni fogja, mivel feles költséggel kell expediálnunk azon szekereseket. De caetero Illustrissimam Celsitudinem Vestram foelicissime vivere exoptamus. Coronae Die 16. April A. 1688.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae humiles, perpetuique Servitores Judex Senatusque Coronensis.

Kivül: Illustrissimo, Celsissimoque Principi Domino, Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino, Domino nobis natulariter gratiosissimo.

Eredetije az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXVIII.

Messiást és Jezust követő nagy rendeknek követő példájok erdélyi király, kit Isten jó véggel áldjon meg.

Szultáni felséggel járó s békeségesen köszöntő levelünkben jelentjük, hogy hozzánk küldött emberétől levelét vöttük, megfordíttatván írását megértettük, hozzánk való hü relatiójának örülünk; kegyelmed emberét nem késleltettük, hanem a felséges khám apánkhoz elküldöttük, ki is onnét megtérvén, im mi is írtunk; tovább is kegyelmed az odavaló dolgokról tudósítson, ajándékát a kétszáz aranyat kegyelmed embere megadta, jó szivvel vöttük, kivánjuk mi is jót adjon Isten kegyelmednek. Isten békessége a jó úton járókkal

Szelim Giráj chám fia

Azámet szultán.

(P. H.)

Digitized by Google

Kivül egykorú jegyzet: A. 1688. circa primum Junii hozta Fogarasban László Balázs uram. A tatár kham fia levele.

(Az eredeti hátlapján olvasható egykorú forditás szerént.) — Eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.

CCXXIX.

Illustrissime Princeps, Domine Frater et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod méltóságos levelét meghitt Fogarasi földén Sinkán lakó Burszán István embere által atyafiságos szeretettel vettük, mit irjon nagyságod bőven megértettük. Melyre nézve a mi ezen fönn megirt nagyságod emberinek és Persáni jobbágyainak juhait elhajtásának dolgát illeti, nyilván legyen nagyságodnál, hogy ebbeli dologrúl való declaratiója nagyságodnak igaz volt, s úgy is vala, azon talpasok, melyekről ír nagyságod, mivel már az nagyságod birodalmából kicsapván, s tartományunkban az havasokon által is költözvén, az szélyinkben lévő helyekre rohanván, prédát nyerni indúltanak, az holott is ezen juhokra találván el is hajtották, sőt inkább azzal sem elégedvén meg, még vitték el magukkal egy országunkban levő Nuksoara falubeli Pürvüly nevő embernek fiát szolgástúl, az juhászt is egyetemben, az mely az nagyságod fönn megnevezett embereinek juhai mellett volt, s úgy az ketteit közülek megölvén az latrok, az szolga elszabadúlt, s embereink hír tevésirül való szavainak hitelt adván, nékie az szaván indúlván meg, az ketteit halva találták, s ugyan szintin ott is akadtak azokra az juhokra, melyekrül ezen alkalmatossággal tudósét és requirál nagyságod bennünket, melyeket is mindgyárást maga mellé vevén, az juhokat tulajdon házához hajtatta azon ember, melyről fönt irók. Mivel tehát nagyságod ezen alkalmatossággal ezen juhok dolgárúl requirál minket, parancsoltunk mindjárt levelünkkel azoknak megadatások felől, tekintvén az nagyságod méltóságát s mint penig az atyafiságos szomszédságnak szeretetit. Csakhogy azon kérjük nagyságodat, méltóztassék parancsolni, kerestessenek meg nagy szorgalmatossággal, s föltalálván (mivel hírek az, hogy az nagysá-

Digitized by Google

god birodalmában telepettenek volna le), ki ki maga latorságos cselekedeti szerint való jutalmát vehesse. Abban penig megnyogodt elmével lehet nagyságod, hogy ha itt országunkban ezen tolvajok létésének híre volna, mentest nagy szorgalmatossággal kikerestetnök és megfogattatnók öket s meg is büntettetnének cselekedetekért való méltó jutalom vétetéssel. Arra nízve tehát (tekintvén nagyságod az atyafiságos szeretetet, vagy bár csak az ártatlan vért melyet öntöttek), e szerint parancsolni megkerestésekben méltóztassék nagyságod szorgalmatoskodni. Mely nagyságod atyafiságos szeretetit szomszédságosan kivánunk megkölcsönözni. His itaque Illustritatem Vestram bene valere desideramus. Datum in Ciuitate nostra Bukurest. Die 24. Junii Anno 1688.

Illustritatis Vestrae Fratres Amici et Vicini benevoli.

(Oláh aláírás.)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domino etc. Siculorum Comiti etc. Domino Fratri Amico et Vicino bennvolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben XXXIV. köt.*)

CCXXX.

Celsissime Princeps Domine mihi gratiosissime.

Innotuit ad praesens, uti spero, Celsitudini Vestrae, quam felici et glorioso successu in potestatem Augustissimi Imperatoris Domini Domini nostri Clementissimi redacta fuerit Lippa, cui sufficiens praesidium tam ex Germanica quam Hungarica Militia impositum Passum illum versus Transylvaniam reddet securum, ipsisque Tömösváriensibus multum facesset negotii et incommodationis, eo magis quod Lugossium etiam ad praeviam meam admonitionem, vim et arma reformidans, fecerit deditionem. Spero quod et cetera loca, quae adhuc in Barbarorum manibus existunt, intra breve tempus, per Divinam assistentiam deficiente Lunâ, similem patientur Ecclipsin, atque sic toti Transylvaniae et vicinis Provinciis pridem desiderata affulgebit securitas. Hinc jam rectâ profi-

Digitized by Google

ciscor ad caput Exercitus Caesarei; si Celsitudo Vestra in aliquo negotio meam requirere dignata fuerit operam, rogo velit confidenter mandare, nihil enim mihi magis in votis est, quam ut erga Celsitudinem Vestram aliqua possim contestari officia, in quibus exequendis sicuti nullum neque tempus neque occasionem praetermittam, ita in reali et amica devotione, semper sum Celsitudinis Vestrae Obsequissimus servus

C. Antonius Caraffa.

Datum Segedini 4. Julii Anno 1688.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXXI.

Méltóságos fejedelem, kegyelmes uram fejedelmem.

Alázatosan akaram nagyságodat mint kegyelmes uramat fejedelmemet tudósítanom, Veterani general ő nagysága 4. praesentis érkezvén ide Karansebeshez, az benne való törökök semmi hostilitást nem mutatván, az nap fel is adták, más nap osztán az generalis kibocsátván őket szekereket adatott alájnk s kísírtette Ressa várig, magam is az nap érkezvén ide nem láthattam a törököket, mert már elindúltak volt. Az nagyságod méltóságos levelét praesentálván ő nagyságának az gazdálkodással együtt, úgy szóbeli kegyelmességét is ő nagyságának megjelentvén, igen kedvesen és nagy köszönettel vette s mindenekben ígíré ő nagysága jóakaratját, és az mely panaszokat ő nagysága eleiben vittem, az kolosváriak, enyediek s mások iránt, megorvoslásokra ígírte magát, leczkét adván eléggé az kolosvári commendansnak is. Innen kegyelmes uram a generalis Rassovárhoz igyekezik, az ott való passust akarván elfoglalni, onnan talám Havasalföldé felé, az melyen bizony én is rajta vagyok, mert tudom mely nagy inségünk lenne mind az szegénységgel együtt, ha az szegény hazára fordúlna vissza s azon menne által Barassóhoz. Az mint halljuk vala kegyelmes uram, hogy harczok lett volna a törökökkel, abban semmi sem volt. Karafa generalis megegyezvén a derék armadával, úgy hallom Gradistja nevü

Digitized by Google

erősségecskéhez mentek volna, melyből az horvátoknak sok károkat tettek. Micsoda szándékkal legyen az ármáda, Landor-Fejérvárt szállja-é meg vagy Tömösvárt, még itt abban kegyelmes urunk semmit sem tudunk; az generalis ma mondá, hogy még lennék itt, míg már elválik, mely felé kellessék mennie. Még azért kegyelmes uram egy két nap itt leszek, az alatt ha mi occurrentiák interveniálnak, nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan tudósitani el nem múlatom. Ajánlván ezzel a jó Istennek oltalmában nagyságodat, kévánom alázatos írásom tanálja örvendetes órában jó egészségben nagyságodat, mint kegyelmes uramat Datum in Castris ad Karansebes postis die 4. Aug. 1688.

Nagyságodnak alázatos híve méltatlan szolgája

Keresztesi Samuel m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, meltóságos Apafi Mihály uram, nekem természet szerént való kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXXII.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa kévánom. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem, debreczeni biró uram postája érkezék ő kegyelme credentionális levelével, kitül azt izente, hogy Landor-Fejérvár városát már megvötték, de az várát még nem. Az váradi püspök főispánságra való instellatiója pro die 30. praesentis lészen kegyelmes uram Sz. Jóbon. Gróf Corbelli ő nagysága küldött volt egy kapitányt ide kegyelmes uram, ki által feles élést, abrakot kévánt az táborra, és vágó marhát, de az szekereket, marhákot félvén, ha oda küldenék, ez két nemes vármegye alkudt meg kegyelmes uram semel pro semper száz vágó marhákban, úgy hogy téli portiójokban acceptáltassék, mikor ideje elérkezik. Ezután ha mi hírek lesznek, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak alázatosan megírni

Digitized by Google

el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodat szerencsés országlással, sok esztendőkig, jó egészségben.

In Somlyó, die 26. Aug. 1688.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él,

Olosz Ferencz m. p.

Kívül: Erdélyországának, méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak ö nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine Mihi Gratiosissime.

Debiti mei munus non adimplerem, si honore eo quo par est ad Celsitudinis Vestrae notitiam non mandarem, Albam Graecam per quatuor obsessam septimanas tamen hesterna die per vim esse occupatam, nil dubitans ex summo zelo Vestrae Celsitudinis erga christiani nomines augumentum (sic) et ad Sacratissimi Romanorum Imperatoris Domini Domini mei clementissimi majorem gloriam quin sincero corde una cum Inclyto Regno et Statibus sit gauisura de tanta victoria. Assultus difficilis et ex parte Turcarum obstinatissimus tres integras horas consumpsit. Laetitiam minuit obitus praeclarissimorum officialium, inter quos praecipue Generalis Scharffenberg gloriosissime cecidit. Sed fama non sileat praestantem animi virtutem et fortitudinem Celsissimi Bavariae Ducis, qui in assultu perspiciens fatigarum ardorem aggredientium, nudato gladio, posthabitoque quocumque vitae propriae periculo, non tantum confirmavit animos, imo et majori fervore ad pugnam accendit. Unde et Strenui Ducis et Militis partes omnes adimplevit. Contestatus pluries Celsitudinis Vestrae Inc. Regni et Statuum affectus, sat abunde securum me reddit, quanta consolatione non tantum tam faustum nuncium erit intellectura, quantum et intrisecus sit ulteriores progressus ominatura, quod Deus faxit. Interim autem certiorem humillimo respectu Celsitudinem Vestram reddendam hisce duxi, post duos dies Viennam versus profecturum ad Caesareos pedes, in quibus

Digitized by Google

autem imbecillitas virium mearum extendetur, particulari meae adscribam fortunae Vestrae Celsitudini inservire. Ultimatim obsequiosissime me devoveo.

Celsitudini Vestrae Obsequentissimus servus

C. Antonius Karafa m. p.

Datum ex Alba Graeca die 7. Septembris 1688.

Hátára jegyezve: Caraffa General 7. Septembris Nándor-Fejérvárrúl írt levele, hozták Radnótra.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXXIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa kivánom.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan jelentem, gróf Corbelli ő nagysága tegnap előtt Várad alá menvén az hadakkal, az törökök ki nem jöttek elsőben, míg az várhoz közel nem mentek, megmaradott marhájokat elnyerték, két rabot, két fejet vittek, egy passa embere elesett, az táborokban is felesen estek jancsárok miatt sebekben, maga Corbelli ő nagysága is sebben esett, az bal vállán lévő lapoczkája mellett van sebe lövés miatt; kivették az testiből az golyóbist, gyógyúlható az seb. Kuruczok tizenkettőn szöktek az táborra, egy Létai nevű kapitánynyal, és Jaxo Mátyás nevű hadnagygyal, kik Vég Szendrőn alól tiz mélyföldděl mondották, hogy Tököllyitől elszöktek, hogy az egri passát és Tököllyit megverték, az egri passának fejét vötte maga, Egen passa, és Tököllyinek egy elszökött inasa azt beszélte, hogy az ura Egen passával együtt Szofia felé ment. Az badensis fejedelem Gradicsca alá ment, Ivan nevű folyó vizen mikor általment, lovát meglőtték; az bosznai passával harcza volt volna, de elszaladott előtte; mikor által mentenek, egy Sonak nevű erősséget vöttek. Corbelli ő nagysága parancsolta, senki se adót se egyebet ne vigyen Váradra karóztatás büntetése alatt, melyre nézve az útakat kegyelmes uram be kellett vá-

Digitized by Google

gatni, hogy rablásra jövő alkalmatosságok, ha miben lehetne, gátoltatnék. Ezután ha mi híreket értek, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megírni el nem múlatom. Éltesse Isten nagyságodot szerencsés uralkodással sok esztendőkig jó egészségben.

In Somlyó die 9. Septembris Anno 1688.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája míg él

Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

CCXXXV.

Illustrissime Princeps Domine Frater, Amice, et Vicine Nobis benevole.

Nagyságod levelét, az melyet az elmúlt napokban az mi postánktúl expediált vala nagyságod, igen becsüllettel vettük, a melyből mindenekről megértettük. Az nagyságod atyafiságos affectusáért, melyet nagyságod hozzánk mutat, igen köszönjük, a melynek mink is megfelelni a mi tehetségünk szerint megigyekezünk, a melyet eddig is mindenkor szomszédságos szeretethez képest nagyságodhoz meg is tartottuk. Az nagyságod egészsége felől értvén örültünk; de ellenben az nagyságod szerelmes házos társának a halálát, a mint ír nagyságod, hogy nagy szívnek fájdalmával érzette légyen, elhiszszük, és minden bizonynyal úgy is vagyon, hogy nem kevés kárára és ártalmára légyen, kiváltképen azoknak a kik olyan méltóságos és nagy elméjű társaitól elmaradnak, az mint nagyságodnak is ez mostani alkalmatossággal történt, de mit tehetünk! mivel az emberi nemzetnek az ő élete hasanló tengeri habjainak sebessen való folyásához, mely valamint vizi buborikok szoktanak eltünni, és elmúlni, mert első bünben származó keserves és rettentő halálnak eltávozhatatlan soldját a ki személy válogatás nélkül eljárni szokott hivatalában, senki el nem kerülheti. Mely szomorú halálnak elmúlhatatlan

Digitized by Google

decretumját az nagyságod szerelmes házos társa is el nem kerülhette el; hanem szomorú udvarához véletlen sirató Istennek látogatása érkezvén, jó készülettel búcsút vett e nyomorúlt árnyék világból, szép csendes és könyön való kimúlásával nagyságodnak holtig való szomorúságot és keserüséget maga után hagyván, a kinek az atyafiságos szomszédsághoz való képest, ez a szomorúság ránk is terjedett: de vigasztalván magát nagyságod, s lévén az Istennek akaratya úgy, hogy nagyságodat látogatta evvel, tehát türíssel és cum magna animi integritate el köll türni, áldván az Istennek ő szent felsége nevét mindenekért. És azért is tehát az nagyságod értelemmel vigasztalást találhat, és Isten ü szent felsége nagyságodat jó egiszségben tartván, minden dolgaiban és állapotjában vigasztalja.

Azonban az mi becsülletes boérink által, az kiknek tovább váló utozások, az mint nagyságod tőlek megértheti és megismerheti, a mint az idők és az dolgok vagy alkalmatosságok kivántatnak, nem akarám elmúlatni atyafiságos szeretethez való illendő kötelességemhez képest, hogy ő kegyelmeknek nagyságodat ebben az nagyságod szerelmes házos társa miatt megszomorodott állapotjában ne látogatnák: kívánván e mellett, hogy nagyságod ezekhez az mi becsülletes híveinkhez jó akaratot mutatni ne nehezteljen, hogy bátorságosabban és jó alkalmatossággal mennél hamarébb mehessenek el, és utjokat continuálhassák. Az melyért mi is más dolgokban hasonlóképen, a miben kivántatik, ezek az részek felől minden időben készek vagyunk az nagyságod szolgálatjára. Ajánlván Istennek oltalmában nagyságodat.

Maradunk Illustratitis Vestrae Fratres, Amici, et Vicini Nobis benevoli *(Oláh aláirás.)*

Külte Bukurest 11. Octobris Anno 1688.

Kivül: Illustrissimo Domino Principi, Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transilvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Fratri, Amico et Vicino Nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXIV. köt.*)

Digitized by Google

CCXXXXVI.

Solito titulo praemisso.

Mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, békességes köszönetünk után: kegyelmed levelét vöttük, annak tenorát, követje relátioját is megértettük: minekokaért legyen kegyelmed a mint eddig, úgy ezután is hü. Azonban mivel hatalmas császárunknak (kinek Isten birodalmát áldja meg) ezen esztendőben lött a császári székben dicsőséges introductiója, a kik ő hatalmassága árnyékában akarnak nyugodni, azok az ilyen időben engedelmességeknek, hüségeknek megmutatására be szoktak köszönni. Kegyelmed is ennek a fényes portának régi híve lévén, becsületes követje által jelentse meg ő hatalmasságához való hüségét. Isten békessége a jó úton járókkal. Fővezér Iszmail passa.

(Kelt Konstantinápolyban.)

Az eredeti okirat hátlapján olvasható egykorú fordítás szerint. Az eredeti szöveg mellett jobbról Iszmail basa névjegye s pecséte áll; a hátlapon pedig még ezen egykorú jegyzet: *A. 1688. Udvarhoz jött török levelek, melyeknél több azután nem fogott jöni.*

(Az akademia levéltárában. Eredetije melynek hátán var irva a hivatalos fordítás.)

CCXXXVII.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes uram s fejedelmem.

Ez előtt is már két ízben alázatosan tudósítottam nagyságodat, most is egyebet nem írhatok, vagyok kegyelmes uram az nagy várakozásban. Az spanyol királyné halála, török, de kivált franczia ellen való készületek csinálnak remorát. Ha mit obtineálhatok, nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént sietni fogok vagy megírni vagy megvinni nagyságod méltóságos udvarában. Isten nagyságodat szerencsés boldog országlással áldja meg, szivesen kivánom.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája s híve

Vay Mihály m. p.

Bécsben 24. Martii 1689.

Digitized by Google

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, jó kegyelmes uramnak s fejedelmemnek ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény Józs. Erd. tört. ered. lev. XXXV. köt.*)

CCXXXVIII.

Nekünk természet szerént való jó kegyelmes urunk!

Nagyságodat mint kegyelmes urunkat alázatosan akarók tudósitani az itt való novellák felől. Veteráni general ő nagysága maga hivatván bennünket, szemben lévén ő nagyságával, maga is azt mondja, hogy az a mint az novellákból is kilátszik, elmeneteliről finalis ordinantiája jött, csak hamar elmegyen két hét alatt, az regimentjét elhagyja, postán megyen előre Bécsben, várja csak azt: Hajszler ő nagysága érkezzék, az is elhadja regimentjét, elsiet. Az békesség felől már kevés reménség; mert olyan ligája van a francziának az törökkel: hogy egyik az másik nélkül meg ne békélhessék. Caprala designáltatott az török ellen generalissimusnak Erdélyben, Magyarországban. Vagyon már ő felségének az franczia ellen száznyolczvanhétezer embere, magának harminczezer ő felségének, az többi az confederatusoké. Jobban megvilágosodván naponként az hírek, nagyságodat újjobban tudósítjuk, mivel ha érkezik Haizler ő nagysága erdélyi generalis commendánsságra, az dolgokról jobban értekeződhetünk. Szükséges is volna kegyelmes urunk vigyázásban lenni, honnan és melyfelől jün, hogy rendi szerint acceptálnák. Ezzel kévánjuk kegyelmes urunk Isten nagyságodat jó egészséges hosszú élettel és boldog országlással áldja meg. Szeben 6. Aprilis. Anno. 1689.

Nagyságodnak alázatos szolgái

Matskási Boldisár m. p.
Keresztesi Sámuel m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, méltóságos Apafi Mihály természet szerint való jó kegyelmes urunknak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. eredeti levelekben XXXV. köt.*)

Digitized by Google

CCXXXIX.

Méltóságos fejedelem, természet szerént való kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos parancsolatját nagy alázatossággal vöttem, melyet generalis és Komornik urammal is közölvén, igen tetszik az comissarusok rendelése, és hogy öt részben megyen az regiment, úgy hogy két két compania járjon együtt; de jóllehet kegyelmes uram ő nagysága és Komornik uram informatiójokból nagyságodat úgy tudósitottam volt, hogy már az Hajzler regimentje útban volna, és az elmúlt innep másod vagy harmad napján Somlyóra érkeznék, de abban semmi kegyelmes uram nem volt, az mint ma generalis uramnak ő nagyságának jött híre felölle, sőt még semmi hírek nem volt, hanem Semsei jün 4 zázlóalja katonával, Somlyót meghaladván Lugosban megyen, kinek is generalis urammal eleiben irattam ma, hogy más útat keressen magának Lugos felé az Erdőhátságon el, ha penig az Marus mellett jöne is el, magok költségeken éljenek, az szegénységnek semmi kárt ne tegyenek, melyet Macskási uramhoz küldtem, hogy ő kegyelme postán küldje elejekben, vagy Gyerőffi uram kezéhez, csakhogy commissariust kéván ő nagysága nékik, ki róllok provideálna és excessussokról informatiót tehetne. Én kegyelmes uram ezt is mástól nem hallottam, mert senki nem tudósitott, hanem az kolosvári substitutus commissarius érkezvén ma ide, attól értettem, hogy megfogták volna Somlyót haladni, s úgy tanáltam meg generalis uramat, de ez is se Hajzler se regimentje felől semmit nem hallott, az mint kegyelmes uram eszemben vészem, mind az novellákból s mind egyéb irásokból, az miket eddig értettenek, mind másképen változhatnak meg az dolgok, az dispositiok egész cathegoriában nem lévén, sőt a mint értem, ha az törökkel való békesség meg nem lenne és az lotharingiai herczeg expediáltatnék az török ellen, Karaffa generalis nem menne az imperiumban, hanem az merre az török ellen való hadakozás continuálódnék, arra jüne. Ezzel Isten nagyságodat jó egész-

Digitized by Google

séges hosszú élettel és boldog országlással áldja meg kegyelmes uram.

Szeben 18. April A. 1689.

Nagyságod igaz híve, alázatos szolgája

Keresztesi Sámuel m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának, nékem természet szerént való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered levelekben. XXXV. köt.*)

CCXL.

Én gróf Gersei Pethő Gáspár recognoscalom jó lelkemismeretem szerint, hogy én anno 1683 Bécs várasának obsidiójakor tekintetes és nemzetes Vajda László uram, Tarnóczi Mátyás nevü commencios szolgája társával együtt mellém magokat associálván Kovács András nevü Tökölyi uram akkori hadnagya által, mellőlem megnevezett Vajda László uram ő kegyelmének azon jámbor szolgáji elfogattatván Léva várában incaptivaltatának és vasban verettetének, ezt bizonyosan tudom, hogy penig megnevezett Vajda László uram azon szolgáinál akkoron levő kétszáz aranyiban és egynehány köves arany gyüreiben megkarosittatatott volna sup . . . temporibus bőségesen hallottam, kiről adom ezen tulajdon kezem írásával subscribált és pecsétemmel megerősittetvén levelemet. Datum in castello Cseke die 26. Aprilis Anno 1689.

Idem qui supra m. p.

(L. S.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CCXLI.

Méltóságos fejedelem, nekem jó kegyelmes uram fejedelmem.

Már Isten jó voltából az generáltúl megtértem, kirül nem akarván nagyságod méltóságos személyét bő írásommal

Digitized by Google

terhelnem, praefectus uramnak ő kegyelmének bővebben írtam. Azon volnék teljes tehetségemmel, ha egészségem engedné, magam is mennél hamarébb mehetnék nagyságod szolgálatjára. Egyéb hírt nagyságodnak nem írhatok, hanem hogy Moldvából két ízben is hozták, hogy az muszkák az tatárokat keményen megverték volna és hogy a harczon két szultán és feles murzák vesztek volna. Írják azt is, hogy az új angliai király egynéhány franczia hajókat, kit elsülyesztett, kit debellált. Tovább is ha mi híreim lesznek, nagyságodat alázatosan tudósítani el nem múlatom. Isten éltesse nagyságodat ifiú kegyelmes urunkkal ő nagyságával együtt szerencsésen sok esztendőkig.

Hévíz 26. Junii 1689.

Nagyságod alázatos szolgája méltatlan híve
Teleki Mihály m. p.

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem jó kegyelmes uramnak fejedelmemnek ő nagyságának adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. köt*)

CCXLII.

Hochwohl edelgeborener hochgeertester Herr Administrator!

Ich bin von Ihro Durchlaucht Prinzen von Baden von Hazzan-Palánka aus nachher Orsolva geschickt worden. Ursachhalber zum Fürsten in die Valachay abzureisen, weil aber der Feindt uns aus Orsova verfolgt, also habe mich mit Ihro Excellenz Herrn Generall von Heuszler nachher Karansebes zogen. Neuess weiss ich denselben dato nichts zu berichten, als dasz der Feindt Vetislauf besetzt, auch Orsolva mit Janitsarn, aber die Cavallerie von Türken samdt Curutzen von Orsolva aus über die Donau geflohen, weil ihnen der Capitan von Mehadia den Feindt etwas Alarman gemacht, Verhoffe dasz ihro Excellenz vielleicht baldt Orsolva wiederumb entsetzen werden, an welchem Bass (Pass) viel gelegen. Gute Post hat mir Herr Oberlautenambt Graf von Gutenstein ge-

Digitized by Google

schrieben, dasz ihro Durchlaucht von Baden ehenstes mit der Arme die zu Nissa steht schlagen will; was weiter sein wirdt ehenstens berichten werde. Es freiet mich dasz sie so guet sein gewesen, und mein jüngern Brudern zu Schmölnitz acomodirt haben, bitte auch noch ferner selb in Ihrer Protection zu erhalten, ich will auch meinen möglichen Fleisz daran setzen selbiges zu recompensirn. Wormit verbleibe Dienst obligirter

schuldigst unterthänigster Diener
Johann Farkas m. p.
von Sheubnick derzeit Krigsz-Commisarii
bei der Haubt Arme.

Külczim: Dem hoch unb wohl edel geborenen Herr Herrn Mich Fischer Dero Röm. kais. Majestät Geheimer Rath wie auch Oberhungarischen Camer Administrator, meinen Hochgeehrteten Herrn Herrn Hermanstadt nachher Kaschau.

Trans. Cito Cito. Citissime.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CCXLIII.

Vienna 7. Aug. 1689.

Conscriptio illorum duorum Regiminum quae in hac provincia pro Rege Hispaniarum parantur, jam suum initium obtinuit, et habet Colonellus de Arco supra totam commissionem. Ex Croatia continuatur, quod Canizae inter Turcas magnae sint rebelliones, Bassa quidem sperat brevi succursum, reum vi vero ille emanserit, putatur hanc munitionem brevi se tradituram. Ex Servia scribitur, quod integra Turcica potentia vix 50-millia sit fortis, inter quos vix 20-m. sunt bonorum militum, reliqui tantum sunt meri coacti; cum qua potentia Sultanus ivit ad Sophiam, qui etiam ulterius non ibit, quod ille solum modo fecit, ut terreret Christianos. Quia vero Seraskirius vidit, quod haec astutia ipsi non successerit, iterum se per Moravam retraxit, ex eo, quod ipsi Princeps Ludovicus Badensis cum integro suo exercitu iverit obviam; praenominatus Princeps se ad aliquem locum fraudulentum collocabit, inimici ulterius intentum observaturus. Litterae a 18. Junii

Digitized by Google

Constantinopoli notum faciunt, quod se Turcarum potentia in Hungaria longe majori numero auxisset, si non Giedeck Bassa Asiaticum populum detinuisset. Christiani mercatores Constantinopoli Tekelio 20-m. imperiales transmiserunt ut solveret suos milites, et versus Transylvaniam operaretur; in Asia censetur generalis rebellio, quia Giedeck Bassa continuo augetur. Ex Superiori Hungaria refertur, quod Cassoviae iterum nova conspiratio contra Latschoviense (sic) praesidium manifestata sit, et duo Authores hujus conspirationis factae deprehensi, et captivi inducti sint, et debuisset ab illis intus adhaerentibus integra guarnisone interire. Colonellus Corbellii debuit quidem cum Gandolico Regimine marchirare in Transylvaniam, quia vero omnis metus propter Tartaros et Walachos recessit, contramandatum est ipsi bloquadam ante Magno Varadinum continuare. Belgrado venit, quod Hungarica una parthya 300 viris constans valde procul ex castris exiverit, et a 1000 Turcis et Tartaris occisa sit, et exceptis 35 omnes decapitati sint. Ex Moscovia a 26. Junii scribitur, quod 20-ma ejusdem per improvisum incendium circiter 6000 domorum incinerata sint, praeterea confirmatur, quod, postquam Moscoviticus campi Dominus Princeps Galaczinus cum integra potentia versus Precop marchirasset, a 160-m. Tartarorum aggressus sit, illi vero post trium dierum actionem, nempe 25. 26. et 27. Maji cum magno sui damno ex campo caesi sint, et omnia post se incineraverint, ut possent Moscovitarum insecutionem impedire, qui postmodum versus fluvium Niper se retrahere debuerunt.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXXV. köt.*)

CCXLIV.

Méltóságos fejedelem, jó kegyelmes uram fejedelmem.

Nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmességgel vettem. Az inclusáknak vélem való közlését nagyságodnak alázatosan megszolgálom.

Én kegyelmes uram soha annak a Petrucza vajda pén-

Digitized by Google

zének hírét nem hallottam, csak garázda keresés s mesterség minden az iránt való dolgok. Igen jól esett kegyelmes uram azon boérok válasz adását halasztotta nagyságod a deputatio alkalmatosságára. Nekem kegyelmes uram semmi bizonyos hírem nem jütt, kivált az székely atyafiak közül nem jühet, mert nem adnak posta lovat, nemhogy posta lovat adnának, de még csak szállást sem adnak. Isten nagyságodat szerencsésen ifiú kegyelmes urunkkal ő nagyságával sok esztendőkig jó egészségben éltesse. Gernyeszeg 10. Januarii 1690.

Nagyságod alázatos szolgája igaz híve

Teleki Mihály m. p.

Hátára jegyezve : Ebesfalván gyült levelek.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek, ő nagyságának, jó kegyelmes uramnak fejedelemnek ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. köt.*)

CCXLV.

Celsissime Princeps, ac Domine Domine Pater mihi colendissime.

Hogy alkalmas időtől fogva nagyságodnak, mint tisztelendő atyám uramnak fiúi kötelességem szerént alázatos látogató levelemmel, hogy nem udvarolhattam, kérem ne restségemnek avagy felejdékenységemnek, hanem időnek és rosz szerencsétlen voltomnak tulajdonítson nagyságod; midőn annyi sok felől való conturbatiók, búsúlások és nyomorúságok körül vévén, úgy annyira elboritottak, hogy életemet mint folytattam és folytatom, nem tudom, eszemben sem veszem. Lehet hogy ez mind, a mi sok bününkért, Istentül reánk bocsáttatott légyen; szent fölsége akaratja mindenekben. Ide bé a szegény nyomorúlt és gyászba öltözött hazánkban, a dühösködő tatároknak sokasága rohanván, és több ötven napoknál fel s alá kóborolván és pusztitván, (a melyből még eddig sem takarodtak mind el), mely illetlen dolgokat s számtalan károkat tettek, kimondhatatlanok. Az nagyságod bölcs elméjére hagyom, megfontolhatja nagyságod micsoda s mennyi

Digitized by Google

sok károkat és gonoszságokat követtek el; meggondolhatják mások is, de kiváltképen, ők közzülök valók, kiknek experientiájok vagyon, s tudják az ők pogány dühösségeket, mikép bánnak avval az helylyel, a melyre bécsapnak, és mint marad meg kitakarások után. Ilyen keserves s megesett sorsra jutott ártatlan hazám; a melyről ha szólni akarok is, könyvezés nélkül, szívbeli fájdalom és sohajtozás nélkül nem szólhatok; de mit mondjak egyebet? légyen Isten akaratja, kinek hatalmas kezében vadnak mindenek, úgy cselekedjék velem és hazámmal, a mint ő szent fölséginek tetszik; valamint maga öröktől való szent végezésével mindenekről elvégzett, úgy kell annak meglenni. Erre nézve én is mind magamot mind keserves hazámot az ő szent hatalmában dedicálván, szemeimet csak ő szentségéhez emeltem fel, légyen akaratja!

Szegény szombatfalvi jobbágyim jövén hozzám, magok, rajtok való súlyos terhéről panaszkodtak, kiket nem kicsiny fájdalommal hallgattam; melyről nem kétlem, hogy nem csak rajtok légyen ez a súlyos terh, hanem mindeneken (a mint magok is mondják) és hogy tehetségek szerént, egyenlőképen adózzanak, kiknek panaszsza szerént merem alázatosan búsitani nagyságodat, (ha ugyan kis dolognak is látszik lenni), méltóztassék nagyságod az oda rendeltetett tiszteknek megparancsolni, hogy tekéntettel legyenek; én is régi kötelességem szerént a fiúi szeretetet nagyságodhoz megtartván, más tőlem lehető dolgokban nagyságod kévánságára szolgálni s kedveskedni mindenkor kész vagyok. Nagyságodat kérem, hogy az atyai szeretetet és hozzám való kegyelmét tőllem ne vonja nagyságod. Quibus in reliquo Celsitudinem Vestram Divinae recommendans protectioni, me vero Paternali Celsitudinis Vestrae affectui, maneo

Celsitudinis Vestrae filius ad servitia paratissimus

(*Oláh aláirás.*)

Datum Bukurest die 4. Martii A. 1690.

Kívülről: Celsissimo Principi ac Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia inclyti Regni Transylvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Patri mihi Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXV. köt.*)

Digitized by Google

CCXLVI.

Nekünk természet szerint való igen jó kegyelmes urunk!

Isten nagyságodat szerencsés hosszú élettel, országának hosszas békességes birodalmával boldogítsa szívből kivánjuk etc.

Kegyelmes urunk! akartunk nagyságodnak avagy csak levelünk által alázatoson udvarlanunk. Kivánjuk Isten ő szent felsége e szent innep napokat nagyságodnak minden részeiben áldja meg, örvendeztesse nagyságodat sok szent innepnapoknak szerencsés érésével s eltöltésével. Azonban minthogy szerencsére egy kevés czitrommal érkeztenek,azon kevésből kevéssel kedveskedhettünk, küldöttünk ötvent s kérjük nagyságodat alázatoson méltóztassék kegyelmesen venni. Vagyon reménységünk nem sokára többel is érkeznek, miképen hogy emberünk is oda vagyon, ki is mihelyest érkezik, ottan tartozó kötelességünk szerént nagyságodnak többel kedveskedni el nem múlatjuk, és maradunk

Nagyságodnak mint természet szerént való jó kegyelmes urunknak, életünk fogytáig, alázatos igaz hivei s engedelmes kész szolgái

Szeben 28. Martii Anno 1690.

Szebeni polgármester és királybiró.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, urunknak, nekünk természet szerént való igen jó kegyelmes urunknak ő nagyságának.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCXLVII.

Celsissime Princeps Domine et Patrone gratiosissime.

Praesto, quod Celsitudini Vestrae de communicatione novorum Fogarasini existens promisi, eandemque certiorem reddo de Canisiensi deditione, quam hactenus jam peractam conjicere est ex ultimis postalibus litteris, quibus perscribitur actu praesidium illum Turcicum cum Domino Generale Comite

Digitized by Google

Battyáni convenisse, et quidem conditionibus iisdem, ac Turcae ex Alba Regali atque Agrienses, arci et fortalitio cessuros; in quem finem currus, quocumque ex circumvicinis Saladiensi Castriferrei et Soproniensi Comitatibus haberi possunt, convehuntur ad jam dictos Turcas Canasienses promovendos, et ubi semel Dravum attigerint, secundo flumine in Danubium, et sic ultra ad Turciae limites, deducendos. Deo sint grates pro hac incruenta victoria. Ego vero, sic quae et alia memoratu digna occurrerint, non intermittam notificare, cum sim et permaneo

Segisvárini 8 Aprilis 1690.

Celsitudinis Vestrae Servus obsequentissimus Comes

Adamus A. Zrinio m. p.

Kívül : Celsissimo et Illustrissimo Domino Domino Michaeli Apaffi Transylvaniae Principi, partium Regni Hungariae Domino, ac Siculorum Comiti Domino ac Patrono mihi gratiosissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. eredeti levelekben XXXV. kötet.*)

CCXLVIII.

Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas, Domine Domine Nobis clementissime, benignissime.

Ad gratiosissimos Augustissime Vestrae Majestatis pedes provoluti humillime repraesentare cogimur id, quod Divina Nemesis ex abditis suae Sapientiae et justitiae thesauris, inpraevisi et simul improvisi quasi Fulminis instar in peccata nostra vibravit, mortem nimirum pientissimi ac mansvetissimi nostri Principis imo boni Patris Celsissimi ac Clementissimi simul Domini Michaelis Apaffy Senioris. Quem sicuti coelesti Patri ante viginti novem annos ex Tartaricis compedibus ad sceptrum ac purpuram tantum abest ambientem, imo ne somniantem quidem supra hominum captum miraculose evehere, et in illo, quod tunc etiam suis littoribus erumpebat, Ottomanici Maris tumore, nuperae certe et modernae ortus ac occasus concussionis praeludio, desperatis Transylvaniae flammis Statorem ac Cineribus Restauratorem praefigere placuerat.

Digitized by Google

Ita nunc eum post tot supra omnes suos Praedecessores annorum inter tot et tantas externas ac intestinas turbas non minori miraculo patratam conservationem, in ipso ad summa usque sidera (et utinam ad suam jam Acmen) elati universalis Bellorum Diluvÿ medio nobis eripere et nostrae Patriae cymbulam Gubernatore excusso tempestatibus ac ventis vagam committere, ac nostris quasi rebus Indormienti destituere libuit, cum tanta nostra consternatione (imo nisi infinita sua misericordia et Augustissimae Vestrae Majestatis Paterna consolatio et clementia tenello Orphano Principi et orbae Patriae succurrat) desperatione, ut illi desribendae Nobis calamus aut enarrandae lingua, moestis nempe faucibus haerens, nequaquam sufficiant. Sed justus est Deus et justa ipsius judicia, ac Miserationes etiam ejus infinitae.

Sistimus ergo in hac nostra calamitate per gemebundas has nostras litteras et per illarum exhibitorem, unum ex Fratribus et Commembris nostris Generosum Paulum Nagy Sacratissimae Vestrae Majestati, imo ad paterna Principis pientissimi ac mansuetissimi genua deponimus pullatam nostram Patriam et orbum pupillum nostrum Principem, ac oramus Vestram Majestatem cum suspiriis et lacrimis illis, quae et qualia Nobis infanda haec nostra calamitas extundit; sed oramus simul illa spe et fiducia, quam Augustissimae Domus Austriacae celebratae toto Mundo clementiae fama cordibus nostris inprimit, faciat Sacratissima Vestra Majestas et exerceat hoc circa pupillum Principem pietatis et Caesareae Regiaeque Clementiae opus, quod defuncti ipsius Patris et nostrae vilissimorum quidem sed certe fidelissimorum Subditorum; Serenissimi etiam Lotharingiae Ducis de Legum et libertatum nostrarum Ipsiusque junioris Principis conservatione factae Assecurationi innixae expectatione respondeat, Quod Deo Pupillorum Patri placeat, Quod denique Sacratissimae Vestrae Majestati et Augustissime Domui ac toti Reipublicae Christianae omnibusque ejus Principibus utile simul ac jucundum sit.

Humillime iterum oramus Majestatem Vestram Sacratissimam, ut praefatum nostrum Fratrem, supplicissimi hujus nostri Libelli exhibitorem, cum optato ac consolatorio ad Nos responso quam clementissime remittere dignetur. Penes quae

Digitized by Google

vota Sacratissimam Majestatem Vestram immensae et usque ad stuporem Mundi hactenus testatae Dei clementiae ardentissimis votis quam humillime commendamus.

Datum in Arce Fogaras 20. Aprilis Anno 1690.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis Vestrae humillimi et devotissimi Fideles ac Subditi: Universi Status et Ordines Trium Nationum Transylvaniae partiumque Hungariae eidem annexarum.

Kivül: Sacratissimae Romanorum Imperatoriae nec non Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Regiae Majestati, Domino Domino Nobis clementissimo benignissimo.

Eredetije zárt alakban, Erdély fekete viaszba nyomott hármas pecsétjének nyomaival, az erd. Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. levelekben. XXXV. köt.*)

CCXLIX.

Ajánljuk kegyelmedtek szolgálatunkat. Isten kegyelmedet sokáig jó egészségben éltesse.

Az mostan fennforgó állapotok és ez haza kételenitő dolgai úgy kivánván, szükségesnek itéltük országgyülését promulgáltatni, kegyelmedet azért hazájához, kegyelmes urunkhoz, fejedelmünkhöz tartozó kötelességére kénszeritjük, ad diem 21. praesentis mensis Augusti ide Radnóthra az mi kegyelmes urunk ő nagysága udvarában compareálni el ne múlassa, mert az decretumban és az artikulusokban irt poenát semmi képen el nem kerüli.

Azon gyülés alkalmatosságával Tompa Miklós és más complex társának is ország előtt igazadik el dolga.

Elhisszük érthette kegyelmetek amaz magyar nemzet veszedelmére, hazája romlására született és az egész keresztyénség injuriájára az pogánynyal öszve czimborált Tökölyi ez hazában való izgága szerzésnek csinálására és római császár kegyelmes urunk ő felsége hűségében való megtántoritásra, kegyelmes urunk fejedelmi székinek elforditására

Digitized by Google

holmi tökéletlen mesterséges szókkal írt patenseket bocsátott ez hazába. Kegyelmed azért római császár kegyelmes urunkhoz ő felségéhez való kötelességét, ez hazához való szeretetit előtte viselvén, ha kinek kezében afféle patensek vagy Tökölyinek egyéb levelei keziben akadtanak volna, az országgyülésére előhozni el ne múlassa, valaki pedig el nem hozza akkorra, azután megtudódik, kemény büntetése lészen. Azonban kiki kegyelmetek közül római császár kegyelmes urunkhoz ő felségehez való kötelességében kegyelmes urunkhoz fejedelmünk hűségében állhatatosan megmaradjon, Tökölyinek semmi nemű tökélletlen mesterséges practicáira nézve hűségében meg ne tándorodjék, sőt ha hol ez hazában járó embereit értheti, kötelessége szerint megfogni, vagy megfogatni és udvarhoz hozni, vagy küldeni el ne múlassa. Isten kegyelmedet éltesse. Radnóth. 5. Augusti Anno 1690.

A levél aljára jegyezve : Bethlen Elek uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört, eredeti levelekben XXXV. kötet.*)

CCL.

a)

II. Szulejmán.

A Jézus vallását követő fejedelmek legjava stb. felső-magyarországi király s Erdély fejedelme Tököli Imre!

Császári névjegyünk alatt kelt levelünk hozzád jutván értésedre adjuk, hogy győzelmes császári táborunkba érkezett leveled tartalmát, mely szerint diadalmas seregeinkkel őstől maradott Erdélyországunk kapuját képező egyik határ-szorosát megtisztitván azon országba behatoltál; az ott talált hitetlen német tábort Isten segedelmével részint kardra hányván részint fogolylyá tévén tönkre verted, összes ágyúit s hadi szereit elfoglaltad: szóval mindent miről leveledben írsz, császári kegyelmességünk szerint megértettünk. Ugyanazért reménylvén, hogy fényes portánk s császári trónusunk iránt való hűséges szolgálatodban jövőre is serénykedel; számodra érdemidet haladó kegyességünkből egy nyuszt prémes drága

Digitized by Google

diszruhát és tiz . . . . . ruhát küldünk kiválóbb embereid számára. Midőn erről szóló jelen fényes parancsolatunk hozzád ér, ezen kitüntető ajándékunkat tiszteletteljes hódoló köszönettel fogadván, erdélyi hadaink fővezérletével megbizott babadági (ózi) beglerbégünkkel Musztafa basával s többi ott levő főembereinkkel egyet értve azon légy, hogy nevezett Erdélyországunk minnél elébb teljesen felszabadittassék s császári trónusom menedéket nyujtó árnyékában minden rendü lakói mielőbb tökéletes oltalomban részesüljenek : a lázongás, prédálás, öldösés, fogdosás minél elébb véget érjen ; győzelmes hadaink által se vagyonában se személyében senki meg ne háborittassék : egy szóval, hogy a békesség és megelégedés minél elébb átalánossá legyen, a kereskedés felvirágozzék s kegyelmes császári uralkodásunk boldogitó volta tapasztalható legyen. Különben pedig az ottani állapotok felől fényes portánkra tudósitást küldeni el nem múlaszd.

Kelt 1101. Dztülkide 20—30.=1690. August 26.—Sept. 4. a Nisi táborban.

Egykorú hátjegyzet : Császár fermánja kedvesen veszi, hogy Hajszlert felverte.

(A vörösvári levéltárból.)

b)

(Mustafa basa névjegye s pecséte.)

Nagyságos fejedelem stb. felső Magyarország királya Tököli Imre!

Kapitányod által küldött leveledet vettem s megértettem ; kapitányodat ki innen Lengyelország felé megy a moldvai és oláh vajdákhoz szóló levelekkel látván el tovább küldtem. A dunai kapudán Ali basa kemény parancsolatot vett, hogy a dunai „sajkákkal“ s a császári arsenálból a Duna őrzésére kirendelt tiz csapattal egyenesen Viddinnek tartson : most azért Isten segedelmével te is a viddini műhafizzel Huszejn vezír basával s a már emlitett dunai kapudán Ali basával érintkezve s egyet értve úgy forgolódjál, hogy az igaz hit és fényes porta hűséges szolgálatában magadat kitüntetvén, a győzhetlen császár bőséges kegyelmére érdemesnek találtassál. Megnyilt az igaz hit harcztere, itt a vitézség ideje! Rajta

Digitized by Google

mutasd meg mint tudsz tündökleni e harczon s győzelmet aratni az ottani ellenség felett. Ha Isten is úgy akarja, e levél kelte után két nappal a császári hadak is megindúlnak innen a drinápolyi táborból. Ezekhez képest tudhatod mihez kell magadot tartanod s egyszersmind te is tudósíts bennünket leveleddel az ottan körül történő dolgokról. Isten veled!

(Év nélkül.) a drinápolyi táborból.

Egykorú hátjegyzet: Landorfejérvári szerdár levele.

Jegyzet: A Tökölinek adott abdname elrongyolt másolatát hitelesitett Ibrahim belgradi kadi. A datum egyező pray Epist. III.

(A vörösvári levéltárból.)

CCLI.

Emericus Thökölyi Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hunguriae Domiuus et Siculorum Comes.

Igen útban lévén és az alá s feljáró hadaktól igen terheltetvén Torda városa, nem csak az hatalmaskodók, sőt az ingyen gazdálkodtatók ellen kiváltképen való specialis protectiónk és oltalmunk alá vettük; parancsoljuk azért minden rendbeli magyar, török, és tatár hadainknak, senki is fenn megemlitett várost hatalmasan invadálni, városbelieket magok személyekben és jovokban megkárositani, ingyen gazdálkodásra kénszeritni, sanczoltatni, annál inkább verni, kergetni ne merészelje. Külömben valaki ezen parancsolatunk ellen cselekedni comperiáltatik, és fenn megírt várasbelieknek károsittatásától meg nem szűnik, élete és feje vesz el érette. Secus non facturi. Praesentibus perlectis Exhibent. restitutis. Datum ex Castris nostris ad Fejéregyház positis die octava Mensis Octobris Anno Millesimo Sexcento Nonagesimo.

Thököly m. p. (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXV. köt.*)

Digitized by Google

CCLII.

Méltóságos urak.

Isten nagyságotokat, kegyelmeteket jó egészséges hosszú élettel áldja meg alázatosan kivánom.

Az úr Bánffi György uram ő nagysága nagyságtoknak, kegyelmeteknek szóló levelét az Veterani uramnak szóló levelével együtt alázatosan megküldöttem. Az Badensis ő felsége az Szilágyra ment az tatárok után, mivel arra is szakadott volt majd két ezerig való, az nagyobb része az tábornak az szultánnal és az tömösvári basával mentenek az Körösön ki Feketetóra Telegd és Várad felé.

Az radnóti udvarbiró írja, ott ment el ötvened magával Szántai, Bogátra az Macskási Boldisár uram tiszttartójához szállottak s ott ittanak, onnan Gerendre és Gréresre, hétfün reggel megindúlván Várfalva felé tartottak, kinek is útjára az merre menetelit gondolhattuk, minden késedelem nélkül innen lovast, gyalogot kiküldöttem, úgy az gyalui és sebesvári katonákat is, de szintén ez estve jöve hírem, hogy Hatházi uram Görgénből németekkel ment volna Bodon felé, s ott találván Szántait négyet el is fogtanak közülök.

Itt való emberséges embert küldöttem volt négy itt való Rajtárral Beszterczére, az ur főkapitány s commendáns uram ő nagysága parancsolatjából, az reájok vetett porczió búzának beszállitására, onnan mindazáltal (noha még lehetett volna) semmit nem praestáltanak, hanem re infecta kellett Görgén felé indulniok az tatár hírre nézve, müdön megszállottanak volna Ludvig nevü faluban az biró házával, az négy némettül elhúzták lovokat, fegyvereket, azt mondván, az császár németjének s az kolosvári katonának nem szabad ott járni, s az lovokat ugyan megadták, fegyverek s egyetmások nálok vagyon. Nagyságtok, kegyelmetek parancsolatját várom alázatosan. Éltesse és tartsa Isten nagyságtokat, kegyelmeteket jó egészségben. Datum Kolosvár 26. Decembris 1690. 8 órakor reggel.

Nagyságtok kegyelmetek alázatos szolgája

Balka Pál m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az méltóságos uraknak, az mi kegyelmes uramnak tanács úr híveinek, nekem jó uraimnak ő nagyságoknak s ő kegyelmeknek alázatoson adassék.

Eredetije az erdélyi Museumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört, ered. lev. XXXV. köt.*)

CCLIII.

Én Hunyadvármegyében Déván lakó Josika Ferencz adom emlékezetül mindeneknek az kiknek illik ez reversalisomnak rendiben, quod in hoc anno praesenti 1691. die vero 13. Januarii. Az mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmességéből állittattam be az dévai udvarbiróságnak tisztíben. Esküszöm azért az élő Istenre, ki atya, fiú és szent lélek, teljes szent háromság egy bizony örök Isten és a boldogságos szüz és Istennek minden szentei engemet úgy segélljenek s úgy adják lelkem üdvességét az én igaz hütöm szerént, világi életemben is úgy boldogítson. Hogy én az méltóságos második Apafi Mihály nemes Erdélyországa választott s confirmált fejedelem kegyelmes uramat ő nagyságát előmben adott instructiom szerént igazán, híven és jámborúl szolgálom, ha mi ő nagysága méltósága sérelmére czélozó dolgokat vagy magam, vagy mások által megértek, idején korán minden halogatás nélkül hírré teszem, ő nagyságok ellenségeinek ellensége, jóakaróinak jóakarója leszek, ő nagysága kegyelmességéből előmben rendeltetett praefectus uramtól függök, mellettem levő szolgákat úgy mint számtartót, kolcsárt ő nagysága minden jövedelmének igazán való percipiálására és erogálására reversalisosokat, sőt minden rendbeli mellettem levő szolgákat nem magam javára hanem ő nagyságok hasznára erős hittel köteleseket tartok, mind urbarium szerént és korcsomákról, hajókról, exigalandó sókról, azoknak szokott ároknak percipiálásáról, birságokról honorariumokról, vámokról és minden névvel nevezendő dézmákról, vasbányákról, révekről és malmokról jöni szokott proventusokról igaz regestrumot és partialekot tartok, tartatok és íratok, semmit az ő nagyságáéból, szokott fizetésemen kivül magam szükségére nem fordítok, mellettem levő szolgáknak is fordítani nem engedek, sem penig má-

Digitized by Google

soknak nem kedveskedem és mellettem és kezem alatt levő szolgáknak is kedveskedni nem engedek sőt az ő nagysága minden névvel nevezendő jövedelmeket nem másuvá hanem az időhez képest ő nagysága szükségére és számára mentől bátorságosbb helyekre takarítom és takaríttatom és teljes tehetségem szerént oltalmazom és oltalmaztatom, ő nagyságát és praefectus uramat a jószágnak és minden dolgoknak folytatásiról és alkalmatosságiról hitelesen gyakorlatossággal tudósítom és a veendő dispositiohoz magamat jó lelkiismerettel alkalmaztatom, az jószágot igazán és rendesen szolgáltatom, semmi rendkivül való dolgokra, vagy exactiokra magam vagy mellettem levő szolgák szükségekre nem erőltetem, teljes tehetségem szerint ez haza törvényével éltetem, másoknak idegeneknek húzni vonni nem engedem, szolgálatjokat ajándékért, adományért és mellettem s körülettem levő szolgáknak, vicze tisztnek, ispánnak, krajniknak, biráknak efféléket cselekedni nem engedek minden épületeket, mezei munkákat szokott idejekben munkálkodtatok, takaríttatok, magam authorításából ő nagysága vagy praefectus uram dispositiojokon kivül semmiben is nem exorbitalok, commissiok, testimoniumok és quietantiak nélkül nem erogálok s nem erogáltatok, nem percipiálok s percipiáltatok: egy szóval magamat ő nagyságának mindenekben tökéletes igaz és hű szolgájoknak Isten s ez világ előtt lenni megbizonyitom, előmben irott instructiomhoz tartván magamat minden holnaponként ratiom mellé megtartásra való extractusokat irok s iratok, esztendőm eltelése után egy holnap alatt ratiomat megirván, praefectus uram ő kegyelme exhibitája alatt exactor uramnak examenre beadom, melyből ha mi liquidum debitumok censuraliter emergalódnak tartozzam megfizetni, melyet, ha meg nem fizetnék, vagy fizetni nem akarnék exclusis omnibus juridicis remediis minden neven névezendő javaimból praefectus uram ő kegyelme vagymás arra rendeltetett emberek által ő nagysága saltem harum mearnm litterarum vigore executiot tehessenek s tétethessenek, javaim fel nem érvén magam személyemhez is usque ad plenam satisfactionem hozzám nyúlhassanak, nyúlathassanak. Insuper az ott való böcsületes praedicatorokkal, mesterrel tisztességek s böcsületek megadásával egyetértek, ellenek való dolgokat

Digitized by Google

vagy fizetéseknek ki nem adását, parochialis helyeknek, földeknek elidegenítesét nem cselekszem s nem munkálkodom semmi szinek s mesterségek alatt magam és mások ususára nem forditom s tránsferalom, sem pedig ellenek való dolgokban nem tractálok és colludálok, semmi nemű innovatiokat, a reformata ott levő ecclesia praejudiciumjára, kárára a helyben sem magam bé nem veszek sem másokat arra nem tanácslok és inditok, mind ezekre mégis kötelezem magamat és a mint megállója és tartója leszek az igaz teljes szent háromság egy bizony örök Isten és a boldogságos szüz engemet úgy segéljen s ugy adja lelkem üdvességét, ha pedig még is hütömet meg nem állanám sem szent Péter, sem a pápa, sem a confessariusok bünöm bocsánatja, indulgentiajok ne használjanak; sőt mind az egész szenteknek értem való esedezések, bőtöm, alamizsna osztogatásim, és halálom óráján való szent kenet is büntetésemre nem áldásomra fordúljanak. Datum Fogaras Anno dieque ut supra. Jósika Ferencz m. p.

Küljegyzés: 1691. 13. Januarii Jósika Ferencz dévai udvarbiróságáról való reversalis.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CCLIV.

Ajánlom kegyelmednek, mimt bizodalmas uramnak köteles szolgálatomat.

Minemű változásokon mentem által rabságban való esésemtől fogva, azoknak leírásával kegyelmedet nem terhelem. Elég az, hogy nem árúltatásomért, sem tolvajkodásomért, sem valami czégéres vétkemért szenvedtem, hanem közönséges ő felsíge szolgálatjának alkalmatosságával, mert én is többekkel együtt azon az szomorú harczon elsőben törökök kezekben esvén, onnan Thökölÿ uram kemény rabságában vitetvén, igen kevésben múlt el, hogy fel nem nyársoltata. Isten megtartván életemet, idő múlva az rabságból (erős hittel megesketvén, hogy el nem szököm, híre nélkül szabadúlásomat sem munkálódom), kibocsátott. Attúl az időtől fogva mind kértem Istenemet, akár mi úton módon szabadítson ki kezé-

Digitized by Google

ből, mely is külömben nem lehetett, hanem három ezer tallérig való contentiónak megígérésével.

Sok szenvedésim után midőn örömmel jűnék bé az hazában, kegyelmetek társaságában; hát mindenemtűl megváltam, kevés jószágom s annak minden fructusa (melyeket Thököly uram is elvett tőllem s adta Daczó Jánosnak) elfoglaltatott, ládáim Segesvártt confiscáltattanak, az mint hallom, meghányattanak. Értvén pedig, hogy afféle confiscált bonumok az felséges Badensis fejedelemtől az méltóságos tanács dispositiója alá resignáltattanak; mint bizodalmas uramat kírem kegyelmedet, látván ily sok káraimat, megbántodásimat, authoritása szerint megmaradott javaimnak, kicsiny jószágomnak is restitutiójárűl annuentiáját adni, parancsolni méltóztassék; hadd fordíthassam (míg Isten többre is segít) mindennapi szükségemre, de kiváltképen sanczomnak fizetésére, melynek terminusa igen rövid, mert csak húsvét napja.

Bizonyságom az Isten, soha ennek az szegény hazának veszedelmére s annak semmi rendinek nem igyekeztem. Tudom hogy vádoltatom azzal az átkozott commissáriuskodásommal, s annak alkalmatosságával az szegénységnek lett injuriával (minthogy az soha a nélkül nem mehet véghez): de azért javaimtűl való megválásomat nem érdemlem; mert az mint cselekedtem, nagy kételenségtűl kellett cselekednem, nem úgy mint mások hanyatt homlok jöttenek s mindenben mindent cselekedtenek. Akarván egykor Thököly uram az országnak belsőbb részeire penetrálni, nem volt senki akkor erdélyi ember kinek imperálja az commissariusságot, soha bizony meggondolója sem voltam, erővel vetette nyakamban, (nem használván mentségem), mellém adván maga régi híveit, élés mestereit, kik nekem csak praescribaltanak, s leírták akaratjokat, ugy kellett nevem alatt kimenni az parancsolatoknak, és noha keményebb instructiom volt több dolgokra is, de nem cselekedtem, reflexióm lévén mind az regnicolákhoz való obligatiómra, mind ezekre az időkre; az mit pedig cselekedtem egynéhány napok alatt, nemcsak egyedűl cselekedtem, hanem mellém adatott az hazában született emberekkel, és ha szánszándékkal kivántam volna gonosz ember s hazám tolvaja lenni, bizony le nem tettem volna a kezemrűl, de mi he-

Digitized by Google

lyen hivatlan is jöttenek sokan Tökölÿ uram hüségire, mingyárt letettem, az mint hogy Gyulay Ferencz mind végig jó szivvel is viselte.

Medio tempore, Badensis fejedelem előtt nyomúlván kifelé Thökölÿ uram Segesvárrúl, én is (mint mások) javát az ládáimnak elvittem volna; de él az Isten, egy ládámat is sem el nem vittem, sem meg nem nyitottam, bizván ahoz, minthogy császár ő felsíge szolgálatjában estem rabságba, nem félthetem, sőt az mikor haza hoz Isten, intacte megtalálom. Kegyelmed jó válasszát, succursusát várom, Isten éltetvén minden alkalmalmatossággal megszolgálni el nem múlatom; maradván kegyelmednek

Cibinÿ 12. Martii 1691. köteles szolgája

Vay Mihály m. p.

Hátára jegyezve: Bánffy György uramnak így írtam Szebenből 12. Martii 1691.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdely tört. ered. levelekben XXXV. köt.*)

CCLV.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Nagyságod kegyelmes parancsolatját vettem, kiben parancsolja nagyságod, hogy az sajói leveleket in originalibus küldeném az nagyságod méltóságos kezeihez, Isten ótalmazzon, hogy kételkedném abban, hogy eltévednek, mindazonáltal kérem nagyságodat az itt való káptalanokra írasson egy reqnisitorját, hadd transsumalják, ha az egyik elveszne is, az másik megmarad, valamelyiket nagyságod akarja azt veheti maga számára. Az instructiot én kegyelmes uram igen javallom. Ha Isten nagyobb nyavalyától megőriz, ez 2. Novembris igyekezem nagyságod méltóságos udvarában megjelenni, akkor nagyságodnak mindenekről beszélek, ha akkorra kihivatná Polus uramat, az leveleket is megolvashatná akkor. Isten nagyságod szerencsés élettel áldja meg és sok üdőkig éltesse. Kolosvár 21. Oktobris 1692.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Gyerőffi György.

Digitized by Google

Kívül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárában levő eredetiből.)

CCLVI.

Méltóságos fejedelem!

Madarász uramat nagyságod kivánsága szerént elküldöttem szintén, itt levén Bethlen Gergely uram is nálam, nekünk úgy tetszik, hogy nagyságod addig be ne küldjen Fogarasba, hanem Kükülllővárra hozza oda nagyságod magával együtt, onnan Bethlen Gergely uram magával együtt beviszi, Isten nagyságod . . . . . éltesse

M.-Eörményes 26. Novembris 1693.

Nagyságod engedelmes híve Bánffi György.

Külczím : Méltóságos Apaffi Mihály választott erdélyi fejedelemnek ő nagyságának írám engedelmességgel.

(Az erdélyi volt kir. főkormánysz. levéltárában levő eredetiből.)

CCLVII.

Vienna 27. Februarii 1694.

Cammera Aulica studet de modo accumulandi nervum ad promovendas belli vires, quem ad finem quantitatem non mediocrem pro legionibus redintegrandis bellicis officialibus emuneravit, nec minus suppetiis Brandenburgicis stipendii medietatem exsolvit. Belgrado cognovimus legationem a Tekelio Adrianopolim destinatam praesentiam suam purgaturam, proque milite sibi subdito stipendia sollicitaturam, cui autem Magnus Vezirius aures non praebuit, sed individuus ministrorum Gallicorum comes asseritur; Interea memoratis confirmatur, cuncta belli negotia a Magno Sultano Magno Vezirio imposita, unde iteratis vicibus cum morante Tartarorum Hano legatoque Gallico senatum bellicum celebrat, consultatque finiente Junio adversus Hungariam expeditionem offensivam suscipere, adversus Poloniam et Venetos armis solum ut

Digitized by Google

defensivis, quod tanto credibilius videtur, ob diem extremum Ducis Venetorum Morasini in Morea confectum.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXXVI. köt.*)

CCLVIII.

Szolgai kötelességgel való alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak!

Kegyelmes uram! Nagyságodnak bizonyosan írhatom, Szttani nevü kapitány Hátszegrül írta, hatodik Aprilis Tökölyi uram ő nagysága gyalog kapitánya Daróczi feleségestöl nálla volt, a feleségét ugyan ott hatta nálla, maga Szebenben ment Veterányi uram ő nagyságához gratia kérni, mivel hét zászló alja gyaloggal eljött, Plánka nevü kastélyt, a hol teleltenek, felégették, és ottan körül való helyeket mind elprédálták, még azonkivül is egy török kastélyt felégettenek, sok prédával eljöttenek, fü törökököt is hoztonok el huszonötig valót, Kárán-Sebesnél hatta el mind az hét zászló alja gyalogot. Ugyan azon Esztreny kapitány leveléből látom, Daróczi kapitány mondott volna ilyent is, hogy Tökölyi uramat ő nagyságát a törökök megfogták volna; egyéb más olyan veszedelmes híreket nem értettem, mindazonáltal ezek után többet is fogunk érteni, mivel még Tökölyiné asszonyomot ő nagyságát nem érthettem miben van dolga, sem Petróczi uramot ő nagyságát. Már ugyan nyomultok három vagy négy kompania német Káránsebes felé. A mely dolgokról nagyságodat tudósitottam volt, nem tudom a szabados ott várakozik-é a válaszszal, vagy hová lött. Naláczi István uram ő kegyelme levelét is nagyságodnak megküldöttem; Ezek után Isten nagyságodat boldogitsa és számos esztendőkig éltesse szegény házának (igy) szerencséére.

Datum Vajda-Hunyod die 11. Aprilis A. 1694.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Almási István m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos választott fejedelemnek Apafi Mihálynak, nekem érdemem felett való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J. Erd. tört. ered. lev. XXXVI. köt.*)

Digitized by Google

CCLIX.

Szolgai kötöllességgel való alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak!

Mostan kegyelmes uram semmi oly derék híreket nem hallok, hanem csak az elszökött kuruczák ezen mentenek el vagy négy zászlóval Lippára fogta rendelni general Veterányi uram ő nagysága, Tökölyi uram mellé pediglen úgy értettem egy néhány száz jancsárt küldöttek melléje, palánkai épitésére ismét ötszáz jancsárt rendeltenek s épitik. Az ide alá való dolgokról is szükségesképen kötelességem szerént kénszeritettem újabban is nagyságodat tudósitani. Ugy látom az mostani erős commissiojával is csak annyit gondol mint az előtteni sok kemény parancsolatjával nagyságodnak, mert az dolgok semmiben nem szünnek, im látja az úr Isten szintén elfáradtam ezekben az dolgokban, mert nemhogy szünnék, sőt nevekedik, mert ennek nem az jószág viselésre van annyira gondja, mint hogy az tisztek előtt az maga alkalmatlanságát eltakarhatná az sok adománynyal, az mely az nagyságodéból kell kitelni, engemet is vagyon harmad- vagy negyed napja, hogy kisért mind lelkemben, s mind testemben ajándékival, hogy lelkemet szánszándékkal elveszéttethetné, pártaövökkel és ezüst pohárral, hogy én az ő istentelenségét elfedezzem, én nagyságodnak nyilványsággal megirom, melyet ez mai nap is elhozott volt, mivel ő azt mondja, csak én legyek mellette, senkitől nem fél; de én arra azt feleltem, ha százanként asztalomra letenné az aranyakat, Istenemet, lelkemet, uram méltóságát pénzen el nem adom, hanem keressen magának orvosságot, ha fáj. Az fattyú leánykát pediglen az nagyságod majorjában az vinczellérné szoptatja, az napokban az nagyságod vár mellett való szőlőjéből másod magammal szememmel néztem az ő kegyelme szállásáról az a kurva leány másod magával az kerteken által az fattyú látogatására ment; ha nagyságod parancsolatja lött volna nállom, ott foghattam volna meg az majorban. Im most nagyságodhoz felkészül hamis testimoniumokkal s informatiókkal, magához hasonló hamis tanúbizonyságokkal, az melyért bizony nem

Digitized by Google

méltó nagyságodnak meghallgatni, mint efféle emberrel szemben is lenni. Azért szükségesképen kellene praefectus uramnak ő kegyelmének parancsolni, mentől hamarébb alá jüni, mivel itt ezek között az tisztek között sok egyenetlenség vagyon, az melyek nagyságodnak hasznára nincsenek; Isten ő kegyelmét alához van, nagyságod parancsoljon ő kegyelmének ide alá az egész jószágot és minden dolgokat jól felczirkálni és minden dolgokat itt jó rendben venni, hogy az sok egyenetlenség tisztek között ne légyen, de ha ez az ember még tovább is itt lészen hivataljában, dolgában, ki tudja még mi következik belőle; mert én dolgát jóra nem intézhetem, mivel ennek minden felé az ő adóssága sok, az mostoha fia pedig az elmúlt estve hozzám jüvén házából az anyja szovával is én előttem protestála, hogy az ő mostoha apjának sem latorságáért sem adósságáért az jószágot nem hadják elfoglalni, mert neki ott neki semmi része nincsen, hanem az rajta való ruhája; azt is mondá, hogy Fogarasban felügyekezik, ott is protestál, hogy ők az övéket senki számadatlanságáért, sem maga viseletlenségéért el nem fizetik s el nem hadják foglalni. Azelőtt is írtam vala nagyságodnak, ez a Kusányi már egy néhányszor példálódzott előttem, hogy most valami új szekereket csináltatott, táborba készül, s várt volna nagyságodtól valami kevés vasbeli kegyelmességet; ez az itt való commendans is majd ugyan illetlenül is példálódzott, hogy még csak egy mázsa vasat is nagyságodtól nem érdemlett; nagyságodat alázatosan követem, hogy ezzel nagyságodat terhelem.

Ezek után Isten nagyságodat szerencsés és boldog országlással, számos esztendőkig jó egészséggel áldja szerencsésen tiszta szivvel kévánom.

Datum in Vajda-Hunyad die 23. Aprilis 1694.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Almási István m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi választott fejedelemnek, etc. nékem érdemem felett való jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transyl. III. köt.*)

Digitized by Google

CCLX.

Méltóságos fejedelem asszony, nekem kegyelmes asszonyom!

Isten nagyságodat kivánsága szerint való jókkal áldja meg alázatosan kivánom!

Alázatos kötelességem szerént akartam nagyságodat ez alkalmatossággal tudósítani, Istennek hála a méltóságos fejedelem kegyelmes uram ő nagysága jó egészségben van, nagyságod pedig kegyelmes asszonyom ne búsuljon, Istennek hála jó reménységünk van négy vagy öt nap alatt az urunk ő nagysága dolgai elővétetnek és el is végeztetnek jó véggel, úgy biztatnak bennünket azok a nagy emberek, kiken azon dolgok megfordúlnak: urunk ő nagysága bizony igen igen szorgalmatos, hogy minél hamarébb rendben hozhassa ő nagysága dolgait, s nagyságtok egymás látásával megvidámittathassék nagyságodat kegyelmes asszonyom már ujabban is megindúlván dolgaink alázatosan tudósítani el nem múlatom, igaz kötelességem szerént.

Bideskuti uramat urunk ő nagysága igen igen várja, noha ő nagysága, hogy hasznos dolgokban fáradoz ő kegyelme jól tudja, mindazáltal mind a költség kedveért, melyben igen megfogyatkoztunk, mind a lovak, fejérnemű és csizmák kedveért alig hiszi ő nagysága, hogy jőhessen. És ha ő kegyelme mégis késik s nagyságod Szebenben is valami pénzt nem tétet le, bizony kegyelmes asszonyom nem lesz mire vetnünk kezünket, s noha mindenkor is ugyan, de a költség leginkább most kivántatnék már, ha dolgaink is megindúlnak.

A mit Frátër György uram hozott 918 magyar forintot, minthogy postára is másod magával abbúl költött ő kegyelme, annak hamar végét értük, mert a szállásért is mindjárt szakasztottam belőle száz német forintot, a többit a lovakra való drága széna, abrak, a kocsisnak hajdúknak való fizetés, s a konyha tartás könnyen megemészthette. A gazdánk is szüntelen búsit, még többel léven adósok néki a múlt fél esz-

Digitized by Google

tendőre két száz német forintnál, holott már három százat lefizettem.

Nagyságodat alázatosan követem, hogy terheltem, a több egyéb költséget pedig nem is emlitem. Ezzel Isten kegyelmes gondja viselésében ajánlom fejedelmi méltóságos személyét s adja is az én kegyelmes urammal ő nagyságával együtt látnom hamar időn örvendetesen. Bécs 6. Maji 1699.

Nagyságod alázatos szolgája

Óvari Keszey János m. p.

Külczim : Celsissimae principissae, ac dominae dominae Catharinae de Bethlen, dominae dominae meae benignissimae. Fogaras in Transsylvania.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

CCLXI.

Conscriptio Districtuum.

Districtus Caransebes.

69.

Marga	Zervest
Merul	Balvasnicza
Kircsma	Vercserova
Bisztra Ohaba	Ilhova
Voiszlova	Szadova
Zavoy	Ominyes
Glembeka	Finyes
Obresia	Ruszka
Csuta	Domasna
Tinkova	Kanicsa
Pester	Verendin
Kniben	Linkavicza
Jaz	Ohaba
Var	Teregova
Tura	Szlatina
Dalcs	Golecz
Birlova	Bokosnicza

Digitized by Google

Petrosnicza	Priszaka
Bukin	Remete
Pirstian	Vallyemare
Pojana	Supa
Vallyebouluj	Sagusen
Rucsi	Rogoz
Danilest	Rovina
Apagya	Karavan
Brebul	Szlibacsel
Vallyedeni	Krivina
Zörlencz magnum	Gyena
Zörlencz parvum	Gavardia
Mutnik ohaba	Drinova
Decsest	Morencz
Szkajus	Szakuly
Zgirbes	Csercsi
Dragomirest	Sidovár
Berzens	

Districtus Lugos.

14.

Lugosel	Barbósz	Vermes	Kornet
Ferlyug	Viszak	Vukovo	Vallyepaj
Duleg	Szakos ungaricum	Erszig	Dubosz
		Kadar	Blasevo.

Lugosiensis Lunka.

11.

Szilha	Bohkor	Szenyeszeg	Hattyas
Kustil	Sabar	Rakovicza	Dragsina
Belincz	Szerbova	Kepet	

Districtus Bokcsa.

19.

Hecseris	Doklen	Sosda	Birda
Ternova	Ravna	Gataja	Sz. György
Recsicza	Bokcseny	Semlyung	Omer
Kolnik	Fizes	Butyin	Opatica.
Vasziova	Sidovin	Moravicza	

Digitized by Google

Districtus Csakovo.

27.

Ikloda	Sztamora	Gir	Maligaj
Unyip	Sipet	Dolacz	Veliki gaj
Ullyuk	Sebely	Obsenicza	Balad
Szakos Turcicum	Obacs	Banlog	Kapul
	Csakovo	Szoke	Modos
Keveris	Gilad	Visad	Kirstur
Bezias	Gad	Denta	Szkula.

Districtus Verlecz.

35.

Karasevo
Podkars
Vak
Ivanovacz
Kurjacsicza
Goruny
Klokotics
Telva
Vodnik
Ravnik
Kalina
Kuptore
Doman

pertinent hi pagi ad Karassova

Gyurgyevacz	Oresics
Szekas	Podporan
Tikvan	Versecz
Bokosnicza	Forotik
Komoriste	Kornyacsa
Varadia	Ferendia
Mercsina	Sama
Szocsicza	Lacsunas
Kustil	Girliste
Vojvodinecz	Grobliste
Meszith	Keveris.

Districtus Palanka.

34.

Csudanovecz	Bogotin
Sitin	Najdos
Agatis	Kuszith
Majdan	Slivovacz
Rakitova	Kamendin
Brustian	Czervena Czerkva
Oravicza	Omor
Csiklovo	Dupliar
Rakastia	Jaszenovo
Vranyucz	Szuboticza
Iladia	Jam
Csukicz	Csorta

Digitized by Google

Nikolinacz	Franyevo
Szokolár	Gaj
Potok	Petrovácz
Szaszka	Kajtaszovo
Szlatina	Szuha Kruscicza.

Districtus Pancsova.

16.

Sztracsevo	Szevej
Nadeo	Kovin
Rekesztov	Gaigy
Omollyicza	Czarno Szeliste
Serovan	Deriblat
Szalacs	Vrelle
Bresztovacz	Dubovacz
Plocsicza	Zovik.

Districtus Porecsa.

10.

Bellobreska	Szitthevicza	Szvinyicza
Radimir	Lyubkova	Plavicsovicza
Mudava	Sztarics	Dubovo
		Ogradenj.

Districtus Mehadia vel Orsova.

18.

Mehadika	Jabelnicza	Balvasnicza
Kuptore	Szordinya	Plugova
Krusevacz	Mehadia	Glob
Perhova	Szlatinik	Bolgotin
Globul Krajovÿ	Toplecz	Kunyerevo
Petnik	Pecsenicska	Kornyi.

Halmas.

14.

Putna	Prilepacz	Delbocsecz	Bovics
Prigoru	Girbovecz	Mocseris	Teria
Ruderia	Sopot	Lapusnik	Patasu
Bandia			Berlovenj.

Digitized by Google

Districtus Facset.

42.

Kortya	Kornyet	Remethe	Klicsova
Gvojzesti	Rekita	Monostour	Misesti
Kosiava	Bosour	Bogna	Susagnj
Brasiova	Veza	Antelestj	Leoculestj
Marcsine	Basiestj	Dobestj	Sorduk
Csintyesti	Szudrujas	Jarcsinikul	Berna
Tomerestj	Caperleó	Ohabicza	Pogonis
Battyesti	Gyupagnj	Kladova	Drinova
Facset	Bukovecz	Bandia	Gladna
Bikigiol	Dragumiresti	Kotina	Tomest
Sorilla			Lonkagnj.

Districtus Thot-Varadia.

9.

Posego	Fundata	Labosincz
Szalcsova	Czella	Szvinyovecz
Kapolnas	Bata	Kelmak.

Lippensis Lunka.

14.

Rekas	Topolovecz	Balnicz	Grun
Baros	Iktar	Fadimak	Kruska
Tynkovecz	Szisanovecz	Nevrincsa	Babsa
Paszakovecz			Tergoviste

Neoerrecti pagi Lippenses.

17.

Brusznik	Dobrovezj	Bara	Lapusnik
Radmanovecz	Szpata	Szekas	Panyevo
Pavlovecz	Ohaba	Krivobara	Assiad
Sumanovecz	Banesti	Vizma	Kizdia
			Tyes.

Neoerrecti pagi circum jacentes Tömesvar.

30.

Petrovo Szelo	Gyarmata Utraque	Buczinka
Godinovo Szelo	Buzad	Bukovecz

Digitized by Google

Hernyakovo Szelo	Szesvar	Ventelek
Benczekut	Jervin	Csoka
Solymos	Szebeslak	Csoma
Lukarevacz	Csernetház	Vaja
Remete	Mosnicza	Fejeregyhaz
Kopacs	Nemed	Szent Mihaj
Jenovo	Gyirovda	Szilas
Sibso	Kaka	Bukoroz.

Neoerrecti pagi infra Tömesvár.

10.

Szakalaz	Liget	Gyirog	
Megyerit	Csebza	Paracz	Rudna.
Sag	Petromany	Macedonia	

Jegyzet. 5. ív kis folio összevarrt sárgás szinü de erős s jól conservált papiron, melynek víz jegye kétfejü sas s nemesi korona alatt HE. Elöl 2. hátúl 1 levél tiszta. Első lapon mely tábla helyt szolgál : Conscriptio Districtuum. Évszám sehol. 1690—1700. körül készülhetett.

(Eredetije a bolognai Marsigli-féle gyüjteményben.)

Digitized by Google

Kelet nélküli levelek.

I.

Igaz hogy kegyelmed az én szómra jütt ki az táborból, de magának is juthat az eszébe kegyelmednek, hogy mihent sátoromhoz jutott kegyelmed, mindjárt ugy ülvén lovamra, az khámhoz menék megjelenteni, hogy az végre jütt ki kegyelmed, hogy békességet akar kegyelmed tractálni velünk, az még én oda jártam tehát, az kegyelmetek tábora el akarván-é szökni, vagy mit akarván, úgy rohant oztán az mi táborunk kegyelmetekére, úgy rabolták el kegyelmeteket; most az, ha én ki nem hittam volna is kegyelmedet, ugyan rab volna kegyelmed, azért nincs semmiért neheztelni kegyelmednek reám. Isten kegyelméből jó helyre esék kegyelmed, hogy az khámhoz esett kegyelmed, igen elfelejtkezett volt kegyelmed én rólam, hogy eddig nem talált meg semmiféle dolog felől kegyelmed, hanem csak most, hiszem én is örömest szolgáltam volna kegyelmednek, ennek utána is az miből megtalál kegyelmed, örömest kedveskedem kegyelmednek, örömest akarnám tudni, mit kér kegyelmedtől az khám, s kegyelmed mit akar adni, ahoz képest törekedném az khám előtt kegyelmed felől; azt hallom, hogy az török császár azon vagyon, hogy kegyelmedet oda be vigyük, de én azt végbe viszem kérésem által az khám előtt, hogy az ne legyen; ezek felől mind tudósítson kegyelmed, harmad nap múltán, mert ha harmad nap alatt tudósít, itthon nem leszek, ki megyek vadászni.

(Kelet 1657.) (Török P. H.)

Kívül Kemény János sajátkezű jegyzése: Muradin szultán választétele instantiamra; meg kell tartani.

(Az erdélyi volt királyi főkormányszéki levéltárában levő eredetiből.)

Digitized by Google

II.

Fővezérnek szóló levél minutája.

Praemisso titulo etc.

A nagyságod méltóságos parancsolatját, melyben azt parancsolja nagyságod hatalmas császárunk nevével, hogy egynéhány erdélyi vármegyéket az váradi vitézek keziben bocsássak, illendő alázatossággal és engedelmességgel vettem; tudom és szemem előtt viselem hatalmas császárunk fényes portájához való kötelességemet, az ország hatalmas császáré, nem enyim, reám bizattatott csak az gondviselése; azért minemű szenvedési legyenek Erdélynek az váradi vitézektől, tartozom nagyságodnak igazságosan megjelenteni. Ezek legelsőbben semmit sem gondolván az Ali passa erős hüt levelivel, annak megrontásával az egész Biharvármegyét magoknak béhódoltaták, annak penig az fényes porta bizonyoson végire mehet, hogy Biharvármegye nagy darab országot tészen, Erdélynek három sőt négy vármegyéjét is feléri nagysággal és jósággal. Ezzel meg nem elégedvén az váradi vitézek, az erdélyi várakon belől egynéhány napig járó földig hódoltatták bé magoknak az szegény embereket, azokkal úgy bánnak, hogy az nagy adó miá majd el is pusztúlnak. De még evel is nem elégednek meg, hanem most a mit a fényes portától kérnek, nem egy két tartományokat tészen, hanem nagyságodnak igazságodnak igazsággal írom, Erdélyországának hason felit teszi, annyéra, hogy ha a váradi vitézek kévánsága meglészen, lehetetlenség soha, hogy Erdély megmaradhasson, mert azokból tölt hatalmas császárunk adajának eddigi fele ki; úgy is hiszi az a nyomorúlt ország, hogy ha hatalmas császárunk előtt és nagyságod előtt az dolog igy lett volna tudva, megorvosoltatott volna ennek az országnak nyavalyája. Melyre nézve alázatos supplicatiója által hatalmas császárunkot akarja megtalálni, ez aránt való nyomorúsága felől, esedezvén velem együtt igen alázatoson nagyságodnak, méltoztassék minden jó akarattal és kegyelmességgel lenni, hitet adván az ország az mű követünk szavainak. Imádhassanak Is-

Digitized by Google

tent ennyi ezer lelkek az nagyságod boldog és szerencsés életiért. Kelt . . .

Írni kell ezen kűl egy néhány levelet a nagy embereknek sine titulo, hogy az követek szavának adjanak hitelt, és legyenek jó akarattal.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. XIII. köt.*)

III.

Generosi Egregii etc.

Ennek előtte is írtunk vala kegyelmeteknek az magok mostani boldogtalan állapotjokrúl, noha még akkor kegyelmetek Nánás alatt esett szerencsétlenségeket nem értettük volt, (melyen is nem kevéssé törődünk) s ime alig juthatott akkori irásunk kegyelmetek kezéhez, hogy az mi prophetiánknak valóságát kegyelmetek magán szomorúan kezdette tapasztalni, és adja Isten bár legyen kűlömben, de mi abban az itéletben vagyunk, hogy ha még is azoknak az hazájok nemzetek rontó, egyébiránt penig magokkal jól tehetetlen gonosz embereknek tanácsán járnak kegyelmetek, magok lesznek magoknak sőt egész magyar nemzetünknek s keresztyén vallásunknak végképen való elrontói; holott azok az nyughatatlan elmék sem Istentül, sem az fényes portátúl sem az mi keresztyéni jó tanácsunktól nem akarnak függni, hanem mindezeken és az üdőn is erőszakot akarván tenni, gázolnak, míg magokat és kegyelmeteket is elvesztik végképen. Egyébiránt úgy értjük, sok helytelen bíztatásokkal is vesztegetik kegyelmeteket és az több szegény magyarságot, de ha kegyelmetek az dolgoknak folyására és kimenetelire vigyáz, könnyen eszekben vehetik, hogy csak álom és árnyék minden dolgok, mi penig eleitől fogvást az dolgoknak valóságos folyása és rende után jártunk s akarunk ezután is járni, sőt az olyan roszra indúlt embereknek személyeket és eselekedeteket nem respectálván, mi az magyar nemzet és kegyelmetek javára tartozó dolgokban szüntelenül fáradozni meg nem szününk, intvén kegyelmesen kegyelmeteket ezúttal is, hogy tovább azok ha-

Digitized by Google

szontalan biztatásinak hitelt ne adjanak, jármokban annál inkább olyan semmirekellő embereknek nyakokat az magok romlásokra ne adják; nám Isten kegyelméből és az fényes porta gratiájából kegyelmeteknek quartélja vagyon, legyenek csendesen egy kevéssé; ezennel Isten ő felsége kegyelmeteket velünk együtt megtanítja, mit kellessék cselekednünk; az alatt is, ha az mi kegyelmességünket vészik és atyai tetszésünket követik, az mi oltalmunkat, segítségünket magokon mind most s mind ezután megtapasztalják valósággal; megkívánjuk mindazáltal kegyelmetektül, hogy az alatt is, míg Isten többre segít bennünket, kegyelmetek ne mástúl az magok hitek és kötelességek szerint, hanem az mi töllünk kegyelmetek eleiben rendeltetett generalisunktól és kapitányunktól függjenek mindenekben. Ha penig kegyelmetek az mi kegyelmességünket megveti, és az nádszálhoz ragaszkodnak, mi ugyan az magyar nemzethez és Isten dicsőségéhez tartozó kötelességünknek, az mint lehet, megfelelni, és az fényes portán is törekedni meg nem szününk; de ha mi romlás és gonosz kegyelmeteket követi, mi se Isten se emberek előtt okai ne legyünk.

Hátára jegyezve: Az magyar hadaknak magok viselésekrül és az fejedelemhez való hűségeknek megtartásáról írt praemonitiónak minutája.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. XIII. kötet.*)

IV.

Az kegyelmes és győzhetlen császárunk egyik országának igaz híve és méltóságos fejedelmi Apafi Mihály szolgálatomat ajánlom mindenekben, Isten tegye szerencsésse nagyságodat.

Igen örvendöttem az nagyságod levelén, az melyet nekem küldött vala nagyságod Cserei Györgytől, hogy még is el nem felejtkezett nagyságod rólam igen háladó szivvel vettem, Isten megáldja érette nagyságodat, kérem ezért nagyságodat továbbá, hogy ennek utána is el ne felejtkezzék rólam, hanem mikor az pasa ő nagyságának ír, nekem is írjon nagy-

Digitized by Google

ságod én is az minemü állapotban vagyok szolgálhatok nagyságodnak némely dolgokban, de igen fölötte jól esett ez a dolog, hogy nagyságod immár kétszer küldötte követét az vezérhez ő nagyságához, jól cselekedte ezt, mert jól tudhatja maga nagyságod azt, hogy az Erdélyországának kapuja Buda legyen és Budának kapuja Drinápoly, más az, hogy az hatalmas császárnak egyik hatalmas vezére lévén ez, azonkivül penig az hatalmas császárnak sogora, ha valami jó akarattal leszen nagyságod hozzá héjában nem lészen, hanem hasznára lészen. Hallottam azt is, hogy Baló Lászlót elküldötte nagyságod az fővezérhez, igen jól cselekedte, az is sokat használhat, semmit tehát ne búsuljon nagyságod, mert maga is megtapasztalhatja azt nagyságod, hogy soha még egy fejedelmekre sem volt annyi tekéntet, mint nagyságodra, mind az hatalmas császártól, s mind penig az vezérektől, most is tudom, hogy kegyelmességét mutatják.

Ali tefter kihaja levele.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

V.

a)

Tekintetes és nagyságos kihaja bég; úr jó akarónk: Isten kegyelmeden:

Az méltóságos budai vezérhez ő nagyságához küldött Baló László követ hivünk boldog órában hozzánk megérkezvén, nekem küldött nagyságod levelét megadá s reá bízott dolgokban, mellette való forgolódását is megmondá, melyet kegyelmedtől igen kedvesen vévén, írását, szóval való izenetét is voltaképen megértettük. Im azért mi is az vezér ő nagysága kívánsága s izenete szerint az minémü válaszunk hatalmas császár fényes portájáról jött ő kegyelmének, elküldöttük, kérvén kegyelmedet legyen azon ő nagysága előtt, oda küldött postánk bocsáttassék vissza mentől hamarébb jó válaszszal, és azon fővezér urunk levele kezünkhöz küldessék vissza. Azonban továbbra is kegyelmedet mint jó akarónkat kérjük, az ott levő magyarországi követ urak dolgaiban az

Digitized by Google

vezér ő nagysága előtt fáradozni és minket is tudósitni ne nehezteljen. Kegyelmed jó akaratjáról Isten éltetvén mi is háládatlanok nem lesztünk. Éltesse Isten nagyságodat sokáig jó egészségben.

b)

Tekintetes Ali bég, régi jó akarónk.

Baló László követ hivünk az vezértől ő nagyságától boldog órában hozzánk megérkezvén, kegyelmed általa küldött levelét kedvesen láttuk, dolgainkban való forgolódását s szóval való izenetét is általa lévén megértettük. Mi kegyelmedet régtől fogván való jóakarónknak tudván, kegyelmed hozzánk való jóakaratjában szeretetiben semmit nem kételkedtünk, s ezután is elhiszszük azon jó akaratját hozzánk fenntartván, ha mi dolgaink ott előfordúlnak, jó akarattal lenni el nem múlatja. Az magyarországi dolgokban való szives forgolódását is azon Baló László hivünk mind megbeszélvén, kegyelmedtől kedvesen vettük. Az vezér ő nagysága és kegyelmednek jó biztatásira nézve igen nagy reménységet vettünk vala s meg is örvendezetetett vala onnan megjött hivünk. És midőn hatalmas császár fényes portájáról is olyant várnánk, im micsoda levelünk jött fővezér urunktól, az vezérnek ő nagyságának kivánsága s izenete szerint elküldöttük; tudjuk kegyelmedtől eltitkolva nem lészen, kérvén kegyelmedet, legyen azon, az vezér ő nagysága az levelet küldje vissza kezünkhöz. És továbbá is az vezér ő nagysága előtt törekedni ne nehezteljen ilyen hatalmas császárunk hasznára s fényes birodalminak terjesztésire való dolgokban hatalmas császárunk portáján törekedni ne nehezteljen. És az mint követünk eljövetelitől fogva ott az dolgok újúltak, és az miben most vadnak, jó ígéreti szerint tudósitni ne nehezteljen. Kegyelmed kedveskedő jó akaratjával, Isten éltetvén, mi háládatlanok nem lesztünk. Éltesse Isten kegyelmedet.

Az csauzlar tihajának úgy kell írni mint az tihajának.

Hátára: Balásfalváról budai vezér kihajának Ali bégnek és csauzlár tihajának Baló uram megvételi alkalmatosságával írt levelek minutái.

Eredeti fogalmazványok az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Trans. XIII. kötet.*)

Digitized by Google

VI.

Spectabilis ac Generose Domine ac Patrone mihi semper colendissime!

Demissam officiorum meorum oblationem. Hogy Isten jó szerencsés hosszú élettel áldja meg uram kegyelmedet, szibül kévánom.

Kegyelmedet uram az ide ki való dolgokrúl tudósítani az sok panaszra nézve, hogy sok faluk pusztúltak volna el csak már is a Szamos mellett, kimentem volt uram meglátni, ha a magyar hadak miatt volna olyan terheltetések, de azok neve alatt költek volt fel némelyek Szolnokvármegyébül, s azok jártak széljel, én puszta falukot is Istennek hála nem láttam, hogy mely azok miatt pusztultak volna el, némelyikkel magam beszéllettem és megmondottam szépen nekiek, hogy itt a szegénységen ne élődjenek, minthogy el is mentek uram zászlójok alá quartélyokban. Azon alkalmatossággal Csehben is elmentem volt uram, de csak este mentem bé, reggel mindjárt kijüttem, csak egy éjtszaka háltam ott, eléggé panaszolkodék a szegény Keczerné asszonyom Gajnek ellen, hogy mód nélkül való dolgot követ el rajta, panaszt tött a vármegyén ő kegyelme ellen, és a vármegyével rút levelet íratott réá, mely miá sírt előttem, de én még is bíztattam, és a mint lehetett szép szóval csendesítettem ő kegyelmét. Onnét elmenvén Barlán megszállottam, hova érkezék posta utánam Somlyórúl, ki azt hozá, hogy feles török szállott volna Nagyfalura, urunkhoz küldötte volna követségben a passa Váradrúl, azt mondották; mihez képest haza kelleték jünöm magamnak, de feles katonákat draganyokat hagyék oda ki, hogy szorgalmatosan vigyázzanak Hadad felé; mert bizonyos hírem érkezett vala, hogy az szathmári német, horvát és egyéb feles hadak Béltekre gyülekeznének. Hadadot fenyegetik, ki akarnának ütni, de bizonyosan szándékjokat nem érthették volt meg. De a vizek uram ide igen kiáradtak mindenfelé a szüntelen járó esős idők miatt, nem hiszem hogy valamit efficiálhassanak; mindazáltal én tehetségem szerént vigyázás-

Digitized by Google

ban vagyok és ha mi kimeneteli az dolognak lészen kegyelmednek uram értésére adni el nem múlatom.

Ide érkezvén penig az törökökkel, kik bé akarnak menni és követségben mondják, hogy járnak, egyenesen szemben voltam vélek, kik Almás felé akartak menni egyenesen, de én nem bocsátottam, hanem Kolosvár felé küldöttem, és a szokás szerént tiszt uraméknak idején értésekre adtam. Az mint értem uram szavakbúl, azt tették, hogy Almáson várat kezdettek építeni s azt akarják meglátni, ha úgy vagyon-é; elhiszem azért küldi az passa, nem tudom micsoda fondorkodó ember vádoskodott azzal nékiek. Ötven lovas magával jütt ide bé, mindnyájan bé akartak menni, de én nem bocsátottam, hanem tizenöt vagy tizenhat lóval megyen bé; nekem azt mondják, hogy ők az fejedelemhez mennek. Ezt is akarám értésére adni uram kegyelmednek, ha tetszenék uram kegyelmednek, nem ártana debreczeni birák uraimékra extrahalni egy comissiót urunktúl, hogy az ő adójokat most elsőbben szolgáltatnak perceptor uram kezéhez, mert most is nem tölt ki a csehi praesidiumnak a fizetés; már csak egy hét múlva is fizetni kell penig a praesidiumnak, hiszen ha most kezéhez adnák ő kegyelmének, az praesidiumnak is megfizethene; ha penig az árvizek szállanának, szent György napja is el telnék, megfizethetné ő kegyelme azt a pénzt, mert ha a fizetés meg nem lészen, félek valami alkalmatlanság követésétül, szent György napja lévén terminussa az biharvármegyei adó beszolgáltatásának felének. Melyrül való kegyelmed válaszát elvárom. In reliquo Spectabilem ac Generosam Dominationem Vestram diutissime valere desiderans maneo.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae Servitor paratissimus

Franciscus Bialis m. p.

P. S. Veselényi uram ő nagysága küldött uram kegyelmednek egy levelet, kegyelmednek uram elküldöttem. Az mely három német felöl urunk ő nagysága parancsol nekem, régen elküldöttem volt, az mint kegyelmed megparancsolta volt. Az ifjú aszszony ő nagysága nincsen Hadadban, nem tudom holott vagyon, hanem az ő nagyságának szóló levelet a postátúl

Digitized by Google

visszaküldöttem, talám meghallja az úton holott lészen adja meg ő nagyságának.

Kívül: Spectabili ac Generoso Domino Paulo Béldi de Uron Celsitudinis Suae Principalis Consiliario intimo, Trium Sedium Siculicalium Szepsi, Kézdi, Orbai, Regio Judici Supremo, Inclyti Comitatus Szolnok interioris Comiti itidem Supremo, totiusque exercitus Regni Transylvaniae Generali, Domino ac Patrono mihi semper colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

VII.

1. Az meridgyaiak felől való választ az mi illeti, minthogy úgy íratott, hogy azokat az falusiak úgy mint az váradi vitézeket tolvajnak ismervén lenni, s azért ölettenek volna meg Meridgyónál az jobbágyoktúl, de azon falusiak azt jól tudták, hogy azok váradiak voltanak volna, hogyha azért azok igaz hű jobbágyok voltanak légyen, s látták, hogy tolvajságot követnek el, miért kelletett az törökre fegyvert vonni és bűntelen miért ölték meg azokat az törököket; ha főhajtók voltanak, miért tehát az váradi passához nem jövén nem panaszolkodtanak, azoknak hatalmassági megelőztettenek volna, mely megöletteknek az díjai perlői az szent törvény szerint való levelet vettek az muftitól, kiknek törvény szerint az egészlen való díjai megfizettetése kivántatik. Hogy ha azért az fejedelem jóakarónknak hozzá akaratja s kedve lészen, tekintetiért mi azon peresekkel való megbékéltetésben valami rendben igyekezünk.

2. Az iszpahiák az faluknak adaját feljebb verik, annak az válasza az, hogy némely faluk mennél tovább mind épüldegélnek, és így annak az summája is többnek szokott lenni, némely faluk penig vadnak, elébb tovább pusztúlnak, azoknak tehetségek kell lenni és alább szállani.

3. Minthogy az császár adaját az iszpahiák az summájokban tudván vonják, veszik el, ha azért az jobbágy főhajtó és igaz jobbágy, tehát miért az váradi divánban nem jő és dolgát meg nem jelenti; mi azt megoltalmazván megorvosol-

Digitized by Google

nók. Hogy ha penig az jobbágy fejet hajt és hódolásban tartja magát lenni, tehát az hatalmas győzhetetlen császárunk ő felsége regestrumában teffterében, négyezer nyolczszáz ház után való adót írt arra az részre, de mostan kétezerötven ház után való adót az Kopja hegynél adván kénálják; ma úgy mond vegyétek el; s hát ennyi házból való adót valljon az hatalmas császárunk oda hagy-é? és hogy penig ezeket elengedte és hadta volna, arról való valami jel az kezekben vagyon-é? avagy netalán lehet-é arra valakinek tehetsége, hogy az hatalmas császárnak adaját, kőtéssel elhagyatását elszerezze.

4. Az mi az jövő esztendőre való adó kérést az jobbágyokon illeti, afféle dolgokat az mi hatalmas császárunk megtiltott; ha az iszpáhiság az szegénységen mód nélkül való dolgot követ el, tehát az hatalmas császárnak váradi várában egy passát és egy kádiát is rendelt, miért az váradi divánban nem jőnek az jobbágyok, és bántatásokat meg nem jelentik, afféle bántódások megorvosoltatnék.

5. Az magyarországi nemesektől minthogy az iszpáhiák dézmát kérnek, az dézma igaz és nem csak az nemesektől, de az török birodalomban törvény szerint az maga földében az passáktól is az dézmát megveszik.

6. Az császár adaja szedői az vármegyéknek bizonyos nevezetes helyére szedték az adót, de az faluban sok számú törökök vesztenek el; azért kelletett az adót béhozatni, hogy mind az faluban is az szegénységnek kára ne essék és kinek kinek hódolása és hódolatlansága is megtudódjék; azért kivántatott úgy lenni, hogy adajokat magok hozzák bé.

7. Az török vitézek minthogy feles gazdálkodást és ételt italt kivánnak, nem csuda; holott esztendőben hiszem egyszer az jobbágyához jószágában menendő iszpahia éhen nem maradhat; az mit veszen is, abban semmit bé nem hoz; hát az kegyelmetek nemesei nemde nem esznek, isznak-é?

8. Minthogy azt jelenti kegyelmetek, hogy az váradiak közül az kik jószágokban kimennek az váradi passa levele nélkül, tehát az mi rajta esik magának tulajdonitsa: hát kegyelmeteknél Erdélyben járó nemességnek kezében szükségesképen az fejedelem ő nagyságától levelet vennie kévántatik-é? holott az mi iszpáhiáinknak mindeniknek külön-külön

Digitized by Google

az kezeiben az mi hatalmas császárunk egy-egy beratot az az parancsolatot az faluja birására adott azonkivül, és így az kezéhez micsoda jel kivántassék; az kik passák levelével jártanak is és mentenek is, olyanokat is öltenek meg. Ha az adószedőknek több pénzbeli kivánások vagyon, tehát az váradi diványunkhoz supplicáljanak s megorvosoltatik, mert az szegénységnek háborgattatására senki is szabadságot nem ád.

Hogy lopónak neveztetvén itten radnothi megfogatott ember volna, nincsen; noha az lopót akár honnét való volna, megszokták fogni s meg is fogattatnék.

Totfaluból penig, hogy három rab fogattatott benne el, az a falu az hatalmas császárunk regestrumában felíratott falu lévén, kegyelmetek mondása melyik volna, tudásunkra nincsen; egy gyermeket azt mondták, hogy hódolt helyre való volna, még akkor eleresztetett; mi nékünk minden akaratunk és szándékunk vagyon arra, hogy az szomszédunk és barátunk ő kegyelmével szépen élnénk, de hogy az hatalmas győzhetetlen császárunk ő felsége az miképen az adó számot regestrumában béírta, azt az szerint ellenzi kegyelmetek, és az vármegyékre kimenendő török vitézeket tolvaj neve alatt ölik, és az iszpáhiáknak az adójakat meg nem adatja kegyelmetek, és Gyalu várossa az hatalmas császár ő felsége számára írattatván, annak felíratott ezer tallér summáját meg nem engedi adni; Serédi Benedeknek Drágban az várban való lakásából nem jó jő ki, az hatalmas császárunk annak várban való lakására engedelme nincsen, nem jóra következik, tudtára legyen kegyelmeteknek. Irattatnak hogy némely faluk az mód nélkül való bántás miatt futottak volna el: de erről az részről, hogy bántódások volna nem tudjuk, nemhogy innét bántás volna, de még az császár adaját és iszpáhiák dézmáját sem adták meg, némhogy még másféle húzás vonások volna, de sőt inkább az kegyelmetek nemesei háborgatása és csalárdsági miatt futnak el; hogy mégis az törököknek adajai elhagyattassanak, tehát erdőkben és idegen falukban az jobbágyokat dugogatják; semmi ki nem tanúlt és meg nem hallatott dolgok nincsenek, minthogy az váradi passák magokat az erdélyi dolgokban nem ártják, hanem az mit akar Erdélyben cselekszi; hasonlóképen kegyelmetek is

Digitized by Google

hagyná az váradi tartományt az váradi passákra, mint kévántatnék cselekednének, magát közössé ne tenné, mert ezzel a jóakarónk és barátunk igen szó és nyelv közzé esik. Ennek előtte Istenben elnyugodt fővezér Amhet passának kegyelmetekhez való írását, hogy az váradi birodalomban ne keverné magát, arról való írt levele kegyelmeteknél talám el van elmé-jében feltéve, azt visgálja és vegye értelemben, mert az hatalmas császárunk az maga tartományát nem veti el.

Hátára jegyezve : Polyik János uram követségére való válasz udvartól.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. XIII. kötet.*)

VIII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmeteknek, mint jóakaró szomszéd barátomnak, tartsa meg Isten kegyelmedet a mi hatalmas császárunk szolgálatjára.

Nyilván lehet kegyelmednél, hogy ennek előtte való esztendőkben a mi hatalmas és győzhetetlen császárunk parancsolatja szerint járván el dolgomban, sok ideig kegyelmeddel kenyeret és sót ettünk, barátságos képen segitsége és oltalmazója voltam, ellenségének ellensége és barátjának barátja voltam, miultátúl fogva penig Érsek-Ujvárról Tömösvárra jüttem, sokszor írtam az Jenő és Lippa környül való faluk és jobbágyoknak állapotjok felől, hogy vegye el kezét róllok, mert azok mind a hatalmas császárunk jobbágyi s az hatalmas császárnak adóznak, két felé nem adózhatik, nem is engedik, hogy két felé adózzanak, ezt a hatalmas császárunk sem engedi meg, eddig sem adóztak két felé. Igaz dolog, hogy kegyelmed előtt való fejedelmek közzül némelyek abban voltak ugyan, hogy két felé adóztassák, de mit hoztanak a magok fejére, tudhatja kegyelmed, a kit maga is jó látott. Azért kegyelmed afféle melankólizálásnak és efféle dolgoknak hagyjon békét, a kit ennek előtte is intésképen megírtam volt, de kegyelmed levelében azt írta, hogy mi abban semmiképen módot nem találunk, hogy azok mi nékünk ne adózzanak, fe-

Digitized by Google

lét úgy mond nékünk és a nemesek nek, a felit penig ti nektek, úgy mond, adják meg, mert külömben nem lehet, ilyen választ tött kegyelmed levelünkre. A kegyelmed levelét megfordíttatván penig, párját béküldöttük a fényes portára, az mely dolgokat a hátalmas császár meg nem engedett. Minek okáért a hatalmas és győzhetetlen császár, ennek az véghelynek és ennek tartományának minden részeit én reám bízta, tehát minden dolgokat az én kötelességem szerint meg kelletik írnom az fényes portára. Méltó tehát hogy kegyelmed Lippa és Jenőhöz tartozandó falukról vegye el kezét, sőt az nemeseknek is megparancsolván, hogy békét hadjanak nekiek, mert az utolsó nagyobb lészen az elsőnél. Ez levelemre penig minden bizonyos választ tévén írja meg, hogy midőn választ kérnek tüllem, adhassam meg; ha penig ugyan nem akarja kegyelmed kezét elvenni róllok, és bizonyos választ nem tesz réá, tehát budai és egri Tömösvár vígházának egy néhány vénei közzül választok embereket, a kik supplicatiójok által megjelentik kegyelmednek minden dolgait az portán; ahoz képest mind a maga állapotjárúl s mind penig az szegény hazának megmaradásáról úgy gondolkozzék, a mint legjobb, ha a hatalmas császárnak igaz híve akar lenni, tehát minden bizonyos választ tévén tudósitson felőlle.

Kegyelmednek igaz jóakarója szolgálok

tömösvári

Kucsuk Mehemed passa.

Egykorú forditás az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transilv. XIII. kötet.*)

IX.

Barátságos és szomszédságos képen való köszönetem után Isten kegyelmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig éltesse.

Nem akarám elmúlatni, hogy kegyelmedet látogató levelem által meg ne látogassam, mivel arra is viszen bennünket az szomszédságbeli szeretet s jóakarat; akarom, hogy kegyelmed jó egészsége felől értekezzem, adja Isten, hogy ez

Digitized by Google

levelem találja kegyelmedet jó egészségben s szerencsés órában. Hatalmas győzhetetlen császárunk kegyelmességéből Tömösvár végvárát s ahoz tartozandó több várainak és sanczosságinak gondviselését reám bizta, mely reám bizattatott tisztemnek és hivatalomnak meg is akarok felelni, és hatalmas császárunk éltéért s jó szerencséjéért Istenemnek könyörgök holtom napiglan. Jelentem kegyelmednek szomszéd úr barátom, hogy hatalmas császárunk Tömösvár végvárában lakó és Jenő végvárában lakó vitézlő hiveinek Jenőhöz tartozandó és hozzá foglaltattott Halmágy nevü városnak negyven hozzá tartozandó faluival együtt behódoltatásokat még mind eddig is meg nem engedte, mennyi nagy kárára és kissebbségére legyen az várban lévő vitézlő rendeknek, hatalmas császárunk portáját találván meg felőle, minek utána megtalálták volna ezen dolog felől, hatalmas császárunk parancsolatja, emri serifje érkezék hozzám, hogy ennek utána immár az erdélyiek számot ne tartsanak ahoz az jószágboz, kezeket levegyék rólla. Ime azért barátságos képen levelemet s emberemet küldöttem kegyelmedhez, e mellett penig hatalmas császárunk parancsolatjának pariáját is elküldöttem, mihez képest kegyelmed is hatalmas császárunk parancsolatjához alkalmaztassa magát, megintvén az nemeseket, hogy többé azokat az negyvenkilencz falubelieket ne háborgassák, közöket ne tartsák hozzá, hanem Tömösvár és Jenő végvárában lakó hatalmas császárunk vitézlő rendeinek hódoljanak be.

Datum in Tömösvár. Mehemeth passa.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. VIII. kötet.*)

X.

Jenei beglerbég és jenei kádia, az ti napotok szerencsés legyen. Adom tudtotokra néktek, hogy Jenő vármegyében Deszni mellett való Halmágy faluhoz való 40 faluk :

Az hatalmas vezér Kupruli Memhet passának azelőtt is adóztanak Varpos nevü helyen 9 falu, melyek mindenestül 49 falut tesznek : annakokáért 71 esztendőben Jenő várme-

Digitized by Google

gyében levő várak és palánkok kárára levő nyolcz ..... 70,000 pénz adatott, levelemmel hozák és magok szükségére és másoktól senkitől el nem vetetett tüllők adatott felellünk szükségekre, az ő megtartásokért pecsétes levelet adtunk vala; Erdélyhez tartozó Déva várát pedig az kik birják és némely várakat, és várasokat az ott való parancsolók azonképen magoknak örökösül tartják, 49 falunál többet sanyargatnak, úgymond attól az esztendőtől fogván, az melyet megneveztünk vala, mindenképen az ő örökségek az faluknak birodalma, hogy meg nem engedték vala Nukratnak sok kárára lött, azelőtt is nukratiaknak adatott levelem, és nagy kincsömből kiadatott pecsétes tefter szerént cselekedetek, nevezett szerént 49 falut, az Déva várának birái és mások is meg nem háborgatták, az nukratiak is hasonlóképen, az kik nekiek házak adatott, úgymint 49 falunál többeknek se ne parancsoljanak, sem pedig ne háborgassa, mivel hogy supplicatiót adtak nékem, adtam ez levelemet nekik. Annak okáért parancsolom, hogy az levél szerént kell cselekedni, azelőtt az nukratiaknak adatott pecsétes levelem és tefter szerént való 49 falu, az dévai birák és mások is ne parancsoljanak azoknak, meg ne háborgassák őket, nevezett szerint az 49 falunál többeknek ne parancsoljanak és ne háborgassák, mind ezekben az dolgokban, mint az György ha az ő dolgaiban eljár vala, azonképen az én parancsolatomat meg kell fogadni.

(A magyar tud. Akad. irattárban levő azonkori másolatról.)

XI.

Barátságos képen való köszönetünk után, Isten hatalmas győzhetetlen császárunk szolgálatjára kegyelmedet sokáig éltesse.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kegyelmességéből nekünk adattatott faluk, az melyek Várad végvárához tartozandók voltanak légyen, Somlyó vár, Csehi vár és Sebes vár nevű városnak alkalmatosságával egynéhány esztendeje immár, hogy be nem adóztanak, s ezeken kivül penig sok falukat az

Digitized by Google

erdélyi nemesek az hódoltságról nagy erővel és hatalmason felszedtek és az oda be való falujokban szállitották. Hatalmas győzhetetlen császárunk adófizető jobbágyinak elszöktetése miatt az végbeli vitézeknek fizetésének mennyi sok kissebbségére legyen nyilván való dolog. Legközelebb az elmúlt esztendőben is hatalmas vezér urunk ő nagysága jószágát, az mely Biharvármegyében csak közel Váradhoz, Telegdi nevű várost az somlyóvári katonák majd többen két száznál megütötték, s három vagy négy ezer tallér érő marhájokat elprédálták, azonkivül egyéb városokban is mennyi károkat töttenek, száma nincsen. Ezen dolog hatalmas vezér urunk fülében esett, hogy az végbeli vitézeknek is nagy fogyatkozásokra légyen. Annak okáért maga emberei közül egyik agáját küldötte hozzánk, hogy mi is bizonyos embereinket küldjük kegyelmedhez vélle együtt. Ime azért ugyan itt való böcsületes váradi urak közül ennek előtte való váradi kincstartót Ahmet efendit és gyunlia Oszmány agát küldöttük kegyelmedhez követségben levelünkkel együtt, hogy minden jót követhessenek. Kegyelmed is édes jóakaró szomszéd uram, meggondolván az dolognak mind eleit utólját s az szomszédságban egyenesen alkudjunk, hogy az szegény jobbágyságnak is nyomorúságára s jövendő pusztúlására ne szolgáljon, se peniglen hatalmas császárunkat is haragjában fel ne gerjesszük, az követeinket penig sokáig ne késeltesse, hanem mentül hamarább jó válaszszal visszabocsássa, azon is kérjük kegyelmedet. Ezek után kivánom, hogy az szomszédságbeli igaz tökélletes szeretete állandó legyen. Iratott Váradon.

Huszain passa.

Hátára jegyesve: Ezen török levélnek forditása.

Egykorú ford. az erd. Muz. *(Grammatophylacium Transylv. XIII. kötet.)*

XII.

Barátságos képen való köszönetem után kivánom, hogy maradhasson meg kegyelmed ebben a méltóságban a mi hatalmas és győzhetetlen császárunk szolgálatjára.

Ugy adák értésünkre a végbeliek és passák, hogy Vá-

Digitized by Google

rad határa mellett lévő Sebesvár nevü vár előtt kegyelmed a mi hatalmas és győzhetetlen császárunk híre és parancsolatja ellen egy palánkot akar épittetni, melyet a mi hatalmas és győzhetetlen császárunk semmiképen meg nem enged, hogy ott várpalánk épittessék, mindazonáltal hogy ha szándéka vagyon a megnevezett palánknak épitésére, avagy ha elkezdődött volna is, tehát mindjárást késedelem és halogatás nélkül maga embereit küldje el oda, és a megemlitett palánknak minden részeit a föld szinével egyaránt hányattassa és elrontassa, hogy ennek utána is a hatalmas és győzhetetlen császárunk parancsolatja és híre nélkül palánk ott ne épittessék. Ez dolog felől a végbeli passáknak és vitézeknek ilyen választ töttünk, hogy kegyelmed maga embereit küldvén a megnevezett helynek elhányattatására, hogy annak semmi nemü része fönn ne maradjon, ha penig nem cselekedné kegyelmed, a végbeli passák fölkelvén hatalmas császárunknak több vitézeivel együtt a palánkot földig leronthassák. Édes jóakaró barátom, Várad határán hogy kegyelmed palánkot épittessen, a hatalmas császár azt meg nem engedi, ebben a dologban azért kegyelmed úgy igyekezzék, hogy magának is valami akadályt ne szerezzen avagy böcstelenségére ne szolgáljon; ha nyilván való dolog, hogy palánkot kezdett épittetni, mindjárást elrontassa, semmi része ott ne maradjon, avagy ha még eddig hozzá nem fogtanak is, az épületre való eszközöket onnét elhordassa, semmi benne ott ne maradjon, és minket tudósitson felőle, másképen ne cselekedjék.

Hátára írva : Kajmekám levelének forditása.

Egykorú forditás az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transyl. XIII. kötet.*)

XIII.

Jenei passa minemü panaszokat tégyen, az végbeli törökök informatiójokból, meg kell érteni, egy szóval, hogy a vaskapui Marga vizén innen lévő határon kapdosván a sebesi török, el akarván Erdélytől szakasztani, esett az, marhájokat azért vonták el, a bukovaiak János Brailával együtt erdélyi

Digitized by Google

jobbágyok voltanak, az föld is Erdélyhez való, még az boldog időben Káránsebest magyar bírván, akkor is Haczok vidéki falukhoz birottottanak, falu ott nem volt; első Beker bég hatalmas császár parancsolatjából felróván ezen tartományt, Marga vizén innen erdélyi határon nem kapdosott és egynéhány utánna való bég a szerint.

Ellenben az erdélyiek részekről is a káránsebesiek ellen ilyen méltó szenvedhetetlen panoszink lehetnek.

1. Nem régen törökországi tolvajok kicsapván ötvenen Háczok vidékire, Buda Sándor nevü nemes embert elvivén s megölvén, mindenét elprédálták. Eléggé panaszoltunk, nem tészen senki rólla, a tolvajoknak neveket béküldtük, senki meg nem bünteti.

2. Nem régen Zaloknai urunk ő nagysága jobbágyinak az volykányi havasrül tizennégy lovakat elvévén, bennek meg is ölvén az tolvajok, utána üzvén találták Pojánai Lupul Kornya esztenájánál mind lovokat, s mind tolvajokat azon Kornyával együtt, kik erőt vévén embereinken, azután akkori béget Oszmánt megtaláltuk urunk levelével, senkit nem büntetvén, a ló is oda van ma is.

3. Malomvízi Kendefi Gábor jobbágyának Amhet aga, Oszmán aga akkori jeneiek százhúsz juhokat elvonták minden törvény útján kivül, oda most is.

4. Azon jeneiek klopotivai embereknek huszonöt juhokat elvonták, akarván hajtatni Fadsát vidékire legeltetni.

5. Zajkányi határról zajkányi szegény embereknek tizenkét jukokat az jeneiek elhajtatván, oda van.

6. Keresztesi Sámuel uram nyiresfalvi jobbágyinak maga határárúl ezen jeneiek Oszmány és Ahmet aga tizenhárom juhokat elhajtották, oda van.

7. Káránsebesi Ibraim oda passa török akkor Jenvény társa lévén Oszmány agának, egy demsusi Haczok vidéki menyecskét Bukovára atyafiaihoz menvén, ott találván rabbá tötték.

8. Naláczi István hopmester uramnak hetven sertés marháját Káránsebes tartományi szákosiak ellopták, ma sem fizették, káránsebesi Amhet aga lévén pártfogó főlator ebben is.

9. Az mint az passa írja, hogy az szlatinai emberek lo-

Digitized by Google

vokat tolvajlották el az itt valók; azért ez mostani bég Amhet agával tizenhat itt való lovakat árestáltanak Káránsebesben, szegény embereket is hetet árestálván a mellett, három négy képen vötték meg az árát az öt lónak, nem lévén contentusok azzal, az iránt csak nem minden holnapban saczczoltatják az háczokvidéki szegénységet, mint most legközölebb húsz forintig saczczoltatták Kopasz János baresdi jobbágyát.

10. Mit vétett Demsesi szegény jobbágy Gyegyina nevü, Amhet aga az vaskapui úton fejét üttette el, egy Tira nevü törökök volt hohéra, miért vötték el lovát s mindenét, ma is oda.

11. Ugyan az alkalmatossággal egy Pesténi Mihály Mergán nevü szegény embernek lovát mindenével együtt, legalább huszonöt forint áruja lévén, elvétette, s ma is oda.

12. A káránsebesi törökök tavalyi és az idei murti szápok nem elégedvén azzal, hogy Sebesben megveszik szegínységinken vámjokat, mely nem képes, egy sós szekértül három forint, hanem utjokat is állván, egy néhány helyen sokképen vesztegetvén húzzák, vonszák őket.

13. Nem régen egy Várhelyi Mihály Ulari nevü legény bé akarván marhája után menni, kit telelni adta volt Margára, a bék falujában megfogták törvény nélkül, Amhet aga titkon éjjel meg is ölette, Káránsebesben marháját is hat ökrét is elhajtván Péter Braila fiaival együtt, ki most Sziklény nevü faluban lakik, vitték be Sebesben a legényt.

14. Káránsebesen feljül egy Ohába falu mellett, soha tolvajos hírét nem hallottuk annak előtte az helynek, két úttal verték fel szegínységinket, de törökországit senkit nem vernek fel, megesmerték hogy ugyan ott való Mettyes több ott való latrokkal együtt volt, megbizonyitották, Amhet aga fogta pártjokat, oda most is hét ló, azon kivül jovok, pénzek másfél száz forint ára, ezek várhelyi szegény emberek voltak az károsok.

15. Csutánál Káránsebes mellett hasonló módon bántanak Háczok vidéki baresdi szegény emberekkel, gabonát akarván hozni lóterhében, egy néhány lovokat vonták el, magokat is halálra verték, holott az ott valóknak senkitől semmi

Digitized by Google

bajok nincsen, csak minket bántanak; úgy hallatik Amhet aga bíztatja őket minden bátorságra, elég az, senki nem teszen rólla. Itt a sok csak nem nyilván való lopás, mindent elkövetnek rajtunk, miolta azon Amhet aga származott Jenőből Kárásebesbe, ki felől ha az passa értekezni akar, mind úgy találja, sőt készek leszünk megbizonyitani mindezeket. Az határ peniglen nem Tornya Péteré, hanem az országé és a fejedelemé.

Eredetije az edélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XIV.

Az földnek poráig fejünket meghajtván öntjük ki hatalmasságod lábaihoz keserves könyhullatásunkat, jenlentvén boldogtalan sorsunkat: Az mi eleink ama széles ez világra kiterjedt nagy hírü szultán Szulimán császárhoz szabadakaratjok szerént minden fegyvernek kénszeritése nélkül oltalomért hódoltanak volt bé, athnamé is adatott az mi eleinknek attól az boldog emlékezetü paradicsomban dicsőült hatalmasságod ősitül szultán Szulimántól, határinknak el nem foglalása és egyéb szabadságink felől. Annak utánna az kik mi nékünk fejedelmink voltak, az fényes portának nehézségében esvén az ő cselekedetek miatt, minket hatalmasságodnak s az fényes portának együgyü alázatos adófizető országát találta a veszedelem, kijövén hatalmassagod számlálhatatlan erős hadaival az mi országunkra főszerdár Ali passa ő nagysága és megszállván Várad nevü erősségünket, akkor is az fényes portának kegyelmességéhez ragaszkodván mi országül, az mi atyánkfiai, az kik abban az erősségben voltanak, Ali passának ő nagyságának az várat feladták, Ali passa ő nagysága is, hatalmasságod fényes hadainak főszerdára lévén, erős hitlevelet adott mi nékünk, megesküvén az menynek földnek termtő Istenére, a szent Mahumet profétára, hatalmasságod áldott fejére, hogy mivel Váradot kezében bocsátják, soha az Váradhoz tartozó jószágokon kivül Erdélytől semmi el nem vétetik; de hatalmas császár, meg kell az igazat vallanunk,

Digitized by Google

az váradi vitézek ezt az erős hitlevelet minden részeiben általhágták, nagy tartományinkat, az melyek soha nem voltak Váradhoz valók, béhódoltatták, a sok rendkivül való adózásokkal nagy részént el is pusztitották, avval sem elégedvén meg, Erdélyországának szintén az közepéig akarják tüllünk mostan elfoglalni. Hogy ha az Isten hatalmasságod szivét könyörületességre nem indítja hozzánk, és az váradi vitézeknek ez megengedtetik, el kell vesznünk, sem hatalmasságod fényes tárházában az adó ki nem telik, sem magunk meg nem maradhatunk. Hatalmasságodnak esedezünk az nagy Istenre, szánjon meg bennünket, tartassa meg erejében az szultán Szulimán athnaméját és az Ali passa erős hitlevelét, imádhassunk Istent hatalmasságod hosszú életéért, tündökölhessék más nemzetek előtt is a hatalmasságod kegyelmessége fejünkön, ne legyünk az egész világnak csúfja és példái, ilyen boldogtalan sorsunk miatt.

Egykorú másulat az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

XV.

Köszönetem és szolgálatom ajánlása után, Isten sokáig éltesse és tartsa meg nagyságodat hatalmas császárunk szolgálatjára.

A nagyságod nekem küldött levelét megadák, a mit írt nagyságod mindeneket voltaképen megértettem. Irja nagyságod leveliben, hogy a passa a szegínysígre nem sok idők alatt négy rendbeli adót vetett és vont rajtok, nyilván való dolog az, hogy annak előtte valamennyi adót adtanak és most is a mennyi adó mind az egész váradi uraknak akaratjokból és az Kazi effendi akaratjából löttenek, és lesznek is, miolta Várad hatalmas császárunk keziben vagyon; hatalmas császárunk parancsolatja szerint, az tefter szerint, az váradi passák ha többet vettenek az tefteren kivül, tehát jelentse meg, tudom hogy büntetetlen nem marad. Mostan azért az mely adót felvétettünk, úgy mint száztizenkét két pénzt, minden haszna ez, szüksigesképen azért lött, hogy az várnak szükségire és

Digitized by Google

az palánkra az mi elköltt, és az országnak néha holmi dolgok vigett a fényes portára küldendő emberek költségire kelleték, ez a dolog mindnyájunknak akaratjából lött, és én úgy tudom, hogy valamit felvetnek avagy felszednek az jobbágyokon, nem máshova való falukrúl, hanem Váradhoz tartozandó falukrúl szedik ezt fel, az mely falukat hatalmas császárunk tefter szerint Várad végházához íratott; az melyek pedig Erdélyhez vannak írattatva, senki azokon semmit nem követ; ha pedig azokat valaki háborgatná, az én részemrúl én meg nem engedem, sőt ha megjelenti nagyságod az dolgot, az olyan büntetetlen nem marad. Mindazáltal mi úgy tudjuk, hogy régtúl fogva szokott adójokat a jobbágyok az mit adtanak, mind Váradhoz való faluk voltanak, nem máshova való faluk. Ezek után Isten éltesse nagyságodat sokáig.

Hátára jegyezve : Az váradi fő aga levelének fordítása.

Egykorú fordítás az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XVI.

Hatalmas császárunk igaz hive méltóságos edélyi fejelem Apafi Mihály, nekünk jóakaró szomszédunk! Isten kegyelmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig éltesse. Akarám kegyelmedet barátságosképen tudosítani, lévén a mi birodalmunkban Gyulavárához egy Bíkis nevű falu, mely falu ugyan hatalmas császár jószága, melynek lakosi jövének ide az jenei díványunkban, alázatosan jelentvén, hogy ennek előtte négy holnappal az kővári főkapitány Teleki Mihály hét lovast küldvén azon megnevezett falura a somlyai katonák közül Csontos Gyurkával együtt, hogy már régen az ő faluja volt legyen, s éjtszakának idején reája mentek az falura és elvittenek rabúl egynehány jobbágyokat, Jankó Jánost, György Jánost, Balog Tamást, Kertész Tógyert, melyeket Kővárban fogva tartat mind ez mai napig, vasba verette őket. Mind ez ideig is senki őket adózásra nem kényszeritette, miulta Jenő vára hatalmas császár kezében vagyon. Kegyelmednek azért barátságosképen megirtuk, hogy azon falubeli hatalmas csá-

Digitized by Google

szár jobbágyit parancsolja meg Teleki Mihálynak, hogy bocsáttassa el mindjárást, hogy nagyobb dolog ne következzék belőle és ne engedje kegyelmed, hogy az erdélyiek többször eféle dolgot kövessenek el, melyből utoljára rosz dolog lenne. Ezek után kivánom, ezen levelem tsálja kegyelmedet szerencsés órában.

Jenőben.

A eredeti török szöveg alatt álló egykorú hivatalos forditás szerint.

Oldalt: Halil temesvári basa névjegye s pecséte látható.

(Eredetije az erdélyi Muzeum egylet birt.)

XVII.

Tömösvári Ali basának szolló levél minutája.

Tekintetes nagyságos basa, nekünk vitéz úr barátunk. Isten kegyelmedet sok esztendőkig éltesse, szerencséjét nevelje.

Ha szintén kegyelmed hozzánk levelit s emberit nem küldte volna is, de lehetetlenség volt tovább hallgatással szenvednünk némely káránsebesi vitézeknek az mü reánk bizattatott hatalmas császárunk őstől maradt országának Erdélynek lakósin cselekedett számtalan kártételeket, az kik nem viselvén szemek előtt, hogy az ő előttök való káránsebesi békek meddig tarthatták és tudták Káránsebesig lenni a határt, és ezzel megelégedven az erdélyi határnak békét hadtak, ezek a mostaniak nem tartják határokban magokat, talám ha minden megengedtetnék nekik, Fejérvárig is elfoglalnák Erdélyt. Kivántatik azért vitéz barátunk, kegyelmed jól megértse, az erdélyi határt külömböztesse meg a káránsebesi határtúl a Margavize, a Margavizén túl Káránsebeshez való, azon innét Erdélyhez való. A mikoron Káránsebes magyar kéznél volt, akkoron is Káránsebeshez addig birták, a Margavizén innen peniglen Haczczog vidékihez való volt; az mely békek egymásután Káránsebesben laktanak is, az szerént birták, hanem az mostaniak nem férnek el bőrökbe. Értjük hogy ke-

Digitized by Google

gyelmed előtt panaszt tettenek Bukovának elpusztitásárúl, embereknek megöléséről, de a Margavizén innét ne nevezzenek se Bukovát, se mást, mert nem övék. A mely egynehány lator erdélyi oláh hatalmas császárunk adaja előtt elszökvén ott akart megtelepedni, hogy onnét tolvajkodjék széljel, azokat a latrokot Erdélyországa büntette meg, Thornya Péternek parancsolván büntetések felöl, mint Erdélybül elszökött latrokat. A Márgavizén túl a káránsebesi vitézeknek birodalmát nem ellenzi senki, sem Tornya Péter, sem más, de a Margavizén innét Erdély a maga saját határát oda nem engedi; hatalmas császár kapuja nyitva vagyon ő előtte is. Mennyi számtalan kárt tettek eddig is azok a vitézek, irva küldtük kegyelmed kezében s megláthatja. Hatalmas császárunk őstől maradt adófizető országát így kell-é rontani, pusztitani?

Kegyelmedet azért barátságosan intjük, zabolázza meg az ilyen gonoszságokat, az erdélyi határon kapdosó nyughatatlan embereket fenyitse meg, mert lehetetlenség ezt elszenvedni. Mind addig zörgetünk hatalmas császár ajtaján, a mig meghallgattatik. A régi Káránsebeshez tartozó falukon és határokon nem kapdos senki az erdélyiek közül, sőt ha valakinek kára esnék az erdélyiektül azokban a helyekben, mindeneknek igazságot szolgáltatni készek vagyunk és ha mi kárt az török határban birodalmunkbeliek töttenek, tiszteinknek azoknak szorgalmatos felkeresésekről és büntetésekről parancsolunk, azt kivánván a kegyelmed tiszti alatt levők részérül is, melyre ha kegyelmed szorgalmatosan rávigyáz és gondot visel, úgy felel meg kötelességének. Mü tudjuk mit kévánjon töllünk a fényes portához való kötelességünk, abba fogyatkozást nem tapasztal senki. Az vár épitésben peniglen hogy semmi nincsen, azt minden ember s magok az . . . . . vitézek is jól tudják. Ezek utánna Istennek gondviselése legyen kegyelmeden. Költ etc.

Kegyelmed barátja.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylaceum Trans. XIII. köt.*)

Digitized by Google

XVIII.

Mélyen tisztelt basa!

Illendő tiszteletem nyilvánitása után arról kivánlak értesiteni hogy az erdélyi fejedelem kajmekámjától panasz érkezett a fényes portára a miatt, hogy a régi időktől fogva Erdélyhez tartozó S(z)ebes és Illye vidékeire a te tartományodban eső Bodok (?) és Lippa környékéről némi becsapások történnek, melyek alkalmával a jobbágyság közül némelyek elhurcoltatnak. Miután e tárgyban a portáról fényes fermán érkezett, jelen levelemmel kivántalak megkeresni a végett, hogy mihelyt ezzel a fényes porta Muhamed aga nevű müteferrikája hozzád érkezik: e tárgyban azonnal rendelést tégy s ama parancscsal ellenkezőleg területedről idegen vidékekre becsapások ne történjenek. Külömben méltóságod tartós legyen.

(Az aláirás és pecsét olvashatlan.)

Külső czim: Temesvári beglerbék ő nagyságának adassék.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XIX.

Nagyságos barátom erdélyi fejedelem és király!

Barátságos köszöntésem után a felől akarlak értesiteni, hogy mint magad is tudod, a váradi zaim- és timár agáknak padisáhi fermán által meghagyatott, hogy táborba szálljanak. Most ezek az iránt tettek jelentést, hogy elmenvén . . . Doboka és Kraszna vidékén eső falvaikba, ottani jobbágyaik tőlük mind az adót (virgü), mind a szeferijét, mind a fuvarozást megtagadták, mire azon vidékeken levő tisztjeidtől is ösztönöztettek; s ezáltal gátolva vannak abban, hogy a császári parancsot teljesíthessék. Levelem azért hozzád jutván rajta légy, hogy ezen zaimok és timárok az eddig meg nem fizetett adókat, szeferijét megkapják s fuvarban se szenvedjenek hiányt, mert különben a fényes portánál fog e miatt jelentés tétetni. Nem jól van az, hogy a ti részeteken ily dolgok történ-

Digitized by Google

nek. Reménylem azonban, hogy mind ez minél hamarább rendbe lesz hozva általad; s kapitányaidnak keményen megporoncsolod, hogy a fennevezett zaimok s timárok közül egyet sem szabad megkárositaniok. Isten veled!

Haszán
Váradi mirmirán.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XX.

Az császári parancsolatnak forditása.

Hatalmasságunk Várad végházunkban lévő passa és kádia effendi hivünk, vévén és látván ezen fényes parancsolatunkat. Mivel egy Erdélyben lakott Belső-Szolnok vármegyebeli Désvárosi Pap Kata nevű magyar aszszony hatalmasságunk diványában embert és suplicatiót küldvén, jelentvén suplicatiójában, hogy Béldi Pálnál maradott volna 500 száz tallér adóssága, más egy Kapráli Gergelynél is öt száz talléra, Daczó Gergelynél nyolczvan talléra, Csillag Jánosnál százhuszonöt talléra, Nagy Tamásnál 20 talléra, Valkonczi Istvánnál 92 talléra, Tótszaka Mihálynál 200 talléra, azonkivül penig egyéb jovait és jószágit erőszakosképén birják, kihez képest kivánván fényes parancsolatunkat, parancsoljuk azért hatalmason hűségteknek, passa és kadi effendi hiveink, hogy végére menvén a dolognak, ha úgy vagyon a dolog, mivel azon hely a váradi kadiaság alatt fekszik, mindgyárást a kánon és törvény szerint megitilvén, minden pénz és jószágbeli adóságát az megnevezett személyeken vétessék meg és contentátiót tétettessen véllek, citáltatván az székre semmi halogatást ne tegyenek; egyébiránt ha nem akarnának compareálni, tudósitván fényes portánkat rólla, méltó büntetésünket el nem kerülik; ha tizenöt esztendő előtt nem volt az adóság, itéljék meg a kánon szerint, megvizsgálván jól a dolgot, ha ugy vagyon-é, mind egy pénzig tétettessenek contentatiót neki, ezután fényes portánkra panaszt tenni semmiképen ne bocsássák; valakik engedetlenkednek, neveken megjegyezvén, tudósitván bennünket, méltó büntetéseket másoknak példájokra

Digitized by Google

elveszik, fényes parancsolatunkat látván, más különben ne cselekedjetek. Szultán Mehemet m. p.

Egykoru forditás az erdélyi Muzeumban. (*Grammaiophylaceum Trans. XIII. kötet*)

XXI.

Mélyen tisztelt s nagyra becsült aga!

Kitünő személyedhez méltó üdvözletem s köszöntésem után szeretettel kivánlak értesiteni a felől, hogy midőn a minap Kolozsvár nevü vár ellen mentem, a várbeli lakosok elém jöttek s kijelentették, hogy ők a felséges padisah rajái. Irántam különös tisztelettel viseltettek s némi ajándékokkal kedveskedtek. Mit — kérlek — juttass ő felsége tudomására. Külömben áldás és kegyelem legyen rajtad.

(Hely s év nélkül.) Muszli beglerbég.

(Törökből, Kolozsvár városa levéltárából.)

XXII.

Jeles testvérem Ahmed aga!

Váradi Tiszai Istvánnak Kolozsvár várában rokonai lévén, oda szándékozik. Kérlek bocsásd be. Külömben híred neved tartós legyen!

(Hely s év nélkül.) Mehmed kethuda.

(Törökből, Kolozsvár városa levéltárból.

XXIII.

Ezen levelet előmutató Diodátoz . . . ivics nevü német útazó némely dolgai elintézése végett fiával együtt ide jött. Most dolgát végezvén viszszaútazik. Kéretnek azért az adó (dsizije) szedéssel megbizott tisztviselők, hogy őt se kharads-

Digitized by Google

követeléssel se más egyéb adóztatással ne terheljék, söt mindenben pártolják és gyámolitsák.

de Dirleneg
a római császár kedhudája.

(Törökből, az erdélyi Muzeum egyet, gyüjteményiből.)

XXIV.

Mélyen tisztelt aga!

Üdvözletem s öszinte jó kivánatom után tudatom veled, hogy ezen levelem elömutatója miután minden egyes megterhelt szekértől 3 piasztert (ghurus) lefizetett, azon kéréssel utasittatik hozzád, hogy oda érkezvén rajta többet ne követelj. Akárki jön, ezután is oda fogjuk utasitani, reménylvén hogy tovább bocsátod. Különben pedig soká élj.

Mehmed.

Külsö czim: . . . emin Szulejman agának.

(Törökből; eredetie az erdélyi fels. k. kormányszék levéltárában.)

XXV.

Mi Musztafa passa etc.

Névjegy.

Királyi biró,
Sajó gemeri biró,
Szarnyai biró,
Bejei biró,
Tori biró.

Fejeteket szeretitek se órát se napot ne késsetek, harmad-harmad-magatokkal mindjárást itt legyetek. El ne hallgassátok, mert ebül jártok! Hamarsággal, hamarsággal, parancsolom.

(Eredeti az erdélyi Muzeum-Egylet.)

Digitized by Google

XXVI.

Nos Gregorius Gika vajvoda etc.

Venerabili et illustrissimo fratri nostro Apafi miseratione divina regi Transylvaniae, partium regni Hungariae domino et Siculorum comiti, sanitatem et omnia bona ab omnipotenti Deo Illustritati vestrae precamur, venerando litteras Illustritatis vestrae, et honorabilem legatum Illustritatis vestrae, ex quibus intelligendo bonam sanitatem Illustritatis vestrae laetati sumus, et gratias egimus deo, ex altera parte, quod nobis legatus Illustritatis vestrae oretenus enarravit per integrum inteleximus. Et nos de quibus voluimus certiorare dominationem vestram de omnibus oretenus locuti sumus per latum cum legato Illustritatis vestrae et ille enarrabit Illustritati vestrae desiderando a miseratione divina ut det in omnibus diebus bonam sanitatem Illustritati vestrae, hoc habuimus ad scribendum hac vice, et sit sane. Illustritas vestra

Illustritatis vestrae benevolus frater: nos
Gregorius Gika vajvoda.

(Az erdélyi volt királyi főkormányszéki levéltárban levő eredetihez mellékelt későbbi fordításból.)

XXVII.

Méltóságos énnékem sokban kegyelmes uram és Erdélynek fejedelme és ura, alázatos szolgálatommal és köszönetemmel alázom meg magamat és ajánlom Istennek, kérvén azon az mindenható Istent, hogy megoltalmazza, és árnyékozza nagyságodat minden kévánt jókkal és minden boldog szerencsével és teljes egészséggel ez tisztességes székiben; mivel az szokás szerint való kerek és nem állandó világnak szüntelen és minden időben szokása szerint az ő urát egyikből másikba változtatni szokta, és nyavalyás embert is az ő forgásában forditja az ember akaratja nélkül is maga akaratjára; miképen minket is ez mái nap avagy az világ forgásából, avagy valami büneimnek sokaságától, avagy mondhatom leginkább

Digitized by Google

kiknek természetek bennek van az gonoszságban élni, azoknak gonoszi cselekedték az együgyü hazánknak és földünknek elvállásától, keresvén minden életünkbeli keresményünket, avagy gyüjteményünket, melyet el is ragadtak, az mellett életünket is eloltani avagy elfogyatni kévánták, mely dolgot még Isten nem akarván, az ő kezekből kiragadott és az keresztyén szélyeknek részeire vetett, úgy mint ragadozván, avagy közelgetvén az nagyságod birodalma alatt lévő földére, és tudván az nagyságod szokása szerint szüntelen való nyavalyás számkivetetteknek, melyek nagyságodhoz folyamodtak, mint szélvész ellenesen meg szokta árnyékozni, avagy oltalmazni az nagyságod földén, még mi előttünk mások is, kik nagyságodat megtalálták, mint keresztyén fejedelem nagyságod méltoztatott fejedelmi kegyelmességit mutatni hozzájok, csendes nyugodalmat adott nékik minden történet nélkül, avagy veszély nélkül. Én is minden lelki ismeretemmel folyamodom mint nagyságodnak kissebbik alázatos szolgája fejedelmi kegyelmességihez, és kérem nagyságodat alázatosan, kérésemet méltoztassék meghallgatni mint kisebbik alázatos szolgáját, akarván folyamodni az nagyságod birodalma alatt levő földnek némely részeire és széljeiben, úgy hogy az nagyságod kegyelmessége alatt maradhassak, avagy élhessék tribulatió avagy turbatio nélkül, és csendességgel élni; holott nagyságod is jól tudja, kik az gonoszságot elszokták, mint ellenség sokféle mesterségekkel és keresetekkel keresnek ellenünk okot, melylyel veszélyt csináljanak; az hatalommal nagyságod is jól tud hogy ők ususkodnak, melytől Isten bennünket oltalmazzon. Ezért penig minden lelkem conscientiájával kérem, ne hadjon nagyságod ilyen inséges avagy veszélyes időben, hanem az nagyságod szüntelen szokása természetes kegyelmessége után, mely kegyelmességit minden számkivetésben forgókhoz nagyságod szokott mutatni, hadd találjak én is abban részes lenni, nem kevés örömmel, nem kevés szivem indulatjából adatott, mikor értettem keresztyéni ajándékát és jó igyekezetit, melyet cselekedett nagyságod Gligorás vajdával az ő mentségeért, és nyavalyás Kosztántin bátyámmal, bizonyos és teljes fejedelmi kegyelmességet akkor nagyságod mutatott. Az kegyelmes Is-

Digitized by Google

ten napoltassa és szaporitsa életét nagyságodnak, hogy szüntelen árnyékozza szélvész ellen, legyen csendesítéje az igyben forgóknak, az melyekből én is most azon sorsban avagy számban találtatom. Könyörgök nagyságodnak valamint lészen az nagyságod kegyelmessége és jó tetszése, nagyságod méltoztasson és könyörüljön jó tanácsával és méltóságos jokröz (?) hatható levelével, hogy belépvén az nagyságod birodalma alatt lévő határokban, megoltalmazhassam magamat, és szabad tartóztatás nélkül, semmi akadály nélkül, az hova elrejtezhetném, avagy emésztődhetném, mennék békével, hogy nagyságodnak is könyebben lehessen mentsége, ha valami kérdés lenne, hogy még nagyságoddal is szemben nem voltam, sem hol volnék nagyságodnak tudtára volna, miért nagyságodnak alázatosan könyörgök mint egy nyavalyás minden képpen folyamodom, bizván hogy az nagyságod kegyelmességitől meg nem szükölködöm, hanem mint kissebbik szolgája én is befogadva leszek, maradván adós teljes életemben kész szolgája szolgálni nagyságodnak, és imádni egész életemben az mindenható Istent az nagyságod jó egészségeért, mely Isten kegyelmessége éltesse nagyságodat kévánatos életben teljes egészséggel sok esztendőkig.

Semper Seruus paratus ad servitia Vestr. Ill. et benevolus
Seruanus Cantacuzenu m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi et Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi, Transylvaniae partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

XXVIII.

Erdély országnak méltóságos fejedelem asszonya, Apafi Mihályné nekem jóakaróm, köszönetem után Isten sokáig tartsa és éltesse kegyelmedet az méltóságos erdélyi fejedelemnek szerencséjére. Mivel, hogy az hatalmas és felséges Han, kedves fiam, az méltóságos erdélyi fejedelemhez kedves és becsületes hivét, Ahmeth agát követét bocsátotta és levelében

Digitized by Google

minden jó akaratját és atyafiságát ajánlja. Én is hasonlóképpen nem akarám elmúlatni ez alkalmatossággal, hogy kegyelmedet levelem által, meg ne találjam és meg ne látogassam, mert kegyelmedhez való jó akaratomat megakarám jelenteni; kivánom azért, hogy ez levelem találja kegyelmedet jó egészségben és szerencsés órában. Azonban kegyelmed el ne múlassa az alkalmatosságot, hanem Isten követünket visszahozván tudositson egészsége felől, és ennek utána ne legyen idegen hozzám, hanem ottan ottan levelével tudositson s valamely dologban kivántatik és miben megtalál, kegyelmednek mint jóakarómnak kedveskedni és szolgálni el nem múlatom. Ezek utan adjon Isten, hogy egy más köztünk való jó akaratot és szomszédságot megtarthassuk.

Kegyelmed jóakarója, szomszédja az tatár hán ő fölsége anyja Hánem Girai Han szultán.

Küljegyzés: Tatár hán anyjának levelének forditása asszonyunknak ő nagyságának szóló levele.

(Az erdélyi volt kir. kormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XXIX.

Köszönetem után Isten kegyelmedet sokáig éltesse jó egészségben. Mivel az kám ő fölsége maga hivei közül Abdulrahman agát küldötte kegyelmedhez követségben, én is egészségem felől akarom kegyelmedet tudosítani, Istennek hála mostan jó egészségben vagyon, melyet nagyságodnak is szivből kivánok; ha kegyelmed követet akar az kámhoz ő fölségéhez küldeni, engemet is az többi között el ne felejtvén levelével tudósítani el ne múlassa, örömest kedveskedni és szolgálni el nem múlatom. Ezek után Isten tartsa és éltesse kegyelmedet sokáig szerencsés hosszú országlással.

Kirim Girai szultán m. p.

Küljegyzés: Kirim Giraim szultán köszöntő levele.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

XXX.

Kegyelmes Uram!

Akarám nagyságoduak alázatosan értésére adni, most érkezvén bizonyos emberem Landor-Fejérvárról, noha tudom nagyságodnak másunnat is meg irták az dolgot, de én sem akarám elmulatni, meg ne irjom; bizonyosan beszéli az emberem, hogy az német igen megverte az törököt, ugy annyira, hogy ugy tartják Bécs alatt sem volt nagyobb veszedelme az töröknek, mint most; az dolgot pedig ugy beszélli, hogy az fővezér volt táborban, sánczban, egy Dárda nevű kastély mellett két ..... Mohácshoz, a német pedig Mohácsnál sánczban lévén, derék csatát bocsátottak mindkét részrűl, kétszer ugy megverte az csatáját a németnek, hogy nem sok szaladt el a németben. Az után a német ilyen praktikát csinált: látván, hogy a török igen elbizakodott, kimenvén az sánczából, tettette magát, hogy szalad, azonban hadait ugy rendelte, hogy közbűl vehesse az töröket. Egyik részét az hadának lesben állitotta, más részével megindult Buda felé; az alatt az vezérnek megvitték, hogy az német szalad, az vezér talám ugyan nem indult volna utána, de egy T.. gen nevű pasa, ki is most jött volt uj haddal tengeren túl való hadakkal, Paládi is találta volt elől, az rá ment az vezérre és csak intimálta, meg kell üzni, utána eredvén az vezér, utól érte, az lesben levő csak veszteg volt, midőn utól érte volna az németet, megfordult izben ez az lesben lévő had, kit is ugy mondanak lengyel és horvát lett volna, közbűl vették az törőket, oly szoros helyen pedig, hogy egy felől az hegy vége volt, más felől az Duna, ott annyira volt a török veszedelem, hogy a fővezér is csak elég szaladott el, a szerecsen hadban ezer lovas elég szaladott el, az üzőben Dárdánál az tábor helyét is felverték az németek, mindenét elnyerték az fővezérnek, ugy annyira, hogy midőn általszaladott az Dráván, csak egy kis sátora sem volt, a kiben bevehesse magát, hanem akarván ..... dolni az német general egy kis sátort úgy küldött neki; a fővezér Eszéknél vagyon, a hidat elhányatta, a né-

Digitized by Google

met a Dráva parton, 18 napot engedett az német a fővezérnek, hogy az császárnak megírja. Ha Dunán s Dráván . . . . . (*a többi hiányzik.*)

Jegyzet. Az egész levél Naláczi István kezc irása.

Eredetije az Erdélyi Muzeumban. (*Grammalophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXXI.

P. S. Azonban kegyelmes urunk még vagy négy punctumocskákbúl álló kivánságinkat is ezeken kivűl akaránk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak megírnunk. 1. Azon kérjük nagyságodat mint kegyelmes urunkat. A békesség tractálása alatt az fényes portának, az magyar nemzet hazamene telére való levélbeli annuentiáját méltóztassék megszerezni, és osztán nemzetestül kezünkhöz szolgáltatni, ezzel a portánál jövendőbeli nehézségét akarván elháritani. 2. Azon is alázatosan instálunk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, az tractára menendő követek ő kegyelmek az minemű instructióval felmennek, méltóztassék maga méltóságos pecséte alatt nékünk megküldeni, mert egyedül csak a nagyságod méltóságos fejedelmi kegyelmességéhez bízunk. 3. Úgy látjuk s tapasztaljuk is kegyelmes urunk, az armistitium nélkül már teljességgel elpusztult hazánkbúl a sok koborlót le nem hozhatjuk, méltóztassék azért nagyságod mentűl hamarébb ha megvagyon publicáltatni, ha penig még nincs megszerezni, hogy ott fenn is refugiomok ne lehessen az kóborlóknak. 4. Az mi megromlott édes hazánknak erős törvénye tartotta és tartja, hogy senki pecsétes levelét, annál inkább méltóságos emberekét, nem szabad volt felszaggatni, fájlaljuk hogy a nagyságod méltóságos levelét mostan is valaki violálta légyen, megismertük, méltoztassék azért ez eránt is kegyelmesen provideálni, mert ez ilyen dolog mind az nagyságod méltóságának sérelmére s mind az mi kicsin böcsületünknek ellénére vagyon.

Eredetije az erdélyi Muzeumbau. (*Grammatophylaceum Transilvanicum XIII. köt.*)

Digitized by Google

XXXII.

Nagyságos király!

Őszinte üdvözletem után barátságosan tudatom, hogy ha mint létem felől méltóztatól tudakozodni, Istennek legyen hála, türhető egészségben vagyok stb. Azon embereid, a kik ide rabokért jöttek s 18 rabot el is vittek, itt Szinán és Nazir nevü jobbágyoktól azok kiváltására pénzt kölcsönöztek: s e kölcsönt máig se fizették vissza. E miatt a győzedelmes chán ő felsége s a nagyságos Kalgha szultán ő méltósága részéről Abderrahman fényes parancscsal küldetik hozzád azon reményben, hogy magad ahoz alkalmazván ezen kölcsönadók pénzét az illetőkkel visszafizetteted. Mindkét szultán ő felségeik irányában teendő szolgálatod méltányoltatásáról bizonyos lehetsz, azért kivánságuk teljesitésére nézve semmit el ne mulaszsza. Isten veled

Ali
a hatalmas szultán agája.

Kivül: Tatár All aga levele.

(Törökből; eredetije az erdélyi fels. kir. kormányszék levéltárában.)

XXXIII.

A Jézushoz tartozó stb. Békességes végü köszönetünk, hasonló békességes hivünk ajánlásával jelentjük, hogy te a mi felséges, méltóságos, nagyságos és kegyelmes urunknak a föld kerekségének császárjának, és Darius erősségü világ birójának (kinek birodalmát Isten az utolsó napig terjeszsze) hüszolgája, és engedelmességgel való jóakarója levén, tartozó kötelességed szerint az erdélyi adót ez alkalmatossággal is, az egeket verdeső méltóságos udvarhoz küldetted, nagy rendü Messiatikusok közül való tekintetes Bodoki Mikó István követed által bészolgáltattad, mely követed a császári méltóságos kegyelemhez orczát surolván császári ruhával feltiszteltetett, és visszamenni kivánkozván a szokás szerint ő hatalmassága kegyelmességéből levelét küldötte, ki is kegyelemmel teljes

Digitized by Google

azon alkalmatossággal írtunk mi is, vévén, jó magad viseletével alkalmaztasd, úgy magadat, hogy ő hatalmassága parancsolatját betöltsd az országot őrizd, oltalmazd, a szegénséget kedvezéssel protegáld, az erdélyi adót és ahoz való szokásban levő eszközöket az ő idejekben kötelességed szerint béküld, egyébaránt is ha mit ő hatalmassága parancsol serényen végbe vidd, egy szóval mindképen azon légy, hogy ő hatalmasságának kedvébe légy. Isten békessége a jó uton járókkal. Költ Drinápolyban. Fővezér Ibrahim passa.

(A váczi könyvtárból Cserkuti Czech József közleményéből.)

XXXIV.

Hatalmas császárnak kedves híve méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály, Isten nagyságodat hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse sokáig jó egészségben.

Kegyelmed nekem küldött levelét megadák, mit írjon voltaképen megértettem, legyen hála Istennek, hogy kegyelmed egészsége felől jó hírt hallhattam; ennek utána is kivánom Istentől ő szent felségétől, hogy azon jó egészségben tartsa meg kegyelmedet. Én kegyelmednek minden időbeli jóakarója vagyok, teljes tehetségem szerént valamire érkezem, mind az fővezér urunk ő nagysága előtt s mind penig az holott kivántatik, örömest igyekezem szolgálni. Kegyelmed is el ne feledkezvén rólam, ottan-ottan levelével tudósítani el ne múlassa. Ezek után Isten tartsa és éltesse kegyelmedet jó egészségben.

Csauz passa

Mehemet aga m. p.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

Pótlék

az „Államokmánytár“ I—VII. köteteiben használt gyüjteményekben ujabban föltalált okiratokból.

I.

Generose domine stb.

Kegyelmed mi ránk panaszolkodik, hogy kegyelmednek sok levelére választ nem adtunk; én ezen kivül kegyelmednek két levelét vettem csak, ezt is ma estve későn hozák 10 órakorban, az első levelére penig kegyelmednek büvségesen választ töttem, erre is csak rövideden választ akarok kegyelmednek tennöm. Elsőben fölötte jó neven veszem kegyelmedtől, hogy minekünk ily bizvást mindeneket megir, ezután is kérjük kegyelmedet, semmi(t) hátra ne hagyjon ha mi bizonyos uj hirei lesznek kegyelmednek, azonnal és mentől hamarébb értésünkre adja kegyelmed. Az mint kegyelmednek első levelemben megírtam, az mint fogadtam és ajánlottam, kegyelmedet bizony nem hagyom, és megsegélem, bizonyos legyen kegyelmed ebben is, hogy rövid napon mi is kegyelmed mellé megyünk táborostúl segétségvel, és abban is bizonyos legyen kegyelmed, hogy ez napokban segitséget küldünk kegyelmednek, ha többet nem, de ezer lovast, hajdúságot; ez mellett port és ónat, élést küldünk, kit immár hiszünk is, hogy Várad(r)úl elindittatnak, és igy kegyelmed mi bennünk meg nem fogyatkozik, csak kegyelmed is ne hagyja, az vigyázásban legyen szorgalmatos és ü felségéhez hív jóaka-

Digitized by Google

rattal, mostani kárunkat majd isten sokképen az kegyelmed irása szerént és jó reménysége szerént is sokképen megforditja. Ne legyen kegyelmed hozzánk kétséges mi kegyelmedhez jó szüből és akaratból vagyunk, valamire isten segét bennünket, semmi(t) abban kegyelmed mellett hátra nem hagyunk. Akarám ezt kegyelmednek hamarsággal értésére adnunk. Tartsa meg isten stb. Kassán, die 2. Augusti. Anno 1604. Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliarius bellicus, ac partium Regni Hungariae superiorum Generalis Capitaneus :

Giovano Jacovio Barbiano, Conte di Belgiojoso.

P. S. Bizonyos legyen kegyelmed abban is, hogy az mely buzát és élést az erdélyi hajdúságnak rendeltek volt, az oda convertálják, minthogy kijüttenek Erdélyből az hajdúság.

Külcím : Generoso Domino Ludovico Rakoczy, Socratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis supremo Capitaneo Lippensi etc. domino et amico nobis observandissimo.

Lippa. Cito stb. Citissime.

Kívül : (más kézzel) Exhibitae 12. die Augusti.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

II.

Monsieur.

Si Vostre letre du 9. de Mars, quil vous a pleu de me faire l'honneur de m'escrire me fut est randue quelques jours auparauant le despart de Monsieur l' Amb. Mikeus, je neusse pas manque de metre a effait l' ordre, que me dones par Mlle Dachapter par Monsieur Vostre beaufraire les deux piesses de camelos ounde et la seinture de soje, mais pour certaine respets desquels je ne doits prandre cognoissance je ne lay seu auoir que despuis peu et en temps que l'acces du paue de Constantinople nous est prohibe par linsolance de Ceferliś de larmee de terre et de mer, dequoy je suis jnfinement many, car sans la confiance que jay a vostre bon ju-

Digitized by Google

gemant et de la cognoissance que vous aues de mon prondre jawais a craindre que vous ne puisies mes essuyes pour les remises de longue alarme, ce que ne sera pas dieu aidant esperant que par toute la prochaine sepmaine je recouureray le tout pris que jusques la ceste canaille de soldats seront hors dicy et minstant Monsieur le Residans l' aura dymoy aveq priere de vous le faire tenir pour premiere occasion. Je vous enuojes cy jnclus la notte que vous desires avoire des partyes de nostre compte par les quelles trouueres quil mest a venire pia(ster) 28½ pour la sonde du luy et outre plus 35 pia quil faudra du moins par lachapt des dueux camelots et seinture quy sont des tout pia (65) a quoy jl vous plaira d'adiouster ce que vous aures peu aupres des 29 p' (pia) decorant d'or luy vous restent des 35 quy nostres du pied de Vostre promesse, du des de laquelle soy mis les pia 185 rendues lannec derniere 1627 et du tout je me ne mets a ce que sera de vostre comoditte par le memoire jay tire une letre du Seg. Francisco Fournetty dragoman qui aures y jncluse touchant les pasquil ma fait payer p. reste des quatre Cvissins que je vous envoje, jay fort souuant conteste aveq luy sur ce que je navois ordre que de payer mil aspres mois mestan de letture de plus grand somme que cella jl ny veult faire auttre, je vous supplier de me vouloir dire par premierre occasion sy vous les luy voules acorder ou non, car selon cela je me gouuerneray, L'es ouniuk est grandiem oblige a Vostre courtoisie. de lauoir fait sy rendre apointer dieu veulle quil le sache recognoitre, En mon particuliere je vous les suis redeuable puis quil vous a plue de prandre ceste payne a mon occasions Jatans Monsieur Marson partout le mois prochain aveq vn grand nombre de marchan de toutes sortes. Il areste coustiant a cause du mal contagieux qui est au Liyon ou Dauphine et Languedoc de faire conduire nos ditts marchans a Vouay y aiant affrette un vaisseau presen venir jcy, ou estan arriue jl ne manquera de vous faire scauoir de ses nouuelles aueq la continuation des offres de son seruisse (pour mon cousin). Je ne le tient pas apresant a Vienes car le nouueau resident quy vient jcy par Lempereur nomme monsieur Rodolfe ma escrit de Bouda le 20 du mois passe comme jl avoit este satisfait de la plus part

Digitized by Google

de ce puour nous a accorde et quil estoit sur le point des cy aller a Venise pour me faire quelque remise, dieu veulle que cella soit, ceste nouuelle ma empeche que je ne me soit volent de l' offre quil vous plait me faire de luy enuoyer mes letres car elles ne le sauroint trouuer au Viene sil plait a Monsieur vostre fraire de voir la presante, Jl trouuera que je luy baise tres humblemant les mains le supp.an tres humblemant et a vous aussy de me vouloir continuer l'honneur de vos bones graces et croie que je seray toujours Monsieur

Vostre plus humble et plus
obeissant seruitteur
Jean Fraich m. p.

Je nay pas volleu amplifier la poste des nouuelles de ce pay, estimant que par celle que Monseigneur l'Ambassadeur vous escrit et par Monsieur Miquens vous en aures austant ou pleus que je ne vous des jamois aprandre.

En Galata ce 15. de Juing 1629.

Külczim : A Monsieur Monsieur de Bournemizze Gentilhomme pres la persone *du Prince Bhetlem Gabor du Transiluanie.*

(L. S.)

III.

Köszönetem után adjon isten édes társom kévántad sok jókat, jó egészséget megadatni szép gyermekinkkel.

Zólyomi uramnak kimenő szolgája lévén, akarék irnom mostani állapotonkrúl, istennek szent neve legyen áldott, mind eddig jó egészségben és kár nélkül voltam minden hozzám tartozandókkal. Immár nem sokat késvén én is ki fele szándékozom, dolgaimban véget érvén. Kévánom az szent istentől édes társam, láthassalak szép gyermekimmel örömömre amen. Irtam ma 16. novembris. Konstantinápolyban 1629.

Jó akaratval való régi társod
Apafi György m. p.

Édes szép gyermekimet általad édes társom köszöntetem. Ez mellett kérlek, honn maradt lovaimot lássák jól, mert

Digitized by Google

látom, arra kell szorúlnom, mivel itt benn nem találni, mind az hadra lévén az vitézlő ember.

Kívül: Az én kedves atyámfiának az nemzetes Petki Borbarának adassék ez levelem.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transilvanicum VI. kötet.)*

IV.

A török császár szultán levele gubernator Bethlen Istvánhoz.

A Messiás vallásán valóknak tekintetesse, a keresztyénségnek békességes gondviselője Erdélyországnak gubernátora, a Bethlen királynak atyjafia, Bethlen István! Isten méltóságtokat nevelje. E mi nagy parancsolatunk hozzátok érkezvén, értéstekre légyen, hogy ennek előtte az Erdélyországnak főrendei és lakossi fényes portánknak alázatosan jelentették, hogy ha történet szerént Bethlen Gábornak halála történnék, avagy más módon az erdélyi fejedelemség megujjittatnék, egyenlő akaratból magok közül mostani fejedelem asszonyt a szent Jésus hitén lévő méltóságos Katharina asszonyt, kinek Isten szerencséjét nevelye, erdélyi fejedelemnek választották, és annak birására javallották, és erős hittel confirmálták, és hogy mi is az Erdélynek mostani gubernátora (igy) azon gubernatorságban megerősitettük. Mivel a megnevezett erdélyi fejedelem Bethlen Gábor e világból kiköltözött így az országnak gubernálása, megnevezett mostani fejedelem Katharina után reád maradott; hadjuk azért és erőssen parancsoljuk, a mint ennek előtte rendeltük és parancsoltuk, az erdélyiországot tökélletesen igaszsággal gubernálja, az országnak főrendeivel és lakosival együtt, a megnevezett mostani fejedelemnek Katharinának, kinek Isten életét hosszabbitsa, igaz alázatossággal és tökélletes hűséggel légyetek, az országnak birásában szorgalmatoskodjatok, az Erdélynek lakosi általatok meg ne bántódjanak. Valameddig ti az Erdélynek lakosival fényes portánkhoz igaz alázatosságot v tattok és abban alázatosan megmaradtok, és jó akaróin

Digitized by Google

jó akarói, ellenségünknek ellenségi lésztek, mindenek ellen titeket megoltalmazunk; a budai birodalomban lévő kedves becsületes vezérünk és szerdárunknak Mustafa passának, erőssen megparancsoltuk, hogy mindenekben réátok nagy vigyázásban légyen, és ha a szükség kivánja, hadakkal és egyéb segitségekkel mellettetek légyen. Igy lévén a dolog, szükség, hogy ti is vigyázzatok, a birodalmat szépen igazgassátok, minden dolgokat fényes portánkra idein tudósitsatok. Igy tudjátok, e nagy jelemnek hitelt adjatok. Iratott Rebbül Achernek utóljján a nagy profétának Mahumed Mustafának születése után ezerharminczkilencz esztendőben (1629 deczember 6—16.

Josephi Benkö, Collectaria ad res Transilvanicas facientia az erdélyi Muzeumban. (*Gróf Mikó Imre sajátkezű másolatában.*)

V.

Alázatos szolgálatunkat ajánljuk kegyelmeteknek, mint nekünk mindenkoron jóakaró urainknak. Istentül kivánunk kegyelmeteknek sok jókat jó egészséges és jó szerencsés hosszú életet megadatni, minden kegyelmetek jó akaratjával egyetemben.

Kegyelmeteket még is kénytelenségbül kénszeritteténk ilyen nagy káros és szükséges állopotunkban megtalálnunk, nagy biztunkban, hogy kegyelmeteknél ez nyilván vagyon, hogy az szolnokiak lovainkat elhajtották vala, és urunk ő nagyságaért az budai vezér passa meg is igérte vala, és ugyan meg is poroncsolta vala az szolnoki Muharen passának, hogy megadassa, ez szerint oda küldöttünk volt Szolnokban bizonyos atyánkfiait az lovainkért, Szabó Balást Csomaközi uram Váradrúl elküldötte, mellettünk, de sem az vezér poroncsolatjának nem engedvén, sem penig annak, hogy nem volt módjok az elhajtásban s az itt nálunk megtartóztatott törökököt is elbocsáttatták minden jovaikkal velünk, attanak meg az lovainkban egy néhányat, az melyet elveszgettek sok dolgokkal és éhezéssel, csikókkal együtt, azokat is nagy fizetés által; még felénél többet ott hadtak az jovát paripáinknak,

Digitized by Google

és Husain tihája még eddig Gyulán volt, aznál is vadnak. Azért most is könyörgünk kegyelmeteknek, hogy noha ezelőtt is sokat bántottuk busitottuk e felől kegyelmeteket, hogy az tracta ha lészen ne feletkezzék el felőlünk, hanem legyen mellettünk jó akarattal, ne maradjunk ilyen elszenvedhetetlen nagy sok károkban, ha immár fizettettek velünk; mert ha valamiképen meg nem adják, az sok szegény legények megkeseredvén, félő, hogy rajtok dupláúl meg ne vegyék, ha ugyan ez helybül bontakozásunkra lenne is. Kegyelmetek az mi jó akarattal és segitséggel lehet mellettünk legyen, ha ez pogányok előtt nem lehetne is, az mi kegyelmes urnnk előtt se legyünk feledékenységben, mely kegyelmetek mi hozzánk megmutatott jó akaratjában elhittük, hogy soha meg nem fogyatkozunk, mi is penig ez kegyelmetek mellettünk való fáratságos jó akaratját teljes életünkben igyekezünk mind fejenkint megszolgálnunk, Isten bennünket éltetvén, és mi hirei vannak is azokkal is bennünket részeltessen. Isten tartsa meg kegyelmeteket sokáig. Datum ex oppido Szalonta die 7. mensis septembris Anno Domini 1633.

Kegyelmeteknek szegény alázatos szolgái szolgálnak.
Jothay Gergely szalontai vitézek főkapitánya, több vitézekkel együtt m. p.

P. S. Mikor az lovainkért voltak Szolnokban, akkor érkezett be az bácsi bék felesed magával, többel három száz társzekérnél volt velek, ugyan megolvastuk; sok vezeték lovokkal mi szándékjok, nem tudjuk.

Kivül: Adassék ez levél az tekintetes, nemes és vitézlő Apafi György urunknak, urunk ő nagysága tanácsának, Küküllő vármegyének főispányának, Kemény János urunknak fogarasi főkapitánynak, és Fejérvármegyének főispányának, Harasztosi Balás deák uraknak, Szénási Péter urunknak Bihar vármegyének vice ispányának, urunk ő nagysága főcommissariusinak és nekünk jó akaró urainknak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transilvanicum XIII. kötet.*)

Digitized by Google

VI.

Spectabilis ac Magnefice Domine, Domine mihi gratiosissime.

Humilium servitiorum meorum demissam semper oblationem.

Isten nagyságodat kévánotos jó egészségben éltesse.

Akartam nagyságodnak értésére adnom, tegnap az temesvári alay bég szolgája érkezett ugyan ura levelével, melyben ír, hogy az temesvári passa tegnap érkezett be másfél ezered magával Temesvárra, uramnak ő nagyságának is értésére adtam, hogy mennyi legyen s minemű állapottal ment be. Most nagyságodnak semmi uj hírt írni nem tudok. Az török szomszédsággal most nagyságos uram csendességben vagyunk. Isten nagyságodat éltesse kedves jó egészségben. Ex Boros Jenő die 6. Novembris A. 1640.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis
Vestrae perpetuusque servitor
Andreas Szilágyi.

P. S. Most nagyságos uram én igen beteges állapottal vagyok, az sok betegség szintén eltört, fogyatott.

Kivül: Spectabili ac Magnifico Domino Domino Sigismundo Kornis de Ruszka Equiti Aureato, Comitatuum Bihariensis et de Zaránd Supremo Comiti, nec non Illustrissimi ac Celsissimi Principis et Domini Domini nostri Clementissimi Intimo Consiliario, Domino Domino mihi gratiosissimo.

Eredetije az erdélyi Múzeumban. (*Grammatophylacium Trans. III. köt.*)

VII.

A Török-Magyarkori Államokmánytár V-ik kötete 26-ik lapján van közölve Basilius vajda hitlevele. A pontozatok után e szavakig „detrimentum vel impedmentum“ megegyezik e példány a Vörösvárott levő példánynyal. Ez utóbbiban azután igy következik:

Quia vero inter Nos et Illustrisimum Dominum Mathaeum Valachiae Transalpinae Principem controversiae et simultates

Digitized by Google

ad hoc usque tempus extiterunt, easque jam ob respectum et sui interpositionem Illustrissimi et Celsissimi Tranniae Principis mutuo inter Nos composuimus, Transactionem etiam siue contractum nostrum cum eodem Matthaeo Voivoda initum prout jam ad praesens illustrissima Celsitudo Principalis Transylvaniae inter Nos rectificavit et complanavit, de quo et Nos illi, ac ipse etiam nobis firmas fidei literas simul cum suis quique Boeronibus mutuo invicem dedimus, sancte et illese observabo illique stabo. Si vero rursus quaepiam controversiae vel res expostulationibus dignae inter Nos et eundem Matthaeum Vaivodam denuo exorientur, neque nos in ipsum vel regnum ejus, neque ipse in nos vel regnum nostrum, illico arma capiamus, et exercitibus contra invitem hostiliter non procedamus sed nos quaerelás vel expostulationes nostras, factaque Matthaei vaivodae contra confoederationem patrata, ac ipse etiam Matthaeus vaivoda, si quid quaerimoniarum contra nos de non observata transactione confoederationis habuerit, Illustrissimae Celsitudini Principali Transylvaniae per legatos significare et exponere teneamur, rectificationemque Suae Celsitudinis praestolari illique stare et quemadmodum Sua Celsitudo inter Nos eas composuerit, illud observare ac porro etiam ipsum confoederationis contractum tam mutuo nobiscum, quam etiam cum illustrissima Celsitudine Principali Transylvaniae firmiter retinere. Ad harum porro superius scriptarum conditonum observationem ac in omnibus punctis et clausulis sanctum et vivum complementum vel impletionem obligamus nos ipsos denuo ad veram nostram fidem christatianam, honorem et animae nostrae salutem ad omnes sanctos Dei et beatissimam Virginem Mariam. In cujus rei majus testimonium et robur dedimus has Principales nostras fidei literas, manus subscriptione et sigillo nostro confirmantes. Datum etc.

Kivül hátiratilag : Az mi kegyelmes urunknak s ez országnak Lupul vajdával való contractusa egyszersmind vajda hitlevele is.

Máskézzel : Lupul vajda 1636. esztendőben lött első confoederatiojának renovatioja.

(Egykoru másolata Vörösvártt a *gr. Erdödy féle levéltárban.*)

Digitized by Google

VIII.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, az ur Istentől kivánok kegyelmednek ez uj esztendőnek minden részeiben minden kivánsága szerént való jó szerencsés és egészséges hosszú életet megadatni mind az kegyelmed jóakaróival egyetemben.

Kegyelmednek akarám uram csak rövideden való irásom által értésére adnom, mivel az tegnapi napon és ma is jó reggel hozák hirül, hogy Székely Mojses Tömösváratt volna, ez tegnapi napon egy onnan álól Nándor-Fejérvár felől jött rácz hozá, bizonyoson beszéllé, ma ismét Szolnokból jött ugyan itt (való) katona, az melyet levéllel küldöttem volt Muharem pasához, ez is bizonyos emberektől mondja hogy hallotta, az kik Tömösvár felől jöttenek Szolnok felé, az rácz penig igen nagy bizonynyal beszélte, hogy ugyan azon háznál vagyon szálláson Tömösvártt Székely Mojses, az mely háznál ez világra jött volt, mikor kijő az szállásáról, patyolatot teszen fel, igen titokban vagyon, azt is mondja ez rácz bizonyuyal, hogy az töröknek igen titkon való praktikája vagyon, úgy is akar próbálni, csak hirtelen, az Szeremségen sok török gyülekezett öszve, az mint mondja az rácz, az elébbi tömösvári passánál is sok török vagyon, Páncsován vadnak az tevék, öszvérek; szemével látta az rácz. Én megírtam urunknak ő nagyságának, ezt nem jó elhallgatni, bizonyoson végére kell menni, soha ő nagyságát nyilván való ellenségtől ugy nem féltem, mint ott benn való praktikától; ha az igaz . . . . . lenni, hogy Mojses ott vagyon, bizony semmi nélkül nem leszen az dolog, nem ok nélkül vagyon ez az pasa Tömösvártt annyi számú emberrel, mert az nem tömösvári passának való ember volna, hanem vezérségre menendő volna. Most hamarjában bővebben nem írhattam kegyelmednek, mivel sok felé való irásim és dolgaim voltanak. Kegyelmed énnekem parancsoljon, jó szívvel szolgálok kegyelmednek. Tartsa Isten kegyelmedet sok esztendeig kedves jó egészségben.

Datum in arce Várad 11. die Junii Anno 1641.

Kegyelmednek jó szivvel szolgál

Ibrányi Mihály m. p.

Digitized by Google

P. S. Az szolnaki törökök is igen nagy készülettel vadnak, noha ők Polgárit és Szoboszlót emlegetik. Jenőben is uram igen igen kivántatik az vigyázás, mert azt bizony csak oda adná ám Székely Mojses. Kegyelmed irjon Szilágyi András uramnak, most benn legyen igen jó kész állapottal és vigyázással; bocsátottam más ráczot, ha módja leszen benne, bemegyen Tömösvárra.

Kivül: Generoso Domino Paulo Bornemissza de Boros-Jenő Illustrissimi Domini Domini Principis Regni Transylvaniae Aulicae militiae Equestris ordinis Supremo Capitaneo etc. Domino et Fratri mihi Confidentissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum III. kötet.*)

IX.

Generose Domine mihi semper observandissime.

Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Az ur Isten áldja meg kegyelmedet jó egészséges hosszú élettel s mostani szomorú állapotját fordítsa örvendező állapotra ő fölsége kegyelmednek.

Akarám kegyelmednek uram értésére adnom. Az tömösvári pasa után valami csauszok érkezvén, igen igen sietséggel tegnap jó reggel visszafordula, noha az volt szándéka, hogy az Maroson által jövén az végházakat meglátogassa, immár élést is hordanak ott számára Komlósra, de abbeli szándékát Isten meggátolta. Kegyelmed Kornis Sigmond uram ő nagyságának megírhatja. Csak szintén most érkezék Makóról két ifjú legény, kérdém azoktúl, mennyi marhájokat hajtották el az csavargók, de az mint jelenték, többet tizennégy . . . . . el nem vittek, azokat is szekerek elől kapdos ták el. Éltesse Isten kegyelmedet sok esztendőkig jó egészségben. Datum Boros-Jeneini 13. die Augusti hora septima-pomoeridiana. Anno 1641.

Generosae Dominationis Vestrae servitor paratissimus
Andreas Szilágyi.

Digitized by Google

Kivül: Generoso Domino Paulo Bornemissza de Boros Jenő, Illustrissimi ac Celsissimi Principis regni Transylvaniae Domini, Domini mihi clementissimi, aulicae militiae equestris ordinis Campestriumque militum Generali Capitaneo etc. Domino mihi Observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum III. kötet.*)

X.

Szolgálok kegyelmednek, mint kedves jóakarómnak. Isten jó egészséges hosszú élettel álda meg kegyelmedet.

Urunktúl ő nagyságátúl tegnap estve 4 órakor érkezék postám, irja ő nagysága, hogy 11 vagy 12. megindúl Kolosvárra és ott való mulatása 18-dikig lészen, 19. vissza indúl Fejérvárra, mivel asszonyunk ott maradt, azért én is 18 ott legyek Kolosvárott; indulásom hirtelen, szolgáim sincsenek itt, mindazáltal holnap megindulok, ha Isten engedi 16 Hunyadon akarok hálni; akarám kegyelmednek értésére adni, ha velem jühetne bé igen akarnám. Az levél már ő nagysága kezénél van, de még az dolognak jobban akar végére menni, az kegyelmed levelét be Erdélyben ma küldém el. Isten hozza kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce Várad die 13. Decembris Anno 1641.

Kegyelmed jóakarója szolgál

Rákóczy György m. p.

U. i. Budárúl ma jüve meg emberem, az tractának semmi jele nincs, hanem inkább csatáznak, az szolniki olay bék is sebes. Coram plura.

Kivül: Az én jóakarómnak tekintetes nemzetes Bornemissza Pál udvari főkapitány uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

XI.

Hatalmas győzhetetlen császár nekünk kegyelmes urunk! Isten az hatalmasságod életét hosszabbitván, egy nap-

Digitized by Google

látj ezerrétévén,minden igaz jóakaró is hozzátartozó hiveihez züsvében való kegyelmességét öregbitse és erősitse.

Igen alázatosan akarók hatalmas győzhetetlen császár az mostani országos nagy gyülésünkből állapotunk felől levelünk és mindhárom nemzetből fők . . . . . atyánkfiai által tudositani hatalmasságodat. Áldván és magasztalván az örök mindenható Istent, ő szent felségét mindenekben hogy hatalmasságodnak bódog napjaiban és fényes portájának reánk való vigyázásában az mi kegyelmes urunk és méltóságos fejedelmünknek tekintetes és nagyságos Rákócy Györgynek szorgalmatos gondviselése és éjjeli nappali vigyázása által az mi édes hazánk sem külső ellenségtül mostan sem belső közöttünk való veszekedődéstül nem bántatik. De mindazonáltal mindnyájan az mi kegyelmes fejedelmünkkel egyetemben halandóság alá vettetött embereknek tudván mugunkat, és minket immár mind régi eleinkről reánk maradott példák s mind a kik közülünk idésbek magunk napjaiban is és időnkben sok veszedelmes állapotok tanitottanak, mikoron fejedelmünknek halála történt sok nyughatatlan emberek, ki külső szomszédságokból s kik magunk között mennyi káros veszedelmes zürzavarokat hoztanak édes hazánkra, mely miatt mind az fényes portának s mind magunknak sok gondot, búsulást szerzettenek, az országnak is veszedelmes káraival nagygyal sokkal következött mig ismét csendességre hozathatott. Ez ilyen ártalmas károkat és veszedelmes változásokat el akarván távoztatni jövendőre és hogy az nyughatatlan embereknek velünk és körülünk való veszekedésre ok és alkalmatosság fönn ne álljon; és mivel arra való szabadsága ez országnak mind amaz dicséretes nagy emlékezetü szultán Szulejmán császártúl fogva helyben tartatott és erősitve volt, hogy valamikor az ország szükségesnek látta, ismerte, maga nemzetségéből való fejedelmet szabadságosan választhasson magának.

Mostan penig mi előttünk országúl ez szép alkolmasság fönnállván, hogy az mi kegyelmes urunknak fejedelmünknek öregbik szerelmes fia tekintetes és nagyságos ifjabbik Rákóczy György Isten kegyelmességéből oly állapottal és üdőkorban lévén, hogy naponkint óránként hatalmasságod hiv-

Digitized by Google

sége alatt az ország oltalmára és minden hasznos dicséretes szolgálatokra jövendőben akárki is alkalmatosnak láthatja és itélheti; — és ha ez mostan élő kegyelmes fejedelmünknek (kinek életét Isten sokáig tartsa meg, és halálát messze tidőkre halaszsza) holta történnék, akárki is méltónak itélné ez mi édes hazánknak fejedelemségére és igazgatására. Mivel hogy édes atyjátúl is az országnak jó móddal való jövendő birására, minden rendeknek kedves állapotjokban való megtartására hatalmasságodhoz és az fényes portához igaz hüségének megőrizésére igen jó móddal tanittatott és neveltetett, melyek csak miolta az váradi kapitányságnak tisztit birja is, abban is igen szorgalmatos vigyázását gondviselését eszünkben vöttük, — és hogy az vitézlő dolgokban is elegendő észszel, okossággal vigyázó bátorsággal istentül megáldatott. Ilyen okokon azért hatalmas győzhetetlen császárunk ez országnak hatalmasságod hüsége alatt jövendő bátorságos megmaradásaért az menynek, földnek, tengereknek teremtő istenét segitségünkre hiván, egy szívvel szájjal egyenlő akaratból ez ifjabbik méltóságos Rákoczi Györgyöt az országnak fejedelem választásában való régi szabadsága szerént édes atyjának holta után való fejedelmünknek választottuk, emeltük és kiáltottuk, úgy hogy az atyjának életében az ország igazgatásához magát nem avatja, hanem csak az váradi főkapitánságot fogja birni. És mivel mi valamikor fejedelmet választunk, annak módjai között fő és első mód a melyekre megesküszik, hogy fényes portátúl és hatalmasságod hüségétül soha sem ő maga el nem szakad, sem az országot attul akár micsoda szín alatt el nem szakasztja: most is mi azt közöttünk országos gyüléstünkben közönséges meghallatással szent templomunkban ezen megesküdtettük. Nyilván való bizonyossággal irjuk egész országúl hatalmasságodnak, hogy az hatalmasságod bódog emlékezetü eleitül szultán Szulejmán császárnak idejétül fogva, miolta Erdély országa külön fejedelemségre szakadván, az fényes portához ragaszkodott, csak egy is szabad fejedelem választásunk ilyen csendesen minden ellene mondás és akadály nélkül véghez nem vitetött és ment mint ez mostan.

Azért hogy hatalmasságodnak császári méltóságos hire

Digitized by Google

neve ebből is mi közöttünk firólol fiva és nemzetségről nemzetségre örökké dicséretben maradjon, ez dologról hatalmasságod fényes székihez és portájára országúl közülünk mind három nemzetbül oda bocsátott főkövet atyánkfiait, ugymint első követ nemzetes és vitézlő Serédi István Krasznavármegyének főispánja, az nemesség közül nemzetes Sulyok István Kolozsvármegyének főispánja, az Székelységről Basa Tamás szepsi, kézdi, orbai háromszékeknek főkirálybirája, az szász nemzetségből Fodor Istvánt Szászvárosa tartományának királybirája. Ezeket hogy hatalmasságod császári kegyelmességgel látni és könyörgésünkben mind az mi kegyelmes fejedelmünk és országunk javára meghallgatni méltóztassék: nevezet szerént penig hogy az fényes portának hatalmasságodra régi boldog eleiről reá maradott rendtartás és jó szokás szerént ez mostani választott uj fejedelmünknek ifjabb Rákóczi Györgynek fejedelemségének bizonyosságára s megerősitésére az országnak régi szabadsága szerént való athnáme levéllel botját, kardját, zászlóját, kaftánját mentül dicséretesben császári méltósága szerént megküldeni méltoztassék hatalmasságodnak egész országúl mind három nemzetül alázatoson könyörgünk. Mely kegyelmességért hatalmasságodnak mi is országúl örök emlékezetben megtartván, hosszú életéért és jó szerencsés birodalmáért az úr Istent imádjuk.

Éltesse az úr Isten és tartsa meg hatalmasságodat sokáig császári méltóságos fényes birodalmában. Irattuk Gyula Fejérváratt országos három nemzetül való nagy gyüléstünkben. Böjtmás havának hatodik napján ezer hatszáz negyvenkét esztendőben.

Hatalmasságodnak igaz alázatos hivei

Erdélyországában mindhárom nemzetből tekintetes, nagyságos, nemzetes, vitézlő tanács urak, ispánok, kapitánok, királybirák, keritött és mező városoknak, váraknak fő fő tisztviselői és minden rendek ez országos nagy gyülésünkben valók.

Török császárnak ország nevével.

(Minuta a vörösvári levéltárban.)

Digitized by Google

XII.

Generóse Domine, Domine mihi observandissime.

Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa. Az úr Istentől kedves jó egészséget, szerencsés, boldog, jókkal teljes hosszú időket kévánok kegyelmednek. Tudván kötelességemet, nem akartam elmúlatni, (előttem lévén az alkalmatosság), hogy kegyelmedet irásommal meg ne látogassam, kévánván értekeznem s értenem az kegyelmed egészséges állapotja felől, melyről, hogy votumom és akaratom szerént az kegyelmed becsőletes irása vagy izeneti által értettethessem, bizony sincerissime kévánom. Semmi olyas újságról nem irhatok kegyelmednek, törökkel hogy Komáromnál Szeőny nevü faluban tractáltat ő felsége, elhittem értette kegyelmed, adná is Isten lenne jó vége; egyéb aránt igen félek attúl, meg ne bánjuk mi itt Erdélynél előbb, ha annak jó kimenetele nem lészen, ha penig accomodálja az török magát hozzánk, Erdélyt sem féltem, noha némelyek más oponióban vannak, de Isten biró abban. Nádasdi uram ő nagysága kért, hogy valami alkalmatossággal hozattatnék portáról ő nagyságának vagy négyszáz borsónyi törkést (*turquoise*) és ötet jó öröget ahoz, egy öreg lovat is urnak valót szereznék ő nagyságának. Kegyelmedet mint uramot kérem, méltóztassék egynéhány betüvel intimálni, lehetne-é abban mód, és miképen s mi áron hozhatnának törkéseket ki. Informáltatott valakitől ő nagysága, hogy szép és fő öreg lovai vannak Kemény János uramnak ő kegyelmének, talám ő kegyelme az kegyelmed interpositiójára megcselekedné, hogy egyet azok közül ide engedne ő nagyságának; kérem is kegyelmedet, alkalmatosságot adván Isten kegyelmednek ő kegyelmével való szemben lételre, méltóztassék persvadeálni ő kegyelmének kegyelmed, ne vonná meg ez aránt attúl az becsőletes gróftúl jóakaratját ő kegyelme, én is míg élek minden occasióval való szolgálatra kötelezem ő kegyelmének magamat; lónak az árát én megértvén az kegyelmed becsőletes informatiójából mennyinek kellene lenni, praefectus Debreczeni uram ő kegyelme kezéhez iktatom, hasonlóképen

Digitized by Google

törkések árát is praefectus uram tudom mindjárt kegyelmed kezéhez szolgáltatja. Oda fel imperiumban még sincs semmi békesség, az ellenség kapván valami alkalmatosságot igen felverte vala még 17. Januárii Lamboi hadát, minden impedimentumit is elnyervén s magát is officerivel együtt elfogván. Kezdik hirdetni, hogy Leopold herczeggel is ő felségivel, ki Missniában volt, derék ötkezettje lett volna nem régen Trostensonnak sueciai (Pánér helyett való) generálnak, de az még nem szinte bizonyos. Az úr Isten ugyan nem akar békességet adni még az megromló és magát emésztő keresztyénségnek, félő ez esztendő felette nagy romlásokat és változásokat ne hozzon magával, annyira mindenek csak az hadakozásra praeparáltatnak, sohonnét semmi reménség nem lévén az kévánatos békesség felől. Tartsa Isten sokáig kedves jó egészségben kegyelmedet. Datum in Lanzeckfalva 2. Martii Anno 1642.

Generosae Dominationis Vestrae Servus addictissimus
Andreas Bogádi m. p.

Kivül: Generoso Domino Paulo Bornemisza de Boros-Jenő, Illustrissimi atque Celsissimi Transylvaniae Principis d. d. n. e. exercitus campestris Cenerali Capitaneo, auliaeque militum equestris ordinis Supremo etc. Domino mihi semper observandissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum III. kötet.*)

XIII.

Budai vezér Oszmán passa levele.

Az szent Jezus vallásán való nagy uraknak méltoságossa etc.

Jó akaró leveletek megadatván, értelmében jelentitek, hogy az ellenség Kassától elindulván, Misloka nevő helyt felégetvén, két sánczából is kiverték volna, és hogy éjjel nappal rajtok lévén nyughatatlanitják, fogyatják, ölik és vágják őket, marhájokat prédalván magokat is fogyatják; az ellenség megindulván Eperjes felé ment, és hogy hadaink is utánnok nyomokban vannak tudósitjátok, és hogy az Suetia is az németre jőne irjátok. Ezeken kivül is valamiket irtatok, min-

Digitized by Google

denek értésünkre vannak; adja Isten, hogy az ellenségen minden koron győzedelmet vehessünk. Hatalmas császárunknak ereje, hatalma az jó alkalmatosságra naponként öregből az ellenségen való bosszú vételre. Ennek előtte bizonyos számú hadakot küldöttünk volt, az egri passának, Pir Mehmed passának parancsoltunk volt, hogy segitségtekre három avagy négy ezer embert küldjenek; úgy tudjuk, hogy Bakos mellé bizonyos számú hadak is mentenek, magunk is abban forgolódunk hogy Egerhez segitséggel több hadakat szállittassunk. Az portára küldött leveleteknek válasza megjöveteléig hadaink is mindenestől ézkeznek, segitségtekre elegedendő hadak mennek. Azt is irjátok, hogy az némettel megbékéltek, akár légyen segitség, akár ne legyen, az hét vármegyét is vissza kelletik bocsátanotok. Méltóságtokhoz ez ilyen szó illetlen, eddig az ellenségtől micsoda hasznot avagy jót vettetek avagy részéről micsoda nyomorúságot szenvedtetek? Az erdélyi fejedelmek mindenkoron Erdélyhez birván az hét vármegyét, ti pedig ki akarjátok bocsátani; mi lehet annak oka? Erre hatalmas császárunknak akaratja nincsen, nektek is becsületetekhez nem illik. Ha az németeknek segitsége jövend, az mi hadaink is elégségesek, és sokan lesznek, elegedendő segitségtek lészen, az mi jó akaratunk igen nagy hozzátok; azért az hét vármegyét kibocsátanotok illetlen. Az portára küldött levélnek válassza megérkezvén elegedendő segitségtek lészen. Nekünk is vagyon egy gondolatunk, az is értéstekre lészen, azon legyetek, hogy az suetiai követet sietséggel az portára küldjetek, hogy az németen inkább bosszút álhassatok, embe . . . . . ezektől izent dolgokra gondot viseljetek. Ennek előtte való fejedelmek ezen szolgálatot praestáltanak, és végben vittenek, ha részetekről javaljátok, hatalmas császárnak értésére adjuk; köszönettünk legyen veletek. Iratott Budán ezernegyvennégy esztendőben Rebiel Aher havának huszonkettedik napján. (*1644 hibás 1054 helyett mely =1644. jun. 29.*

Egykorú másolat (forditás?) az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transilvanicum XIII. kötet.*)

Digitized by Google

XIV.

Pünkösti György hitlevele második Rákóczy György fejedelemhez és az országhoz, midőn 1658-ban 22. Aprilis a török portára Konstantinápolyba küldetett.

Én Pünkösti György adom bizonyságúl ez levelemet, mindeneknek az kiknek illik, mivel én mind az idvezült s mind mostani kegyelmes uramnak ő nagyságoknak fejedelmi kegyelmességeket vettem és magamon megtapasztaltam, azért én is esküszöm az elő Istenre, ki atya, fiu, szent lélek, szent háromság egy bizony örök Isten, hogy az én megemlített kegyelmes uramnak az tekintetes és méltóságos Rákóczi György uramnak, Isten kegyelmiből Erdély fejedelminek, Magyarország részei urának, és Székelyek ispánjának, az miképen ennek előtte is hüttel voltam köteles az ő nagysága hivségire, és azt híven be is igyekeztem teljesíteni, Isten kegyelméből az szerint ezután is hív és igaz leszek, ellenséginek ellensége, jóakaróinak jóakarója, kiváltképen ez mostani törökhöz való legatiómban, melyet az én kegyelmes uram ő nagysága tetszéséből és az nemes ország impositiójából felkelletik vennem, instructióm szerént, minden magam viselését és cselekedetemet, gondolatomat, szóllásomat, tehetségem s vékony elmémhez képest, az ő nagysága fejedelemséginek és méltóságának oltalmazására s hazám javára igazgatom, soha semmi kigondolható vagy írható dologért, adományért és igéretért ő nagyságát el nem árúlom, sőt az mi ártalmas dolgokat ő nagysága méltósága, személye, élete, birodalma ellen értek, hallok vagy levélből olvasok, annak teljes tehetségem szerént ellene igyekezem állani, s ő nagyságának hírré adni, és ha az dolog úgy kivánná, az ő nagysága hűsége mellett kész leszek életemet is elfogyatni, az ő nagysága hiveit, jóakaróit ő nagyságtól el nem idegeniteni, sőt ellenségit is jóakarójává tenni igyekezem; egy szóval magamat úgy viselem mindenekben, mint ő nagyságának tökélletes igaz hívéhez illik; Isten teljes szent háromság engemet úgy segéljen s úgy adja lelkem idvességét. Kiről adom ő nagyságának ez

Digitized by Google

reversálisomat kezem írása és pecsétem alatt. Albae 14. Aprilis 1658. Georgius Pünkösti m. p.

Josephi Benkő Collectaria ad res Trans. facientia, az erdélyi Muzeumban (*gr. Mikó Imre sajátkezű másolatában.*)

XV.

Az hatalmas tör . . . . . nak parancsolatjábúl az portán való füvezér ü nagysága . . . . . mü válasszal bocsátotta ide locumtenens uramat egyik tanács urral és több országbeli követeinkkel egy . . . ide hozzánk locumtenens uram levelét látván, hogy ötödik napjára octobernek 1658 öszvegyülne az ország népe, az kitül lehetne ilyen tüzben lángban fegyver miatt elpusztulásban érthetnék meg, hogy nagyobb romlás ne jüne reánk, azért az hatalmas császárnak parancsolatjához és az füvezérnek ü nagyságának rendelésihez örömes tartjuk magunkat, hüségesen szolgálunk. Az boldog emlékezetü szultán Szulimán atnameja szerint fogyatkozásunkkal is be . . . . tjuk, ha penig az vezér ü nagysága, mind császárunk ü fels . . . ge fü személye, ha valakit ez országunk fiai közül méltó s . . . al eköttünk járónak és fejünknek megmutat, én acceptalom, hüséggel tisztelem, csak az mostani kegyelmes fejedelmünkkel egyet értsen és hütöm felszabaduljon

Kelet 1658. oct. 5. Czeffey László.

(Eredeti minuta Mike Sándor úr gyüjteményéből.)

XVI.

Acatius Barcsai Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generosa Domina nobis grata. Salutem et gratiam nostram.

Megemlékezvén hittel való kötelességünkről melyre inauguratiónknak idején magunkat obligáltuk, hogy az hazának mindennemü szabadságban való megbántodásit az ország statusival együtt megorvosoljuk és régi szabadságát

Digitized by Google

helyre állitsuk, az elmúlt beszterczei közönséges gyülésben készek löttünk volna azon igyekezetünket bételjesiteni, de az nemes ország egyenlő akaratból halasztá más következendő gyülésre annak végben vitelét. Mi karban legyen az portán is ez hazának állapotja, és mi nemű nagy harag legyen közönségesen mi reánk országúl az beküldött summának kevés volta miatt, portán levő követ atyánkfiainak leveléből (melyet azelőtt immár az vármegyére megküldöttünk) megértheti, megorvoslása is hosszú időre nem terjedhetvém, hanem mentől hamarébb arról való consultatiónk országúl szükséges lévén, ha valami derekas alkalmatlanság meg nem gátolja, mellettünk levő tanácsúr hiveinknek tetszésekből rendeltünk országúl generalis gyülést, Isten azt megadván érnünk, az 24. proxime venturi mensis Maji szász-sebesi városunkban celebráltatni. Kegyelmednek azért kegyelmesen parancsoljuk, ez levelünk megadatván, az megnevezett napon és helyre küldje oly bizonyos emberét, kivel is egyező értelemből hazánknak mostani veszedelemben forgó állapotjának megelőzésére nézendő minden jó és hasznos dolgokat végezhessünk és egyszersmind orvosolhassuk meg is hazánknak szabadságában való megbántódásit. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus. Secus sub poena in Generali Decreto expressa non factura. Datum in Arce nostra Szamos-Ujvariensi die 14. Mensis Aprilis Anno 1659.

Achatius Barcziaj m. p.

Kivül: Generosae Dominae Barbarae Petki Generosi condam Georgii Apafi de Apa Nagyfalva Relictae Viduae Nobis gratae.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. V. köt.*)

XVII.

Pünkösti György levele, maga felségéhez Apor Katához, melyet küldött konstantinápolyi fogságából 1659-ben 22. Junii.

Isten kévánságod szerént való sok jókkal, jó egészséggel áldjon meg édes feleségem hozzád tartozandókkal együtt, kévánom.

Digitized by Google

Leveledet vettem, melyben mit irj értem. Egészségteket akarom, ez után is Isten tartson meg és viselje gondotokat. Az adóval ide béérkezvén, az vezér bé vette, de minket el nem bocsátanak, ez után Isten mire vezérelje szíveket, ő felsége tudja, igen vékony reménségünk van szabadulásunkról. Hogy Vayna Sigmondék hatalmaskodtak, nagy dolog, urunknak irtam felölle; micsodás szolgáid vannak Györgyön kivül, semmit nem irsz; az poroszló öcscsét az lovak mellé édes feleségem tartsd meg, láttass jól hozzájok; ha ugyan békesség nem lenne, jó idején viselj gondot magadra, s az szegény gyermekekre; az mi gabona vagyon szemiben, és egyéb élés takaritsd, mert nem tudja ember mit ér; az épitésben az mit meghattam azt cselekedd, szalmával fedésd bé a házat valamennyire; hogy Apor Ferencz uram megjött, akarom. Apor Péter uram felől itt semmi hírt nem kaphatni. Czakó Dávid uram házához küldtem Brassóba egy hamúszín kamuka foszlánt, egy vég szederjes atlaszot, az ezüstös kardomat, lódingomat, az testszín selyem övet, az lovat is, mert itt nekem nem kell. Tudósits magatok állapotjáról s az szegény anyámról is ..... ne hadd szegényt. Valamint de Király György helyébe fogadj más öreg legényt; az mi pénznek szerit teheted, magatok jövendő szükségtekre azon légy; Apor Lázárné asszonyommal beszélj s más emberséges emberekkel; ha háborúság lészen, városba való szorúlás tudod mi mi izü; Gyergyó, Csik erős helyek; magatokra viseljetek gondot, az mi vagyon szüken költség, késő akkor kimélni, mikor nem lészen, hiszem ódes feleségem minden kezednél van, s te tudod az mi van, az szegény gyermekeknek hadd lenne ha nőnek. Mi innét addig ki nem megyünk, míg az summa pénz meg nem lészen, én mehetek-é haza, nem-é valaha, csak Isten tudja. Az gabonát takarittasd mentől jobban lehet, ez idén háborúságtól félni nem kell, mert az summának megfizetésére várakoznak, s semmi nem lészen, ha meghozzák, azután is; de ha semmiképen bé nem akarják küldeni, mind mi itt, s ti is oda haza elvesztek. Mi csak Istenre biztuk magunkat, pénz dolgából felette meg ne fogyatkozzunk, vásárlásokat nem tehetek, ha haza felé való indulásunk lenne, nem lésznek Apor Lázárné és Csereiné asszonyék is s több jó akaróim

Digitized by Google

feledékenységben; sőt ha az pénzünk kijárna császártól, mint eddig bizonyos embertől azokat az vásárlásokat kiküldöm; egy hét alatt elválik, ha megadják most, ez után is, míg itt lesztünk, megjár, eddig elé bizony költ el 150 tallérom, mivel egy oka hus 14 oszporán jár, egy kis szekér széna 4 talléron. Az szántó földek, széna füvek határait járd meg, tudja Kese Mihály és Kelemen alkalmasint, az könyvben is fel van irva, az mi pénz otthon maradt volt, ahoz nem kell nyúlni, az adósságokat tudod s szedd fel; Gál János öcsémnek fordits 12 forintot az két tulok árában s az 20 tallért adja meg. Urunknak irtam az Szent Lászlói dézma felől, s Pünkösti Pál öcsém kimenvén ha mi kegyelmességét mutatja, mind abból s mind az csausznak megadásából vegyen választ, hiszem ő kegyelmének sem lenne kárára, az dézmának viselné gondját. Kérlek ujobban tudósits. Czakó Dávidné asszonyom Brassóból leveledet elküldi, az egyet mást is oda küldtem; Jánostól 4 papiros szkofiumot küldtem volt bepecsételve, semmit nem irsz felölle, nem tudom adta-é meg. Édes feleségem: viselj oly gondot magatokra, mert az mi kiszabadulásunk Isten tudja mikor lészen. Ajánllak Istennek gondviselése alá, és adja Isten hallhassak jó egészséget felölletek. Constantinápoli in Jedicula 22. Junii 1659.

rab urad
Pünkösti György m. p.

P. S. Édes öcsém Pünkösti Pál uram, kedet kérem, az miben lehet mutassa jó akaratját feleségemhez, szegény gyermekeimhez, mivel az mi haza menetelünket csak Isten tudja. Urunknak irtam az szent-lászlói dézma felől, ked menjen ki, solicitálja; ha mi kegyelmességét mutatná viselné gondját ked. Irjon is nekem ked; hogy Keserü Péter uram jó akarattal van köszönöm ő kegyelmének. Talám valaha keteknek én is szolgálhatok.

Titulussa a levélnek.

Nemzetes Apor Katának, Pünkösti Györgynének adassék. Uzonban.

NB. Irám le Pünkösti Györgynek tulajdon keze irásából.

Josephi Benkő Collectaria ad res Transilvanicas facientia az erdélyi Muzeumban. (*Gróf Mikó Imre sajátkezü másolatában.*)

Digitized by Google

XVIII.

Fejedelem Barcsai Ákos levele, melylyel haza bocsátotta Pünkösti Györgyöt és Brassai Czakó Dávidot, a fényes portáról való megérkezések után 1660-ban ultima Maji: ex originali.

Acatius Barczai Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Fidelibus nostris uniuersis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus honoris, ordinis, officii, dignitatis, praeeminentiae et functionis hominibus ubiuis in ditione nostra constitutis et commorantibus praesentes nostras visuris, Salutem et gratiam nostram. Nemzetes vitézlő Pünkösti György és Brassai Czakó Dávid híveink mostanában érkezvén az fényes portáról hozzánk, már házokhoz bocsátottuk: kegyelmesen és serio parancsoljuk azért, minden rendbeli híveinknek, mindenütt békével haza bocsátván, adjon posta lovakot, szekeret alájok, késéröket melléjök, és szállás adással gazdálkodással is legyen nekik, nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Castris nostris ad Civitatem nostram Medgyes positis ultima Maji Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo.

Achatius Barcziay m. p.
(L. S.)

Josephi Benkö Collectaria ad res Trans. facientia az erdélyi Muzeumban (*gr. Mikó Imre sajátkezű másolatában.*)

XIX.

(Tugra nyoma.)

Kolosvári főbiró azt parancsoljuk teneked. Hogy az vezér urunk számára igen szép fehér czipókat süttes, negyvent az maga asztalára, és egy korsó eczetet igen jót, és igen szép salátát is küldjetek, minél hamarább lehet, el ne múlassad, Datum az távorba (táborba) Boncidánál Die 6. juni 1660.

Idem qui supra.

P. S. Jó biró az portai főve . . . . . ellettünk . . . . . .

(Eredetije a Kolosvár városi levéltárban.)

Digitized by Google

XX.

Az hatalmas győzhetetlen császárunknak a Dunán innét levő házainak és hiveinek gondviselője Isten kegyelméből mostan jó Jenő s Tömösvár beglerbégje Huszein pasa etc.

(*Tugra és pecsét bélyeg.*)

Kolosvári főbiró több esküdtekkel együtt minyájatoknak irtunk vala ezelőtt is, hogy pénzünkért elegendő árpát kenyeret pénzemen adjatok, de látom szavunk irásunk nem használt, im az vezér ő nagysága tihájája által is hűségünket látván, mellettünk irt, nem gondoljátok meg, hogy mi tömösvári pasák lévén, sok dolgotokra kivántatunk lenni, talán még az tömösvári mezőn is keresni kezdetek, akkor kellenék az jótételünk, ezért ha több nem lehet mostan pénzünkért száz zsákok árpával zabot és kétszáz kenyeret adjatok ez levelünk mutató emberünk kezében : ugy cselekedjetek, hogy az jótétel helyében mi is jóval lehessünk, mindeneknek az végit erősen meggondoljátok, erre gondot viseljetek.

(Kelet 1660.)

(Eredetiről, az erdélyi Muz. egyl. gyüjtem.)

XXI.

Tugra nyoma. Mehemet vezér ő nagysága kethudája.

Kolosvári főbiró, azt parancsoljuk teneked, hogy az többőczeni (*debreczeni*) embereknek tiz hászos (*házi*) kenyért adjatok, más az, hogy holnap jól reggel (*korán*) két esküdt embert kölgyetök, az kik az lövő szerszámot nyerték. Hány szekér kivántatik ahoz képest készitsétök az szekereket, más az, hogy husz embert rendöljetök az kik az mi vezeték lovainkat hordozzák; mesterembereket is hozzatok az kik az ágyok (ágyuk) körül egymást csinálnak. Datum Majus 22. . . . . Anno . . . . . (1660.)

(Eredetije Kolosvár városa levéltárában.)

Digitized by Google

XXII.

Törökül töredékben . . . . . s egyéb szükséges dolgokban . . . . .

Tugra nyomai.

P. S. Ez felől kelletek levelem által megtaláltatnunk, im az magam komornikomat az gyulai alajbékjével egynehány magad magával beküldem hozzátok Kolosvárra, azért im költséget küldöttem lisztre buzára és kenyért, mézet, árpát az mi kelletik pénzünkért adjon, az mely jótételéért lehessünk mi is hasonló jóakarattal ti kegyelmetek, az kenyér más félszáz legyen, valamint lehet az élés felől töreködjetek, főzni való buza is harmincz sünik (?) legyen, Isten kegyelmességében im mielest (*mihelyt*) érkezik mifelénk is, azért az élésből mi is szükséktegre való élést adatunk az jótételetekért. Ezzel Isten éltessen kegyelmeteket mind fejenként.

Kelet 1660.

(Eredetije a Kolosvár városi levéltárban.)

XXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Vicine nobis summa observantia Colendissime. Salutem unacum vicinitatis servicicorum adictissimorum nostrorum, paratissimam commendationem.

Nagyságod nekünk közönségesen irt s Budai Péter uram nagyságod becsületes hive által küldött köszöntő levelét nagy becsülettel vettük, mint jóakaró szomszéd urunktól, hogy penig Isten nagyságodat annak a hazának fejedelmévé állitatt, örömmel értjük. Isten nagyságodat hosszú szerencsés uralkodással országlással áldja meg, jó egészséges életét sok esztendőkre terjeszsze. Az nagyságod kévánságat értettük; im mi is az nagyságod kévánsága szerint az mi kegyelmes urunk ő nagysága mellett, az miből töllünk lehetséges volt, jó szívvel törekedtünk, s ezután is minden töllünk lehető dolgokban, nagyságod parancsolván, azon leszünk, hogy nagyságod meg-

Digitized by Google

ne fogyatkozzék szolgálatunkban, nagyságodat kérvén, mint igaz keresztént, hogy az miből nem lehettünk, nem nekünk, hanem veszettségünknek s pusztaságunknak tulajdonitsa, mert annyi az adó rajtunk, hogy mi, ha dramonként eladatnánk, még sem fizethetnők, s a miatt fog történni fogyatkozás szomszédságunk között, de mindazáltal igyekszünk, bizván az nagyságod keresztyéni jó voltában, hogy meg nem ítiltetünk. Tartsa és éltesse Isten nagyságodat sok esztendőkig jó egészségben. Datum In Bukurest die . . . Novembris Anno Millessimo sexcentisimo sexagessimo primo.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Vicini benevoli ad obsequia semper paratissimi.

Barones Valachiae m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae Principi partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Vicino nobis summa observantia Colendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXIV.

Illustrissime Princeps, Domine mihi benignissime. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Az szent Isten nagyságodat kivánsági szerint való áldásival, jó egészséges hosszú élettel áldja meg.

27. praesentis Szilistenél lévő török táboron irott nagyságod levelét alázatoson elvettem.

28. itidem prasentis. Melyben mit irjon nagyságod megértettem, és ha punctatim kelletnék resolválnom, sokban telnék, de nem akarván nagyságodat sok gondjai között bő irásommal terhelnem, mostanról elhalasztom. Az mi azért nagyságod az iránt való irását nézi, hogy az itt való elméknek változása cseleküdtette volna azokat az alkalmatlanságokat, az melyek meglöttek, meg vallom igazán abban semmi részem nincsen, sőt inkább az nagyságod pogány ellenségnek fegyvere élivel való fenyegetőzésitől való félelem s ide kül-

Digitized by Google

dött prédikátorának rajtunk elkövetett alkalmatlan maga viselése, orczási, (*igy**) és több nagyságod hiveinek rettegtető szavai (kik azzal rémitének vala, ha mindjárt meg nem hódolunk, harmadnap mulva halálhoz készülhetünk) cselekedtették velünk, hogy mi is az menyire Isten, s ő felsége után kicsin erőnk engedte, hogy magunkat oltalmazzuk, s kész bizonságim lehetnek az innen elment, s nagyságod körül lévő becsületes emberek, hogy én nagyságod derogamenjére való dolgokban magamat nem immiscealtam; hogy penig neutralitasban kellett magamat viselnem, ha szintén okait elő nem számlálnám is, nagyságod alkalmasint megitélheti, ilyen casusban, az minemüben én vagyok, ha nagyságod maga jutott volna is, külömben nem cseleküdhetett volna. Ugy látom, nagyságod az én irásomból azt is colligálta, mintha Fogaras várának megtartását magunk erejének tulajdonitanám, melynek csak gondolatjától is oltalmazzon Isten, nem mi hanem könyörgésünk által ő felségének buzgóságosan esedezvén, ő felsége vitte el róllunk, reánk oroszlán módjára agyarkodó pogány ellenséginket, kiknek ha fejet hajtsunk, bizonyosan ugy hiszem, s nagyságod is nem kételkedhetik benne, most török birná Fogaras várát. Ugyan is akar csak abban bizonyitja vala meg nagyságod előttök való kedvességét, s magával született hazáján való szánakozó szivét, hogy ha rajtunk, erőt nem vehetének, az szegény föld népét ne rabolják ne pusztitják vala; bizonyára ugy mindnyájunknak volna miben dicsekednünk, és vajha Isten ő felsége most is nagyságodnak oly szivet adna, hogy tovább ez haza az pogány ellenség miá nem veszedelmeztetnék, bizonyára csendesbek lelkeinkben ugy lehetnénk, ha szinte külsőképen megromlottunk, is. Valamig azért nagyságod abban nem munkálódik, ne csudálja, ha sok becsülletes igaz haza fiai idegen szivet mutatnak nagyságodhoz.

Az mi penig az én nagyságodhoz való menetelemet nézi, noha ez előtt is alkalmasint declaráltam nagyságodnak küldött levelemben magamat, de mostan is igazsággal irom, valamig ez hazában értem lenni az az pogányságot, maga-

*) Orczázási kellene

Digitized by Google

mat arra nem vehetem; most is penig az nagyságod levelinek datumjából olyant látok, nagyságod is onnét ír, kihez képest ha szintén eddig elmentem volna is, csak az jó Isten tudja mi eshetett volna miattok rajtam, s elhiszem bizonynyal, nagyságod is az egy szánakozásnál többet rólla nem tehetett volna; egyébiránt is igen bánnám, ha ezután is az Sigmod István leczkéjére fognának. Csak az pogány nemzet menjen ki azért az hazából, jó szivvel nagyságodhoz menni el nem múlatom; lenne penig nagyságodak abban módja, könnyen parancsolhat az Nagysink széki tiszteknek innen való elszállittatásom felől, mert csak hajdú módon feleségemet s javaimat ide nem hagyhatom. Az nagyságodban való liberalitást Isten oltalmazzon nagyságodban kárhoztassam, csak hogy én is tudván az Erdély országi processust, ha nagyságod mind ugy osztja, huszonötünknek is, nem sok jut benne. Ezek után ajánlom az szent Istennek áldásában nagyságodat. Datum in Arce Fogaras 29. Nouembris. Anno 1661.

Ill(ustritatis Vestrae.) . . . . . .

. . . . . Ughron m. p.

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transilvaniae Principi, partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino mihi benignissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXV.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem, hogy Isten nagyságod mindennemü dolgait boldoggá szerencséssé tegye, szíből kévánom.

Kegyelmes uram az vármegyének felüléséről való parancsolatit nagyságodnak meghozták, azon is vagyok minden úton módon, hogy felültessem, azt mondottam az vármegyének, az temesvári passát ki nem viszem az vármegyéből, itt quartélyoztatom rajtok, míg fel nem ülnek, csak hogy az Dévában lévők mind az előbbi fejedelem leveleivel s mind penigen magok ámittó írásival untalan fenyegetik, rémitik őket.

Digitized by Google

Most Keresztesi uram cursust bocsátott, hogy minden nemes ember gyülésben oda menjen, Kopasz uram azt írja Buda János viceispán uramnak, meg ne esküdjék az vármegye nagyságod hűségére, mert megbánják, elébbi fejedelmet hadaival együtt írja Besztercze táján lenni, nagyságod mellett írja az törőknek az roszát lenni, ő neki oly ember irta Szebenből, az ki nagyságod mellett vagyon, s több efféle ijeszgető irásival reájok való kicsapással ügyekezik elszakasztani nagyságod hűségétől az vármegyét. Az vezérnek szóló leveleket mingyárt elküldöttem; temesvári passa jövetele felől semmi bizonyost nem érthetek még, az mely embereim az levelekkel bementek Káránsebesben, azok visszajövén, azok is semmi hírit nem hallották az passának. Az dévaiak kegyelmes uram csípeltetnek éjjel nappal, untalan rakják éléssel az várat, nincsen ki gátolja őket, a minemű leveleket szeretnek, olyant bocsátanak ki széljel, kiben ütkezik az vármegye. Keresztesi Ferencznek szolgái, jobbágyi minden nap járnak alá s fel éléssel, levelekkel; minden lovai házánál vadnak, ha nagyságod egynehány kurtánt bocsátana alá, talám nem ártana. Ezek után Isten nagyságodat sokáig éltesse és tartsa meg. Datum in Malomviz 20. Decembris A. 1661.

Nagyságod alázatos szolgája igaz híve

Kendeffi Gábor m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.)*

XXVI.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem, Isten nagyságodnak minden nemő dolgaiban adjon szerencsés boldog előmenetelt, kit szivből kévánom.

Kegyelmes uram az káránsebesi bék az vezérnek három levelit küldvén által hozzám, én nagy sietséggel nagyságod után felküldöttem. Az temesvári passa jövetelének még nincsen semmi bizonyos hire, az káránsebesi bék fogadta,

Digitized by Google

hogy tudósít, ha bizonyosan érti jövetelét. Emellett kegyelmes uram ugy tudom, hogy az Marosmelyéki ispán egynehány nemes emberrel felindult nagyságod után. Sok vagyon kegyelmes uram közülök, kik az elébbi fejedelmek idejekben is ilyen állapotokban megvonván magát az közönséges szolgálatbúl, semmi bántódások, károk nem volt, most is azt tudják, úgy lesz; Rákóczi György fejedelem eszében vévén ez iránt való dolgokat, utól kerestete őket fel, nem hagyván semmit emberségekre, nagyságod se kimélje őket ez iránt, mert nem most tanulták ők azt, nem szólok mindenikje felől. A bizony dolog kegyelmes uram, ha nagyságod eddiglen is két vagy három száz kurtánt küldett volna, nagyságod után régen felmentek volna; én rajtam nem múlnék mert vátig jártatom őket az birákkal, de egy némelye az füle megett bocsátja; indúlna is, nem is, mint afféle eszeveszett emberek. Ezek után Isten tartsa és éltesse sokáig boldogúl. Datum in Malomuiz 22. Decembris 1661

Nagyságod alázatos hive igaz szolgája

Kendeffi Gábor. m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXVII.

Mint kegyelmes uramnak alázatos rabi szolgálatomat ajánlom, hogy az úr Isten az nagyságod esztendeinek számát sokasítsa, napjait szerencséssé és boldogságossá tegye szíből kévánom.

Kegyelmes uram, tudom nagyságodnál nyilván vagyon, hogy Istennek bölcs rendelésiből 17. Novembris szegény Lucz János királybiró úram az pestis által ez világból kimulék. Itt Konstantinápolyban, már csak egyedül maradtam ez szomorú rabságban, itt egy nehány rendben küldtem ez vezérhez ő nagyságához könyörögvén, hogy ő nagysága vitessen oda Drinápolyban, lehessek alkalmatosabb az nagyságod s háza

Digitized by Google

szolgálatjában, de mind eddig is kedvem szerént való válasz nem jött. Úgy adatik értésemre, az vezér ő nagysága egyszer megengedte volt, de az római császár ő felsége tolmácsa bontotta el, az melyet cselekedett a végre, hogy inkább az nagy ságod és ország dolgait annál is inkább ne agalhassuk, az német császár dolgai jobban folyhassanak, bizonyos dolog kegyelmes uram, hogy nagyságodnak bizonyos tolmácsa nincsen, nagy fogyatkozására és kárára vagyon az országnak, nagyságodnak Panahot uram az német császár részíről lévén tolmács, oda tartozik nagyobb igazságot, hogy nem nagyságodnak, ha mit az német ellen kell agalni kapikiha úramnak is az vezér előtt, nem ugy mondja meg az mint kévántatnék, melyről elhiszem nagyságodat Szilvási uram is tudositatta, az mint szokták mondani senki két úrnak nem szolgálhat, csak ugy vagyon nagyságod is Panahot urammal; én is semmit nem értek s nem tudok az nagyságod s ország dolgai miben légyen, mivel ide senki nem jő, kegyelmes uram nagyságodnak azért mint kegyelmes uramnak igen alázatosan könyörgök, méltoztassék az oda való dolgokról tudositani, azonban az én megszabaditásomról viseljen gondot, szabadulhassak ennyi esztendők alatt való rabságból az nagyságod reám való vigyázása és gondviselése által, melyet igaz alázatossággal életemnek hátramaradott részecskéjéig szolgálhassak meg mint kegyelmes uramnak. Az úr Isten nagyságodat tartsa meg sok esztendőkig kedves jó egészségben. Datum Constantinapoli die 31. Decembris Anno 1661.

Nagyságodnak igaz alázatos engedelmes szolgája
Váradi István. m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, Apafi Mihály uramnak ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XXVIII.

Az portai fővezérnek levelének páriája.

Köszönetünket írjuk kegyelmednek.

Alkalmas idők töltek már el, hogy hatalmas császárunk-

Digitized by Google

hoz kegyelmed embere nem jött, hogy mi is tudhassuk az kegyelmed dolgát miben legyen, és az ország dolgát; hatalmas császárunk országa lévén, ha hatalmas császárunkhoz és kegyelmedhez hűségben megmaradnak, hatalmas császárunk köntösse alá veszi, megoltalmazza, mint más országokat. Az kegyelmed dolgait hatalmas császárunk magára vállalta, kegyelmed hatalmas császárunk akaratjából választatott fejedelem, azért kegyelmednek hívnek kell lenni hatalmas császárunkhoz, mert hatalmas császárunk kegyelmed terhét, országa terhét magára vállalta, minden időben hatalmas császárunk szemei kegyelmedre vigyáznak, mindenképen kegyelmedre s az országra hatalmas császárunk múlhatatlanúl gondot visel. Parancsoltunk volt havasalföldi vajdának, hogy mindjárt kegyelmed mellé négyezer embert küldjön Péter déák által, az mely agánk penig ott volt az hadak meginditásában, ide érkezvén hozzánk, azt mondotta nekünk, hogy addig meg nem indult ő ide hozzánk, az míg az hadak meg nem indúltak, azért kegyelmed tudósitson minket, hogy ha úgy vagyon az dolog, avagy fogyatkozás esett, s szerdár Ali passa atyánkfiának parancsoltunk volt, hogy kegyelmed mellé feles lovas hadakat és gyalogságot küldjön, azért kegyelmed arról tudósitson minket, hogy elmúlatta-é vagy parancsolatunkat követte, kegyelmedhez azért küldöttük ezen levelünk vivő agát, hogy kegyelmed minden maga és ország dolgaival tudósitson miben legyen. Az levelünk kegyelmedhez érkezvén azért, semmit se halogattassa, más nap mindjárt tudósitson kegyelmed, hogy az mely hadakat hatalmas császárunk kegyelmed mellé küldött, azokkal az hadakkal, hatalmas császárunk ellenségét s kegyelmed ellen meggátolhatják-é s birnak-é vélek, hogy hatalmas császárunk vitézibe kárt ne tegyenek, s azokról az urakról tudósitson kegyelmed az kik Kemény János mellett voltak, hatalmas császárunk hűségére az kigyelmedére hódoltak-é, s fejet hajtottak-é vagy nem, s kik hódoltak s kik nem, minket kegyelmed arról tudósitson. Az mely négy ezer embert Péter deákkal együtt kibocsátottunk Havasalföldéből, arról is tudósitson kegyelmed, ha ki érkeztek-é vagy nem. Azelőtt az mely dolgokról szólott volt kegyelmed szerdár Ali passával, ötszáz erszény pénzt, hogy adjon ke-

Digitized by Google

gyelmed, hatalmas császárunk akaratjából az athnamét kiküldötték kegyelmednek, adták-é meg vagy nem, s hátra maradott pénzről kegyelmed mindjárt tudósítson, mely napra hozzák bé; ezen levelünk vivő agától szóval is izentünk, arról is tudósítson kegyelmed. Kedves atyámfia, hatalmas császárunknak kedves czirákja, az mely hadakat hatalmas császárunk kegyelmed mellé küldött, ha lehet, maga mellől ezen az télen el ne széleszsze, szerdár Ali passának is megparancsoltuk, hogy minden hadaival Tömösvár körül teleljen, minden időben kegyelmed s ország segitségire lesznek. Minden felé hatalmas császárunk hadai fenn vadnak, az mikor kivántatik, kegyelmed mellé jönnek, hogy kegyelmed is megtapasztalja hozzája való szeretetit hatalmas császárunknak, kegyelmed magára hatalmas császárunktól gyanúságot ne vegyen, hogy az kit kegyelmed valami árúltatásban megtapasztal, kegyelmed el ne titkolja, hanem nekem megírja s szebeni (polgár mesternek s király birónak) kapitánnak is levelet küldöttünk, azért kegyelmed elé kérje s olvassa meg, lássa meg mi lészen belé írva, szükséges-é kezénél hadni vagy nem. Isten minden jóval áldjon kivánom.

Egykorú másolat (forditás) az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XXIX.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak kegyelmes uram, az ur Isten nagyságodat szegény hazánk megmaradására éltesse sok esztendeig boldogúl szíből kivánom.

Kegyelmes uram alázatoson akarám nagyságodnak jelenteni, hogy Haller János uram megindult az nagyságod szolgálatjára s ide betért, mivel hallotta ő kegyelme, hogy Isten kegyelmességéből nagyságod s az török hadak most reggel indulnának meg, azért ő kegyelme gondolván azt, netalám valami alkalmatlanság esik ő kegyelmén, kéreti azért nagyságodat alázatoson ő kegyelme, hogy nagyságod mutassa kegyelmességét ő kegyelméhez, hogy bátorságosabban mehessen az nagyságod szolgálatjára, küldjön valami oly embersé-

Digitized by Google

ges embert ő kegyelme eleiben, kivel bátrabban mehessen ő kegyelme oda, az hol nagyságod leszen. Az úr Isten nagyságodat sok esztendeig éltesse jó egészségben. Datum in Ebesfalua die 1. Februari 1662.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Bánfi Christoph m. p.

Kívül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino Michaeli Apaffi Dei gratia Principi Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino, Siculorum Comiti, Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. VIII. köt.*)

XXX.

Méltóságos fejedelem nekem kegyelmes uram!

Hogy az úr Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencséltesse szíből kivánom!

Még Kemény János uram bemenetele előtt küldöttem volt nagyságodhoz egy Tersi Boldizsar nevű ifju legény szolgámat, ki hova lehetett mind ez óráig sem tudom. Mostanság is küldöttem ujolag be Kövér István nevű szolgámat nagyságodhoz, másod magával, kik is juthattak-e nagyságodnak méltoságos udvarában benne bizonyos nem vagyok. Melyhez kepest im most is nem múlathatám el, hogy nagyságodnak egy vagy két szóval ne írjak, akarván nagyságodhoz beküldenem Kemény Simon uram nekem írt levelet. Mire megyen a két császár között a dolog azt még nem tudhatom, igy ez aránt itt minekünk többire köz helyen lévén; sok alkalmatlanságink következhetnek, várunk azért mindenekben a nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl, kérvén nagyságodat alázatosan minél hamarébb az állapotokról tudositani méltoztassék, tudjuk magunkat mihez alkalmaztatni. Igen akarnám ha szabados utam lehetne s bátorságos, csak postaképen bemenvén paripákon nagyságoddal beszélhetnék, lévén előttem egyéb sok káromban levő dolgaim is, ha oda fel is nem tekintek. Kemény Simon uram levelére, mit replicaltam, bevivén, nagyságodnak megmutatom, s mind penig az ő felsége Porcia és Vallis general leveleinek is páriáit nagyságodnak be-

Digitized by Google

viszem. Adja Isten rövid üdőn nagyságodat lássam jó egészségben, kévánom.

In Huszth die 4. Februarii 1662.

Nagyságod alázatos szolgája

G. Rédei László.

A tulsó lapon : Kegyelmed levelét vettük, hogy Kemény Simon levelét beküldte azt is kegyelmesen agnoscaljuk, kegyelmednek alkalmatossága lévén, hozzánk mentest bejőjjön, az urak is ide jöttek; Máramaros felkeljen, a hol koborló katonákat, németeket ért lenni ölje vágja, az két felé való kengyel nyomásnak hagyjon békét, Vallis, Porcia itt semmit sem poroncsal, ha Kemény Simon nem nyugszik, ő is megéri annyival mint az atyja, német császárnak nem kivánjuk, hogy ez házát török ellen oltalmazza fegyverrel, mert arrra erejenincs, hanem per interpositionem, ha mint cselekszik Isten fizesse neki, többet szemben beszélünk kegyelmeddel. Ha mi egyet mássa Huszthban vagyon Kemény Jánosnak, kegyelmetek ki ne adja, az irogatásoknak Kemény Simon is hagyjon békét, mert, bizony házára hajtok. Elég eddig ez szegény országnak veszedelme a sok rosz ember miatt.

Külczím : Az méltóságos Apaphi Mihály uramnak, Erdély országának fejedelmének és nekem kegyelmes uramnak.

Küljegyzés : 1662. 14 Februarii Nagy Sink, Comes Ladislaus de Réde.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XXXI.

Atyafiságos köszönetemet s barátságomat ajánlom erdélyi király.

Egészségem felől, hogy tudósitsalak, Istennek hála jó vagyon, mind az egész fényes hadaimmal együtt, Boldogasszony havának huszadik napján érkezett fényes hadammal haza az győzhetetlen hatalmas hám, mellette Istentől kért könyörgésünket Isten meghallgatta s megáldotta, nem szinből hanem szüből, az hatalmas győzhetetlen hámnak igaz híve vagyok. Nekem kedves atyámfia király, az győzhetetlen ha-

Digitized by Google

talmas tatár hám urunk győzedelme felől ha tudakozni akarsz, legyen hála az úr Istennek, az mint negyvenezer néppel jütt volna az muszka császár az kozák mellé, azonban reájok találván az tatár hám, az hatalmas Isten engedelméből s akaratjából, abból az negyvenezerből egy ember sem szaladott el, nyilaival el lövöldözte. Annak utána ismét Isten akaratjából husz ezernyi táborára találván, azokot is nyilaival elrontotta és esmétlen az Isten az tatár hámnak s minden hadainak jó szerencsét adott. Muszka országban bebocsátott akkor ötven avagy hatvanezer lengyel hadakot, melyekkel Csernyetski volt, az én győzhetetlen hatalmas császár urunknak az Isten győzedelmes szerencsét adott, nem sietvén semmivel is, jóakarójának jóakarója ellenségének (tudna) ellensége, az mint az hírek felől mondanak s igazán is elvették, az embereim között is vagyon. Ennek utána is, ha valami híreim jönek is nagyságodat tudositom, s megírom; annak felette nekem kedves jó akaró atyámfia, a mit nagyságod ennekem fogadott mondott az tatár rabok felől, az én emberemet nagyságod maga mellett hagyván, jól cselekedne nagyságod azon dolog felől, ha el nem feletkeznék s nem halogatná, egy nappal ennek előtte küldje be az rabokkal együtt mentől hamarább. Egynehány emberek neve felől is emlékeztem volt s hagytam vala, nekem kedves atyámfia azok az emberek felől azon dologban járjon el, ugy nehány szót izentem volt nagyságodnak, ha Isten engedi én is nagyságodtól, s dolgaitól nem vonogatom magamat; annak felette nekem kedves atyámfia az győzhetetlen hatalmas tatár khám urunk fővezérje lévén az hatalmas győzhetetlen Szepherházi vitéz aga, annak egynehány nevezetes rabjai lévén, azokért az kik életben vannak egyik az többiért kezes lett az egyiknek saczczáért el is küldöttek volt, azonban az kik megmaradtak, azok közül elszöktenek egynehányan, de azokért az kezes ott benn vagyon, azért az dologért Jakobot küldötték ki, azon dologban is nagyságod forgolodjék s lássa-szemeivel azért az hatalmas győzhetetlen Szepherkazi vitéz aga minemű dolgokban szolgálhat, én nagyságodat, hogy megesmerkedtessem Szepherkazi agával azért mentem oda hozzája, melyről mostan tudositom nagyságodot. Azért nekem kedves atyámfia kedveskedjék

Digitized by Google

ezekben az dolgokban melyért nagyságodnak örökké jó akarattal lesztünk.

Isten nagyságodat sokáig éltesse s tartsa meg jó egészségben.

Küljegyzés: 1662. 13. Februarii allatae ad Nagy Sink Zal aga tatár hán győzedelme és rabok állapotja felől.

(Az erdélyi volt kir. főkorm. levéltárban levő egykorú forditásból.)

XXXII.

Kegyelmes uram, méltósagos fejedelmem.

Isten nagyságodat szegíny romlott hazánk megmaradására vezérelje és áldja meg.

Isten akaratjábúl kegyelmes uram az kapucsi passát békével elkísírvén, innen puszta házomtúl nagyságod parancsolatjából az dévai uraméknak is írtam levelet, hogy velünk értsenek egyet, ne igyekezzenek tovább ennek az darab földnek rontására, becsülletes vármegyénkbeli atyánkfiai által szóval is intettetém ő kegyelmeket, de azt ő kegyelmek semmiben hajtván, Keresztesi uram kiválképen rútúl ír réám, fenyegetőzik, jó lakások lévén oda fel, azt nem örömest hadnák, időt, napot vontatnak. Csekei uram izente nékem, házok nem lévén ide ki az várbelieknek, tisztekben való megmaradásra czéloznak, az sok élés mellett, arra is, hogy nagyságod jószágot ígírjen nekiek, ilyen szemlátomást magok privátumáért akarják szegíny hazánkat jobban is rontani, de az Isten valaha immár megfizeti nekiek is az ártatlan verést. Az város immár kegyelmes uram elállott mellőlek, ha valami lészen velünk értenek, az várban fel nem mennek, itt volt emberök nálom, az zöld puskásokat, katonaságot is elszakasztottuk onnan, nagyságod kegyelmes parancsolatjátúl várnak, ha nagyságod kegyelmes parancsolatja accedál, én örömest alája viszem az várnak őket, az vármegyét is, mert higye el nagyságod, mennél inkább kedvez nagyságod, annál inkább erősednek, most is elég hiveket szerzenek magokban. Emellett kegyelmes uram, még az Zaránd vármegyei nemes emberek nem esküdtek volt, nagyságod sem írt volt nekiek, én írtam

Digitized by Google

immár, hogy nagyságod hűségére megesküdjenek; nagyságod parancsolna nekiek, kevesen lévén függjenek Hunyadvármegyétől ezekben az állapotokban. Ezekután Isten nagyságodat sokáig boldogúl jó egészségben éltesse. Datum in Malomviz die 14. Febr. A. 1662.

Nagyságod igaz hive alázatos szolgája

Kendeffi Gábor m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelem nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXXIII.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak ajánlom alázatos szogálatomat, Isten nagyságod napjait boldogitsa, szerencsés esztendőkkel megáldja szíbűl kivánom.

Én is kegyelmes uram már sok búsúlásim és fáradságim után Isten vezérlésébűl ide érkezvén Tömösvárra, szemben lévén tegnap az tihájával, tartóztata mára, ugyhiszem ma magával is az vezérrel szemben fogok lenni. Itt csauszt vévén magam mellé meg indulok, nem késem, csak hogy nagyságodat alázatosan követvén, mit kellessék cselekednem, igen kifogytam gondolkozásimbúl, nagyságod utamra adott expensája költségemet félek fel nem éri, itt lévén reménségem hogy kaphassak, abbúl megfogyatkoztam, ezen feljűl pedig semmit senkihez nem bizván, szorulva is bizony félek az utolsó fillérre jutok; mindazáltal én nagyságod kegyelmességiből, ha kit Isten jó szivel támasztani fog mellém, oda fel is megpróbálom, noha ebbeli fogyatkozást még Segesvártt is tudtam, mindazáltal ide bizván, nagyságod ott való búsitását távoztatni akartam; kiváltképen kocsi postával vezetéken is lovaim el nem érkezvén, vissza kellett őket küldenem, az ingyen postából kijutván, azon túl való útra is kimehetvén ez az pénz, oda fel való múlatásomra nem sok maradt; immár mindazáltal kevés haszonnal remélvén történhető fogyatkozásimnak bőségesb panaszát, mind nagyságod távúl lévén, itt

Digitized by Google

is héjában járván, valamint oszthatom ezt, ezzel kell megindúlnom, kérvén nagyságodat, ha miben módját nagyságtok iránzhatja, oda fel való nehézséget könnyebbiteni, benn valók injuriáltatását távoztatván, ne felejtse, innen is Sárosi uram után menvén fel derék követ Bécsben, talám vagy azzal, vagy Sárosi urammal szemben találkozván, securitas és egyéb állapotokban való igazitás felől valami értelmet vehetek; ugyis veszem eszemben az állapotokat, tanultabb és vigyázóbb elme szolgálatja lett volna hasznosabb mind nagyságod mind szegény hazánk részire; én is mindazáltal, ha mire érkezhetem, igyekezem inexperientiam és ismeretlenségemhez képest szivesen és hasznosan szolgálni nagyságtoknak. Ajánlván ezek után Istennek nagyságodat, adja ő felsége nagyságod dolgainak boldogitását. Datum in Tömösvár 15. Febr. 1662.

Nagyságod alázatos szolgája

Dániel István. m. p.

P. S. Irhatom nagyságodnak, ez órában voltam szinben az vezérrel, halasztá ő nagysága is holnapra utamot, Isten azt adván érnem, megindulok.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nékem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XXXIV.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint énnekem jóakaró uramnak. Isten minden jókkal, jó egészséges hoszszú élettel áldja meg kegyelmedet kedvesivel egyetemben szüből kivánom.

Kegyelmedet mint énnekem jóakaró uramat kelletik megtalálnom az mostani félelmes állapotinkban, mivel uram, mi ide valóban minden naponkint nagy félelemben vagyunk, mind az török miatt és az németek miatt is. Itt az németek valóban sok károkat tettenek, salaguardát kaptunk volt ide Kászonba, de semmit sem használt, hanem reánk jöttenek. 146 tallért adott az város, de ezeken kivül is rettenetes sok

Digitized by Google

károkat töttenek; kegyelmedet kérem édes Egri János uram, gróf uramnak ő nagyságának írt Egeresi uram az procator egy levelet; kérem kegyelmedet mint jóakaró bizodalmas uramat ez emberemet ne fáraszsza, hanem kegyelmedét küldje el az urnak ő kegyelmének, és ez emberemet kegyelmed viszsza ne neheztelje mennél hamarébb elbocsátani ide hozzám, mivel nagy félelemben vagyunk, hogy hamar jöhetne haza; kegyelmedet kérem mint jóakaró uramat, ha valami oly híreket hall, ne neheztelje értésünkre adni, mostan is Domahidát Csenger mellett ..... elrablotta és Csengerre is rá akart menni, de valami hid leromlott alattak s megtértek; és az elvett prédát mind elvitték. Isten tartsa és éltesse kegyelmedet sok esztendeig kedves jó egészségben. Datum ex Kaszon, die 15. Februarii Anno 1662.

Kegyelmednek igaz jóakarója szolgál

Kulcsár Miklós.

Külczím : Nemzetes vitézlő Egri János uramnak ő kegyelmének, gróf Rákoczi László uram ő nagysága nagy-mihályi jószágának gondviselőjének, nekem mindenkoron jóakaró uramnak adassék hamarsággal.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XXXV.

Interpretatio litterae Illustrissimi et eccellentissimi supremi vezirii domini Mehemet pasa, ad serenissimum principem Transylvaniae dominum Michaelem Apafi. Ao 1662. 2. Martii.

Glorioso inter magnos principes in Jesum credentes honorato coram magnatibus et prudentibus nationis Messiae, gubernatori rerum publicarum gentis nazarenae, domino auctoritatis et honoris possessori gloriae et estimationis, Principi Transylvaniae domino Michaeli Apafi cuius finis sit felix. Post amicam oblationem nostram aequiualentem sinceritati vestrae et post expositionem dilectionis nostrae aequi ponderatam, fidelis seruitutis vestrae erga fulgidam portam serenissimi gloriosissimi potentissimi ac felicissimi imperatoris nostri, dilecte notificatur vobis, quod accepimus litteras vestras, et per illas

Digitized by Google

intelligentes ribellem et maledictum Joannem Kemin non reliquentem suam intestinam diabolicam malitiam et ribellionem eum aliquibus insolentibus contra vos venientem placuit nobis, quod gratia et misericordia Dei optimi maximi et serenissimi ac felicissimi imperatoris nostri felici fortuna adiuvante, maior pars praedonum suorum fulminosa framea perierunt. Arma sua omnia in manibus vestris pervenerunt, ille autem vinctus et conflictus nescitur ubinam locorum sit, et etiam quod aliqui ex nobilibus Transylvaniae litteras credentiales (sic.) miserunt ad vos promittentes se fideles esse, et arcis, quas hactenus detinuerunt ad nos tradere velle. Eccelsus dominus Deus ribelles huius felicissimi imperii destruat et ab essentia mundi in nihil reducat, fideles autem et constantes in obedientia et seruitute huius fulgidissimae portae exaltat et gloriosos faciat et frameas suas vincitrices creat. Etiam tu quando manebis firmus et constans in fidelem et sinceram servitutem erga refugium omnium imperatorum temporis nostri, magnam et fulgidam portam serenissimi felicissimi et potentissimi domini nostri imperatoris (cuius victorias et potentias deus multiplicet) et non promouebis pedem tuum sine voluntate Suae Maiestatis eris conservatus et protectus sub misericordia et umbra protectionis Suae Maiestatis imperialis et omnes Transylvaniae quietem habebunt et nullus vobis molestiam prestare audet. Petistis ut scribetur et mittetur commandamentum ad serenissimum Pasam Varadinensem dominum Hussein pasa et ad serenissimum pasa Janouae dominum Kucsuk Mehemet pasa, concedimus vestras petitiones, et ecce mittimus duo commandamenta et determinationes factae a supremo generali et consiliario magnifico et illustrissimo domino Ali pasa. Ante aliquot dies misimus ad vos prolixas nostras litteras significantes vobis gratiam serenissimi et potentissimi Imperatoris nostri erga vos, debes ergo agere secundum litteras illas nostras et consulere omnes res vestras cum magnifico generali domino Ali pasa, procedens in omnibus cum sincera fidelitate servitutis vestrae; quando autem tu manes firmus cum sinceritate in seruitia serenissimi felicissimi et potentissimi imperatoris nostri, et moves te secundum voluntatem Suae Maiestatis, tunc nos etiam curabimus adimplere omnia negotia vestra et pro-

Digitized by Google

movere res vestras ut possis gloriari et inter principes christianos tuos similis sis, in maiorem estimationem. Ergo expecto videre vestrum progressum ut prudenter et fortiter agas res vestras et sis diligens in gubernatione regni Transylvaniae et subditorum eius, significans nobis per tuas litteras statum rerum et conditionem vestram. Sit pax obedientibus verbo Dei, Adrianopoli.

(Az erdélyi volt kir. fökormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XXXVI.

Nagyságodnak ajánlom minden időbeli szolgálatomat. Az úr Isten nagyságodat hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sok esztendeig jó egészségben éltesse.

Minden igyekezetemmel azon voltam, hogy a mi kegyelmes urunk s méltóságos fejedelmünk szolgálatjára bemenjek, és magamat nagyságod előtt is, ugymint hatalmas császárunk böcsületes hive előtt bemutassam, de az Isten oly súlyos nyavalyával látogatott meg, mely miatt ágyamból is nem kelhetek fel, nemhogy olyan messze útra indulhatnék. Nagyságodat azért kérem, ne egyébnek tulajdonitsa be nem menetelemet, mert én mindenkoron hatalmas császárunk fényes köntöséhez ragaszkodottam s ragaszkodom is ő hatalmassága parancsolatja szerént, a mostani méltóságos fejedelemnek is igaz hive s szolgája leszek. Nagyságodnak is minden időben igyekezem szolgálni. Az úr Isten nagyságodat hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára tartsa meg. Irtam Huszt várában 18. napján bőjt más havának 1662. esztendőben.

Nagyságodnak minden időben szolgál

Rédej László m. p.

Kivül: Tekintetes és nagysagos Kucsutth Mehemet passának, hatalmas császárunk Jenei vég várának fő gondja viselőjének, mostan penig Erdélyben lévő minden fényes hadainak igazgatójának ö nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

Digitized by Google

XXXVII.

Mi az hatalmas győzhetetlen császárunknak egyik igaz híve, szerdárja, gyenei végvárának fő pasája és mostan ő felséghez fényes hadainak fő gondviselője az tekintetes és nagyságos Kutsugh Mehemet pasa. Minden hozzám illendő szomszédságos barátságomat ajánlom nagyságodnak, az szent Isten nagyságodat sok jókkal látogassa meg etc.

Kelleték nagyságodat ez levelem által megtalálnom mivel érkezvén hét zászló alja, magam vitézi, melyek alatt lehet nyolcz száz ember jó fegyverfogható, minek okaért mivel itt Marosvásárhelt el nem térnek, kivántatik, hogy nagyságod alkalmatos helyeket nekik quártélyúl rendeljen és menten nagyságodhoz küldött emberinkkel együtt, bizonyos emberit küldje ide, ki azokat az helyeket nekik megmutathassa; azok az helyek penig ne legyenek messze tőlünk s legyenek alkalmatosak az gazdálkodásra, hogy vitézink élés dolgából fogyatkozást ne szenvedjenek. Isten tartsa és éltesse nagyságodat szerencsésen s boldogúl. Datum in Marosvásárheli die 18. Martii. 1662.

Idem qui supra.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek Apafi Mihálynak, nekünk szomszéd úr jóakarónknak adassék.

Küljegyzés: Madaras Bandit rendeltük gazdálkodásra, Péter deák nevű embert az kalauzságra expedita.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XXXVIII.

Illustrissime Domine Princeps Vicine nobis benevole.

Az kegyelmed minekünk Molnár András által küldött levelét szeretettel vettük, melyből mindent megértettünk, miképen lévén dolgok Szőcs Mihálynéval Molnár Andrásnak, ujjolag mi előttünk perelének mind ketten. Szőcs Mihályné oly bizonyságról való levelet hozván előnkben, melyben kötötte magát Szőcs Mihálynak 200 tallért fizetni bizonyos na-

Digitized by Google

pig Molnár András, mely pénznek valami részét is megadott Szőcs Mihálynak, az hátra maradott részét már nem akarván megfizetni, holott maga keze irása és pecséte alatt való levelét mutatta Szőcs Mihályné, mi maga kötését látván itiltük, Molnár András maga előszöri kötése szerint Szőcs Mihálynénak fizessc meg, és ő maga Pap Mihályon, ki az hazug levelet (az . . . r)ab asszonyért íde be hozá, azon vegye meg az ő pénzét, és ka . . . . . mivel mindketten egy városban lakók, és kegyelmed biroda(lma) alatt lévén, Istenesen köztök el, igazitja ez dolgot, hogy penig az sze(m)élyek mind az két részről innen oda onnan ide békével járhassanak, mi itt Molnár Andrást nem engedtük meg háborgatni bizonyos napig, annak okáért kegyelmedet szomszédságos jó akarattal requiráljuk, az jó szomszédságnak ebben is legyen követője, parancsolja meg Molnár Andrásnak maga kötése szerint emberinket megfizetni, ne kellessék azért a dologért másokat tartóztatni, kik ártatlanok, és ez miatt az útak is meg ne gátolódjanak, egyéb aránt Molnárnak semmi köze lészen Pap Mihálylyal, mivel egy városban lakók, kegyelmed előtt keresse törvénynyel, igaz itéletet tészen köztök. Ezek után tartsa meg Isten kegyelmedet sokáig jó egészségben. Datum in Jász die 20. Martii 1662.

Illustrissimae Dominationis Vestrae vicinus benevolus
Istratia Dabisa Princeps Moldaviae.
(Oláh aláirás.)

Kívül: Illustrissimo Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratiaPrincipi Transylvaniae partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti Domino vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban, (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

XXXIX.

Isten minden jókkal, békességes napokkal, diadalmas szerencsékkel, és kedves egészséges élettel áldja meg nagyságodat etc. kegyelmes urunk Istenfélő fejedelmünk alázatosan jelentjük nagyságodnak, noha lehet tudására, minemü si-

Digitized by Google

ralmas nyomorúságban vagyon a mi élettünk, nagyságod és az fényes porta ellen törekedő németség miatt, a kik nagy romlásunkkal, minden javainknak elprédálásával nem elégedvén, feltött czéljok ez, hogy ujobban kijövén reánk, magunkat is kicsintől fogván nagyig fegyverre hányjanak, mely cselekedetektől éjjel nappal félünk és rettegünk, csak várnók szomorúvan a mi ultolsó veszedelmünket: az gyalai várnók is palotáit rontják, kőmüvesek által, szép épületit mocskolják és pusztitják. Kegyelmes urunk értvén ily siralmas sorsunkat, igen igen alázatosan könyörgünk nagyságodnak mint kegyelmes urunknak, bölcs ítéletiből, és fejedelmi kegyelmességéből, tanáljon orvoslást ez dologban, keljen fel kegyelmesen a mi megmaradásunkra, hogy az németségtől elvégezett gonosz fordittassék el mi rólunk, az melyért az úr Isten nagyságodat sok jókkal megáldja. Mindezek után Istennek áldása legyen nagyságoddal. Datum Bánffi Hunyadini 9. Aprilis 1662.

. . . . biró Keőhalmi Szőcs János városnak lakósival, nagyságodnak alázatos hivei.

Külczím: Illustrissimo ac colendissimo domino, domino Michaeli Apafi, Dei gratia principi Transylvaniae partium regni Hungariae domino, domino, et siculorum comiti, domino, domino nobis naturaliter clementissimo.

Külljegyzés: Kegyelmes urunk, feltött czéljok Hunyad és Körösfő Noha az egész télen minden éléssel gazdálkodtunk, mostan ismét erőnk felett való élést kiván tőlünk, az mely nem lehet, mert minden javainktól megfosztattunk.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XL.

Illustrissime Princeps Domine Vicine et Amice nobis observande.

Valcza vármegyinkben Renesz nevü faluban lakó Balasa szegény ember adá értésünkre, hogy Gligoraskó vajda idejében az elmúlt esztendőben nagyságod országabeli Harczó nevü faluból jövén ide bé egy Groza nevü ember kereskedés-

Digitized by Google

nek okáért, feljül is megnevezett Balasa házához menvén, ketten megegyezvén, kereskedésben indultak, szarvas marhákat vettek, kész pinzek nem lévén Balassa kezességire, egy (ide) való boér adott 42, kiket együtt által hajtottak az nagyságod országában, s azokat eladván Balasa visszatért, de az sertés marháról való pínzt Groza kezében hadta, hogy azon berbécseket vegyen, hozza ide által az pínz váltás kedvéért. Látván pedig az az Groza, hogy ide való Balasa általköltezett, ő felkelvén mindenestől Torda nevű nagyságod városa felé szökett, Balasának értésére esvén az meglött dolog, utánna ment, fáradott, s nem keveset költött, míglen feltalálta, és így szolgabirák és ispányok eleiben czitálta, s az pénznek felit kezéhez vette, de a felére Grozának földes ura kezes lett, úgy mint hatvan forintra, bizonyos napot prefigálván; az nap eljövén, oda ment a kezeshez, pínzéért Balasa, de az kezes szovát megmásolván üressen bocsátotta az szegény embert. Az dolgot azért nagyságod úgy értvén, szomszédságos jóakarattal kérjük, ne difficultálja szegínynek igaszságát kiszolgáltatni, mivel nem kevés kárban esett azon dolognak járásában. Nagyságod postái közül két lovat vontak el, kik mind ez mai napig is oda vannak, a postánk neveket oda érkezvén megfogja jelenteni nagyságodnak, azért szent igazság szerént nagyságod ne hadja kárban az szegény embert, mely nagyságod hozzánk való jóakaratjáért mi is más hasonló avagy nagyobb dologban kedveskedni el nem múlatjuk. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum ex Sede nostra Bukorest die 28. Aprilis Anno 1662.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Vicinus et Amicus benevolus.

(*Oláh aláírás.*)

Kívül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Transylvaniae Principi Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Vicino Amico et nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

Digitized by Google

XLI.

Nagyságodnak igaz szolgálatomat ajánlom.

Tegnap bocsátám válasz adó levelemet nagyságod méltósága eleiben, de mivel bizontalan ember vitte el, az iránt való késedelem talám hosszas lett volna, hanem ime magam emberétül akarék nagyságodnak hamarébb levelet küldeni, és ha elérkezett azon levelem, mind az két rendbeli írásomra várok nagyságodtúl ezen emberem által választ. Azomban mind keresztyéni indulatamtúl, s mind szerelmes hazámhoz való igaz szeretettül, s mind nagyságodhoz való tökélletes jóakaratomtúl indíttatván, most is készségemet írhatom nagyságodnak az nagyságoddal való szemben létem felől, de az mely assecuratiot nagyságod mind töröktül vett és küldött, s mind leveliben ígír, az nem lévén elégséges, ime küldtem ezen levelemben formáját a szükséges assecuratiónak mivoltáról. Azért ha nagyságodnak fejedelmi méltósága és kedve úgy fogja hozni, és tovább is parancsolni s kivánni, hogy nagyságodhoz bemenjek, ilyenképen kivánom az assecuratiot. Tovább énnékem pedig a dolog úgy tetszik, hogy talám nagyságodnak is mennél hamarébb velem való szemben létele közelíttetnék, és nékem is nagyobb bátorságot szerzenénk, s jobb szívvel is mehetnék nagyságod fejedelmi személye eleiben, ha nagyságod egy zálogot úgy mint vagy Kassay uramat avagy Petki István uramat azon Kővárban küldené, hogy annál is olyan assecuratio lenne, békességes jövésében és visszatérésében, mint énnekem, inkább is tetszik énnekem, ha nagyságod ezt fogja cselekedni. Isten tartsa nagyságodat sokáig jó egészségben. In .....*) 4. Maji Anno 1662.

Nagyságod igaz szolgája
Franciscus Szenczy
Episcopus Vaciensis m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek Apafi Mihály urannak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

*) A kelet helye kivakarva.

Digitized by Google

XLII.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak fejedelmemnek alázatosan szolgálok, hogy Isten nagyságodnak birodalmát öregbitse, életét sok időkre boldogúl szerencsésen terjeszsze előtte álló dolgait boldogitsa, szíből kévánom.

Kegyelmes uram méltóságos fejedelmem, az nagyságod méltóságos levelét Széki István uram 2-da praesentis megküldvén, nagy alázatossággal és engedelmességgel vévén, kegyelmes parancsolatját értettem, hogy az gyulai bék ő nagysága panaszolkodott nagyságodnak, Segesvárról sátorát én vitettem el; én bizony kegyelmes uram nem vitettem, érte sem küldtem, szememmel sem láttam, noha maga az bék ő nagysága igérte énnekem Disznódon s adta Sidó Isák kezében, hogy nekem megadja, de énnekem ő sem adta, mondta ugyan Segesváratt lenni az nagyságod sátorival együtt, de én kegyelmes uram oda sem küldtem, nemhogy elvitettem volna, mondja meg az kinél hadta volt Isák, ha küldtem-é érette, vagy adta-é énnekem. Azért kegyelmes uram nagyságod kegyelmesen megbocsásson, ha kezemhez sem vettem, nincs honnan megküldenem az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént. Hogy penig kegyelmes uram ez egyszeri hadi expeditióról honn maradtam, egy t stvér öcsém van oda helyettem, nem vakmerőségem kegyelmes uram, kit is Branicskán létemben (érkezvén az nagyságod kegyelmes parancsolatja) atyám urammal együtt késziténk és inditánk meg nagyságod mellé azon készülettel és állapottal, mint magam mentem volna; egyet is tészen indiuizusok és egy kenyeren lévén; nagyságod bölcs itéleti rajta, egyszersmind ketten hogy ülhessünk fel; ennek előtte is két felé nem kévánták. Ez okon kivül kegyelmes uram most sem maradtam volna el, mint szintén ennek előtte, mikor öcsém fel nem ült, hogy el nem maradtam. Nagyságodnak azért alázatosan könyörgök, mint kegyelmes uramnak, igazság szerető méltóságos fejedelemnek, méltóztassék igaz ratióban venni honn való maradásomat és ebbeli nehezségét, vagy idegeny gondolatját elforditván róllam, fejedelmi kegyelmességét tartsa fenn rajtam mint nagyságodnak

Digitized by Google

igaz hivén, legkissebbik szolgáján. Nagyságodnak alázatos hűséggel megigyekezem mint kegyelmes uramnak. Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl szerencsésen éltesse, dolgait boldogitsa szegény hazánk gyarapodására. Datum in Civitate Segesvár die 5. Maji Anno 1662.

Nagyságodnak alázatos kissebbik szolgája, igaz hive
Jósika István. m. p.

Kivül: Az én kegyelmes uramnak az méltóságos erdélyi fejedelemnek Apafi Mihály uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XLIII.

Kegyelmes uram!

Hogy Isten nagyságodnak előtte álló dolgait tegye szerencséssé és boldoggá, szegény hazánk megmaradására szivből kivánom.

Kegyelmes uram, nagyságod kegyelmességéből parancsolt volt Njkula Illyésnek, hogy az harminczad jövedelméből adjon az dévai praesidium számára bizonyos summa pénzt, kinek szerét nem tehetvén, nem lévén pénze, kegyelmes uram, kinek nagyságod jobban is végére mehet, ez alázatos levelemben includált neki szólló török leveléből, kinek akaratjából árendálta meg az harminczadokat, mostan pedig hogy látja mind az üdőnek mi voltát, mind pedig az jövendelemnek kevés voltát, egyébbel nem tudja magáról mivel elvetni, hanem kegyelmes uram, a mint dévai vice kapitány uramtól értettem, nagyságodat sinistre ugy informálta volna, hogy én miattam nem maradhat meg, mert halállal fenyegetném. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan könyörgök, abéli sinistra informatiojának hitelt ne adjon; kegyelmes uram nagyságod más ide való hiveitől is végére mehet, abban semmi sincs, hanem pénze nem lévén, evvel akarná elvetni magáról, meg bánván abeli cselekedetit. Alázatosan akarám ezt is nagyságodnak kegyelmes uram jelenteni, valami görögök, nem tudom maga engedelméből vagy csak magoktól,

Digitized by Google

kénesőt akarván Havasalföldében vinni, megtartóztattam Báron az harminczad háznál, nagyságod kegyelmességét várom immáron mit fog poroncsolni. Isten nagyságodat sok esztendőkig éltesse jó egészségben, kegyelmes uram. Költ Báron die 13. Maji Anno 1662.

Nagyságod méltatlan alázatos hive szolgája
Zejk Miklós. m. p.

Kivül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

XLIV.

a)

Az kapuczi passának szolló levélnek minutája.

Tekintetes nemzetes T. T. hatalmas győzhetetlen császárunk kapuczi passája, nekünk vitéz úr barátunk, Isten kegyelmedet sok esztendőkig éltesse, hatalmas császárunk kegyelmességét fején öregbitse.

Tudván mit kivánjon hatalmas császárunkhoz való hűségünk, akarók kegyelmednek értésére adni, ma érkezének bizonyos levelek kezünkben, melyekből bizonyosan értjük, hogy az Kemény János fia Kemény Simon vele együtt értő egy néhány ifiú urakkal együtt most sem szünik meg német császárt ez ellen az hatalmas császárunk őstől maradt országa ellen ingerleni. Még az atyja Kemény János küldött volt fel Bécsben egy pápista pátert, az által jártatja dolgát, az ki micsoda választ szerzett neki német császártól, mi Boros nevű szolgánk kezében küldöttük, kegyelmed előtt elolvashatja. Abból bizonyosan megértheti szándékokat, küldtük oda Kemény Simon levelének is mássát, melylyel Magyarországban hivatna ki másokat gyülésre. Ezeket szükséges kegyelmed fővezér urunknak ő nagyságának megjelentsen. Mi hatalmas császárunk kegyelmességében megnyugodtunk, bizunk Istenben mint az többi azok is meg szégyenülnek. Bánjuk csak

Digitized by Google

azt, mostan is ez az császárunk országa igen megpusztúlt, lehetetlenség ezek az hatalmas császárunk mellettünk levő hadai, és magunk vitézi miatt is több károk ne légyen; kiknek szegénységre való jutások miatt hatalmas császárunknak nem szolgálhatunk úgy, az mint magunk akarnók; mindazáltal, az mennyiben Isten segét, el igyekezünk tisztünkben járni; kérvén kegyelmedet is mint kedves úr barátunkat, az hol az szükség fogja kivánni, legyen elébb mozditója dolgunknak bizonyosan elhivén, ha Isten bennünket éltet, nem leszünk feledékenyek kegyelmed felöl. Éltesse Isten kegyelmedet jó egészségben. Dat.

b)

Borosnak szólló levélnek minutája.

Im mostan érkezének bizonyos levelek hozzánk, melyeknek egyikében Kászoni Márton nevü pater (kit Kemény János uram küldvén fel követségére és az alatt ő kegyelme meghalván ott fenn maradt volt) miröl tractált légyen római császárral ő felségével, és mi választ szerzett Kemény Simon uram számára, hüséged megértheti. Az másik levelet, melynek páriáját küldtük, Kemény Simon uram irta; ugy látjuk ha kit kaphatna, hogy már gyülésben hozatná Aranyas-Medgyesre, két három emberrel akarván magát fejedelemmé választatni, az mint az maga leveléböl bövebben kitetszik. Mi irtunk ezen dolog felöl Ali passának is, az fövezérnek is, megjelentvén azt is, hogy az ellenség levelének páriáját hüséged kezében küldtük, bövebben meg mondhatja értelmét. Mü nem kételkedünk abban, Isten hatalmas császárunk gondviselése által azokat is megszégyeniti, bánjuk csak azt, hüséged maga tudja, ez az ország mely szörnyen elpusztúlt, az mely hadak mellettünk vadnak s az magunk hadai is lehetetlen nekik kárt ne tegyenek, néhány várakban levő németség is szüntelen pusztítja szegényeket, mely miatt lehetetlenség hatalmas császárunk adajának megszerzésére elégségesek lehessenek. Ezt hüséged, hol módját találja, megjelenteni el ne múlassa. Mi az mire Isten segit tisztünkben el igyekezünk járni, s ha az hirek ujjulnak, Ali passát ő nagyságát s az fényes portát is tudósitani el nem múlatjuk. Kegyelmesen int-

Digitized by Google

vén hüségedet, dolgainkban legyen igen szorgalmatos, ha Isten szolgálatját boldogitja, jutalma nem vesz el előttünk. Cui de caetero etc.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XLV.

Prius consideranda a Domino Illustrissimo Commendante et ab aliis Dominis officialibus.

1. Consideret Dominus Commendans, et alii Domini Officiales, Suam Majestatem non intendisse, nec voluisse ullo modo Transylvaniam a dependentia Turcarum abalienare, sed tantum (suppliciter ad Celum Transylvania efflagitante) in pristinum statum, quem abhinc annis aliquot habuit, restituere, agendo apud Turcam bonis modis et interpositionibus, vel etiam secus, idest armis, si fieri possit. Contra haec Dominus Commendans agit cum praesidio, si Claudiopolim quasi pro sua Majestate . . . . . um iam Dominus Johannes Kemény qui se eo induxit, non sit.

2. Sciat Dominus Commendans et alii Domini officiales, Turcam suo solito more, quem nec unquam transgredi solet, granissime jurasse, se usque e Transilvania et obsidione Claudiopolitana non recessurum, donec missis nouis et nouis copijs, vel omnes quot-quot sunt Turcae pereant, vel Claudiopoli praesidium expellant.

Quare heri ab Ali passa acceptae litterae, ut statim se certiorem reddant, quid agatur cum Claudiopoli et praesidio, ut si necesse sit, mittat inmediate copias sufficientissimas. Et simul denuo assecurat Principem, quod quam primum praesidium Germanicum Transylvania excesserit, illico et se suos reuocaturum.

3. Si Dominus Commendans expectat auxilium de super, intelligat cum aliis Dominis Officialibus, Primo. Significantibus hoc nobis fide mediante Christiana. Quod eum Claudiopolim praesidium poneretur, et ad alia loca disponeretur, curauit

Digitized by Google

Princeps Kemenius interrogari Excellentissimum Dominum Campi Marescallum, utrum si id neccesitas ferret, adjuuaret praesidia? respondit: hic considerari oportere vim et multitudinem hostium, et nihil aliud aut promisit aut respondit Principi.

Alterum, quod hic consideret Dominus Commendans et alii Domini Officiales, est illud. Quod cum intellexisset Dominus Campi Marescallus cum Alli Passa, si non plus, esse certissimo triginta sex millia, vel etiam amplius expeditorum militum (cum reuera uti jam nobis constat fuerunt etiam ultra centum millia) respondit: Fatemur nos non esse pares. Et hoc nobis fide mediante Christiana asserentibus credant.

4. His ergo fide Christiana mediante intellectis et consideratis, concedamus veniri auxilium. Sed quale, consideret Dominus Commendans et alii Domini Officiales: si paruum aut mediocre, cum jam certissimo Alli passa posuerit se ad campum ad Temesvar (qui locus est proxime in finibus Transyluaniae) brevissimo tempore possunt adesse triginta, quadraginta millia, vel etiam amplius expeditorum militum, uti biennio abhinc plane hoc tempore optime quoad victualia prouisus cum suis copiis adfuerit, et magno nostro excidio etiam victoriam retulerit.

Hoc modo auxilium mediocre aut parum efficiet, aut quod metuendum est se ipsum perdet. Si vero expectant auxilium copiosum, hoc quo fundamento sperant? Pro una misera Claudiopoli Sua Majestas Turcae bellum indicet, cum alias expressissime declarauerit Sua Majestas, se nolle nec intendere regnum Transylvaniae a Turca praetendere, sed tantum in pristinum statum restituere. Pro una ergo Claudiopoli Turcae tam periculosum bellum indicet, tam longinquam et gravissimis sumptibus constantem expeditionem faciet? Faciet, dato speretur, sed quando, et quomodo? Si praeterito anno, campis ubique tum foeno tum tritico pingvissimis tanta cum difficultate descendit armada, ut ob hoc cum reliquis c(opÿs di)scedere debuerit: Quo modo ergo in tam longa expectatione audent . . . . . n tot innocentes animas, tam certo et extremo periculo exponere in tam immunitissima ciuitate, cum hac, si vires hostium considerent, exigua manu.

Digitized by Google

His itaque sic prius christiana conscientia bene consideratis, proponitur et postulatur:

1. Si honestissimis utrinque conditionibus fieri potest, tradatur ciuitas, et educatur praesidium.

2. Si hic et nunc hoc facere noluerint, praefigant terminum et certum aliquod tempus, ad quod si expectatae auxiliares copiae, quae hostem exterius profligare possint, non venerint: Tunc etiam positis utrinque honestissimis conditionibus, tradent civitatem regnicolis, et si hoc voluerint, se ad id per litteras datas obligent.

3. Si neque hoc, descendant ad eos, et intelligentes se esse Christianos, dimittant ciues et plebem ex ciuitate, ne tot innocentes animae pereant. Et tunc hoc facto ostendant demum suam generositatem et militarem animum, se se hosti opponentes.

4. Si neque hoc: Protestantur coram Deo, Angelis ejus, Hominibus, Coelo et Terra, se esse et fore mundos a sanguine et excidio tum Dominorum praesidiariorum tum Ciuitatensium.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophglacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XLVI.

Consideranda post puncta haec praecedentia.

1. Olipegus Gyulaiensis persona post Passas primaria nunctiat Domino Capitaneo Germanorum, sciat se non esse ejusdem fidei cum illo, et tamen se ex toto corde compati innocentibus; si ergo ipse est Christianus, emittat foras ex civitate innocentes, et tum se opponat, militaremque suum animum ostendat. Nos enim Turcae aut omnes certissime peribimus, aut Claudiopolim expugnabimus.

2. Si quo casu pereat civitas et penes hoc multa alia inconvenentia accidant ex irritatione et provocatione Turcarum, quale judicium sunt habituri coram Deo, Principalibus suis et aliis Christianis, seria mente recogitent.

3. Si ad extremum deducti cogerentur tradere civitatem,

Digitized by Google

nunc cogitent, tunc se non cum christianis, sed cum barbaris contractum inituros, qui promissis raro stare solent, uti plurima exempla etiam recentia contestantur; et licet Principales Turcae aliquid juxta promissa vellent facere, id tamen concitata barbarorum militum colluies nunquam obseruabit; quin imo et suos officiales, si pertinatius furori illorum sese oppcnant, impune interfeciunt. Ideoque loquendo de innocentibus dicebat Olaibegus, nec Supremum Vezerium tali tempore aliquid efficere posse.

4. Recogitent Domini praesidiarii, quod similibus quorundam oppositionibus irratatus Turca jam aliquoties irrumpendo in Transyluaniam, eaque potiore ex parte deuastata eduxerit prope ducenta millia captiuorum. Si sunt veri Christiani ne dent iterum occasionem tam immani depraedationi; intelligentes, uti etiam jam animaduertere possunt, plurimos ex similibus captiuis abjurato Christo fieri Turcas. Respiciant ergo Deum, si non homines, et volentes retinere fidelitatem erga homines, fidelitatem erga Deum, proximum et salutem propriam, qua magis obligat, non ammittant. Quia Dominus usque ad aras, et non ultra.

Más kézzel: Haec sunt melius declaranda, sed tamen etiam tali modo demonstranda, et sub haec interpretanda, ne patiantur malam conuersionem.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

XLVII.

Responsio tantum quam licet a Commendante et omnibus officialibus illis, ad quos pertinet, etiamsi non teneretur, sub explosione tormentorum et aliorum actuum inimicitiae.

1. Super 1. punctum consideraiit bene Commendans ac etiam alii officiales quid concernebat in dicto puncto, et etiam instructiones suas, juramentum praestitum Celsissimo Principi piae memoriae; sed confirmant, et nemo hoc juste potest di-

Digitized by Google

cere, quod Claudiopolis pro Celsissima Majestate teneatur, quia saepe scriptum, saepe dictum, quod tantum ordinantias expecto, et nec titulo nec operibus me plus quam Commendantem praesidii inuenient, et etiam in operibus discretionem satis coram tantos commemorantes et intus et extra qui fuerunt in mea potestate, frangentes juramentum et contumaces perspexerunt, et aduc etiamsi aliqui occasionem vindicandi dent, tamen perspicient ullo modo molestari, nisi in illis plus quam honestis.

2. Potest fieri, quod expellat Turca praesidium, potest fieri, quod non, et dummodo exibit praesidium ordinantiis, erit etiam hoc secundum placitum illorum; et conseruabunt juramentum praestitum, quia in hoc laudo, quod plus constatiae, fortitudinis apud ipsos inueniatur, etiamsi non tam propinqui sicut Transyluani, quam ipsi Transyluani; et quod ad copias nouas et iterum nouas, credo, interim nouiter et nouiter diu noctuque praeparabo me, ut hospites eo melius tractare et inseruire possim, sed in hoc preuideo tantum minam districtus et partis Regni, idest incolarum et maxime Ciuitanensium; quia duo Cesares accomodabunt se, si merentur Transyluani, qui post utramque prottectione corroborati, non solum fuerunt contenti molestare suos bene factores Cesares, sed etiam integrum regnum Poloniae sine aliis ingentibus vexationibus, quod tamen finis coronat opus, et Deus totus justus, et qui in justitia regnorum apparet maxime, jam ponit ipsos sub potestate illorum duorum, ut vel ruinam totalem vel misericordiam expectare debent, quia primo contra Ottomanos, postea contra auxilia ipsa parum parcant, nimis inconsiderate egerunt. Sed etiam si in hoc regnicolae primo a Deo, postea a duobus Cesaris (*igy*) misericordiam impetrabunt, poterit etiam ex parte et altera gentes exteras reuocari, et pacem, quam forsan non merentur, propter supradicta et alia frui.

3. Commendans ponet se in tale positum, quod auxilium poterit expectare adhuc per tres menses, et si requiret necessitas, equi adsunt et panis per plures in fame, si vis in Transylvania non adest, quae possit hoc praesidium ejicere; et possunt reddere gratias Turcis, quod tormenta intacta permanent, ac auxilia supra illorum aproximatines et supra illo-

Digitized by Google

rum fidem credo, et si non sufficit mea et meae instructiones, quod sicut Keméni gentes non tam facile auxilium potuisse expectare, sed sicut jam si injuste et sine causa praesidia molestarentur, non solum auxilia sed causam esse et magni belli, et totius Christianitatis vindictae se astringerent, eo quod tunc temporis se dixit non esse parem Dominus Campi Marschalcus, credo propter pestem et propter infirmitates militum et propter illam bonam regulam generalium campestrium, quod nunquam non fatigat extenuato exercitu priusquam refociletur pugnandum cum exercitu non fatigato et integro, sine magno periculo. Sed ad hoc Deus justus foram dabit sanitatem, melius iter, plures amicos, constantiores Ungaros, et ut Claudiopolitanum praesidium aliquo modo cum Christianis nouis copiis, si necesse erit, consoletur.

4. His ergo intellectis fide mediante Christiana, que mihi gratius erit aduentus Magnifici Alli Bassa, si primus Turca incipere bellum, ut possim ad minimum honorem habere me defendendi coram tam insegne et nominato heroe, nullo tamen vituperante, et etiam plus gloriae erit mihi pugnare cum militibus, quam cum inconstantibus, et cum secundum fortunam vertentibus, et postea cum peditatu rusticali; et si pro una misera Claudiopoli Caesarea Majestas non franget bellum, ergo Ottomanorum Imperator eo minus, qui plures ciuitates habet, et postea pro Transylvanis? quid putatis? vos tam bene in gratia esse? est nimis generosa natio, et habetis exempla, quo modo aborrent infidelitatem. Putatis se pro longa obsidione praeparationes velle facere et pro quibus? pro illis, qui inimici sui fuerunt? A quid loquemini de Christianitate? vultis pro aliquibus, qui jam potius Turcae sunt, quam Christiani (tamen tantum lapidem injicio, cui tangit, ad hoc respondebit) totam Christianitatem irritare, et ipsi ruinam studere? putatis forsan? statim accepta Claudiopoli, ibimus ad campum, una cum aliis, habebimus ullum qui nos retinebit, ibimus, praedabimus, deuorabimus, sicut antea fecerant, comburremus, stuprabimus templa in ipsa Christianitate; non Deus vobis non tanta bona concedet, et potius si misericordiam suam non imploraueritis, melius vos puniet, si non cognouistis iram justam suam. Sed agite? nullus hic cordatus miles

Digitized by Google

captiuus erit. Cadavera habebitis, innocentes exmittam, sed non nocentes, quia plures ex istis, et etiam multi, qui cum illorum et patriae pernicie vocarunt Turcam et alios, et non considerent civitatem quo ad muros, considerent terram, considerent homines, et non facile habebitis ciuitatem totam, nisi ex medio Ciuitatis templo Germanos non expuleritis, et illud erit centrum fortalitii huius.

His itaque Christiana ac honesta conscientia consideratis.

1. Nulla datur conditio reddendi ciuitatem nisi ordinantÿs.

2. Nec Terminum profigere licitum, nec honestum, nisi magis magisque et melius coacti, sed bona et firma et fundamentalis spes, quod non facile poterunt soli. Alias traddam ciuitatem regnicolis potius, sed etiam Turcis, si ordinantias habeam, et litterae non opportent facile obligari, sed semper sub fide Christiana, dabo quod nullo modo Sacra Caesarea Majestas pro se hanc ciuitatem nec voluerit, nec vult, sed tale praesidium exponere, in tali tempore, quod neque rusticis possunt bene jubere, considerent.

3. Libenter populum innocentem dimittam maxime illum etiam si non innocentem, qui victum non habet, ne fama pereat, dum Germanos conantur fama perire, sed ad hoc non facile eueniet, equos manducabimus, quos alebimus usque ad ultimum, et semper usque Civis manducabit, manducabimus, postea adhuc per tres menses ultra seruabo farinam.

4. Si ad hoc postea non aperiant oculos, non justae causae se volunt adjungi; nollem esse profeta; sed Deus totus justus et justissimus usque ad infinitum, certe impunitos, qui causam habebunt, non derelinquet, et effusionem sangvinis vel supra vos vel supra filios vestros vindicabitur vel ulsciscetur.

Cosideranda haec et alia.

1. Cum titulo decente Domino Olicheo Giuliaensi respondeo, inuenisse multam humanitatem in illis, quae mihi indicauit, et agam pro ipso etiam, ut aliqui, qui non se subtentare possunt, nec victum habent, ne fame pereant, ut exeant; alias etiam si centum magna tormenta adessent ante ciuitatem pro talibus innocentibus, qui tamen non sunt ex illis, quos Herodes trucidauit sed potius ex illis, qui Christianitatem cru-

Digitized by Google

cifixerunt, paucis exceptis, et etiam exceptis paruulis et ignorantibus, qui nesciunt quid faciunt, erit tamen locus magnus sub terra, ut tuti sint, maxime dum Claudiopolis pulcherrimas caueas habeat, et postea optime ponit quod Claudiopolim expugnabunt, et etiam optime, quod tempus non praefixit, quia jam possunt esse certi, quod non erit opus etiam magni laboris, sic habebunt ciuitatem honestis modis, et miror, quod tam prudentes homines et preclari heroes relinquunt sine causa, dilacerare regnum hoc, a propriis maxime incolis vel Curtanis, qui plus damna faciunt quam alii in comburendo et alia, sine magno beneficio nec ciuitatis nec alia.

2. Si pereat postea civitas, ego sicut in anterioribus nominaui, sum et volo coram Judicium Diuinum unacum meis esse excusatus et integre, et ipsi recapitent.

3. Non facile cogeremur reddere civitatem, quia adsunt nautae, qui tales naues sciunt per turbines etiam ad portum securitatis ducere, vel ad minimum defendere se ad possibilitatem; et postea erit sicut navis, quae perebit; cadauera habebitis, si Germanos desiderabitis; et quo ad me concedo et veniam do ut crucifigent me, si captiuum me viuum habebunt, et illi boni et cordati sequebuntur me pro aliis non cordatis, quia non homines merebuntur esse, poena preditio; tamen non debent dicere, quod non habeant disciplinam, quia bene agnoscitur, quod incipiunt Dominationes bene disciplinam colere, et aliquas alias nationes etiam in hoc cum multis aliis bonis politicis superare.

4. Deus avertat quod sine causa irritem Turcarum Imperatorem, neque Principales ministri ejus; et quod mala que eueniet, si major exercitus intrabit in Regno, vel alibi, ego ullo modo nec praesidiarii erunt in causa, sed integer excusati, alias postea propter Christianitatem, qui fidem suam ablegant, nec inter nos facile amatur; noster ultimus, qui peccatum hic maximum commisit, et per intercessionem civium et aliorum patibulum euasit, ecce, non meretur intra tales sicut Dominationes sunt, conuersari. Et seruus usque ad aras, et plus ultra Dei.

Rogando ut haec puncta cam aliis etiam consideret, et malae latinitati parcet.

Eredetije az erdélyi Muz. (*Grammatophylacium Transyl. XIII. kötet.*)

Digitized by Google

XLVIII.

Én tekintetes nagyságos Kucsugh Mehemet passa, hatalmas győzhetetlen Török császár igaz hive, és ő hatalmasságának jenei vég várának és ahoz tartozó sáncsoghságoknak, mostan peniglen Erdélynek hatalmas császárunk őstől maradott országának oltalmazására ide küldött minden fényes hadának főigazgató gondviselője.

Adom tudtotokra tünéktek Déva várában levő nagyságos uri főnemes és több közönséges rendek: hogy mivel az hatalmas győzhetetlen császárunk kedves jó akaratjából, az méltóságos Apaffi Mihály ez ő hatalmassága őstől maradott országának Erdélynek fejedelmévé tétetett, az ki fejedelmi székkel, bottal, zászlóval, karddal megajándékoztatott s megerősittetett; kinek oltalmazására az méltóságos Ali passa ő nagysága, bizonyos számú hadakot hagyván: im mostan ujabban engemet küldött hatalmas győzhetetlen császárunk fényes hadának seregeivel az Erdélyben koborló s pusztító Kemény János s vele levőknek megbüntetésekre, az mint hogy az elmúlt napokban Isten őket megszégyenitette és megbüntette pártolkodásoknak és az fényes portához való engedetlenségeknek érdemlett jutalmokat is elvötték; mert hatalmas győzhetetlen császárunk fényes hadának fegyverek élére hányattak. — Az méltóságos fejedelem Apaffi Mihály tü érettetek én előttem törekedett, hogy ha immár mostan fejet hajtotok, és jó utra tértek, ne báncsalak. Azért mindenek alsó, felső rendek kicsintől fogva nagyig minden személy válogatás nélkül jó reménységgel legyetek, kik ott Déva várában vattok, hogy ha mindjárt az méltóságos fejedelemnek Apaffi Mihálynak, az várat megadjátok, és neki fejet hajtotok s hatalmas császárunk fényes köntöséhez ragaszkodtok, eddig való cselekedetekért senkinek személyében vagy jovaiban sem töllem sem hatalmas császár vitézitől, semmi bántódások és kárositások nem lészen; esküszöm az egy élő Istenre, az ki az mennyet földet teremtette, és hatalmas császár áldott fejére, hogy ennek az esküvésemnek meghallója és megtartója lészek és kötelezem is arra magamot; melyről adtam és kül-

Digitized by Google

tem néktek ezt az én igaz hitem szerént iratott és kezem irásom s magam pecsétemmel megerősitett erős hit levelemet: de ha mégis tovább eddig való vakmerőségtekben megmaradtok és Erdély országának három nemzetből álló minden rendeitől választatott és győzhetetlen császárunktól is megerősittetett fejedelem Apaffi Mihály ellen ingadoztok, hatalmas győzhetetlen császárunk fényes hadait reájatok forditom és mind nagyokat kicsideket fegyvernek élére hányatok, elraboltam, tüzzel vassal rajtok lészek és minden jovaitokat elpusztittatom. Isten hozzon titeket jó utra. Iratott Segesváratt 17. napján Boldog Asszony havának 1662. esztendőben.

XLIX.

Monsieur.

J' ay receux la Vostre du 17 mays le 10 du ce moys. Je suis tres maux que mes lettres ce perdent Msg. Apaffi at faict un si bonne disposition que ce paysans attrape quasi tous nous lettres mais peu a peu yl sont payes. J' auons tues plus de cent et avons prisonie a Carme et six et a autre Creuo plus de cinquant. Interim mon siege et leves les turques et Apaffi aynt veux de ne pouuoir gagnes quelque schose icy parauant Apaffi at tentes par tout moyns, par lettres bonne parrol, par argent par mariage me offerant, an dernie par force n' aynt auec l on oux l' autre sceux obtenir quelque schose sont en alles a minuiet avec bonne perd et moi de doux oux quinze homme braue gens ont prise auec le canon le chemin de Clausenbourgh oux yls sont desia proche de six semains et gagne moins que icy la quantite du monde et la dedans encor que la place n' et fort yl at bien de gens qui traival nous auons la victoir en main. Je ne sec a quoy on songe que on nous secour passe on veut auoir la paix de ceux qui le desiroi bien de nous. Je crayn que nous serons trompes Sa Maieste at bonn morcaux en main. Je craynt font qu'yl asscapperat. Il et vray qu on ne peut auoir si tost l'argent, mais qui auroit gens fidel et bon menagers yl en auroit des

Digitized by Google

beufe et chevoux, mes horridel auons cesses, vn jour le turques mes les repernont l' autre jour je le reprend, tout jour jl les paye schers jusque a present, je ne pretende rien a la cour si non me recommend tout, J' esper que aures entendu que J' ay battu deux drapeux lequelle J' ay icy trente oux quartre tues, blesse vint, vn cornet et quelque prisonie mes gens sont dehors Dieu les guarde yl porsuiue de Chur. J ay ausi enuoyes pour fairs a l'arme deuant Clausenbourg, yl at alles l' Evesque de Waizen comme person priuat a Apaffi, yl avoit demandes de moy vn armistitium, mais ny moy ny Clausenbourg auons donnés telle commadement, J' ay donnes ausi au chasstaux de Betelchem Voyant que Apaffi nous ne veut donners a viuer entre temps et la liberte de campangé. J' attende aujourduy l' Esveque et Je vera si negotiation nous pouuons donner la paix oux nous allons demanders. J' escrj a S. E. Montécuqueli, il escrivera avec l' Euesque au prince et a S. E. le Conte Dors . . . . . Je vous me recommanders. Je soubhaitere vn demy douxaini de Wasche et au temps de beufe et deux beau beufel que Je ay de chevaux bonn jusque a present Je ne peu auoir et son cher. Jey recommande moy a tous en general et escrives au payes Je suis tres mal en valet, autrement mes affaires jront encor bien Je ay bien de promesse du Marschal. Dieu scait ce que ariverat et suis tout jour

Monsieur Vost tres affectione seruiteur

C. V. Rumbries m. p.

P. S. J' ay donnes plus de trois cent florin du mien pour messagers jcy jl n' a rien si non vn chasteaus vuide a boix et a mange. Somosviuar en Trans. le 15. Juin 1662. a Monsieur Visoqui Je suis son tres obbeissent avec l' Evesque Je escriera.

Külczim : A Monsieur Monsieur Linch Gentil homme seruant a Monsieur le conte de Hardeck recommandes a la secretaire du S. A. le prince de Locouise

Vienne.

(L. S.)

Digitized by Google

L.

Az méltóságos erdélyi fejedelem nekem kegyelmes uram. Isten minden dolgait nagyságodnak boldogúl szerencséltesse, mint kegyelmes uramnak alázatosan kévánom.

Kegyelmes uram nagyságod méltóságos parancsolatját megértvén, kaimekam ő nagysága és többek előtt a szerint, végben is vittem, mivel eddég egynehányszor tudakozták, mi lehet az oka, hogy az adó nem jü, atta is volt az Isten ő szent felsége, valami áras emberek találtak volt ide jüni, kiktől megtudtam az országban levő tribulatiót, másad nap mindjárást felmenvén, az portát informáltam a szerént, annak utánna nagyobb híre is lett, hogy az németek becsaptak, hogy pedéglen nagyságod is a szerint autorálta az én informatiomat, immár mindenekrül hitelt attak, hogy az ellensíg becsapott volt, és az én mentegetésem nyilván volt, csak immár ezután ne kisleltetné nagyságod az adónak bejövetelit; mert ha mégis kísik, nagyságtoknak esik nehezebben, mivel az császár nem sokáig akar itt kísni, jobb volna ha az adó itt érhetné; az adónak leszállitása pedég az kaimekámtúl a fü vezérre igazittatunk, mindazonáltal az elmult napokon más alkalmatosság is volt az törekedésben, melyet Boros uramtúl nagyságodnak alázatosan megizentem, ugyan ő kegyelmitül eszerint informaltattam, hogy az adónak elé szállitását nem is kell solicitalni, mert nagyságod hopmester uram követsíge által más alkalmatossággal vitte vígben, itt nem is kell ágálni, most pedéglen hogy újobban hozzá kezdjek, holott az adó is elkésett, nagyobb nehézsíget ingerelhetnék; hanem Isten fü követ uramat behozván, ő kegyelmével együtt instáljunk, kit Isten ő felsége engedje hogy végben vihessünk. Az itt való hírekrül pedig örömest nagyságodat tudósítnám, de nem akarván nagyságodat sok irásommal terhelni, nagyságod jámbor hivétül, Gonda Sándor uramtúl meg izentem; nagyságod voltaképen mindeneket megérthet. Ezekután Isten nagyságod dolgait vezérelje és boldogúl szerencséltesse. Költ Drinápolyban 19. Septembris Anno 1662. Nagyságod méltatlan alázatos szolgája még él Jeney Bránkovics György m. p.

Digitized by Google

P. S. Az kaimekam ő nagysága levelit meg fordittatván, párját nagyságodnak meg küldöttem kegyelmes uram, az nagyságod és az ország rendelésibül lévő zálag uram oly alkalmatossággal induljon, hogy az császár után mehessen, mert nyughatatlansága miatt itt nem fog sokáig lenni.

Kívül: Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi Celmentissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LI.

Réz effendinek anno 1662. die 22. Novembris.

Tekintetes nagyságos réz effendinek jó akaró úr barátunk. Isten nagyságodnak napjait sok ezerekké tegye, szerencséjét nevelje.

Ennek az mű reánk bízattatott hatalmas császárunk elpusztúlt országának sok rendbeli nyomorúsági felöl szüntelen kell hatalmas császárunk fényes portáját emberünk által meg találnunk, mostan is minemű akadályok legyenek ez levelünk megadó hívünktől nagyságod megértheti. Minek okáért nagyságodat mint kedves úr barátunkat igen bizodalmasan kérjük, méltóztassék hatalmas császárunk előtt dolgainkban törekedni, bizonyosan hiszszük az nagyságodnak hasznos törekedése által, hogy ő hatalmasságától jó válaszunk adatik, melyet nagyságod cselekedvén, hálátlanok érette lenni mi sem igyekezünk, illendőképen kedveskedni el sem múlatjuk. Ez levelünk megadó hivünktől szóval is izentünk nagyságodnak, kérjük szavainak adjon hitelt. Tartsa meg Isten nagyságodat jó egészségben.

Ilyent írni kell egyet az réznek, másodikat az csauz pasának, harmadikat az jancsár agának, negyediket Szuliman agának, ötödiket az fővezér kihajának, de az fővezér kihajának szóló levél legyen ilyen variatióval, hogy törekedjék az fő vezér előtt az dologban.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő minutáról.)

Digitized by Google

LII.

Kegyelmes uram!

Az kihaja bégnek szóló nagyságod méltóságos levelét felvivén, becsülettel fogada, s tolmácsoltatá, nagyságod irását látván most tökéletesen elhitte az Ibrahim pasa embereinek megölettetéseket, mivel eddig mind maga nagyságod s mind irási igaznak találtatának, ez után már abban nem búsúl, melyről ő maga is választ irt nagyságodnak, de occuralván az szegény hazára nézendő oly dolgok, az postát el kelle bocsátani, hogy az gyülésre érkezhessék ki, elvihetvén más alkalmatossággal is azt az levelét. Azért kegyelmes uram az dolog ilyen: kivánjon nagyságod kegyelmes uram az hunyadvármegyeiek instantiájokra, az alá s feljáró török vitézek ellen bujurdit, mivel nagyságtokéval nem sokat gondolnak, azt ők gondolták Bánffi Hunyad tartománya felől és annak alkalmatosságával ezekre fokada ki az kihaja, parancsolván is nagyságodnak csak magának irjam meg: Kraszna, Közép- és Belső-Szolnok Doboka és Hunyadvármegyék tartományai egész Gyaluig azokban levő szegénység (mivel Kolos vármegyének csak nem akarják tartani azt az Bánffi Hunyad vidékét, én akár mit mondjak) hatalmas császár fényes táborának Erdélyben létele alatt, mikor meg Erdély ellenség volt, szabad jó akaratjok szerint hódolván be Váradhoz, hatalmas császár irodeákja Piri pasa beirta őköt, teffterben csinyálta, kit hatalmas császárnak maga bevitt s hatalmas császár is azt helyben hagyta, abban semmit ki nem hagyott sem hozzá nem tött, mely szolgálatjáért kanisai beglerbégséget is adott; igy lévén, mi az oka, hogy az fejedelem azokban az tartományokban, ispánokot, szolgabirákat tétetett, katonákot, erdélyi németeket is tart Almás várában, kik az szegény embereket sütik, nyársolják, birságolják, az adót beszolgáltatni nem engedik, magyarországi katonák módjára alá s feljárnak, csatáznak, mely katonák közül bizonyságúl egy ide is küldetett az váradiaktól? Mint vagyon ez? Harczolni akar-e ujolag Erdély hatalmas császárral, egynehány erdélyi fejedelem már azt megprobálta, némelyik köztülök magok fejekkel, némely

Digitized by Google

fiával, kincse s országának elvesztésekkel fizettek meg, fegyverrel azokat az tartományokat ellenünk soha meg nem oltalmazzák. Nem ez annak az útja, hanem úgy értem tőled ország gyülése leszen nemsokára, az mint mi halljuk az adó is kész. Azért az adót mentől hamarébb siettesse az fejedelem ő nagysága beküldeni, s az adó mellett könyörögjenek igen alázatoson, megirván hatalmas császárnak mennyi sok ország tartomány foglaltatott el Erdélytől, mint megromlott pusztúlt az ország, mennyi szegénység vágatott le s vitetett el rabságra, az ki megmaradott is, marhája nincsen, éhelhaló, azonban az adó megfizethetetlen, azért ő hatalmassága szánja meg az országot, mutassa kegyelmességét, ne engedje elszakadni Erdélytől azokat az tartományokat, hogy igy az adónak is tehessek szerét s épülhessenek ő hatalmassága szárnyai alatt etc. etc.

Hatalmas császár kegyelmes császár lévén, ha két vármegyét, ha hármat, ha többet is visszaenged, mi rajta nem kapdosunk, jó szívvel visszabocsátjuk, de fegyverrel nem lehet, most ugymond Szilasival, mert igy nevezé, egynehány katonát lévágtanak, ha többet küldenek oda azokat is levágják, melyből semmi jó dolog nem jő ki. Végén is velem való beszélgetésinek ezt tolmácsoltatá : dupláson is az a summája beszédemnek, ha azoknak az tartományoknak vármegyéknek, egynek kettőnek, többnek visszaengedéseket akarják, alázatos könyörgéssel ne másképen legyen. Ezeket kegyelmes uram az mint énnekem magánosan tolmácsoltatta, csak szóról szóra igyekeztem nagyságodnak méltóságos levelében leirni nem csinyálván ebből semmi discursust. (Noha az én csökély elmém, ebben hogy igy magok oktatnak tanitnak, jót is reménl.)

Ne késsék nagyságod kegyelmes uram bölcs tanácsival communicalni, s arról tanácskozván (de az ott benn levő törököktől igen titkon) az mit nagyságtok jobbat feltálal, mentől hamarébb el is követni.

Az hunyadvármegyeiek dolga felől azt mondá kegyelmes uram, különben meg nem orvosolhatni, hanem keményen megparancsolják Kucsuk Mehemed pasának alatta valóinak hirdesse meg, alá s feljárván, az szegénységet ne sar-

Digitized by Google

czoltassák, verjék, mert meghalnak érette ha panasz jő. Azt is kérdé kegyelmes uram, ha járnak-e most ki az török vitézek, s mondám, hogy az rettenetes tereh, nyomorúság penig vitézeknek kinn járások, quarterozasok, szegénység öletése, sarczoltatása most is semmiben nem szünt, s azt felelé kegyelmes uram. Jőjön csak más pasa, meghallod megszünnek mindazoktól, oly levelek mentenek Mehemed pasára. Most itt kegyelmes uram egyéb dolgok nincsenek, melyeket nagyságodnak értésére kellene adnom. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben.

Datum ex Tömösvár die 13. Februarii. Anno 1663.

Nagyságod szegény szolgája

Baló László.

Külczim : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának, nekem kegyelmes uamnak adassék.

Küljegyzés : Segesvárra hozták 17. Februarii anno 1663.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

LIII.

Mi az hatalmas és győzhetetlen császárunk tengeren túl némely rész hadainak és tengeren innen levő minden fényes és erős hadainak gondviselő ura és parancsolója, igazgató fü szerdára, méltóságos, tekéntetes és nagyságos vitézlő vezér Ali pasha!

(Tugra és pecséthely.)

Tekéntetes és nagyságos fejedelem nekünk mindenkoron kedves úr jóakarónk, minden mi hozzánk illendő hitelességes jóakaratunk ajánlása után és vezéri kegyelmességünknek megmutatása után, Isten nagyságodat sok esztendeig szerencséltesse, méltóságát nevelje. Nagyságos kedves jóakarónk, akaránk nagyságodnak értésire adni, lippai sancsakságban kápolnai tartományban Satol nevü faluhoz tartozó belső-Nezova nevü falunak török földesura Ibrahim gyüve előnkben alázatos suplicatiojával, jelenti feljül megirt Nezova nevü falujában lakozó jobbágyinak az iliai (ilyei) kapitány felire (fejére) parancsolja hogy ne hodúljanak, ugy lévén azon jó-

Digitized by Google

ságnak földesura Ibrahim, kinek kezében bizonyos, hatalmas császárunk levelei vadnak, melyre képest hatalmas császárunk fényes igaz lajstromát felnittattuk, fel is kerestettük, az melyeket fel is találtunk, hogy sok számú esztendőktül fogvást benn vadnak irva hatalmas császárunk lajtstromában ennyi sok időtül fogvást pedig ennek előtte levő földes török urainak hódoltanak; az iliai kapitán mostan micsoda okokbúl és kicsoda tanácsábúl cselekeszi hogy ne hodoljanak hatalmas császárunknak, nem tudhatjuk, holott nagy vakmerőség. Ez okáért nagyságos jóakarónk, ez böcsületes levelünket nagyságodhoz küldöttük, ez dolognak vegye eleit, keményen és erősen parancsolja meg az iliai kapitánynak nagyságod, hogy az ilyen mod nélkül való dolgok nélkül ellegynek; az hatalmas és győzhetetlen császárunk fényes lajtstromában levő falukat ne háborgassa, az hoduló jobbágyoknak is hitván tanácsokat ne adjék, mert netalán eféle mod nélkül cselekedéseknek az végét megbántodnák, meggátolódnak, semmi jó nem gyün ki belüle. Éltesse Isten nagyságodat sok esztendeig kedves jó egészségben. Költ Tömösvárban böjtelő havának 20-dik napján Anno 1663.

Nagyságodnak jóakarója
Idem ut supra.

(Segesvár városában, a 2 Baiergässer Nachbarschaft birtokában levő eredetiről.)

LIV.

Az vezér Ali passa ő nagysága és kihája általam szóval való izeneti ezek.

1-ször. Hogy ő nagysága az havasalföldi levelet beküldötte azzal ő nagysága az fényes portához való igaz hivségének felelt meg s hitelt is nagyot szerzett, ez után is az olyanokra legyen szorgalmatos vigyázása és tudositani az kiket illik el ne múlassza de ez is titokban legyen.

2-szor. Értette ő nagyságának Brassó felé való szándékát, melyet nem javal, mivel az mely órában Isten akaratjából hatalmas császár kegyelmessége által fejedelemmé tétetett,

Digitized by Google

az nap Brassó ő nagyságáé volt, hanem török és olá s maga ő nagysága igaz hadai talám lesznek hatezern, Kolozsvárban, Szamos-Ujvárban és Bettlemben lévén az ellenség, azokkal ő nagysága nyomuljon arra felé, talám vagy szép szerint, vagy per vim, azok is ő nagysága birodalma alá jutnak.

3-szor. Ő nagysága eddég való irásiban sok jó volt, de rosz is igen sok, tudják mindazáltal ifjú elme lévén ő nagysága, nem mind maga elméjétöl cselekedte, mert hogy az török hadaknak kihozása felől írt ő nagysága, arra gonosz akarói vették, holott az országnak egy részibeu ellenség az országbeli emberek nagy és közép rendek sem egyesek. Azért valaki arra tanácslotta ő nagyságát, azok mind ő nagyságának veszedelmire igyekeznek. És noha magok ő nagyságok bizony szánják az országot, de ugy ítilik mind az ő nagysága s mind az ország részirol jobbnak, jobb egykét holnapig az országnak szenvedni s ő nagyságának is búsúlni, mint sem végképen ujabb támadás miatt elveszni, vagy lecsendesedvén az dolog, nyugodni; ő nagyságának s az országnak javallják pedig ő nagyságok ezt is: ámbár ő nagyságok is az Németország kivánságára az derék török hadat kihivják is, ha az ország meghódolńa mind is, még is ő nagysága kevés török hadat kivánjon maradni maga mellett sőt moldvai és havasali hadakat két esztendeig is mindenkor tartson mellette, mert ki tudja kinek mi van szivében, példa ő nagyságának Barcsai fejedelem, kit is csak azért nem akartak uralni, hogy porta tette fejedelem, igy ő nagyságát is úgy gondolkodjék, nem az igaz hivség, hanem az kételenség uraltatja némelyekkel. Melyhez képest, vigyázzon ő nagysága, szeme, füle legyen, mert annak is mind az egész ország megesküdt volt, de nem levén had mellette, mit cselekedtek rajta jelen való példa.

4-szer. Fogaras Erdélynek egyik erős bástyája, hol volt esze, elméje az fejedelemnek, fejedelmem asszonynak és Kassai uramnak, hogy oly urnak akarják adni az főkapitányságot, ki is az országnak szoros ügyében maga várában vonta magát s távol nézte, nincsen-e fia és felesége, miért hogy feleségét, fiát oda nem helyhezteti s maga szive szerént való embert nem rendel oda ő nagyságok mellé, két vagy harmadfél

Digitized by Google

száz válogatott praesiduimmal, — vagy ha annak nem tetszik, az bátyját Isten megszabaditja s tartsa annak és generalisnak azt javallják.

5-ször. Dévát, Görgényt is ő nagysága muniálja és mindenikben igaz meghitt híveit helyheztesse kapitánynak s praesidaimokat is igazakat tartson.

6-szor. Kemény Simon kint lévén, szorgalmatosan jártassa kémjeit ő nagysága, mit akar, mi szándéka Rákóczi Ferencznek is, ő nagysága tudositsa az vezért.

7-szer. Az mely Magyarországi urak Erdélyben várat, kastélyt birnak, azokkal tartson jó correspondontiát ő nagysága értekezzék az német szándékáról, igyekezetiről, s arról is tudósitást várnak.

8-szor. Zólyomi uram akármi tiszt legyen, ő nagysága maga mellett tartsa.

9-szer. Igen meglássa ő nagysága kinek hiszen, mindeneknek jó szót adjon, de két három embere alig legyen, kinek szive titkát kijelentse.

10-szer. Ételire, italára gondot viselő szolgákat ő nagysága, meghitt embereit tartsa s azokra szorgalmatos vigyázás, gondviselés legyen.

11-szer. Akarki hija ő nagyságát vendégségbe, ne menjen, adott Isten ő nagyságának mivel éljen, s éljen magáéból.

12-szer. Asszonyunk ő nagysága tanácsát meg ne vesse.

13-szor. Ő nagyságának bot, zászló s adnáme adatván, ne ő nagyságát az ország, hanem ő nagysága birja az országot, keménységgel szokták az országokat birni. Mert ő nagyságának mindeneket most s ez előtt értésire adván, tudományt tesznek, ha nem fogadja ő nagysága, tudja.

14-szer. Ő nagyságok által állattatván Isten akaratjából s hatalmas császár kegyelmességéből az fejedelemségben, semmit sem kivánnak, sem kincset, sem egyebet hanem mindeneket azért adnak ő nagyságának értésire s kivánják csak azt, maradhasson meg, hatalmas császártól adatott székiben és méltóságában, hogy az ő nagysága fejedelemségiben az ország jó karban állittatván, az szegény ország ő nagyságáért Istent imádhassa s ő nékiek is jó hírek nevek fennmaradjon, mig Erdély fennmarad.

Digitized by Google

15-ször. Az bor italnak ő nagysága hagyjon békét, ha Isten lecsendesiti, az vig lakás meglehet és az nyugodalom.

Ezeket lelkemre kötötték, nagyságotoknak értésire adjam, melyet én nagyságotokhoz tartozó kötelességem szerint le is írtam.

Kelet 1663. Márczius eleje.

(Eredeti minuta Mike Sándor ur gyüjteményéből. Az egész Baló László irása.)

LV.

Illustrissime Domine, Domine, mihi obseruandissime!

Nuper quoque scripseram illustrissimae Dominationi suae, de adventu Valachorum et Tartarorum. Princeps Valachiae jam aliquot diebus moratur circa Fogaras quem etiam invisi duabus vicibus, et ille mihi ipse ut christianum dicebat, multa fideliter retulit. Tartari iam peruenerunt ad Brasso, cras id est 24. Julii ad nos venturi, cum Tartaris, qui (ut princeps mihi retulit) non sunt ultra decem millia, est filius Chami. Princeps uero Moldauiae, qui est cum ipsis tria tantum millia numerát Valachorum. Tartaris praeterea spontanei ac nemine jubente adjunxerunt se quingenti supra mille kozaci, qui sequuntur tartaros, et ideo necdum constat procerto kocakos aduenisse cum tartaris. Princeps Valachiae quattuor tantum habet millia Valachorum. Hic idem Valachiae princeps intimauit mihi se ante triduum a vezirio accepisse mandatum, in quo praecipit, ut quamprimum fieri potest, vezerium ipsum assequantur nulla interposita mora. Iter vero habebunt per vestras partes et per Keresvaradinum uersus properabunt. Inde versus Giulam vel versus pontem Szonok iter continuaturi. Ad hos profligandos iudicio eiusdem Valachiae principis, sex tantum millia Germanorum desiderarentur, cum quibus si mature confligerent cederentque non exiguus profecto terror vezerio incuteretur. Scribendum itaque est ad illustrissimum dominum Stroczi ut si vires habet tantas, inuigilet his, per praedictas vias, conflictumque maturet, donec se vezerio adiungant, quaquumque tandem parte aggredi illos poterit. Ex ore eiusdem christianis-

Digitized by Google

simi principis Valachiae habeo se paratum mori, modo christianitas et sua caesarea Maiestas triumphet. Inter reliqua, hoc quoque narrat praedictus Princeps, quod vezerius (a confiniensibus turcis, cum esset informatus caesarem nullum habere militem, sed primo conscribere) statim Budam properaverit; ubi eum ex captis nescio quo in loco quattuor Germanis intellexisset, paratam esse Germanorum armadam, quae vezerium expestaret, ideo misit per postam vezerius ad Tartaros ut properent. Videntur, ut audio, omnes consternati tam Tartari, quam Valachi, et timidis progredi animis. Haec de Tartaris Valachisque.

Audivi : his diebus rumorem mirabilem cui non adhibeo fidem, prius volens suae illustrissimae Dominationi significare quod iste foedifragus . . . . . scripserit vestrae illustrissimae Dominationi litteras assecuratorias, et etiam sua illustrissima Dominatio simili modo illi, qui vezerio, et Kucsug basa est maior turca, et quod cum illo omnia communicet. Quae si ita sunt, credat se summopere deceptum; non novit cum certe et ipse, et alii non aliam obcausam scribunt, quam ut se et*) . . . . . ei possint promouere. Fide itaque sed cui, vide. Credat litteras huius et attestationes esse expiscatorias, ut illinc aliquid scribere possit suo collegae turcisque referre; licet nec Turcae illi multum iam fidant, et nos similibus fidamus nostraque negotia aperiamus?

His me commendo

Datum in Fogaras 23. Julii 1663.

Finitis his litteris aduenit famulus dominorum Bethlen qui fuit inter Tartaros et Moldauos dicitque utrosque tantum octo millia esse; qui si advenerint, maiori cum certitudine numerum illorum significabo.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.).

*) Az eredetiben is üres hely.

Digitized by Google

LVI.

Paria litterarum ex castris ad Parkany 2. Augusti datarum.

Generalis Campi Marschalcus Comes de Soücches nudius tertius cum sua Armada Parkanium usque veniens locum perlustrauit et illi bene prouisum satisque munitum eum adinuenit. Noctu Batterias formauit, tormenta quinque ijs inponendo, heri a sexta matutina usque in seram noctem continuis tormentorum explosionibus locum infestauit, et Colonellum Maxfeld cum suo Regimine praeter mille alios exquisitos pedites continuo operari et insultus facere iussit, qui tales habuere progressus, ut licet obsessi ad mille et quingenti excursiones fecerint, nihilominus strenue repulsi et tandem per frequentes tota nocte explosiones et igneorum globorum immissiones, cumque aduerterent Generalem insultum se sustinere non posse, eo angustiarum reducti sunt, ut elapsa noctis hora decima, sine strepitu, navigiis Strigonium se contulerint, oppido et munimentis relictis, et quantum supererat, incineratis. Eo facto Brandenburgici Dragonesij pontes inuaserunt et accenderunt, ita ut minima pars eorum remanserit. Ex nostris centum occubuere et totidem uulnerati.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. XIII. kötet.*)

LVII.

Mi az hatalmas és győzhetetlen török császár Várad végvárának és ahoz való végházainak s abban lévő hadainak főgondja viselője, az tekéntetes és nagyságos Kucsuk Mehemed passa.

(Tugra.)

Tekintetes és nagyságos Apafi Mihál Erdélyországának fejedelme, nekem szomszéd jóakarjóm köszönetem ajánlom, adjon Isten minden jót. Az követtel Szilvási Bálint urammal egy szolgámat, örmént kültjem bé kegyelmedhez, mi^vel haczi

Digitized by Google

bajrámot megyen, házához bocsátjotjam, azért az mennyi kő-még hátrja maradott, az énj tekintetemért; felette kérem kegyelmedet kolozsi aknáról szállíttassa az portusra egy nappal előbb; azon kül is egy kérésem vagyon kegyelmednél, az dolog njem nagy, mindazáltal ha kegyelmed megcselekszi, énj élőtjem nagynak látszik, kedvességet teszen kegyelmed, Kolosvárra egy Alli csauzom szökött volt, ha otjan vagyon, az én igaz török hitjemre hatalmas császár ádott fejire fogadom, hazuttat is éretje njem mondom, csak hogy felesége gyermeke vagyon, azok könörögnek; azért ezt az kérésemet kegyelmed meg ne vesse, én is az mi hozzám éllik, jó szívvel kedveskedem. Ezek utján Isten kegyelmeddel. In Várad die 26. Februari Anno 1664.

Idem qui supra.

Kivül: Az tekéntetes és nagyságos Apafi Mihálnak Erdélyországának fejedelmének, Székeleknek ispánának, Magyarországnak és részeinek urának az tekéntetes és nagyságos kérálnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XIX. köt.*)

LVIII.

Mostan Kolozsvárban lévő németek commendansa.

Az nagyságos generalisnak és jenei fő pasának ajánlom szolgálatomat; és tudja s nyilván is legyen nála, én mindenkor egyenes lábbal járván, bő szóval és példabeszéddel csak az mik szükségesek voltak, éltem; az béadott punctumok, mivel sok írással voltak azért bő választ is kivántak. Tartozom azért az igazságot és az én uramnak ügyét megmutatni, mind pedig oltalmazni, nehogy valamely háborúságban gyönyörködő emberektől (értvén csak az vétkeseket rajta) az én uramnak csendes elméje és igaz ügye szenvedjen.

Ujabban is irhatom azért ez város római császár ő felsége számára nem tartatik, kész is vagyok tisztességes uton módon kimenni mostani időben, mindazáltal semmiképen nem, hanem ha ordinantia küldettetik. Azért ha ezen tisztességes módnál tisztességesebbet találhatnak és mutatnak, öröme-

Digitized by Google

megértem. Az szegény emberek dolgát az mi illeti, saját házokat neheztelik elhagyni, noha tegnap reggel közönséges kiáltás által erre mindeneket intettem. Erőszakkal, hogy reá kénszerítsem őket, sem hozzám nem illik sem keresztény dolog volna. Ha osztán kegyelmetek keményebben megszállja az várost, mi is ahoz képest serényebben oltalmazzuk. Tromfot tromffal ütnek. Az mely vitézséget kegyelmetek az crősségnek vivásában és megvételében mutat, azont az németek is annak oltalmazásában érdemlenek. Azonban itt derék dolog készittetik, kiből a győzedelmesnek dicséreti következik. Isten velünk. Költ Kolosváratt 7. napján pünkösd havának. 1662.

Az Istenért az igazságért az uramért.

Ha szükség leszen többet is, nem is haszontalanúl

David Reytani.

(Egykorú másolatból.)

LIX.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Litteras Vestrae Celsitudinis quaerimoniales ratione quod incolis Zekelhydiensibus aliqua pecora abacti, ipsique male tractati essent, ante 10 vel 12 quidem circiter dies accepi, ideo vero hactenus respondere non potui, quia Zekelhydiensis Capitaneus Martinus Boduay suis litteris inter alia inseruit Georgium Köckenyesdi inter alia dixisse illud, quod factum meo jussu ac nutu factum fuisse, ego autem hac de re ne hilum quidem sciens potui non nisi pridie cum illo loqui. Qui mihi pro primo responsionis loco dixit se illud nunquam cogitasse, minime autem dixisse, quod vero fecisset propterea factum, quia memoratus Bolduay 9 vel decem suorum Huzaronum aliquot Varadinum transmississet, nec se adhuc ullo modo scire posse, quorsum vel ubinam caeteri devenerint.

Secundo ipsum Turcas de Christianorum adventu tormentorum explosionibus non solum commonefecisse, verum etiam eos in arce sub sua protectione recepisse, unde nihil nisi hostilitatem dejudicare et perspicere potuisset; me quod attinet, sicuti antea memoravi, nec minimum hac de re mihi

Digitized by Google

notum nec ullus Germanorum cum ipsis fuit; si enim similia tentandi mihi animus fuisset, nunquam commodius quam cum nuper mei Vice Colonelli pluribus 1500 Equestrium prope Zekelhydam subsistebat, nec gallinam quidem arripere permiserat, hoc fiere potuisset.

Quod autem dictus Martinus Boduay malitiosus et non talis homo sit, sicuti Magn. C. Dominus Telki mihi initio ipsum depinxerat, non solum luculenter in jam memoratis verum etiam eo talis constat: Quod Reverendum Patrem, cuj Sua Celsitudo juxta relationem Domini Telki mihi factam salvum conductum miserat, nec meum chirurgum, de quo Vestra Celsitudo ut quocumque placeret ipsi, abeundi potestas data esset, demandaverat, ambo, Rev. Patrem scilicet bona custodia, Chirurgum vero meum captivitate detineat. Cum vero ad genuinum et naturalem suum Dominum redire cupientes, insuper etiam ecclesiasticos, taliter retinere nullo modo sit Christianum, ego quoque Vestram Celsitudinem nullam notitiam hac de re habere certus sum, sed dictum Boduay omni naturali sua et innata malitia ductum efficere; propterea eandem Vestram Celsitudinem officiose requisitam velim, ut antefatum Reverendum Patrem, sicuti etiam Chirurgum, ulterius nullo modo detineat, verum illos per certos Huzarones aut si melius et tutius per fideles rusticos Carolinum usque secure tradat ac mittat, serio demandare velit, si praeter spem horum duorum libertas diutius ipsis denegaretur, ulteriusque detineretur, in deque aliquid contrarij eveniret, nullo alio nisi saepius notato Martino Buduany imputandum foret; e contrario autem Vestram Celsitudinem assecuro, quod si exigente hoc etiam aequitate dimittantur, nec in districtu Zekelhydiensi nec alijs subditis Vestrae Celsitudinis a Germanis nec minimam incommoditatem patientur. Sicuti itaque Vestra Celsitudo titulum ac nomen justi ac Christiani Principis prae se ferat, ita de delatoria grata acceptabilique resolutione minus dubito, manens interea Zattmahrini 21. Maji. 1664.

Vestrae Celsitudinis ad obsequia paratissimus servus
Wolf Hederich Cob
Baro de Neuding m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylv. I. köt.)*

Digitized by Google

LX.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliarius, Aulae-Bellicus Camerarius, Generalis vigiliarum Praefectus, Colonellus unius Regiminis pedestrium Arcis et Praesidij Zattmahr caeterorumque in Superiori Hungaria et Transylvania existentium Praesidiorum Caesareorum Commendans Supremus.

Intellexi, quod status Regni Transylvaniae et Dominationes Vestrae mandatae sint contra Christianitatem Turcis in subsidium subministrandi : et licet Dominationum Vestrarum vires non sint ita sufficientes, quibus vix proprias custodiae queant vias, nedum aut unitae jam integrae Christianitati nocere possint, Ideo serio adhortor ut domi remaneant, nec se immisceant. Casu enim quo si contrarium fieret, assecuro eosdem armata Christianorum manu et armis potentissimis incessabiliter ferro et igne ad exterum usque devastandos esse, poternut sibi exemplum capere ex actu, qui hisce diebus Varadini contigit, eo ferocius etiam contra Dominationes Vestras procedetur, quia ipsi ut Christiani Christianitati se opponere nituntur. Zattmahr 30-ma. Maji 1664.

Wolf Hederich Cob.
Baro de Neuding. m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LXI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, Isten nagyságodat kivánsága szerént való sok jókkal, szerencsés hosszú élettel áldja meg szíből kivánom.

Én kegyelmes uram 12 Junii érkeztem ide az portára, az követek harmadnappal érkeztek előttem s egy nap lettünk szemben az vezérrel, én előbb, ő kegyelmek azután, engemet mind az tihaja és mind maga az fővezér jó szóval látván min-

Digitized by Google

den szavaimot szép csendesen meghallgaták reménységem felett, igérvén arra is magát az fővezér ő nagysága, az leveleket megfordittatván nem késleltet; már mikor mehetek el nem tudom. Innét ugy gondolom az mint az tihaja Panajot és Szuliman aga szavaiból és magáéból is az fővezéréből értem, ha valami egyéb dolog nem interveniál, nagyságodnak kedve szerint való válasz fog lenni. Az német követet Ali pasához relegáltak, instructiót adván Ali pasának és innet az két császár között az békesség végben fog menni; én kegyelmes uram mindent kivánságom szerint még nem irhatok, tudom Sárpataki uram is tudom mindenekről bőven tudositja nagyságodat, itt Szilvási és Boros rabokat szöktettek el, Szilvásit megfogták szolgástól, Borosnak mint lesz dolga Isten tudja, adja Isten ez levelem nagyságodat jó egészségben, szerencsés órában találja. Datum Constantinapoli 15. Junii.

P. S. Kegyelmes uram az pasának ne annyira mint eddig succumbáljon nagyságod, hanem maj(d) keményebben viselje magát, én az vezért arra kértem, ha azért rendeltettet nagyságod mellé, hogy szolgáljon, menjen oly parancsolatja az mit nagyságod parancsol azt fogadja, ne tartson nagyságod tőle, hanem ő nagyságodtól, mert Bötlen Gábor Rákóczi mellé is rendeltettek török hadak, de az fejedelmektől függöttek, ez pedig nagyságodnak akar parancsolni.

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

LXII.

a)

Sacrae Caesareae Regiae Majestatis Consiliarius . . . . . Bellicus Camerarius, Generalis Vigiliarum Praefectus, Collonellus vnius Regminis pedestri(um) arcis et Praesidij Zattmahr caeterorumque in Superiori Hungaria et Transylvania existentium Praesidiorum Caesareorum Commendans Supremus.

Digitized by Google

Licet jam repetitis vocibus, ut decebat Christianum, monuerim (Tit) Vestras Dominationes, ne cum Turcis ad qualecunque ipsorum imperiosum mandatum se conjungant, bene considerando ac perpendendo, si hoc facerent, quaenam mala inde possent emergere, sed jam video quod posthabita mea paterna admonitione (Tit) Vestrae Dominationes .... et una cum Principe suppetias Turcis ferre, exutaque Christianitate Turcarum desperatas res promovere nitantur. Proinde ex superabundanti nunc ultimarie moneo omnes ordines et status Regni Transylvaniae, quod nullo modo se cum Turcis conjungant, nec castra Turcarum sequantur, ne quidem 50 vel 100 homines ipsis contra Christianitatem subministrent, nullaque alia via sive modo ipsis assistant; Alioquin juro per Deum, quod ti secus fecerint status et ordines Transylvaniae, nullam crudelitatem exercitus Suae Majestatis et Christianitatis intermittet, quicquid erit in Transylvania, sine ullo respectu sexus, ferro et igne vastabit ita ut ne quidem infantibus in utero matris existentibus parcat, et qualemcunque crudelitatem Turca contra Christianos exercere solet eandem in Transylvanos tamquam contra Turcarum socios exercamus. Proinde quicumque voluerint ex Transylvania egredi, ultimum Vale Transylvaniae bonis omnibus, Uxoribus et liberis eadem die dicat. Si quis autem has patentales absconderit, nec misero populo Transylvanico publicaret, de omnibus illis malis, quae postmodum Transylvania, ab armis Christianitatis erit passura, coram Deo rationem reddat, tanquam proditor Regni et fraterni sanguinis. Vobis autem Judicibus pagorum in ditione Transylvanica existentium severe mando et injungo sub poena mortis et Impalationis, ut has patentales de pago ad pagum transmittatis, publicetis, nam si secus feceritis, contumacia vestra palo et patibulo corrigetur, hoc pro certo sciatis. Zattmahrinj 24-ta Junii 1664.

(P. H.) Wolf Hederich Cob
Baro de Neuding m. p.

b)

Responsa.

Ad postulata Celsissimi Domini Principis Transylvaniae Michaeli Apaffy.

Digitized by Google

ad. 1.

Resolutionem hanc, aliaque secreta omnia nulli revelanda, sed in summo secreto intertenenda esse, bona fide Christiana nomine Sacratissimae Suae Majestatis Caesareae promittimus.

2.

De nulla hostilitate metuatur tam a Germanis, quam Hungaris fienda, quamdiu Transylvani et Celsissimus Dominus Princeps in fidelitate erga Christianitatem permanserint, quod si a privatis quibusdum quidquam hostile, per quod bona correspondentia non tollatur, tentaretur, immediate eorum audacia a sua Majestate cohibebitur.

3.

Ratione petitae ordinantiae Sacratissimae Suae Majestatis Caesareae humillime scribemus. Interim singulis Commandantibus serio mandabitur, quae in hoc puncto praeterea Celsissimus Dominus princeps desiderat.

4.

Quod si Varadinum ad Christianorum manus devolvatur, assecuramus Celsissimum Dominum Principem nomine Sacratissimae Suae Majestatis Domini nostri Clementissimi, quod eo casu Zekelhyda restituenda sit: Interea nobiles in illis partibus manentes omni possibili modo protegentur, quod eo melius fiet, postquam Zeckelhyda ad manus Suae Majestatis Caesareae redierit, Commendans quoque bonam cointelligentiam cum Celsissimo Domino Principe continuabit.

5.

Per se Celsissimo Domino Principi Regnoque Transylvaniae constat, modernum bellum non alia de causa cum Turcis susceptum esse, quam respective Regnum Transylvaniae in antiquis suis juribus, privilegijs, libertatibus et immunitatibus conservandi. Assecuratus igitur maneat Celsissimus Dominus Princeps cum statibus et ordinibus, Sacratissimam Suam Caesaream Majestatem, clementissimae suae intentioni constanter inhaesuram et tam ratione Varadini quam tributi minuendi aliarumque libertatum et privilegiorum repetendorum omnem conatum adhibituram esse.

Digitized by Google

6.

Despoliationes, latrocinia et praedae in Comitatibus Solnok et Krasna, Bihar, alibique exercita a Germanis non patrata sunt nec patrantur. Praemonebimus igitur officiales Hungarorum, ut suos a similibus fatalibus refrenent, Sacratissimae etiam Caesareae Majestati humillime significabimus pro expediendo mandato, ut ab his absterreantur; postquam Zekelhyda ad manus Suae Majestatis deveniet, facilius multo tales inconvenientiae tollentur.

7.

Punctus iste in primo declaratus est, et nos instabimus, ut a Sua quoque Majestate Caesarea fiat.

8.

Quicunque cum passu Celsissimi Domini Domini Principis in ditiones Sacratissimae Suae Majestatis negotiabuntur, iverint et rediverint, nec mali quidquam contra suam Majestatem et Christianitanitatem machinentur, liberum ubivis transitum habebunt. Actum Zathmarini. 24. Junii 1664.

(P. H.) Wolf Hederich Cob
Baro de Neuding m. p.
(P. H.) Martinus Kaszony m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Tuam comminatorie Dominus Ebeny 5-ta currentis ad me scripserit, id ex paribus suarum litterarum signo A. notatis patebit, non sperabo hanc esse mentem Vestrae Celsitudinis; vel cum ejusdem assensu scriptum esse.

Proinde quae vicissim ipsi respondeo signum B. explicatius explanat. Celsitudo Vestra prudentissime conjicere potest hanc cavalcadam ex nulla malitia intrasse, scripsit enim Dominus Szempali 23-tia praeteriti mensis de discessu Celsitudinis Vestrae Varadinum versus ad Kutschug Bassam, et quod cras id est subsequenti 29-na discessurus sit. Ipsemet

Digitized by Google

etiam Dominus Teleki nuper praesens hic Domino Kaszoni et mihi exposuit, quod si qua vi Turcarum Celsitudo Vestra hosti se jungere deberet, excursionem fieri posse versus Claudiopolim, ut causa detur Celsitudinis Vestrae recessus. Propterea intervenini ete quoque alio rumore Vestram Celsitudinem jam Varadini subsistere, lucrando tempus hi milites, qui alio jam adversus hostem destinati erant, ad illas partes pervenerunt.

Constat praeterea hanc depraedationem non a Germanis sed Hungaris promanare, ideo pro remedendo Excellentissimum Dominum Comitem a Rottal Sacratissimae Suae Caesareae Majestatis plenipotentiarium super hoc plene informo: Celsitudinem autem Vestram hisque requirere volui, ne continuatam hucusque bonam intelligentiam ob id immutaret, ne se a malorum animis et Consiliarijs circumveniri pateretur, quod si citra spem hostilitas quaedam tentaretur, facile clementia Sacrae Caesareae Majestatis Caesareae ammuntatâ tantum resisti potest, quantum sibi forsan vix ullus imaginaretur: confido vero in priorem corespondentiam nostram et maneo

Zattmahrini 10-ma Julii 1664.

Celsitudinis Vestrae dovotissimus et addictissimus Servus

Wolf Hederich Cob
Baro de Neuding m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LXIV.

Khurczer Berict vber die Entsaczung Levenz vnd darbey Erfolgten hardten Feldtschlacht zwischen Ihr Excellencza Herrn Feldtmarschalle Grafen De Souches vnnd Gregory Gicka Fürsten ausz der Moldaw, den Visier von Offen, den Bassa von Erla Zolnok, Neuheusel vnnd Ally Bassa von Gran Geschehen den 19. Monaths Tag Julii Anno 1664.

Nachdem der Feldtmarschall Leitnant Freyherr von Heüster mit dessen Regiment der Heidelbergischen Leib-Compagnie zu pferdt vnnd fünff Monterergischen Compagnie zu

Digitized by Google

fuesz, zu versterckhung des De Souchesischen Corpo auf Fraystätl an der Waag ankhomen, hat der Feldtmarschall, weill Zeitungen eingelauffen, dasz der Feindt Levenz belegert, für gueth angesehen, disen Orth welchen er khurz zuvor mit vergieszung viller Christenblueth von Türckhen erobert hat, zu entsezen vnnd darauf den 16. dises, ohngeachtet seiner grossen Leibschwachheit den March auf Neutra von dannen den 17. bisz 1 Meill weegs von S. Benedict forthgesezt, den 18. liesz er die Armee in Rechte Bataglia sezen, umb weillen mann nache an einem so geschwindten Feindt ware, sich besser in acht zu nemen khönnen. Mann marchierte also etwa ein Viertl Meill weegs, alsz ein khleiner Trouppen Husaren mit 2 Tartterischen Standarten entgegen khamen, vnd berichteten, dass ein Tausent Tarttern vber die Gran gesezt vnnd ettliche von vnsern Teutsch- vnnd Vngarischen Reittern, welche vnnderm Commando des Obristen Kohary vnnd Chur Brandenburgischen Obristen Leitenant Khellers noch von Freystättl ausz Commandiert waren mit Ordre versehen, sich an den Feindt zu hennckhen, vnnd Ihme bisz zu ankhonnft der Armee mit Continuierlichen Scharmizieren zu unnderhalten chargiert vnnd ettliche 40 darnider gesabelt hatten, warbey aber auch ettlich 80 Tarttern vnnd obige 2 Standarten geblieben wären, disen vnnsern Leitten zu succurrieren ist der Feldtmarschall mit dem Feldtmarschall Leitenanten Heüster, so den rechten Fligel füehrte Eillents fortgeruckht, aber zu spatt khomen, in dessen folgete der General Wachtmeister Khnieg mit dem linckhen Fligel vnnd der Herzog Augustinus von Hollstein mit der Gesambten Infanteria vnd Artigleria bisz an einen hohen berg vnweith der Gran, wann mann sich mit hochster incommoditet des Eingefallenen Regenwetters die Nacht hat sezen wollen, Weillen sich aber der Feindt auf das Gebürg ienseits der Gran mit vill Tausentt sehen liesse, hat es das ansehen gewonnen, obwolte er vnsz den Pasz vber den Flusz verwehren in Vermerckhung wessen der Heüster mit einigen Trouppen vorausz Commandiert worden, vnnd der Feldtmarschall selbsten gefolgt, da haben ettliche ohne Ordre angefangen, mit dem Feindt von Weittem, vnnd endtlich durch dasz Wasser sezendte zu Scharmizieren aber ohne Verlust einiges Mannsz

Digitized by Google

vnnserseitten, der Türkhische hauffen warde allezeit grösser, vnnd einen starckhen Hinderhalt im gestrausz stehen, darumben dann der Feldtmarschall 8 khleine Feldtstückh hollen, selbige an den Vfer stellen vnnd die Brandenburgische Tragonner auch daselbst aufpassen liesse, alsz dise nun ettlichmahl feur geben, hat sich der Feindt wie ein Windt in sein Feldtleger nacher Levenz zuruckhgezogen, Wier aber Campierten die Nacht mit der Armee am Flusz; den 19. sezte mann mit grosser Fury durchs Wasser, ein ieder Reitter müsste ein Musquatier mit auf sein Pferdt nemben, vnnd wurde allso innerhalb einer Stundt die Armee in potaglia gesezt, Welches alles der Feindt vermerckht, hat er vber 600 Janitscharen, vnd mehr den 6000 Man auf der Rechten hanndt in einen busch gesezt, vnnd Marchierte mit der Vbrigen Macht, durch die Haubtstrassen vnnd auf der Linckhen handt den berg hinab, in Meinung vnnsz am bosz vber ein khleines aber sehr Marastiges Pächl zu ertappen oder zu vmbringen vnnd zuschanden zumachen, dann er in die 25000 Mann, wier aber khaum 6000 Streittbahrer Mann wahren, sintemahl ein vnglaubige anzahl khrannckher Abgematteter haben zuruckh lassen müessen, mann hat aber Ihr Vorhaben gemerckht, vnd dahero dem Feldtmarschall Leitnant Heÿster mit dem rechten Fligel an vorbesagter imposcada gelassen, der Oberste Koharj vnd Caprara den Brandenburgischen Obristen Wachtmeister von Marviz Obristen Leitenant Kheller, den Rittmeister Asmus von Khniegischen Nebenst andern Ehrlichen Officierer vnnd ein 800 Mann Reitter vorausz Commandiert; auf beyden Theillen hat der Feindt mit grossem Eyfer getroffen, vnnd gleichfahls die beste Türckhische Reitter, wie auch den Bassa von Neuheüsel (wie die gefangenen Aussagen) Nebenst villen Agarn verlohren. Von Rechten Fligel wendete Er sich zuruckhe, vnnd gienng auf den Linckhen vnnd die so mit dem Koharÿ vnnd Caprara Commandiert waren, dise wurden repousiert vnnd fienngen vill der Gemeinen Reitter an auszzuweichen, wie dann ainige Ehrvergesene zu der Bagage gesagt vnnd Spargiert haben, wier währen schon geschlagen, Waruber auch vill wagen von vnnsern aigenen Khnechten auszgeblindert worden, Alsz dise Confusion der Feldtmarschall vermerkhte, hat

Digitized by Google

er das Caprarische Regiment die Brandenburgische vier Compag. zu Pferdt, ingleichen die Sachsische vnnd Brandenburgische Infanteria nebenst 6 Stuckhen vnnd ettlichen Squatronen vonn anndern Gefecht dahin Avancieren lassen, vnnd dem Feindt, Welcher mit mehr dann zwölff Tausent Man schonn dasz dritte mahl ansetzete, mit Mannhafter Resolution zuruckhgetriben, Zugleich sezte er auf das weittere Corps Wo der General Wachtmeister Khniegge bei der Reitterey vnnd der Herzog Augustus bey der Infanteria gelassen worden, vnnd auch auf den Rechten Fligel wider Resolut an, is aber allenthalben repousiert worden, Darauf erholleten sich unnsere Trouppen vnnd gehen die Commandierte mit ettlichen Squatronen von den Linckhen Fligel, darnach auch das Heüsterische Regiment, vnnd die Heidelbergische Leib Comp. auf das Erste Läger losz, machen alles Nider, wasz nur das Leben halte, der Feldtmarschall ist auch mit dem Obristen Zeissz vnnd anndern Trouppen gleich da, vnnd eroberen Stückhe Bagage vnnd die ganze 3 Läger, die husaren vnnd ettliche Teutsche mit Ihme, haben den Feindt biz auf 2 Meill weegs verfolgt vnnd vnnder anndern des Allÿ Bassa (so vor disem Commandiert zu Levenz wahre) Khopf mitgebracht; Der Feindte seindt auf der Wahlstatt mehr dann 6000 bliben, vnnd in deme der Herzog von Hollstein mit der Infanteria naher Levenz auancierten, haben sie erstbesagter imposcada noch 500 Janitscharen angetroffen, vnnd alle Jämerlich Nidergehauen, iezt Treffen vnsere Partheyen noch Imerzue Janitschären im Marasz vnnd Wäldern an, Also dasz der Verlust bisz dato mit deme wasz sie in 2 Sturmen vnnd scharffen Schiessen bei Levenz verlohren haben vber 8000 Mann sich erstreckht, hundert fahnen vnnd 40 Tromelschlag, alle Zelten, Wägen vnnd Bagage, warunter vill Camell vnnd Maulthier waren, ein unauszsprechliche Quantitet an Mehl, Weinn vnnd Essenten Speisen, wie auch anndern Khleidern haben die Vnserigen bekhomen, Manicher hat zu 8 bisz in 10000 gulden paares geldt bekhomen, dasz Puluer aber, desen vber 200 Centner gewesen sein mechte, hat der Feindt im Leger vergraben, vnnd Lundten gelegt, Welche seithero desz Treffen alle nach vnnd nach in die Lufft aufgehen mit einem Worth

Digitized by Google

mann hat solche beuth, solche Stuckh warunder ein gannze Türckhische Carthaunen, vnnd eine mit vnnsers Allergnedigsten Khaysers vnnd Herrns Wappen bezeichnet isz, 3 halbe vnnd 2 Viertl Carthaunen 6 Feldtstückh bekhomen vnnd haben alle Officier vnnd Soldaten so Ritterlich gestritten, das von villen Jahren hero zwischen Christen vnnd Dürckhen, dergleichen nicht gehörret worden. Dem allerhechsten sey vorderist dannckh, vnnd dasz Lob dem General Feldtmarschall Grafen de Souches (vnnd allen Tapfern streittenden Soldaten) welcher vngeacht seiner grossen Leibschwachheit 17 Stundt aneinander zu pferdt gesessen Alles vnnd iedes angeordtnet, vnnd der ganzen Christenheit zu Trost disen Lorber Cranz aufgesezt hat; heunt hat mann im Schloss vnnd im Leger 3 Salue ausz Stückhen vnnd Muszqueten geben, vnnd darbey dasz Te Deum Laudamus gesungen.

P. S. Bey Ihr Excellenza Herrn Generalln Grafen De Souches Obbemelten Treffen haben sich befunden Balffische hundert Husaren vnnd Joannellische 2 Compag. Reitter.

(Eredetije az erdélyi Muzeum-Egylet birtokában.)

LXV.

Kegyelmes uram!

Ez órában érkezék ide az nagyságod étekfogója az reá bizattatott levelekkel, melyeket megolvasván, nem látom bátorságosnak kegyelmes uram, hogy az vajdáné ő nagysága is az erdélyi határban múlathasson, melyet igen sietséggel adjon értésére nagyságod Budai Péter uramnak, lássa nyavalyás mit akar cselekedni; szánakozásra bizony méltó állapotja, de nem tehet nagyságod róla, az dolog veszedelmes haladni, sietve írjon nagyságod. Az követnek az fővezérhez való indulását kegyelmes uram látom hogy Baló uram sietteti, mert annak okát ő kegyelme nem tudja, miért nem siethet nagyságod vélle. Énnékem kegyelmes uram most is ugy tetszik, hogy jobb haladni a követ indulásának, mindazonáltal álljon az nagyságod kegyelmes dispositióján. Isten Radnotra

Digitized by Google

vivén nagyságodhoz, ujabban consultálkodhatik ezen dologról, ugyan onnét Baló uramat is tudosithatja nagyságod az dologról, kivántatván ő kegyelme tudjon mindeneket. Ajánlom ezeknek utánna Istennek gondviselése alá nagyságodat. Ex Kis-Bun die 23. Novembris 1664.

Nagyságodnak alázatos hive

Betlen János. m. p.

P. S. Levelem elvégezése után érkezék Bánfi Farkas uram az ujabb levelekkel, melyeket is megolvasván, nagyságod igen sietséggel irja meg Péter Deák uramnak, hogy az vezér parancsolatja érkezett s nagyságod nem patiálhatja az ellen az vajdanét ország veszedelmére, kemény szókkal kell irni magára, hogy sine procrastinatione lehessen kimenése az vajdánénak szegénynek. Az követnek is nagyságod csak parancsoljon, hogy jöjjön nagyságod méltóságos udvarában oly dispositióval, hogy innét késedelem nélkül indulhasson, akkor nagyságodnak s mellette lévő böcsületes hiveinek az mint fog tetszeni, ugy íratom én az instructiót ő kegyelmének, ha Isten megtartja életemet.

Kivül : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXVI.

Az kajmekánnak.

Hatalmas győzhetetlen császárunk méltóságos úr hive nekünk böcsülettel való jóakaró urunk, Isten az nagyságod kedves életét hatalmas császárunk fényes kegyelmére tündököltösse és dolgain szerencséltesse etc.

Az nagyságod bölcs rendeléséből, hatalmas császárunk fényes portájából hozzánk érkezett vitéz úr ember kapuczi passáját tekintetes nagyságos Sahin aga jóakarónkat igen kedvesen láttuk és általa nekünk küldött nagyságod kegyes irását : illendő böcsülettel vöttük, melyből az nagyságod ró-

Digitized by Google

lunk való bölcs gondviselését és dolgainkban való édes atyai nagy szorgalmatosságát nemcsak szemünkkel látván, hanem ugyan valósággal is tapasztalván, nagy böcsülettel vesszük és kévánjuk szübül, hogy Isten az nagyságod napjait sokasitsa és mi is más háladatossággal igyekezzünk az nagyságod kegyes kedvét nevelni érette. Azonban az mely akadályos dolgai végett az országnak és hatalmas császárunk őstől maradott adófizető jobbágynak rablások és elprédáltatások felcircáltatására bölcsen gondolkozott nagyságod mostan kiküldeni, hogy nem méltatlan zörgettünk hatalmas császárunk fényes kapuján minapiban. Az nagyságos tömösvári Juszup passa ezen bizonyos dolognak lecsinálása végét szomszédságos törekedéssel nekünk írt valóságos levelét szeme elejben adtuk és levelünk megvivő kapuczi passa Salun aga jóakarónknak is mint szemmel látott kész dolgot s azért való törekedését olvashatta irásából és bizonyos embereinket is szintén azon helyre, hol történt az a dolog ő kegyelme mellett elküldvén, nem kételkedünk abban, hogy azon igazságot ugy ne tapasztalja és nagyságodhoz is visszatérvén szerencsésen, úgy ne valósitsa meg ő kegyelme. Az mely hely is eleitől fogva nem csak Erdélyhez tartozott, hanem ugyan örökösön az erdőn innét bent az erdélyi határban vagyon, az határ pediglen még azontúl vagyon melyet Áczona nevü falunak hinak és még mikor régen Jenőt török birta is, az a falu volt az határ és most is addig biratik, melyet az szent Mahumed végnélkül való dicsősségében boldogúl üdvözült és nagyemlékezetü Küprüli Amhed passa fővezér urunk is az erdélyi birodalomhoz csalhatatlan véggel meghagyott. Tagadhatatlan dolog mindazáltal nagyságos uram, hogy midőn az nagyságod mostani irása szerént való értelemmel gondolkodtanak volna, ilyen illetlen cselekedetekről osztán hogy hatalmas császárunk athaméja és parancsolatja ellen cselekedtek légyen, mindjárt hozzánk küldött az mint feljebb is irók; az nagyságos tömösvári Juszup passa is jártatván dolgokat követjei által az elrablott ő hatalmassága adófizető és erdélyi birodalmabeli embereit el is bocsátotta és az egyéb elprédált jókkal is az mit el nem rejthettek visszavétettek bennek, de már akkor az mü emberünk ezen dologból nagyságodhoz

Digitized by Google

menő utját is követte; kit is megértvén jobban is, hogy panaszunk nem késik nagyságod eleiben érkezni, ugy hallottuk s levele is azt tartja az tömösvári passának ő kegyelmének, hogy Jenőből az kajmekámot tisztiből kivetette s udvarából is kiüzette volna, sőt tömlöczre hányatván, sőt érdeme szerént való büntetését igérte volna érette, mindazoknak is valakik főokai voltanak ezen dolognak. Immár mit cselekedett az tömösvári passa ő kegyelme tovább vélek maga tudhatja, elég az nagyságos uram, hogy az dolognak igazsága megtartja az mi méltó panaszunkat, hogy elkövették azt az rablást és prédálást embereinken és az is teljes igazság, hogy az a hely is örökös erdélyi határ a hol cselekedték. Továbbá is az nagyságod édes atyai felőlünk való kegyes gondviselésében bizakodunk, kérjük is nagy bizodalommal nagyságodat, hogy ennek utána is bizonyos szükségink felől való törekvésünknek az nagyságod személye előtt érdemes tekinteti ne szünjék meg, az mint nem is kételkedünk, hogy mindazon megbántódásunkat és több akadályinkat is bölcs rendelése által mind megorvosolni nagy hasznosan, mind pediglen megszüntetni foganatosan szorgalmaskodik nagyságod. Ezek után Isten nagyságodat hatalmas császárunk fényes birodalminak kegyes gondviselésére és ő hatalmassága hasznos szolgálatjára éltesse sokáig jó egészségben. Iratott etc.

(Eredeti minúta Mike Sándor ur gyüjteményéből.)

LXVII.

Kegyelmes uram!

Az nagyságos méltóságos levelét ez órába vettem az inclusákkal együtt, melyeket megolvasván ezeket ítélem kegyelmes uram szükségeseknek lenni.

1. Az mely török követ az vajdánéért jött vala, azt nagyságod csak bocsássa el haladék nélkül, mivel ha ő reá akarták volna az vajdáné egyetmásának elvivését bizni, irtak volna kétség nélkül most Paskó uramék felőlle, sőt mivel erre az törökre sem bizták s mást sem küldtek, hihető, nem sok hasznot remélnek, s abban fogják hadni. Hogy penig ez az

Digitized by Google

török akadályt ne csinálhasson, visszamenvén az fővezérhez nagyságod Paskó uramnak irasson levelet, hogy az tihajának s Panajotnak is jelentse meg, hogy az mely levelet ez az török követ viszen, azt nagyságod irta volt Kolosvártt az fővezérnek ő nagyságának, melyből is kilátszik, mely engedelmességgel volt az ő nagysága parancsolatjához, de mivel azután az fővezér ő nagysága kegyelmessége járúlt azon dologban, azt nagyságod alázatosan köszöni s meg is szolgálja. Im kegyelmes uram az Paskó uramnak szóló levelet is megírattam; ezt nagyságod egy postától küldje el, ha az nagyságod kegyelmessége.

2. Az csehi állapot felől is és sebesi felől nagyságod parancsoljon, hogy illetlen berzenkedéssel ne veszessék el az mostani kegyelmességnek kicsiny reménségét.

3. Az Paskó uram levelének pariáját az határjáró comissariusoknak nagyságod küldje el, hogy érthessék ő kegyelmek, mint folynak Landor Fejérváratt az dolgok, s alkalmaztassák ahoz magokat.

Az mint pedig nagyságod az kapitiha felől ír,én látja Isten kegyelmes uram egyik deákot sem javallom, hanem ha Baló uram Landor Fejérvárnál tovább nem mehet, az mely Csermény Mihály nevű emberséges embert Szilvási uram dicsér, annak nagyságod küldene költséget s menne be, ha szinte nem kapitihaságra is, akar csak addig, az míg más kapitihát küldhet nagyságod, ne is késsék bemenni, hogy Paskó s Baló uramékot helyben érvén, tanúlhatná ki az dolgok folyását. Ajánlom ezeknek utánna Istennek gondviselése alá nagyságodat. Ex Szent-Pál, 26. Martii. 1665.

Nagyságodnak alázatos hive

Betlen János. m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije *gróf Kornis Miklósnál Baczán*, (*családja levéltárából.*)

Digitized by Google

LXVIII.

Kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos levelét alázatosan vettem, az mi illeti kegyelmes uram az vajdáné állapotját, hogy ha az fővezér ő nagysága parancsolatja szerint az négy ezer tallért nagyságod mingyarást meg nem küldi s az dolognak halogatásáról való mentségét irja levelében neki, csalhatatlanúl hidje nagyságod, hogy felette igen megbántódik, azt hivén, hogy nagyságod csak játszott vele; az minnemű hitetlen lator ember, örökké való ellensége lenne nagyságodnak s az országnak, szintén most lévén fenn az határ felől való bajoskodásunk is, azt is oda vesztenők örökösen vele. Azért ez aránt való elmélkedését, nekem ugy tetszik, letegye, mert bizony többel kötjük be, hanem az nagyságod kegyelmes tetszése járulván, valamint de szerit kell tenni az pénznek, melynek megszerzésében én ilyen alkalmatosságot látok. Az mely pénzzel országúl az vajdának adósok voltunk s Budai Péter uramnak erős assecuratoriát is adtunk felőle, lehet abban restantia még ezer tallér, arról nagyságod irasson erős commisiót Fábián uramra, megparancsolván életére s böcsületére, hogy tartaná oly képen azt az pénzt, hogy mihelt Péter Deák uram oda érkezik, adhassa kézhez, mivel az restantiák felszedése ő kegyelmére voltak bizva, ő kegyelme is percipiálta. Noha pediglen nekem készen bizony nincsen, de valahol tehetem szerit, én is két ezer tallért meg akarok szerzeni. Nagyságod pediglen, mint kereszténi méltóságos fejedelem, előtte viselvén kereszténi jó hitét, egyszersmind meggondolván ez világi könnyen változó állapotokot is, kétség nélkül hiszem ezer tallért megád, holott kétség sem lehet hogy megfizet róla, mivel az zálogokot én kezembez vévén, valamig nagyságodat nem contentálja, engemet is, addig ki nem adom; menekedjék valaha meg nagyságod ettől az bajoskodó materiától, mert külömben az fővezér csak kevés várakozással is haragra indulhat, azt pedig igen kell távoztatni.

Az mi az határ dolgát illeti kegyelmes uram, az Haszon passa szavai mik legyenek, értem, erről, szükségesképen kell

Digitized by Google

nagyságodnak Paskó uraimékot tudósitani, megparancsolván, hogy az elébbi nagyságod írása szerint instáljanak, beküldvén az commissariusok nagyságodnak írt levelét is, az tihajának csak röviden kell írni, hogy az határ dolgából minemü panaszsza legyen nagyságodnak, megérti az követtől, legyen jó akarattal; de hidje nagyságod kegyelmes uram, hogy mind ezek is bizony jobban folynának, ha most menne bé az négy ezer tallér, mert noha az vajdánétól küldettetik, de az ki beküldi azt respectálnák. Melyre nézve, hogy annál hamarébb lehetne, az mely két ezer tallérnak megszerzését feljebb írtam levelemben, ha az mi kegyelmes aszszonyunk adná én nevemre, bár ha ez esztendőben meg nem adom, foglaltassa el az keresdi jószágomat ő nagysága. Hidje el nagyságod ő nagysága is, hogy bizony hamar megadom, nem sok hetek mulnak el, csakhogy az közönséges jót is nézem az dologban, az szegény vajdánét is szánom. Ajánlván ezeknek utána Istennek gondviselése alá nagyságodat. Datum ex Homoród Szent-Pál 2. Aprilis 1665.

Nagyságodnak alázatos hive Betlen János m. p

Nagyságod kegyelmes uram mindezeket nálamnál bővebben megfontolhatja, de az míg az vajdánétól kivánt négy ezer tallér az fővezérhez be nem megyen, én ugy hiszem, egyéb dolgaink megakadályoztatnak.

Hátára jegyezve: A 1665. die 3. Apr. Fogarasban hozták Betlen János uramtúl, az vajdáné javainak regestruma benne vagyon.

Kivül: Az méltóságos Erdély fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXIX.

Az méltóságos erdélyi fejedelem, nékem kegyelmes uram.

Isten nagyságodnak minden dolgait kivánsága szerint boldogitsa és szerencsésen vezérelje, mint kegyelmes uramnak alázatosan kivánom.

Digitized by Google

Kegyelmes uram mostani alkalmatossággal valami Havasalyföldiben menő emberektül holmi itt való hírekrül nagyságodat tudósítani elmúlatni nem akarám, melyben az itt való állapot, mind ez ideig abban folyt, hogy az német császár követje minden órában jüjjön, most is várják, de igen kezdek kítelkedni benne. Azt is beszílik, hogy az keresztínysíg három erős helyet szállott volna meg, egyike Érsekujvár volna, kit ugyan derekason is beszílik, a kettejinek nevit nem hozták még meg; ha bizonyos, tudom nagyságodnál kezdetnek előtte tudva vagyon. A tengerre is gályákkal sok hadakat, derék jancsárságot küldenek mindenfelé, sok változások is láttatnak lenni, most is Kostantinápolyban történt, szabad rabok egy gályával menni akartak hazájuk felé Kozák országban, hírtelen azonban írkezvén valami háborgó hírek Tatárországbúl az arra való ríszekrül, mindjárást utána küldöttek, megfogdosván ujobban való rabságra hozták vissza üket s szabad leveleket mind felszakasztották. Nagyságod elhigye, hogy mostan nem kevés zúgolodásban kezdtek lenni, mivel hogy az követnek jövetele is megszünék. E (mel)lett kegyelmes uram, minthogy boldog emlekezetü elébbeni fejedelmektül ide adatott instructiójábúl is constál, hogy ha mi fogyatkozzással lenne az erdélyi ház Kostantinápolyban, nagyságodnak értísíre adni elmúlatám, mostan pediglen az udvarnak utcza felől lévő egyik küfala eldülő félben vagyon, értísemre lévén, magam is elrugaszkottam látni, a szomszédság nagy panaszszal gyültek, vagy csináltassam meg, avagy ük nem hadják gondviselés nélkül, ha nekünk nem kell; mert ük magokat fíltik, mivel a küfalon feljül egynéhány ház vagyon, mihelyt az kúfal eldül, a házoknak romlani kell; meddig oda írkeztem is, ha valami fákkal meg nem támasztották volna, talám eddig is eldült volna. Én kegyelmes uram azt mondottam, had adjam értísire az én kegyelmes uramnak, nagyságod mit parancsoljon felölle, ugy kell lenni, a szomszédság is arra hajlott, nagyságodtúl várnak, ha nagyságod feledíkenysígben hadja, elég romlott állapottal vagyon csak eddig is, ezután több költsíggel sem mehet helyre. Nagyságod kegyelmessége, az mint providial felölle, mert a szomszédok sokára nem várhatják, az kajmekámot fogják búsítani, mivel magok veszedelmes ká-

Digitized by Google

rokkal el nem szenvedhetik. Kegyelmes uram az adó felől is kezdtek már tudakozni, nagyságodnak is talám hírivel lehet. Ezek után Isten nagyságodnak minden dolgait szerencséltesse és boldogítsa. Datum Andreanopoly 26. Maji Anno 1665.

Nagyságodnak míltatlan szolgája alázatosan szolgál, míg él Bránkovics György m. p.

Kívül : Celsissimo Principi Domino, Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LXX.

Excellentissime Domine.

Ez elmult esztendőben nagyságod mellett lévő kapikihám nagyságodtól megérkezvén, jelenté nagyságodnak hatalmas császárunk fényes hadaival az fényes porta felé meginduló szándékát, mely hogy boldog szerencsés órában legyen, s hatalmas győzhetetlen császárunkot is kedves jó egészségben találja, kivánom szívemből. Ez úti alkalmatossággal azért küldtem nagyságodnak az mint én magyar módra szokott paripámat járom, szerszámostól egy jó járó kedves paripámot, kivánván szivemből szerencsésen nyugodalmason járhasson rajta. Egyébiránt is nagyságodnak engedelmes kedve keresője akarván lenni, valamiben kedveskedni tudok, annak elmulatója nem leszek, kérvén azon nagyságodat, ne úgy az ajándéknak mivoltát, mint nagyságodhoz való belső jóindulatomat tekinteni s jó neven is venni méltóztassék.

Hátára jegyezve : 1665. 8. Junii. Dévárról fővezér uramnak küldötték az iramó paripákkal.

Eredeti fogalmazvány *gróf Kornis Miklósnál Baczán* (*családja levéltárából.*)

Digitized by Google

LXXI.

Kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos levelét az inclusával együtt alázatosan vettem, megtekintvén az inclusában levő punctumokat, alig látok oly czikkelt benne, mely minap nagyságod méltóságos személye előtt az discursusban fenn nem forgott volna; ugyis látszik nékem, alig volna oly homályos az dolog, hogy azon kérdéseknek ujabb feltétele kivántatnék, de hogy nagyságodat haszontalan szószaporitással ne terheljem, emlékezzék rá nagyságod kegyelmes uram, midőn Somlyóba és Valkóba tétessék-é avagy ne praesidium, kérdésben forogna, többi közt én voltam egyik, az ki szüvesen kévántam volna ugyan, de nem biztam hozzá, sőt hogy ha más becsülletes úri rendek elméje arra nem hajlott volna, én megvallom kérdésben sem tettem volna fel; de midőn az nagyságod és közönségesen ott levő becsülletes hiveinek az lett tetszése, hogy muniáltassanak az feljebb emlitett helyek, én is jovallója voltam, melyet valamihelyt közönségesen jovallottunk, egyszersmind jovallanunk kellett annak az jó végnek elérésére tartozó minden eszközöket (melyeket difficultások gyanánt küldött ugylátom nagyságod ide) ugymint ezeket. 1. Illendő comitiva vigye bé az praesidiumot. 2. Az élés magával együtt vitessék bé az praesidiummal. 3. Ha valaki impediálni akarja, oltalmazzák magokat mind az útban, mind pedig helyben állapodások után. Mert ha kegyelmes uram ezeket el nem akarják követni, csúfos és igen gyalázatos vége leszen, jobb el sem kezdeni, mert most noha igen rosszúl, de mégis imigy amugy félnek töllünk, de ha ebben is confundálódunk, avval ajándékozzuk örökösön el az veszekedésben forgó tartományokat. Az feljebb megírt punctumokból kegyelmes uram az instructiót könnyű megírni, mert ugyan az is az egész dolognak veleje.

Addálhatni azt, hogy az körül való parasztsággal igen módjával bánjanak. Ha váradi törökök tudakozzák, ki küldte oda őket, feleljék azt, hogy az ország, ez végre, hogy az sok csavargó latrokat inkább megzabolázhassák, nyughassanak

Digitized by Google

az váradi vitézek tőle, de Erdélyországa is. Edictumot az vitézi regula szerént Béldi uram ő kegyelme mindjárt írathat, tudván mi kivántassék afféle állapothoz. Ezzel ajánlom nagyságodat Istennek kegyes gondviselése alá és maradok.

Theremi 20. Julii. Anno 1665.

Nagyságodnak alázatos hive

Betlen János. m. p.

Kívül: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek Apafi Mihálynak, nékem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXXII.

Illustrissime Princeps Domine Vicine et Amice nobis benevole.

Nagyságod nekünk küldett látogató s köszöntő és intő levelét az nagyságod embere ide érkezvén megadá, melyet illendő becsülettel vettük. Istennek hála semmi olyas híreink most nincsenek. Nagyságod portán lévő Brankovics Györgynek küldett levelét minden késedelem nélkül elküldjük. Az mi peniglen nagyságod birodalmá széliben történt tolvajságokat illeti, részint az kiket értettük, mindjárt parancsoltunk birodalmunk szélében levő tiszteinknek, hogy minden serénséggel azon legyenek, hogy felkeressék az olyan tolvajakat, az párt-tartójokat is meg fogjuk examinálni, ha valamiképen benne érthetjük, cselekedetinek jutalmával megelégitjük, de valakinek mi kárai vagy igyei ide birodalmunkban levő emberek miá lészen, ide jöjenek, és Isten igazsága szerint eligazitjuk, hasonlót remélvén nagyságod részéről is, írtunk mi is nagyságodnak az ilyen dolgok felől. Éltesse Isten nagyságodat sokáig jó egészségben kedvesivel együtt. Datum ex Possessione nostra Sznaszogh Kalastromunk, die 23. Julij Anno 1665.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus et Vicinus benevolus. *(Oláh aláirás.)*

Digitized by Google

Kivül: Illustrissimo Principi, Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transilvaniae, Principi partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Vicino et Amico nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. VIII. köt.*)

LXXIII.

Illustrissime Princeps Domine Vicine et Amice nobis benevole.

Fogarasi János nagyságod portai postája ide érkezvén nekünk írt nagyságod levelit megadá, melyet illendő becsülettel vettük nagyságodtól, kévánsága nagyságodnak, értjük szintén jókor érkezett, mert az mi embertünket is akkor inditattuk portára költséggel, őt is vélek együtt mentest expediáltuk. Érkezék ma 10. Augusti ebéd előtt, az mely levelet küldett volt nagyságod Paskó Christoph portán lévő követéhez, az mi magunk embertünktől elküldjük minden késedelem és fogyatkozás nélkül, János Deák hívünk kezében biztuk, holnap mennek emberek. Ezután is örömest kedveskedünk nagyságodnak, az miben kévánja atyafiságunkat. Tartsa meg Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum ex Sede nostra Bukurest die 10. Augusti Anno 1665.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus et Vicinus benevolus *(Oláh aláírás.)*

Hátára jegyezve: Az havaselyföldi vajda kedveskedő levele. Bukurest 10. Augusti Anno 1665.

Kivül: Illustrissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei gratia Transylvaniae Principi, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Vicino et Amico nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXXIV.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem.

Az nagyságod kegyelmes parancsolatját az estve alázatoson vettem, mit írjon az Valkóban lévő kevés praesidium

Digitized by Google

felől, értem; bizony dolog, hamar bántak vélle, hihető nem akarták, hogy belől muniálják. Irta nagyságod kegyelmes uram, kitől Isten oltalmazzon, ha ezt megvennék, Somlyóra mennének, és az többire; arról csak nem is kell gondolkozni, hogy úgy ne lenne; én hiszem kegyelmes uram, mikor nagyságod ezen dolgokról az tanács urakkal ő kegyelmekkel discurált, azon nyugodt meg az ő kegyelmek elméje, hogy ha obsideálják megsegéltse nagyságod, az mint hogy úgy is kellett lenni; azelőtt lehetett ugyan reménségünk, hogy jövendőben is birhatjuk (az)okot az helyeket, de ha most török fegyverrel veszi meg, soha bizony ahoz semmit se bizzunk kegyelmes uram.

Az igaz defensát senki méltán nem kárhoztathatja, de a ki nekünk peresünk, törvény tevőnk is az; ha igaz bírája volna nagyságodnak s nekünk, nem félteném, hogy elvesztenők, ha országostól fejenként mind felülnénk is oltalmára. Nekem úgy tetszik kegyelmes uram, arra az végre, az mint feljebb is írám, igenis oltalmazzuk, minden tisztességes útakot, módokot felkeressünk, hogy nem offensive hanem defensive cselekszünk, az mit cselekszünk, többi között, hogy az oda fel való csavargók, talpasok miatt ott a tájon lakó szegénység haza nem mertenek szállani, ki miá az adónak felszedésében és megadásában nagy akadált szerzett. Kelletett a végre azokban az helyekben nagyságodnak azt az kevés praesidiumot szállitani, hogy az szegénység telepedhessék haza és jobb alkalmatossággal hatalmas császár adaját nagyságod beszolgáltathassa. Nekem ugy tetszik kegyelmes uram, hogy nagyságod mindjárt postán igen sietséggel küldjön mind fővezérhez, követhez és kapithiához, megírván nagyságod, micsoda jó végre szállitotta azokban az helyekben az praesidiumot, az váradi vitézek mire való nézve obsideálták és akadályoztatják nagyságodat. Az alatt kegyelmes uram, az mint feljebb is írám, meg kell oltalmaznunk; mert ha most elvesztjük, soha nem remélhetjük, hogy többé miénk lehessen. Ezek után az úr Isten éltesse nagyságodat sok esztendeig boldogúl szerencsésen. Datum in Maros-Szent-György die 15. Augusti 1665.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Petki István m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nékem kegyelmes uramnak alázatosan írám.

Eredetije az Erdélyi Muzeumban. (*Grammalophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

LXXV.

Bécsből.

Die 3. praesentis jött egy török csausz az budai vezértől tizenötöd magával ide, kinek rendeltetett szállás külön az itt való portai követ szállásától, ugymint az városban az magas hídon (Hochpruk neve) bizonyos okokért. Ez nem sok jót hozott magával, ugymint az kinek commissiójában vagyon, hogy (minthogy az török császár, az német császár ő felsége ezüst egyettmásokból álló tekintetes ajándékát, melyet gróf Leszel bevitt, nem külömben vötte el, mint tributumot és adót, sőt mentest az pézverők kezébe adatván, elolvasztatott és pézt veretett belőlle) azt jelentse meg az német császár ő felsége udvaránál, hogy ez legyen rá bizatva, hogy kéván-jon esztendők által való tributumban és adóban felső Magyarországból ötvenezer aranyat (azon kivül az mit esztendőnként Erdélyből, mely is 1000 talléрnál esztendőnként többre megyen, adóul kéván.) Ez alatt bennmaradt még eddig gróf Leszel. És mivel hogy az főtörök követ neheztellett érette, hogy az ide érkezett csausz tőlle sepáráltatott, minthogy azt az városban szállitották, hogy ennek eleget tegyenek, kiszállitották az csauszt hozzája. Mely csausz két magyar hadnagyokat (kik majd Tömösvárig valami kóborló vitézekkel kicsaptanak volt és ez alkalmatossággal fogattattanak volt el) hozott ide magával, hogy itt megbüntettessenek. De ellenben fogtanak az miénkek is Nagy Györgynél egy törököt el, az kinél Nuszdorftól fogva Hanburgig az Duna két felől való mellyékinek lerajzolása és delineatiója találtatott, s inkább vagyon az törökök elméjek háborúságra, hogy sem mint állandó békességre hajolva. Az menydörgés és villámlás rettenetes volt három nap és éjjel Konstantinápolyban, és sok házak romlottanak meg az menyköütés miatt, és elégtenek, annyira, hogy abbeli kárt az törökök sok millióra becsülik. Az

Digitized by Google

feljül megemlitett csausznak ez is kévánsága, hogy (mivel hogy az mely ajándékot az utólszori békesség tractátusbeli végezés szerint gróf Lessle bevitt, koránt is olyan nagy summára, az az annyi ezer tallérra nem tölt, mint hogy mentest elolvasztatván és pénzzé verettetvén, ezer tallérnál több apadott el) az megnevezett summára az az pénz kipotóltassék, és mint egy tributum kiszolgáltattassék. Végezetre az császárnak ő felséginek idejöveteléhez, mely nyolczad nap alatt meglészen, érkeznek az angliai követen kivül, a ki már útban vagyon, más rendbéli követek is, ugymint lengyelországi, portugalliai és muszka követek is.

Kelet 1665. Novemb. 9.

Egykorú másolata *gróf Kornis Miklósnál Baczán (családja levéltárából.)*

LXXVI.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram!

Irtam vala nagyságodnak egy levelemben, hogy azon leszek, kitanuljam, miért az német követ ily kedvetlenül és késön nyuljon az erdélyi dolgokhoz, ennek oka volt az Rákóczi Ferencz személye, mert hogy ha oly módját találhatta volna avagy találhatná ezután is maga vagy rezidense által, örömest az Rákóczi Ferencz fejedelemségét promovealná, az követ penig mindazt jól tudja, hogy Somlyóban mi formán szállott praesidiuma nagyságodnak, mind azt mint kérte légyen Erdélyben lévő jószágit követje által. Ez két dolgot megjelentette hozzá küldött emberemnek is, és egyikre, ugymint az somlyaira (tüllem lévén informatus emberem, ha casu quo előhozódik), meglött az felelet, és megmondatott neki, nagyságod és az ország nem egyéb gondolattól viseltetvén szállitotta praesidiumát belé, hanem hogy onnét is az váradi töröknek excursiójok megzaboláztassék és az környülötte lévő helyek és vármegyék, kiket az török végképen magáénak akar tenni, az erdélyi birodalomtúl török kézbe ne essék, és az körül való jószágok is az possessoroktúl szabadosban s bátrabban birassanak; azon megnevezett Somlyó nevű puszta kastélyban is nem egyéb végett szállitott nagyságod praesi-

Digitized by Google

diumot, és senkinek is azzal joszágát abalienálni nem akarja, hanem csak akarja országát az töröktül oltalmazni, hogy ennél is beljebb az foglalás és holdoltatás ne terjedjen. Az másodikra, ugymint az jószág kérésre az volt emberemnek tanultsága tüllem, megéri nem tudommal; ha én elömben kél az dolog, én megfelelek azon dolgokra. Nagyságod azért csak ugy hidje, ha Somlyót elébb érte volna az Rákóczi Ferencz praesidima, mint sem az nagyságodé, vagy erdélyi jószágiban is obtineálhatott volna, vagy ezután is abtineálhatna, ez követnek is itt való promotiojában út nyittatott volna.

Hogy azért nagyságod ezen dolgokrúl fundamentumosban s jobban tudjon gondolkozni, ezekre vigyázzon: midőn én az német követet sokszori levelem által való megtalálásommal és az országnak is ujabb nyomorgatásinak eleiben való terjesztésével serkengettem az haza mellett való törekedésre, és látván hogy az napról napra az hazán esett és esendő dolgokkal is nehezen vehettem az intercessióra, és csak puszta ajánlommal mind annyi elmém fárasztása után is semmire nem vehetem, kezdtem gyanakodni, ne talám az ember nem syncerus az haza dolgaihoz, hanem vagyon valami oly objectum előtte, mely akadályoztatja elméjét az hazával való jó tételnek, elmentem titkoson egy hitünkön való méltóságos személyhez, (kinek is már annak előtte szívét és elméjét nagyságodhoz és hazánkhoz való syncera affectióra vontam vala) sok beszélgetésim között ex summa confidentia jelentém neki, mint vagyunk az némettel, félek igen ugy ne járjuuk mi is erdélyiek most az austriai házzal, mint az régi felséges magyar királyok jártanak, hogy dolgokat ex confidentia közölvén az némettel, az pogány ellen, azonban nem hogy valami jót azzal vihettek volna végben az keresztyénség jovára, de sőt inkább amazoknak nyilván való elárultatásokkal magoknak és hazájoknak bajt és néha veszedelmet is hoztanak, megjelentvén az német az töröknek minden titkos akaratjokat, mint errül az historiák bizonyságok.

Ezek sok beszéddel léven, kértem arra, tekintse meg ily utolsó szükségességre jutását Erdélynek, tekintse abban levő Isten anyaszentegyházának naponként való elpusztulását és veszedelemre juthatását, gondolja meg azt mit nem

Digitized by Google

szokott az német pápista nemzetség maga religiójának öregbitéséért cselekedni, igyekezze kitanulni minden uton módon az német követtül, mit akar, hol jár elméje, hadd tudjunk jó idején mind magunkra mind ecclesiánkra jó gondot viselni; ezt penig nem mi érettünk hanem Istenhez és ecclesiájához való jó indulatokból cselekedje. Felvállalta igen titkosan, úgy hogy ha ő nagysága valami titkos dolognak végére mehet, s nekem megjelenti, megírjam ugyan nagyságodnak az mint illik, de nagyságodnál is titokban légyen az dolog, az ő neve annál inkább ki ne jelentődjék, mivel afféle dolgoknak megtudásából országok zavarodhatnak meg. Midőn azért az követtel beszélgetett volna, egymás között való titkos confidentia szerént, az erdélyi dolgokat mesterségesen forditaná elő, az német követ szavainak summája ez volt:

Annyira faveál az római császár Rákóczi Ferencz személyének az religióért, hogy készebb ezen nyomorúlt állapotban hadni Erdélyt, mint sem az mostani fejedelemség alatt az pacificationak punctumit is Erdélynek hasznára és régi szabadságának helyre állitásában, határiban elvételében és adajának leszállitásában derekasan vigyen valamit végben; de ha Erdély Rákóczi Ferenczet acceptálná, annyira kedveskednék az római császár Erdélynek Rákóczi Ferenczért, hogy készebb volna az törökkel tött frigyét felbontani, mint sem Erdélynek minden dolgait jó karban nem állitani. Ezekrül nagysádod értsen s tanuljon; jut-é nagyságodnak eszében, mit ír nekem egy levelében, az rosz dolgoknak elég fautori találkoznának; bizony vannak elegen, nem is mind jóakarója nagyságodnak az, a ki hízelkedik nagyságod körül, de nagyságod nem akarja eszében venni az én sok irásimat; vajmi tudva voltak s vadnak sokaknál ezen dolgok Erdélyben is, én nem nevezek senkit, nem is illik, elégséges az Christus szava: Ex fructibus eorum agnoscetis eos. Bizony ha én nagyságod volnék, nem kellene nekem sok tanitás, kitanulnám, ki mint viseli magát hazájához s urához. Isten oltalmazzon, hogy én nagyságodat senkire nehezíteni akarnám, de bizony elhiszem elég métely találkoznék még köztünk, ha az alkalmatosság hozná. Ez dolgok felől azért én igy gondolkozom, nem az nagyságod fejedelemségének mivolta vagy

Digitized by Google

személye forog csak ebben az dologban, hanem az religio, mely által is az Istennek anyaszentegyházát opprimálhatnák, de ha én is olyat ezentúl is érthetek, vagy az én követségemben valaki affélét moveál, nagyságod csak oly megnyugodt elmével legyen ez iránt is, hogy nemcsak igyekezem ellent állani és elrontani abbeli hazám és ecclesiám ellen való gonosz szándékát akárkinek is, de ha ugy kévántatnék életemnek letételével is kész vagyok minden úton módon ellene állani. Az hazára való serény vigyázásban ne is akadályoztassák efféle dolgoknak értési nagyságodat, az mint szokták mondani tela pervisa minus feriunt. Csak nagyságod járjon el dolgában, a többit bizza reám, megtanít Isten, kit mint és mikor kell cselekedni, gondot szokott az úr az övéire viselni. Meglássa jól nagyságod az dolog titokban legyen, az egy Betlen János uramon kivül ne communiálja senkivel idő nap előtt, elégséges ő kegyelme ezen dolog felől nagyságod consulálására, had legyen vége az dolgoknak, ezután ha ki kell jelentődni, meglehet. Ha levelet ír nagyságod residensnek vagy másnak, ez dolgot ingyen se illesse, mint ha semmit sem tudna ebben; ha én ezeknek eddiglen való felczirkálására gondot viseltem, hidje el nagyságod, ezután gondot tudok viselni, úgy hogy nem hiszem maga itt ülne is nagyságod úgy mint privata persona, maga dolgaira diligensebben vigyázhatna, melyrül az dolgok tesznek tanú bizonyságot. Az úr Isten nagyságodat minden Istenes dolgaiban szerencséltetvén, rövid időn jobb és örvendetesb hírek hallásával örvendeztesse. In Constantinopoly die 16. Novembris Anno 1665.

Nagyságodnak alázatos híve s szolgája
Paskó Christoph m. p.

P. S. Ha szintén (kit Isten ne adjon) határunk, adónk ebben maradna is mint most, még is jobb volna, hogy sem pápista fejedelemség alatt lelkünkbeli szorongattatást szenvednénk; de Isten mind jobban adja; csak az adóval érkezzenek, megpróbálgatom ugyan minden uton módon, mit ad Isten. Megvallom, nehéz az dolog, sok az akadály, de Isten akkor mutatja meg hatalmát, mikor az emberi segítség láttat-

Digitized by Google

nék megszünni; mind ezekrül én nékem elég terhes gondolkozásim vadnak.

Kivül: Az én kegyelmes uramnak az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának adassék.

Eredetije Baczán *gróf Kornis Miklósnál (családja levéltárdból.)*

LXXVII.

Török császárnak szóló minutája. Expedita ex Radnóth Anno 1666. die 26. Junii.

Potentissime Imperator Domine mihi clementissime benignissime.

Vestrae Imperatoriae Majestatis tam litteras mihi missas, quam etiam duo Imperialia vestimenta Magnificus Dominus Amhet Csauz praesentavit, quibus omni cum submissione et obedientia acceptis demississimas Vestrae Majestati ago gratias pro tanta clementia, qua indignissimum me condecoravit. Intelligo ex praedictis Vestrae Majestatis litteris demandatum mihi, ut tributum octuaginta millium imperialium tempestive transmittam, qua in re aliisque negotiis quicquid per me fieri poterit, fidelissimam (uti teneor) operam me praestituram res ipsa testabitur. Saltem Vestrae Majestatis milites Varadienses afflictissimis rusticis hujus Transylvaniae incolis ne essent molesti, quorum calamitates Vestrae Majestati jamdudum cum lachrimis significavi, nec dubito Vestram Imperatoriam Majestatem de Haereditarijs suis subditis benigne prospecturam. Deus eandem Imperatoriam Majestatem diutissime incolumem conservet. Datum etc.

Az fővezérnek szóló levélnek minutája ennyivel legyen külömb, hogy mivel ő nagysága kaftánokat nem küldött, azt nem kell megköszönni, azt az czikkelt azért kihagyván, többi legyen úgy írva, mint az felső minuta.

Panajotnak ez szerint kell írni.

Illustrissime Domine, Amice nobis observandissime.

Quamvis majori cum emolumento sperabant Universae Regnicolae nobiscum legationis Domini Pasko exitum, quam exitus edocuit, nihilominus ex informatione Domini Pasko

Digitized by Google

intelligimus Vestram Illustrissimam dominationem non tantum totis viribus incubuisse negotiis Transylvanicis, verum necessitate sic exigente ad eandem causam promovendam mutuam quoque pecuniam dedisse jam dicto legato nostro, quam Vestrae Dominationis sinceritatem quem admodum magni aestimamus, ita etiam summas pro ea agimus gratias, mutuo datam Vestrae Illustrissimae Dominationis pecuniam per Dominum Amhet Csausz transmisimus, mille et septingentos Imperiales nimirum. NB. Itt ha urunk ő nagysága ezenkül küld ajándékot oda kell annak is emlékezetit írni.

Rogamus Vestram Illustrissimam Dominationem, deinceps quoque jam saepe testatam contiunet nobiscum amicitiam, si aliquae intervenerint occasiones, patrocinando negotiis nostris, indubitanterque sibi persvadeat juxta possibilitatem virium nostrarum amicitiae officiis nos minime defuturos. Eandem divinae protectioni commendamus. Datum etc.

Illustrissimae Vestrae Dominationi Amici servire parati.

Az csauz passának nem szükség levelet írni az én tetszésem szerint, mert ő csak az urunk levelire tött választ, mindazáltal ha urunk ő nagysága íratni akar Péter Deák uram írhat egy köszöntő levelet neki.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. III. köt.*)

LXXVIII.

Tatár khám anyjának szóló levél minutája.

Felséges uramnak méltóságos anyja, nekem kegyelmes asszszonyom. Isten felségedet minden dolgokban boldogítsa.

Az khám ő felsége követe nagyságos Mamhut bék h megadá nékem az felséged levelit, mind az khám ő felsége méltóságos levelivel együtt, melyeket nagy alázatossággal és engedelmességgel vettem, Isten éltetvén . . . . . képen meg is ügyekezem szolgálni, hogy felség . . . ilyen alázatos szolgájárúl feledékeny nem volt. Mihelyt az téli üdő engedi bizonyos emberemet felséged köszöntésére elküldeni el sem múlasztom, kivánván Istentől felségteket éltesse jó szerencsés állapotban sok esztendőkig. Költ etc. Felségednek alázatos szolgája.

Digitized by Google

Girai tatár khám levelire való válasz.

Felséges khám, nekem kegyelmes uram. Isten felséged nek napjait sok ezerekké tegye, dolgait boldogítsa.

Az nekem írt felséged méltóságos levelit, nagyságos Mamhut aga felséged ideküldött úri ember követe megadá, melyet nagy alázatossággal elvöttem, mind az felséged nekem küldött ajándékával az paripával együtt. Megvallom, hogy felségednek ennyi kegyelmességére magamot érdemetlennek üsmerem lenni, holott hozzám felséged alázatos szolgájához illett volna elébb emberem és levelem által felséged előtt megjelennem, de mivel az felséged méltóságos uralkodásának híre nem régen bizonyosodott meg ezekre az országokra, ez volt az oka, melyért emberem felségedhez eddig nem mehetett, melyről is alázatosan követem, mihelyt Isten ő felsége az téli üdőt valamennyire lágyítja, alázatos levelemet emberemmel együtt az felséged méltóságos udvarában fogja látni. Ajánlom ezeknek utána felségedet Istennek gondviselése alá. Költ etc.

Felségednek küssebbik alázatos szolgája.

Tatár khám vezérének Iszlam agának szóló levél minutája.

Tekintetes nagyságos Iszlam aga nekünk jó urunk, vitéz barátunk, Isten nagyságodat sok esztendőkig éltesse szerencséit nevelje.

Az khám ő felsége követe nagyságos Mamhut aga megadá az nagyságod nekünk írt barátságos levelit, melyet igen kedvesen és szeretettel vöttünk, köszönjük is, hogy nagyságod nem volt feledékeny köztünk való régi üsmeretségéről. NB. (Itt még kell tudni, ha Iszlam aga küldötte urunknak ajándékon paripát, ha küldötte, meg kell azt is köszönni.) Megvalljuk, hogy az felséges khámhoz nekünk kellett volna embertünket elébb küldenünk, de az helynek távol létele miatt nem régen bizonyosodott meg az ő felsége uralkodásának boldog híre, mindazáltal, mihelyt az téli üdő engedi, ő felségéhez embertünköt bizonyosan elküldjük. Nagyságod is előttünk nem megyen feledékenységben, kinek jóakaratjához és az khám ő felsége előtt való törekedéséhez minden dolgainkban derekasan bízunk. Éltesse Isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Költ etc. Nagyságodnak minden üdőben szolgáló barátja.

Digitized by Google

A hátlapon megfordítva: Tatár országbúl jött tatár khám levelére való választételek. Anno 1666.

(Eredeti minuta Mike Sándor úr gyüjteményéből.)

LXXIX.

Kegyelmes uram.

Én az nagyságod parancsolatja szerint gróf uramhoz ő nagyságához eljövén, kit is Ilyén találtam, az nagyságod parancsolatja szerint beszélgetvén ő nagyságával s Keczer urammal az dolgok felöl, nekiek kegyelmes uram ugy tetszenék, hogy a míg az fő kézben nem esnék, addig ezekhez ne nyulnék, mert megvivén neki az hírt, elébb áll; mindazonáltal kettöt megfogatok mingyárást más praetextus alatt. Az fönek megfogásában pedig jobb modálitást nem találtunk ki, mintha nagyságod Barkóczi uramot küldené ki, mintha maga dolgában járna s híná be; ha jön jó, ha pedig nem, hozná; ha pedig addig ezeket megfogom s értésére esik, mingyárt elébb áll. Emlékezetiben lehet nagyságodnak, hánszor írtam meg, hogy vagyon practikája néki az törökökkel s igen közönséges hír köztünk ez, az innepre Sidóvárra várták, meg is lett volna, hogy ha fülében nem ment volna az felöl való suspicio, az vitte őtet ki; itt is a végekben meg vagyon parancsolva, hogy készen legyenek, mihelyt második parancsolat jő, felüljenek, de hova nem tudatik. Az embereknek megfogatása felöl újabb parancsolatot várok nagyságodtól, s a tevő leszek. Az mi pedig az Ilye várának dolgát illeti, az nagyságod parancsolatja szerint magam ide jövén. megnéztem mi állapattal vagyon, sőt mind a két úrnak megmondottam, ha mi fogyatkozás vagyon, mondják meg s kész vagyok minden tehetségemmel megorvosolni, de ő nagyságok azt mondják, hogy valaminemü provisio ezelött volt reája, most is hasonlóképen vagyon; több vagyon hatvan gyalognál, élés is elég vagyon, sőt nyolcz asztagot látok az csürnél. Azt mondja gróf uram ő nagysága, ha kivántatik, azt is mind becsépelteti; dispositio ilyen vagyon, kitöl Isten oltalmazzon, ha kivántatik, mingyárt Hunyadról is küldnek praesidiumot;

Digitized by Google

mindazonáltal én mégis várok az nagyságod parancsolatjától. Tartsa Isten nagyságodat jó egészségben. Datum in Ilye die 28. Martii 1667.

Nagyságod alázatos szolgája míg él

Nalácy István m. p.

Külczím : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Trans. I. kötet.)*

LXXX.

Kegyelmes uram.

Az nagyságod méltóságos levelét az inclusákkal együtt alázatosan elvettem, mindazokat megolvasván kegyelmes uram vékony censurám ez: látom Bánfi Dienes uram ő kegyelme nagyságodnak azt javalja, hogy az máramarosi aknához nagyságod ne nyulasson, azt írván ő kegyelme, hogy az minden donatariusoknak ez hazában praejudiciumokkal és megbántódásokkal lenne, hanem az az ő kegyelme tetszése, hogy az máramarosi uraimon exigáltasson nagyságod egy nehány só pénzt az huszti praesidium tartására. Azoknak eddig való vakmerőségekért írja azt is ő kegyelme, hogy annak utána nagyságod az urakot öszvegyűjtvén, és akkor az Bethlen Gábor dispositióját, vagy donatióját elővétetvén, tenne akkor rendelést nagyságod az máramarosi akna felől. Erről kegyelmes uram én gyengébben szólnék, hogy ha nem lött volna régen conclusum az tanács urak által róla, de két szám nincsen; az midőn Fejérváratt az praesidiumnak Husztban való introductióját végezék közönségesen tanácsúl, ugyan akkor lőn conclusum arról is, hogy az Husztban menendő praesidium fizetése onnét adassék meg, az honnét azelőtt járt, ugy mint az Mármarosi sóaknáról, ebből az inclusumból tölt ki az Macskási Mihály uramék instructiója is, melynek egyik része ez volt, hogy Debreczeni János uramék ő kegyelmek által parancsolt nagyságod ezen dologról Ezek kegyelmes uram már meg is löttenek, de Bánfi Dienes uram ő kegyelme jelen nem lehetvén akkor személye sze-

Digitized by Google

rint Fejérváratt, hihető nem tudta, hogy erről is ilyen világos végezés lött, noha az praesidium bévitelét ő kegyelme is javallotta írása által. Azt én megvallom kegyelmes uram, nem is tartanám tisztességes dolognak, az mit egyszer az tanács nagyságoddal együtt elvégezett, és nagyságod is in actum deducálta, nem egyszer hanem egynéhányszor parancsolván előle, a zt kétségben hozni egyéb kérdések alá. Annak felette hogy az huszti praesidium számára hópénz kell az bizonyos, el sem múlhatik, Máramaros vármegye mit contribuálna ez bizonytalan, s ha egyszer kétszer valamit adna is, az hamar elkelne, azután csak ugyan kikopnánk az huszti praesidium tartásából az sóakna nélkül. Ismerem kegyelmes uram én az magunk állapatját, több adót az huszti praesidium tartására mi fel nem vehetünk; azért valamely órában nagyságod arra lépik, hogy huszti praesidium fizetése ne az aknáról járjon, egyszersmind akkor lépik nagyságod arra, hogy az praesidium gyalázatosan kihozassék és soha többé beléje se mehessen; prophéta nem vagyok, de ezt bátran merem jövendölni nagyságodnak, mert midőn az praesidium tartásának mediumi kiesnek az nagyságod kezéből, ennél egyébb nem következhetik belőle. Az Holdoltság, hogy az váradi passa parancsolatjára nézve engedelmeskedik, elhiszem kegyelmes uram, de az mennyire az somlyai praesidium reá érkezhetik, reá kell hajtani őket; hogy pedig a somlyai praesidium többet vihessen véghez, nekem tetszenék, mivel az Bánffi Dienes uram ő kegyelme később írása szerint mostan ide bé semmi oly félelmes hír nincsen, az kolosvári katonákat tizenhatonkint ki kellene szivárogtatni Somlyóban, s keménykedni kellene az vakmerő parasztság ellen, hiszem, ha Kolosvárra kivántatnék azok helyett más, könnyü volna bizonyos számú lovasokat küldeni Kolosvárhoz. Az mely leveleket az holdoltságról küldöttenek volt Ugrai Gergely uramnak, tétesse el nagyságod az conservatoriumban, ím visszaküldtem inclusive, ezeket kegyelmes uram bé kell küldeni az portára, mihelt nagyságod valakit küld oda, szükséges levelek az váradiak ellen. Ajánlom nagyságodat Istennek gondviselése alá. Datum in Felvincz 30. Junii Anno 1667. Nagyságodnak alázatos híve

Betlen János m. p.

Digitized by Google

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXXXI.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine mihi natulariter Clementissime.

Az szent Isten nagyságodat kegyelmes uram jó egészséges szerencsés hosszú élettel áldja meg dicsőségére s szegény hazánk oltalmára.

Az mint kegyelmes uram Kassai uramtól nagyságodnak küldött levelemben is alázatosan megirtam vala, az kaimekámnak irott nagyságod válasz-tételét török nyelvre fordittatván magam kivittem az táborra, s ő nagyságának praesentálván, szóval is, az miket az levél mellett szükséges volt mondani megmondottam, s az mikre kérdett megfeleltem. Minekutánna pedig az nagyságod irását elolvastatván, az dolgot megértette volna, azt mondta: mind az követ s mind magad irjátok meg az fejedelemnek, én bizonyos emberemet ezen holnap küldöm Váradra; azért az fejedelem is késedelem nélkül küldje embereit oda, kiket az én emberem Váradon találjon; meglészen parancsolva az váradi passának s az én oda küldött emberemnek is, most végképen tegyenek az fennforgó dolgokban oly igazitást, többé egyik féltől is se hatalmas császárunk sem mi nem búsittassunk; egyébiránt tudtára adjátok az fejedelemnek, ha mostani parancsolatunkat is ugy mülatja el, embereit ki nem küldné mint tavaly az mikor embertünket küldöttük vala Váradra, bizonyos légyen abban, ha ezután az váradiak ellen ezerszer tészen is panaszt, mi elöttünk semmi haszna nem lészen, s meg sem orvosoljuk. Ezeket az szavait kegyelmes uram két izben is iterálá, s meg is hagyá, igen sietséggel tudositsuk nagyságodat. Ez dolog kegyelmes uram tegnap, ugymint 9. Julii. agitáltatott az kaimekám előtt. Immár kegyelmes uram mit cselekedő legyen nagyságod, áll az nagyságod kegyelmes dispositiójában, én

Digitized by Google

elhittem kegyelmes uram, az váradiak mesterkednek sok képen, hogy valami formán, ha szintén ők lennének is ez parancsolatnak valami résziben is akadéki, nagyságodat s az országot okozhassák, de csak nagyságod késedelem nélkül jó instructióval expediálja embereit, azonban az innet oda ment törökknek is kerestesse kedvét, minden ez eddig való gravamenek sopiálódnak, s ennek utánna szegény haza is nagyobb csendességben maradhat az váradiak miá, s nagyságodat is annyi búsulás nem éri; külömben bizony kegyelmes uram fülig csünk az veremben s míg azzal bajlakodnék valaki, onnét kivonjon, inkább földet hánna reánk, ne lásson több bút miattunk. Alázatosan könyörgök nagyságodnak kegyelmes uram, se hosszas készület se egyébb kigondolható okok ne tartóztassák az nagyságod Váradra expediálandó embereit, mert bizony periculum in mora. Ha kegyelmes uram immár denominált volt ország, kik menjenek el ad sextum Junii, melyet az kaimekamnak is megmondottam, könnyü ugyan azon becsületes bazafiait sietséggel expediálni, nem halnak meg éhel most sem magok sem lovok, arról penig ne gondolkodjanak ugy, valami bántodások lészen; mert ha valakit bántani kellene, bizony mi rajtunk kezdenék inkább el, kik itt szüntelen való sollicitatioink által inoportunuskodunk. Alázatosan irhatom nagyságodnak kegyelmes uram, tegnap lévén szemben az császár az kozák követtel, valóban becsülettel recipiálta őket, híre az, ők is ide hódolnak. Az lengyel követet még el nem bocsátotta kegyelmes uram az császár. Az vezér felől kegyelmes uram semmi bizonyost nem irhatok nagyságodnak. Zólyomi is még eddig régi szokott szállásán van kegymes uram, az mint az circumstantiákból colligálom csendesen vagyon. Mindezekről s egyéb dolgokról is követ uram fogta nagyságodat bőségesben tudósitani, azt kévánván az nagyságod előtt való ő kegyelme személyinek is mivolta. Ezek után legyen az szent Isten áldása nagyságodon kegyelmes uram. Datum Adrianopoli die 10. Julii. Anno 1667.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Dávid János. m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia regni Transylvaniae Principi, partium Hun-

Digitized by Google

gariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino mihi Semper Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylcanicum I. kötet.)*

LXXXII.

Fővezérnek szóló levélnek minutája.

Hatalmas győzhetetlen császárunknak széles ez világra kiterjedt fényes birodalmának főgondviselője tekintetes nagyságos vezér Kuprili Amhet passa nekünk jóakaró urunk. Isten nagyságod napjait sok ezerekké tegye s dolgait boldogitsa.

Mivel az mely kapitihánk Cserményi Mihály hatalmas császárunk fényes portáján eddig jelen volt, az mint nagyságod maga is emlékezheték rá, Landor Fejérvárra küldtük vala az nagyságod méltóságos személye elejben, nem akartuk már tovább ott késleltetni, hanem kötelességünk szerint az régi jó szokást szemünk előtt viselvén, küldtük mostan be kapitihaságra ez levelünköt megadó böcsületes hivünköt Alsó Jánost, kérvén nagyságodat alázatosan, lássa nagyságod kegyelmes szemmel, az előbbi kapitihát Cserményi Mihált kibocsátván vegye ezt oltalma és gondviselése alá, mi Isten után hatalmas császárunk előtt egyedül csak az nagyságod kegyelmes oltalmában bízunk. Melyért tehetségünk szerint alázatossággal szolgálni el sem múlatjuk. Ajánlván nagyságodat Istennek kegyes gondviselése alá költ etc.

Az fővezér tihajának egy kevésben variálni kell, kérvén hogy az uj kapitihát méltóztassék praesentalni ő maga az fővezérnek és oltalma alá venni, egyszersmind igérni kell neki hogy mindeddig sok izben megmutatott mind ennek utána mutatandó barátságáról feledékeny nem lészen az mi kegyelmes urunk.

Kelet : 1667. Nov. 16.

(Eredeti minúta Mike Sándor ur gyüjteményéből.)

Digitized by Google

LXXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Alázatosan jelentvén előttünk jámbor hívünk Sztamati Polkovnik, hogy ez elmult esztendőkben az vajdák változási miá és sok táborozások felett, értvén Brassónak állapotját, mindkét Oláhországnak jóakaró szomszédja, ahoz képest ő is valami pénze arany és ezüst marhája lévén, bizonyos emberétől Zotá nevü Baloge által, ki akkori időben Kimpenán vámos volt az által Brassóban az orgonás kezében béküldte és másokhoz is sőt az ember is az ki az pénzt oda vitte, az is kegyelmed előtt jelen lészen. Mely dolognak okáért, mivel most maga személye szerint megyen oda pénzit és egyéb javait kezéhez venni és ha az gazdák nem akarnák javait megadni, kegyelmedet szomszédságos jóakarattal requiráljuk, tétessen nekie igaz törvényt, ne maradjon kárban. Melyeknek ebbeli hozzánk megmutatandó jóakaratját mi is kegyelmednek más hasonló dologban megszolgálni el nem múlatjuk. Ezeknek utána ajánljuk Istennek kegyelmes gondja viselése alá kegyelmedet. Datum in Jász die 18. Mai 1668.

Illustrissime ac Celsissime Dominationis Amicus et Vicinus benevolus Elias Alexander Princeps Moldauie.

(*Oláh aláirás.*)

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae, partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino Amico et Vicino nobis benevolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

LXXXIV.

Kajmekám levele.

Titulo fuse praemisso.

Hatalmas császárunkhoz tartozó kötelességünkkel egyező barátságos köszönettünk után szeretettel jelentetik.

Digitized by Google

Mivel mostan az Messiás nemzetének nagy rendei közül való, Nagy Tamás nevü követje kegyelmednek az szokott adóval, leveleivel és egyébb ajándékival hatalmas császárunk fényes udvarában érkezvén, mindazok hatalmas császárunknak beadatván, ez világra kihatott bölcs tudományával tökélletes hüségét kegyelmednek általlátták, továbbra is az ide való tökélletességtül viseltetvén az szokott adót és ajándékot annak idejében ő hatalmassága fényes tárházában beszolgáltassa kegyelmed. Mivel penig nagyságod hatalmas császárunknak kiválképen való czirákja, kivántatik hogy tovább, mint több erdélyi fejedelmek, az ő hatalmasságához való hüségében magát gyakorolja, és nem az hirán kivül söt annak igyenességében erős lévén, sacra annuentiájának keresésében mindenkor munkálkodjék, hogy ez világot nyugotó fényes portájában tekinteti és hitele öregbedjék. Mivel az örökös boldogsággal biró és paradicsomunk egyik gradusához hasonló méltósághoz valakik igazán hüséget mutatnak, azok mindenkor letött fejeket az csendességnek és bátorságnak vánkosán nyugotják, ellenben penig az pártosok viszálkodásoknak micsoda gyümölcsét kóstolták légyen, viszontagsággal probált dolog. Minek okáért én mint barátomat intem hatalmas császárunkhoz való tökélletességében továbra is perseverálván, császári sacra annuentiája ellen való dolgoktül magát oltalmazza, ide való hüséggel egyező dolgokban gyakorolván magát, hogy az fényes portán kellemetcsége nevekedjék. Azonban mivel Sebesvára hajdúk és latrok lakó helye lévén, az hadakozásnak idején elrontatott volt ilyen conditióval, hogy soha többé meg ne épittessék, mivel penig az elmult időkben azon várnak renoválására Erdélyből épületre való eszközök küldettek volt, azon dolognak akkori annibilalására az eszes és becsületes budai vezér Mahmud passa ő kegyelme rendeltetett volt, kihez képest akkor félben is hagyatott volt, de most ismét ujabban való épittetésére eszközök küldettetése zengedez fülünkben, mely dolog ha ugy vagyon, hatalmas császárunk akaratjával ellenkezik minek okáért azon budai vezér emberét küldvén megczirkáltatja, ha ugy találtatik, hogy ismét ellene álljon megparancsoltatott. Azért, ha ez szerént vár és kastély épitésre való szán-

Digitized by Google

dék vagyon, hatalmas császárunk nem sentiál; kivántatik azért, hogy minek elötte azon budai vezér ezen dolognak expiscálására emberét küldené, küldjön kegyelmed, és ha fák, kövek, vagy egyéb épületre való eszközök készittettek volt, elhordatván, semmit is benne ott ne hagyasson, mivel ez dolognak vagy kicsiny vagy nagy része ugyan hatalmas császárunk sensusa ellen von, azért elhallgatásával ő hatalmasságának kedvetlen animadversioját ne vonja magára kegyelmed, melyre ugy is viszont barátságosan intem kegyelmedet, cselekedeti igen meggondolva légyen, és vár épitésre alkalmatosságot ne adjon s ne is engedjen.

Költ Jeni Scherben Deczembernek elein Anno 1079 à Mahumed (1668. October 7.)

Fővezér kaimekámja

Musztafa passa. m. p.

Egykorú forditás (Rosnyai Dávid keze irása) az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József Erdély tört. ered. levelekben XXIV. kötet*)

LXXXV.

Tekéntetes nagyságos passa nékünk jóakaró urunk kedves barátunk. Isten nagyságod napjait sokasitsa, szerencséjét nevelje.

Nekünk irt nagyságod levelét hozzánk küldött becsületes hive megadta, melyet illendő böcsülettel és kedvesen vöttünk. Látjuk nagyságodat igen helytelenül ugy búsitották némelyek, mintha mü s Erdélyországa egy Sebesvár nevü palánkot, az mely Várad megvételekor elpusztult és földig leromlott volt, mostan akarnánk Várad határán és ellenében épiteni; irja azt is nagyságod, hogy annak a várnak épitésének félben hagyása felől hatalmas császárunk egyszer emberét küldvén parancsolt volna, s akkor félben hattuk volna, most ujjobban kezdenénk hozzá. Mindezeket az nagyságod leveléből búsulással értjük, legelsőben azért nagyságodat barátságosan követjük arról, hogy a dolgot ilyen szókkal kell kiirnunk, de másképen nem lehet, mert egyébaránt nagyságod meg nem értené az dolgot világosan, azért irhatjuk nagysá-

Digitized by Google

goduak, hogy valaki nagyságodat ilyen formán tudósitotta Sebesvár felől, nem talált igazat mondani, nevezet szerént penig ezekben. Ha azt mondotta, hogy Várad határon és ellenében volna Sebesvár, nyilván való nagy hazugság; mert Váradtól igen messze vagyon, midőn Váradról Erdélyben valaki be akarna jőni, az havason által jővén be Erdélyben, azon belől vagyon, sokkal közelebb Kolosvárhoz mint Váradhoz, két annyi föld penig Váradhoz, az melyet az nagyságod ide küldött emberei mondják meg lelkek szerént igazán. Hasonlóképen ha nagyságodnak azt mondották, hogy Várad megvételekor elpusztult volt és annak utánna kezdették épiteni, ez is hasonló hazugság; mert Sebesvárát sem fegyverrel meg nem vötte senkisem, pusztán nem hadták, hanem mind azelőtt, mind akkor, mind azután Erdélyhez birattatott vitézlő rendek lakott benne. Az tatárok járásakor is és egyéb háborúságokban az föld népének nagy része annál az várnál maradt meg, az ki most hatalmas császárunknak adóz, sőt ha az az vár ott nem volna, az sok tolvajok miatt az szegény hódolt emberek sem vihetnék be adajokat Váraddá; az elmult nyáron is az váradi vitézekkel együtt az sebesvári katonák kergették el az erdőkről az tolvajokat, s ugy lehetett bátorságos utja az szegény embereknek Váradra; erről az váradi vitézek magok tehetnek bizonyságot, ha igazat akarnak mondani. Töttenek volt, igaz dolog, fényes portán ezelőtt is az váradi némely spahiák illyen hazug panaszt; hatalmas császárunk embere kiérkezvén hozzánk, magunk adván embert melléje, oda küldtük Sebesvárhoz; meglátta az várat, meglátta, hogy az vár mellé volt régen csinálva palánk lovak és egyéb marháknak tartására, az mely palánk az régiség miá megbomolván, annak megujjitására hordattunk volt valami fát, az fáknak temérdekségét is megmérte akkor hatalmas császárunk embere; mindezeket megvizsgálván ugy ment hatalmas császárunk fényes portájára be, ott azt mondotta kétség nélkül, az mit szemmel látott, kezével tapasztalta; mostan azokból az fákból ujittattuk meg az régi palánkot s csináltunk is valami istállókat, oda küldöttük az nagyságod emberét, hogy szemével nézze meg, s Istenére lelkére mondjon igazat; ha az dolog külömben lészen, bár mű legyünk

Digitized by Google

bünösök; de mivel ugy vagyon, nagyságod megitélheti, mit érdemlenének azok az tökélletlen emberek, az kik illyen nagy hazugsággal terhelik az nagyságod füleit. Mostan is oly mosdatlan levelet irtak reánk Váradról, hogy ha azok szolgája volnánk is, nem köszönnök meg; nincsen több urunk hatalmas császárnál, nagyságod penig mint értelmes méltóságos úri ember igen helyesen cselekeszi, ha az ilyen alkalmatlanságokat megorvosolja. Ezek után etc.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Gróf Kemény József Erdély tört. ered. lev. XXIV. kötet.*

LXXXVI.

a)

1668. esztendőben mennyi arany, tallér megyen ki portai költségre.

Lipcsei adta tallér, száza más féle.

8. Febr. adtam az postamesternek portai utjára	tall.	40.
Vele való postának	tall.	16.
12. Febr. az mely követ Nemes János urammal jött	tall.	250.
Vele való két fűvebbik töröknek adtam .	tall.	50.
Az szolgáinak	tall.	12.
Ezen csauzzal való postának	tall.	15.
Huszonöt talléron vettem az töröknek egy lovat	tall.	25.
3. Martii az budai vezérnek kétszázötven aranyat	aur.	250.
s két virágos pohárt, melyben van 5 gira s 64 nehezék.		
Az tihajának ötven aranyat	aur.	50.
Az teftedárnak huszonöt aranyat	aur.	25.
Rézefendinek huszonöt aranyat	aur.	25.
Ali béknek husz aranyat	aur.	20.
Cserei Györgynek utjára	tall.	25.
e huszonöt tallért Bethlen uramék tallérából.		
Ugyan afféle tallérbúl az tolmácsnak adtam . .	tall.	8.
12. Martii. Székely Moisesnek küldtünk csauzok számára	tall.	30.

Digitized by Google

Az postának Kovács Jánosnak . . . . . tall. 20.
24. Martii. Fogarasi portai postának portai utjára tall. 20.
17. Aprilis. Adtam Nagy István portai utjára . . tall. 15.
18. Aprilis. Balafalván adtam az budai vezér kö vetjének ötven tallért . . . . . tall. 50.
Vele való csauznak . . . . . tall. 16.
Az szolgájának adtam . . . . . tall. 14.
Magának vettem egy iramó lovat huszonöt talléron tall. 25.
Szász papok adíjában való költség:
8. Maji. Hedrítt küldvén az portára küldtünk vele az Nemes János uram kérte pénzért aranyakat az szász papok adta aranybúl . . . . . aur. 30.
Az tolmácsnak adtam . . . . . aur. 8.
Magának úti költségre . . . . . aur. 8.
17. Maji. Az havasalföldi vajda követjeinek vettem egy pár puskát . . . . . tall. 10.
Item az Borsolótól vettem egy lovat . . . . . tall. 23.
20. Maji. Adtam Boldovai Mártonnak Váradra expédiálván uti költsígnek . . . . . tall. 10.
21. Maji. Az budai vezér emberinek adtam . . . tall. 10.
22. Maji. Adtam Fogarasinak Konstántinápoli utjára . . . . . tall. 24.
Item Székely Mojsesnek adtam köntösire . tall. 40.
27. Maji adtam az váradi törököknek . . . . tall. 29.
28. Maji az mely két török csausz Sebesvár látni ment, adtam az kettőnek . . . . . tall. 200.
Szolgáinak . . . . . tall. 8.
Nagy Istvánnak . . . . . tall. 17.
5. Julii. Palágyinak portai utjára adtam . . . . tall. 18.
29. Julii adtam Kassainak portai utjára . . . . tall. 16.
Lú tartásra, melyet ajándíkban vitt . . . . . tall. 2.
15. Augusti adtam az portára menő Konstántinápolban való postának Palagyinak . . tall. 20.
1668. 16. Augusti Váradrúl jütt követnek adtam az fükövetnek . . . . . tall. 60.
Az másiknak . . . . . tall. 20.
Szolgáinak . . . . . tall. 24.

Digitized by Google

Az két követnek posztót . . . . . tall. 10.
1668. 28. Augusti Radnóthra jütt karansebesi töröknek adtam az két füvebbiknek tiz sing granátot . . . . . tall. 10.
Huszonnégy tallért . . . . . tall. 24.
Az másik kettőnek . . . . . tall. 6.
Az két szolgájának . . . . . tall. 2.
6. Septembris küldtem meg az Vasadi lovának az árát az kolosvári pénzbül . . . . tall. 16.
24. Septembris. Az portai lovak tartására Nagy Tamás uram kezében . . . . . tall. 80.
1668. 14. Septembris Gyulai Istvánt az kapikihaságra expediálván adtunk kapikihaságra száz forintot . . . . . fl. 100.
Ugyan Gyulai István kapikihaságára, mivel messze kellett menni, harmadfélszáz tallért tall. 250.
Az postának Dobrinnak . . . . . tall. 20.
1668. 10. Octobris adtam Piheninck Fejérvárrúl a budai vezérhez expédiálván . . . . tall. 18.
1668. 10. Novembris adtam Fogarasi Jánosnak Konstantinápoli utjára . . . . . tall. 25.
1668. 4. Decembris adtam az tatár khám követjinek magának másfélszáz tallért . . tall. 150.
Egy virágos poharat . . . . . Nro 1.
Az fiának ötven tallért . . . . . tall. 50.
s ötöd fél sing angliát
Vellek levő szolgájának negyven tallért . . . . tall. 40.
Itt Fogarasban in summa . . . . . tall. 240.

b)

1668. A portárúl meghozott tallér, mely volt, mely mikor elvitték, hétezer tallér . . . tall. 7000.
Abbúl költ el ennyi :
Maga postamester vett egy lovat . . . . . tall. 150.
Maga költött el . . . . . aur. 100.
Dávid déáknak adott . . . . . aur. 100.
Ugyan ezen pénzből. Radnoton adtam Balásfalva árrában az országnak . . . . . tall. 2000.

Digitized by Google

Radnóthon fogarasi adóban adott uram ő kegyelme . . . . . tall. 500.
poltura pénzért, melyet ugyan az arany váltónak adtunk.
Fejérváratt 28. Septembris. Ugyan az aranyváltónak adott uram ő kegyelme . . tall. 500.
Radnóthon kölcsön vettünk ki posták s követek számára . . . . . tall. 500.
Itt Fejérváratt vettünk ki . . . . . aur. 100.
Id est száz aranyat, mely helyiben töttem ugyan darabban . . . . . aur. 100.
Uram ő kegyelme adott . . . . . fl. 300.
Az ifjak fizetésekre, melyért vettem ki . . . aur. 75.
Egy lovat vétetett uram ő kegyelme Markocsántúl . . . . . aur. 60.
(Mely feljűl megírt aur. 100 és az alább valót aur. 75 Pater Jánosnak fizettem.)

c)

Magunk szükségire mennyi arany s tallér megyen ki 1668.

15. Januarii adtam Szeghalminak Vizára Beszterczén nyolcz tallért . . . . . tall. 8.
23. Januar adtam Pater Jánosnak hat pár nusztért, kivel adós voltam, hetvennyolcz tallért, már nem vagyok adós . . tall. 78
1668. 25. Januar. Adtam Cserei Farkasnak 1667. Lipcsei hozta tallérbűl másfélszáz tallért . . . . . tall. 150.
Item adtam magam számára való mosdóra az ötvösnek harminczhat tallért . . tall. 36.
26. Januar adtam egy rabnak három tallért . tall. 3.
27. Januar vettem egy sidótúl két kálmuk varrott nyerget minden szerszámostúl nemezestűl százhuszonhatodfél talléron . . . . . tall. 126//2.
30. Januarii adtam Teleki uramnak fizetísiben aranyat százat . . . . . aur. 100.

Digitized by Google

Item néném aszszonynak Bánfiné aszszonyomnak adtam . . . . . tall. 12//2.
az többiért polturát adtam.
8. Februarii postamestertül küldtem 20 tallért balsamum olajra.
12. Martii küldtem Kovács Jánostúl balsamun olajra tall. 10
Item praefectus uramnak adtam adóban, hogy adja tall. 10.
24. Martii Fogarasitúl küldtem holmi vásárlásra rendszerint,
Balsami olajra . . . . . tall. 10.
Czitrom serbetre . . . . . tall. 4.
Robintra . . . . . tall. 4.
Gyöngyre . . . . . tall. 40.
Majiczra kengyel sinórra, farmatringra s lekötő szíjra . . . . . tall. 20.
Narancs szín két karmasinra . . . . . tall. 2.
Sárga karmasinra . . . . . tall. 2.
Gyöngy porra . . . . . tall. 4.
Pésmára . . . . . tall. 4.
Czitromra . . . . . tall. 4.
Item opo balsamum olajra . . . . . tall. 10.
Tophaeus uramnak Fogarasban pro Anno 1667. die 4. Aprilis adtam fizetésében kétszáz tallért . . . . . tall. nro 200.
Azon napon, úgy mint adtam az ország adajában a fogarasi földi szegénységért . tall. nro 500.
14. Aprilis. Szebenben vettem uramnak ő kegyelmének egy kalapot . . . . . tall. 20.
Az musikásoknak adtam . . . . . tall. 4.
17. Aprilis. Küldtem az portára Nagy István étekfogótól szkofium vételre aranyat . . nro 12.
22. Aprilis. Adtam egy Gazdagné nevü aszszonynak négy tallért . . . . . tall. 4.
1668. 7. Maji. Eperjesit az fogarasi mestert küldvén fel, adtam magának más félszáz aranyat . . . . . aur. nro 150.
mely teszen tallérokat . . . . . nro 300.
Küldtem tülle Szent-Györgyinek . . . . . aur. 100.
mely teszen kétszáz tallérokat . . . . tall. 200.

Digitized by Google

Köpeczinek küldtem ötven aranyat . . . . . nro 50.
mely teszen tallért . . . . . nro 100.
Item adtam Lázár Imrének gombra . . . . . tall. 4.
Az ötvösnek adtam holmire . . . . . tall. 4.
Aranyozásra adtam . . . . . , . . aur. 1.
8. Maji. Hedritül küldtem balsamum olajra szász papok adta aranyat . . . . . aur. 5.
Sárga és szederjes karmasinra . . . . . aur. 2.
19. Maji. Adtam az fejérvári ötvösnek az mosdó aranyozásra . . . . . aur. 5.
22. Maji. Küldtem Fogarasi János portai postátül apró skállát szőnyegek vásárlására . tall. 100.
száz tallért
Item egy tallérot czitromra . . . . . nro 1.
Fekete czitrom lére . . . . . tall. 1.
23. Maji adtam az fejérvári ötvösnek az régi poharok aranyozására . . . . . aur. 10.
Item Lukáts Déáktül ugyan tülle küldött csészék csinálására való ezüstök aranyozására adtam . . . . . aur. 10.
1668. 15. Junii magamnak vettem egy alyában szütt szoknyát . . . . . tall. 80.
1668. 16. Julii adtam az segesvári ötvösnek csészék aranyozására . . . . . aur. 20.
Kassaitül küldtem vásárlásra :
19. Julii balsamum olajra . . . . . tall. 10.
Szkofiumra . . . . . tall. 14.
Csujtárra . . . . . tall. 6.
Czapára . . . . . tall. 4.
Karmasinra . . . . . tall. 1.
1668. 7. Augusti. Vasadinak az portusi pénzbül adtam . . . . . tall. 50.
Gránátot . . . . . ulnas 7.
Az püspöknek adtam . . . . . tall. 8.
Item az kolosvári templomhoz . . . . . tall. 20.
Item tíz tallért szkofiumra . . . . . , tall. 10.
9. Septembris küldtem oda fel az doctornak száz tallért . . . . . tall. 100.

Digitized by Google

18. Septembris adtam Jankó Györgynek, mely Tatár országbúl jütt . . . . . tall. 10.
Item Gyerőfi uramnak . . . . . tall. 5.
25. Septembris Székely Mojsesnek küldtem diamantra . . . . . tall. 10.
26. Septembris küldtem Csákiné asszonyomnak vásárlásra . . . . . aur. 10.
Az dévai papnak jegygyürünek két arany . . . aur. 2.
27. Septembris uram ő kegyelme ötszáz tallérokat váltatott el . . . . . , . . . tall. 500.
melyet adott ő kegyelme Belényesi Nagy Mihály arany-váltó kezében, mely postamester portárúl meghozott tallér volt
10. Octobris adtam az fejérvári ötvösnek rubintokkal együtt aranyat uramnak ő kegyelmének gombnak . . . . . aur. 23.
23. Octobris az pataki scholához postamester hozta pénzbül . . . . . aur. 100.
Item az kassai scholához . . . . . tall. nro 100.
Magának Czeglédi uramnak 2 tizes aranyat ugyanazon aranybúl . . . . . aur. 20.
1668. 31. Octobris adtam Topheus uramnak köntösre való posztóra . . . . . aur. 20.
item . . . . . fl. 5.
Az Rákóczi Ferencz uram puskási hadnagyának . tall. 2.
7. Novembris adtam az fejérvári ötvös kezében gombra . . . . . aur. 51.
1668. 10. Novembris. Az mely tallért adott Lipcsei, abból költeni vettem . . . . . tall. 700.

9. Novembris Fogarasi Jánostúl portára küldtünk vásárlásra ez szerint:

diván szönyegekre . . . . . tall. 200.
Megyszín apró szőnyegekre . . . . . tall. 100.
Hevederek kötő majiczra, török vastag sinórra . tall. 30.
Török tyukokra . . . . . tall. 4.
Kályhákra . . . . . tall. 20.
Szkofiumra . . . . . tall. 20.
Kölcségére . . . . . tall. 20.
urzainak . . . . . tall. 25.

Digitized by Google

Lóért . . . . . tall. 40.
Az kéneső árában adott tallérbúl gombnak . . . tall. 4.
In summa tall. 463.
Apró rubintra . . . . . tall. 6.
Apró gyémántra . . . . . tall. 25.
Az szekszenás lovak tartására . . . . . tall. 10.
Az fia költsigire . . . . . tall. 10.
Amrára tallér . . . . . tall. 10.
Egy dintartóra . . . . . tall. 5.
Opo balsamum olajra . . . . . tall. 10.
Az vak tatárnak . . . . . tall. 6.
19. Novembris Bors Istvánt, lúért küldvén bé Moldovában, adtam lúra oroszlányos tallérokat . . . . . tall. 81.
Költsigire egisz tallért . . . . . tall. 10.
Kántorát jó pénzül adván ki . . . . . tall. 7½.
Az mosdó korsóhoz s egyéb forrasztásra adtam másfél tallért s egy negyedrészt.
Adtam Páter Jánosnak 16 sing ángliai posztóért singiért öt-öt forintot s egy vég köz landisért harmincz forintot, melyet tallérúl adtam meg, úgy mint ötvenöt tallért . . . . . tall. 55.
Melynek 39-cze kíneső árra volt sidó Juda és Szelmeczi adta, 16-ta penig Nagy Mihály adta tallérok voltak.
Portusi tallér, melyért az aranyváltónak pénzt adtam:
Borokért küldtem havaselföldi oroszlányost . . tall. 200.
Költségre Rosnyainak oroszlányost . . . . . tall. 3.
Vázára tallért oroszlányost . . . . . tall. 15.
1668. 6. Decembris Fogarasban adtam Páter Jánosnak gyöngyért kétszáz aranyat . aur. 200.
Maradt árában 600 száz tallér, melyet kénesőül adok meg neki.
Item ugyan Páter Jánosnak adtam aranyos ezüst csipkéért hatvan harmadfél egész tallért tall. 62½.
13. Decembris az berethalmi sokadalomban küldtem egy uram ő kegyelme számára való niusztra nyolcz aranyot . . . aur. 8.

Digitized by Google

Item Szeghalmihoz kecsegére két oroszlányos tallért . . . . . tall. 2.
17. Decembris adtam, uramnak ő kegyelmének két moldovai paripát, hogy hozzanak, Rosnyai s Endes keziben oroszlányos tallért nro 100.
Graeczit . . . . . nro 50.
Török aranyat . . . . . nro 27.
1668. die 18. Decembris adtam Kerest. uramnak Havasalföldében menvén . . . . . tall. 3.
Kecsegére s figére . . . . . tall. 2.
meg más embertől költem kecsegére Bojér István által . . . . . tall. 2.
Ugyan Rosnyaiéknak adtam úti költsigekre Endessel hogy bément, lovakért . . . . tall. 9.
1668. Esztendőben költ portai szüksigre kétezernégyszázhatvanöt tallér, id est . . . tall. 2465.
Magunk szüksigünkre költ tizezer százharmincznyolczadfél tallér arany váltással és jószág vételivel együtt . . . . tall. 10137 ½.

Eredetije az edélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XI. kötet.*)

LXXXVII.

Kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos levelet az inclusával együtt alázatosan vettem, meg is olvastam. Noha kegyelmes uram láttatik a tömösvári passa hogy már jóval igírni magát, hogy igérvén az elvett prédát; de ugyan azon tömösvári passa levelét nagyságod tekintse meg, nagyságodat s minket vádol irásának kezdetiben az Jenő és Lippa vidékének elpusztitásával, melyről nagyságod ellen azt írja, hogy panaszt is tettek volna a vitézek az portán, de ő gátlotta volna meg. Ebből kegyelmes uram meglátszik, hogy az császár kapucsi passájának ide ki létében csak be akarja pokróczozni az minapi történt rosz dolgot; de azonban ettül megmenekedvén, azután is azonok lesznek ők, a minemüek eddig voltak, melyet vilá-

Digitized by Google

gosan megmutat az halmágyiak elraboltatása után költ jenei kaimekány hódoltató levele. Hogy ha az erdélyiek által Jenő vidékén lött marha hajtás helyett akartanak az török vitézek kölcsönt adni, azzal meg kellett volna elégedni. Miért írt az jenei kaimekány behódolásra való levelet az halmágyi vitézeknek? Azért kegyelmes uram az én vékony tetszésem ez: Nagyságod illendő választ irhat a tömösvári passának, melyről való minutát nagyságodnak inclusive elküldöttem, de hogy nagyságod az portán való panaszt ellenek bétehesse, az ország kára nélkül az alig lehet kegyelmes uram, mert félő hogy az feljebb emlitett hódoltatásnak félelme fenn marad; mindazáltal álljon a nagyságod bölcs dispositiojában az egész dolog.

Ezeknek utána ajánlom Isten gondviselésében nagyságodat.

Datum ex Keresd die 24. Januarii. 1670.

Nagyságodnak alázatos híve

Betlen János. m. p.

P. S. Az tömösvári passa leveléhez képest, kegyelmes uram én mostan nem látom oly félelmesnek az Zaránd vármegyebeli állapotot, hogy oda derék praesidium kelletnék, mindazáltal nagyságod consulálja Naláczi uramot, ő kegyelme jobban tudja nálamnál az ott való állapotokot.

Hátára jegyezve: Betlen János uram censurája az tömösvári passának írandó dolgok felől. 22. Jan. 1670.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. Nékem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

LXXXVIII.

Celsissime Princeps et Domine mihi faventissime!

Salutem optimam, omniaque prospera exopto, Celsistudini vestrae suaeque familiae integrae. Georgius Brankowitch adlator suae ad me iucundae literae nunc expeditus, simul

Digitized by Google

cum Kinot Szahin aga commissario discedit, proposita Celsitudini Vestrae prius auditurus, quam Waradiensium, spero omnia ad bonum finem processura, talis enim commonstratur voluntas exellentissimi domini Kaimekami, qui se in ultima audientia agenti suo dignissimum benigniorem exhibuit et dissidias accommodaturus promisit. Celsitudo vestra prudentia et munificentia sibi innata praescriptum agam equidem stipitem durum emollire poterit, suumque animum captiuare studebit, promisso annuali stipendio, si hac vice ipsi bene inseruire conabitur. Waradinensium quoque defterdarium suis allectet illecebris et muneribus, ut suis contentus . . . is, ad ditionem suam pertinentia loca non usurpet, neque suis inscribet libris. Noster hinc placente Deo discessus, sequetur post aequinoctium vernum per Adrianopolim, ibi usque ad festum sancti Demetrii (si non plus) commoraturi. In mense Septembri reditus supremi vezirii ex Candia expectatur. Caetera oretenus a tabellario audiet. Interea omnia sapientia Celsitudinis suae senatorumque suorum sanis consiliis remitto. Manusque suas benignissime devotissime exosculans, iterum atque iterum profiteor quod sim et ero toto cursu vitae meae

Data Thessalonicae 24. Februarii. 1670.

Celsitudinis vestrae serenissimae humillimus famulus

A. B.

Post scriptum. Super inscriptionem literarum quas ad me mittere dignabitur iubeat taliter superscribere : Praeclaro domino Alberto Bobowo nostro benevolo, nihil aliud adscribatur varios ob respectus.

Küljegyzés : Anno 1670. Az Ali béghnek török császár mellett való diák tolmácsnak, maga kivánsága szerént való titulussáért (belül irva) kell megtartani. etc.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

LXXXIX.

Hogy Isten nagyságod méltóságos szemelyét sok esztendőkiglen való élettel jó egészséggel s boldog uralkodással megáldja szivem szerint kivánom. etc.

Digitized by Google

Kegyelmes uram nagyságod méltóságos személyét irásommal terhelni nem akartam. Az eddig fennforgó dolgok pedig kegyelmes uram miben legyenek, nagyságodat Baló uram ő kegyelme mindenekrül voltaképen informálhatja. Ha mi dolgok ezután occurálnak, nagyságodat éjjel nappal tudositani el nem múlatom. Kegyelmes uram, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan könyergek igért kegyelmessége szerint méltóztassék kegyelmességibül más kapitihat helyemben beküldeni, engemet pedig kivitetni. Alázatos hűséggel meg igyekezem nagyságodnak szolgálni mint kegyelmes uramnak. Ezek után adja Isten levelem találja nagyságod méltóságos személyét boldog órában s jó egészséges életben. Datum in Drinapeli die 5. Augusti. Anno 1670.

Nagyságod legkisebbik alázatos szolgája
Bojér Sigmond.

Kegyelmes uram nagyságodnak alázatosan könyergek ezen is, méltoztassék szokott kegyelmességét rajtam is fenntartani s tolmácsam fizetését megküldeni, melynek is fizetése köntesével együtt hatvan tallér, mivel látja Isten kegyelmes uram, ha nagyságod abbeli kegyelmességét nem mutatja, én meg nem fizethetek, több mellettem levő szolgáimnak is mint fizethetek meg, csak Isten tudja.

Külczim : Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, ő nagyságának, és nékem kegyelmes uramnak adassék ez levelem.

Küljegyzés : (egykorú) kapikiha Boér Sigmond uramnak levele, Baló uram hozta 20. Augusti. Anno 1670. In Adrianapoli 5. Augustii. 1670.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XC.

Török császárnak szóló levél minutája. Expedita 1670. die 26. Septembris.

Hatalmas győzhetetlen császárunk, Isten hatalmasságodnak napjait sok ezerekké tegye széles ez világra kiterjedt fényes birodalmának örömére.

Hatalmasságod fényes portájához tartozó kötelessége-

Digitized by Google

met szemem előtt viselvén, mivel az én reám bizattatott hatalmasságod őstől maradt országának adóját ez alázatos levelemet benyujtó J. J. hívem által hatalmasságod áldott lábaihoz beküldtem, esedezvén alázatosan lássa kegyelmes szemmel, és ezt az hatalmasságod megromlott országát vegye atyai oltalma alá. Kiért az úr Isten hatalmasságodat sok esztendőkig éltesse. Költ etc.

Hatalmasságodnak legkisebbik alázatos hive.

Ország nevével török császárnak szóló levél minutája.

Hatalmas győzhetetlen császárunk, Isten hatalmasságodat sok esztendőkig éltesse nekünk alázatos őstől maradt jobbágyinak örömére és hasznára.

Hatalmasságod fényes portájától reánk vetett adót kötelességünk szerént ez alázatos levelünk vivő J. J. nevü atyánkfiától hatalmasságod fényes tárházában beküldöttük, az földig magunkat hatalmasságod áldott lábai előtt meghajtván esedezünk igen alázatosan lássa kegyelmes szemmel, és könyörgésünköt meghallgatván bocsássa vissza oly kegyelmes válaszszal, melyért kicsintől fogván nagyig ennyi ezer lelkek imádhassanak Istent hatalmasságod jó szerencsés hosszú életiért, mely szent Istennek gondviselése alá ajálljuk hatalmasságodat. Költ etc.

Hatalmasságodnak alázatos jobbágyi: Erdély országának három nemzetből álló minden rendei.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XCI.

Instructio pro Dominis. J. J. ad Fulgidam Portam ablegatis.

1. Főkövet atyánkfia bémenvén elsőben is ami kegyelmes urunk ő nagysága és a nemes ország nevével egyszersmind köszöntsék császárt, fővezért, és a kiket a dolog illet, ajándékot is együtt kegyelmes urunk ő nagysága és az ország nevével praesentálják ő kegyelmek mind császárnak, fővezérnek, és a kiknek ajándékot kell adni.

2. Hatalmas győzhetetlen császárunk az nagyságod

Digitized by Google

méltóságos parancsolatjával az erdélyi méltóságos fejedelem kegyelmes urunk az szegény megnyomorodott hazával együtt alázatos engedelmességgel elvévén, noha ha szintén hatalmas császárnak nagyságod parancsolatjai nem érkeztenek volna is, el volt ugyan rendelve kegyelmes urunktól s az országtól, hogy mostani alkalmatosságára hatalmas császárunknak alázatos engedelmünkből ő hatalmasságának kedveskedjünk, előttünk viselvén a boldog emlékezetü Betlen Gábor fejedelem jó példáját, hogy akkori paradicsomban nyugovó hatalmas császárunknak illendő kedveskedésével mutatta alázatos hüségét. Az mi kegyelmes fejedelmünk is nagyságod cziriákja lévén, remélvén azt, hogy úgy most is mint Betlen Gábor fejedelemségében magához s mind az szegény hazához császári kegyelmességét mutatja, melyben nagyságod is mindenekben ő nagyságához s szegény országunkhoz hatalmas császárunk előtt minden jó akaratját mutatja, hogy már ennyi időktül fogván való szorongatásiban hatalmas császárunk őstől maradt országa tapasztalhatóképen érezhesse hatalmas császári kegyelmességét kegyelmes fejedelmünkkel együtt.

3. Jó üdöktől fogván már keservesen szenvedtük a végbéli szomszéd vitézeknek ellenünk való magok viselését, mik lévén az megbántodott és szenvedő felek, mégis ellenünk gyakorta kemény vádlásokat és panaszokat töttenek, nem lévén azért nekünk senki is Isten után hatalmas császárunkon kivül, kitől megbántódásink felől orvosságot vehessünk, igen alázatosan esedezünk azért hatalmas császárunknak, hogy ő hatalmassága császári kegyelmességéből méltóztassék sok megbántódásinkat császári méltósága eleiben terjesztvén meg hallgatni és szokott császári kegyelmessége szerént, őstől maradt szegény országát megbántódásiból könnyebbiteni, kiért mi is ő hatalmasságáért, jó szerencséjéért Isten imádók lészünk.

Ezekben a dolgokban és több ezekhez járuló dolgokban, melyek az ország dolgainak megorvoslására szükségesek volnának, talám az tihaját kellene legelsőben is az mi kegyelmes urunk és az országhoz ugy megcsinálni, hogy attól vehetnének követ uraimék teljes informatiót és jó assecuratiót, hogy mi formában kellenc ezen dolgot elkezdeni, és

Digitized by Google

annak utána, ha út nyittatnék megbántódásinknak előadására, azután renddel megbántódásinkat elő számlálni részenként.

Ezt is előadja a követ.

Csak nem régen is az lengyel nemzettől követ jövén hozzánk a Rákóczi György jószágiért hat száz ezer tallért kért rajtunk, azonban esztendőnként való ajándék küldésnek színe alatt esztendőnként való adót kiván rajtunk, melyet hanem cselekeszünk, fegyverrel fenyegeti hatalmas császár ős től maradt országát.

Utoljára attnámét kell sollicitálni, hogyha a tihája biztatná a követeket bátorságos sollicitálásiról, oly formában penig, hogy a határ dolgát jó formában igazittatni kell, azonban az adóban is leszállitanának.

3. Az országnak libera electiója tartatnék meg.

NB. Az magyarországi dolgokat aperte sollicitálni nem kell, hanem privata audentiát sollicitálván, meg kell azt jelenteni, mi formán vádoltatik ő nagysága az végbeliektől és magoktól a magyarországiaktól is azzal, hogy dolgokban semmit csinálni nem akar. Kéreti azért nagy alázatosan az vezért ő nagyságát, hogy ezen dologról méltóztassék tudósitani, mi karban legyenek az magyarországi dolgok, mert azt meg kell vallani ő nagyságának, hogy némettől s az végbeliektől való vádoltatását, nemzetünk és vallásunk úgy üldöztetését keservesen érzi. Elégtelenségét s tehetetlenségét megvallja ugyan ő nagysága magának és az szegény országnak. De az miben lehetne örömest nemzetünknek és vallásunknak ő nagysága segétséggel . . . tenének, hatalmas császár szolgálatjára kész tehát tudván ezt, hogy ha ma ő rajtok az veszedelem, nemsokára Erdélyre is elkövetkezhetik, mely ha ugy lenne is ő nagysága . . . . . hogy idején az fényes portának értésére nem adta volna.

Ad. 3-tium. Az fővezér híre, akaratja és engedelme nélkül, hogy valamit cselekedjék ő kegyelme teljességgel nem jovaltatik.

Azon replicának második punctumára alább leszen válasz.

Az végbeli dolgokban in generalibus terminis tegyen ő

Digitized by Google

kegyelme panaszt, de ad particularia semmiképen ne condescendáljon, hanem ha valami jót látna belőle kijönni, eo casu particulariter kifakadhat; ha kérdeznék, micsoda helyek azok, melyeket el akartanak venni, megmondhatja ő kegyelme, az országot akarják Váradhoz foglalni, mivel az egész ország hét vármegyéből áll s annak hatát akarják elvenni, és ha Bihar vármegye előfordulna, arra megmondhatja, hogy Bihar vármegye sem volt Váradhoz való, hanem csak bizonyos számú faluk, annál inkább a többi vármegyék, nem is fügtenek soha Váradtól, azoknak külön tisztei voltak, vadnak ma is.

Könyörgéssel és alázatos instantiával az mit ő kegyelme cselekedhetik, mindeneket kövessen el, de olyan kemény terminusokkal nem kell élni; hanem ha arra fokadnának ki meg kell lenni, csak ide adjátok: eo casu megmondhatja ő kegyelme, hogy hatalmas császáré az egész ország, elveheti, de mi jó akaratunkból nem adjuk.

Ad. 4. Miolta ez az magyarországi strepitus kezdetődött, sok alkalmatlanságok, húzások, vonások, prédálások s kereskedő embereknek árestálások történvén az német pártról, kellett ő nagyságának azoknak megorvoslásáért hozzájok jártatni; de azok között némelyek árestáltattak s most is árestomban tartatnak s némelyek minden válasz nélkül bocsáttattak.

Az lengyelhez pedig egyszernél többször ő nagysága nem küldött, egyszer is csak egy simplex levéllel, de azt is azért, hogy az ott forgó dolgokat expiscálhassa. Micsodás indulattal legyen penig az lengyel ő nagyságához, mostani ide küldött követsége, a mely megjött ..... melyet ő nagysága in specie ő kegyelmétől leküldött.

Az ... niczki követsége dirimálja az lengyellel való dolgát. Az némettel való correspondentiája mint legyen, bizonyítja az ő nagysága ellen való mindennapi vádja az németeknek.

(Kelet 1670.)

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. VIII. köt.*)

Digitized by Google

XCII.

Fővezér kapucsiajának tött igiretről való minuta Fogarasban 12. Martii Anno 1671. ország közönséges gyülésében.

Kedves barátunk, Erdélyországának állapotját maga látta kegyelmed, minemü pusztúlt állapottal legyen azt is látta, az mely faluk felől azért kegyelmed nékünk levelet hozott, ha mind azoknak állapotjában s egyéb dolgainkban hasznosan szolgál s annak izit mi is megérezzük, ez levelünket kegyelmed tartsa meg s igirünk kegyelmednek egy erszénjpénzt s azután is megtapasztalja minden jóakaratunkat egyéb dolgokban is.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XCIII.

Kapitiha Túri László uram is velünk egyszersmind szemben lévén az fővezér tibájával, nagyságod parancsolatját Kucsug passa kivánságáról megbeszéllette, az fővezér tihaja feleleti igy lettek, hogy az portátúl oly parancsolat nem ment, hogy újabb faluk adassanak Váradhoz, sem ő nagyságoknak abban semmi hírek nincsen, minemü kivánság lehet az Kucsugtól; mindazonáltal azt is mondta, jól meglássuk mit beszélünk, hogy midőn ők az teftereket megláthatják és az dolognak végére mennek, hazugságban ne találtassunk lenni, mostani mondásunk igaz legyen, és hogy azon vármegyék és faluk nem Váradhoz valók voltanak annak előtte is.

Kelet 1671.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

XCIV.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Nagyságod méltóságos levelét ezen órában vettem, mit írjon az kapichiha az adó állapotjának aranyúl való bekül-

Digitized by Google

désének némely rosz kivánságárúl értem; felette keserves, meg kell vallani kegyelmes uram, az mindennap rajtunk növekedő Isten ítileti, de mit tehetünk, szabad az jó Isten velünk; nekem vékony és csekély tetszésem mégis az, kivánságokra az aránt semmiképen nem engednék, szultán Szulimán idejitöl fogvást soha olyan példa nem lévén, mert ugy is el kell vesznünk végtére is, hanem az soha nem lett szokás ez fogyatkozott állapot . . . . . szükség, s ki tudja kegyelmes uram talám nem is császár sem fővezér kivánsága, hanem kereskedésül tették mások fel, álljon mindazonáltal nagyságod és az urak bölcs tetszése mindenekben. Éltesse Isten nagyságodat szerencsésen.

1671. 30. Octobris Sz. Miklós.

Nagyságod alázatos híve szolgája

Bethlen Farkas. m. p.

Az határ dolgából pedig talám Isten jobbat ad reménység felett, az mint írja az kapichiha és az mint nagyságod méltóságos leveliből conjiciálhatni.

Hátára jegyezve: 1671. 3. Novembris Bethlen Farkas uram levele az arany-szerzés felől.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transilvanicum VIII. kötet.*)

XCV.

Kegyelmes uram.

Vigesima octava Octobris Gyógyon költ nagyságod méltóságos levelét prima Novembris reggel nyolcz órakor vettem alázatosan, melybül szomorúan értem nagyságodnak s ez nyomorúlt hazának újabb búsúlását, én félek kegyelmes uram, hogy valamint ez grázda keresés ne legyen, mert az ki ellen az maga urának feltett czélja vagyon, könnyen fortélt foghat ellene. Mindazáltal titokban lévén mi előttünk az ő sziveknek gondolatja, hogy ha ember elmúlatja a porta kivánságának

Digitized by Google

betöltését s valami közönséges veszedelem következik ez hazára, Isten előtt s ez világ előtt is nagy számadás száll mindnyájunkra érette. Azért ha módot találhatna nagyságtok annak effectuálásában, jobb volna innét küldeni aranyat, mint sem arra az bizontalanságra hadni az dolgot, hogy ott váltsanak; mert ha igen drágán, az országnak igen nagy rettenetes kárával akarnának is váltani, félő hogy nem találnak. Magam általlom nagyságodat ilyen bátorságos írásommal terhelni, de midőn nagyságoddal együtt az haza közönséges veszedelmét látom fennforgani, az kételenség sajtolja ki belőlem, hogy nagyságodnak megírjam, egyébaránt bizony szívesen tartóztatnám, hogy nagyságodnak kedvetlenségire való alkalmatosságot ne szolgáltatnék se írásomban se cselekedetemben; de ugy látom kegyelmes uram, hogy mind az értéktelenség, mind az üdőnek szoros volta egyéb utakot elrekeszt előlünk, hanem vagyon fenn csak az az egy út, ha nagyságtok az mivel Isten nagyságtokat megáldotta, abból teljesiti ki ezt az fogyatkozást, az arany helyébe az tallér maradna meg nagyságtok számára. Tudom kegyelmes uram, hogy az fiscusnak adót az ország nem adott, sem egyéb rendkivül való nagy jövedelmek oly igen meg sem bővitették az fiscus tárházát, hogy annyi aranynak kiadását meg nem érezhetné, de mit tudjak mondani kegyelmes uram ilyen nagy szorongatásnak idejin, jobbnak látom, hogy az fiscus arannya válljék tallérrá, mint sem nagyságoddal együtt egész országostúl mindnyájan elveszszünk. Ezeknek utána Istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlom nagyságodat. Datum Keresd die 1. Novembris A. 1671.

Nagyságodnak alázatos híve

Betlen János m. p.

Hátára jegyezve: 1671. 3. Novembris Fejérvártt Bethlen János uram levele az arany szerzésről.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

Digitized by Google

XCVI.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságodnak életét s minden dolgait boldogítsa. Nagyságod méltóságos levelét ez órában vettem alázatosan, az mi az kapikiha uram által való kemény parancsolatot illeti kegyelmes uram, az én vékony elmém szerént követ uraméknak parancsoljon sietséggel nagyságod, hogy ő kegyelmek instáljanak, ne keresnének újabb újabb bántásinkra való alkalmatosságot, hanem az mint, hogy eddig minden akadály nélkül tallérúl bevették az adót, ez után is az szerént vegyék be, mert külömben lehetetlenséget kivánnak, mivel tallért is alig szerezhet az szégény ország, nem hogy aranyat. Ha azelőtti szokás szerént kegyelmes uram mind aranyúl adták volna is azt az 30000 talléros adót, de az olta mennyi esztendeje, hogy minden szó nélkül tallérúl bevették s emlékezetben is mindenkor csak az 80 ezer tallér forgott, nem arany. Külömben kegyelmes uram én lehetetlennek hiszem, hogy esztendőnként anynyi aranyat szerezhetne az szegény haza. Az úr Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Datum Sz. György 1. Novembris 1671.

Nagyságod alázatos szolgája

Rédei Ferencz m. p.

Hátára jegyezve : Anno 1671. Az urak tetszése portára való adónak aranyúl való keldéséről.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transilvanicum V. kötet.)*

XCVII.

Méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály, Isten kegyelmedet hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sok esztendőkig jó egészségben éltesse.

Kegyelmed nekem küldött levelét illendő böcsülettel vet-

Digitized by Google

tem, mit írjon voltaképen mindeneket megértettem, hasonlóképen illendő választ tévén levelére embereitül el is küldöttük. Isten kegyelmedhez visszavivén embereit, minden választ voltaképen megérthet. Azonban penig ennekelőtte az Kercs dolga végett az mi kegyelmes urunk ő nagysága küldte volt maga agái közül Mehemet agát annak eligazítására, mely is hogy végben ment, igen jól esett. Ennek utána is minden dolgokról tudósítani minket el ne múlassa, a miben tudok szolgálni el nem múlatom, az mely ajándékot küldött volt kegyelmed leveleivel együtt, megadák, ne legyen kétséges benne. Ezek után Isten tartsa meg kegyelmedet jó egészségben.

Fővezér tihaja. Kaplan aga.

Küljegyzés: Fővezér kihája levelének fordítása, melyet György deák hozott Fejérvárra 7. Novembris Anno 1671.

(Az erdélyi volt királyi főkormányszéki levéltárban levő eredetiről.)

XCVIII.

Ajánlom sok és köteles szolgálatomat nagyságodnak mint énnekem jóakaró uramnak, és Istentül minden szerencsés sok jókat kévánok nagyságodnak megadatni, tiszta szíből kévánom.

Hogy most az paraszt embertül az utolsó levelemet béküldöttem nagyságodnak, jelenté az paraszt ember, hogy örömest kévánná nagyságod tudni, hogy micsoda az oka hogy palatinust nem tesznek; azért nagyságos uram íme ez az oka, hogy azelőtt egynéhány esztendővel az pápista híten valók az kálvinista híten valóknak vették volt el 300 szentegyházokot, az kit nagyságtoknál mecsetnek hínak, és mivel hogy az 13 vármegye és Kassa tája mind kálvinistaságbúl áll inkább, tehát nagyságos uram most immár látja az tizenhárom vármegye, hogy ellensége nagy vagyon az császárnak, úgy mint az franczia és svéd, tehát igen nagy és erős követséget küldöttek most az császárhoz az 13 vármegye s Kassa tája, hogy bizony elpártolnak az császártól, ha az szentegyházokat vissza nem adatja az császár. Én ott voltam az gyülésben az urak között Posomban nagyságos uram, hogy

Digitized by Google

elvégezték az pápista hiten levő nagy urak, hogy addig ne legyen országgyülése, hogy palatinust tennének, míg a császár meg nem békéllik az franczia királylyal, mert most úgy mint hogy látják az 13 vármegyék az alkalmatosságot, hogy sok ellensége vagyon az császárnak, tehát nagy szarvok vagyon, és ha eddig hirdetünk országgyülését mig az franczia hadakozik az császárral, ki tudja nagy pártolást tennének az császár ellen az szentegyházokért az 13 vármegyék, és ha megbékél az császár az francziával, akkor osztán szintén valamit akarna is az 13 vármegye kezdeni az császár ellen, könnyen megijesztheti az császár őket avval az hadával, a kivel az francziával hadakozik most. És így azért nem tesznek palatinust, hogy félnek az 13 vármegyétől, mert palatinust országgyülése nélkül nem tehetni. És ebben az tanácsban mikor így tanácskoztak az pápista urak az vármegyék ellen, magam is ott voltam Posomban az urak között; azért nagyságos uram ez az oka, hogy palatinust nem tesznek most.

Ehez képest az előbbeni levelemben is megírtam vala nagyságodnak, hogy nagyságod egyik vezér passája tanácsa az győzhetetlen császárnak, és hogy nagyságod is okos vezér úr elhittem; de elhidje nagyságod azt is, hogy én is tanult s olvasott ember vagyok, olvastam az egész régi nagy emlékezetű török császárok historiáját, miképen és hogy nagyobbitották, szaporitották eleitől fogva az egész török császárok az ő birodalmokat; ahoz képest írtam hogy nagyságod legyen azon az fényes portán, hogy az győzhetetlen császár had fogassa pártjokat az erdélyi fejedelemmelaz 13 vármegyéknek és Kassa tájának; most vagyon módjok mindenben; avval ha szintén az fejedelem valamit cselekszik is, fel nem bontja még az békességet az győzhetetlen császár, és ha az 13 vármegye az fejedelem mellé áll az győzhetetlen császár hűségire, én az életemet kötőm hozzá nagyságos uram, s nincs is drágább az életemnél, hogy egész az Tiszátúl fogva az Dunáig egy vármegye nem lészen, az ki meg nem hódol az győzhetetlen csá. szárnak, és az után Morva, Silesia, Csehország szintén ugy mint Erdély. Hiszem nagyságos uram ha nagyságtok ugy tudná mint én, csak az bányák is egy országot érnének, az

Digitized by Google

mennyi kincs takaroszik ki felelek esztendeig, a kit nagyság tok ugy tudna mint én, könnyen végbe vihetné.

Régi nagy hírü Solimus győzhetetlen császár, a ki felől olvassák miképen csudálatos képen hajtotta maga birodalma alá az szerecsenyeket és az persákot, Amuretes híresnevcs török császár az görögek birodalmát miképen hajtotta maga birodalma alá, Ozomán az régi török császár miképen hajtotta maga birodalma alá az tatárokat, sultán Sulimanus sokszor miképen verte az magyarokat, és sok országokot miképen hódultatott meg, és sok tenger szigeteket, miképen vött meg, ugy mint Helespontus tenger, Rodus tenger szigetét, az Tirrenum tengert miképen hajtotta maga birodalma alá, nem kétlem és tudom, hogy mind ezekről nagyságod is eleget olvasott. Azért nagyságos uram elhittem hogy ezeknél az régi nagy hirő jó emlékezetü török császároknál az mostani győzhetetlen török császárnak is, az ki az nap felkelésével vagyon és fénylik az ő híre neve és ragyog mint az egen az hold és az csillagok, tudom hogy ez sem kissebb hatalmú, mint az régiek, hiszem nagyságos uram, hogy meg vagyon az jövendőlve, az mit mi is olvasunk és az nagy Istentől is nagyságtoknak ígírve, hogy az török holdnak meg kell telni, és az arany almára mint tulajdonára az győzhetetlen császár hatalma tündöklik, és az ő haragja mindaddig meg nem szűnik. Igy azért ha az győzhetetlen császár elmúlatja az jó alkalmatosságot, bizonynyal írom nagyságodnak, én mint az igaz hűtes szolga tartozom meg meg írnia, hogy igen igen nagy kár volna.

Nagyságodat kérem minden jó szerencséért, engem ismertessen meg az győzhetetlen császárral és az Csillag nagy vezérrel és az budai vezérrel ő nagyságokkal, elhitetvén azt nagyságtok magával, hogy bizony so k ezernyi ezer hasznára leszek még az fényes portának is ugy annyira, hogy ha valaha egy igaz híve volt, bizony én leszek az míg élek; bizony nagyságos uram soha én ezeket az dolgokat nem cselekednném, ha énnekem mennyi ezereket fizetne is az győzhetetlen császár, ha csak az én igaz jóakaratom reá nem vinne, ha az jövendőbeli előmenetelemért nem cselekedném. Bízom az én felséges uramban, az győzhetetlen császárban, hogy az én te-

Digitized by Google

hetségemért az ő kegyelmes két szemét reám veti, és jövendőben engem is elővészen dolgomban; ha ez nem volna, soha bizony annyit nem adhatna énnekem, a kiért ezt cselekedném.

Azonban akarom azt is nagyságodnak értésére adnom, hogy az minémű csauzokat az budai vezér ő nagysága felküldött Bécsben panaszolni, tehát azokra az panaszokra nézve ide is az végekben mindenütt parancsolat erkezett az császártúl, és azokat az török leveleket, az kiket az háborútól fogva nagyságtok az faluktól adott és írt, mióta az békesség meglött, mind felkérik Bécsbe, és az minémű károkat az háborútúl fogva az török tött az magyarnak, és mennyi magyart vágott le az békesség alatt, arra is mindenütt az végeken most szednek bizonyságot. Én is nagyságos uram, mint igaz híve az győzhetetlen császárnak, minden nagyságtok ellen való dolgot, az kit értek, és hallok, és látok, igazán megírom nagyságtoknak; csak lássam hüségemért előmenetelemet jövendőben és jutalmas fizetésemet, az kit meg is érdemlek.

Az mi az nagyságod marháit illeti, az kiket az minap elhajtottak az katonák, azokat az séllyei katonák hajtották el, én láttam is az marhát nállok. Az több híreket, az kik Lengyelország felől hallatnak itt, nem szükség írnom, mert előbbeni levelemből bőségesen megérthette nagyságod.

Arról is írt volt nagyságod azelőtt, hogy az Rába harczon tudakozván azokrúl az rabokrúl, az kik akkor ott elvesztek, én nagyságos uram jelen voltam akkor ott, de az kik elevenek kézre akadtak volt is, az harcz után mind megöltük, szememmel láttam; hiszen nagyságos uram, csak azért is megcselekedném én azt, ha hallhatnám hírét az olyan raboknak, az kik ott vesztenek volt el, hogy a mennél jobban tudhatnám kedvét keresni az fényes portának, azt cselekedném.

Az Olay béknek.

Ajánlom nagyságodnak köteles szolgálatomat mint vitéz uramnak, Istentől minden szerencsés kéváná sa jókot kévánok nagyságodnak.

Nem akarám elmúlatni, hogy nagyságodat levelem által meg nem látogassam, kévánom hogy nagyságodat jó egész-

Digitized by Google

ségben tanálja levelem. Nem tudom mire vélni hogy az vezér ő nagysága semmi választ levelemre nem ád, kérem azért nagyságodat, hogy szerezzen minden jó választ ő nagyságától. A felől az kevés fizetésem felől is írtam ő nagyságának, ha meglészen, nem-é; de ő nagysága semmit sem írt felőlle. Bizony nagyságos uram, az ki igy mint én ilyen derék és hasznos állapotokban szolgálna mi császárunknak, tiz ennyit sem szánnának tőlle; azért kírem nagyságodat, talám többekre is kévántatik az én szolgálatom, és ha hallok ilyen hasznos dologban, most küldje ki az innepekre az paraszt embertől, mert másképen ingyen semmi fejében, magára hagyom nagyságodra, minden ember kedvetlen az szolgálathoz. Bizony elhidje nagyságod, hogy én oly jó szívvel vagyok nagyságodhoz, hogy ha lehetne az én lelkemet adnám nagyságodért, és az Isten se legyen hozzám igaz, ha én mindeneket, valamiket értek, látok vagy hallok, ha igazán meg nem írom nagyságtoknak; csak lássam én is méltó fizetésemet, a kit meg is érdemlek, nagyságodra hagyván magára; azért nagyságodtúl választot várok; ha lesz is, nem is, adja tudtomra. Isten éltesse nagyságodat jó egészségbe.

P. S. Mai napon értettem nagyságos uram egy derék embertől, hogy az franczia királyhoz most derék követséget küldött az német császár, hogy valamennyi várát városát meg vötte az franczia, mind oda engedi neki csak békéljék meg vele, és az hadait az franczia forditsa Kándia segitségire. Azért nagyságos uram, elhidje nagyságod, hogy az egész imperialis fejedelmek mind meg fogják segíteni az Kándiat. Ha megjön az császár követe onnat, micsoda követséget hoz, ha meglesz-é nem-é az békesség közöttek, arra nagy gondom lészen és nagyságodat tudósitom mindenekről.

Hátára jegyezve: Dalmady Sándor azelőtt Sentei lovas hadnagy, most penig érsekujvári pribék leveleinek mássa.

Egykorú másolat az erd. Muzeum. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. köt.*)

Digitized by Google

XCIX.

Isten nagyságodat sok esztendőkkel boldogúl megáldja, az uj esztendőnek is minden részeit szerencséltesse nagyságodnak szivem szerént kivánom.

Kegyelmes asszonyom az itt való dolgokrúl külömben nem tudósithatom, Isten követ uramékat haza vivén az dolgokat referálhatják, abból nagyságod bőségesen megértheti, hogy mint vadnak az dolgok. Már kegyelmes asszonyom követ uramék haza menvén én igen alkalmatlanúl maradtam, mivelhogy az tolmácsot ő kegyelmek magoktúl el nem hagyhatták; itt kegyelmes asszonyom igaz ember tolmácsot, a ki igazán az nagyságtok részirúl méltósága mellett és az hazánk fájdalmát előtte viselné, itt olyat nem kaphatni; én kegyelmes asszonyom itt csak olyan vagyok, mint az néma tolmács nélkül, mivel ha kit kapnék is, hogy tolmácsoljon, az kegyelmes asszonyom magyarból lett pogány, az is ajándékon kegyelmes asszonyom nem akar tolmácsolni, s ha mit tolmácsol is mit tudok belőle, igazán vagy hamisan mondja, pogány pogányhoz szit. Azért én kegyelmes asszonyom nagyságodnak értésire adom, hogy azért én ne okoztassam, ha mi fogyatkozások esnek tolmácsnak nem léte miá, hanem nagyságodat kérem mint kegyelmes asszonyomat, hogy az itt való dolgokrúl nagyságod úgy gondolkodjék, hogy az itt való dolgok kormányozzák Isten után az nagyságtok méltóságát; ide nagyságod küldjön egy tolmácsot, ha mást nem, bár csak Palládit kegyelmes asszonyom, mert egyéb iránt bizony nagy fogyatkozással vagyok s leszek, ha nagyságtok vagy Borost vagy Palládit be nem küldi, itt én nem fogadhatok kegyelmes asszonyom, mert pénzem nincsen az mivel fizessek; akkor kérék, hogy nagyságtok adjon kegyelmes asszonyom, s igíré, de nagyságtok nem ada tolmács fizetésre valót. Kegyelmes asszonyom nagyságodat kérem, mivel az rettenetes drágaság miá az lovaimat el kellett adnom, mert nem tarthattam, másokat hattam hogy vétessen az feleségem, az míg kegyelmes asszonyom az császárnak indulása lészen, nagyságod kegyelmességébűl parancsoljon az Nagysink széki királybirónak,

Digitized by Google

had tartanák jól kegyelmes asszonyom addig, míg be kellene hozni, nagyságodnak alázatosan megszolgálom, mint kegyelmes asszonyomnak. Isten nagyságodat sok esztendőkkel boldogúl megáldja szivem szerént kivánom.

Datum in Drinápoly Anno 1672. die 2. Januarii.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Gyulay Tamás m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak etc. nékem kegyelmes asszonyomnak ő nagyságának írám alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

C.

Kegyelmes uram.

Isten ő szt. fölsége nagyságodnak ez új esztendőt minden részeiben megáldja.

Ebesfalváról 10. praesentis íratott nagyságod méltóságos parancsolatját most estve vettem nagy alázatossággal kegyelmes uram. Mely nagyságod kegyelmes parancsolatjára, mint ilyen nagy dologban, mit írni is alig tudok; mert az én csekély elmém, kiváltképen ily hirtelen, csak az személyek is kik legyenek fel nem éri; mert ha Ali bég Lippa felé jöne, nagyobb renden való hivei közül, is az kiknek nagyságod fogna parancsolni kegyelmes uram, addig jól elkészülhetnének, de ha csak Debreczenben s hamar is kelletik menni, nekem igen akadályosnak látszik kegyelmes uram. Akár mely felé jőjjön is pedig Ali bég, azok az szemtelen váradiak csak ugyan reá gyülekeznek s kétség nélkül igyekeznek elnyomni az mieinket, kire nézve tovább való gondolkodásommal is én alig tudnék kegyelmes uram kiket arra denominálni; az urak jobban ismervén az embereket elhiszem nagyságodnak immár eddig meg is írt tetszésekből bölcsen megítili, kik legyenek arra alkalmatosabbak. Hogy pedig ezen dolog feles költség nélkül mehetne is végben, nem tudom kicsoda gondolkodhatnék is arról kegyelmes uram, hanem kell arról gondolkodnunk, honnan telhetik ki, melynek is alkalmatosságát öszve-

Digitized by Google

gyülés nélkül nem láthatom kegyelmes uram, nem tudván semmi kész pénzit az országnak, kölcsön pénzhez is nem bizhatom az eddig való példák szerént. Hogy ha pedig most nem szorgalmatoskodunk, hanem ha más országot keresünk kegyelmes uram. Az mint mind az partiumbeli s erdélyi hódoltságokot s azoknak adóit kezdette volt kegyelmes uram az ur Bánffi Dienes uram legestráltatni akkorra, ha elkészülhetne, s Dávid Deák uram törökül is elkészitené, én ugy reménlenném, mind az váradiak mesterségeket kinyilatkoztatná, mind az török commissariust hamis informatiótól tartóztatná, félvén, hogy az is világositani fogja az vezér elméjét. Hogy ha pedig oly hirtelen való szükség kénszeritené kegyelmes uram az commissariusokat indítani, hanem ha az kereskedő emberektől vesznek kölcsön egy néhány ezer tallérokat, mert ők sem tudom hol fognak kereskedni, ha az ország oda leszen. Az ur Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Homoród Sz. Pál 14. January 1672.

Nagyságod alázatos szolgája

Rédei Ferencz m. p.

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CI.

Kegyelmes uram fejedelmem.

Nagyságod méltóságos parancsolatját alázatosan vöttem, hogy az portai dolgokat velem is méltatlan hivével közleni méltóztatott, nagyságodnak alázatosan megszolgálom.

Vékony tetszésemet az mi illeti kegyelmes uram, ugy látom az haza a felől való határinak dolga most válik el, egy felé, kiben, ha nagyságod, az haza most restelkedik, többször félek az az alkalmatosság elő nem jő, abban penig költség nélkül fáradozni haszontalan. Hogy azért nagyságod megmutassa azt, hogy nolia ura ez szegény hazának, fejedelme, de fia is, szükség nagyságodnak tárházának nem kedvezvén most,

Digitized by Google

nem csak hatszáz tallérokat elköltení, hanem ennyihány ezereket, úgy ezen dologhoz fogni, elhivén azt nagyságod, hogy az haza, kinek is úgy értem nem sokára öszve kell gyülni, refundálja nagyságodnak; de ha szintén az nem lenne is, nagyságodé az haza, az ország, minden abból származható kevés jövedelmével, s nagyságodat illeti az érette való költés. Nagyságodat alázatosan követem, az országnak lakosi urokat fejedelmeket oltalomért szolgálják, ennek az szegény hazának dolga most ezen az úton válik el kegyelmes uram egy felé, ha most nem költ nagyságod érette, félő, költene azután, nem lehet. Most azért az idéje kegyelmes uram, hogy nagyságod költsön, fáradozzon az hazával együtt; ha Isten nagyságod az haza dolgait boldogitja, az pénz helyében ugyan ezen ország jövedelméből, (ha szintén az ország nem refundálhatná is, kit én nem hiszek, hogy nagy részét ne refundálja), több pénzt szerezhet helyében nagyságod, de az haza elvész, az pénz is, ha sok volna is, oda leszen, el kell penig veszni, ha az határ el nem igazodik, melyből eddig is származtanak az váradiaktól nagyságod és az haza ellen való sok vádok, mert soha nem szünnek azok az ebek nagyságodat és az hazát vádolni. Vajha eddig is kegyelmes uram az mennyit nagyságod egyszer másszor azok miatt lött dolgokra költött, egy summában kötve az portán kezdette volna el az dolgot, eddig is jobban lött volna az dolog. Jobb azért egyszer költeni kevés haszonnal, mint sokszor haszontalanúl; ha Isten boldogitaná dolgunkat, jó rendben állitódhatnék az dolog, többször azért sem költeni sem fáradni nem kellene, így nagyságod is fejedelmségében csendesen lehetne, mert az vádok megszünnének, és az Zólyomi dolga alább szállana, nem lenne alkalmatosság az végbeli ebeknek, mi mellett promoveálhatnák.

Azon dolognak penig eligazitására feles becsületes rendek kivántatnak, én jovallanám Kapi, Bánfi Dienes, Haller János, Rhédei, Kornis, Torma István, Mikes Kelemen, Váradi István, Boldvai Alsó János uramékat, többeket is. Ugy kellene pedig annak lenni, hogy mikor innét az dolgok elkezdődnének, az több tanácsot nagyságod hivatná méltóságos udvarában, hogy ha mi rescriptumok lennének, sietve tehetne nagyságod választ, annyival is a dolog hamarébb lenne.

Digitized by Google

Strasoldo levelét is látom kegyelmes uram, úgy tudom sok izben arról, de kiváltképen most Fejérváratt, mind az úr Bánfi uram, az ő kegyelme részéről, úgy én is eléggé declaráltuk az dolgot nagyságod méltóságos személye előtt. Az mi az én részemről való panaszát illeti, az külömben kegyelmes uram nem volt, hanem mikor tavaly Februariusban az fiacskámat kereszteltettem, küldvén ő egy németet magyar köntösben öltöztetvén be Erdélyben (írván némelyeknek szives leveleket tölle) kímnek, noha azt eszében nem vötte itt Pelei uram, de már nagyságod parancsolatjából én megparancsoltam volt ő kegyelmének afféle kémeskedő Strasoldo emberit vigyázná, odahaza Serestélyra, ott megismervén sok becsületes urak lévén nállam tetszék, tegyék tömlöczben, éjjel ott hálván másnap kiküldtem Kővárban, és többekkel együtt nagyságod méltóságos udvarában menvén Fogarasban, ott nagyságodnak a dolgot megjelentettem, nagyságod mondá, jól lött, már bocsássam el, és írjam meg Strasoldónak, afféle kémeskedésnek hagyjon békét, az szerént minden kár nélkül elbocsátották, megírván én neki voltaképen az dolgot, ennél külömben nem volt. Az én tisztem alatt valókra több panaszsza nem is lehet, nincs is az ebnek, én nem javallom, hogy neki nagyságod írjon, úgy is tudom, az tanács is elvégezte azt nagyságoddal együtt, neki ne írjon, hanem tetszik vala az, hogy nagyságod afféle sok alkalmatlan cselekedetiért oda felküldene postán, de ha az már elmúlik. Ugyan ha íratni akar nagyságod, írjon Spankonak inkább, micsoda dolgokat követ most is az nagyságod máramarosi és az vidékbeli hivein nagyságod előtt nyilván vadnak, noha Isten velem lévén ugy hiszem megcsendesedik nem sokára, de csak volna szabad az ő határokra reá menni, eddig elugrottak volna az szomszédságból. Bő írásomról nagyságodat alázatosan követem, rövidebben nem lehetvén. Isten nagyságodat sok esztendeig éltesse és dolgokat boldogitsa. Datum in Kővár 16.*) Anno 1672.

Nagyságod alázatos szolgája
Teleki Mihály m p.

*) A hónap neve ki van felejtve.

Digitized by Google

Szathmárban hogy ujabb hadak jöttek, már megírtam. Oda az rettenetes persecutio naponként nevekedik.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

CII.

Kegyelmes uram fejedelmem!

Nagyságod méltóságos levelét az úr Petróczi uram megadván kit alázatosan vettem, ő kegyelme által lett méltóságos parancsolatját engedelmesen értettem.

Mivel kegyelmes uram én mindenekben mindenkor nagyságod kegyelmes parancsolatjának engedelmeskedni kész vagyok, kegyelmesen el is hidje nagyságod, hogy vérem kiomlásával, életem elfogyásával is kész vagyok és leszek vékony tehetségem szerint méltóságát neveluem és birodalmát terjesztenem. Az mit nagyságod parancsol akár mi üdőben, azt el nem múlatom.

De mivel az az dolog nagy és nemzetünk, vallásunk megmaradásábau vagy veszedelmében jár, hértelenkedni nem volna tanácsos. Ugy is hiszem kegyelmes uram, míg effélékre kellenc kifakadni, addig én nagyságoddal szemben lehetek. Az dolgok is naponként minden felől világosodnak. Remélem, nemsokára Szepesi Pál, Radics, György Deák uramék is megérkeznek, kiktül az mostani fennforgó veszedelmes közönséges dolgokhoz, mely iránt járjon az portának elméje, egészen kitanulhatja nagyságod. Ugy az egész dologban mint kelljen procedáltatni inkább megtanulja nagyságod.

Ugy én is remélem, hogy hasznosabban kezdethet nagyságod az dologhoz. Ugyan is az ki dolgához jól és fundamentomoson kezd, felét munkájának elvégezte. És az dolgokat kitanulván meghitt híveivel közölvén, úgy kezdhetni az mihez kezdeni kell, de akár mikor is porta híre nélkül cselekedni nem látom bátorságosnak. Megnevezett úrtól kegyelmes uram szóval is izentem alázatosan nagyságodnak. Isten nagyságo-

Digitized by Google

dat sok esztendeig éltesse szegény magyar nemzet szerencséjére. Küvárban . . . . *) Martii. 1672.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgája

Teleki Mihály. m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának jó kegyelmes uram fejedelmémnek adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

CIII.

Illustrissime Domine Princeps Amice nobis benevole.

Per redeuntem ac Fidelem Illustrissimae Dominationis Vestrae Baronem Generosum Dominum Sÿlvasz Balent oblata occasione, prout se habent jura Vicinitatis, hisce praesentibus nostris incolumitatem salutis ac foelicissimos in omnibus votis successus Illustrissimae Dominationi Vestrae congratulari, meamque amicitiae stabilis benevolentiam contestare non praetermisi: spe certa fretus, at quaecunque supradictus Baro nomine nostro Illustrissimae Dominationi Vestrae oretenus declaraverit, ea non renuere ac Nos strictiori amicitiae suae vinculo obligatos habere. Cui interdum studiosa Humanitatis ac benevolentiae nostrae officia propensissimo commendamus animo. Datum in Civitate Nostra Bucurest die 16. Aprilis Anno Domini 1672.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus et Vicinus benevolus. Jo. Gregorius Gika Princeps. m. p.

Kivül: Illustrissimo Domino Michaeli Apafi Dei Gratia Principi Transylvaniae nec non partium Regni Hungariae Haeredi perpetuo Domino, et Siculorum Comiti, Amico et Vicino Nobis benevolo.

Hátára jegyezve: A 1672. mense Majo Balásfalvára hozott látogató levelei a havasalföldi vajdának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

---

*) A nap számának helye üresen van hagyva.

Digitized by Google

CIV.

Én Rhédei Ferencz recognosco per praesentes, hogy Drinápolyban létemben a mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmes parancsolatjából hozott én kezembe az ő nagysága portai postája Fogarasi János uram ezer tallérokat talleros numero 1000. Melyről azzal együtt hozott leveleim is extálnak, de velem itt nem lévén oly hirtelen nem producálhatom, mindazáltal el nem vesznek, s ha kivántatik azokkal is megbizonyítom. Mostan pedig ez kezem írása s pecsétem alatt való jedzésemmel Fogarasi János uramat quietálom.

In Gyéres Anno 1672. die 17. Maji.

Idem qui supra.

Rédei Ferencz. m. p.

Hátára jegyezve: Rédei Ferencz után az mely ezer tallért vitték arról való quietancia.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CV.

Kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos nekem írt levelét alázatossággal vettem, meg is olvastam; látok igen nagy serupulusokat az dologban. 1. Csudásnak látszik nékem felette igen, hogy mely levelet nagyságod Szilvási uram által küldett az fővezérnek ő nagyságának, nem Szilvási uram által, hanem maga embere által tett választ reá. Az mint az fővezér embere mondotta, hogy Szilvási uramnak már válasza volt az ő elindulásakor; micsoda válasza lehetett Szilvási uramnak ezen kivül, az mely választ most hozott az fővezér embere, mert ez az válasz az egész dologról végső válasz. Mért is nem járt együtt ez az fővezér embere Szilvási urammal? Ebben én nagy csalárdságtól félek, attól hogy ki sem bocsátják Szilvási uramat addig, míglen ez választ nem viszen. 2. Micsoda választ kellessék tenni arra az fővezér levelére, azt is kegyelmes uram

Digitized by Google

én elmémmel fel nem érhetem, mert ha nagyságod azt írja néki, hogy mindenekben engedelmes lészen, lehetetlenség, hogy az több tanács uraknak s az országnak is tessék, mert ez közönséges veszedelemben jár. Ha nagyságod meltóságos neve alatt olyan válasz mégyen, hogy az nagyságod elébbeni levele szerént az ország kivánsága igen méltó s adjon jobb választ reá: ezt sem tartom bátorságosnak, mert látok oly darabos szókat az válasz tételben, hogy csak kicsiny is igen megárt nekünk. Járúlhat ez is hozzá, hogy Szilvási uram megérkezéséig táplálhatja talám némelyeknek elméjét jobb válasz felől való reménség, (melyet mindazonáltal én nem remélek), erre nézve a mostani válasz tétel félő akadályt ne csináljon az dolognak, ha valami jót találna Szilvási uram hozni. Az is nem kicsin difficultás, hogy ilyen nagy dologban az tanács urak conclusuma nélkül soha én olyan választ nem concipiálhatok, a melyet ő kegyelmek ne neheztelhessenek, rész szerint méltán is, ha minekelőtte ő kegyelmekkel nagyságod nem közlené, addig adna választ az vezér emberének. Ellenben ha válasz nélkül bocsátja nagyságod az vezér emberét, az is kész veszedelem.

Én azért mint nagyságodnak alázatos szolgája az menynyire elmémmel felértem, az választ minutálván inclusive elküldtem; álljon nagyságod bölcs tetszésén az urakkal együtt mit hagy helyben benne s miben variálja. Ezeknek utána ajánlom Istennek gondviselése alá nagyságodat. Datum ex Kutyfalva die 21. Maji. Anno 1672.

Nagyságodnak alázatos híve Betlen János. m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek. Nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

CVI.

Fővezér levelére való válasz tétel expedita Annno 1672. die 22. Maii.

Minek előtte az levélre való válasz tételéhez nyúlnék,

Digitized by Google

ebben az minutában observálnom kellett szükségképen azt, hogy csak in terminis generalibus tettem választ, mivel hogy ad particularia ha condescendaltam volna, az mely tartományoknak oltalmazása mellett az nemes ország sokat költett és fáradott, avagy oda kellett volna az válasz tételében engedni az országnak rettenetes nagy kárára, avagy az fővezér levelét kellett volna impugnalni, és jót választnyi, jobban sollicitalni, mely bátorságos sem volt, nem is állott csak egyedül az én hatalmamban ilyen leveleknek expedialása az tanács urak consensusa nélkül; sőt ezt az mostani választ is ugy minutaltam, hogy az mi kegyelmes urunk az tanács urakkal együtt revidealván, az mint helyben hagyatik expediáltassa ugy.

Praemisso titulo etc.

Az nagyságod méltóságos levelét J. J. nevü vitéz barátom megadván, illendő alázatossággal és engedelmességgel vettem, minden részeit megolvastam. Tudom azt, hogy Erdélyországát Isten hatalmas császárunknak oltalma alá adta, ennek minden lakosi ő hatalmasságának őstől maradt hívei; valamire Isten vezérli hatalmas császárunknak szívét ehez az országhoz annak kell végbe menni. Hogy az fényes portát és szultánt ez a szegény ország alázatos könyörgése által bántodási felől egynehanyszor megtalálta, viseltetetett hatalmas császárunk kegyelmességéhez és az szultán jóakaratjához való bizodalomtól, melyben vagyon ennek utána is mindenre mentsége. Szultánunknak alázatosan könyörgök nehézséget ezért reám ne vessen se az szegény országra, ha ennek utána is alázatos könyörgésem által ovvel az szegény országgal együtt nagyságodat meg kelletik találnom valamely dolgok felől. Másokkal való egyenetlenkedésre legkisebb alkalmatosságot is szolgáltatni nem igyekezem, de ha oly bántodását veszem eszemben ennek az hatalmas császárunk országának kötelességem szerént tartozom megjelenteni, tudván, hogy hatalmas császárunk kapuja az könyörgőnek mindenkor nyitva vagyon.

Az nagyságod atyai kegyelmességét is alázatosan várom mindenkor fejemre, kiért Isten nagyságodat sok esztendőkig éltesse, dolgait boldogítsa. Költ etc.

(Az erdélyi volt kir. főkormánysz. levéltárában levő eredetiből.)

Digitized by Google

CVII.

Excellentissime Domine supreme Vezeri Domine Domine Küprili Ahmet pasa Deus omnes vitae dies multiplicet ac felicitet, in quae commodum potentissimi Imperatoris nostri diu incolumem conservet.

Litteras Illustrissimae Vestrae Excellentiae per Iszmaelem aga amicum mihi singularem debita cum submissione ac obedientia accepi, quas in omnibus suis punctis legendo et revolvendo : probe novi regnum Transsylvaniae Deum potentissimi imperatoris protectioni subdidisse, et hujus universos incolas esse suae potentissimae majestatis fideles avitico jure subditos, quorumque enim Deus potentissimi imperatoris nostri animum erga miserrimum hoc regnum duxerit, id debet effectuari. Quod fulgidam portam et vestram illustrissimam excellentiam hoc miserrimum regnum humilima cum instantia de impedimentis suis iteratis vicibus requisiverit, movebatur ab imperatoris nostri potentissimi clementiae et excellentiae vestrae benevolentiae, in qua summam habebat fiduciam, et deinceps in ea totam spem habebit repositam : illustrissimam itaque excellentiam vestram demissa cum instantia exoro, ne hac in parte mihi et miserrimo huic regno succensere velit, si et inposterum humili cum instantia ego, et regnum hoc miserrimum de inpedimentis nostris requirere cogamur. Ansam enim cum aliis discordandi ego nec minimam suppeditare conabor sed tamen si quid impedimenti potentissimi nostri imperatoris regno evenire percepero relatione mea id exigente teneor aperire sciens potentissimi imperatoris nostri portam omni imploranti semper patere; illustrissimae etiam excellentiae vestrae clementiam omni tempore humilime expetens, deus vestram excellentiam ad annos plurimos conservet, et omnes suas res prosperet opto. Datum in castro meo Balasfalva die 23. Maji anno 1672.

Eiusdem Illustrissimae vestrae excellentiae servitor demisse obsequentissimus.

Egykoru külljegyzés : Az 1672 die 23. maji Ralzsfalváról fővezér

Digitized by Google

embere hozta levelére való resolutio expedialtatott ugyan azon ember által az végbeli controversiaban lévő varmegyék állapatjáról.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárában levő eredetiből.)

CVIII.

Illustrissime Princeps Domine Amice et Vicine Nobis Benevole.

Quaerens in persona ac exigens debitum suum a paruulo Dragiciani olim Spatharii Magni filio, non inuento in Regione nostra, tendit cum mandato Imperatoris Fulgidae Portae Ottomanicae ad Illustrissimam Dominationem Vestram; scilicet ut sit corum Judice in exequendo debito suo, cuius reiterata ea in causa querela ne aliquem deinceps excitare videatur perturbationem ac molestiam, hisce meis cum Illustrissima Dominatione Vestra conferre voluimus: Eadem non dubitantes inter exactorem et debitorem animaduertere ac justum legitimumque decretum condonare. Finitis itaque praesentibus valetudinem omnibus felicitatibus semper abundantem Illustrissimae Dominationi Vestrae a Deo omnipotenti desideramus. Datum in Civitate nostra Bukureszt Junii die 17. 1672.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus et Vicinus benevolus.

Jo. Gregorius Gika Princeps m. p.

Hátára jegyezte: Havasalföldi vajda levele Radnótra hozta maga embere Dragicsán fia dolga felől A. 1672. die 26. Junii.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammaiophylacium Transylvanicum II. kötet*)

CIX.

Kegyelmes uram!

Az nagyságod méltóságos levelét alázatosan vöttem, noha kegyelmes uram én ugyhiszem, hogy az császár leveleinek continentiája szerint, ha szintén oda nem ajándékoznók is, vissza nem adnák az szekereket az barmokkal együtt az táborozás végéig, melyet én ugy értek, hogy az sokat tészen,

Digitized by Google

mindazonáltal elég nyereségnek tartom azt, ha az embereket haza szerezheti az szekerek mellől Baló uram, jobb az mihez egyébaránt sem biznánk, oda ajándékoznunk. Az magyarországi itt benn lévő atyafiak felől, ha kérdés lészen kegyelmes uram, minden titkolás nélkül meg kell jelenteni kimenő szándékokat s egyszersmind declarálván illendő szókkal azt is, hogy Magyarországban az német igát minden rendek felette igen megunván, némely helyeken az parasztság is tovább nem akarja szenvedni, láttatik az egész Magyarország hajlandó lenni arra, hogy az német ellen fegyverhez nyuljon, ezekhez, való bizodalom viseli az Erdélyben jött magyarországi atyafiakat s ezért igyekeznek kimenni. Ezeknek utána ajánlom Istennek gondviselése alá nagyságodat. Datum ex Teremi die 11. Augustii. Anno Domini 1672.

Nagyságodnak alázatos híve

Betlen János. m. p.

Hátára jegyezve : A 1672. die 13. Augusti. Radnoth. Betlen János uram censurája a 600 szekér élés előtt lévő vonó marhákat Baló László uram praesentálja. Azonban az magyarországiak szándékát az eruptio felől detegálja, ne-é ?

Kivül : Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet*)

CX.

Kegyelmes uram.

10-praesentis Radnótrúl nekem írt nagyságod méltóságos levelét ezen órában vettem, melyből mit parancsoljon alázatosan értem, az mi azért az szekerek előtt való élésvivő marhák dolgát illeti, nekem ugy tetszik, azokat harag nélkül s ugy haszontalanúl nem sollicitálhatni, kivált nem szintén kedvek szerint való időre, hanem későbben esvén az élésnek beküldése az itt való szükség miatt, talám jobb oda ajándékozni őket, és az emberek visszaeresztetéseket sollicitálni, midőn másként is oda maradnak, hogy penig késöcskén lehetett az

Digitized by Google

élésnek vitele, ha szó lesz felőle, igazán mentheti nagyságodat és az szegény országot Baló uram, éhségre jutott nyomorúlt állapotjával. Az mi az magyarországiak felől való kérdezésködésre való feleletét nézi Baló uramnak, én ugy értettem, már ki is indultak Magyarországban, Vesselényi uram is ma egy hete hogy elment, ahoz képest elmeneteleknél egyebet (ha ugy vagyon) mit tud mondani; mert ha szintén egyebet mond is, kitudódik ma holnap, s talám akadályosabb lesz, egyébaránt ha nagyságod minapi conclusum szerint elküldte volt az levelet fővezérnek állapotjukról, és válasza jött reá, abbúl tanulhatna nagyságod arról az dologról, és mind itt (ha későn nem volna) alkalmaztathatná nagyságod az magyarországiak dolgait ahoz, mind penig, az meglévén, tehetne alkalmatosb választ felőlök való kérdésre Badó uram, nagyságod tudván, az aránt is az dolgokat inkább kormányozhatja: én az mint értem ugy írhatom vékony censurámat. Éltesse Isten nagyságodat szerencsésen. 1672. 13. Augusti Sz. Miklós.

Nagyságod alázatos hive szolgája

Bethlen Farkas m. p.

P. S. Ha ugyan elmentek az magyarországiak, megmondhatná Baló uram, hogy mivel ők azt mondják eleitül fogva, hogy hatalmas császárnak akarnak szolgálni mostani cselekedetekkel is, biztatások is volt nagy emberektől, ők azt mondták, nagyságod nem merte megtartóztatni, félvén ne talám, ha ilyen dologban akadályt teszen nagyságod, hatalmas császár nehézsége száll nagyságodra érette. Ha penig el nem mentek, szándékjokat, nekem ugy tetszik, megjelentheti ő kegyelme, állapotjoknak minden kérdezés feltétele nélkül. Egyébaránt én megvallom kegyelmes uram, jó végét dolgoknak ő kegyelmeknek alig reménlhetem. Ha magyarországi uraimék el nem mentek, hogy míg az portáról avagy csak lument állapotjokrúl nagyságod nem veszen, kibocsáttassanak, én semmiképen nem jovalhatom sok okokra nézve, mint azelőtt írásom szerint megmondtam.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nékem kegyelmes uramnak adassék.

Eredetije az erdélyi Muz. (*Grammatophylacium Transyl. VIII. kötet.*)

Digitized by Google

CXI.

Méltóságos fejedelem asszony nekünk jó kegyelmes asszonyunk.

Becsületes meghitt atyánkfiát jóakaró urunkat tekéntetes nagyságos Forgács Miklos urat szükséges alázatos instantiánk végett sietséggel expediálván a mi kegyelmes urunkhoz ő nagyságához s nagyságod méltóságos személye eleiben, nagy alázatossággal kérjük nagyságodat, mint jó kegyelmes asszonyunkat, szánja meg az Isten dicsőségét s édes nemzetünknek ily nagy veszedelemben való forgását, s ahoz való szeretetire kénszeritjük is nagyságodat, megnevezett követ atyánkfia által való alázatos instantiánkat kegyelmes füleiben venni, s kivánatos jó válaszával bennünket megörvendeztetni méltóztassék nagyságod, nem is lévén semmi kétségünk nagyságod szokott kegyelmességében, azt nagy reménséggel várjuk, melyért Istentől áldást, ez világtól nagy dicséretet s töllünk egész nemzetül méltó meghálálást várhat nagyságod kegyelmes asszonyunk. Kivánván ezekután Isten nagyságodat éltesse s boldogitsa minden dolgaiban. Költ sámsoni tábornukban 9. Novembris 1672.

Nagyságodnak alázatos szolgái

Petrőczi István. m. p. Ispán Ferencz. m. p.
Kende Gábor. m. p. Vesselényi Pál. m. p.

És a több itt ez táboron lévő magyarországiak közönségesen.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelem asszonynak ő nagyságának etc. nekünk jó kegyelmes asszonyunknak adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. II. kötet.*)

CXII.

Mint uramnak sógoromnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomat.

Isten minden üdvességes áldásival boldogitsa kegyelmedet.

Digitized by Google

Szintén ez órában vacsora felett vöttem kegyelmed levelét szeretettel. Noha az posta Borbél György Rücsnél tovább nem . . . . . ., hanem ez szabados hozta onnan el az leveleket. Az másik kegyelmed levelét Imre Mihály Szent-Mártonig hozta, ott beteggé tötte magát s vissza ment, hanem onnan hozták meg; az kegyelmed betleni embere hozta kegyelmed levelét megküldötték, kiknek continentiáit megértettem, rólam való el nem feletkezését megszolgálom. Én is minden alkalmatossággal kegyelmedet tudósítottam, valamik pennára valók voltanak, kik is eddig kegyelmed kezéhez mentenek. Az mi uram ez alkalmatlan üdőket illeti, itt is hasonlók voltanak, mind eső, hó és árvizek dolgából; már harmad napja, hogy megállott az eső, sem nem vethetnek, sem ez szőlő művével nem bánhatnak, félő az szőlőnk mind fenn ne maradjon. Az mi az temondát, vagy sohajtásbeli hireket illetik, az nem szünik, sőt naponként árad, ki miatt némelyek eliesztvén magokat futó félben vadnak, kit ez inclusából megértbet . . . . ki hozta azokat az embereket, kiről írtam kegyelmednek, azok által tudósítom kegyelmedet, én nem győzök eleget esküni. Az mi az kegyelmed inclusáját illeti, abban semmi nincs, mert az portáról hozott leveleket előttem forditották meg, de abban bizony semmi nehézség nincsen, sőt azt írja az fővezér ő nagysága, hogy mivel a magyarok hatalmas császárhoz folyamodtak, semmiképen el nem viheti, hanem minden bizonynyal megsegiti, azért ő nagysága is oltalmazza őket, s quártély felől is poroncsolt az vezér, kit is láttam. Kubini helyett más kapitihát küldnek: Besenyei Mehályt, ha meg nem változik; újabban Turzait küldék be portára, mit írtanak oda, most ujolag is láttam, mert az én szállásomon írták, azt írták meg, hogy már a franczia hadak kiérkezvén, az dologhoz fogtanak, és már szerencsésen is tarták és kévánják azt, hogy ő nagysága is hadd küldhesse ha csak egy emberét is közökben, mivel a nélkül kevés effectoma lehet dolgoknak. Az új hadakot most mustrálják Szomos-Ujvárnál; az hadnagyokban meg is fogtanak kettőt is, egyiket Kádasnak hijják, az másiknak neve nem occurrál: Boldizsár sógortól nem tanulok agitatiót s nem is kévánom meg, úgy látom az mely hamar megszerettek volt, oly hamar megúnták, úgy hallom némely káptalan-

Digitized by Google

ban, búcsúzik a kapitányságtól, nem tudták ők, hogy dulce bellum inexpertis. Az franczia hadak az Beczkéd alatt vadnak, nem akarnak bolondúl feljebb menni, Cop (Cobb) is Munkács táján mondják, hogy vagyon. Az Tiszán innen valók Kállóhoz gyültek táborban.

Az pestis uram bizony itt is sok helyeken kezdett grassálni, ide Budatelkén, Zsomboron és köljebb Csaptelkén is igen halnak, úgy látom semmi tartomány nem marad tőle, úgy kell lenni, mint Isten akarta, annak senki ellene nem állhat, noha az oláhok valóban babonáskodnak. Torma István uram igen beteges állapottal vagyon, csak az házból sem jő ki, tegnap ugyan ő kegyelménél voltam ebéden, de maga nem iutt, talán két ejtel bort ha iutt. Feleségem kegyelmed jóakaratját igen kedvesen vötte, Istentől kegyelmednek minden üdvességes jókat kéván. Semmi kárt nem vallott az brassai sokadalomban, hogy ott nem volt is, mert itt is elég sárt talál, ha taposni akarja. Az asszonnak ő kegyelme is velem együtt szolgálatját ajánlja, akarná, ha ő kegyelme Betlenben volna, mert mégis néha néha az jó sáros uton megudvarlaná ő kegyelmét. Kévánom uram én is Isten kegyelmedet minden szomorúságtól oltalmazza. Kegyelmed uram velem poroncsoljon, maradok Csicsó Kereszthuron die 12. Novembris 1672.

Kegyelmed köteles szolgája

Ne(mes János m. p.)

P. S. Kegyelmedet követem, hogy busitanom kell, de nem tehetek róla, valami épitésem volna itt, ki nélkül el nem lehetek, megszolgálom kegyelmed adasson nekem bá csak húsz szál fát gerendáknak valót itt az kegyelmed jószágából, Szász-Zsomborról én is mást adatok kegyelmednek. Az inclusát visszavárom.

Kívül: Tekintetes nemzetes Uzoni Béldi Pál urannak (cum pleno titulo) nekem jó akaró uram sógoromnak ő kegyelmének adassék.

Béldi Pál kezével: 19. Novembris Uzon. Eodem írtam választ reá. Rédei és Naláczi uramnak írt parola.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum III. kötet.*)

Digitized by Google

CXIII.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa s szerencsés hosszú élettel megáldja, szívesen kévánom.

Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak alázatos kötelességem szerént akartam ez alkalmatossággal is udvarlanom. Semmi új híreink nincsenek kegyelmes uram, melyekről nagyságodat tudósitani tudhatnám. A franczia hadakat most szállitom falunként, még eddig meg nem mertek szakadozni, tartottanak a töröktül, hanem most küldözöm imide amoda őket. Az török is fél töllök, a várat is igen készíti, javallom vala nékiek, hogy kioszolnának az Nyírre, de tartván a török ravaszságátúl, hogy ha egyszer kimennek, többé be nem fogadja őket, nem mertek megmozdúlni; én is felettébb nem erőltethettem reá őket, hogy ha valami módon kirekesztetnének a quártélybúl, engem okoznának, inkább itt osztom őket széljel kegyelmes uram. Ha mik interveniálnak, nagyságodat mint kegyelmes uramat mindenekről tudósitani el nem múlatom. Isten nagyságodat boldogúl éltesse. Püspöki 30. Decembris Anno 1672.

Nagyságod alázatos szolgája

Vesselényi Pál. m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CXIV.

Méltóságos budai vezér urunk!

Mi az mi kegyelmes urunktúl, Erdélyországának méltóságos fejedelmétül ide bocsáttatott emberek, ez három vármegyében Biharban, Krasznában és Szolnokban meglött nagy kárvallásokat az tanúknak vallási után rövideden igy irattuk le, de az kikrül nem szükség volt esküttetnünk vallatnunk,

Digitized by Google

rendesen igy irattuk be s bocsátottuk magunk élő pecséti alatt nagyságod méltóságos tekénteti eleiben.

1. Kökényesdi György uram, midőn a két császár között Érsekujvár megvétele lött volna, hajtatott el Erdély országából három vármegyéből közel százezer tallér érő marfhákat, kikrül nem volt szükséges vallatnunk, mivel ezen dolog felől az méltóságos erdélyi fejedelem a római császárt ő elségét megtalálta volt és ő felsége belső meghitt titok tanács úr hívét, gróf Rottal Jánost, küldte volt le Eperjesre, és azon tanács úr hívé által igérte ő felsége, hogy satis factiot tétet, de még eddig semmi sem lött benne.

2. Hódoltató leveleket és pecséteket küldtenek a római császár ő felsége véghelyeiben lakó ecsedi s szathmári commendansi némely falukra, ha a szükség kévánja, előadjuk meg is mutattuk Memhet aga uramnak.

3. Az erdélyi birodalombau lakó embereknek nincsen liber quaestusok az kereskedésben, mert a Tiszán túl nem bocsátják őket, és hatalmas győzhetetlen császárunknak adó ját jó pénzül meg nem szerezhetjük, hogy ha fel nem szabadúl.

NB. Megvan u. o. a Bihar, Közép Szolnok, Krasznavármegyei károk összeirása is, aláirva. Debreczen die 20. Octobris 1673.

Erdélyi méltóságos fejedelem követei

Keresztes András. (P. H.)
Cserméni Mihály. (P. H.)

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

CXV.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Amice et Vicine Nobis Benevole.

Literas Illustrissimae Dominationis Vestrae per Generosum ac Fidelem Dominum Ladislaum Balo ad Nos directas gratissimo suscepimus animo, earumque contenta luculenter intelligentes Nostra etiam correspondentia tria verba per eundem sincere ac fideliter Illustrissimae Dominationi Vestrae recommendauimus; quo benigne exaudito, verbisque eiusdem nomine nostro propositis fide indubia adhibita, responsum

Digitized by Google

cum resolutione certa remittere non dedignetur. In reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram optimae valetudini commendamus, ac Nos ad paria humanitatis officia Illustrissimae Dominationi Vestrae contestamus.

Datum in Civitate nostra Bukuresti die 23. Mensis Januarii Anno Domini 1673.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amicus et Vicinus benevolus Jo. Gregorius Gika m. p.

Kivül: Illustrissimo Domino Michaeli Apafi. Dei gratia Principi Transylvaniae, nec non partium Regni Hungariae Haeredi perpetuo Domino et Siculorum Comiti Amico et Vicino Nobis beneuolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXVI.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, Isten nagyságodat szerencsés országlással megáldja, kivánom.

Az nagyságod három rendbeli parancsolatait Székely Márton és Fogarasi uramék meghozák, mikrül parancsoljon nagyságod értem, valamire kegyelmes uram én vékony értelmem szerint irkezem, igaz tiszta szíbül cselekeszem. Huszain aga kegyelmes uram itt volt más egy agával együtt az kik hat vagy hét rendbeli magyar leveleket hoztanak, mivel nem volt-i vagy nem akarták mással olvastatni, de az csauz basának az vezér parancsolta, hogy hivasson fel, olvastássa el velem üket. Ugyanaz nap az vezér kapujáról alá jüvén találám Huszain agát az másik agával együtt az utczában, de én nem esmertem üket, hanem magok kérdének, hol lakom; mondék, most itt Drinápolyban, ük mondának, hová való vagyok, mondám erdéli; kinek hínak, azt megmondám; kérdé, esmerem-é én azt; mondám kegyelmes uram, nem esmerem; ü mondá, hogy mi is váradiak vagyunk, én vagyok Huszain ága, itt Szepesi Pál vagy Petróczi; én mondám Szepesi uram rigen elment, Petróczi uramat nem láttam. Arra nízve dilután is a kapura menék, gondolván, hogy ük ki-

Digitized by Google

tudja miben járnak, egyfelől én felmentem, más felől csauz ment az szálásra utánnam; az vezér kapuján az csauz basa szállásárúl Jenaki nevű tolmácsa az német residensnek alákiálta, felmennék az csauz basa házában, az basa kérdette, tudok-é magyarúl olvasni, mondék tudok valami roszszúl, mingyárást eleiben ültete, egyiket elolvasám, az melyet Kop general küldött volt az váradi passának, hogy az váradiakat fenyítse meg, az német császár földére ne járjanak, nevezet szerént Szoboszlóra, több Szabócs vármegyében lévő falukra, mert egyébaránt ü is kiküld, valakiket ott találtat, érdemek szerint meg is bünteti üket; azonban azon is kéreti az basát hogy veresse ki az hadakat onnat, Szuhai uramat fogassa meg, valaki kezében viszi, ezer tallért ad neki; az pasa parancsolá, hogy fordítsam déákúl Jenakinak; mondám: nem tudom; azt mondá, hogy az mint tudom csak mondjam; az minémü jó diák vagyok, a szerint fordítottam nékik, az kit ugyanis nem tudtam, törökül az tolmácscsal mondattam meg. Más levelet is Cop küldött az hajdúságnak, hogy vissza hódoljanak, három, három ember mindenik városbúl menjen hozzája, mindenik várasbúl hét hét czer kenyeret vigyenek egyéb ílíst is, az mi lehet. Barkóczi is hasonlót küldött, az sekretarius is de kereszt neve nem volt annak az levélben, ezeket Szuhai uram küldte az váradi basának, maga is Szuhai uram írt egyet az pasának, melyben azt írja, hogy az nagyságod agája meghozá az nagyságod úri levelét. Mit parancsoljon nagyságod, értem, de már Farkas László uram elment vala Erdély felé, két postámat is küldtem az Meszesig utána, de nem írték el, mehent beírkezik, mingyárást tudósit, mehetnek-í el, vagy nem ü kegyelme is, az portára, hogy én más követet küldhessek, abban módom nincsen magamtúl, mivel az urak mingyárást szélyeni mentenek, hanem ha ismét öszvegyülünk úgy bocsátunk ujabb istructióval; kérem is nagyságodat, mint magyaroknak édes atyját, hogy ha küldünk, vegye protectiója alá, hadd mehessenek bíkível hatalmas császárunkhoz. Én nagyságos uram jól lelkem ismeretíre mondom, nem tudom az méltóságos fejedelem mírt fogatta meg Petróczi uramat, mivel mi jámbor embernek tartottuk, ha mi valami dolgát tudtuk volna, nem is küldtük volna. Hogy

Digitized by Google

mi ü hatalmasságának ajándékot küldhessünk, mitöltünk az német mindenünket elvette, magunknál, országunknál ü hatalmasságának nagyobb ajándékot mit adhatnánk, mi azért küldtük volna, hogy jövendőre való békességet szerezzen, szeginy hazánknak aknamét szerezzen, mivel ha azt látnák, kicsintül fogva kiszek meghódolni, fejet hajtani ü hatalmasságának. Huszainnal akkor is beszíltem, mikor elment, azt mondá, levélben nem tudom mi van irva, szóval azt parancsolja az vezér, az két császár között békesség vagyon, hadat nem adnak, de a magyarokat ne bántsák, hadd legyenek az török földén, lakhassanak, a hun akarnak. Az adóban való kölcsön pinzt megadtuk kegyelmes uram, az levelet kivettem még száz húsz tallért kír, mivel az napja elmult volt. Az híre kegyelmes uram az, hogy az Havasban megyen, de Kameniczben már sok jancsárt küldtenek, ha bemehetnek delibalta az előttök járójok. Az dézmálás felől Panajot urammal beszéltem, ü kegyelme azt mondá, hogy tavaly az vezér megparancsolta neki, hogy annak békét hagyjanak, de az idén nem panaszlatták, hanem egyébrül volt panaszok, de ü nagysága azt is vígben vitte; az keresbeli dologrúl való levelek kezemben vadnak kegyelmes uram; Panajot uram nem volt itthon, most jütt meg Kustancinápolybúl; az bariániok is most lesz az törököknek, azután mingyárást confirmáltatás, azt fogadta ü nagysága; az falu felől is szóllottam, hogy ha elő hozódnék, tudja ü nagysága, mint vagyon az dolog. Annak utána más levelet is hoztak Váradrúl, hogy Panajot uram megjüve azt is Szuhai uram küldte az váradi passának, azt én velem olvastaták el ugyan Panajot uram az mely az császár hadai felől és az franczia hadak felől volt irva, mint verekedtek meg az Renus vize mellett az nímettel az francziák, hogy igen megverték, az melyekbül kilencz halmat raktanak, az Kukuli testét nem is találták volna meg, vizbe vagy hová veszett. Nagyságodat akarám erről is tudósitani hogy az mely buérok Havasalföldben fogva voltanak, az vezér kapucsi pasát küldött, elbocsáttatá, itt az vezérrel szemben lünek, már Kunstantinápolyban menének, az szállásokra hivattak, sokat beszéllettek velem, az után is kétszer is voltam szemben velek, levelet is küldtek nagyságodnak, azt mondják, hogy az

Digitized by Google

havasalföldi vajda által az portát azon jártatta Balassa uram, hogy az Olt mellíkiig legyen az vajdáé, azontúl Magyorországhoz való, annak ő nagysága legyen az ura, tudom nagyságodnak magok is megírták levelekben, de azt mondják, hogy hiszik Istent, hogy nem hagy mást creálnál de magát is megveri az Isten; ezek azt mondák, hogy onnét is valamit érthetnek, mind nagyságodnak mind nekem értésemre adják; mind nagyságodnak, mind az országnak a velek tett jót igen köszönik, fogadják is hogy életek fogytáig igyekezik megszolgálni; az kik ott benn az országban voltak is, min denek itt volt, noha azt mondák, hogy szintén most küldött az vajda tizenkét ezer aranyat ide az portára, nyolcz ezeret az vezérnek, négy ezeret a tihajának. Azt is írhatom nagyságodnak, hogy azt az rosz embert, a nagyságod és az országnak is gonosz akaróját, az tiháját kiveték, helyére az csauz passát tevék, csauz passának az császár udvarából jütt egy Szur Mehemet aga nevű török, azt tették csauz passának; úgy látom engedelmes ember. Ezeknek kegyelmes uram most mindeniknek valami ajándék kellene, úgy szolgálnának örömestben, mivel még az törökök is ajándékozzák őket; az német császár is sok ajándékokat külde ide, csak mostanság az muszkának is követe jütt, de mintegy megtartóztatásban vagyon. Irhatom nagyságodnak azt is, hogy az gezarriak, az féir tengeren az kik hadakoznak, az francziáknak öt gályájokat minden hadaival, lövő szerszámival, kobokkal, kincscsel együtt elfogták, az mely felett az pasájokkal nem alkhattak, hanem az pasájokat megölték, ide jüvének magok közül enihány, az generalist másod magával behozák, az francziát, húsz szerecsen rabbal, hat erszény aranynyal együtt, az melylyel maga az császár beszéllett, kírte az császárt, eresztesse el, száz erszíny pinzt ad, három száz rabot szabadít három gályával; az császár azt mondta, elég pinze vagyon, gályája is, az három száz rab helyében három ezeret vinne el, hanem legyen törökké, azt mondta, nem lészen, mingyárást előtte vítette fejét, az kapu előtt húsz nap tartották, az egyik törökkí lett. Ezek után Istennek hagyom nagyságodat mint kegyelmes uramat. Datum Drinopoli die 28. Martii. Anno 1673.

Nagyságodnak alázatos szolgája Kabos Gábor m. p.

Digitized by Google

Hátára jegyezve: Litterae G. Gabrielis Kabos de Kolosvár in Adrianopoli 28. Martii. Anno. 1673.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXVII.

Spectabilis ac Generose Domine Domine Amice et Vicine nobis benevole.

Isten kegyelmedet minden kévántá szerint való jókkal áldja meg. Kegyelmedet mint jóakaró uramat kelleték megtalálnom ez levelem által, mely levelemet kévánom Istentül, hogy találja kegyelmedet szeréncsés boldog órában. Azomban egy böcsületes Filipeskully Mathé neü bejárónk talála meg ilyen dologból, mondván, hogy egy folujából valami jobbágyi szöktenek ki oda az kegyelmed birodalmába, az kik most is az kegyelmed megtartóztása alatt volnának minden marhájokkal, melyet igen kedvesen vöttünk kegyelmedtől, hogy kegyelmed ily jó szomszédságát mutatja mi hozzánk. Annak okáért kegyelmedet mint jóakaró uramat kérjük, hogy kegyelmed adassa bé minden marhájokkal azokat az jobbágyokat, had hozzák bé. Kegyelmed is az miben nekünk parancsolni fog jó szívvel megigyekezzük kölcsönözni az kegyelmed mi hozzánk mutatott jóakaratját. Ajánlván ezzel Istennek kegyelmedet. Datum in Civitate Nostra Bukurest die 15. Mensis Maji A. 1673.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae
Amicus et Vicinus benevolus
Jo. Gregorius Gika m. p.

Kivül: Spectabili ac Generoso Domino Domino Paulo Béldi Illustrissimi Principis Transylvaniae Consiliario intimo, nec non Regni Transylvaniae Supremo Generali, etc. Domino mihi Collendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

Digitized by Google

CXVIII.

Illustrissime Princeps Domine Amice et Vicine Nobis benevole.

Ez levelünk praesentáló Keperzány Stán neü szegény hívünk adá értésünkre, hogy ez elmúlt üdők alatt ment volt ki az kegyelmed birodalmában, úgy mint Szebenben, valami kecskéknek vásárlására, mivel hogy ott Szeben körül nem találván afféle marhát venni, egy Gligoria nevü szebeni biró szolgáját találta meg, hogy igazitaná oly helyre, a hol találhatna afféle marhát, és úgy egy fiut ada melléje, hogy menjen el véle egy Kövend nevü faluba, az mely falu Aranyas tartományában vagyon, egy Kemén nevü emberhez, mert ő neki volna afféle marhája, az meg esmét egy Simon nevü emberrel nem hogy még oly helyre vitték volna, a hol kecskéket találjon, de meg oly barátjokra vitték, hogy velek együtt úgy csalták meg szegényt, hogy valami rosz réz követ adtak neki száz hetvenegy forintig, s mondák neki, hogy aranykő, és senkinek ne mondja, hogy ők atták, mert tilalmas; ő Szebenbe lehozta, ott másnak megmutatta, látván mások, hogy megcsalták, visszavitették; hogy az maga pénzit kérni kezdette, nem hogy megadták volna pénzit, de még halállal fenyegették, elig tudott visszajönni. Annak okáért kegyelmedet kérem mint szomszéd jóakaró uramat, hogy kegyelmed fizettesse meg szegénynek azokkal az latrokkal, mert az kegyelmed levelire itt mi nálunk mindenkor az kegyelmed földebeli embereknek igaz törvények szolgáltatik; kegyelmed is nekünk az miben parancsolni fog, jó szivvel szolgálni el nem múlatjuk. Ajánljuk ezzel Istennek kegyelmedet. Datum in Civitate nostra Bukurest, die 20. Mensis Maji A. 1673.

Illustrissimae Dominationis Vestrae Amici et Vicini benevoli Jo. Gregorius Gika m. p.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

Digitized by Google

CXIX.

Méltóságos tihaja, nekünk bizodalmas urunk!

Mint nekünk bizodalmas urunknak nagyságodnak köteles szolgálatunkat ajánljuk.

Megérkezvén követeink a fényes portárúl és fővezér urunktól és nagyságodtúl, miben legyenek a dolgok nekünk egynehányunknak hit és nagy kötelesség alatt megjelentették, mely dolgok higyje el nagyságod nálunk is hasonló hit és kötelesség alatt lesznek és maradnak; azonban nekünk bizodalmas urunkat nagyságodat és nagyságod által fővezér urunkot szükségesképen kelle mostani dolgainkról tudósítanunk ez szerint: mi olta az magyar nemzet hatalmas és győzhetetlen császár köntöséhez ragaszkodott, az olta mennyi kárt vallott és nyomorúságot szenvedett, nincs az a nyelv, a ki kimondhassa, kirül már nagyságod is bőségesen értett mind követeinktől mind másunnan és mivel már szintén végképen és teljességgel elkeseredett és igen megfogyatkozott, kiváltképen a vitézlő rend; azonban hatalmas fővezer urunk parancsolatja ellen a dolgot ki nem jelentettük, és ez alatt noha egyfelől dühösködik, de másfelől szüntelen mind éjjel nappal a német sok különb különbféle ígíretekkel gratia adással és sok ajánlásokkal vesztegette, csalogatta és hitegette volna őket, különben soha az hozzánk való hűségben meg nem tarthattuk, hanem a méltóságos erdélyi fejedelemnél reménkedtünk, hogy tekintse ő nagysága hatalmas és győzhetetlen császár ebbül következhető nagy kárát, s ne engedje eloszlani a magyar vitézlő rendet és úgy adott fizetést a magyaroknak a méltóságos fejedelem ő nagysága. Minthogy azért mi ezeket is követeink által megizentük, minemű hallátlan nyomorgatásokat cselekeszik a német a mi hazánkban és most már kiváltképen mindeneket pápistákká akar csinálni, mind külső és belső értékeket elveszi, minden rendeknek életét és buzáját el elfogta, úgy hogy az ő kezénél levő várakat egynehány esztendőkig való éléssel megrakja, melyet látván még eddig az országban megmaradott nagy emberek is izentek nekünk, hogy ha már hatalmas és győzhetetlen császár fényes köntöséhez ragasz-

Digitized by Google

kodtunk, őket segitsük meg és velünk együtt ők is ő hatalmassága hüségére hajlanak mindnyájan. Ebben penig ily jó mód vagyon, hogy mostan is a franczia igen megverte oda fel a német király hadát és egy átaljában Magyarországra semmi hadat sem küldhet, mert továbbra is nagy erővel készül ellene a németnek, és most ez miá meg a magyarországi várakból is igen fel kelletett vinni és oda fel a maga szükségére fordítani az itt való németeket, a mint hogy az is bizonyos, hogy ha eddig a francziai király miá érkezhetett volna, mind elpusztitotta volna a német Magyarországot, melyekre és más nagyobbakra nézve is, ha még sem segitjük a mi atyánkfiait most, azokat végképen elrontja a német, ezt penig mi most jó módjával és könnyen megcselekedhetnők, ha az méltóságos erdélyi fejedelemnek egy bizonyos embere lenne, igen titkon előttünk járó, bár csak valamely erdélyi keveses segitséggel, és a méltóságos budai vezérnek és végbeli pasáknak lenne parancsolatjok, hogy a kik a török végekből vagy szabad jóakaratjok szerént vagy fizetésünkért eljönének velünk, engedné meg a hatalmas fővezér, nem is mondhatná azt a német békessége ellen való dolognak, mert azelőtt Bocskai István, Bethlen Gábor és Rákóczi György fejedelmek idejében is ezen az úton segitették meg az erdélyi fejedelmek a magyarokat és holott nem a magyar nemzet hatalmas és győzhetetlen császár hüségére kötelezte magát örökösen, hogy az ilyen szükséges eszközökben nagyságod hatalmas fővezér urunk előtt elő segitvén igen méltó, holott ezzel ő hatalmassága birodalma terjed és hivei szaporodnak. Egyébaránt mi igazsággal irjuk meg nagyságodnak, hogy mi ilyen alkalmatosságot ezután nem remélhetünk, mert ehez most mind kicsinytül fogva nagyig mindennek Magyarországban kedve vagyon, és ha mi ebben igy elő nem mehetünk, a német mind újabb, újabb alkalmatosságokat szerez, mert ő mindeneket a békesség ellen is a maga alkalmatosságára elkövet, holott ezért nekünk minden reménségünk Isten után hatalmas császárban vagyon; azért adjuk nagyságodnak ily világosan értésére, mert ha ez egész országot és annak lakosit elrontja és pápistákká teszi a német, úgy is elromlunk és hatalmas császárnak mi haszna s puszta földben? mi magunk vére hullásá-

Digitized by Google

val is készek vagyunk ez mostani jó alkalmatosságot elkövetnünk és szolgálni hatalmas császárnak, csak segíttessünk és ezek az alkalmatosságok most ne múljanak el tőlünk, mert ha egy felől most a német ahoz bízik, hogy hatalmas császár hadai most széllyel vadnak, de annál inkább megcsalatkozik, megsegit pedig bennünket, melyekrűl bőségesen írtunk ott való tolmácsunknak, tudjuk hűségesen megmondá nagyságodnak, el is hittük, hogy nagyságod is, mint a magyar nemzetnek igaz jóakarója és segítője, a mi részünkről is hatalmas fővezér urunk előtt minden mi jónkra való dolgot elkövet, ügyünket forgatja, segíti, kiért egész hazástúl nemzetestűl higyje el nagyságod hálaadatlanok nem lesztünk, kivánván, hogy az úr Isten nagyságodat hatalmas, győzhetetlen császárunk hasznos szolgálatjára szerencsésen éltesse és minden napjait boldogítsa.

Iratott Radnoton 24. Julii Anno 1673. Erdélyországban.

Nagyságodnak alázatos és köteles szolgái
a magyarországi deputatus
úri és fő rendek.

P. S. Ha Lengyelországra kelletik is hatalmas császárunk hadainak menni, ugyis nagy haszonnal leszen a mi kimenetelünk a német ellen, mert a lengyel mellől elvonódik a német segítség, és ott is Lengyelországban ő hatalmassága hada lévén és itt is a lévén, békeség kimenetelét remélhetni.

Egykorú küljegyzés: Fővezérnek s tihájának szóló urunk levelének pariája, Turzai vitte be Anno 1673. 24. Julii, expedita ex Radnóth etc.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXX.

Jézust valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme stb. mostani erdélyi fejedelem Apafi Mihály, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Barátságos üdvözletem után legyen tudtodra, hogy Szilvási nevű követed, kit Erdély ez idő szerinti adójának beszol-

Digitized by Google

gáltatása végett a hatalmas padisáh magas portájára bocsátottál, ide megérkezett, az adót a császári kincstárba beadta. Most miután felkaftányoztatott visszafelé indul s hogy utközben bántodása ne legyen, számára ezen menedék levelet adtuk, melyből egyszersmind tudd meg, hogy a fényes porta oltalmára, védelmére az egyességhez képest ezentúl is mindaddig számolhatsz, valamig Erdély adóját a kellő időben a szokásos ajándékokkal együtt pontosan beszolgáltatod s egyébként is hűséges szolgálatodban szorgalmatosan forgolódol. Különben Isten oltalma legyen a benne bízókkal.

Az izakcsai táborból.

Oldalt : Ahmed basa névjegye s pecséte.

Egykorú hátjegyzet : Szilvási uram hozta Fejérvárra 8. Novembris Anno 1673. török generalis levele, melyet Apafi fejedelemnek írt

CXXI.

Tekéntetes nagyságos kihaja nekünk kedves úr jóakaró barátunk, Isten kegyelmedet hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sokáig éltesse, jó szerencséjét nevelje.

Nagyságod nékünk küldött levelét illendő böcsülettel vettük, melyben szomorúan értjük, hogy midőn egynehány szolgáinknak az váradi vitézektől nem régen minden igaz ok nélkül lött levágatásokról s ez ilyen nagy megbántodásoknak megorvoslásáról fővezér urunkat alázatosan s nagyságodat is bizodalmasan kénszerittettük megtalálni, azon levelünk nem hogy nagyságtok tekénteti előtt kedvet talált volna, söt némely czikkelye azoknak hatalmas császárunkhoz való igaz hűségünk ellen való írásnak ítíltetett nagyságtoktól, noha bizonyítunk az nagy Istennel ki előtt mindenek világosak, hogy nemhogy levelünkben hatalmas császárunkhoz való tökéletes kötelességünk ellen kivántunk volna írni, söt azért írtunk nagyságtoknak oly világosan meg mindeneket, hogy ha az váradi vitézeknek ennyi sok ízben s legközelebb most esett fegyverkezések és embereinknek ártatlanúl való levágatások miatt az vitézlő rend között, az mi és végbeli tiszteink aka-

Digitized by Google

ratjok kivül valami zenebonás avagy alkalmatlan dolog történik, jövendőben is gonosz akaróink nagyságtok méltóságos tekénteti előtt az mi igaz hüségünket meg ne feketithessék. Nagyságodat azért mint jóakaró barátunkat bizodalmasan kérjük az mi tökéletes igaz hüségünk nagyságod méltóságos tekénteti előtt legyen inkább méltó tekéntetben, azon írásunkat is vegye az mi értelmünkkel, mert nem hogy irá sunkkal, de gondolatunkkal is hatalmas császárunk és a fényes porta ellen véteni minden tehetségünkkel távoztatni igyekezünk.

Hogy penig az végbeli pasáktól hatalmas császárunk és fővezér urunk fényes szemei eleiben felőlünk sok panaszok mennek, arról nem tehetünk, ő kegyelmek kezeket s panaszokat meg nem foghatjuk; mindazonáltal Isten után mi, az nyomorúlt országnak igyét és a mienket hagyjuk az nagyságtok igaz birói itílete alá, nem kételkedvén semmit abban hogy fővezér urunk természeti kegyelmessége és hatalmas császárunk ez széles világra kiterjedett fényes birodalmát igazán ítílő és igazgató bölcsesége szerént az mi igyünket is nem a vád hanem az dolognak valósága szerént fogja mérsékelni és ítílni, kérem is nagyságodat bizodalmasan, ha egyik fülét az minket méltatlan vádolóknak, másikat az mi igaz mentségünknek meghallására tartsa nitva mindenkor, mert bizony miénk s az szegény országé az méltó panasz, de mi gyakrabban csak nyögünk, távoztatván azt, hogy sem hatalmas császárunkat, sem fővezér urunkat és a fényes portát sokkal ne terheljük, mindazonáltal Isten után több oltalmunkat hatalmas császárnál s fővezér urunknál és a fényes portánál nem tartván, máshoz nem folyamodhatunk, folyamodni sem akarunk, tartván mind mostani s mind egyébhai megbántodásunknak orvoslását Isten után hatalmas császárunktól, fővezér urunktól s az fényes porta kegyelmességétől; söt ugy bizodalommal lévén nagyságodnak jóakaratjában, kérjük még is bizodalmasan fővezér urunk előtt szívesen törekedjék, hogy ő nagysága orvosolja meg ez akadályokat, és az ellenkező félnek hamis vádjoknak hitelt ne adjon, mert bizony igazság nincsen dolgokban, mely nagyságod jóakaratjának teljes életünkben meghálálói igyekezünk lenni.

Digitized by Google

Isten gondviselése legyen nagyságodon. Költ Fogarasban, Anno 1674. 31. Martii.

Nagyságodnak jó szívvel szolgáló baráti.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXXII.

Messias nemzetségéből való Erdély országának fejedelme Apafi Mihály nekünk igaz hívünk, köszönötünk után ezen fényes parancsolatunkat vevén, mivel amaz lengyel pogány nemzetség maga felfuvalkodtságával boszúval illetvén bennünket, haragra indulván ellenek, Isten kegyelmességéből minden fényes hadainkkal együtt ellenek indúlván boszút állunk rajtok, ennek előtte is az mi dicsőséges eleink idejekben valamikor arra táboroztak fényes hadaikkal, a mi őstől maradott Erdély országában levő fejedelmük Erdély országából, hét vagy nyolcz száz hat hat ökrü szekér élést szoktanak adni fényes hadaink számokra, és minekutána az élést az táborban beszolgáltatták volna, mind az táborozás végeiglen, azon szekerek az ő szokott dolgokban foglalatoskodtanak, mivel azért hűségteknek hatalmasságunk fényes portájához engedelmes hűségteket tapasztalván, meg hatalmasságunk csirakja lévén, azon megmutatott hűségtekhez képest, kegyelmességünket várjátok; kévánjuk azért, hogy azon hűségtekben megmaradván az elmúlt esztendőben valamiképen, hogy fényes táborunkban hat hat ökrü hat száz szekér élést szállitottatok, most is hasonlóképen hat száz szekér élést hat hat ökörrel azon terhhel sietséggel bizonyos és meghitt embereitől fényes táborunkra küldeni el ne múlassa; parancsoljuk Isten kegyelmességéből hatalmasságunkhoz megmutatott szükségtekért várjátok fejetekre minden kegyelmességünket, csak sietséggel az elmúlt esztendőben valamint bizonyos embereitek által beküldtétek fényes táborunkra, most is hasonlóképen mind az hat száz szekér élést beküldeni el ne múlassátok, másképen se cselekedjetek. Költ Baban 7. Martii. Anno 1674.

Szultán Memhet. m. p.

Digitized by Google

Hatalmas császárnnk igaz híve méltóságos erdélyi fejedelem Apaffi Mihály nekünk jóakarónk, Isten hatalmas császárunk szolgálatjára kegyelmedet sokáig éltesse.

Nyilván lehet kegyelmednél, hogy amaz kevély lengyel pogányság hatalmas császárunkat haragra gerjesztvén ellene támadott, kiért méltó büntetését várja magára, az jövő tavaszra megindúlván ellenek hatalmas császárunk minden fényes hadaival, és bosszúját állja rajtok; azonban az régi dicsőséges és fényes császárok mikoron arrafelé hadadoztanak, az erdélyi fejedelmek hét vagy nyolcz száz szekér élést szoktanak adni, és az fényes császár táborára midőn vittek volna az szekerek mind tábor végezetiglen ott szolgáltanak. De mivel kegyelmed hatalmas császárunk igaz híve lévén, melyért is várja kegyelmed hatalmas császárunk kegyelmességit, annakokaért hatalmas császárunk parancsolatja oda érkezvén, parancsolatjának helyt adván, valamiképen, hogy az elmúlt esztendőben hat száz szekér élést hat hat ökörrel hatalmas császárunk táborára szállittatott, hasolóképen most is mennél hamarébb és sietséggel az hat száz szekér élést hatalmas császárunk táborára szállitani el ne múlassa, várván minden kegyelmességét ő hatalmasságának, azonban penig valamig hatalmas császárunk tábora fenn lészen mindenben igyekezzék teljes hűségét és szolgálatját megmutatni ő hatalmasságához. Ezekután kivánom az kellemetes szeretet állandó légyen. Költ Baba havasánál. Fővezér Ahmeth pasa m. p.

Egykorú küljegyzés: Anno 1674. 12. Aprilis török császár és fővezér leveleinek forditása hat száz szekérrel való élés küldésről, csauz hozta Fogarasba. etc.

Az erdélyi volt kir. fökormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXXIII.

Illustrissime ac Celsissime Domine Princeps Amice et vicine benevole.

Akarám kegyelmedet ez alkalmatossággal látogatni, kévánván Istentől, írásom is találja kegyelmedet jó egészségben, szerencsés órában. Azonban akarám kegyelmednek érté-

Digitized by Google

sire adni, az méltóságos császárunk emberei akarván kimenni az kegyelmed birodalmába, bőrbécseket szedjenek, embereimet rendeltem melléik, hogy itt birodalmunkban békével járhassanak, vámot se adjanak az szélyföldön. Ehez képest kegyelmed is meggondolván az dolgot, úgy cselekedjék, a mi jobb, hogy a kegyelmed birodalmában békével járhassanak, és egyéb jóakaratot is mutasson kegyelmed hozzik. His et de reliquo eandem Illustrissimam ac Celsitudinem Vestram diu beneualere desidero. Datum in Ciuitate nostra Jasvasar die 25. Aprilis Anno 1674.

Illustrissimae ac Celsissimae Dominationis Vestrae Amicus et vicinus beneuolus

Demetreus Cathakozuno
Princeps Moldauiae.
(*Oláh aláirás is.*)

Hátára jegyezve: 1674. 24. Maji. Albae. Moldovai Vajda Dumetrusco levéle, intimálván az berbécsvásárló emberekhez nyujtandó jóakaratot. Expedita 25. Aprilis Anno 1674.

Kívül: Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Michaeli Apafi Dei gratia Principi Transylvaniae partium Regni Hungariae Domino et Siculorum comiti. Domino Amico et vicino nobis beneuolo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban, (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

CXXIV.

Méltóságos és nagy hatalmú fővezér nekem jóakaró uram etc.

Az nagyságod méltóságos parancsolatjával érkezvén boldog órában hozzám Musztapha csauz vitéz barátom, ezelőtt egynéhány hetekkel hatalmas császárunk megszámlálhatatlan fényes hadai számokra való élés küldés felől, azon szempillanatban igyekeztem szorgalmatosan azon, mint hatalmas császárunk és az nagyságod parancsolatját engedelmesen véghez vihessem. De mivel ez hideg országban, arra való fű későn szokott lenni, hogy az élés szekereket vonó marhák élődhessenek, kénszerittettem kedvem ellen az időt halasztani,

Digitized by Google

Isten azért már azt is elhozván, mi hatalmas császárunk és az nagyságod parancsolatjának alázatosan engedelmeskedvén, az élésszekereket meginditottam, egyéb dolgokban is hatalmas császárunk őstől maradott országával együtt kész lévén életem fogytáig alázatos hívséggel szolgálni, kérvén igen alázatosan nagyságodat: atyai jó akaratját rajtunk Erdélyországával fenntartván, hatalmas császárunk előtt legyen jó törekedő az mi és az szegény megromlott, ő hatalmassága őstől maradott országa dolgaiban, s maga is mutassa minden kegyelmességét. Mi is nagyságod szerencsés hosszú életiért Istent imádni meg nem szününk. Tartsa meg etc.

Hátára: 1674. 15. Junii Albae. Az élésért jött csausz elbocsátásakor írott levél párja az fővezérhez és tihajához.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XI. kötet.*)

CXXV.

Ajánlom kegyelmednek böcsülettel való szolgálatomat.

Kegyelmed levelét böcsüllettel vöttem, tudósitását Huszain állapotja felől kedvesen vészem; tegnap ezen menvén által Torda felé, izent volt bé nékem is, ha mit írok vagy izenek fijamnak, elviszi, szolgámat is küldtem volt én is ki hozzá, a ki által izente, hogy az ő indulása előtt Farkas Fábián uramat is harmad nappal bocsátották el a táborrúl olyan válaszszal, hogy már ez közelebb következendő holnapban vagy békességgel vagy harczczal végben viszi a török császár lengyelekkel való dolgát, s az másik holnapra osztán az segitséget is megigérték, de én úgy hiszem, azt ő voltaképen nem tudja, Farkas Fábián uramat mivel bocsátották legyen. Prinyi uram felől való írását kegyelmednek értem, úgy látom az aszszony Prinyiné aszszonyom egészlen a fijam akaratjának dolgának álitja az úr Prinyi Gábor uram elhozását, kire az Istent hívom bizonyságúl, nem hogy az ő akaratjából lött volna, de még arra menő szándékjokat is az iránt soha sem tudta; én azért bizony jó szívvel írok mind a fijamnak, s mind Keczer uramnak kiváltképen a több deputatusok között, s tu-

Digitized by Google

dom bizonyosan, hogy mind az úrhoz Prinyi Gábor uramhoz való szeretetire, ki mindenkor megvolt, s mind a kegyelmed parancsolatjára, és mind az én tetszésemre nézve valamit az ő kegyelmek javára feltalálhat, elköveti, csak hogy kegyelmed ítéletiben lehet, az egész deputatus és katonai rendeknek kezek levén az urakon, ő azok ellen egyedül mit cselekedhetik; én mindazonáltal (mint feljebb is írám) bizony tökélletes szívvel írók ő kegyelme mellett, s talám (ha tetszenék) kegyelmednek is nem ártana írni az fijamnak s küldeni én kezemben a levelet, én a magam írásával együtt jó szívvel elküldeném; Petróczi uram felől való kegyelmed tudósitását menyem asszony ő kegyelme által jó szívvel elvárom. Ajánlván ezzel Isten oltalmában kegyelmedet.

Gerend 30. Julii 1674.

Kegyelmednek böcsülettel szolgál

Loniai Anna m. p.

P. S. Huszain itt valóban kedvetlenül emlegette a fejedelem ő kegyelme adta ajándékot, ugyan azt mondta, Somlyórúl visszaküldi.

Kivül: Tekintetes, nemzetes Uzoni Béldi Pál uramnak (titulus) Nekem böcsülettel való jóakaró uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. . . natophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXXVI.

Hatalmas győzhetetlen császárunk kedves becsületes úr hive, tekintetes nagyságos pasa, nekünk kedves úr jóakarónk. Isten kegyelmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig éltesse.

Az mint hatalmas császárunk parancsolatjából ugyan az ő hatalmassága, arra rendeltetett embere jelenlétével s egyező tetszésével, a körösi határ eligazodott, és az erdélyi határ kimutattatott, azt mi eddig szentül megtartottuk, alattunk lévő birodalmunkbeli híveinkkel is megtartattuk s most és ezután is megtartjuk és tartatjuk, de a mint bizonyosan

Digitized by Google

értjük mitöl viseltetvén a kegyelmed tiszti alatt levö némely eszevesztö, és az jó szomszédságot felbontó halmágyi török vitézi, kik sem az hatalmas császárunk parancsolatjával, sem Istennel, sem elöttök járójával semmit nem gondolván, az akkor hatalmas császárunk parancsolatjából szépen végben ment határt s annak egyszeri eligazitását bontogatják, az erdélyi határban erőszakosan bejüvén s legközelebb az ribiczei határból (mely egészlen Erdélyhez hagyattatott) nagy darabot el akarnak szakasztani, a kőrakásokon belöl (melyek épen Erdélyhez valók) nagy darabokat kaszáltatnak, az szegény embereknek marháit hajtogatják, azért az szegénységet mód nélkül zálogalják szüntelen, utánok lesekedvén húzzák vonják, verik és rettenetes ieszgetésekkel fenyegetik, egy szóval oly hatalmaskodásokat követnek el az szegény szélbeli birodalmunknak lakosin, hogy még az magok dolgokra is nem mernek nyavalyások falujokból kimenni. Mely cselekedeteket eddig is csak azért hallgattuk el, hogy talán megszünnek tőle, de nem hogy megszünnének sőt vakmerőségtöl viseltetvén, mindenképen azon vannak, hogy az szomszédságos egyességet velünk akaratunk ellen is felbontassák. Mindezekre nézve kérjük kegyelmedet szomszédságos jóakarattal alattavalóinak, kiváltképen az halmágyi török vitézeknek, gornikoknak kemény fenyiték alatt hagyja meg eféle módnélküli való, rendeletlen cselekedetektöl szünjenek meg, tartsák magokat az hatalmas császárunk embere által egyszer végben ment s attól kimutatott határhoz, a mi akkor nekiek jutott birják, azt az szerint mi már nem ellenzük, de az erdélyi határnak hagyjanak békét, az szegénységet oly rendkivül ne nyomorgassák, és vesztegessék, mert azok is hatalmas császárunk adófizető szeginy jobbágyi. Egyébiránt, ha ugyan előbb nem hadnak az dologban, mi is az miénket senkinek nem engedjük, sőt meg is parancsoltuk, ott levő szélbeli tiszthiveinknek jó vigyázatban legyenek és senkinek is az erdélyi határt a mint hatalmas császárunk embere egyszer kimutatta elfoglalni meg ne engedjék, az olyanoknak ellenek álljanak és igy ha valami alkalmatlanság fog belöle következni, vagy ha az ilyen cselekedetekért az halmágyi vitézeken valami esik, tulajdonitsák magoknak, nem is mi hanem magok lész-

Digitized by Google

nek okai, mert mi az békeséget örömest megtartanók s alattunk valónkkal is megtartatnók, csak ők ne ingerlenének bennünket méltatlanúl. Tudjuk azt kegyelmednek ezen dolog tudtára nincsen, nem hogy akaratjából származott volna, arra nézve kelletett tudositannnk felőle, hogy ezen dolog kegyelmed által jó idején orvosoltassék meg.

Ezekután Isten kegyelmed életét hosszas időkre terjeszsze. Költ Radnóthon Kisasszony havának huszonötödik napján, ezer hatszáz hetvennégy esztendőben.

Kegyelmed jóakarója

Apaffi Mihály m. p.

Jegyzet : A temesvári pasának iratott.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő egykorú másolatból.)

CXXVII.

Mint uramnak ajánlom köteles szolgálatomat uram kegyelmednek.

Ez alkalmatossággal akarván kegyelmedet levelem által látogatni s egyszersmind az török császár állapotja felől is tudósitani; kivánom Istentől írásom kegyelmedet találja szerencsés órában és jó egészségben. Irhatom azért kegyelmednek, tegnap estve érkezvén ide az gyrgyai (gyergyai) notarius, azt mondja, egy gyrgyai emberséges legény lévén rabságra, ki Törökországban meg is házasodott volt, interim az táborba neki is el kellett az császárral menni; onnan jövén el minden bizonynyal beszélli, hogy megholt az császár, de étetés miá; s azt is mondja, hogy az fővezér sem kerüli el, hogy meg ne öljék, mivel legnagyobb harag volt reá, mert az császárt is ő ingerlette mindenekre. Azt mondta, hogy titkolták igen egy ideig az császár halálát, de osztán kinyilatkozván, minden felé oszlottak az hadak, az fővezértől sem várván semmit; az vezért igen nagy félelemben s rettegésben mondta lenni, sőt azt is mondja : nem hiszi, hogy eddig is meg nem ölték, lévén subordinatusok hozzá etc.

Ezek után Istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlom

Digitized by Google

uram kegyelmedet. Datum in Bánd Anno 1674. die 10. Novembris.

Kegyelmed jóakaró köteles szolgája

Lázár István m. p.

Kívül: Tekintetes nemzetes Béldi Pál uramnak (titulus) nekem jóakaró uramnak ő kegyelmének adassék ez levelem.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXXVIII.

Adjon Isten kegyelmeteknek jó egészséget. Noha ezelött is irtunk vala kegyelmeteknek, mint történt dolga Bánffi Dienesnek, intém arra kegyelmesen kegyelmeteket, ha szintén requiráltatik is kegyelmetek Bánffi Dienestől, hivataljára bé ne jőjjön és fegyvert ez haza ellen ne fogjon. De nem lévén bizonyosak, akadott-e kegyelmeteknek kezéhez levelünk vagy nem; akarók kegyelmeteket kegyelmesen inteni, ha szintén kegyelmetek requiraltatik is, kivánságára hivataljára ne insurgáljon és fegyvert mellette ne fogjanak, hanem maradjon meg tökéletesen hatalmas császár hívségében és hatalmas császár országára s a mienkre fegyvert ne hozzon, nevezete szerint pedig Kendi Márton uram, ki után mint értjük el is küldött, s bizik is béjöveteléhez, kegyelmetek zabolázza meg s olyan szándékában gátolja meg, mert hitesse el magával, ha Erdélybe bejő, soha békével ki nem mégyen, megtaláljuk mi mikor az ő kegyelme szolgálatja kévántatik. Sőt kegyelmetektől azt veszszük kegyelmesen, hogy Lóczi halálával kegyelmetek kezében akadott leveleket kezünkhöz küld, és ha valamint szaladásra venné az dolgot, inkább legyen igen jó vigyázásban, hogy ha akarna is el ne mehessen. Isten kegyelmeteket éltesse jó egészségben. Datum in civitate nostra Alba Julia die 21. Novembris Anno 1674.

Kegyelmeteknek minden jót kiván.

P. S. Vesselényi uram mind kegyelmed s mind penig más böcsületes híveink most mutassák meg hozzánk való hü-

Digitized by Google

ségeket és legyenek oly vigyázásban ott az szélyben, hogy ha vagy német vagy török köziben akarna szaladni, fogja meg s hozza mi kezünkben, higyje el elvészik méltó jutalmokat.

Ilyen helyt suscribalt.

Apafi Mihály m. p.

Külczím : Tekintetes és nagyságos Vesselényi Pál uramnak, etc. nemzetes Keczer Menyhárt, Szepesi Pál s több böcsületes együtt levő fő és nemesi rendeknek ő kegyelmeknek adassék.

(Az erdélyi volt kir. fökormányszéki levéltárban levő egykorú másolatról.)

CXXIX.

Kegyelmes uram fejedelmem.

Nagyságod méltóságos levelét alázatos engedelmességgel vettem. Az elsőben való dolgokrúl, mivel nagyságod is az én oda menetelemre halasztotta, nem írók én is.

Az lengyel general és két vajda leveleinek velem való közléseket nagyságodnak alázatosan megszolgálom. Vékony tetszésem az, az egész tanácscsal közleni kellene ezen dolgot, nagyságod értelmeket értvén ő kegyelmeknek, úgy adhatná méltóságos válaszát reájok. Azonban az urak tetszése meglévén, én is részemrül azt jovallom. Az Fejérváratt lett Sebesi uramnak írott levél formája szerint kellene ezen lengyel generalnak is választ tenni. In generalibus terminis arrúl penig parancsolni kellene az úrnak Béldi uramnak, oly formában kell parancsolni, hogy expediálja az leveleket, valamint idegen kézben ne akadjon. Hogy jövendőben azért az portátúl ne vádoltassék, az két vajdának az boérok felől kellene jobb választ tétetni, hogy az mikor hazájokban vissza akarnak menni, nem ellenzi nagyságod; én úgy hiszem, azok is portátúl ellenkező vajdák mellé nem könnyen mennek. Bizony dolog, én ezekkel az boérokkal való keménységet is nem jovallottam, de mint tülem nem kérdett dologhoz nem szólhattam. Az két rendbeli boérok dolgát jó rendbe hozván nagyságod, sok hasznot tenne jövendőre. Isten nagyságodat sok esztendeig éltesse.

Digitized by Google

In 1674.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Teleki Mihály m. p.

Nagyságod betegeskedését szomorúan értettem. Áldassék Isten nagy neve nagyságod könnyebbségéért.

Hátára jegyezve: Anno 1674. Teleki Mihály uram lengyel generalis, két vajda levelire való censurája.

Külczim: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának. Nekem jó kegyelmes uramnak fejedelmemnek adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylvanicum VIII. köt.)*

CXXX.

Szomszédságos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, Isten nagyságodat hatalmas császárunk hasznos szolgálatjára sokáig jó egészségben éltesse.

A nagyságod nekem szóló leveleit az hozzám küldött nagyságod vitézi meghozák, melyben való nagyságod látogatását és jó kévánságát igen kedvesen veszem nagyságodtól, ígírem én is arra magamat, hogy nagyságodnak tehetségem szerént mindenekben szolgálni, kedveskedni igyekezem. Mivel pedig a fejedelemtől ő nagyságától és az ország rendeitől lévén parancsolatom arra, hogy mind nagyságoddal, mind hatalmas császárunk végbéli vitézivel tehetségem szerént a jó szomszédságos barátságot megtartsam, azt elkövetni igyekezem. A mi azoknak az szpaiáknak dolgokat illeti, én örömest az eddig való szokás szerént a jó szomszédságot, barátságot megtartom, azt elkövetni igyekezem. A mi azoknak az szpaiknak dolgokat illeti én örömest az eddig való szokás szerént, és legközelebb a minapiban az nagyságod úri embere és több váradiak főhelytartó szpaiak jelenlétekben lött alkalom szerént, kinek kinek az ő elmaradt adaját, csak annak rendi szerént adják írásban hol és mennyi maradt el, felszedetni kész vagyok s megküldeni, csak az akkori végezés szerént való rendtartás és kanon szerént ugyan az akkor végzett két terminusokra, avagy napra jönnének ki, az énnekem adott pa-

Digitized by Google

rancsolatom szerént mindeneknek igyekezem és akarok igazat tétetni, hogy én miattam a jó szomszédságnak semmi akadálya se következzék. Mostan is pedig az elmaradott adóssságokat mindjárt felszedetni és igazittatni kész volnék (de ezek semmi efféle elmaradt adóról való írást én előttem hozni nem akartak, igy én is nem tudtam mit s hol szedetni fel). Mely akkor lett alkalomnak megerősitésére és a szegénység sok rendbeli panaszinak megorvoslására és egyéb szükséges dolgoknak eligazitására, a fejedelem ő nagysága és az országnak minden rendei becsületes úri és főrendeket is bocsátott ki ide a végekben. Mely dologról nagyságodhoz követ is mégyen. Ezekről nagyságodat akarám szomszédságoson tudósitani. Datum ex Kolosvár die 16. Januarii A. 1675.

Nagyságod jóakaró szomszédja

Rédei Ferencz m. p.

Hátára jegyezve: Mint felelt meg és mint replicált Rédei uram az váradi passa első levelére, annak párja. 16. Januar 1675.

Egykorú másolat az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CXXXI.

Szolgálatomat ajánlom nagyságtoknak s kegyelmeteknek, Isten nagyságtokat s kegyelmeteket minden dolgaiban boldogitsa.

Én Isten kegyelmességéből ide Váradra beérkeztem, akarám azért nagyságtokat s kegyelmeteket tudósitani. Az passával ő nagyságával szemben voltam, de halálos beteg ágyban tanáltam; először felmenvén, az egész váradi mindenféle főrendek divánban lévén, az bassa kihája ott lévén beszéllettünk, az mi illendő volt beszélleni, innét bémenvén az passához csak magam külön s az kihája, fekülő házában valami párnákkal feltámasztották. Követségemet szépen előtte megmondtam, melyet igen nagy becsülettel vett, az mint szólhatott szépen választ tett, hogy maga is igen akarná, hogy ezen dolog ő általa menne becsülettel végben, hogy sem hatalmas császár, fővezér ő nagysága s fejedelem s az ország is

Digitized by Google

ne búsittatnék, az szegénység ne romolna, mert ha ő most passa, holnap, holnap után más lehet, de akarná hogy jövendőben is jót mondanának mind a két részről felőle. Az mint látom, jámbor becsületes ember az ő állapotjokhoz képest; most jobbadon kezdett lenni, az előbbeni contractust, mind az passának magánoson s mind pedig annak utána az kihája is felvitetvén, csak ketten s az tolmács lévén, mint Isten tudnom adta elé számláltam; ugy is veszem eszemben, hogy nem idegenek, igen akarnák ők is a jó egyességet, innen bocsátnak közülök becsületes embereket, többi között értem a jancsár agát, gömli agát, azon kivül két vagy három első embereket. Ugy gondolom nekem is csötörtökön válaszom lészen, de azt nem tudom együtt járunk-é, vagy magam előbb megyek-é, mindazonáltal azon leszek, hogy velek menjek.

Innét az portára panaszolni senkisem ment. Az mint nagyságtok s kegyelmetek írja, hogy tudósítsam, ha nem küldtenek embert az vezérhez, hogy az magyarországiak cselekedjenek az mit cselekesznek, mert elunták őket tartani s az szegénységnek is sok panaszát. Az debreczeniek dolgát írhatom nagyságtoknak s kegyelmeteknek, hogy két polgár ember érkezett ide, mivel ugyan az debreczeni házhoz szállottam jobb alkalmatosságnak okáért; azért Spankó azt írta nekiek, csak az magyarországiakat ne tartsák városakban, az ő embereket elbocsátják, magok beszéllék, de ők azt mondák, nem szükség sem passát megtanálni, sem urunknak ő nagyságának oda küldeni, mivel urunk írt, avval mostan megprobálják, mivel már az városból az katonákat kitudták, az urunk ő nagysága levelével embereket is elküldték. Innét nagyságtoknak s kegyelmeteknek semmi gonosz híreket nem írhatok, hanem mindenre való hajlandóságokat láttam. Isten ő felsége jóra adja, az divámban velek eleget beszéllettem, kérdezék is kik nagyságtok s kegyelmetek s mondottam. Mostan nagyságtokat s kegyelmeteket többel nem tudósithatom.

Ezek után ajánlom Istennek gondviselése alá nagyságtokat s kegyelmeteket. Datum Várad die 6. Februarii. Anno 1675.

Nagyságtok s kegyelmetek szolgája míg él

Szilvási Bálint m. p.

Digitized by Google

Kívül: Tekintetes nagyságos Kapi György, Haller Pál, Rédei Ferencz, több becsületes deputatus uraméknak, nekem jóakaró uraimnak ő nagyságoknak s ő kegyelmeknek adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophilacium Transylvanicum III. kötet.*)

CXXXII.

Mi az hatalmas és győzhetetlen török császárunk vég Várad várának és ahoz való végházainak s azokban lévő hadainak főgondja viselője, az tekintetes és nagyságos vezér Szilihtár Mehemeth passa.

Tisztességes dolgokban való barátságos jóakaratomat ajánlom kegyelmeteknek, Istentül minden jókat, jó egészséges hosszú életet kivának kegyelmeteknek. Az méltóságos erdélyi fejedelem küldvén hozzám követét s levelét, az melyben s az mely leveleiben írja, s kéret azon, hogy ennek előtte Bánfi Dienesnek holmi dolgai miatt sok akadályok voltak az szomszédságban, az melynek megorvoslására az ország a három nemzetből bizonyos meghitt becsületes meghitt embereket s tanács urat is küldtek Somlyóra, minden jó dolgoknak végezésére. Mely dolgok felől én is itt az urakkal beszélgetvén, mivel kéret azon, hogy én is innét becsületes okos embereket küldenék, hogy azokkal együtt beszélgetvén minden jó dolgot végezzenek, hogy mind a barátságos szomszédság megmaradjon, mind a szegénységnek sok mód nélkül való húzása vonása megorvosolódnék, ez dolgat mű is az urakkal jónak látók, rendeltük ezen dolgoknak végben vitelére az itt való jancsárok agáját Oszmány agát, az mellett az nagy káptalant Buiukcsi Amhet agát, a giomliak tibaját, melyek becsülletes, eszes, okos emberek. Mi rajtunk s azokon semmi sem múlik, csak az kegyelmetek részérül ne akadályoztassanak, mint eddig is; mivel azt kegyelmetek jól tudja, hogy az mely falukat, városokat vég Várad várához beírtak, azokat kiket maga hatalmas császár számára írtanak, kiket passának, zamiáknak, spaiáknak, azok azért szolgálják hatalmas császárt; csak kegyelmed azokat ne ellenze az falukat, városokat, hogy jünnének s mennének minden város, falú az urá-

Digitized by Google

hoz, kik közzül Gyalu városa is fel vagyon írva, mi köztünk szent a békesség. Igy egyiknek a másikhoz jühet s mehet, semmi veszekedés sem egyéb alkalmatlanságok nem lesznek a mi részünkről, csak mint feljebb is írám, a kik hatalmas császárunk regestrumában fenn vannak írva, ne tartóztassék, hanem jüjenek s menjenek ki ki az urához. Azomban a végekben nem valami felfuvalkodott, maga hitt emberekbül tegyenek tisztet, hanem olyat, a ki mind hatalmas császárunknak jóakarója, mind Erdélyországának, együtt meglévén a jó szomszédság, mind a jó békesség megmarad, a jobbágyok is megnyugosznak, az ország is megnyugszik, hatalmas császárunk fülei a panasztúl üresek lesznek. Ha az én tanácsomat megfogadjátok, ezt cselekeszitek, annak utána megnyugosztok. De ha mostan az én üdőmben ez nem lészen, az maga is tudja kegyelmetek, sok bú és sok nyomorúság következzék ez dologbúl, az szegénység is elpusztúl. Azért mindeneket jól meggondoljatok, s hányjatok vessetek, oly dolgot végezzetek, hogy jövendőben okai ne legyetek a szegínységségnek veszedelmének; mert ezek mind hatalmas császár hívei, ezeket hatalmas császár szeme elől el nem veti. Sokan vannak, a kik eddig is a hatalmas császár kapujára mentenek volna, de mind tartóztattam, hogy valami jó rendet csinálhassanak az erdélyiek és magyarok között. Im most meglátom, ha az országnak hazátoknak igaz hívei vagytok, jót kívántok, ti az én tanácsomat megfogadtjátok, én nektek jót kívánok, s ti érettetek cselekeszem; mert én ha ma itt vagyok, holnap nem tudom hol leszek; azonban már majd két holnapja, hogy az törökök ott vannak Somlyón, a vár épületire való pénzt szedni, mindazáltal ott várakoztatták; azelőtt három s négy forint volt az épületre való pénz, most én hatvanhat osporára szállittattam, még is akadályoztatjátok üket. Azért az adó dolgában s az ilyen dologban parancsolja meg a fejedelem ő kegyelme, hogy ne akadályoztassanak, mert mind az ilyenből lészen a veszekedés, mert azt akár szép szerént akár másképen megveszik, az olyan dolgokbúl nem lesznek osztán jók, hanem kegyelmed mindent szépen istenesen igazitson el. Ezzel kivánom Istentúl, hogy ez levelem kegyelme-

Digitized by Google

teket találja jó egészségben. Datum ex Várad die 10. Februarii Anno 1675.

P. S. Kegyelmedet kérem mindnyájan, hogy az jobbágyimtúl ennyi sok jószágot elvett Keresztes András, Kárászteleken egy jobbágyom meghalt, hatszáz forint érő jószágánál többet elvettek tölle, én jobbágyom lévén, nekem semmi sincs; hasonló képen Pírbül egy jobbágyomtúl háromszáz forintot. Azért kegyelmetek ezeket meglátván, az enyim, hanem Oszmány agára, az jancsár agára bíztam, mindeneket jól megvizsgálván, ezeket mind elő kérvén, igazitsa el s küldje meg.

Kívül: Az tekintetes és nagyságos Kapi György uramnak az erdélyi fejedelemnek egyik belső tanácsának és a több ott levő magyar uraknak, nekem szomszéd úr barátimnak adassék kezekben.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

CXXXIII.

Szolgálatom után Istentül minden jókat kévánok kegyelmednek mint nekem régi jóakaró uramnak, az jó Isten kegyelmedet mind aszszonyommal ő kegyelmível s szerelmes gyermekivel egyetemben sokáig hoszszú élettel szerencsés boldog órákkal áldja meg és tartsa meg virágzó uraságában, szűből kévánom etc.

Kegyelmednek mint uramnak megszolgálom ha élek, hogy kegyelmed szegény régi jóakaróját mégis meglátogatni levele és bücsületes emberi által nem neheztelte; kévánom Istentül, hogy ez levelem is találja kegyelmedet mint uramot szenvedendő jó egészségben. Azomban ime én is mint szegény erőtlen öreg ember kegyelmednek régi jóakarója, az miben lehetett s tudtam szolgálni kegyelmednek, el nem múlattam, sőt penig látja Isten hogy többször szóltam már három vagy négyszernél az kegyelmed jobbágyi kiadása felől, olykor mikor senki nem volt más, ha csak ketten voltunk, mindent voltaképen elé számláltam ő nagyságának, és eleiben hoztam, mint volt azelőtt is az két ország közt az jó szomszédságnak meg-

Digitized by Google

tartása, mindaddig az míg rá hozám, hogy ám az kit találának az kegyelmed jóbbágyiban az kegyelmed bücsületes szolgáinak kezekben adá s kiküldé kegyelmednek; ezután tudom hogy az többi is kimennek jó akaratjok szerint, mert már elment az híre, hogy mind kézbe akarja adni ő nagysága s úgy akarja kiküldeni. Az jószág felől is kegyelmednek válasza lött volna, de nem akartak az kegyelmed emberi az divánra kiállani, féltek kegyelmedtől, azt mondták, hogy meg van parancsolva kegyelmedtől, hogy ne pereljenek; ha kegyelmed gondolkodjék felölle s küldjön be, megbizonyítom, hogy ezután is jóakarója leszek kegyelmednek, s voltam is, talám vettek eszekbe az kegyelmed szolgái közül. Ajánlom ezzel Istennek kegyelmedet. Datum in Civitate Nostra Bukurest die 28. mensis Maii. Anno 1675.

Kegyelmednek régi jóakarója atyafia míg él szolgál
(*Oláh aláirás.*)
Stroya Vornik.

P. S. Az kegyelmed emberi mellé egy szolgámat rendeltem volt, hogy az kegyelmed számára juhokot találnának, az mint kegyelmed nekem írt volt. De nem akartak elmenni az kegyelmed szolgái.

Kivül: Spectabilis ac Generoso Domino Domino Paulo Béldi Illustrissimi ac Celsissimi Principis Transylvaniae Consiliario intimo, nec non Regni Transylvaniae Supremo Generali etc. Domino mihi Collendissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gróf Kemény József, Erd. tört. ered. lev. XXIX. kötet.*)

CXXXIV.

Kegyelmes uram.

Isten nagyságodat minden áldásival megáldja etc.

Nagyságod méltóságos levelét alázatosan vöttem, abban való nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént vékony tetszésem mi lehessen kegyelmes uram alig tudhatom, nem tudván semmit, ha fogarasi nagyságod írását is mint vötte az porta, és mostan az lengyel dolgok is miben vadnak az török-

Digitized by Google

kel. Hogy azért mind azokról bővebben érthetne nagyságod, s mind az urakkal beszélgetvén, nagyságod halasztaná Radnóthra az válasz tételét; olyan méltóságos embert s nagy nemzetet contemnálni kegyelmes uram nem tudom ki jovallotta, modalitásáról pedig az dolognak sok consideratiókat feltenni szükségesnek látom. Az úr Isten nagyságodat jó egészségben éltesse. Panyitth 6. Julii 1675.

Nagyságod alázatos szolgája

Rhédei Ferencz m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CXXXV.

Én Bránkovits György, mivel az én kegyelmes uram méltóságos Apaffi Mihály uram ő nagysága, Erdély országának fejedelme, Magyarország részeinek ura, és székelyek ispánja, az hatalmas török császár fényes portájára kapitihajának választván, azon tisztnek végben vitelére beküld, az hova mentül hamarébb be is indulok. Esküszöm azért az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, teljes szent háromság egy bizony Isten, hogy az mint minden egyéb dolgokban, ugy azon portán lévő minden reám bizatandó és azon hivatalt illető dolgokban megemlitett kegyelmes uramnak ő nagyságának és szerelmesinek, méltóságos Bornemisza Anna fejedelem asszonynak ő nagyságának, és az nemes országnak is igazán szolgálok, megemlitett uramnak és asszonyomnak ő nagyságoknak ellensigeknek ellensigek, barátjoknak barátjuk, jó akarójoknak jóakarójuk leszek. Ő nagyságok ellen sem titkon sem nyilván, semmi kigondolható, írható szinek praetextusok alatt, senkinek is adományáért vagy jövendő reménsignek igíretiért, sem filelmért, senki írására, izenetire igíretire nem tractálok, hanem mindenekben ugy viselem magamat, mint ő nagyságuk igaz szolgájuk, hívek; ha valamit ő nagyságuk ártalmára, az nemes országnak is kárára, veszedelmire

Digitized by Google

ő nagyságuknak méltóságuk ellen való dolgokat értenék, ő nagyságuknak is jó idein értésekre adni s az fényes portán ellene állani igyekezem tehetsígem szerint, sőt minden ott hallandó híreket, ártalmas dolgokat, ő nagyságuknak igazán megírni, és busszúbúl, vagy mások instigatiojukra, ösztönözísekre az én kegyelmes uramra kegyelmes asszonyomra, az nemes országra haragját annak az hatalmas nemzetnek nem gerjesztem, sőt minden tüllem lehető módokkal, okokkal, az mikor mi nehézsígit veszek eszemben, csendesítem s affilikrül ő nagyságukat tudósitom; ha mi pénzt ő nagyságuk számára való vásárlásra adnak, vagy küldnek kezemben, azzal igazán és tisztán tehetségem szerint vásárlok, és ugy igyekezem kiküldeni. Az mint mindezeknek megállója leszek egy egész esztendő által, Isten is ugy segéljen és ugy adja lelkem üdvessígit. Datum in Radnot 8. Octobris. 1675.

Bránkovits György m. p.
(P. H.)

Hátára jegyezve: 1675. kapikiha Brankovit György török deák reversalisa.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXXXVI.

Méltóságos úr etc. nékem igen igen bizodalmas nagy jó uram etc.

Kegyelmedet mint énnekem régi ismert és kegyelmed jóakaratjában tökélletesen megnyúgudt, mert megtapasztalt jóakaró uramat, fautoromat nagy alázatossággal követem megbocsásson, hogy nem hogy magamtól udvarlottam volna meg kegyelmedet, azt ítélhetné és mondhatná, de még parancsolására is nem cselekedtem; mert még emlékezem uram arról az kegyelmed nagy hozzám megmutatott uri gratiájáról, hogy Szamos Ujvárban megparancsolta vala kegyelmed, hogy Bornemisza urammal kegyelmedet meglátogassam betleni házánál, de kegyelmed is még emlékezhetik arról is, hogy megmondottam valakiknek, hogy nem bocsátnak el, melyben meg

Digitized by Google

sem csalatkoztam, mert mind hopmester uram, mind kiváltképen postamester uram ő kegyelme által kéredzettem kegyelmedhez, de nemhogy máshova de oda sem bocsátottak, noha ugyan szemtelenkedő szükségem is lött volna, hogy kegyelmedet ne csak meg ne udvaroljam, de hogy supplicáljam is ily sok szükségemben, melynek okait, hogy unalmas ne légyek, kegyelmed előtt hoszszú irásommal nem írom meg, hanem csak azt jelentem kegyelmednek meg, hogy kéredzettem, s nem bocsátottak, mert nem hogy kegyelmed parancsolatjára ne mentem volna, de csak az magam nagy szüksége és az kegyelmedhez való nagy indólatom és bizodalmam is elvitt volna, szolgáim egy-egy dolmánban, lovaimnak s azoknak szűk prebendája, magam egy puszta háznál hideggel fagyva hálok és sugorgok, ha felmegyek, ott fenn a házak hidegek, mert már az úr Isten az tél által hűti s nem fújti mint nyárba, pénzem velem nincsen, mint a ki otthon úgy mint quartélyomban sem hattam, nem hogy velem hozhattam volna, így ki sem bocsátanak Szamos-Ujvárból, noha erős salvus conductussal fejedelmi assecuratoriával hivattanak be mindnyájunkat, hogy kiki békével kimehet, de még kérezve sem lehet, oda ki is penig nem írták meg, hogy úgy jőjjönk bé, hogy itt benn kell maradni némelyikünknek, mert én is azok között tudtam volna commodálni magamat, s most nem annyira búsúlnék se magam se szolgáim fogyatkozásin; mostani alkalmatossággal, hogy írhaték kegyelmednek, ugyan könnyebb, de ezt is csudaképen írtam meg, hogy kegyelmednek jámbor szolgája vagyon itt mert eddig sokszor írtam volna. Ajánlván ezzel Istennek kegyelmedet kedveseivel együtt etc. kévánom hozza Isten kegyelmedet magát is hamar való nap jó egészségben itt való házához etc. Fejérvár 12. Novembris Anno 1675.

Kegyelmed alázatos szolgája, míg él,

Farkas Fábián m. p.

Kívül: Méltóságos vitézlő uramnak: Tekintetes nemzetes Béldi Pál uramnak. Titulus Titt. bizodalmas uramnak fautoromnak és nagy patronusomnak ő kegyelmének alázatosan. Betlen.

Hátára jegyezve: NB. Emlékezetes NB. levelek. Itt vadnak privata personáktól vött Reversalisok Béldi alatt.

Eredetije az erd. Muz. (*Gr. Kemény J., Erd. tört. ered. lev. XXIX. köt.*)

Digitized by Google

CXXXVII.

Celsissime Princeps Domine Domine enixe colendissime. Cum fama virtutum Celsitudinis Tuae animum meum ad obsequium permoueret, non potui quin hisce meis litteris certiorem ipsam facerem, ut meam sinceritatem ac benevolentiam cognitam habeat atque compertam. Certe sicuti huiusque nullam obseruiendi occasionem praeterij, ita in posterum ad servitia Celsitudinis tuae paratissimus ero. Divina Maiestas Celsitudinem tuam sub umbra Augustae Imperialis clementiae foelicem conseruet atque incolumem in plurimos annos.

Adrianopoli 16. Decembris 1675.

Celsitudinis tuae deditissimus servitor
Alexander Maurocordatus
Interpres Primarius et a Secretis
Augustissimae Portae.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXXXVIII.

Méltóságos fejedelem, nékem jó kegyelmes uram!

Az úr Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsés előmenetellel boldogítsa s kévánatos jó egészséggel áldja szivesen kévánom.

Nagyságodat mint kegyelmes uramat ujobban is akartam alázatosan tudósítanom, már Isten kegyelméből, s nagyságod kegyelmességéből Kende Márton uram ő kegyelme hadainak egészen egészen megfizettem. Isten engedelmébül e héten Tiszán innét lévő minden hadaknak is fizetésekben, ha a pénzzel érjük, véget érek. Azonban kegyelmes uram nagyságodnak mint kegyelmes uramnak ennek előtte is becsületes atyánkfiai által alázatosan megírtam vala, az pénzt szaporitani kegyelmesen méltóztassék, most is azért nagyságodat kegyelmes uramat azon kérem alázatosan, mutassa kegyelmességét és minél hamarébb küldjön bárcsak hat ezer forin-

Digitized by Google

tot még ehez a pénzhez, mert mihelyt ezekben véget érünk, mindjárt a végbeliek következnek, kiknek is folyvást kelletik mindjárt fizetnem, és ha fogyatkozás s még is több várakozás esik a dologban, ki tudja ismét valami confusiójok lészen. Ez egész magyar fegyverben penig az a szine s java kegyelmes uram; minek okáért mégis alázatosan kérem nagyságodat kegyelmes uramat, méltóztassék kegyelmesen erről provideálni, hogy azok is mint a többi, nagyságod kegyelmességének láthassák gyümölcsét.

Az mi penig kegyelmes uram a német dolgát illeti, az mégis Szaniszlót építi és holmi templomokat, sánczokat épit, erősit a Nyír szélin, mindazonáltal kegyelmes uram attól a mennyi ott van, csak több ne volna, nem félnénk. Azonban, kegyelmes uram ezek az hadak igen zászló és dob nélkül maradtanak; nagyságodat alázatosan kérem, arról kegyelmesen parancsolni méltóztassék, bárcsak egy egy ezer számára lehessen egy egy dob, most ez ugyan nincsen is köztök. Nagyságod ebbeli kegyelmességét is mind én mind ők nyavalyások alázatosan s híven megszolgálni igyekezik, a mint hogy azért szegények mindenben csak a nagyságod kegyelmességében ajánlották s ajánlják magokat. Nagyságodnak mindazonáltal kegyelmes uram a dolgokrúl becsületes atyánkfia Balka Pál uram ő kegyelme által bővebben töttem alázatos izeneteket, várván mindenekben nagyságod kegyelmességét. Ajánlom a szent Isten oltalmában nagyságodat, kévánván, az úr Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Raptim ex oppido Bihar die 13. Januarii A. 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Vesselényi Pál m. p.

P. S. Ez az uj passa kegyelmes uram és több váradi vitézek erősen biztatják magokat, és az micsoda hittel ők szoktanak élni, esküsznek, hogy Budától fogva a végekbül öszve gyűjtik magukat és a németnek a debreczeni dolgot visszza adják.

Mondja ez azt is, ha az másik passának egyszer szabad volt öszve vágni a némettel, egyszer ő is megprobálja; mit teljesítnek, Isten tudja kegyelmes uram.

Digitized by Google

Kívül: Illustrissimo Principi Regni Transilvaniae, Domino Domino Michaeli Apaffi, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti. etc. Domino mihi clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacinm Transylvanicum. V. kötet.*)

CXXXIX.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa s kévánatos jó egészséggel megáldja, szivem szerént kévánom. Akartam mostan is nagyságodat, mint kegyelmes uramat alázatosan tudósitanom. Én elég bajjal, búsúlással vagyok kegyelmes uram a quartély dolga miatt, a vitézlő rend s mind penig a szegény föld népe minden felől reám tódulnak csak Isten tudja micsoda nehezen vonhatjuk ezt a telet. Sokat egy helyben a török is szállitanom nem enged, s másképen is úgy csak a szegénység pusztúl, az apróbb helyekben penig már sok úgy elpusztúlt, csak a helye maradott. Nékem csak a sok búsulásom vagyon kegyelmes uram mindenképen. A rablás dolgában mind Szepesi uram s mind több böcsületes követ atyánkfiai ő kegyelmek által portán mennyit instáltunk közönségesen, hogy tiltassék meg, annak is semmi effectumát nem látom kegyelmes uram, a penig micsoda nagy megütközésére való alkalmatosság mind a fegyverben lévő s mind az otthon való magyarságnak, nagyságod kegyelmesen és bölcsen megitilheti, nékünk peniglen közelebb, kik az török földén széljel itt nyomorgunk, nemzetünket, vérünket, tagunkat s jószágunkat szemünk előtt rabolják pusztitják, a minthogy most is Erdőd nevü várost a váradi vitézek elrablották a napokban. Nagyságodnak azért, mint kegyelmes urunknak alázatosan könyörgünk, méltóztassék kegyelmesen ez nagy veszedelmes dolgot vagy maga követe vagy az atyafiak ő kegyelmek által portán megorvoslani, mert eddig is ennek orvoslásának haladása miatt esett egynéhány rendbeli szomorú példák, Isten tudja micsoda idegenségeket nemzettek a vitézlő rend szivében. Melyet magunknak is szivünknek nem kicsiny fájdalmával s szomorúságával kelletik éreznünk s szenved-

Digitized by Google

nünk, de csak a hallgatás dolgunk. Nagyságodnak, azért mégis könyörgünk alázatosan, méltóztassék nagyságod minél hamarébb kegyelmesen megorvoslani, Isten is bizony nagyságodat megáldja érette, s a magyar nemzet is alázatosan megszolgálja s hálálja nagyságodnak ebbeli kegyelmességét. Hírek állapotját a mi nézi kegyelmes uram, egyebet nem írhatok nagyságodnak, úgy hallatik Eszterházi Pál jött alá Kassára, és hogy Strasoldó is vissza akarna jöni Kallóban, s olyan szándékkal volnának, ismét Debreczenben mennek bé, s idébb is, fenyegetődnek ugyan; úgy veszem eszemben, ők sok felé vágnak; mi szándékjok, Isten tudja kegyelmes uram. Tovább is, ha mit értek, nagyságodat alázatosan tudósitani el nem múlatom. Engedje Isten, nagyságodat levelem szerencsés órában találja. Püspöki 10. Februarii A. 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Vesselényi Pál m. p.

P. S. Irhatom kegyelmes uram nagyságodnak, Egré két száz egynéhány szekér jancsár, négy vagy öt száz lovas törökök érkeztenek, kik azt mondják, ők mind addig onnét el nem mennek, míg a magyarok dolga el nem válik. Itt az élést is igen szedik gyulai s egyéb végbeli törökök, nagy drága áron, s azt hirdetik, az jövő török tábor eleiben viszik. Az ugyan való kegyelmes uram Egérré feles török ment. Azonban Barkóczy is most fizet az hadaknak.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transilvanicum V. kötet.*)

CXL.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram!

Az fővezér válasza is ma meglevén nagyságodnak megküldöttem, levelibül megértheti nagyságod; szóval való izeneti általam nagyságodhoz ez, hogy az portárúl oda más plenipotentiáriust nem küldnek, hanem egészlen nagyságodra

Digitized by Google

bizván igyekezzék nagyságod jó karban végben vinni, felettébb ne is engedelmeskedjék nagyságod az lengyelek előtt, mert az porta minden alkalmatossággal, kész Ibrahim passa és az tatár chám készen állnak, az innét való munitiók és egyéb expeditiók az hadakozásra induló félben vadnak, azomban mennyire viheti és nem viheti nagyságod végben az békességet, sietséggel az portát tudosítani el ne múlaszsza nagyságod. Kegyelmes uram, az mint az dolgot itt értem, ha nagyságod nem praeveniálja és előbb nem szakasztja vígit az lengyelekkel való bíkességnek dolgát, az franczia orátór is azt tractáltatja, még nincsen válasza, úgy látom, hogy az porta most nagyságodtúl vár választ, de ha nagyságod kísik s az franczíáknak választ találnak adni, azután semmi foganatja nem lészen solicitálásunknak. Ezek után Isten nagyságod dolgait kivánsága szerint boldogítsa és szerencsésen vezírelje alázatosan kívánom.

Adrianopoli 17. Feb. 1676.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Bránkovits György m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelem nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXLI.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa s kévánatos jó egészséggel megáldja szívesen kévánom.

Alázatosan akartam kegyelmes uram nagyságodat tudósitanom. Én megértvén az ide ki való zürzavart, többnyire éjjel nappal postán jöttem, melyet elhittem eddig nagyságod Ubrési Pál uram ő kegyelme által kegyesen megérthetett. Magam is penig ide Püspökiben érkezvén, leveleket irogattam bé mindjárt az passának, melyekre való válaszokat nagyságodnak in specie bé is küldöttem alázatosan. Én kegyelmes uram,

Digitized by Google

mind az közönséges állapotokra s mind az magam hitván személyemre nézve elég sok alkalmatlanságra s búsulásimra érkeztem ide, sok szidalmokat s mocskos dolgokat hallok, melyeket a szomszédok az alatt elkövettenek arántam, kitől s mitől esett kegyelmes uram nem tudom, mindazáltal a köz jóért s nagyságod méltóságáért mindeneket fel kell vennem s el kell szenvednem. Nékem ugyan kegyelmes uram eléggé ajánlják magokat, noha ők ugyan csak pogányok mindestig, mindazonáltal Isten kegyelmességébül én jó végét s lecsendesedését reménlem a dolgoknak, noha már ezután csak lehetetlenség Biharvármegyébül a magyar fegyver szaporodjék; sőt a kik fegyvert kötöttek, azok is az roszszában kéntelen le kell szállaniok, de hogy az hadak közt következhető zendülés és egyéb alkalmatlanságok is eltávoztassanak, ha azon a földön meg nem maradhatnak is, vagy az végbeliek vagy más távoly lévő hadak közzé az alkalmatosbakat eliktatom, mindazonáltal még egészlen a dolgokat el nem végezhettem véllek, s úgy is látom két három napokon még benn kell lenniek Pécsi Gáspár és Török János uraméknak, míg a dolog eligazodik, melynek végét azért nem várhattam kegyelmes uram, tudtam nagyságod az én tudósitásomot kegyelmesen várja, végben menvén penig egészen a dolgok, kik úgy hiszem ide jövetelemmel jól is lecsendesednek, nagyságodat igen alázatosan tudósitani ujjabban el nem mulatom.

Azonban kegyelmes uram azt is akartam nagyságodnak alázatosan értésére adnom, a napokban végbeli uramék is Tiszán túl menvén, Isten kegyességébül jó nyeresíggel, szerencsével jártanak, németeket vágtanak alkalmasint, s elevenen is mint egy harminczhatig valót hoztanak. Mostanság penig Szőcs János uramék Károly alá menvén, Istennek hála jó nyereséggel, egy ember kár nélkül viszszajöttenek, Károlyt felvervén, a kinn lakó horvát companiát egészen dissipálták, annak való hó pénz is kezekbe akadott, noha maga a kapitányjok, köntösét sem vehetvén magára elszaladott; honnét az vitézlő rend nagyságodhoz való alázatos hüségekből nagyságod számára is valami német lovakat hoztanak, melyeket némely okokra nézve nem siettem béküldeni kegyelmes uram, hanem nagyságod kegyelmes informatióját, parancsolatját ar-

Digitized by Google

ról elvárom. Quartély dolgában bizony valóban nyomorultult vagyunk kegyelmes uram, már sok helyeken a faluk mind pusztán állanak, azokban a katona nem élödhetik, csak az (Isten tudja) megmondani, micsoda nehezen élünk ..... az Nyirre s az Ér mellé hova kell ..... ok s imitt amott tölteniek az időt bizony (nagy k)árral, mert a katonát úgy leghamarébb levágják. Alázatosan kérem nagyságodat mint kegyelmes uramat, az végbeliek pénzét ne felejtse nagyságod, hanem minél hamarébb méltóztassék kiküldeni, mert azok most is itt lévén nállam, háromezer emberre való hópénzt kérnek. Ezek után az ur Isten nagyságodat kedves jó egészségben szerencsésen éltesse sok esztendőkig. Püspöki 23. Martii Anno 1676.

Nagyságodnak alázatos szolgája

V(esele)ny Pál m. p.

Kívül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nékem jó kegyelmes uramnak, ő nagyságának adassék igen alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.)*

CXLII.

Méltóságos fejedelem nekem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa, kévánatos jó egészséggel szerencsésen megáldja, szívesen kévánom.

Alázatosan akartam most is nagyságodat mint kegyelmes uramat tudósitanom. Ezek az váradi dolgok mint löttenek s miben legyenek kegyelmes uram, én bizony alig tudhatom, eleget alkalmatlankodtanak s mocskolódtanak is ellenem, de én tudom Isten mire hívott, s csak békével szenvedem, különben már megesendesedtenek ugyan minden dolgok, csakhogy azok helyett az erészakosképen megtartóztattatott két emberséges emberek helyett, más emberséges embert kellett béadnunk, noha bizony azt sem jóakaratunk szerént cselekedtük, úgy mindazonáltal hogy változzanak, ha ugyan embertünket kell benn tartanunk. Az bizonyos dolog kegyelmes uram, az magok jobbágyok fiaiból álló vitézlő rendet ma is igen sajnálják,

Digitized by Google

kiknek az aljossában ugyan le is kell szállittatnom, az ki penig valamire való benne, az olyanoknak megmarasztásokban módot keresek; egyéb aránt már igen megcsendesedtenek a dolgok kegyelmes uram és elégge igen is ajánlják jóakaratjokat, biztatnak igen azzal is, hogy az idén vagy lesz meg a lengyellel való békesség vagy nem, de meglesz a mi nagy segitségünk, de én nem tudom mint adhassak hitelt neki. Alázatosan könyörgök nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, az végbeliek fizetését ne késleltesse nagyságod, mert bizony valóban várják, annyira hogy most is itt vannak nállam a végbeliek, melyre nézve nagyságod tudósitását alázatosan várnám minél hamarébb, hogy tudhatnám mivel biztatni őket, mert kegyelmes uram, ha ezek is az aránt való jó hírt nem vihetnek, minthogy követek is, principálisoknak, bizony félek igen valami változástól; azalatt is penig mig a pénz elérkeznék, nagyságodat kérem alázatosan mint kegyelmes uramat, tudósitani méltoztassék.

Ide most semmi hírek nincsenek, hanem az végbelieknek ugy értem csak mostanság ujjobban is két vagy három helyben is szolgált volna a szerencse, melyről bizonyosobbat értvén, nagyságodat ujjobban is tudósitani el nem múlatom. Azonban én mentem vala kegyelmes uram Szaniszló látására, hol is a német erősséget csinál, s minthogy igen nagy akadályokra is van az hadaknak, szintén útban lévén, próbáltattam is, de több kárt látván még most háborgatásában mint hasznot, csak abban hagyatám, mind két félben esett kevés kár, hét nyolcz emberből álló. Egyéb aránt bizonyosan értem kegyelmes uram, hogy az német hadban igen felesen elvittek s csak kevés maradott, a minthogy bizony most se meg nem üz, se nem próbál magától annyira. Ezek után az úr Isten boldogúl éltesse nagyságodat. Bihar 30. Martii. A. 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Vesselény Pál m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék igen alázatosan.

Eredetije az Erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

Digitized by Google

CXLIII.

Kegyelmes uram fejedelmem!

Méltóságos levelét alázatosan vettem, látom az vajda levelét, kinek írása vélekedteti sokképen elmémet. Választ tisztességest kell levelére iratni . . . . . jóakaratját meg kell köszönni Béldi uramnak, hogy nagyságod sok maga ellen való dolgokért is méltán megfogathatta volna, de mivel az némettől való tractálódásival a porta ellen is vétett, hogy az rosz dolgot megelőzze, azért cselekedte, ország törvénye szerint akarja eligazitani dolgát. Annak idejében a vajda ő nagysága tekintetit is előtte viseli nagyságod megírhatják az vajdának. Isten nagyságodat sok esztendeig. 5. Aprilis. 1676.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Teleki Mihály.

Hátára jegyezve: Teleki Mihály uram levele sub Dato 5. Aprilis 1676.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekem jó kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum VIII. kötet.*)

CXLIV.

Méltóságos fejedelem, nékem kegyelmes uram!

Ennek előtte az lengyel követ tractája felől való dolgokat öt punctumokban nagyságod parancsolatja szerint elkövetvén, most is hasonlóképen mindenekben eljártam és szüntelenül szemem előtt forgatom, füvezérnek s az tihájának büségesen declaráltam, és meg is értették, akaratjukat pedig csak Isten ő felsége vezérelheti az keresztyénség javára. Hogy az dolgot meg nem értettik volna abban kegyelmes uram semmi fogyatkozás nincsen, melyre mit resolvált legyenek, nagyságod az füvezér leveliből megértheti; a mennyiben pedig discursusok közt látom szándékjukat, azon lengyelek dolgárúl másunnét is várnak informatiót, és mind eddég

Digitized by Google

még akaratjuknak teljes informatioját nem veszik, egyenes választ nem tesznek, noha ugy láttatnak, hogy még kérdezősködnének jobban is azon dologrúl, de az nem egyébre való, hanem csak időt akarnak vontatni, egyéb aránt az hadakozáshoz több inclinatiójuk van, mintsem az békessíghez, ha az mostani sietséggel Kostántinápolyban menő alkalmatossággal Isten valami módon meg nem gátolja őket, azon vadnak, hogy az mit egyszer elvettek, azt lengyeleknek többé viszsza ne adják, sőt inkább többet foglalni igyekeznek. Az váradiakkal való contractusra feleletek ez, hogy nagyságodnak arrúl most nem irnak, hanem mivel az mostani váradi passa ennek előtte lévő hódoltságnak állapotját nem tudta, már jobban informáltatván, innét is lészen parancsolatja, illetlen dolgokat szüntessen, és az Huszain alkalmatosságával elraboltatott emberek is kibocsáttassanak, ha rendetlenül lett elraboltatásuk. Kiváltképen való hír most kegyelmes uram itt más nincsen, hanem az misziri passát (ki azelőtt tefterdár vala) az misziriek árestáltak, némelyek azt mondják, hogy az maga tiháját egy más közt le is konczolták volna, azt mondván hogy az az misziri passa újításokat akart köztük introducalni, az ott való lakosok az passát árestálván ide portára jöttek panaszra s más pasát kírnek, olyat, az ki üket az eddig való szokásokban megtartson, újításokat és külömböző adózásokat ne szerezzen köztük, de az császár nem akarja, hanem megharagván rájuk, mért kellett porta híre nélkül az passára támadni, elébbeni állapotjában akarja köztük helyeztetni; azért is beszíllik hogy az császár ily sietséggel mene Kostántinápolyban, el is küldöttek egy nagy embert azon lármának eligazitására. Az mely lovat küldött nagyságod az tiháján ak, praesentálván nagyságod jóakaratját köszöni nagyságodnak. Zólyomi részrül minemű level jött hozzám nagyságodnak megküldöttem. Ezek után, Isten nagyságod dolgait boldogúl vezírelvén, birodalmit sok időkre terjeszsze, nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan kívánom.

Adrianapoly 6. Apr. 1676.

Nagyságod méltatlan alázatos szolgája

Bránkovits György m. p.

Digitized by Google

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelem nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CXLV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden áldásival szerencsésen megáldja.

Somlyóból érkezvén levelem kegyelmes uram, mivel Franciscó uram maga otthon nem volt, Kővárban volt, írják kegyelmes uram; hogy az elmúlt hétfőn császár embere érkezett Váradra, az váradi seregek kimentek eleiben, és hogy lövések is lettek volna, noha az még akkor nem lett volna bizonyos; és hogy az bírákot is minden falukból, városokból harmad magokkal hivatja; úgy hiszik kegyelmes uram az bírák azért, hogy az hadak felől fog valami dispositio lenni; mi szándékjok volt az elmúlt csötörtökön, fogták kegyelmes uram aperiálni, az mint írják. Más levelem is érkezvén kegyelmes uram Debreczenbűl ugyan azon levéllel együtt, írják onnan is; hogy ugyan az elmúlt kedden az kállai és hajdúvárosi vitézek magyar, német, horvát, úgy végezték volt, hogy a Tiszán túl valók is által jövén, megegyezzenek, Túrig lemenjenek s kárt tegyenek, de az kikötő helyre egyben nem gyűlhettek; hanem Barkóczy István Bánhalmáig elment, melynek híre menvén az magyarokhoz, előljárót bocsátottak mind két részrűl; Barkóczi István hátat adván, az véle levő németekben jól elejtettek, Bárkóczi Istvánnak író deákját, pohárnokját, inasát elfogták, és hogy ezek is az innen való magyarok most gyakran járják az csatát. Ezekrűl akarám nagyságodat alázatosan tudósitanom. Ha mi újabb híreim érkeznek is kegyelmes uram, nagyságodat tudósitani el nem múlatom. Az úr Isten nagyságodat sok esztendőkig jó egészségben éltesse. Gyéres, 12. Aprilis Anno 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Rhédei Ferencz m. p.

Digitized by Google

Külczím: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának. Nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. köt.*)

CXLVI.

Mi az hatalmas méltóságos budai vezérnek Ali pasának minden dolgaiban főgondviselője és parancsoló főtanácsa lévén, az méltóságos Mustafa tihaja Isten engedelmibül.

Keszenetünk és szolgálatunk utána, tekintetes és méltóságos úr gróf Vesseleny Pál, elvette az hatalmas és méltóságos budai vezír úrunk ő nagysága az kegyelmed levelit, és megértette mindeneket, az kegyelmetek állapotia felül az váradi pasával ő nagyságával az mi hatalmas vezír urunk mindjárt levelet írt ő nagyságának, hogy hatalmas győzhetetlen császárunk parancsolatja szerint szípen barátságoson legyenek veletek és az elfogott embereiteket elbocsássanak, és az dilkosokat erősen megbüntessenek, de kegyelmetek is szípen legyetek vilek, a hatalmas fines császárunk országában való jobágyokat ne bántsátok, és semmiben kárt ne tegyetek, sem marhájokban sem ruhájokban sem magokban, mert az szegínységnek a sok panaszát el nem szenvedhetnék, talán, mert az ország az jobbágy nélkül nem lehet, az hatalmas vezír urunk igen csudálkozik, hogy az passákkal köztetek izetlenség lett és háborúság, igaz hogy az levelekbül is megirtettétek, de az emberetek jobban az okát nem mondhatnának, csudálkozik rajta hatalmas vezír úrunk, hogy eddig is valami embert nem küldtek. Mert mink is mikor voltunk karácson után az fővezírnil eleget pártotokat fogtunk és mellettetek szóltunk, mert Egerben lévén vezér urunk minden dolgotokat tudjunk, hanem csak az jobbágysággal jó legyetek, kárt ne tegyetek, pínzt nilkül semmit ne vegyetek tülek, az hatalmas fővezír úrunk ajánlása szerint minden dolgotokot vígíre viszünk hamarsággal, tudjunk hogy sokat szenvedtetek és türtetek az úr Isten hamar való nap megvigasztalja bennneteket és megigyezik minden nyavaljátokat orvosolnyi. Isten minyájunkkal. Datum Budae die 10. Maji Anno 1676.

Digitized by Google

P. S. Váradi pasa valami(n)t mond választot várunk.

Az szomszédságban örömest szolgál minden tisztességes dologban.

Külczím: Az hatalmas és győzhetetlen császárunk igaz hívinek az tekintetes és míltóságos alsó hadabílijeknek főgeneralisának Veselieny Pálnak, az szomszídságban jóakaró úr barátunknak tulajdon keziben becsülettel becsülettel adassék.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

CXLVII.

Méltóságos fejedelem jó kegyelmes uram Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa s ez következendő innepeket is szerencséltesse s többeknek elérésével is örvendeztesse, szíbül kivánom.

Kegyelmes uram alázatosan akartam nagyságodnak mostan is méltatlan levelem által udvarlanom. Kivánom engedje Isten nagyságodat tanálja szerencsés órában s kedves egészségben levelem. Mi kegyelmes uram Isten jó voltábúl nagyságod hűségében még élünk s békével vagyunk, de valóban nehezen élődünk, ugy látom kegyelmes uram, hogy Isten az éhséggel is kiszorit errül a földrül. Várjuk Isten irgalmasságábúl s nagyságod kegyelmességéből szívesen szabadulásunkat. Az egriek miá is valóban nagy bajok van az végbelieknek, elunván már földek pusztulását, nem akarja engedni az onnat való gazdálkodást, abban munkálódom mindazonáltal kegyelmes uram, hogy megnyerjem nállok. Tiszán túl jól jártak most egyszer a mieink, az encsi horvátokat levágták s jó nyereséggel jártak, csak rabot harminczig valót hoztak s le is vágtak felesen, melyről akartam nagyságodat alázatosan tudósitani. Nagyságod pedig kegyelmes uram, az én hűségemben ne kételkedjék, mert minthogy nagyságod nekem jó kegyelmes uram volt, ezután is elhitetem magammal, hogy azon jó kegyelmes uram leszen nagyságod. Nyugodjék meg nagyságod bennem, bizony valami nemű igaz hive voltam, ennek utána is bizony az nagyságod kegyelmessége alatt akarok én nyugodni, ajálván magamat mos-

Digitized by Google

tan is az nagyságod mindenkori hozzám megmutatott kegyelmességében, maradok. Ex Campo Vylak 16. Maji. 1676.

Alázatos legkissebbik szolgája

Vesselény Pál m. p.

Kivül : Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CXLVIII.

Méltóságos fejedelem nékem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen boldogitsa, s jó egészséges élettel áldja, szívesen kévánom. Akartam nagyságodat mint kegyelmes uramat ide való állapotinkról tudósitanom alázatosan. Strasoldo Tiszán túl lévő hadait öszveszedvén, az ide által való hadakkal együtt, nem tekéntvén ez jelen levő innepnapokat, és gondolván azt is, hogy minket is vigyázatlanságban talál, ma az innep másodnapján reánk jövének Barkóczyval együtt, és a mi kis sánczocskánk vagyon, azt hat órától fogva ebédkorig erős ostrommal víván, Isten csudálatosképen megszégyenitette, nyolcz vagy kilencz szekeren vitték el a testet alóla, egynéhány fejeket is szedtenek, de feles sebest vittenek el. Elhiszem az úr Isten azért szégyenitette meg őket, hogy nagy kevélyen hintóstúl, kocsikkal és sokak házok népekkel együtt jöttenek s még penig az jeles innepi napokon jöttenek olyan véggel, hogy minket innét elkergetvén, ők szálljanak az mi helyünkre s ők kövessék el innet azt, a miket mi elkövetünk, de mi is jó vigyázásban lévén, Isten ő felsége őket szomorúsággal, minket ellenben jó voltából vidám szívvel látogatott. Nekem eléggé igérék ma is a gratiáját, sok kővárat, jószágot adnak, de én arra csak olyan feleletet tettem, én tőlem azt is elvették, a ki volt, hogy adnak mégis többet, nékem ne adják. Váradról is jöttenek vala kegyelmes uram ki hozzám az szomszédokban, vátig ajánlják magokat, ők is mindenkor készek segiteni bennünket, s most is, ha megizentem volna, hogy itt az ellenség,

Digitized by Google

kijöttek volna; már nem tudom kegyelmes uram, tetjesitenének bé benne, de én ahoz bizom kevesebbet kegyelmes uram, Istenem kegyelme után itt csak a jó vigyázás hasznos. Tovább is kegyelmes uram, a mikről kévántatik, mindenekről tudósitani alázatosan mint kegyelmes uramat nagyságodat el nem múlatom. Most elmentek kegyelmes uram, ezután már mit fognak elkövetni, s mit töttenek fel, és mire bocsátja Isten őket, ő felsége tudja. Én tehetségem szerént az vigyázást mint eddig ezután is elkövetem. Egyébaránt már itt sokat nem múlathatok kegyelmes uram, nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént az végbeliekhez minél hamarébb elmegyek, féltvén a pénzt is, kiosztom közikben, honnét ismét megtérvén nagyságod kegyelmes parancsolatjához alkalmaztatom magamat. A debreczeniek aránt való nagyságod méltóságos parancsolatját is kegyelmes uram alázatos engedelmességgel elvöttem, a jámborok abban vétkeztenek, olyan informatiót tettenek nagyságod méltóságos személye előtt, hogy én ő reájok nagy és elviselhetetlen contributiót vetettem, magokat fogva itt tartatom, hanem a török akaratunk ellen ki szállitván s üzvén bennünket a quartélybúl, olyan helyre szállottunk kegyelmes uram, ha szintén elég pénzünk volna is, de nem hogy egyebet, kenyeret sem kaphatánk. Nagyságodat mint kegyelmes uramat kérem alázatosan, ne parancsolja nagyságod, hogy ne kévánjak élést rajtok, mert egészlen elpusztúlván ez az hátunk megett lévő darab föld, hogy másunnan sustentatiója lehessen a vitézlő rendnek, lehetetlen dolog kegyelmes uram. Azon kivül is ők régen nyogosznak, és mint olyan többire minden keresztyénségeket levetkezett emberek, nekünk eleitől fogva jóval s édes hazánk s nagyságod és főképen Istenünk s keresztyéni igaz hitünk ellenségeinek penig sok segitséggel és adakozással voltanak, melyből tehetségek szerént hadd tegyenek nékünk is valami részt. Nekem penig magam személyemre nézve kegyelmes uram, meghadtam, semmit ne hozzanak, csak szintén a vitézlő rendnek legyenek valami gazdálkodással; melyben hogy szófogadatlankodtak, úgy tartottam itt egy nehány embereket egy hétig, de már azt is elbocsáttattam régen. Szükségesképen kell kévánnom tőlök élést kegyelmes uram, mert ha az kenyér

Digitized by Google

elfogódnék tőlünk, én nem tudom kegyelmes uram hová lenne a vitézlő rend, mert az elpusztult darab föld csak nem adhat semmit; sőt jó lelkem ösmereti szerént írom kegyelmes uram nagyságodnak, sokszor vagyon oly idő, harmad napig sincsen csak annyi élése is a vitézlő rendnek, a mennyit egyszer a szájában tenne; csak az Isten lehetne kimondhatója, mint kell tölteniek az időt szegényeknek, azon kivül is a nagy éjjeli nappali nyugtalanság megvagyon rajtok s közönségesen mindnyájunkon. Hírem olyan is jött kegyelmes uram, mint hogy szégyenli ezt a dolgot, jobban reá készül, az végekbül is mind alá hozatja a gyalogokat, ismét megpróbál bennünket, ha az törökök is jól akarnák kegyelmes uram, talám inkább ellene állhatnánk, mindazonáltal mint lesznek a dolgok, Isten titkában vagyon kegyelmes uram. Ezek után kévánván Isten nagyságodat szerencsésen éltesse, Ujlaki mező 27. Maji Anno 1676.

Nagyságod alázatos legkissebbik szolgája
Vesselényi Pál m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. Nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatoson adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CXLIX.

Méltóságos fejedelem, nékem jó kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden idvességes áldásival s dolgaiban boldog előmenetellel szerencséltesse, szívem szerént kévánom.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak akartam ez alkalmatossággal is méltatlan írásom által igen alázatosan udvarlanom. Én kegyelmes uram a napokban a végbeli atyafiak ő kegyelmek köze mentem vala alá holmi szükséges igazitásokra nézve, hová egy hétig késtem, Isten kegyelmébül békével ismét felérkeztem. Hírek állapotját a mi nézi kegyelmes uram, nagyságodnak egyebet nem írhatok, Isten kegyelmességébül mind az végbeliek részekre s mind itt a mi

Digitized by Google

csaták estenek, szerencsésen mentenek végben. Strásoldo Schmidthnek s Labordának ír olyan levelet kegyelmes uram, hogy minapi csatán száz tizennyolcz német, horvát veszett volna el; ugy vészem eszemben kegyelmes uram, maga is desperált, látván hogy fogyton fogy ez a kevés ide alá való hada is, meg nem oltalmazhatja az országot, a mint hogy a császárnak is megírta, segitséget küldjön, ő oka ne legyen, de általlátta, meg nem oltalmazhatja az országot. Mostani oda létemben is bizonyosan hallottam kegyelmes uram, oda fel is igen nagy bódúlásban, szorongattatásban vannak a franczia miatt, Kecskemétről is volt valami emberem szintén Bécsben, az is beszéllé kegyelmes uram, csak mostanság egyszer öt, s másszor hét ezer embereit vágta le a franczia a császárnak, és Bécsen túl levő minden tartományit igen elpusztította, hadat alá jöni sem tud sem hallott, sőt kegyelmes uram inkább minden rendek innét alól óhajtanák s várnák az hadak mozdúlását, és hogy az végbeliek is igen jó szivvel volnának hozzánk. Nyilván való dolog kegyelmes uram, magok is a németek ide alá igen megunatkoztanak, melyre nézve csak a napokban is fegyverestől is szöktek ide bennek, kik is biztatnak igen azzal, többen is nemsokára felesen jönek. Mostani feljövő utamban értettem kegyelmes uram, Kende Márton uram katonáiban ellenben felesen mentetek volna a más pártra, melynek is bizonyosabban végére menvén nagyságodat alázatosan tudósitani el nem múlatom.

Én nem tudom kegyelmes uram mit kell tenni ezekkel az váradiakkal, most ismét reám írtanak, az sánczot mindjárt elhányassam, mert nékiek portárúl jött olyan parancsolatjok, ha mi el nem akarnók is hánni, ők kijönek s elhányják; mitől viseltessenek kegyelmes uram nem tudom Lám Radics uram ő kegyelme is portárúl most érkezvén meg, ha portátúl volna a dolog, talán ő kegyelmének is mondottanak volna valamit, vagy Budára parancsoltanak volna felölle, de nékem onnét most is becsülettel írnak, s a sánez dolgát meg sem emlitik, a mint hogy Kubinyi uram ő kegyelme a leveleket fel fogja kegyelmes uram vinni nagyságodnak, most ugyan a válasz tételt a gyülésre halasztották. Nagyságodat mint kegyelmes uramat kérem igen alázatosan, mit legyünk ez aránt

Digitized by Google

cselekedendők, tudósitani kegyelmesen méltóztassék. Mostani követség relatiójára kegyelmes uram ez jelen való hónak 30. napját rendeltem, öszve akarván a magyarságnak minden tiszteit, fejeit és az vitézlő rendeit gyüjtenem, arra nézve hogy a sok habozó és félre faragó elmék annyival inkább közönségesen értvén a dolgot csendesedjenek s egyenesedjenek, hol is nagyságod kegyelmes parancsolatja szerént nagyságod méltóságára tartozó kötelességem is azt kévánván tőlem, vigyázni el nem múlatom.

Azonban kegyelmes uram azt is akarom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan értésére adni. Most az várakat kezdették hánni a németek, Füzért, Boldogkövet elrontották, Szerencset, Kisvárdát s többeket is talám tizenhármat akarnak elrontani. Az hajdúságot is most igen megszorongatta a német. Adót s élést vetett reájok kegyelmes uram, igen nagy zsibongásban vannak, úgy gondolom ha probálgatná ember őket, most könyen elhajlanának. Ezek után az ur Isten nagyságodat szerencsés jó egészségben sok esztendőkig éltesse, boldogítsa. Ujlaki mező, 29. Anno 1676.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgája Vesselény Pál m. p.

P. S. Hogy peniglen nagyságod kegyelmes uram a dolgot jobb módjával megérthesse, im Strasoldó írásának azt a részét, a melyben a dolgok felől ír, megfordittatván nagyságodnak alázatosan elküldöttem.

P. S. Ugy hallom kegyelmes uram Rákóczi Ferencz minden bizonynyal megholt, elhiszem nagyságod is eddig értette, minden jószágiban harangoznak neki, noha azelőtt is hallottam, de bizonyosan nem.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nékem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának igen alázatosan adassék.

Hátára: Vesselényi Pál uram levele sub Dato 29. Maji. 1676.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

Digitized by Google

CL.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Isten nagyságodat mindennemü áldásival látogassa, szerencsés jó egészséges hoszszú élettel, dolgaiban boldog elömenetellel megáldja, szivem szerént kévánom.

Noha kegyelmes uram csak harmad nappal ezelött, Farkas László követ atyánkfiai ő kegyelmek alkalmazotságával is alázatosan tudósitottam vala nagyságodat, mindazonáltal akartam most is tartozó kötelességem szerént nagyságodat alázatosan tudósitanom. Mi még is csak azon nagy bajban vagyunk kegyelmes uram a török szorongatása miá. Ő ugyan csak azon vagyon, ezt a földhányás épületecskét csak elrontsuk fundamentamostól, melyre nézve oda vagyon Kubinyi uram ő kegyelme Budára, várjuk a nagyságod kegyelmességét is kegyelmes uram, hogy elküld nagyságod is a budai vezérhez és szokott kegyelmessége szerént azon veszedelmes dolog megorvoslásában istenesen munkálkodik. Mi bizony kegyelmes uram csak nem tudom mint lészünk, ha itt meg nem maradhatunk.

Hírek állapotját a mi illeli kegyelmes uram, egyebet nem írhatok nagyságodnak, valami német officérek mint egy harmincz nyolczan akarván felmenni, hogy magoknak több hadat hozzanak, azokat verték fel szintén Liptóban a mi gyalogink, igen jó nyereséggel egy ember kár nélkül visszajöttenek. Elevent többet nem fogtak egynél, ki is a mint kitanúlhatták elsőbb ember volt köztök, azt hozták csak el; még hozzám nem érkeztenek vélle kegyelmes uram, micsoda ember legyen, nagyságodat arrúl is tudósitani el nem múlatom.

Pap Jankó nevü katona is, kit Debreczenben fogtanak volt el még a német beszállásakor, most jött vissza kegyelmes uram, elhozván egy vice hadnagyot is magával rabúl; mondják kegyelmes uram azolta igen megfélemlettenek a magyaroktúl, nem hisznek nékiek s ha való, meg is fogtanak s Kassára is vittenek volna bennek, mindazonáltal bizonyosan nem tudom kegyelmes uram, ha bizonyost érthetek felöle, nem múlatom el kegyelmes uram, nagyságodat tudósitanom

Digitized by Google

alázatosan. Afféle aprólékos csaták is mind jól estenek a mi részünkről négy helyen is a napokban, kegyelmes uram.

Magam állapotomat a mi illeti kegyelmes uram, én már Istennek hála jobbatkán vagyok kegyelmes uram, valóban roszszúl valék, eliedtem vala, soha már nem látom nagyságodat, bizony azt tudtam kegyelmes uram meghalok. Mindazonáltal már Isten jóvoltából jobban lévén kegyelmes uram, alázatosan várom mindenekben nagyságod kegyelmes parancsolatját. Nagyságodat mint kegyelmes uramat kérem alázatosan kegyelmes nram, méltatlan legkisebb szolgájának lenni ismerjen nagyságod, és bennem akárkik mit mondjanak is, ne kételkedjék, hanem fejedelmi kegyelmességében mint eddig ugy ennek utána is megtartani méltoztassék; soha bizony kegyelmes uram nagyságod az egy igaz hűségnél bennem egyebet nem tapasztal. Kévánom az úr Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse. Ujlaki mezőrűl 19. Junii. Anno 1676.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos legkissebbik szolgája Veselény Pál m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék igen alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. V. kötet.*)

CLI.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram!

Nagyságodat akarám alázatosan tudósitanom, ez elmúlt szombaton 8. praesentis végeztem vala az végbeli vitézekkel, hogy öszvegyűlvén ők onnét Nánás felől, mi is innét Beszermény alatt 15. próbát tegyünk, de bizonyos okokra nézve változni kellett, és ő kegyelmektől tudósitatván, ez elmult pénteken 14. praesentis Szőcs János uramat Beszermény alá bocsátván, magam is kinn lévén, onnét nehány labanczokkal elhoztanak, nem lévén Beszerményben az német, és könnyű magyar hadak is. Ezen alkalmatossággal végbeli uraim is Nánason próbáltanak, sokakat az hajdúkban magokkal elvittenek, némelyek penig az templom keritésében bemenvén ott marat-

Digitized by Google

tanak, de városokat felégetvén, már puszta. Ujabban bocsátottam hadakat Hatház alá az elmúlt estve, magam is ma Isten kegyelmességéből utánnak megyek, igérvén ezen alkalmatosságra az török is segitséget, az mire Isten segit elkövetője leszek, mindazáltal ezekben előre vigyázván az dolgokat hírtelenkedésemmel elrontanom nem igyekezem, csak az magát önként mutogató alkalmatosságokat nem akarván elmúlatom, minden dolgokról ottan ottan nagyságodat tudósitanom el nem múlatom, erről is, Hatháza alá az elmúlt estve bocsátott hat száz katonáink mint jártanak. Most kegyelmes uram ugy látom, a mint a dolgok vannak, csak kicsiny segitség lételével is Isten megboldogitana bennünket, avagy csak nagy dolgokat vihetnénk véghez. Isten éltesse nagyságodat birodalma terjesztésével sok esztendőkre.

Datum in campo Ujlakiensi 16. Aug. A. 1676.

Nagyságodnak alázatos kisebbik szolgája

Vesselényi Pál m. p.

Kivül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekem kegyelmes uramnak ő nagyságanak.

Cito.
Citius.
Citissime.
Cito.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CLII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine Colendissime.

Ez kis alkalmatossággal nem akartam elmúlatni, hogy nagyságodat, mint kegyelmes uramat ez kis irásom által meglátogassam, noha eddig is kellett volna, hogy nagyságodat mint jó kegyelmes uramat meglátogassam, de az sok circumstantia rerum miá nem volt módom benne, hogy az nagyságod velem cselekedett nagy jovait megszolgálhassam, de mindazáltal az nagyságod jóvoltáról háládatlan nem vagyok, nem is leszek, kivánván Istentül hogy ez kis irásom nagyságodat ta-

Digitized by Google

lálja szerencsés boldog órában, tiszta szüből kévánom. Emellett az elmult napokban hivattuk volt be nagy hirtelenséggel Mihály Spátar öcsémet holmi házunk szükségére való beszélgetésünknek okáért, kit most ujobban nagyságodhoz mint kegyelmes uramhoz kiküldöttünk holmi házunkbeli szükségünknek nagyságod kegyelmes jóvoltából megerősitésinek okáért. Kihez képest kérem nagyságodat, mint kegyelmes uramot, nagyságod hozzánk elébb mutatott kegyelmességit mutatván és meg nem vonván, ha mi dolgainkban nagyságodat meg fogjuk találni, nagyságod tőlünk ne vonná meg, hadd mi is, nagyságodhoz kappankozván, az nagyságod kegyelmes szárnya alatt élhessünk, és tőlünk meglehetendő nagyságod porroncsolajában nagyságodnak mint kegyelmes uramnak híven lehessünk, szolgálhassunk, és igaz hívei leszünk, melyet el is követendők leszünk. Ezek után Isten nagyságodat mint jó kegyelmes uramat számos esztendeig való hosszú élettel tartsa és áldja meg, országának, birodalmának szerencséire. Datum penes Nesztrum die 29. Mensis Augusti. A. 1676.

Illustrissimae Dominationis Vestrae ad omnia obsequia Humillimus ac Paratissimus servus.

Servanus
Cantacuzenus m. p.

Kivül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi, Domino Domino Michaeli Apaffi Dei gratia Principi Transylvaniae partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino Domino Clementissimo.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum III. kötet.*)

CLIII.

Messiás nemzetségéből való Erdélyországának fejedelme Apafi Mihály nekünk jóakarónk; köszönetünk után látogattatjuk kegyelmedet követünk és levelünk által, kivánjuk hogy ezen követünk s levelünk találja kegyelmedet szerencsés uralkodásban. Mivel penig Isten kegyelméből már régtől fogván való kivánta békessége az lengyeleknek hatalmas császárral végben menvén, mely mind az mi nemzetünknek s mind ma-

Digitized by Google

gok részére az lengyel nemzetségnek nagy nyugodalmára esett, valami kivánsága volt hatalmas császárnak meglött, ennek alkalmatosságával küldöttük követünket kegyelmedhez, hogy tudtára adjuk, tudván azt, hogy kegyelmed is egyik igaz híve lévén hatalmas császárnak; Isten kegyelméből ezen követ hívünk Ahmet aga oda érkezvén látogató levelünkkel vegye jó szívvel és mentül hamarább bocsássa vissza követünket, azonban levele által egészsége felől kegyelmed is minket tudositani el ne múlassa, kedvesen veszszük. Ezek után Isten tartsa meg kegyelmedet szerencsés és boldog uralkodásban sok esztendőkig. Költ Hotinnál 15. Octobris, Anno 1676.

Kegyelmed jóakarója szolgál

Az felséges Szelim Girai Chám m. p.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő egykorú fordités vagy másolatból.)

CLIV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban megáldja és boldogitsa.

Egynéhány napja már kegyelmes uram, hogy az Hunyadon lévő törökök mind csendesen voltak és csak adójokat szedték és siettették, mivel kegyelmes uram Belső Szolnok vármegyei nyolcz faluk adóit ezek bé szokták vice kapitány uramhoz vetni, ő kegyelme azt megküldvén nekiek el nem vették, állitván mind hijjasságit s mind pedig hogy az munkára be nem mentenek, az szegénység minden gazda minden hétre adjon két két forintot, mert immár azokért az falukért ők az faluk urai be is fizették, kegyelmes uram, az munkát pedig nyolcz hétig mondják hogy tartott; mivel ilyen új dolog, az munka is az előtti rend felett való munka volt kegyelmes uram, mindgyárt noha nem mehettenek, de azután nagyságod kegyelmes parancsolatját és tetszését akkor udvarnál lévő urak tetszésével mihelyt vettem kegyelmes uram, mindjárt megírtam az passának, hogy bemennek, s nem kelle ke-

Digitized by Google

gyelmes uram; immár ilyen nagy summát kérnek, melynek megfizetésére, ha némelyek érkezhetnek is, de nagyobb része bizony teljességgel elégtelenek; várom azért arról is nagyságod kegyelmes parancsolatját, és ha nagyságod kegyelmessége, talám az urak censuráját ezen dologról vétetné nagyságod kegyelmes uram.

Sz. Péteren létében nagyságodnak kegyelmes uram valami kolosvári árus emberek tanálván meg nagyságodat Popovicz Gergely miatt esett kárositásokról, kiknek dolgokot én is akkor nagyságodnak exponálván, urakkal együtt való tetszésből adván nagyságod akkor is választ a károsoknak, hogy arestáltassék Popovics az eligazitásig, mostan Fejérvártt valamely magához hasonló túszai kegyelmes uram, noha az én ott létemben is ott voltanak, de addig elvonták magokat, és az én eljövetelem után nagyságodtól sinistra informatiójokkal elbocsátására kemény parancsolatot extraháltanak; nagyságodat mint kegyelmes uramat alázatosan kérem, méltóztassék kegyelmesen parancsolni, ha akkori ex consilio lött nagyságod kegyelmes válaszsza után is ugyan elbocsáttasson, mert kegyelmes uram arról bizony nagyságodat Magyar és Németországból s mind ezek az szegény károsok sokszor fogják búsitani, mert ezek ő érette igazán méltatlan károsittattak, ő pedig részegeskedése és tékozlása miatt szenved. Az úr Isten nagyságodat boldogúl éltesse. Gyéres 29. Octobris 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Rhédei Ferencz m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának. Nékem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum* V. *kötet.*)

CLV.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban boldogítsa.

Nagyságod tegnapelött Fejérvárrúl íratott méltóságos levelét az estve hat órakor vettem kegyelmes uram igen alá-

Digitized by Google

zatosan, melyben nagyságod kegyelmesen parancsolja mára Fejérvárra menetelemet. Bizony kegyelmes uram, ha lehetséges lett volna; de lehetetlen kegyelmes uram ma s még holnap is az útnak alkalmatlansága miatt oda mehetnem szekérrel, lovon pedig lábaimnak mostani gyengeségek miatt semmiképen nem mehetek kegyelmes uram. Nagyságodat alázatosan kérem ebbeli fogyatkozásomat fejedelmi kegyelmességébül kegyelmesen megengedni méltóztassék. Az mi pedig illeti kegyelmes uram az váradi törökök közül némelyeknek levágásokat, talám Isten adja kegyelmes uram, arrúl nem fognak az portán panaszt tenni; sőt az igen jól esett kegyelmes uram, mert inkább megtartózkodnak ez után az rablásra való jöveteltül; az mint magok is mondják az Hunyadon lévő törökök, hogy abbúl semmi nem lett volna, ha mind levágták volna is őket, mert az passa híre s engedelme nélkül jöttek volt ki; sőt azzal is szépítik kegyelmes uram az dolgot, hogy csak valami rosz hitván pribékek voltak, noha bizony abban hazudnak kegyelmes uram, mert jó törökök voltak. Mindazáltal, ha valaki menne kegyelmes uram, igen jó volna tudni Baló uramnak, hogy lopva az Havasokon jöttenek rabolni. Isten nagyságodat boldogúl éltesse. Kolozsvár 2. Novembris 1676.

Nagyságod alázatos szolgája

Rhédei Ferencz m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. nékem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CLVI.

Celsissime Princeps Domine Domine enixe mihi colendissime!

Ad contestationem sinceri affectus, et erga me benevolentiae Celsitudinis uestrae, acceptis ipsius literis cum omni propensionis genere, me ad obsequium sui excitet atqe alliciat, quanta ad servitia ipsius semper usus sim promptitudine at-

Digitized by Google

que imposterum utar opere magis quam litteris contestari: oportere mihi videtur: itaque in aula clementis domini mei, quodcumque ad commodum Celsitudinis uestrae attinet negotium, illud summo studio prosequi et omni diligentia promovere me pro certo sciat, atque omni auctoritate atque fiducia mihi significet ea omnia quibus velit ut assistam atque incumbam, ad haec acceptato equo, quem ad me mittere dignata est, magnas ago gratias, maiores etiam habeo pro ostentatione erga me tam sincerae benevolentiae; interim a Deo altissimo omnem apprecor foelicitatem et optimos regni eventus.

Cum sim celsitudinis uestrae ad officia paratissimus

Constantinopoli die 1. Maji 1677.

Alexander Maurocordatus
S. P. E. P.

Külczím : 1677. 5. junii. Hujusmodi habuit supersciptionem Celsissimo principi Transsylvaniae et comiti siculorum et domino partium regni Hungariae domino domino mihi colendissimo domino Michael Apafi cultu et honore exhibeatur

Fuerantque super cera nigra sigillo communitae.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárában levő eredetiből.)

CLVII.

Kegyelmes uram!

Nagyságodnak akarám alázatosan értésére adnom. Bizonyos emberem érkezék Váradrúl, ki azt hozá, hogy az váradaiak készülnek, patkoltatnak, szándékjokat nem tudhatni, írtam azért mindenfelé kegyelmes uram, vigyázásban legyenek, hogy az szegénység kárt ne valljon, kiváltképen az mostani innepi alkalmatossággal. Az törökök béérkezvén kegyelmes uram az falukrúl, kérdezték mi oka annak, hogy hatalmas császár jobbágyit meg kellett mustrálni Szolnok vármegyében? Én kegyelmes uram azt feleltem hirtelenében, hogy az nem mustra volt, hanem én parancsoltam volt, gyüljenek öszve, mivel most munkának ideje lévén, kinek Váradra, kinek Szent Jobra kell bémenni munkára, némely falukban többire csak nem aszszonyok maradnak, az német császár-

Digitized by Google

pártjára penig igen kezdették a marhákat hajtani, az tolvajok is elkezdettek szaporodni, azért parancsoltam, gyűljenek egyben, mivel az nemességnek magyar ura nem lévén, alkolmatosabb lehet a vigyázásra, és vigyázzanak, minden héten tartsanak bizonyos számú lovasokat az Bikk alja felé, az honnét által járnak az császár pártjárúl tolvajkodni és marha hajtani. Én ezt feleltem kegyelmes uram, mivel helyesebb mentséget nem találtam, ha panaszt tesznek, vagy nagyságod előtt, vagy másutt is, melyet mint kegyelmes uramnak nagyságodnak akarék alázatosan értésére adnom. Éltesse Isten nagyságodat sok számos esztendőkig kévánatos jó egészségben.

Költ Somlyón, die 1. Junii. A. 1677. Nagyságodnak alázatos szolgája, míg él, Olosz Ferencz m. p.

Kivül: Erdélyországának méltóságos fejedelmének, nékem jó kegyelmes uramnak alázatosan adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

CLVIII.

Celsissime Princeps et Domine mihi collendissime!

Acceptis honoratissimis litteris Celsitudinis tuae et percepto ipsius desiderio ut expositis a magnifico viro residente negotiis opera quoque mea adhiberetur, iam pridem consueto meo more hac etiam occasione studium meum in explenda uoluntate ipsius non defuit, quod ex litteris Domini residentis, plane Celsitudini tuae patebit, prout etiam ex litteris illustrissimi Domini mei Domini Kehaia litterarum directorum ad varadiensem pasam sensus innoctescet; itaque hos quoque promptitudinis meae experimento ducta Celsitudo tua liberius, atque confidentius utatur in omnibus quibuslibet opera mea atque sinceritate. Deus optimus foelicitate continua atque uitae diuturnitate Celsitudinem tuam insigniat.

1677. die 17. Junii Constantinopoli

Celsitudinis tuae ad servitia paratissimus

Alexander Maurocordatus. S. P. L. P.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban levő eredetiből.)

Digitized by Google

CLIX.

Méltoságos generális, nekünk jó pátronusunk Béldi uram.

Az Istentül nagyságodnak jó egészséget és minden jót kévánunk háza népével együtt. Ennek felette nagy alázatossággal és hála adással köszönjük az nagyságod jóakaratját, melyet hozzánk mutatott idegen emberekhez, az olyakhoz kik nagyságodnak semmit nem szolgáltunk. Az Isten legyen ennek meglátója és meg is jutalmazója nagyságodnak mi is míg Isten ez életben tart, nem leszünk feledékenyek az nagyságod mutatott jóakaratjáról, sőt alkalmatosságunk szerint nagyságok parancsolatjára köteles szolgái leszünk. Kérjük nagyságodat, ennek utána is nagyságod előtt ne legyünk feledékenységben. Az nagyságod parancsolatja szerint kegyelmes nagyságod szolgája (Kakol vagy) Szakál István uram jól gazdálkodott nekünk, és békével jöttünk Rosnyóig, innét az nagyságod szolgája vissza tért, mi Isten segedelméből Havasalföldében indultunk. Isten nagyságodat jó egészséggel áldja meg. In Rosnyó 13. Julii. (1677.)

Nagyságodnak alázatos jóakaró szolgái

Georgie Bernu.

Kosztandin Szerrdár m. p.

Szol Béldi Pálnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum XIII. kötet.*)

CLX.

Kegyelmes uram!

Isten nagyságodat minden dolgaiban szerencsésen meg áldja.

Mind eszemre, értékemre s emberek előtt való tekintetemre én legkissebb s aláb való lévén kegyelmes uram, örömest nállamnál elébbb valóknak kivántam volna s kivánnám erről való elméjeket és tetszéseket vennem, de az nem lehet-

Digitized by Google

vén és az üdő attól elszoritván, minthogy ott is csak azt mondhatnám, az mit lelkem ismereti dictál és jovall, az én vékony elmém kegyelmes uram ez. Sok féle és sok képen elmélkedő emberek szokták mostan kegyelmes uram mindjárt azt hánni, kik, mint és mikor vesztegették meg az dolgokot, de azonban semmit vélle nem orvosolnak, az veszedelem az ajtónk előtt. Tudom kegyelmes uram eddig is olyan ítíleteket szenvedtem s ezután annál inkább szenvedni fogok, hogy emberek tekintésekért s némelyeknek barátságokért cselekeszem, de lássák kit kit lelke ismerete mire bocsát. Én mással nem bizonyíthatok, bizonyitom az egy mindenható Istennel, semmi nemü kigondolható respectus egyéb az közönséges nemzet állapotjánál ez irant előttem nincsen, sőt vallásom persecutióját is (mely lelkemnek mindeneknél keservesebb) ez iránt félre tévén, csak az politikai és testi dolgokban is azt javallom, hogy minek előtte arról való tilalmazó parancsolat nem érkezik, addig kezdjenek és probáljanak valamit, melyben látom Teleki uram személyének félelmét, de mégis könnyebb egy embernek dolgát elvégezni mint egész országnak; ha külömben nem, ideig elvonná vagy Máramaroskán vagy oly félre való helyen magát ő kegyelme, elfelejtődnék; hanem látom azt bajosabbnak lenni, hogy ha mások kedvetlenül és keserüséggel mennek el ő kegyelmével, azon fognak fundálni s lábot venni az nyughatatlan és privátus respectusokra czélozó elmék, ismét lövőszerszámokat hogy ne vinnének. Látom kegyelmes uram onnan belől jött irásokból, hogy Nagy Győrt emlegetik, az is ugyan czég keserves és magyar veszedelmére való lenne, de az mint az török szokta kegyelmes uram hogy az hová ő intézi szándékát, más felé megyen, sok okokra nézve veszedelmesebbnek látnám, ha Szatmárt vagy Kassát venné el. Az többit elhallgatván kegyelmes uram, Győr az német és több keresztyén országok felől lévén, ha vehetnék is viszsza, közelebb lévén hozzájok, azt nagyobbra becsülnék mint sem ily meszsze valókat, melyeket semminek is tartanak ily meszsze tüllők, másképen is inter duo mala minus eligendum. Ha külömben nem lehetne, mégis jobb volna az meszszebb vató szomszédság, más méltó ratioja is volnának én előttem kegyelmes uram. Hogy pedig ugy mint török offensi-

Digitized by Google

ojára eselekednénk kegyelmes uram, nem tudom micsoda ember javalhatná s jovallaná is, hanem az conclusum szerént az lehetne mentségünk, nem tudván hogy ellenzi, két három úri emberek ugyan Magyarországból valók csak magoktól mentenek el etc. etc. De ha csak hallgatunk, veszteglünk, csak három négy hetek alatt is minden alkalmatosságot elvesztünk, és ha csak Szatmárt veszi is el az török, nem tudom mit fogunk kegyelmes uram cselekedni. Én kegyelmes uram lelkem ismèreti szerént ezekről igy gondolkodom s ezektől félek, kinek micsoda tekintetekből tetszik másoknak más, magok tudják. Én emberi s még pedig igen gyenge elmével gondolkodhatom kegyelmes uram, ha Isten az ő böles rendelése szerént mindeneket fordit s szolgaltat is veszedelmünkre, nem tudom kipörölhet ő szent felségével, mü bizony minden gonoszt megérdemlünk, szent fiáért könyörüljön ő szent felsége mindnyájunkon. Isten nagyságodat sok esztendőkig boldogúl éltesse, méltóságos székit erősitse. Kolosvár, 29. Julii. 1677.

Nagyságod alázatos szolgája

Rhédei (Ferencz) m. p.

Kivül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő nagyságának etc. Nekem kegyelmes uramnak.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CLXI.

Mint bizodalmas jó uramnak, kedves bátyám uramnak szolgálok kegyelmednek.

Kegyelmed jámbor szolgáját látván, néném asszonynyal nem akarván elmúlatni, hogy kegyelmednek ne írnék. Minthogy uram én udvarnál nem sokat forgottam, mivel én is beteg állapottal voltam, itt való hírek felől is nem tudom tudósitani. Kegyelmednek írhatom az franczia 29. Septembris érkezett ki Lengyelországból, az magyarországi hadakkal meg is egyezett, mint egy három ezernek mondják; én kegyelmednek ítélésire hagyom mennyinek hiszi. Az magyarok

Digitized by Google

három részre vadnak, az mostan fogadott hadak itt benn quartélyoznak, az végbeli hadak az portáról várják az választ, azok quártélyokban visszamentenek, az több részével Veselényi uram az francziával az munkácsi Králjnán vagyon, az elsőségen nem alkhatnak. Tököli uram itt benn ugyan sollicitálja, de úgy reméllem, még ki is nem fogják bocsátani. Most az urakat convocáltatja ő nagysága azon dolog végett. Daczó János uram még itt udvaroskodik az czikmántori dolog végett. De mivel, hogy én is atyafia találkoztam. Dallaczinak lenni az dolga igen meggátlódott, az pénzét hogy elvehessük, az becsület nem engedi, hanem az az embereknek is elméjek ott jár, hogy contentálódjék. Ha Isten kegyelmedet ki hozná, bizony szívesen venném. Kérem Baga László uramnak irjon kegyelmed; ha az malommester felől requirálni fogom, ereszsze hozzám; Isten éltetvén ebbeli kegyelmed jóakaratját megszolgálni igyekezem. Radnót 5. Octobris 1677.

Kegyelmednek szolgáló atyafia

Gerőffi György m. p.

Kivül: Tekéntetes nemzetes Béldi Pál uramnak, kedves szomszéd uramnak ő kegyelmének adassék.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Gr. Kemény József, Erdély tört. ered. lev. XXXIII. köt.*)

CLXII.

a)

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgálatomat ajánlom kivánom Isten nagyságodat, életit számos esztendőkre terjeszsze.

Nagyságod táborból való haza jövetelét kegyelmes uram örömmel értem; kivánom ennek utána is Isten nagyságod életét számos esztendőkre terjeszsze, szerencséit nevelje. Ez alkalmatossággal akarám én is nagyságodat levelem által látogatni, kivánván irásom nagyságodat találja jó egészségben, szerencsés órában. Nagyságod én nekem szomszéd szolgájának, kegyelmes uram, bátorságosan parancsoljon minden szabados dolgokban.

Digitized by Google

b)

Az havaselföldi vajdának írt levél párja. 9. Nov. 1677.

Akarám kegyelmedet barátságosan látogatni, kivánván írásom találja jó egészségben. Ez mellett, örömmel értem kegyelmed békével való haza jövetelit, megvallom hogy kegyelmed felől való változó híreket hallván nem keveset búsultam rajta, kegyelmedet kérem barátságosan, mint jó akaró uramat atyámfiát, az oda be való hírekről, melyeket én nekem is szabados tudnom ne nehezteljen tudósitani. Én is az kegyelmed szolgálatjára Istennek hála még élek, kivánom Isten kegyelmedet is hozzá tartozóival együtt sok évig jó egészségben éltesse. Kegyelmed én nekem minden szabados dolgokban bátorságosan parancsoljon.

Balya Balasánnak.

(Az erdélyi volt kir. főkormányszék levéltárban levő eredetiről.)

CLXIII.

Méltóságos fejedelem kegyelmes uram.

Alázatos szolgálatomat ajánlom, mint kegyelmes uramnak nagyságodnak, és hogy az úr Isten nagyságodat szerencsés országlással hosszú élettel megáldja, szívesen kévánom.

Igen alázatosan akartam nagyságodat mint kegyelmes uramat ide való állapotok felől tudósitanom. Mi nékünk kegyelmes uram, az időnek rettenetes alkalmatlan volta miatt be kelle jönnünk Debreczenben, s most itt vagyunk; melyet megértvén a váradi passa is a maga tiháját küldötte ide, hogy mind minket magyarokat s mind az idegen nemzetet látogasson, ki igen jól alkalmaztatja magát, a franczia urakkal is szembe lött s véllek eleget beszéllett, s együtt esznek isznak, én csak legkissebb nehézségeket sem látom sem a dolgokban, sem az ide be való jövetelben kegyelmes uram.

Cobb még helyben volt kegyelmes uram mind eddig a Tisza mellett, hanem most hozák hírül, sánczban szállottak volna, bizonyosan nem írhatom nagyságodnak. Egyéb semmi hírünk kegyelmes uram nincsen, ha mik interveniálnak, alázatos kötelességem s hűségem szerént mindeneket nagyságod-

Digitized by Google

nak értésére adni el nem múlatom. Szivünk szakadásával várván mindenkoron a nagyságod kegyelmességét, melyre nézve egy néhány napokig itt is fogunk várakozni; nagy alázatosan kérem nagyságodat mint kegyelmes uramat, ha lehetséges, méltóztassék méltóságos fejedelmi kegyelmességével értetni bennünket mentől hamarébb. Az úr Isten nagyságodat boldogúl éltesse. Debreczen, die 10. Decembris 1677.

Nagyságod alázatos szolgája

Vesselényi Pál m. p.

Kívül: Méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem jó kegyelmes uramnak ő nagyságának adassék igen alázatosan.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum V. kötet.*)

CLXIV.

Édes kedves menyem s egyszersmind hugom asszony!

Az úr Isten szent fijáért kegyelmedet szerelmes jámbor istenfélő keresztyén urával, Erdély országának egyik fő oszlopával, nekünk szerelmes atyánkfiával s kedves öcsénkkel, szerelmetes Jonathánunkkal, sokáig szerencsésen éltesse; az én Istenem kegyelmetek jóakaróinak számát szent fijáért szaporitsa, ellenben penig gonosz akaróinak az ebeknek számát fogyassa.

Akarok kegyelmedet édes menyem s hugom asszony levelünkkel látogatni ez bujdosásunknak földéből, kivánván levelünk találja kegyelmedet szerencsés boldog órában. Mi áldassék Isten, az kegyelmed szolgálatjára vagyunk jó egészségben. Reménségünk kivül esett édes hugom asszony, hogy az én Istenem szent fijáért az mi kedves atyánkfiát, szerelmes öcsénket, tekintetes nagyságos Kapi György uramat ő kegyelmét testi szemeinkkel láthassuk még ez életben, ebben az idegen országban bujdosásunknak kietlen pusztájában; Istent hivunk bizonyságúl édes hugom asszony, mikoron ő kegyelmét láttuk az erdélyi szarajban, (az szent praedicatio s úr vacsorája kedvéért kelletett elmennünk, az 12 hosszas bujdosó esztendeink után) nem külömben láttuk, mint ha üd-

Digitized by Google

vözült szerelmes öcsénket gróff Rédai Lászlót láttuk volna, ugy is akarjuk penig, Isten minket ugy segéljen s ugy vigyen ki Isten bennünket ebbül az pogány országbül édes nevelte hazánkban, hogy míg élünk, kegyelmeteket ugy tartjuk, mint üdvözült szerelmes .... ket s öcsénket. Adja Isten édes hugom asszony, rövid nap láthassuk kegyelmedet öcsém urammal együtt jó egészségben édes nevelte hazánkban. 1677. Ultima Decembris Sztamboldban.

Kegyelmed bujdosó atyjafia köteles szolgája
Zólyomi Miklós m. p.

Kivül: Tekintetes nagyságos Bánffi Ágnesnek ő kegyelmének, kedves szerelmes öcsénk tekintetes nagyságos Kapi György uram ő kegyelme szerelmes házas társának nekünk kedves menyünknek, szerelmes hugonknak adassék Sztamboldbúl.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.*)

CLXV.

Méltóságos három nemzetbül álló nemes Erdélyországa.

Isten kegyelmeteket egész országúl sok keserves siralmas változási s romlási után juttassa még boldog kívánatos állapatra.

Akarók kegyelmeteket levelünkkel látogatni ez bujdosásunknak földébül, kivánván levelünk találja kegyelmeteket szerencsés boldog órában. Mi áldassék Isten, mind ennyi hosszas bujdosásink szorongatásink között is még élünk, egészségben is vagyunk, hatalmas győzhetetlen dicsőséges fényes császárunk szolgálatjára vagyunk jó egészségben, kivánván Istentül, hogy ő felsége kegyelmeteket is egész országúl azon hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse jó egészségben. Minémű dologbúl találtuk légyen meg kegyelmeteket, mint édes nevelte hazánkat, becsületes úr kedves atyánkfia T. N. Paskó Kristof uram ő kegyelme által levelünkkel, kegyelmetek az ő kegyelme relatiójából bőségesen megértheti; minek okáért kegyelmeteket is kérjük szeretettel, mint édes nevelte hazánkat, kővárainkat, kastélinkat, határinkat méltóztassék ke-

Digitized by Google

zünkhöz resignaltatnia az méltóságos fejedelemmel ő kegyelmével együtt, hogy igy mi is Isalla vigan bátran mehessünk hazánk felé ez bujdosásunknak földébül, az holott Istenünket vigan dícsírhessük szolgálhassuk kegyelmetekkel együtt az ő anyaszentegyházában, mely dolog felől az méltóságos fejedelemnek is ő kegyelmének írtunk külön ugyan T. N. Paskó Kristof uramtúl ő kegyelmétül. Levelünkre kegyelmetektül választ várván ajánljuk Istennek kegyelmeteket. 1678. 3. Jan. Sztamboldbúl.

Kegyelmetek bujdosó atyafia köteles szolgája.

Zólyomi Miklós m. p.

Kívül: Az három nemzetbül álló nemes Erdélyországának, nekünk jóakaróinknak s kedves atyánkfiainak adassék Sztamboldbúl Erdélyben.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. *(Grammatophylacium Transylvanicum II. kötet.)*

CLXVI.

In multis servitiis vajvodae constitutis patriae servitoribus. Quorsum contingeret huic Domino ire, habendo bonas recommendationes ex Hungaria, eundo versus Belyodrin vos sitis obstricti ei ad dandum, de statione in stationem duos equos projuncturales, et curam habeatis ejus frumenti et in itu et in reditu, quia haec est voluntas vajvodae; anno 1678.

Duka vajvoda. (L. S.)

(Az erdélyi volt kir. főkormányszéki levéltárban lévő oláh eredetihez mellékelt későbbi fordításból.)

CLXVII.

Illustrissime Comes domine frater et amice observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Isten kegyelmedet szerencsés új esztendőre boldogúl viraszsza kivánjuk. Noha az mostani föntartó s jó ki-

Digitized by Google

menetelit remélhető armistitiumnak punctumibúl úgy értjük, hogy ez nemes Zakmár sokképen megromlott vármegye, pro fixa statione sem kegyelmed sem Vesselényi Pál uram ő kegyelme mellett levő hadaknak nem assignáltatott, hanem csak bizonyos gazdálkodásra, melyet az sok opressiok között vármegyénk igyekeznék is tehetsége szerint cselekedni, mindazáltal az kegyelmed hadai nem csak részenként járván vármegyénkben, de zászlostól is continua statiot vettek magoknak, avagy engedtetett nekiek, mely iránt elszenvedhetetlen húzásokat, vonásokat, sarczoltatásokat visznek végben; és ugyan mind kegyelmed, s mind Vesselényi Pál uram az gazdálkodást hadai számára megvárják és kivánják. Már benn lévén derekasb vármegyénk faluiban Tarpán, Kis és Nagy Arban, Becsen, Csekében, Kórodon, Két-Paládokon az hadak, az honnénd az élés derekasban lehetne kivánság szerint meg, tudjuk hogy, hogy praestálhassuk, holott már Gyarmatra azon belől, Hodosokra s több falukra közel Zakmárhoz az lehetetlen kivánság elhatott, annyival is inkább, hogy ő felsége praesidiumiban levő hadak is azont kivánják? kegyelmed jó ítéletire terjesztjük; mostan érkezvén főispán méltóságos Károlyi László uram meg Kassáról, generalis uram ő nagysága szájából úgy értette s így teve relatiot, hogy non pro fixa statione, hanem csak gazdálkodásért adjungáltatott ez Zakmár vármegye Bereg és Ugocsához, itt penig különben practicáltatik az dolog, mely az armisticiumnak praejudicálni láttatik; hogy azért abból várható jó vég ne bontogatódjék, szeretettel kérjük kegyelmedet, hadait rendölt quartély statioban helyheztetvén várja innend az gazdálkodást, és az hadakat itt való quártélyozástól, sarczoltatástól, opressióktól fogja meg, és vármegyénkből vigye ki, egyéb iránt az ígért gazdálkodásra (hogy hadat is tartson) semmiképen nem érkezhetik, és igy az kegyelmed s mind Vesselényi uram hadai is alkalkalmatlanságokat követvén, oly jó kimenetelét az armisticiumnak nem várhatjuk; ki inkább kegyelmed hosszú időkre terjedhető jó emlékezetivel, nem hogy bontogatódjék, sőt kivánt véget érhessen, kérjük szeretettel, az dolgok accommodáltassanak, úgy hogy mi is szolgálhassuk meg kegyelmednek. Caeterum illustrissimarum Dominationum vestrarum ad vota diu supervivere ac valere

Digitized by Google

desideramus. In Zathmár ex conventu nostro particulari, die 26. Decembris Anno 1689.

Illustrissimae dominationis vestrae fratres et amici servire paratissimi Universitas dominorum magnatum et nobilium Comitatus Zathmariensis.

Külső czím : Illustrissimo comiti ac domino domino Emerico Thököly de Késmark, Comitatus Arvensis Suspremo ac perpetuo comiti etc. domino fratri et amico nobis observandissimo.

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

CLXVIII.

Mint jóakaró kegyelmes uramnak, kegyelmednek ajánlom stb.

A mi a kegyelmed közönségesen nekünk kedden írt levelét illeti, bátor az Erdélyben agitált dolgokrúl kegyelmed írását bővebben szerettem volna, de mivel benn az idő, hogy mindenek centrumra menjenek, ugy a tudósitásra már nem sok szükség lészen.

Székely Lászlóval való tractának ideje megléven, hiszem Istent, addig az erdélyi határok felé lesznek.

A haza fiaihoz elég írásink voltak, hogy a lator görögök abban megjátszodtak, errül nem tehetni most, majd eljön az ideje azon dolognak megvizsgálásának, hiszem Istent, büntetetlen sem marad sem portán, sem a hazában.

Hogy kegyelmednek költség küldése felől oly tudással és reménységgel írtam, mivel én kegyelmedet ismertem és itt is volt a híre, arrúl kegyelmedet követem, én bizony kegyelmednek ennyi megnyomoritását nem tudtam, kegyelmed is nem írta. Istenbe bizzék kegyelmed már kedves bátyám, nekem jóakaró uram, szabadulásának ideje nem meszsze vagyon.

Kegyelmed izenetét elvettem, látom abból írásomat nem olvasta volt jól meg, én valamire Isten engem segít, hazám javára, megmarasztására való jó dolgokban szolgálhatok el nem múlatom, a mi azzal ellenkezik, ha kételen véle nem lészek, nem is cselekszem, Istenen áll a dolgok boldogitása.

Digitized by Google

Brankuván urammal beszéltem, kegyelmed ő kegyelmére relegál, azért vallja, de még magát nem aperiálta, a békülés, kikkel mi lészen, megválik, ha jó, teljes, Istenes, hazám törvényivel nem ellenkezik, bizony örömest követem. Fiaim felől kegyelmed nem tudosita.

A mi a Egir passa uram ő kegyelme jóakaratjának igéretit illeti, ha látná köszönje, ha nekem most nem ád, azután én sem szorulok ő kegyelmére. Amicus certus in re incerta cernitur, látom ritka a ki most az igaz ügybéli esteket szánja. Ezzel Istennek óltalma alá ajánlom kegyelmedet. Konstantinápoly die 29. Julii. 1681.

Kegyelmednek jóakaró szegén kész szolgája

Paskó Christóph m. p.

P. S. Jonaki felől, az ki felől mit izent kegyelmed, írtam, már Györgynek nehezen hiszek, eddig a dolgokat nála nélkül tractáltam, kevély suhancz is lévén, mit s mint szolgálhat s hihetni neki, alig tudom meggondolni, írtam volna ..... semmit sem biztam, mégis kegyelmed bármit izen, erről kegyelmed sietve tudósitson.

Külczim : T. Ne(m)zetes Brankovich György uramnak nekem jóakaró kegyelmes uram ő kegyelmének adassék.

29. Julii. 1681.

(Eredetije mely egészen a Paskó irása a k. kamarai levéltárban.)

CLXIX.

a)

Variis jactata fortuna sub titulis dum novercaretur mundi inconstantia, justumque Deum ultricem peccata expostuarent, onera Patriael qui suscipiunt; succumbunt, et dum more majorum ad fulgidam recurrunt Portam innocentia tesauro supprimitur, postque longam patientiam libertati restituuntur, contra Deum nullum est consilium, ante paucos annos inceptam libertatis restaurationem renovant, Deus quod vult media suppeditat. Nos itaque infrascripti calamitosam Patriae Transylvaniae labefactationem prae oculis habentes,

Digitized by Google

ne fulgida Porta ob Apafii malefacta conceptam iram una cum Patria, una simul involveret, maturo super hoc facto consilio id antevertere studuimus; reccurrimus itaque summa demissione ad Illustrissimum Celsissimum Principem Transalpinensem Cantachuzenum Serban et cum oppressa patria Transylvana in tanta rerum mutatione ac anxietate sibimet ipsi succurrere non valeret, magno ingenio, consilio, innata virtute, magnanimitate, amicorum hic in fulgida Porta adstantium ope auxiliare dignaretur, et si Illustrissimo ac Celsissimo Principi nullum super hoc calcar addi debebat, cujus Christianitas a semet ipso communi studuit bono, pro meliori tamen rerum successu, ne Patria Transylvana ultimum sortiretur exitium Castellum Porumbach nuucupatum, cum suis ad se ab antiquo pertinentibus pagis ac portionibus in gratiarum actionem pro viginti millibus Imperialibus promittimus redemptibiliter, toti eius familiae nimirum Illustrissimo Domino Constantino Canthachuzeno, item Illustrissimo Domino Michaeli Cantachuzeno, item illustrissimo Domino Matheo Canthachuzeno, item Illustrissimo Domino Georgio Canthachuzeno, et quamprimum tranquilitas Patriae aderit cum mutatione Apafiana, pericula imminentia unde ultimum exitium praesto aderat, Regnicolis significandum, permanus tradi efficiemus cum Celsissimi Principis diligentia, ac nobis facto et deinceps fienda auxiliatione unitis viribus ea tutius anteverti possint ac publica quoque conservari, hoc supponentes quod Celsissimus Princeps, publicum bonum Patriae et post hac conservare tuta diligentia nitetur cum tota familia, super cujus robur ac firmamentum usuati sigillo, et subscriptione praemissa fide christiana praesentata corroboramus. Actum Constantinopoli die 21. Augusti 1681.

Ladislaus Chaki. Christophorus Pasko m. p.

b)

Nos infrascripti, vires recogitando humanas charae Patriae Transylvaniae conservandi zelo mali, dum oppressa Patria se tutari non posset, hic in fulgida Porta adstantes, imminentia pericula antevertere conamur, et sic ad Illustrissimum Dominum Constantinum Brankovany hic in Porta adstantem Celsissimi Principis Transalpinensis Canthachuzeni Serban

Digitized by Google

fratrem recurrimus, ut tam ipsi, quam amicorum ope diligenter adstaret, ne ultimum exitum Patria Transylvana sortiretur, in gratiarum actionem fidelium servitiorum, decem mille Imperialium bona in Transilvania promittimus, siclicet portionem illam in Szombatfalva, cum pago vicino altero Szombatfalva, cum omnibus ab antiquo ad se pertinentibus et spectantibus, quae curia cum pago a Principissa Anna Borneniszsza possidebatur et dum in Patriam nobis aditus fuerit, significabimus amicam adlaborationem, et ejus ope una simul auxiliatione pericula anteversa fuerint, et per hoc promissum nostrum efficiemus, supponentes una nobiscum, et in faturum connumi bono adlaboraturum. Super cujus robur ac firmamentum usuali sigillo, et subscriptione praemissa fide christiana retentura corroboramus.

Actum Constantinopoli die 21. Augusti 1681.

Ladislaus Chaki m. p. Christophorus Pasko m. p.

c)

Ego Constantinus Brankovany Celsissimi Principis Transalpinensis Cantachuzeni Serban hic in fulgida Porta Legatus ac Plenipotentiarius do pro testimonio quibus expedit universis, vicissitudines humanas mente revolvens, pro annexione fortiori, et Stemmatis nostri etiam in Transylvania quieti ac protectione Illustrissimum Dominum Comitem Ladislaum Chiaki et Generosum Dominum Christophorum Pasko una cum filiis tota vita mea ut fratres contra omnes impetitores protegam, auxiliabor, et bona quoque in Transalpina possidenda gratia supernominati Celsissimi Principis pro ratione status eorum procurabo honeste, nunc vero fide christiana assecuro eosdem Dominos nomine Principis mei, et personae propriae ac sub nomine fratruum meorum uterinorum nimirum Illustrissimi Constantini, Michaelis, Mathiae et Georgii quod in Patria Transylvania negotiis ad finem proficiendis in conservationem ejusdem una cum Dominis supernominatis, ad vota eorundem fideliter adlaborabimus. Interea quoque temporis donec optatum finem incepta assequentur, eorundem statui, victui providebimus. Super quo promitto similem obligatoriam, tam a Celsissimo Principe, quam a fratribus citissime me apporta-

Digitized by Google

turam, interim fide Christiana omnia promissa me effecturum, sine ulla mora promitto. Super cuius robur usuali sigillo ac subscriptione spontanea voluntate idipsum corroboro ac confirmo.

Actum Constantinopoli die 21-a Augusti 1681.

Constantinus Brankovany m. p.

Kivül: Serban vajda atyafiaival való levelek párjai.

(*Páskó Kristóf fogalmazványa a m. k. kamarai levéltárban.*)

CLXX.

Mi az hatalmas és győzhetetlen csillagzó török császárunk váradi végvárának és ahhoz tartozandó több végvárainak, helyeinek, hadainak, tartományának, házainak, vármegyének és sanczoltságának főgondja viselője és parancsoló ura az méltóságos, tekintetes és nagyságos szerdár Haszán pasa, kegyelmednek ajánlom barátságos szolgálatomat mint kedves úr jóakarómnak.

Az kegyelmed nekem küldött levelét becsülettel elvöttem, melyet küldött az debreczeni biró által. Az német az mi az ő dolgát illeti jól mennjen végére és tudakozza meg ha ugyan vagyon-e szándéka, hogy az Tiszán által jüjön avagy csak az szó, és mennyi számú lehet minden hadaival világosan azt is megtudakozza és megkémleltesse kegyelmed s az szerint tudósitson minket felőle Istennek engedelmibül. Nekünk is az hadaink készen vannak majd többire az török nyeregben vagyon. Ha ugyan csak általjü az Tiszán eleiben megyünk. Én ezeket az híreket hallván írtam leveleket mind az tömösvári és mind az egri pasáknak, hogy segítségére Kálló várának igen sietséggel eljüjenek, ha kivántatik; sőt addig onnan alól is az fényes portárúl embereim megjünek, azok is mi hírt hoznak kegyelmedet tudósitom felőle, sőt peniglen az m . . . levelében Bihar vármegyének feldulás... a igyekeznek és szándékozik csak addig mehet elő az ő feltett szándékában az mig Isten bocsátja. Megsegíti Isten az ő népét el is nem hagyja; attúl az szótúl meg nem kell ijedni. Sőt azt is hallottam kegyel-

Digitized by Google

mednek levelibül, hogy kegyelmednek katonái egynehány németeket elfogtanak volna : adja Isten, hogy mindenkor foghassanak, de mégis az Tiszán által való jövetelével kegyelmed ne siessen, hanem ha ugyan szintén erre alá jün itt háta megé nyomúljon, mert ha kegyelmed által jün inkább megbizza magát, ha csakugyan semmi módon ellene nem állhatunk nincs mit tennünk. De hisszük Istent, hogy az idén ide által nem jün. Legyen Isten kegyelmeddel. Datum in Várad die 30. Octobris Anno 1681.

Külső czim : Hatalmas győzhetetlen tündöklő császárnak meghitt becsülotes vitéz úr hívének nemes és nemzetes Tökölyi Imrének magyar hadaknak főgeneráljának, nekünk kedves, becsületes jóakarónknak levelünk tisztességgel.

Zárlatán : Haszán basa viaszba nyomott pecséte.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

CLXXI.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. stb. Erdélyországnak mostani királya Apafi Mihály, nekünk jóakaró barátunk, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Köszöntésem után arról tudósitalak, hogy mind a te, mind a három nemzet rendeinek levelét kezemhez juttatá azzal megbizott embered, s miután azokat szokás szerint lefordittattam, a bennök foglaltakat mind egy szóig meg is értettem. Mindezekre nézve az adható feleletet már elébb elküldött levelemben meg is irtam. A hatalmas és győzhetetlen padisáh — kinek uralkodását a nagy Isten tegye örökké valóvá — a fényes portához panaszos folyamodásokkal járuló felső magyarországiak dolgainak eligazitása s rendbe hozása végett ez év folytán a tekintetes és nagyságos budai helytartót (vali) Ibrahim basa ő nagyságát tette szeraszkerré s egyszersmind neked is megparancsolta, hogy az összes erdélyi hadakkal együtt magadat alája rendelvén ő felsége szolgálatában forgolodjál. Ennek folytán legfőbb törekvésed az legyen, hogy a császári parancsnak eleget tégy, a reád bizott cs. szolgá-

Digitized by Google

latban híven eljárj, a fenn nevezett szeraszkerrel egyesülj, mindenben a mi magát előadja szorgalmatos és pontos légy. Arra nézve a mi a te jogaid, tekintélyed és hatásköröd megóvását illeti, valamint az iránt is, hogy az erdélyi határok lakossága az ott táborozó csapatok zaklatásaitól megoltalmaztassék: a nevezett szerászkernek ohajtásoddal egyező értelmű parancsolat adatott. Ugyan azért te is a jól felkészült, s rendbe szedett erdélyi hadakkal siess, a mint parancsolatod szól a nevezett szeraszker oldala mellé s a segélyváró nép óhajtásához képest is mindent elkövess a rend helyreállitására, bizonyos lévén a felől, hogy bebizonyitandó hűséges szolgálatodnak kétszeres jutalmát veszed. A felmerülő eseményekről levél által tudósitani meg ne szünjél. Egyebekre nézve Isten áldása legyen veled.

Kelt Konstantinápolyban. (év n.)

Oldalt: Musztafa basa névjegye s pecséte.

Kivül ezen egykorú jegyzet: Fővezér Musztafa passa levele hozta Macskássi uram Fejérvárra 15. Julii. A. 1682.

(Törökből. Eredetije a m. Akadémia levéltárában.)

CLXXII.

Ego Andreas Fabricius humillimus servus Illustrissimi Domini Comitis Ladislai Csáki de Keresztszegh, do pro memoria per praesentes, quod cum ego ex Bukarezt fuissem expeditus Constantinopolim ad generosum Dominum Christophorum Pasko, et postea ad Dominum Paniaioti, a quo Dominus meus praefatus certam summam pecuniae pro regni necessitate ad portae contentationem una cum Domino Pasko acceperant, sed citius quam Domini Pasko hospitium invenissem, a Domino Panaioti creditore incaptivatus sum, propter summam in Porta a Domino meo levatam, et cum alio modo eliberari non potui, quam Dominus praefatus Christophorus Pasko pro me obses esset et in eliberatione mea multum se fatigasset, dedique meum chyrographum Domino Panaioti tali conditione, quod ego quoque propter istam summam Domini Panaioti obses ero, ita ut me ex carcere statim dimittat,

Digitized by Google

statimque ego Domino meo rescribam, quam sedule in persolutione pecuniae incurebat, et postea ego etiam in persona Bukareztum adeundo, rem in veritate quantum Dominus Panaioti pro ista pecunia prorsus sic declarabo, nam captivitatem meam non in contumeliam Domini mei fecit sed invitus, ut ab aliis creditoribus habeat patientiam, uti duobus vicibus idem Panaioti captivatus fuit et una cum Domino meo in persolutione istius summae ita incumbo, ut brevi Domini Panaioti et alii creditores satisfactionem habere possint. In cujus testimonium dedi meum chyrographum Domino Panaioti. Constantinopoli die 28. Julii 1682.

Az egész Paskó írása.

(Eredeti fogalmazvány, a m. k. kamarai levéltárban.)

CLXXIII.

Mint jóakaró uramnak nagyságodnak ajánlom köteles szolgálatomat, Istennek szent áldását és hamar időn boldog znapokra jutását kívánom.

A mindenektül elhagyatott gyalázatos élet, nyomorúság szenvedés még a nagy elméket is meg szokta tántoritani és zúgolódóvá tenni, Ovidiusnak amaz bölcs mondása szerént: Strangulat inclusus dolor atque cor aestuat intus, cogitur et vires multiplicare suas: valljon nem méltán strangulálja az én szívemet is a hazából való ki kibújdosás; azonoktúl kiknek oltalmaért magamat koczkára vetettem eladatás, sententiázás, fogság, szenvedés, sokszor halálos félelem viselés, szomorú gyámoltalan szegény élet, betegség, fáradozás, elme törés és magam felekezetitül ez idegen nemzet között naponként való böcstelenités, gyalázás és nyavalyás életem után való tör hányás. De midőn csak számlálni kezdeném is e sok akadálylyal teljes siralmas életet, bele bámulván, abban hagyom be is fejezve ugyan Ovidiusnak amaz versivel: melius est lasso digitum supponere mento — Mergens quam liquidis ora natantis aquis.

Irhatnék sokat, de magamat sem gyötröm, bánatomra bánatot mit tetézek, nagyságodat penig irásomnak haszonta-

Digitized by Google

lan gyümölcstelenségével nem terhelem, nam generosus animus nullo callens indignus, ha maga nemzete siralmas gyalázatos esetét, és ha valaha valami szenvedésben része volt, arrúl való megemlékezés valami könnyitésre való dolgot nem indit: az én sok szóval való uszolásom haszontalanb, és igy minden magam faggatásinak kevés progressusát tapasztalván, abba hagyom.

András úr kiment, mint volt dolga, kinek experialt engem lenni, maga referalbatja, ha lelkit el nem árulja, szóval a jámbornak eleget concedáltam, lelki . . . . . ennyire biztam hozzá.

Sokszor a mit mondottam irtam, most is egyebet nem irok, nagyságod minden dolgait ugy kormányozza, hogy maga házára, nemzete maradéka javára becsületére szolgál jon, okos ember lévén, meglássa meg ne csalattassék. A dolgoknak majd végére ugy mennek, de a dolog végi terhes és sokképen félelmes is. A fejedelem változott, sok felé vigyázván, félő a végin magát gyötrő és szenvedő idétlent ne szüljön édes hazánk török oltalmáért . . . . . ezzel is jobban meg ne romoljon.

A tülem való titkolódásra, onnat kapukra s másun levelek jártatásra én nem sokat hajtok, a mit felekezetemtül kell is tudnom, azt idegentül veszem; a jó mag jó földben jó gyümölcsöt szokott termeni, ha mi édes hazám . . . . . leszen, tudom annak idejében engem sem praetereál, én is haza fia lévén, akkor méltán ne aláztassam. Nagyságod becsületit én előttem viseltem, kire jóakaró bizonyságim nem mint nagyságod engem mához holnaptül fogva gyámaltalanúl ide hagya. Továbbra is onnat jobbat nem várhatok, de Isten nekem is gondomat viseli, én ennyi gyámoltalanságban is édes hazámért vékony elmém és tehetségem szerint a mit elkövethetek, örömest cselekeszem, ad impossibilia nemo obligatur. Mind ezekből nagyságod eleget értvén, cselekedje a mi jobb. Ezzel nagyságodat a szent Isten oltalmába ajánlom. Dat. Galata die 30. Julii. 1682.

Nagyságodnak jóakaró sógora kész szolgája

Pasko Christoph m. p.

Digitized by Google

P. S. György Deák sógor uramnak ajánlom szolgálatomat, Istentül sok jókat kivánok ő nagyságoknak, szóval izenem ő nagyságoknak.

Panaiotnak levelet írni el ne múlassa nagyságod, hadd oltalmazhassa meg azzal is, és mi is tovább ne gyaláztassunk. Errül is szóval izentem. A vajdának ő nagyságának ajánlom alázatos szolgálatomat, Istentül ő nagyságának hosszú életet szerencsés uralkodást kivánván egész házával.

Kivül: A méltóságos groff urnak, tekintetes nagyságos keresztszegi Csáki Lászlónak ő nagyságának adassék.

Ez alatt: Ez levelet vivé maga Andris az urának 30. Julii. 1682.

(Eredeti a k. kamarai levéltárban.)

CLXXIV.

Méltóságos és nekem jóakaró király barátom!

Baráti köszönetem és bőséges jó kivánatim után arró kivánlak értesíteni, hogy Szefer aga nevü emberemtől küldött leveledet megkaptam s valamit abban írtál, megértettem. Irod, hogy immár megindultál és hogy Somló nevü helynél egynehány napra meg akarsz állapodni. Barátom! az idő telik; már is tizenhárom napot késtünk, ahoz képest, a mint indúlásunk napját a fényes portára küldött jelentésünkben megírtuk volt s e szerint hazugságban maradtunk. Azzal sem menthetjük magunkat, hogy a hiányzó csapatok miatt késtünk ennyi ideig: mert hiszen feles hadi népünk van s az elmaradottak is majd csak összeverődnek, ... sereg s az oláh és moldva hadak is úton vannak. Reménylem azért, hogy levelem vétele után nem fogsz Somlónál megállapodni s levelemet vivő Musztafa agámat sem fogod visszaküldeni; hanem vele együtt a mint csak lehet jösz, hogy Diószeg nevü helynél minél elébb találkozhassunk s hadaink egyesülhessenek a császári parancs végrehajtására. Mit te is szem előtt tartván, jöttön jöjj; s ez ügyben vitézséged buzgósággal párosuljon. Különben béke veled!

Haszán
váradi mirmirán.

Digitized by Google

U. i. Barátom! Somlónál meg ne állapodjál, mert ha egy két nap ott találsz időzni, dolgainkban nagy hátramaradás történik. Szükséges, hogy a padisáh serege s a te hadi néped minél elébb egy táborban legyenek. Az emlitett helyen tehát meg ne állj s azon felül, mihelyt e hirt veszed, megbizott emberek által rögtön levelet küldj.

Külső czim: A mostani erdélyi fejedelemnek, kegyelmes király barátomnak.

Egykorú magyar jegyzet: Váradi Haszán passa levele, hozta az maga embere az Zilajnál levő táborba; die 26. Aug. A. 1682.

CLXXV.

A Jezust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. stb. Erdélyországnak mostani királya Apafi Mihály nekünk jóakaró barátunk, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Köszöntésem után barátságos soraim által arról kivánlak tudositani, hogy hozzám küldött leveled megérkezett s az abban foglaltakat tökéletesen megértettem. Irod, hogy a vett parancsolathoz képest már megindultál a végből, hogy Ibrahim basa fővezér ő nagyságával a felséges világbiró császár szolgálatára egyesülj, ugy is kell, s azon légy, hogy ő felsége szolgálatában tőled kitelhető módon forgolódván, legmagasabb tetszését megérdemeljed. Bizonyos is lehetsz afélől, hogy a meddig az ő felsége iránti hűségben állhatatosan megmaradsz szolgálatod nem marad jutalom nélkül s ohajtásaid teljesülésén lesz okod örvendeni. Azért igaz lelkűség, tiszta szándék és hódoló indulat vezessenek e mostani szolgálat teljesitésében is s azon felül az ellenség táborából hallott hirekről, valamint annak mozdulatairól is bennünket értesiteni el ne mulasszad. Kelt Konstantinápolyban. (év n.)

Oldalt: Musztafa basa névjegye s pecsétе.

Kivül ezen magyar czim: Az messiás vallásán való Erdély országának fejedelmének Apafi Mihály jóakarónknak adassék.

Egykorú jegyzet: A. 1682. die 8. Septembris Radnótra portáról érkezett török levél.

(Törökből. Eredetije a m. Akadémia irattárában.)

Digitized by Google

CLXXVI.

Keresztyén magyar nemzetünkből álló méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram, hogy Isten nagyságodat nemzetünk szabadsága, religiónk oltalmára választotta és ennyire meg is erősítette, áldassék a nagy Isten érette! továbbra is Isten nagyságodat erővel, méltósággal segélje; áldja édes nemzetünk megmarasztására, egész házával virágoztassa szíből kívánom.

Méltóságos fejedelem! elfolyta siralmas napjaim megbántódott feleimmel együtt szenvedett nyomorúlt sorsú mivoltommal nagyságod méltóságos füleit ily bokros gondjai között nem terhelhetem: azokat bő mértékben tudván, sőt alázatos irásommal való búsitásomrúl is nagyságodtúl alázatosan bocsánatot várok.

Nagyságod kegyelmességéhez való teljes bizodalomtúl viseltetvén, ez számkivetésemben is folyamodtam nagyságod méltóságos lábaihoz, elhívén azt csalhatatlanúl, hogy nagyságod engemet is több hozzá folyamodtak között el nem vet, sőt kegyelmes oltalmában veszen.

Hazámtúl, édes árváimtól távollétem és hazám szabadsága oppressioját távol nézelnem is mely nehéz és siralmas, nagyságod bölcs ítíletire hagyom. A színes és haza szabadsága megorvoslása nélkül való haza hívatal, személyemnek minden jónak ígíreti bővön megvan, de többi közt magyar nemzetem vérét régtúl fogván ivó, Erdély hazámat opprimáló Teleki Mihály regimenje alá mint mehessek? a természet is irtóztat, mások is errúl józanon és istenesen ítíletet tehetnek, kivált kik ismerik s mérgét is kóstolták.

Méltóságos kegyelmes uram portai biztatás nélkül sem vagyok üres a haza képében, mivel magam személyemben eddig portán semmit is nem kivántam, de meddig és mi végre halada a hazának az iga alól való feloldoztatása, itt nagyságodnál lehet az ítílet és a jó Isten igazgatásában vannak mindenek.

Nagy alázatossággal esedezem annak okáért az nagyságod méltóságos személye előtt, nem az méltatlan személye-

Digitized by Google

met, mely semmi, respectálja, hanem siralmas számkivetett sorsú állapotra édes hazámért való jutásomat kegyes szemei eleiben vévén, mennyire Isten nagyságod szivét vezérli szomorú esetemet felsegélleni kevés költséggel addig is méltóztassék, miglen Isten nagyságodhoz közelebb vezérelvén, minden tüllem kitelhető alázatos csekély szolgálatommal nagyságod kegyelmességét köszönhessem meg.

Ezzel a szent Istennek oltalmában ajánlván nagyságodat. Drinápoly die 8. Decembris Anno 1682.

Nagyságodnak alázatos igaz szolgája

Paskó Christoph m. p.

Külső czim: A méltóságos magyarországi fejedelemnek, méltóságos Tököly Imrének ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

Egykorú hátjegyzet: Paskó uramtúl nem maradhattam, hogy nagyságodnak ezen ő kegyelme levelét, Istenemre kért, hogy küldjem meg, nagyságod érette reám ne nehezteljen, úgy tudom semmi derék dologrúl nem ír.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CLXXVII.

Méltóságos fejedem nekem kegyelmes uram.

Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse, s békességes birodalmát terjeszsze szüből kévánom.

Én kegyelmes uram, az noha útnak nehéz volta miatt késön, mindazonáltal eddig békével tegnap délben érkezvén, maig az vajdával szemben nem lehettem, mely nélkül elmenni nem akartam, hogy az itt való sok hírek között talán az vajdátúl bizonyosbat érthetek, mely szerént nagyságodat tudósithassam. Az mint az vajda szavaiból értem, mind császár, vezér ki jönek Nándor-Fejérvárra, noha úgy hallatik, hogy az vezér elébb indúlna, de nem bizonyos. Az sátorokat huszad nap eltelve vonják ki s azután tized nappal lészen az indúlása az vezérnek. Az tatár hám személye szerént ül fel, már Butsákban négyezer tatárt elöljáróban elküldött, s azok ott vadnak, maga is e szerént 1. Martii akar

Digitized by Google

indúlni, parancsolatja ölyan, az mint az vajda mondja, azon az nyomon akarnak elmenni, melyen Érsek-Ujvár alá, az Bozán bé; úgy veszem eszemben szavaiból, hogy talám maga munkája, hogy arra tudja, mivel azt mondá, hogy megverné Isten azt az embert, az ki abba munkálódnék, hogy ezen az ő puszta országán menne által az tatár; én ugyan arra sem jót sem rosszat nem feleltem. Én félek kegyelmes uram, hogy talám végre fizetéssel elcsinálta, hogy útjok rajtunk legyen. Azt is felhánja, hogy az ő hitván népét tavaly azon nem bocsátották által. Külemben maga ajánlása eléggé megvagyon, csak hogy kevés szaporája. Én kegyelmes uram Isten velem lévén innét mentest indúlok, mentél jobban mehetek, az rosz úton sietve megyek, csak késén ne járnék az tatárok útjára nézve. Portai posta kegyelmes uram még mellém nem érkezék, ha kettő volna is penig nem ártana, mivel ha annak idejében nem tudósíthatom nagyságodat, káros lehet, az dolgok ilyen szorgosak lévén. Brassai város-szolgáját hoztam eddig magammal az végre, hogy bár csak mint tudósíthassam nagyságodat, ha minek végire mehetek. Az út kegyelmes uram igen felbomlott, rettenetes szelek, fergetegek járnak minden nap, az előtti hó ez elmúlt héten mind elment. Ezekről eddig alázatosan akarám nagyságodat tudósítani mint kegyelmes uramat. Isten nagyságodat sokáig jó egészségben éltesse. Bukurest 28. Febr. Anno 1683.

Nagyságod alázatos igaz híve Sárosi János m. p.

Kívül: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nékem kegyelmes uramnak ő nagyságának alázatosan írám.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum II. köt.*)

CLXXVIII.

A Jézust valló nagy fejedelmek dicsekedő öröme stb. stb., mostani erdélyi király Apafi Mihály nekünk jóakaró barátunk, kit Isten jó véggel áldjon meg!

Köszentésem után arról kivánlak tudósitani, hogy a mint emlékezhetel rá, a nem régiben kibocsátott fermán értel-

Digitized by Google

mében neked is megparancsoltatott, hogy a vitéz bojárokat atli basi-kat (lovas hadnagy), kapitányokat s az egész fegyver fogható erdélyi sereget készítsd és ültesd fel, hogy Buda térségén a császári táborral egyesülvén, azzal együtt a háborúban részt vehessen. Ez alkalommal, miután a felséges padisáh az összes anatoliai s ruméliai hadak, melyek a fényes kapuval kötött egyességét s fogadását megszegő német népen allah kegyelméből bosszút állani, és e czélból Sz. Fehérvárnál fognak táborba szállani, miután mondom ezen tenger fövény sokaságú hadsereg helyettes fővezérségével ő felsége az én csekélységemet méltóztatott megbizni, azt kivánom veled tudatni, hogy e folyó május hó 5-dik napján a főfő vezírekkel, mirmiránokkal, dandár vezetőkkel, a fényes porta jancsárjaival s egyéb kapukulikkal egyetemben Istenbe vetett bizodalommal a Száva folyó nagy hidján átkeltem s a császári hadakkal Szerém sikján vidám kedvvel táborba szálltam. Hogy tehát te is minél elébb megindúlj s hova hamarább Budára érkezzél, a végre írtam s küldöm ezen levelemet hozzád a derék Redseb aga által. Most már minden gondod arra forditsd, hogy az erdélyi összes hadakkal késedelem nélkül Buda alá érj s a császári sereggel halogatás nélkül egyesülhes. Ebbeli igyekezeted s pontos megjelenésed által ugy lehet, hogy a felséges padisáh kegyelmét sokkal nagyobb mértékben fogod kiérdemelni, mint bárki elődeid közül. Ugyanazért nem kételkedem, hogy a mi csak tőled kitelik, mindazt megteszed. Isten veled!

Kelt a zimonyi táborban (év n.)

Oldalt: Musztafa basa névjegye s pecséte.

Kivül egykorú jegyzet: A. 1683. 29. Maji. fővezér levele, Recseb aga hozta Ebesfalvára.

(Törökből. Eredetije a m Akadémia irattárában.)

CLXXIX.

Occasione administrationis annualis Regni Transylvaniae tributi volui humilime Excellentiam Vestram invisere, faxit Deus praesentes tempore opportuno perveniant ad manus

Digitized by Google

Excellentiae Vestrae. Insuper Excellentiae Vestrae submisse significandum duxi, cum juxta fidelitatem meam potentissimo Imperatori debitam a multis jam annis expensis et labore non contemnendis Hungaros in fidelitate fulgidae Portae conservassem, et proxime elapsis duobus annis belligerando secundum Suae Majestatis mandatum et Excellentiae Vestrae dispositionem omnem adhibui operam, a fulgida Porta ad hoc bellum destinato Principali Illustrissimo Domino Vezerio condecentem mei accommodationem ostendi. Sed nec pro his (licet Vestra etiam Excellentia, quare Divina bonitas res Excellentiae Vestrae secundet, demandaverat, quod honos meus reddatur) quicquam praeter ignominiam et a foelici Szultani Szuleimanni tempore infracte observati Canonis ruinam pro mercede vidi. Contra quem . . . . . in expeditione Érsekujvariana tum in persona tum in fidelibus meis ab excellentissimo Domino Supremo Vezerio, jam foeliciter in Paradiso requiescente, nihil sum perpessus. Haec omnia si Excellentiae Vestrae placuerit per solennem meum Legatum plenarie intelliget.

Apafi levele a portára.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. II. kötet.*)

CLXXX.

Az mennyire gyengeségemhez képest az Maurocordatus uram levelit olvashattam s érthettem is, nyomorodott állapotomhoz képest együgyü tetszésem ez volna.

Az magyarok panaszszáról ő nagysága megírhatná, többeket nem elleneztetett ő nagysága a béjöveteltől, hanem az kiknek ő nagysága és vég helyei ellen való titkos gonosz szándékjokat értette, ahoz képest szántszándékkal ellenséget ő nagysága maga ellen az maga országában nem tartana; azonban hogy mindeneket ugy kirekeszszenek, és az bűnössel az büntelen is együtt szenvedjen, nekem nem tetszhetik, melynek sok ratiót is adhatnám, ha nyavalyás állapotom engedné. Mivel pedig a német előtt is már ugy kiterjedett az, hogy őket be nem bocsátják, arról hogy ő nagysága világo-

Digitized by Google

san parancsoljon, én nem jovalhatom, hanem hogy alattomban a végbeli tisztekre parancsoljon ő nagysága, hogy abban a dologban éljenek discretiójokkal.

Az mi illeti a békesség állapotjáról való irását Maurocordatus uramnak, szeretném kitanulni, ha csak magától írta volna, mert ha a szent Muszurmánnak volna ahoz való kedve mind a keresztyénségre s mind a pogányságra nézve ő nagyságának méltóságos hírének nevének nagy terjedésére lenne, de a mi nagyobb, az lelkiismeretnek is eleget tenne ő nagysága véle, ha Isten ő nagysága mediatorságát boldogítná.

Én többet azokban most eszemben nem vehettem, bizony ezeket is nehezen írathatám.

NB. Hátára jegyezve: *1684.*

Eredeti fogalmazványa az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum. I. kötet.*)

CLXXXI.

Ad Supremum Vezerium praemissis praemittendis.

Qualiter in sudem utriusque Imperii tranquilitatem efficacissimis quibus valeo modis pristino nitari restituere, quam quam multos eum in finem ad Aulam Romonorum Imperatoris amandaverim, illibata denique in Fulgidae Portae fidelitate etiam cum dispendio vitae ac bonorum omnium perseveraverim medio Residentis mei ibidem continui (cui uberius omnia notificavi) vestra Excellentia cum variis Regni hujus Transylvaniae discriminibus, informabitur. Quod dum muneris mei ducens in gratiam Fulgidae Portae syncere praesto, devotionem eidem Portae debitam reddo testatam; cordialiter vovens, ut Deus Optimus Maximus Excellentiae Vestrae prosperitatem vitaeque salutaris largiatur diuturnitatem. etc.

Ad Kajmechamum praemissis praemittendis.

Officii devotionisque meorum erga Excellentiam Vestram duxi per praesentes me in memoriam Suae Excellentiae revocare, eandemque cum fausta omnium verum suarum prog-

Digitized by Google

ressus applicatione salutare, oxoptans ut gratia Imperialis Potentissimi ac Invictissimi videlicet Imperatoris nostri ad votum suum super se floreat et excrescat. Proxima vero occasione me erga Excellentiam Vestram addictionis contestandi gratia per expressum meum non intermittam legatum visitare. Interim autem medio Residentis mei in Fulgida Porta Otthomanica continui Excellentiam Vestram super praecipuis quibusdam praesentis status negotiis informaturam duxi, enixe Vestram Excellentiam rogando, ut benignam suam erga me hactenus contestatam affectionem imposterum quoque tam erga me, quam etiam Regnum hoc Transylvaniae fatali suo termino jam jam approximante, benigne contestari non dedignetur. Me quoque Vestrae Excellentiae cum afflictissimo Regno hoc Transylvaniae sibi addictissimum expertura.

Ad Maurochordatum praemissis praemittendis.

Potentissimi ac Invictissimi Imperatoris ejusque Fulgidae Portae complacendi studio adurgente, de occurrentiis nobis hactenus votis per Illustritatem Vestram, atque Residentem Nostrum ibidem continuum genuine informandum duximus, varios jam fideles nostros ad Imperatoriam Romanorum Majestatem juxta mandatum Fulgidae Portae expeditos, cur tantam patiantur remoram, providere nequimus. Interim fidelitate debitaeque nostrae devotioni erga Fulgidissimam Portam satisfacere studentes, solennes etiam nostros Legatos ad eandem expedivimus, quorum licet praecursor impeditus extiterit Szatmarini, speramus tamen jam propediem eosdem ad Aulam Viennensem approximare; qui quo eventu sint reduces, novit ipse Deus. In ditione nostra milites Caesareani inauditis et intolerabilibus cujuscumque ordinis incolas sine misericordia oneravit (sic) exactionibus, adeo ut praeter miseram ipsorum vitam ultimamque desolationem eorum superesse mihil putemus, quorum tot malorum remedendi causa Officiales Caesareanos certis cum oblationum argumentis habuimus quidem enixe requisitos, cum nullo tamen prorsus sublevaminis effectu. Militia etiam Germanorum, Croatorum et Hungarorum, in quibus quartariis habebant stationem, per omnes dies au-

Digitized by Google

gentur, ac ob miserae plebis intolerabilis oneris nunquamque persolvendae summae gravamina ad interiora Regni penetrare ceperunt viscera, inauditis minis repletas dispersim per oppida et pagos praemittentes literas. Judicem civitatis Debrecini ensis cum quibusdam Senatoribus stricto detinente in aresto, eadem sorte laborantes etiam aliorum quorundam locorum officiales propter insufficientiam persolutionis summae ipsis impositae. Nos autem Potentissimi Invictissimique Imperatoris Regni saluti consulentes, amplius etiam omnem adhibebimus operam, eosdem nostris propulsari ditionibus, in illibata illa, qua hactenus etiam perseveravimus, fidelitate erga Portam Otthomanicam constantissime persistere studentes. Consultum quidem nobis arma contra eosdem hactenus suscipere non videmus; siquidem ex mandato Fulgidae Portae Legati nostri discordes utrorumque Imperatorum animos ad concordiam ducere in opere habeantur, metuentes etiam ne forte insperatus rerum exitus in majora non praecipitet pericula. Ex recentioribus subinde informationibus edocemur, in provinciis Maramarosiensi, Kővároriensi et Szilágyiensi, imo et fn Kalotaszeg insolentes exactiones praevaluisse, ut ipsa tantum modo terra cum miserima vita incolarum relinquatur, quorum expilatione non parum defectum tributo imperiali additum Illustritas etiam Vestra sibi persvasum habeat. In eo tamen desudamus, ut quoquo modo, tantis etiam periculis expositi, idem congerere ac in aerarium Imperiale administrari possit. Caeterum ex Residente nostro ibidem continuo Illustritas Vestra docebitur. Nos Illustritatis Vestrae benevolo affectui confidentes, peramice eandem requirimus, suam in promovendis Nostris et Regni addat operam, pro qua experietur in se bene propensos. Deus vitam ejus conservet. etc.

Ad Residentem, praemissis praemittendis.

Megírtuk vala kegyelmednek, akarván kegyelmed által az fényes portának declarálnunk, hogy azon porta parancsolatjának tartozó hűségünk szerint eleget akarván tennünk, még Septemberben Görgényből küldöttük volt fel embernünket az pacificatio alkalmatossága munkája végett, az ki még ez ideig oda vagyon; mi lehessen az oka késedelmezésének,

Digitized by Google

nem tudhatjuk. Ezt nem várhatván becsületes úr, és förendü követeinket rendelvén el is küldöttük, és hogy azoknak utban létek felöl az német udvar bizonyos lehessen, magunk bejáróját expediáltuk tudositó levelünkkel, kit Szatmárt megtartóztattanak volt, és mindaddig, míg elbocsáttatása felöl ujjabb követünk oda nem érkezett, el nem bocsáttatott, elbocsáttatván pedig sietséggel elment, sőt megírt követ híveink is útjokat sietséggel continuálják, s ugy is hisszük, csakhamar felérkeznek, ujjabban is mostan ő kegyelmeket siettető folyó postánkat küldöttük, kivánván az reánk bizott fényes porta parancsolatját effectuálni, ugy is hiszszük, késedelmesek nem lesznek ő kegyelmek, azalatt pedig ha mi olyan valami híreink érkeznek, kegyelmed által az fényes portát tudósitani el nem múlatjuk.

Az mi az német hadak állapotját illeti, az mint azelőtt is kegyelmednek megírták volt, bizonyos, hogy az országnak határiban bejöttek, nem csak az holdoltság alatt való falukra pedig, hanem annál beljebb is, ugy mint Máramarosban, Kővárvidékére, az Szilágyságra és Kalothaszegre, holott megfizethetetlen summát és élést is vetettek minden rendekre, sőt egyéb keresztyén lelkeken is irtóztató dolgokat követnek rajtok minden kéméllés és irgalmasság nélkül, melyek miatt azok az tartományok vég pusztulásokhoz közelitenek; azon hadak pedig beljebb is szándékoznak s már szokások szerint holdoltató leveleket is kiküldötték, irtoztató fenyegetődzésekkel. Ezen hadaknak mi, hogy rajtunk terjesztő keménykedéseknek s az szegénységen gyakorló insolentiájoknak eleit vehessük, tisztességes oblatióinkkal requiráltuk az officéreket, de semmit nem effectuálhattunk, fegyvert is fognunk és húznunk ellenek nem látjuk tanácsosnak, mivel hogy az megírt mód szerint az fényes porta parancsolatja iránt az pacifacatio munkájában szorgalmatoskodunk, és tartunk attól, ha csak mi garázdát vehetnek is részünkről eszekben, melyet emlegetnek is, az pacificatio munkáját megbántanók. Azonban mivel az holdoltságon és az Tisza két felein igen számos hadak vadnak egész Posonig fel mindenütt, tarthatunk az fegyverkedésnek reméntelen kimenetelitől, mivel hogy azok az elmúlt időbeli triumphussal igen felfuvalkodtanak, ugy

Digitized by Google

hogy csak köz dologban is kívánt resolutiójokat senki nem veheti. Tovább is mi az megírt okokra nézve semmi hostilitást mutatni nem bátorkodhatunk, ők pedig kívánva kívánnák, hogy annyival is jobb módjok lehetne az egész ármádáknak reánk való hozásában, sőt minden utakon módokon ez országot az ő insolentiájok alól felszabaditani és magunkkal együtt hatalmas császárunk hűségében megtartani igyekezünk. De ha ugyan veszszük eszünkben, hogy ugyan csak ez ország romlására és pusztulására czéloznak, mi is magunk oltalmára szolgálható remediümokról gondolkodni kételenittetünk, és kegyelmedet az dolgoknak mivolta szerint volta képen tudósitjuk; de azonban kegyelmed segitség felől emlékezetet se tegyen, sőt ha magok adnának is effélére alkalmatosságot, kegyelmed szorgalmatosan eltávoztassa; az míg mi nem sollicitáljuk, ide segitséget ne küldjenek, mivel tartunk attól, az két fél között utolsó romlásra ne jussunk.

Az Landorfejérvári szerdárral mi hatalmas császárunk parancsolatja szerint egyetértettünk, tudósitván az dolgok mivoltáról ő nagyságát, az kinek most is követe vagyon mi nállunk. Az adónak felszedésében szorgalmatosan munkálódunk, és az mennyiben az fennforgó állapotok engedik, siettetjük beküldését is. Ezeket kegyelmed igy értvén, Maurocordatus uramat s ő kegyelme által Szulimán passa uramat is ő nagyságát szép declaratióval tudositsa, kérvén, hozzánk való jó affectiójokat fenntartani ne nehezteljék, kegyelmed pedig hozzánk s ez országhoz tartozó kötelessége szerint vigyázásban legyen, és minden szükséges dolgokról tudósitani el ne mulassa.

Eredeti fogalmazvány az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Trans. XIII. köt.*)

CLXXXII.

. . . . . .

Praemonemus quoque Celsissimae Dominationi Vestrae de rumoribus ex parte Tartarorum Chrimensium, descenderunt enim Moscouito cum Kosacis cum ingenti exercitu, et peruene-

Digitized by Google

runt prope Chrimum spatio quatuordecim horarum, sed postmodum obuiauit illos Celsissimus et Potentissimus Chan, et circum circa combussit erbas, et quia his temporibus in illis partibus non erat aqua, propter maximam ariditatem morbus inuasit supradictum exercitum Moscouitarum et Kosacorum, ita ut periebant homines et equi propter defectum aquae et erbarum, ita ut coacti sunt abire retro, quia non potuerunt resistere voluntati Dei, et est verum, quod sunt reuersi, quia de recenti uenerunt homines nostri missi, ut manifeste sciamus ex illis partibus novalia, de quibus notum facimus quoque Celsissimam Dominationem Vestram cum ista schedula.

Subsequenter scribit Illustrissimus Dominus Generalis Turcarum, prout et ipse uenit et quoque uenturus breui Noredin Soltan hic in Budziak cum exercitu, prout habuit anno praeterito, quia ex parte Moscouitarum nil timent.

Kelet 1689.

Eredetije az erdélyi Muzeumban. (*Grammatophylacium Transylvanicum I. kötet.*)

Digitized by Google

Digitized by Google

TARTALOM.

Lap.

I. Sefer aga Apafi fejdelemnek : kéri hogy lengyel és török hireket írjon a portára. 1685. apr. 3. 7
II. Túr városa előszámlálja a törököktől szenvedett s másnemű sérelmeit és kéréseit, Tökölynek erre adott végzéseivel 1685. april 5. 7
III. Kantakusen Mihály havasalföldi vajda Apafinak felel üdvözletére. Bukurest 1685. april 10. 10
IV. Radics András Tökölynek, jelentés különböző ügyekről. Munkács 1685. april 12. 12
V. Szultáni utlevél erdélyi futárok számára. Buda 1685. jul. 22. . 14
IV. Gyárfás Pál jelentése a fejedelemnek a porta és Tököly ügyeiről. Drinápoly 1685. april 14. 15
VII. Koháry Farkas, Sándor Gáspárnak, Koháry István rabsága ügyében. Csábrág 1685. april 17. 16
VIII. Ubrisi Pál Thökölinek hadi hireket ír. Komádi 1685. april 17. 17
IX. Murteza szolnoki bég Thökölinek, hadi hírekről. Szolnok 1685. april 20. 18
X. Szepesy Pál Thököli fejedelemnek, tudatja parancsa teljesitését. Ónod 1685. april 24. 19
XI. Ökrös György Thököli fejedelemnek, gazdászati ügyekben. Sárospatak 1685. april 25. 19
XII. Hadijelentés Thökölihez. 1685. april 25. 20
XIII. A váradi basa tihája, a mezőgyáni kurucz hadnagynak, a kuruczok zsarolásairól. Várad 1685. april 27. 21
XIV. Gerhard egy névtelennek a keresztyének készületeiről. Korpona 1685. majus 2. 22
XV. Balog Istvánné Thököli fejedelemnek török rabságban levő urának kiszabaditása ügyében. Ónod 1685. majus 12. . . 22
XVI. Koháry István, Eszterházy Zsigmondnak kiszabadulása ügyében. Munkács 1685. majus 13. 23

Digitized by Google

Lap.

XVII. Faigel Péter Thökölinek, az ostromlott Ungvár számára segélyt kér. Kassa 1685. majus 13. 24

XVIII. Ráday László Thököli Imre fejedelemnek, a labanczokkal való összeütközéséről ír. Szerednye 1685. maj. 14. 24

XIX. Jeney Sámuel Thököli Imrének, különböző hadügyekről. Lelesz 1685. majus 15. 25

XX. Tanuvallomások a labanczokkal folytatott czimboráskodások, valamint, a labanczok jószágai eltitkolása ügyében. Kassa 1685. majus 15. 27

XXI. Az ezen tanuvallomáshoz mellékelt tartozási jegyzék, kelet nélkül. 36

XXII. Teleky Mihály, Vajda Lászlónak; majus 25-ikére Fogarasba hija, s panaszolkodik Thököli és Wallis garázdaságairól. Fogaras 1685. majus 16. 37

XXIII. Petröczi István, Thökölinek, tudatja, hogy a hadakat meginditotta. Ónod 1685. majus 17. 38

XXIV. Tarcaly Ádám, Thökölinek; Várdának haddal ellátását sürgeti. Várda 1685. majus 19. 38

XXV. Faigel Péter, Thökölinek, hadi ügyekben. Kassa 1685. majus 19. 40

XXVI. Ugyanaz, ugyanannak hasonló tárgyban. Kassa 1685. majus 20. 41

XXVII. Ráday László, Thökölinek, hadi ügyekben. Szerednye 1685. majus 25. 41

XXVIII. Gyárfás Pál, Apafinak, jelentést tesz portai ügyekről. Drinápoly 1685. majus 2. 43

XXIX. Radics András, a fejedelemnek, kéri, utasitsa az ungváriakat, hogy Munkácsról ne kérjenek segélyt. Munkács 1685. majus 22. 44

XXX. Galambos Ferencz Radics Andrásnak, tudatja Ungvár felmentését. Ungvár 1685. majus 22. 45

XXXI. Gyárfás Pál portai kapitiha jelentése a fejedelemnek a Thököly-féle jószágok elkobzása ügyében tett panaszokról. Drinápoly 1685. majus 24. 45

XXXII. Ráday László Thökölinek, jelentés hadi ügyekben. Szerednye 1685. majus 26. 47

XXXIII. Andrássy Péter, Thökölinek, portyázó katonákról. Krassna 1685. majus 27. 49

XXXIV. Ibrahim Sejtán szerdár tudatja, hogy megsegitése el van rendelve. Nándorfehérvár 1685. majus hóban . . . 50

XXXV. Ráday László Tökölinek jelentést tesz az ungvári ügyekről, s más hadi dolgokról. Szerednye 1685. majus 19. . 51

XXXVI. Dienes György, Thökölinek hadi hireket ír. Szádvár 1685. majus 29. 52

Digitized by Google

Lap.

XXXVII. Nagy András, Thököli fejedelemnek, tudatja, hogy a Kálló alá portyázni ment labanczokat visszaverték. Kálló 1685. majus 30. 52

XXXVIII. Hegymegi Ferencz Thököli fejedelemnek, útlevelek ügyében. Patak 1685. majus 30. 54

XXXIX. A nagyvezér a fejedelemnek, Duka vajda váltsága beküldését sürgeti. Drinápoly 1685. majus. 55

XL. Thököli Mária, testvérének Imrének a birtokain kvártélyozó katonák elrendelését kéri. Füzér 1685. jun. 1. . 55

XLI. Apafi fejedelem a nagyvezérnek Duka vajda váltsága ügyében, hadi ügyekben. Porunbák 1685. jun. 4. . . 57

XLII. Petrőczi István Thökölynek különböző hadi híreket ír. Ónod 1685. jun. 5. 59

XLIII. Az oláh vajda a fejedelemnek két áruló bojár ügyében. Bukurest 1685. jun. 21. 59

XLIV. Balog László, Apafi fejedelemnek Thökölyre s a lengyelekre vonatkozó híreket ír. Strii 1685. jun. 21. . . . 61

XLV. és XLVI. Vay Ádám, Thököly fejedelemnek, a hadak elkvártélyozásáról, egy melléklettel, melyben az részletesen fel van sorolva. Kis-Várda 1685. jun. 23. . . 62

XLVII. Wisenberg Ferencz kapitány hitlevele, hogy négy hét múlva visszatér. Patak 1685. jun. 26. 66

XEVIII. Mikes Kelemen a fejedelemnek a moldvai vajdához lett küldetése eredményéről. Bukurest 1685. jul. 3. . . 67

XLIX. Portai jelentés Thökölihez egy a szerdárnál eszközölt kihallgatás eredményéről. Érkezett Munkácsra 1885. julius 3. 68

L. Nemes János tanácsúr vótuma a törököknek pénzért adandó gabona ügyében. Hidvég 1685. jul. 5. 69

LI. Károlyi Gáspár, Széczy Máriának, Kende Gábor leánya szabadulása ügyében. Szatmár 1685. jul. 6. . . . 70

LII. Thököly a szerdárnak, segélyhadak küldése ügyében. Patak 1685. jul. 15. 71

LIII. Thököli levele egyik megbizottjának, a törököktől nyerendő segélyügyében, s más hadi hirekről. Patak 1685. julius 15. 71

LIV. Teleki Mihály Kende Gábornak Erdélybe jövetele ügyében. Sorestély 1685. jul. 17. 74

LV. Thököli fejdelem portai ügynökének Horvát Ferencznek különböző portai ügyekben. 1685. jul. 18. 75

LVI. Zichy István, Koháry Istvánnak Ujvár tervbe vett ostromáról s különböző hadi hírekről. Ujvár 1685. jul. 20. 76

LVII. Görgei Imre Absolon Dánielnek. Tudatja hogy a Thököli

Digitized by Google

Lap.

által rá bizottakban nem járhat el betegsége miatt. Munkács 1685. jul. 22. 78

LVIII. Feltmayer és Szenczi Thökölinek Eperjes ostromáról. 1685. jul. 28 79

LIX. Rusztem Cselebi Thökölinek. Sietti hogy hadaival siessen a szerdárral csatlakozni. Gellérthegy alatt 1685. jul. 24. 80

LX. Az egri basa kajmekámja Juszuf aga Thökölinek. Tudatja hogy a mint parancsát veszi, Eperjes felmentésére siessen. Kéri hogy hadaival a hódoltságot kiméltesse. Eger 1685. julius 27. 81

LXI. A havasalföldi vajda Apafinak. Törökökről s Thökölirő́l hireket ír. Bukurest 1685. jul. 29. 83

LXII. Radics, Gyurki, Horváth, Bajomi az erdélyiek által a bujdosókon tett sérelmeket sorolják fel. Munkács 1685. julius 20. 84

LXIII. Tanuvallatás a krasznahorkaiaknak Schultz generállal folytatott alkadozásai felett 1685. jul. 30. 85

LXIV. Nemes János a fejdelemnek Moldva felől határszéli hireket ír. Hidvég 1685. aug. 13. 88

LXV. Schultz tábornok táborából Kassára ment 6 franczia muskatélyos vallomása Schultz ügyeiről. Kassa 1685. augustus 15. 89

LXVI. Faigel Péter Thököli fejdelemnek különböző hadi hireket ír. Kassa 1685. aug. 16. 91

LXVII. Thököli fejdelem Ibrahim szerdárnak, tudatja hogy segélyére siet. Sárospatak 1685. aug. 26. 92

LXVIII. Szuleiman aga a fejedelemnek. Kéri hogy igyekezzék a békét létrehozni. Radnótra érkezett 1685. sept. 2. . . 93

LXIX. Ibrahim pasa megbizó levele Apafi fejdelemhez küldött követe számára. Pesti tábor 1685. sept. 93

LXX. Olasz Ferencz somlyai kapitány Apafinak hadi hireket ír. Somlyó 1685. sept. 3. 94

LXXI. Mikes Kelemen a fejdelemnek, közli azon hírt, hogy a defterdár segélyt visz Ibrahimnak 1685. sept. 14. . . . 95

LXXII. Ibrahim szerdár a fejdelemnek. Köszöni fáradozásait a béke ügyében. A Thököli ellen a portán fenforgó nehézségeket felsorolja. Az eszéki táborban 1685. sept. . 96.

LXXIII. Debreczen közönsége Apafinak szenvedéseik felsorolása mellett az adó hátralék elengedésék kérik. Debreczen 1685. october. 97

LXXIV. Inczédi Mihály Apafi budai követe, Apafinak a Dunán átszállása ügyében. Buda 1685. oct. 1. 100

LXXV. A bihari és zarándi tractusok kérik Apafit, hogy a püspökválasztási határidőt halasztassa el. Szőlős 1685. oct. 16. 101

Digitized by Google

Lap.

LXXVI. Olosz Ferencz Inczédi Mihálylyal tudatja Thököli elfogatását a váradi pasa által. Somlyó 1685. oct. 18. . 103
LXXVII. Az erdélyi rendek a német hadak biharvármegyei beszállásolásása ellen. 1685. nov. 2. 104
LXXVIII. Apafi megbizó levele a szerdárhoz küldött követe Buda János számára. Fehérvár 1685. nov. 5. 104
LXXIX. Apafi Huszein effendinek ugyan ez ügyben u. o. . . 105
LXXX. Apafi fejdelem a római császárnak: Dunod küldetése ügyében. Kéri, hogy országa nyomorúlt helyzetén segélyen. Fejérvár 1685. nov. 15. 106
LXXXI. Az oláh vajda Apafi fejedelemnek: Budai Péter hozzá küldött követét visszabocsátja. Bukarest 1685. november 17. 108
LXXXII. Az oláh fejdelem tolmácsa Apafinak ugyan ez ügyben. Bukurest 1685. nov. 19. 109
LXXXIII. A fejdelem a szerdárnak. Szulimán aga ott tartásának okairól. Fehérvár 1685. nov. 27. 109
LXXXIV. Apafi levele portai főköveteihez: a német hadak zsarolásai s pusztitásai ügyében. Szeben 1685. dec. 7. . 110
LXXXV. Haller János és követ társai: Kállóba érkezésükről értesitik Apafit. Kálló 1685. dec. 12. 112
LXXXVI. Apafi a moldvai vajdának: a jó szomszédság fentartása ügyében válaszol. 1685. végén. 113
LXXXVII. A havasalföldi vajda tudatja Apafival, hogy követét tovább küldötte. Bukurest 1685. dec. 18. 114
LXXXVIII. Carafa Apafi fejdelemnek, kéri, hogy a téli beszállásolások ügyében követeket küldjön hozzá. Szathmár 1685. dec. 18. 115
LXXXIX. Apafi fejdelem a portai kapitihának a német hadak zarolásairól. Szeben. 1685. dec. 19. 116
XC. Apafi fejdelem üdvözlete Szulimán agához. Szeben 1685. dec. 19. 118
XCI. Apafi egyik vezérnek: üdvözli s pártfogását kéri ki. *Kelet* 1685. dec. 20. 118
XCII. Mikó István a fejdelemnek török hírekot ír. Bodok 1685. dec. 22. 119
XCIII. A havasalföldi vajda Apafinak Szuliman pasának nagyvezérré emeltetéséről tudositja Bukarost 1685. december 23. 120
XCIV. Szultáni fermán a summának oroszlános tallérül beküldése ügyében 1685. dec. 13. 120
XCV. Huszein efendi üdvözlölev. Apafihoz. Belgrád 1685. dec. 121
XCVI. Az oláh vajda a fejedelemnek portai hírekről. Bukarest 1686. január. 122

Digitized by Google

Lap.

XCVII. Olasz Ferencz Apafinak különböző hírekről. Somlyó 1686. január 4. 123
XCVIII. Ugyan az ugyanannak Caprara hadainak közeledéséről s hírekről. Somlyó 1686. jan. 5. 123
XCIX. Ugyan az ugyanannak: beküldi a váradi pasa fenyegetőző levelét. Somlyó 1686. jan. 6. 124
C. Rétyi Zsigmond Apafi nejének Bornemissza Annának uradalmai pusztitásáról s a német zsarolásairól. Rónaszék 1686. jan. 6. 125
CI. Olasz Ferencz a fejdelemnek, különböző hadi híreket ír. Somlyó 1686. jan. 12. 126
CII. Apafi a nagyvezérnek: üdvözli kineveztetését. Szeben 1686. jan. 16. 128
CIII. Gyárfás Pál portai kapitiha a fejdelemnek: a nagyvezérnél történt kihallgatását írja le. Drinápoly 1686. jan. 17. 129
CIV. Baló Mátyás ujon kinevezett portai kapitiha hitlevele. Szeben 1686. jan. 17. 130
CV. Olosz Ferencz somlyai kapitány a fejdelemnek: a német hadak zsarolásairól s fenyegetőzéseiről. Somlyó 1686. január 17. 133
CVI. Apafi fejdelem a) a szultánnak.
b) a nagyvezérnek
Macskási Boldizsár követe által az adót küldi 1686. január 23. 134
CVII. Apafi válasza Huszain efendi üdvözletére. Szeben 1686. január 23. 136
CVIII. A havasalföldi vajda a fejdelemnek: kéri hogy vásárlásai számára kocsit rendeljon ki. Bukurest 1686. febr. 4. . 136
CIX. Nemes János Apafinak: tudatja hogy Csáki László a moldvai vajdához ment. Hidvég 1686. febr. 4. 137
CX. Ali pasa szerdár a dobokamegyei hódoltságtúl élelmi szereket rendel. Sebesvár 1686. febr. 5. 138
CXI. Keczeli György Székely Lászlónak írja, hogy Thököly fejdelem a temesvári pasával nála van. Sebesvár 1686. február 5. 139
CXII. Pap Ferencz Deés városa hadnagya tudatja, hogy Thököly Váradra ért s a németek takarodnak. Dees 1686. feb. 5. 140
CXIII. A hunyadi bírák Székely Lászlónak, kérik, hogy Thököly számára fehér kenyeret s pogácsát küldjön. Gyalu 1686. február 6. 140
CXIV. A moldvai vajda Apafinak, panaszolkodik, hogy a lengyel hadaktól sok zaklatást szenvednek, s tagadja, hogy Csáki László országán keresztül ment volna. Jassy 1686. február 7. 141

Digitized by Google

Lap.

CXV. Székely László Teleki Mihálynak Thökölynek Sebesvárott létéről ír. Kolosvár 1686. febr. 7. 142
CXVI. Ahmed pasa szerdár Apafinak, az adó beküldését sürgeti. A gyulai mezőn 1686. febr. 6. 144
CXVII. Ali budai basa kérdést tesz a fejdelemnél azon károkról, melyeket a debreczenieknek állitólag a német hadak okoztak. Buda 1686. febr. 12. 144
CXVIII. Nemes János Apafi fejdelemnek a két Oláhország felől érkezett hireket ír. Hidvég 1696. febr. 14. . . . 145
CXIX. A havasalföldi vajda a fejdelemnek: követét küldi hozzá s hireket ír. Bukurest 1686. febr. 15. 146
CXX. Olasz Ferencz a fejdelemnek különböző hireket ír. Somlyó 1686. febr. 18. 147
CXYI. Székely László a fejdelemnek Thökölyről, s Váradnak a törökök által leendő megsegéléséről ír. Kolozsvár 1686. febr. 17. 148
CXXII. A fejdelem Nemes Jánosnak, inti hogy hirteles híreket írjon. Szeben 1686. febr. 18. 149
CXXIII. Olosz Ferencz a fejdelemnek Carafa zsarolásairól. Somlyó 1686. febr. 20. 150
CXXIV. Mikó István a fejdelemnek különböző hirekről. Bodok 1686. febr. 24. 150
CXXV. Thököly Imre Apafi fejdelemnek bizalmas emberét Izdenczi Mártont megbizatással küldi hozzá. Bekény 1686. február 24. 151
CXXVI. Daczó János Apafihoz egy havasalföldi embert küld hirek közlése végett 1686. marcz. 3. 152
CXXVII. Mikó István Apafinak: a tátároknak Lengyelországba beütéséről. Bodok 1686. marcz. 9. 152
CXXVIII. Apafi Thökölynek Izdenczi által tett izenetére válaszol. Szeben 1686. marcz. 10. 153
CXXIX. Macskási Boldizsár portai követ jelentése a fejdelemhez, eljárásáról s fogadtatásáról. Hireket ír. Drinápoly 1686. marcz. 11. 153
CXXX. Szemere Pál kezes levele Géczi Zsigmond mellett. Kassa 1686. marcz. 20. 156
CXXXI. Thököly Apafinak: megbizó levél Kende Gábor és Bancsi Ádám követei számára. Várad 1686. marcz. 24. . . 157
CXXXII. A váradi pasa Apafinak, a váradi hadak által a hódoltságon vásárolt élelmi szerek beszállitásáról 1686.apr.2. 157
CXXXIII. Ahmed szerdár üdvözlete Apafi fejdelemhez Nándor-Fehérvárról érkezett 1686. apr. 2. 159
CXXXIV. Musztafa basa Apafi fejdelemnek: üdvözletét küldi s ajánlja, hogy továbbra is hű legyen. 159

Digitized by Google

Lap.

CXXXV. Apafi Mihály fejdelem a váradi basának a hódoltság ügyében tett felhivására. 1686. apr. 6. 160

CXXXVII. Macskási Boldizsár Apafi fejdelemnek, tudatja Drinápolyból elindulását. Czahkov 1686. apr. 7. . . . 161

CXXXVIII. Székely László a fejdelemnek: Kalotaszeg környékének elpusztitásáról s ennek pusztán hagyatásáról ír. Pocstelke 1686. apr. 11. 162

CXXXIX. A brassai tanács és esküdtek tudatják a fejdelemmel, hogy Macskási Boldizsár főkövet már Havasalföldére érkezett s kérik, hogy sokféle követelései teljesítésétől mentetnének fel. Brassó 1686. apr. 14. . . . 163

CXL. Baló Mátyás portai kapitiha jelentése a fejdelemnek különböző portai ügyekről. Drinápoly 1686. apr. 27. . 164

CXLI. Gyulafi László Apafinak, a német táborba vitt két ember kiszabaditása ügyében tett intézkedéseit megírja. Thorda 1686. maj. 21. 171

CXLII. Kolozsvár elöljárósága a fejdelemnek a város védelme ügyében, a hadak szaporitását kéri. Kolozsvár 1686. május 25. 171

CXLIII. Thököly Apafinak Dacsó János küldetése ügyében és szenvedett sérelmeiről. Solymos 1686. maj. 25. . . 173

CXLIV. Csáki László Apafinak: írja hogy a porta a fejdelemséget Thökölinek ígérte. Ajánlja szolgálatait. Szamosfalva 1686. maj. 26. 174

CXLV. A tatár khán Apafinak. Tudatja hogy hozzá küldött levelét senki se tudta tolmácsolni. 1686. máj. . . . 175

CXLVI. Kabos Gábor Apafinak. Thököly hadai megszalasztása ügyében. Hunyad 1686. jun. 5. 175

CXLVII. Apafi a szultánnak, tudatja, hogy az Ozmán aga által küldött levelet megkapta. Szeben 1686. jun. 8. . . 176

CXLVIII. Filstich Mihály brassai biró Apafinak a török hadak táborozásáról hallott hireket ír. Brassó 1686. jun. 8. . 177

CXLIX. Apafi Thököly és a német hadak ellen viseltető panaszait megírja a portára. Szeben 1686. jun. 8. . . 178

CL. Filstich Mihály brassai biró török és tatár híreket ír. Brassó 1686. jun. 23. 183

CLI. Faigel Péter részére kiállitott kezes levél. Kassa 1686. junius 5. 185

CLII. Az oláh vajda a fejdelemnek Méra Miklós által tett izenetére válaszol, s kéri, hogy a Szebenben megrendelt ezüst müves munkák elkészülését siettesse. Bukurest 1686. maj. 187

CLIII. Gyulai Ferencz Apafi fejdelemnek Buda ostroma ügyében. Kicze 1686. aug. 188

Digitized by Google

Lap.

CLIV. Az oláh vajda a fejdelemnek a törökök hadi mozgalmairól ír. A Vaskapu melletti tábor. 1686. aug. 3. . . 189
CLV. Thököly Imre Apafi fejdelemnek : értvén kijövetelét, követe által fogja üdvözölni. Thúr 1686. aug. 25. . . 191
CLVI. Csáki László Apafi fejdelemnek. Megírja Buda bevételét. Buda 1686. sept. 4. 191
CLVII. Pénzbirságot fizetett kuruczok jegyzéke. Szepesi Kamra 1686. sept. 18. 192
CLVIII. Barta Boldizsár debreczeni biró, híreket ír. Buda visszafoglalásáról. Debreczen 1686. sept. 18. 192
CLIX. Baló Mátyás a nagyvezér mellé küldött követ jelentése, fogadtatásáról s török ügyekről. Eszéki tábor 1686. september 23. 194
CLX. Jász-Berény elöljárósága a szolnoki német biztosnak a törökök fenyegetéseiről, birájok elfogatásáról s más hadi hírekről ír. Jász-Berény 1686. oct. 5. . . . 197
CLXI. Olasz Ferencz somlyai kapitány Apafinak hadi híreket ír, s a németek elömeneteléről, tudósítja. Somlyó 1686. november 4. 198
CLXII. Az oláh vajda Apafinak a fővezértől kapott levelet megküldi s szolgálatát ajánlja. Bukurest 1686. nov. 5. . 198
CLXIII. Baló Mátyás kapitiha jelentése a törökök hadi mozgalmairól s Thökölyről. Nándor-Fehérvár 1686. nov. 8. . 199
CLXIV. Dorsch Kristóf Csákynak bécsi híreket ír. Bécs 1686. november 14. 202
CLXV. Baló Mátyás kapitiha jelentése a fejdelemnek a hadi dolgokról s Thökölyről. Nándor-Fehérvár 1686. nov. 16. 203
CLXVI. Olasz Ferencz somlyai kapitány a fejdelemnek hadi mozgalmakról. Somlyó 1686. nov. 18. 205
CLXVII. Sárosi János Apafinak jelentést tesz az alvidéki harcztéren szerzett tapasztalatairól. Varsolcz 1686. nov. 19. 206
CLXVIII. Baló Mátyás kapitiha a fejdelemnek az általa küldött pénzt köszöni, s más híreket ír. Belgrád 1686. nov. 30. 207
CLXIX. A váradi basa Olasz Ferencznek. A szomszédos megyék adóhátralékai ügyében. Várad 1686. dec. 10. . . . 208
CLXX. Ibrahim pasa Apafinak Temesvárra érkezéséről ír s üdvözli. 1686. dec. 26. 210
CLXXI. Az 1686-iki török hadjárat történeti leirása Maurocordatus tolmács által. (Kelet s év nélkül.) 210
CLXXII. Baló Mátyás kapitiha a fejdelemnek. Kéri hogy a fejdelem hivassa vissza. Nándor-Fehérvár 1687. január 6. 219
CLXXIII. Olasz Ferencz somlyai kapitány a fejdelemnek Thököly megsebesitéséről. Somlyó 1687. jan. 6. 220
CLXXIV. Karafa Apafi fejdelemnek ajánlja szolgálatait. 1687. jan. 12. 221

Digitized by Google

Lap.

CLXXV. Ozmán aga ödvözlete Apafi fejdelemhez Sárosi által. 1687. jan. 27. 222
CLXXVI. Ozmán aga a fejdelem asszonynak ugyan e tárgyban. Ugyanakkor 222
CLXXVII. Mehemed bég üdvözli Apafi fejdelmet. Ugyanakkor. 223
CLXXVIII. Sárosi János, tudatja Apafival haza érkezését. Ubris 1687. jan. 29. 223
CLXXIX. Naláczi András és Bálintit János Szathmárra lett küldetések eredményéről írnak. Szathmár 1687. február 9. 224
CLXXX. Olasz Ferencz somlyai kapitány Thökölynek Váradra érkezését tudatja. Somlyó 1687. febr. 16. . . . 226
CLXXXI. Mehemed váradi pasa a hódoltsági adó beszolgáltatását sürgeti. Érkezett a fejdelemhez 1687. márcz. 3. 226
CLXXXII. Mehemet efendi Apafinak inti, hogy maradjon meg a porta hűségében. Érkezett 1687. marcz. 24. . . 228
CLXXXIII. Szulimán pasa nagyvezér az adó beszolgáltását sürgeti. Érkezett Apafihoz 1687. marcz. 24. . . . 228
CLXXXIV. Mehemed tihája üdvözlete a fejdelemhez. Érkezett 1687. marcz. 24. 229
CLXXXV. Mehemed jenei pasa Apafi fejdelemnek a Jenő környéki rablók dúlásairól. Érkezett 1687. marcz. 29. 230
CLXXXVI. Apafi Mihály a brassaiaknak, hogy a portára rendelt főkövet Sárosi Jánosnak két előfogatot állítsanak ki, s az adó alá való szekereket küldjék. Fogaras 1687. apr. 10. 231
CLXXXVII. Apafi Mihály fejdelem portai expeditiója az adó beszolgáltatása alkalmával, Gyerőfi György főkövete számára :
a) a szultánnak 231
b) a fővezérnek, támogatását kérvén 232
c) a portai tolmácsnak, közbejárását kérvén . . 233
d) a tihajának, kérvén közbejárását a nagyvezérnél 234
e) a divánülő vezéreknek 235
CLXXXVIII. Apafi fejdelem portai expeditiója melylyel a megbetegedett Gyerőfi helyett Sárosi Jánost küldé főkövetnek :
a) a szultánnak az ország nyomorát panaszolva . 236
b) a nagyvezérnek pártfogasát a szultánnál kérvén 237
CLXXXIX. Apafi fejdelem a tihajának Sárosi János követét ajánlja. Fogaras 1687. apr. 25. 238
CXC. Apafi fejdelem Zierovszki Jánosnak Lengyelországba küldött követét Macskási Boldizsárt ajánlja. Fogaras 1687. apr. 26. 239

Digitized by Google

Lap.

CXCI. Apafi fejdelem Bethune marquisnak hasonló ügyben. Fogaras 1687. apr. 28. 240
CXCII. Apafi fejdelem a brandenburgi választónak, felpanaszolja a német hadak zsarolásait s kegyetlenségeit s a császárnál közbenjárásra kéri. Fogaras 1687. apr. 28. . 240
CXCIII. Baló Mátyás portai kapitiha jelentése a portai ügyekről s a nagyvezér felhívásáról, hogy az egész hadjáratban vegyen tevékeny részt. Nándor-Fehérvár 1687. apr. 29. 242
CXCIV. Mehemet bég Apafi fejdelemnek, tudatja, hogy az adó bevivők számára kellő hadak rendeltettek ki. Érkezett 1687. maj. 2. 246
CXCV. Ibrahim temesvári basa a fejdelemnek a Facset környékét pusztitó latrok ügyében. Érkezett 1687. maj. 8. . 247
CXCVI. A fejdelem a nagyvezérnek az adó beszolgáltatásának halasztása ügyében. Fogaras 1687. maj. 13. 248
CXCVII. Radoványi Istvánnak fogságból kiszabadulásáért adott hitlevele. Fogaras 1687. jun. 2. 249
CXCVIII. Gyulai Ferencz a fejdelemnek. Duka vajdáné pénze ügyében adott votuma. Németi 1687. jun. 7. 250
CXCIX. Varró Simonnak fogságából kiszabadulása alkalmával adott hitlevele. Fogaras 1687. jun. 9. 251
CC. Apafi megbizó levele a váradi pasához küldött embere számára. Fogaras 1687. jun. 12. 252
CCI. Szultáni fermán az adó beszolgáltatásáról a zimonyi mezőn 1687. jun. 21. 253
CCII. A fővezér levele Apafihoz az adó beszolgáltatásáról. Kelet ugyanakkor. Érkezett Balásfalvára 1687. jul. 5. . . 254
CCIII. Maurocordatus Sándor főtolmács Apafinak. Válaszol levelére s a nagyvezér izenetét küldi, hogy e nyáron kezdjen a hadjárathoz. Eszék 1687. jul. 20. . . . 255
CCIV. Szulimán pasa nagyvezér az Egerbe szállitandó élés ügyében. Érkezett 1687. aug. 20. 256
CCV. Az erdélyi rendek a jancsár agának Sárosi János követjöket ajánlják, kérvén legyenek tekintettel az ország elnyomott állapotjára, Galga szultánnak üdvözlő levél. — Kucsuk szultánnak hasonló levél. Mind három levél kelt Radnót 1687. aug. 21. 256
CCVI. Sándor Pál kapitiha levele a portai ügyekről és jelentése a háború eseményeiről s a tábori lázadozásról. 1687. september 14. 259
CCVII. Sárosi János és követtársai jelentése a törökök hadi ügyeiről s a háború folyamáról. Versecz 1687. sept. 15. 265
CCVIII. Sárosi János jelentése követi eljárásáról s ujabb utasitást kér. Palánka 1687. sept. 18. 267

Digitized by Google

Lap.

CCIX. Apafi fejdelem levele Sriavus főszerdárhoz, biztositja hűséges szolgálatairól. Radnóth 1687. oct. 8. . . 268

CCX. Sárosi János és követtársai jelentése a törökök hadi viszonyairól s a tábori lázadás folyamáról. Szofia 1687. oct. 13. 269

CCXI. Az oláh vajda levele Apafihoz, melyben a török tábor lázadását s Szolimán letételét leirja s több hadi hirt közöl. Bukurest 1687. oct. 23. 271

CCXII. Olasz Ferencz somlyai kapitány felsorolja okait, hogy miért nem mehetett be a fejdelemhez. Somlyó 1687. october 31. 277

CCXIII. Az oláh vajda Apafi fejdelemnek, a boreladás tilalmának ügyében. Bukurest 1687. oct. 31. 278

CCXIV. A lugosi és karansebesi bég Apafi fejdelemnek Tornya János csapatának ráütése ügyében. Karansebes 1687. november 8. 279

CCXV. Olasz Ferencz somlyai kapitány a fejdelemnek. Tudatja hogy Thököly Harsányba szállott. Somlyó 1687. november 11. 279

CCXVI. Sárosi János és követtársai jelentése a tábori lázadás további folyamáról s más portai ügyekről. Konstantinápoly 1687. nov. 20. 280

CCXVII. Sándor Pál portai kapitiha jelentése portai ügyekről, kéri hogy hivassa a fejdelem haza. Konstantinápoly 1687. dec. 9. 282

CCXVIII. Apafi fejdelem válasza Carafa tábornoknak, melyben török hireket ír. Fogaras 1687. dec. 22. 284

CCXIX. Az oláh vajda a fejdelemnek, tudatja, hogy Álsó János követével elintézte az erre bizott dolgot, s ajánlja a fejdelemnek szolgálatait. Bukurest 1687. dec. 18. . 285

CCXX. Apafi Maurocordatus portai tolmácsnak válaszol üdvözletére. Fogaras 1687. dec. 28. 286

CCXXI. Apafi Carafa tábornoknak a török ügyekről ír. Fogaras 1688. jan. 6. 286

CCXXII. Az oláh vajda Apafi fejdelemnek; leánya lakadalmára hivja. Bukurest 1688. jan. 16. 287

CCXXIII. Karafa tábornok Apafinak. Tudatja hogy a Thökölynek adott athname az ő kezébe került. Munkács 1688. jan. 18. 288

CCXXIV. Olasz Ferencz Apafi fejdelemnek irja, hogy Thököly Váradra akart menni, de a pasa nem ereszté be. Somlyó 1688. feb. 9. 289

CCXXV. Ugyanaz ugyanannak hireket ír a kuruczokról. U. o. február 25. 290

Digitized by Google

Lap.

CCXXVI. Sándor Pál portai kapitiha a törökök vereségeit, maga szenvedéseit írja, kéri hogy más kapitihát küldjenek. Konstantinápoly 1688. marcz. 8. 291
CCXXVII. A brassai tanács a fejdelemnek lovak adásáról Karafa számára. Brasso 1688. apr. 16. 292
CCXXVIII. A tatár khán fia üdvözlete Apafihoz. Érkezett 1688. junius 1. 293
CCXXIX. Az oláh vajda Apafi fejdelemnek, az egymás határait bátortalanitó rablók ügyében. Bukurest 1688. junius 24. 294
CCXXX. Carafa tábornok Apafi fejdelemnek Értesiti Lippa elfoglalásáról. Szegeden 1688. jul. 4. 295
CCXXXI. Keresztesi Sámuel Apafi fejdelemnek Karánsebes elfoglalását a német hadak szándékolt mozgalmait írják. Karansebesi tábor 1688. aug. 4. 296
CCXXXII. Olasz Ferencz somlyai kapitány Apafinak különböző híreket ír. Somlyó 1688. aug. 26. 297
CCXXXIII. Carafa tábornok Apafinak a német hadak szerencsés előhaladásáról Nándor-Fehérvár 1688. sept. 7. . 298
CCXXXIV. Olasz Ferencz Apafinak híreket ír a kuruczokról. Somlyó 1688. sept. 9. 299
CCXXXV. Az oláh vajda Apafi fejdelemnek : részvét nyilatkozat neje halála felett. Bukurest 1688. oct. 11. . . . 300
CCXXXVI. Izmail pasa felhivja Apafit, hogy követével üdvözölje az új szultánt. Konstantinápoly 1688. 302
CCXXXVII. Vay Mihály Apafi fejdelemnek a bécsi udvar hadi készületeiről. Bécs 1689. marcz. 24. 302
CCXXXVIII. Macskási Boldizsár Apafi fejdelemnek hadi hireket ír. Szeben 1689. april 6. 303
CCXXXIX. Keresztesi Sámuel Apafinak híreket ír. Szeben 1689. april 18. 304
CCXL. Pető Gáspár bizonyitja Vajda László szolgájának Thököly által elfogatását. Cseke 1689. apr. 26. . 305
CCXLI. Teleki Mihály Apafinak hireket ír, igyekszik hogy az udvarhoz bemehessen. Hévviz 1689. jun. 26. . . 305
CCXLII. Farkas János Fischer Mihály kamara ispánnak hadi híreket ír a német sergek előnyomulásáról. 1689. julius 19. 306
CCXLIII. Különböző hadi hirek. Bécs 1689. aug. 7. 307
CCXLIV. Teleki Mihály Apafinak Petricza vajda pénzéről. Gernyeszeg 1690. január 10. 308
CCXLV. Az oláh vajda a fejdelemnek panaszolkodik a tatárok dulásairól s szombatfalvi jobbágyai panaszai orvoslását kéri. Bukurest 1690. marcz. 4. 309

Digitized by Google

Lap.

CCXLVI. A szebeni tanács Apafinak czitrommal kedveskedik. Szeben 1690. marcz. 28. 311
CCXVLII. Zrinyi Ádám Apafinak a német hadak előnyomulásairól híreket ír. Segesvár 1690. apr. 8. 311
CCXLVIII. Az erdélyi rendek Leopold császárnak, Apafi Mihály fejedelem haláláról tudosítják. Fogaras 1690. apr. 20. 312
CCXLIX. Az erdélyi tanácsuruk Bethlen Eleknek : Thököly beütése következtében hirdetett országgyülésre hivják. Radnót 1690. aug. 5. 314
CCL. a) Szultáni fermán Thökölynek Haiszler megverése ügyében. A nisi táborban 1690. aug. 26. 315
b) Mustafa basa Thökölyt felhivja, hogy Ali Kapudán basával egyetértve működjék. 316
CCLI. Thököly Imre nyilt parancsa, hogy hadai Torda városát megkiméljék. Fejéregyház 1690. oct. 8. 317
CCLII. Balka Pál a fejdelmi tanácsnak különböző dolgokról küld értesitést. Kolosvár 1690. decz. 26. 318
CCLIII. Jósika Ferencz udvarbiró hitlevele II. Apafi Mihály választott fejedelem számára. Fogaras 1691. jan. 13. 319
CCLIV. Vay Mihály Bánffi György kormányzónak elkobzott javai kiadatását kéri. Szeben 1691. marcz. 12. . . 321
CCLV. Gyerőfi György II. Apafi Mihálynak különböző ügyekről. Kolozsvár 1692. oct. 21. 323
CCLVI. Bánffi György kormányzó II. Apafi Mihálynak, kéri, hogy Bethlen Gergelyt vigye hozzá. Örményes 1693. november 26. 324
CCLVII. Bécsi hirek a török háború folyamáról. Bécs 1694. február 27. 324
CCLVIII. Almási István II. Apafi Mihálynak híreket ír a török háború folyamárúl. Vajda-Hunyad 1694. apr. 11. . 325
CCLIX. Almási István II. Apafi Mihálynak háborúi és egyébféle hírekről s ügyekről. Vajda-Hunyad 1694. apr. 23. . 326
CCLX. Keszei János Apafi Mihály nejének Bethlen Katalinnak különböző ügyekben. Bécs 1699. maj. 6. 328
CCLXI. A karánsebesi, lugosi, lunkai, boksányi, csákovai, veleczi, palánkai, pancsovai, porecsai, mehádiai, halmasi, facseti, tót-váradjai, lippai, újlippai, tömösvárkörnyéki, Tömösvár alatti kerületek falvai. . . . 329

Kelet nélküli levelek.

I. Muradin tatár szultán válasza Kemény Jánosnak, tatárrabsága alatt hozzá írt levelére. 335
II. Az ország rendeinek válasza a biharmegyei behódoltatások ügyében. 336

Digitized by Google

Lap.

III. Apafi fejedelem intő levele a magyarországi bujdosókhoz magok tartára ügyében, inti hogy csak tőle függjenek. . 337
IV. Ali teftertihája Apafi fejdelemnek, köszöni a Cserei György által küldött izenetit s biztatja a nagyvezér barátságáról. 338
V. a) Apafi fejdelem a budai tefter kihájának, a portárúl érkezett leveleket közli vele. 339
b) Ugyan az Ali bég s a csauszlár tihájának, ügyeiben tapasztalt részvételét köszöni s közli a portáról kapott leveleket. 340
VI. Bialis Ferencz Béldi Pálnak különböző ügyekben. . . . 341
VII. A szpáhiák zsarolásai ellen emelt vádak pontjaira a portáról adott válasz Polyik János által. 343
VIII. Kucsuk temesvári pasa a fejdelemnek, nem tűri hogy a hódoltsági jobbágyok kétfelé adózzanak. 346
IX. Mehemet tömösvári pasa Halmágy és a negyven falu behódoltatása ügyében. 347
X. A jenei beglerbég és kihája a halmágyi negyven és Varpos környéki kilencz falu hódoltatása ügyében. 348
XI. Huszain váradi pasa a somlyai és csehi falvak nem adozását panaszolja s e tárgyban két csauszt küld Apafihoz. . . 349
XII. A kajmekám Apafinak eltiltja a sebesvári palánk építését . 350
XIII. A jenei hódoltságban elkövetett rablások és gyilkolások részletes feljegyzése Apafi megbizottjai által. 351
XIV. Apafi fejdelem felterjesztése a portára a Várad környékén tett behódoltatások és zsarolások ellen. 354
XV. A váradi főaga a fejdelemnek hódoltsági adók ügyében. . 355
XVI. Halil temesvári basa a fejdelem Teleki Mihály által elfogott hódoltsági jobbágyok szabadon bocsátása ügyében. . . 356
XVII. Ali tömösvári basa Erdély és jenei hódoltság közti határokról s a hódoltsági ügyekről. 357
XVIII. Egyik portai vezér a temesvári basának kérdést tesz az Erdély ellen elkövetett határdúlásokról. 358
XIX. Haszán váradi mirmirán a fejdelemnek: felhivja hogy a váradi zaim és timár agáknak fizettesse meg a hódoltsági-akkal az adót, miután azok nem akarnak táborba szállani 358
XX. Mehemet szultán a váradi kadiának meghagyja, hogy Deésvárosi Pap Katának tartozásait az adósokkal fizettesse meg. 360
XXI. Muszli beglerbég egy török tisztnek, tudatja, hogy Kolosvár a szultán iránt köteles hűségét tartja. 361
XXII. Mehemed kethuda útlevele Tisza István számára. . . . 361
XXIII. Török útlevél egy német utazó számára. 361
XXIV. Mehemed aga tudatja Szolimán agával, hogy e levél tulajdonosa lefizette szekerei után az adót. 362
XXV. Musztafa basa több falusi bírót berendel. 362

Digitized by Google

Lap.
XXVI. Gyika vajda Apafi fejdelemnek, követét visszabocsátja. . 363
XXVII. Cantatuzen Servan Apafi fejdelemet kéri, hogy nyújtson segélyt és pártfogást neki, hogy Erdélyben rejthesse el magát üldözői elől. 363
XXVIII. A tatár khán anyjának üdvözlete a fejdelem asszonyhoz. . 365
XXIX. Kirim Giráj szultán üdvözlete Apafihoz. 366
XXX. Naláczi István a fejdelemnek hadi hireket ír. 367
XXXI. A bujdosók kivánatai Apafihoz. 368
XXXII. Ali a tatár szultán agája rabok sarczát kéri. 369
XXXIII. Ibrahim fővezér Apafinak az adó beszolgáltatásáról. . . 369
XXXIV. Mehemet aga csausz passa üdvözlete Apafihoz. 370

Pótlék.

I. Gróf Belgiojozo Rákóczy Lajosnak, igéri, hogy megsegéli s ajánlja szolgálatát. Kassa 1604. aug. 2. 371
II. Fraich János Bornemiszának különböző portai vásárlások ügyében. Galata 1629. jun. 15. 372
III. Apafi György nejének, tudatja hogy a portáról nem sokára haza indúl. Konstantinápoly 1629. nov. 16. 374
IV. Szultáni fermán Bethlen Istvánhoz: kormányzóvá tételét helyben hagyja, ajánlja Katalint. 1629. dec. 6. . . . 375
V. A szalentai hajduk Kemény Jánosnak panaszolják, hogy a szolnokiak elhajtották lovaikat s kérik megadatni. Szalonta 1633. sept. 7. 376
VI. Szilágyi András Kornis Zsigmondnak, tudatja a temesvári pasa megérkezését. Boros-Jenő 1640. nov. 6. . . . 378
VII. Basilius vajda hitlevelének vége. 378
VIII. Ibrányi Mihály Bornemissza Pálnak, tudatja hogy Székely Mózes Tömösvártt van titokban. Várad 1641. jun. 11. . 380
IX. Szilágyi András Bornemisza Pálnak, tudatja, hogy a tömösvári basa a végházak látogatásából visszafordúlt. Boros-Jenő 1641. aug. 13. 381
X. Ifj. Rákóczy György Bornemisza Pálnak, tudatja, hogy a fejdelem Váradra jön. Várad 1641. dec. 13. 382
XI. Az erdélyi rendek előterjesztése a szultánhoz Rákóczy György fejedelemmé választatása ügyében. Gyula-Fehérvár 1642. febr. 6. 382
XII. Bogádi András Bornemisza Pálnaki kéri, hogy Nádasdi számára hozasson a portáról turquoiseokat s vétessen egy jó erős lovat. Lanczekfalva 1642. marcz. 2. . . 386
XIII. Ozmán budai basa I. Rákóczy Györgynek, melyben felhivja, hogy ne békéljék, mert a segélyhadak számára megindúlnak. Buda 1644. jun. 29. 387

Digitized by Google

Lap.

XIV. Pünkösdi György portai Kapitiha hitlevele. Fehérvár 1658. april 22. 389

XV. Cseffei László hitlevele melylyel kötelezi magát, hogy az új fejedelmet urának ismeri ha az Rákóczy Györgygyel tisztázza az ügyeket. 1658. oct. 5. előtt. 390

XVI. Barcsay Ákos Petki Borbálának, felhivja hogy a Szászsebesbe maj. 24-re hirdetett országgyülésre megbizottját küldje el. Szamosujvár 1659. apr. 14. 390

XVII. Pünkösdi György kapitiha levele nejéhez, kinek különböző utasitásokat ad. Konstantinápoly, jedikula 1659. jun. 22. 391

XVIII. Barcsai Ákos menedék levele Pünkösdi György és Czakó Dávid volt kapitihák számára, melylyel őket haza bocsátja. Medgyes 1660. maj. 31. 394

XIX. A török hadak egyik pasája a kolosvári birónál élelmi szereket rendel a tábor számára. Bonczhida 1660. jun. 6. . 394

XX. Huszain pasa a kolosvári birónak élelmi szerek beküldését rendeli pénzért. 1660. 395

XXI. Mehemet vezér kethudája a tábor számára különböző dolgokat rendel a kolosvári birónál. Kelet 1660. . . . 395

XXII. A török hadak egyik pasája a kolosvári birónál élelmi szereket rendel a tábor számára. Kelet 1660. 396

XXIII. Az oláh bojárok Apafinak, válaszolnak a Budai Péter által tett izenetre. Bukurest 1661. nov. 397

XXIV. Ugron fogarasi várparancsnok Apafi Mihálynak, Fogaras fel nem adásának okait fejtegeti. Fogaras 1661. nov. 29. 398

XXV. Kendeffi Gábor Apafi fejdelemnek Hunyadvármegye felülése ügyében s más ügyekről. Malomviz 1661. dec. 20. 399

XXVI. Ugyanaz ugyanannak a megye felülése ügyében. Ugyanott 1661. decz. 22. 400

XXVII. Váradi István Apafi Mihálynak, tudatja Lucz János halálát, s különböző portai ügyekben. Konstantinápoly 1661. deczember 31. 401

XXVIII. A portai fővezér Apafinak kérdést tett, hogy elindult-e már segélyére Ali basa, s a segélyezésére rendelt más nemü intézkedéseit felszámlálja. Kelet 1661. . . . 403

XXIX. Bánfi Kristóf Apafi Mihály Haller János számára menedék levelet kér. Ebesfalva 1662. feb. 1. 404

XXX. Rédei László Apafi Mihálynak. Hozzá küldi Kemény Simon levelét arra írt válaszával. Huszt. 1662. feb. 4. . 405

XXXI. A tatár khán Apafinak diadalairól értesiti s a rabok ügyében, sarcz hátralékot kér. Érkezett 1662. febr. 13. . . 406

XXXII. Kendefi Gábor Apafinak, Déva vára feladása ügyében s a környékbeliek hüségesküjéről ír. Malomviz 1662. február 14. 408

Digitized by Google

Lap.

XXXIII. Dániel István Apafi Mihálynak, értesiti Temesvárra érkezéséről s tudatja, hogy elindúl a portára. Tömösvár 1662. febr. 15. 409

XXXIV. Kulcsár Miklós Egri Jánosnak különböző ügyekben, s híreket ír a törökök és németek dulásairól. Kászon 1662. febr. 15. 410

XXXV. Mehemet pasa levele Apafihoz. Tudatja hogy kérésére Huszain váradi s Kucsuk jenei pasák segélyhadakkal kirendeltettek. Drinápoly 1662. marcz. 2. 411

XXXVI. Rédei László Apafinak, irja hogy betegsége miatt nem mehetett be hozzá. Huszt 1662. marcz. 18. . . . 413

XXXVII. Kucsuk Mehemet pasa Apafinak a hadak elszállásolása ügyében. Marosvásárhely 1662. marcz. 18. . . . 414

XXXVIII. A moldvai vajda Apafinak egyik alattvalója követelése kielégittetését kéri. Jassy 1662. marcz. 20. . . . 414

XXXIX. Köhalomszék királybirája Apafinak : a németek pusztitásairól s a gyalai vár rombolásáról. Bánfi-Hunyad 1662. apr. 9. 415

XL. A havasalföldi vajda Apafinak allattvalói követelése ügyében, kielégitést kér. Bukurest 1662. apr. 28. . 416

XLI. Szenczi Ferenez Apafi fejdelemnek : a hozzá bemenetele végett adandó menedék levél ügyében. 1662. maj. 4. . 418

XLII. Josika István Apafinak : a gyulai bék sátorkövetelése s a maga fel nem ülése ügyében. Segesvár 1662. majus 5. 419

XLIII. Zeyk Miklós Apafinak, menti magát az ellene emelt vádak alól. Bár (Hunyad megye) 1662. maj. 13. . . 420

XLIV. Portai expeditio : a) a kapucsi basának,
b) Boros portai kapitihának,
Kemény Simon támadása ügyében 1662. 421

XLV. A német tábornok Kolosvár feladása ügyében : felszámlálja nehézségeit és a feladási pontokat. 423

XLVI. Az erdélyiek válasza a nehézségekre. 425

XLVII. A német tábornok válasza a Kolosvár feladása ügyében figyelmébe ajánlott pontokra. 426

XLVIII. Kucsuk pasa a dévaiaknak : azon esetre, ha Apafinak feladják a várat, kegyelmet nyernek 1662. aug. 17. . 431

XLIX. Rumbries német zsoldos Linchnek (Bécsbe) hadi híreket ír. Szamosujvár 1662. jun. 15. 432

L. Brankovits György portai tolmács Apafinak különböző portai ügyekben. Drinápoly 1662. sept. 19. . . . 434

LI. Apafi a reis efendinek : kéri hogy dolgait a szultánnál mozditsa elő. 1662. nov. 22. 435

LII. Baló László Apafinak : a Piri basa deftere ügyében siet-

Digitized by Google

Lap.

teti az adót s más portai híreket ír. Tömösvár 1663. február 13. 436

LIII. Ali pasa Apafinak hódoltatási ügyben. Tömösvár 1663. márczius 20. 438

LIV. Ali pasa kihajának izenete Apafihoz Baló László által annak mikénti maga alkalmazása ügyében. Tömösvár 1663. marczius 439

LV. Egy névtelen levele egy névtelenhez, török és oláh hírekről s a törökök megverésének lehetőségéről. Fogaras 1663. julius 23. 442

LVI. A párkányi táborból kelt hadi hírekkel 1663. aug. 2. . . 444

LVII. Kucsuk váradi pasa Apafinak az elszökött Ali csausz kiadását kéri s viszonszolgálatait ajánlja. Várad 1664. február 26. 444

LVIII. Reytani Dávid kolozsvári német tábornok kijelenti: a város feladására nem hajlandó. 1662. máj. 7. 445

LIX. Cob Henrik szatmári parancsnok Apafi fejdelemnek válaszolt felsorolt sérelmeire. Szathmár 1664. máj. 24. . . 446

LX. Ugyanaz az erdélyi rendeknek: inti hogy a törököknek segélyt ne nyújtsanak. Szathmár 1664. máj. 30. . . . 448

LXI. A portai kapitiha jelentése Apafihoz, fogadtatásáról s más ügyekben. Konstantinápoly 1664. jun. 15. 448

LXII. a) Cob Henrik szathmári parancsnok Apafinak, inti, hogy a törökhöz ne csatlakozzék, különben végkiirtással fenyegetvén. Szathmár 1664. jun. 24. 449

b) Cob tábornok válasza az erdélyi fejdelem által elibe terjesztett pontokra. Ugyanott és akkor 450

LXIII. Ugyanaz Apafinak, menti magát egy határszéli csatározás miatt, mely azért történt, mivel azt hitte, hogy Apafi a törököt megsegéli s az ügy kedvező elintézését igéri. Szathmár 1664. jul. 19. 452

LXIV. A lévai ütközet leirása. 1664. jul. 19. 453

LXV. Bethlen János Apafinak: tanácsúri votuma a moldvai vajdáné Erdélyben létéről. Kis-Bán 1664. nov. 23. . . . 457

LXVI. Apafi fejdelem a kajmekámnak: a tömösvári basának a jenei hódoltságban tett foglalásai ügyében. 458

LXVII. Bethlen János Apafinak: tanácsúri votum, a moldvai vajdáné s más portai ügyekben. Homorod Szent-Pál 1665. marczius 26. 460

LXVIII. Bethlen János Apafinak, ujabb votum ugyanez ügyben, s a hódoltsági határkérdés ügyében. U. o. 1665. apr. 2. . 462

LXIX. Brankovics György portai tolmács jelentést tesz különböző portai ügyekről s az erdélyi házról. Drinápoly 1666. május 26. 463

Digitized by Google

Lap.

LXX. Apafi Mihály fejdelem levele a nagyvezérnek, egy paripát küld ajándékba. Déva 1665. jun. 8. 465

LXXI. Bethlen János Apafihoz. Tanácsúri votum Somlyó és Valkó erődöknek őrséggel ellátása ügyében. Teremi 1665. julius 20. 466

LXXII. A havasalföldi vajda Apafinak. A Brankovicsnak szoló levelet elküldte s a rablók üldözését elrendelé. Sznaszug 1665. jul. 23. 467

LXXIII. A havasalföldi vajda Apafinak a portára szoló levelek elküldése ügyében. Bukurest 1665. aug. 10. 468

LXXIV. Petki István a fejdelemnek, tanácsúri votum a valkói őrség ügyében. Maros-Szent-György 1665. aug. 15. . 468

LXXV. Bécsből vett értesitések portai ügyekben. 1665. nov. 9. 469

LXXVI. Paskó Kristóf portai követ jelentése portai ügyekben s Rákóczy Ferencznek a bécsi kormány által való pártoltatásáról. Konstantinápoly 1665. nov. 16. . . 470

LXXVII. a) Apafi fejdelem a szultának.
b) Ugyanaz a nagy vezérnek. Panaszolkodik hogy az adót a váradi vitézek zsarolásai miatt nem fizetheti. Radnót 1666. jun. 26. 475

LXXVIII. a) A tatár khán anyjának.
b) Girai tatár khánnak,
c) a khán vezérének Izlám agának. Üdvözlet az ezek öl érkezett levelekre. 1666. 476

LXXIX. Naláczy István Apafinak, rablók és Ilye megerősitése ügyében. Ilye 1667. marcz. 27. 478

LXXX. Bethlen János Apafinak. Tanácsúri votum a huszti őrség fizetésének miként fedezése ügyében. Felvincz 1667. jun. 30. 479

LXXXI. Dávid János portai kapitiha jelentése a váradiak hódoltatásai ügyében folytatott portai tárgyalásokról. Drinápoly 1667. jul. 10. 481

LXXXII. Apafi a nagyvezérnek. Megbizó levél Alsó János portai kapitiha számára. 1667. nov. 16. 483

LXXXIII. A moldvai vajda Apafinak alattvalói követelése tárgyában. Jassy 1668. máj. 18. 484

LXXXIV. Musztafa pasa kajmekám Apafinak Sebesvára eröditése ügyében. Jenisheri 1668. oct. 7. 484

LXXXV. Apafi fejdelem válasza a kajmekámnak Sebesvár eröditése szükségességét mutogatja. Kelet 1668. vége. . 486

LXXXVI. Az 1668-iki portai kiadások jegyzéke. 488

LXXXVII. Bethlen János votuma a Jenő vidéki hódoltság ügyében fenforgó viszályakról. Keresd 1670. jan. 24. . . . 496

LXXXVIII. Bobow Albert portai tolmács értesiti Apafit, hogy a kaj-

Digitized by Google

Lap.

mekám Sebesvár ügyében egy agát küld hozzá. Thessalonica 1670. febr. 24. 497

LXXXIX. Boér Zsigmond Apafinak, kéri hogy helyette más kapitihát nevezzen ki. Drinápoly 1670. aug. 5. 498

XC. Apafi Mihály a szultánnak, megbizó levél portai nagykövete számára. 1670. sept. 26. 499

XCI. Utasitás ugyan ezen követ számára. 500

XCII. Apafi Mihály a nagyvezér kapucsijának egy erszény pénzt igér, ha ez dolgában segéli. 1671. marcz. 12. . 504

XCIII. Portai izenet az ottani fejdelmi megbizottól a váradi hódoltság ügyében. 1671. 504

XCIV. Bethlen Farkas tanácsúr votuma azon portai követelés ügyében, hogy az adót ezentúl aranyúl adják be. Szt. Miklós 1671. oct 30. 504

XCV. Bethlen János tanácsúr votuma ugyanez ügyben. Keresd 1671. nov. 1. 505

XCVI. Rédei Ferencz tanácsúr votuma ugyan ez ügyben. Szt. György 1671. nov. 1. 507

XCVII. Kaplan aga tihája válaszol Apafi üdvözletére. Érkezett 1671. nov. 5. 507

XCVIII. a) Dalmadi Sándor érsekujvári pribék levele egyik vezérbasához a magyarországi viszonyokról s ajánlja szolgálatait

b) Ugyanaz az alajbéknek : kéri, hogy pártfogalja. Kelet 1671. 508

XCIX. Gyulai Tamás kapitiha Apafinénak : kéri hogy mellé tolmácsot küldjenek be. Drinápoly 1672. jan. 2. . . . 513

C. Rédei Ferencz Apafinak, tanácsúri votum a határjárásra küldött törökök ügyében. Homorod Sz. Pál 1672. január 14. 514

CI. Teleki Mihály votuma ugyanez ügyben, s egy Strassoldó által küldött német kém dolgában. Kővár 1672. január 16. 515

CII. Teleki Mihály levele Apafi fejedelemhez a bujdosók ügyében. Kővár 1672. marczius. 518

CIII. A havasalföldi vajda Apafinak : egy hozzá küldött követét ajánlja. Bukurest 1672. apr. 16. 519

CIV. Rédei Ferencz téritvénye a portára viendő 1000 tallér átvételéről. Gyéres 1672. máj. 17. 520

CV. Bethlen János tanácsúri votuma a hódoltság ügyében küldött portai követ által adandó válasz felöl. Kutyfalva 1672. maj. 21. 521

CVI. A Bethlen János által e tárgyban fogalmazott válasz tervezete. 5 0

Digitized by Google

Lap

CVII. Apafi Mihály fejedelem felterjesztése a portára ugyan e tárgyban. Balázsfalva 1672. maj. 23. 523
CVIII. Gika Gergely havasalföldi vajda egy alattvalója követelése ügyében. Bukurest 1672. jun. 17. 524
CIX. Bethlen János tanácsúri votuma a török tábor után küldött élés szekerek ügyében. Teremi 1672. aug. 11. . 524
CX. Bethlen Farkas tanácsúri votuma ugyanez ügyben s a bujdosók dolgában. Szt.-Miklós 1672. aug. 13. . . . 525
CXI. A magyarországi bujdosók Apafi Mihálynénak, kérik a fejdelemnél pártfogását. Sámson 1672. nov. 9. . . . 527
CXII. Nemes János Béldi Pálnak különböző portai és másféle ügyekben. Csicsó-Keresztur 1672 nov. 12. 527
CXIII. Wesselényi Pál Apafi fejdelemnek a franczia segély hadak elszállásárolásáról. Püspöki 1672. decz. 30. . . . 530
CXIV. A törökök által szenvedett sérelmek összeirása 1672. december 20. 530
CXV. Gika Gergely havasalföldi vajda válasza Apafinak a Baló által hozott izenetre. Bukurest 1673. jan. 23. . . . 531
CXVI. Kabos Gábor portai kapitiha Apafinak, a bujdosók portai ügynökeinek eljárásairól s más ügyekről. Drinápoly 1672. marcz. 28. 532
CXVII. Gika Gergely havasalföldi vajda Apafinak egyik alattvalója követelése ügyében. Bukurest 1673. máj. 15. . . 536
CXVIII. Ugyanaz a fejdelemnek hasonló ügyben. Bukurest 1673. május 20. 537
CIX. A magyarországi bujdosók megbizottjainak Erdélyből a portára küldött felterjesztése megsegittetésök ügyében. Radnót 1673. jul. 24. 538
CXX. Ahmed pasa Apafinak, tudatja, hogy Szilvási behozta az adót. Az izakcsai táborból (1673. oct. vége). . . . 540
CXXI. Apafi Mihály levele a portára a hódoltsági törökök által okozott sérelmek ügyében. Fogaras 1674. marcz. 31. . 541
CXXII. a) Mehemet szultán fermánja, melylyel 800 szekér élést kér táborozására. Baba 1674. marcz. 7. 543
b) Ahmed pasa levele ugyan-e tárgyban. Ugyanakkor. . 543
CXXIII. Kantakuzén Demeter moldvai vajda Apafinak. Berbécsek vásárlására küldött embereit pártfogásába ajánlja. Jassy 1672. apr. 25. 544
CXXIV. Apafi a szultánnak, tudatja, hogy táborozására kért élést utnak inditotta. Fehérvár 1674. jun. 15. 545
CXXV. Lónyay Anna Béldi Pálnak : Perényi Gábor ügyében menti fiát. Gerend 1674. jul. 30. 546
CXXVI. Apafi Mihály fejdelem a temesvári pasának, a halmágyi törökök határrablásai ügyében. Radnót 1674. aug. 25. 547

Digitized by Google

Lap.

CXXVII. Lázár István Béldi Pállal közli a szultán megmérgezéséről kerengő hírt. Bánd 1674. nov. 10. 549
CXXVIII. Apafi Mihály Veselényi Pálnak, inti, hogy Bánfi Dénes mellett fel ne keljen. Fehérvár 1674. nov. 21. . . 550
CXXIX. Teleki Mihály Apafinak. Tanácsúri votum oláh bojárok ügyében 1674. 551
CXXX. Rédei Ferencz válasza a váradi pasának, igéri, hogy a szpáhik elmaradt adaját beküldi. Kolosvár 1675. jan. 16. 552
CXXXI. Szilvási Bálint a fejdelemnek jelentést tesz küldetéséről a váradi pasához. Várad 1675. febr. 6. 553
CXXXII. A váradi pasa a fejdelemnek a hódoltsági határok kigazitása ügyében. Várad 1675. febr. 10. 555
CXXXIII. Stroya Vornik Béldi Pálnak oláhországi ügyekben. Bukurest 1675. máj. 28. 557
CXXXIV. Rédei Ferencz Apafinak. Tanácsúri votum bizonyos lengyel és török ügyben. Panyit 1675. jul. 6. 558
CXXXV. Brankovics György portai kapitiha hitlevele. Radnót 1675. oct. 8. 559
CXXXVI. Farkas Fábián Béldi Pálnak a bujdosók ügyében. Fehérvár 1675. nov. 12. 560
CXXXVII. Maurocordatus Sándor portai tolmács üdvözlő levele Apafi Mihályhoz. Drinápoly 1675. decz. 16. 562
CXXXVIII. Vesselényi Pál Apafinak, zsoldot kér a sereg számára s más hírekről ír. Bihar 1676. jan. 13. 562
CXXXIX. Ugyanaz ugyanannak: Erdődnek a törökök által történt felveretéséről. Püspöki 1676. febr. 10. 564
CXL. Brankovics György portai tolmács portai híreket ír. Drinápoly 1676. febr. 17. 565
CXLI. Vesselényi Pál Apafi Mihálynak: csatározásokról tesz jelentést. Püspöki 1676. marcz. 13. 566
CXLII. Ugyanaz ugyanannak, a zsoldot sürgeti. Bihar 1676. marczius 30. 568
CXLIII. Teleki Mihály Apafinak tanácsúri votum Béldi Pál ügyében. 1676. apr. 5. 570
CXLIV. Brankovics György Apafinak portai híreket ír. Drinápoly 1676. apr. 3. 570
CXLV. Rhédei Ferencz Apafinak hódoltsági ügyekben s apróbb csatározásokról. Gyérez 1676. apr. 12. 572
CXLVI. A budai tihája Vesselényi Pálnak, az egri hódoltsági jobbágyok megkiméléséről. Buda 1676. máj. 10. . 573
CXLVII. Wesselényi Pál Apafinak jelentést küld ugyan ez ügyben s más dolgokról. Ujlak 1676. máj. 16. . . . 574
CXLVIII. Ugyanaz ugyanannak: jelentés Strassoldónak Ujlak

Digitized by Google

Lap.

ellen intézett támadásáról s annak visszaveréséről. Ujlak 1676. máj. 27. 575

CXLIX. Ugyanaz ugyanannak különbözö híreket ír. Ugyanott 1676. máj. 29. 577

CL. Ugyanaz ugyanannak hasonló ügyben. Ujlak 1676. junius 19. 580

CLI. Ugyanaz ugyanannak jelentést tesz a Nánás környéki csatározásról. Ujlak 1676. aug. 16. 581

CLII. Kantakuzén Apafinak: öcscsét Erdélybe küldi. Neszter mellett 1676. aug. 29. 582

CLIII. A tatár khán üdvözlete Apafihoz. Hutin 1676. oct. 15. . 583

CLIV. Rhédei Ferencz Apafinak hódoltsági ügyben s egy kolosvári kalmár megkárositása felöl. Gyéres 1676. oct. 29. 584

CLV. Ugyanaz ugyanannak Fehérvárra hivattatása ügyében. Kolozsvár 1676. nov. 2. 585

CLVI. Maurocordatus portai tolmács Apafinak szolgálatait ajánlja. Konstantinápoly 1677. máj. 1. 586

CLVII. Olasz Ferencz Apafinak hódoltsági ügyben. Somlyó 1677. jun. 1. 587

CLVIII. Maurocordatus portai tolmács Apafinak írja, hogy érdekében mindent elkövetett. Konstantinápoly 1677. jun. 17. 588

CLIX. Bernu György Apafinak köszönetet mond szivességéért, hogy elkisértette. Rozsnyó 1677. jul. 13. 589

CLX. Rhédei Ferencz Apafinak a bujdosók ügyében. Kolozsvár 1677. jul. 29. 589

CLXI. Gerőfi György Apafinak hasonló ügyben. Radnót 1677. october 5. 591

CLXII. a) Balya Balasán a havasalföldi vajdának szolgálatait ajánlja.

b) Ugyanaz ugyanannak, kéri hogy írjon neki ottani híreket, 1677. nov. 9. 591

CLXIII. Vesselényi Pál Apafinak híreket ír. Debreczen 1677. deczember 10. 593

CLXIV. Zólyomi Miklós Kapinénak, irja hogy férjével találkozott a szerailban. Konstantinápoly 1677. decz. 31. . . . 594

CLXV. Zólyomi Miklós Erdély rendeinek. Lefoglalt javai visszaadását kéri. Konstantinápoly 1678. jan. 3. 595

CLXVI. Duka vajda útlevele egyik híve számára. 1678. 595

CLXVII. Szathmár megye közönsége Thököli Imrének kérik, hogy hadait tartsa rendben. Szathmár 1680. decz. 26. . . . 595

CLXVIII. Paskó Kristóf Brankovics Györgynek különböző ügyekben. Konstantinápoly 1681. jul. 29. 598

CLXIX. a) Paskó Kristóf s Csáki László hitlevele melylyel a Kantakuzen családnak lekötik Porumbákot.

Digitized by Google

Lap.

b) Ugyanazok Brankován Konstantinnak 10 ezer aranyat igérnek.

c) Brankován Konstantin hitlevele Paskónak s Csákynak, melylye megsegélésüket igéri. Konstantinápoly 1681. aug. 21. 599

CLXX. A váradi pasa Thökölinek, inti hogy ne siessen a Tiszán átjöni. Várad 1681. oct. 30. 602

CLXXI. A portai fővezér Apafinak, a budai pasának szeraszkirré lett kineveztetését tudatja. Konstantinápoly 1682. jul. 603

CLXXII. Fabricius András hitlevele az érte kezességet vállalt Paskó Kristóf számára. Konstantinápoly 1682. jul. 28. 604

CLXXIII. Paskó Kristóf Csáki Lászlónak, leirja portai szorongattatásait. Galata 1682. jul. 30. 605

CLXXIV. Haszán váradi mirmirán Apafinak, sietteti hogy hadaival csatlakozzék 1682. aug. 607

CLXXV. Musztafa pasa Apafinak. Inti hogy a porta iránti hűségében legyen állhatatos. Konstantinápoly 1682. sept. 608

CLXXVI. Páskó Kristóf Thököli Imrének pártfogását kéri. Drinápoly 1682. decz. 8. 609

CLXXVII. Sárosi János Apafinak különböző hireket ír. Bukurest 1683. febr. 28. 610

CLXXVIII. Musztafa pasa Apafinak, tudatja megindulását hadaival. A zimonyi tábor. 1683. maj. 611

CLXXIX. Apafi levele a portára, melyben szenvedett sérelmeit panaszolja. 1683. 612

CLXXX. Felterjesztés Apafi fejdelemhez a bujdosók ügyében. 1684. 613

CLXXXI. a) a nagyvezérnek, b) a kajmekámnak c) Maurocordatusnak, d) a kapitihának : a hadfolytatás ügyében. . 614

CLXXXII. Konstantinápolyi hirek az oroszok s tatárok viadaljáról. Kelet 1689. 618

Digitized by Google

Hibaigazitás.

113. lap alulról 3-ik sor *nostr is* h. olv. *nostris*
121. lap alulrúl 13-ik sor *házunkban* után kimaradt (=1685 decz. 13.)
173. lap felülről 9-ik sor *Bacsó* h olv. *Dacsó* (*valószinüleg* : *Daczó*)
249. lap felülről 10-ik sor *removatum* h. olv. *remoratum*
279. lap alulról 11-ik sor *kakak* h. olv. *Kakak*
307. lap felülről 11-ik sor kimaradt *Kelet 1689. jul. 19.*
339. lap felül 17-ik sorba kimaradt *Kelet 1666. aug.*
351. lap alul 9-ik sor kimaradt *Kelet 1668. maj. eleje.*
368. lap felül 3-ik sor kimaradt *Kelet 1687. sept.*
390. lap alul 11-ik sor *Cszeffey* h. olv. *Cseffey*
416. lap felül 7-ík sor *varnok* h. olv. *várnak*
453. lap felül 5-ik sor *intervenini etc.* h. olv. *interveni etc.*

Digitized by Google

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ

A

TÖRÖK-MAGYARKORI

ÁLLAMOKMÁNYTÁR

I—VII. KÖTETEIHEZ.

A M. TUD. AKADEMIA TÖRT. BIZOTTSÁGA MEGBIZÁSÁBÓL

KIADTÁK

SZILÁDY ÁRON

ÉS

SZILÁGYI SÁNDOR

AKAD. TAGOK.

BUDAPEST.

EGGENBERGER-FÉLE AKAD. KÖNYVKERESKEDÉS.

(HOFMANN és MOLNÁR.)

1874.

Digitized by Google

Budapest, 1874 Nyomatott az Athenaeum nyomdájában.

Digitized by Google

ELŐSZÓ.

A m. t. Akadémia Történelmi Bizottságának utasitása szerint, az ezen gyűjteménybe felvett okmánytáraknak név- és tárgymutatóval kell ellátatniok.

Ezen rendeletnek tettünk most eleget.

Midőn az »Államokmánytár«-t meginditottuk, azon kérdés merült fel előttünk, hogy minden kötetet külön lássunk-e el név- és tárgymutatóval, vagy az utolsó kötet megjelenését bevárjuk, s akkor olyant tegyünk közzé, mely az egész gyűjteményt magában foglalja.

Ez utóbbira határoztuk el magunkat, nem csak gazdálkodási szempontból, hanem a könnyebb használhatás tekintetéből is. A könnyebb áttekintés, az együvé tartozó dolgok helyesb csoportositása mind ez utóbbi mellett szóltak.

Még csak azt kell megjegyeznünk, hogy ezen név- és tárgymutató elkészitését az avult és török szavak szótára kivételével, Várfalvi Nagy János úr,

Digitized by Google

történetirodalmunknak ezen szép reményekre jogosító fiatal munkása vállalta magára, ki azt vele közlött utasitásaink alapján, méltánylást érdemlő buzgalommal és lelkiismeretességgel hajtá végre.

Történetiróinknak ezzel a gyűjtemény használata egészen meg van könnyitve.

Budapest 1874. jan. 20-án.

A szerkesztők.

Digitized by Google

A.

Abaffi Miklós I. 336.
Abaújvármegye VI. 289.
Abaza basa II. 182, 194.
Abdeszle II. 65.
Abderrahman basa VI. 105. VII. 369.
Abdi basa VI. 119, 124. VII. 212.
Abdul-Aziz III. 490.
Abdul csausz IV. 317, 321.
Abdul fakár VI. 336.
Abdul Felah VI. 320.
Ábrahám III. 402.
Abraham falva VI. 70.
Abrudbánya IV. 423.
Abselon Dániel (Tököly titkára) V. 131. VII. 12, 79.
Achmet basa I. 35, 165, 180, 199, 440. II. 493. III. 166. IV. 322. V. 220, 245. VII. 96, 97, 128, 144, 159, 190, 213, 264, 346, 444, 459.
Acik Ciazi III. 8.
Aczély János VI. 435.
Acsdname II. 189.
Acsvári mező VI. 266.
Adám VI. 190.
Adó I. 180. IV. 156, 348, 387, 460. V. 82. VI. 84. VII. 437.
Adó (kapú adó — kethuda —) I. 318.
Adó (öt város adója) VI. 96.
Adó (a hódoltságban) I. 76.
Adó (királyi-) VI. 96.
Adó Szent-Györgyi adó VI. 94.
» Magyarnak IV. 111.
Adó elengedés iránt kérnek Erdély rendei a portán I. 164, 165.
Adó elengedés ügyében kér Bethlen Gábor I. 170.
Adó elengedés ügye I. 177, 178, 189, 389.
Adó elengedés sürgetése I. 312.
Adó elengedés töröktől 400 erszény pénz felöl IV. 34.
Adó felhajtás dolga IV. 121, 461.
Adó fizetés sürgetése IV. 389.
Adó fizetés oroszlányos tallérokban VII. 129, 139.
Adó kivetés (házanként egy tallér) erd. fejedelem számára IV. 16.
Adó kivetés terményekben VII. 138.
Adó sürgetés török részről I. 169. IV. 28. VII. 121, 618.
Adó török részre I. 3, 16, 21, 25, 44, 94, 95, 122, 181, 265. II. 7. III. 117, 249, 286, 290, 291, 376. IV. 11, 27, 28, 74, 95, 96, 129, 134, 135, 146, 162, 235, 236, 270, 301, 305, 367, 379, 462. V. 49, 79, 100, 137, 155, 156, 172, 192, 242, 254, 374, 426, 466, 528, 530. VI. 96.
Adó ügy I. 89, 90, 98, 281, 292, 312. II. 59. IV. 113, 114, 115, 148, 149, 256, 356, 407 438, 439, 440, 447, 452. V. 49, 79, 82, 100, 137, 155, 156, 172, 192, 242, 254, 374, 426, 466, 528, 530.

Digitized by Google

Adon vár lerontása IV. 360.
Adorján János III. 419.
Adósság IV. 502.
Adósságaért másoknak, kereskedőket letartóztatni nem volt szabad I. 17, 18.
Adrian III. 349.
Adrianopol IV. 348, 352, 359, 367, 369, 372, 379, 391, 410, 411, 412, 414, 481. VI. 109, 300, 303, 469, 493. VII. 177.
Aexim Zade Huszain rez effendi IV. 154.
Afiz Ahmatt pasa II. 85.
Agák:
Ahmet I. 24. 26. II. 31. III. 58, 283. V. 111, 492. VI. 106, 170, 234, 337.
Ali II. 13, 16, 19, 54. III. 142, 270, 274, 402, 436. VI. 407. VII. 247.
Amhet VII. 352, 353, 354, 361, 365, 584.
Beké VI. 233.
Beket aga III. 95.
Chalauf Ibrahim I. 255.
Csauz aga V. 237.
Dervis aga III. 216.
Durak aga I. 134.
Emhan aga V. 64.
Estak aga II. 191.
Haczi Jussuf I. 306, 310, 322, 330, 351, 358, 363, 384, 436, 437.
Haczi Soban aga I. 411.
Hasszeki Amhet V. 10.
Hoszman IV. 349.
Huszain aga I. 320. II. 10, 25, 155, 266, 281, 370, 482, 484. III. 388. IV. 106. V. 33, 147, 177, 361, 460.
Huszein aga V. 111.
Ibrahim II. 61, 150, 217. IV. 346. V. 163.
Isza aga V. 135.
Agák:
Iszlam aga VII. 477.
Izmael I. 115.
Jenei Amhet aga V. 10.
Juszuf I. 204, 206, 207. II. 18, 24, 34, 51, 55, 66, 68, 124, 126, 150, 151, 182, 282. VII. 81, 286.
Kapi aga I. 285, 319. III. 239.
Kaplan aga VII. 508.
Kara Mehemet IV. 211.
Kaszim III. 199.
Koczi aga III. 141.
Kör Cseuz Amel aga V. 166.
Mahmud IV. 496. VII. 477.
Maymar III. 199.
Mehemed I. 245, 347, 379. IV. 343, 344.
Mehmed sah aga II. 147.
Mehmet III. 169. IV. 359, 360. V. 63.
Memhet I. 120, 121. IV. 125. VII. 531.
Meny aga I. 125.
Murad aga II. 450.
Murteza III. 258.
Musja aga III. 95.
Musztafa aga II. 16, 23. III. 137, 443. IV. 123. VI. 30, 269.
Murtazin Zaim pocsai aga V. 426.
Muteferika Mahomed aga III. 431.
Muzur aga VII. 263.
Omer aga II. 414. 427.
Opra aga II. 411.
Ozman aga I. 481. III. 98. V. 10. VII. 176, 222, 223, 350, 352.
Panczi Hussain aga V. 241. 406.
Panczi aga I. 347.
Poszka Szancsi I. 466.
Potlogh aga V. 218.

Digitized by Google

Agák :
Recsep aga III. 121, 378. VII. 612.
Sahin aga II. 214, 218. III. 208. IV. 481. VII. 458. 459.
Sali aga V. 28.
Sandriar aga IV. 206.
Szeffer aga IV. 460. VI. 468. VII. 7. 15.
Szepher Kazi aga III. 92. VII. 407. 607.
Szervan aga I. 6, 7.
Szoliman aga V. 84, 111, 225, 413. VI. 356. VII. 21, 93, 96, 97, 104, 105, 122, 435, 449.
Zölfikar aga I. 319. II. 68, 98, 100, 123, 150, 187, 202, 355, 368, 374, 375, 384, 448, 497. III. 7. 46, 53, 75, 82, 95, 101, 102, 109, 111, 114, 150, 153, 160, 172, 217.
Agyarkodás a portán Erdélyre 1594-en I. 26.
Ágyuk Szebenbe szállitása 1553. I. 6—8.
Ahmet Namede III. 353.
Ahmat basa I. 165, 180, 199.
Ahmet aga I. 24, 26. II 31. III. 58, 283. V. 111, 492. VI. 106, 170, 234, 337.
Ahmed basa I. 35, 165, 180, 199, 440. II. 493 III. 53, 166. IV. 8, 322. V. 220, 245. VII. 96, 97, 128, 144, 159, 190, 213, 264, 346, 444, 459.
Ahmet császár II. 41.
Ahmet Cselebi Szefer III. 490.
Ahmet effendi IV. 47.
Ahmet kethuda VI. 179.
Ahmet khán I. 47.
Ahmet szultán I. 43, 65. II. 141.
Ahmis Ogly Abaza II. 103.
Ajándék I. 206, 263, 285. 287, 290. II. 8. III. 83, 292, 298. IV. 42, 154, 211, 234, 261 300, 343, 363, 379. 393.
Ajándék 300 arany és 100—100 jobbágy felől I. 14.
Ajándék török részre :
» Fővezérnek háromszáz erszénypénz V. 528.
» Diván ülőknek 1200 tallér két-két kupa IV. 146.
» főcsausz pasának 100 arany IV. 146.
» Kajmekamnak 500 tallér IV. 146.
» Hasznadárnak 100 tallér IV. 146.
» Muftinak IV. 147.
» Panajotnak 1000 tallér IV. 195.
» Sandriar agának IV. 206.
» Tihajának 5000 tall. IV. 195. I. 207.
» Tolmácsnak 80 tall. IV. 146.
» Töröknek a követek által minden kapu 15 frt. I. 3.
Akasztóhegy VII. 31.
Akcse szeraly II. 78.
Akerman III. 121, 458. VI. 133.
Akhmet szultán I. 193.
Alafa I. 27.
Alajbég Jahia tihaja I. 96, 98.
Alajbég III. 392, 413, 459. IV. 47. VI. 323.
Alárd Farkas II. 436.
Albul Just basa II. 259.
Aleksza IV. 428.
Alende Lohaja IV. 56.
Aleppo tartomány VI. 487.
Alexander Maurocordatus VI. 89, 90, 109, 260.
Alexander vajda I. 251. II. 9, 123, 152, 282, 462. IV. 275. V. 518.

Digitized by Google

Ali aga II. 13, 16, 19, 54. III. 142, 270, 274, 402, 436. VI. 407. VII. 247.
Alia Samuné III. 332.
Ali basa I. 21, 46, 73, 77, 78, 79, 87, 88, 92, 96, 97, 98, 99, 100. 104, 121, 122, 125, 126, 128, 129, 133, 172, 295, 333, 373. II. 31, 74, 86. III. 291, 461, 462, 471. 475. 480, 489, 493, 500, 501, 508, 509, 513, 515. IV. 8, 10, 14, 18, 19, 20, 22, 33, 34, 48, 52, 53, 55, 56, 69, 70, 73, 74, 81, 82, 83, 85, 89, 93, 94, 97, 129, 135, 136, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 180, 181, 188, 199, 203, 207, 218, 220, 224, 236, 237, 246, 256, 267, 278, 284, 291, 305, 306, 307, 308, 315, 317, 328, 438, 442, 490. V. 113, 174, 325, 380. VI. 61, 214. VII. 138, 145, 316, 336, 355, 403, 404, 422, 423, 424, 428, 439, 449, 453.
Ali bég II. 16. IV. 103, 104. V. 28, 95, 97, 98, 100, 102, 107, 150, 153, 373. VII. 369, 425, 428, 429, 488, 498, 514,
Ali csausz I. 37, 38.
Ali effendi I. 70, VI. 456.
Ali lippai miriliva levele V. 153.
Ali Ozman II. 441.
Ali Ozman császár III. 397.
Ali sah I. 290.
Alku Erdély felett I. 152.
Alli Ropaja IV. 122.
Almádi András III. 273, 277.
Almafalva VII. 279.
Almás vára III. 365. IV. 177, 334. VII. 341, 346.
Almási Ferencz VI. 309, 312.
Almási István IV. 398, 403. VII. 325, 327.
Almási János VI. 526, 529.
Almási László VI. 86.
Alsó János követ IV. 324, 395, 401. V. 97. VI. 157, 497. VII. 285, 483.
Alsó Porumbák VII. 57.
Alsó Szilvás IV. 383.
Alsó Toth falu VII. 140.
Alsó Várcza VI. 318.
Alsó-Vist III. 156.
Althan Adolf gróf I. 424.
Alvincz IV. 463. VI. 170.
Alvinczi Péter, I. 61. VII. 153.
Amet basa I. 35. III. 166. IV. 322.
Amhat csausz I. 18, 27.
Amhet merza levele V. 372.
Amhett főbég V. 33.
Anadolya IV. 240.
Anatoli kazi Aszttyer hodsa effendi III. 290.
András deák II. 462. III. 135. VI. 242.
András király decretumáról II. 409.
Andrási factioja VI. 118.
Andrási Péter VI. 111, 123, 126, 383. VII. 50, 76, 86, 87.
Andronakin fia III. 16.
Andronik Sztolnik IV. 404.
Angol királyról III. 172.
Angol követek II. 69. III. 53.
Antonius V. 375, 404. VII. 22.
Apaczia V. 70.
Apafi Boldizsár III. 332.
Apafi Gergely, János Zsigmond udvarnagya 1563-ban I. 15.
Apafi Gergely VI. 294.
Apafi György II. 150. VII. 374, 377.
Apafi Györgyné III. 503.
Apafi István III. 332. IV. 48, 468.
Apafi leánya VI. 120.
Apafi Mihályné VII. 365.
Apafi Mihály fejedelem III. 500, 501, 502, 509, 510, 516. IV. 10, 11, 14, 19, 20, 22, 24, 25, 29, 33, 34, 44, 46, 49, 50, 67, 69, 78, 83, 84, 87, 98, 100, 123, 124, 125, 136, 139. 142, 169, 175, 177, 190, 212, 226, 229, 254, 278, 309, 314, 318, 320, 332, 344,

Digitized by Google

345, 348, 355, 369, 372, 373, 374, 376, 179, 383, 389, 391, 393, 398, 399, 402, 408, 410. 423, 424, 428, 438, 444, 445, 449, 454, 472, 473. 484, 487, 493, 502, V. 12, 13, 14, 21, 25, 27, 37, 48, 55, 68, 72, 88, 93, 109, 121, 194, 196, 200, 203, 240, 242, 243. 249, 250, 260, 293. 304, 332, 336, 337, 352, 357, 403, 434, 438, 443, 446, 447, 448, 449, 455, 457, 458, 459, 466. VI. 35, 50, 53, 58, 62, 65, 66, 68, 70, 76, 109, 120, 148, 167, 170, 179, 203. 234, 242, 247, 255, 257, 258, 262, 263, 268, 277, 289, 292, 304, 316, 338, 352, 478, 499, 502. 505, 532. VII 11, 50, 55, 60, 62, 83, 93, 95, 96, 100, 102, 105, 108, 109, 110. 114, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 131, 132, 141, 142, 144, 147, 148, 152, 157, 159, 160, 164, 173, 183 190, 192, 193, 198, 209, 226, 228, 239, 241, 246, 247, 249, 251, 255, 276, 277, 278, 285, 286, 287, 288, 295, 297, 301, 310, 312, 319, 324, 325, 327, 338, 356, 370, 397, 399, 402, 405, 406, 411, 414, 415, 416, 417, 431, 432, 433, 435, 449, 465, 467, 468, 482, 484, 507, 519, 532, 540, 543, 545, 549, 551, 559, 564, 583, 608, 611.

Apafi Mihály fejedelem athnaméja IV. 10, 11.

Apafi Mihály diadala IV. 25.

Apafi Mihály győzelme Kemény János felett IV. 20.

Apafi Mihály halála VII. 312.

Apafi Miklós II. 207.

Apahidi tábor V. 378.

Apati helység VI. 254.

Apód II. 211.

Apor István VI. 105, 140, 177.

Apor Kata VII. 391, 393.

Apor Lázárné VII. 392.

Apor Péter VII. 392.

Apponyi Pál I. 83, 260.

Arabia VI. 393.

Arad I. 141, 471, 474.

Aradsiz hegye VI. 133.

Arany helység IV. 327.

Aranyos-Medgyes IV. 36.

Aranyos szék III. 14.

Aranyszeg IV. 217.

Aranyváltó zsidók III. 162.

Arenda VII. 8.

Arestom VI. 56, 75.

Aristoteles VI. 135.

Armas VI. 232.

Armpruszter György VI. 308.

Aron vajda I. 36.

Áruczikkek utáni harminczad I. 16, 21.

Árulás VII. 175.

Árva vármegye I. 472. III. 305. VI. 147.

Aszalai Jánosné VII. 32.

Aszlán basa VI. 214.

Aszszony vására VII. 64.

Athname I. 43, 73, 144, 181, 182, 223, 237, 260, 279. II. 7, 48, 58, 134, 405. III. 112. IV. 18, 68. VI. 146, 224. VII. 96.

Athname adó elengedés iránt I. 181—182.

Auspurg II. 220.

Austria I. 231. II. 37. III. 216.

Ausztriai házról III. 227, 266.

Avisa III. 129.

Avaza III. 128.

Azák III. 128.

Azaki föld III. 154.

Azaki szerdár III. 120.

Azamet szultán VII. 293.

Ázsiáról II. 160.

B.

Baba Dágy VI. 501.

Baba város VI. 380.

Digitized by Google

Baban VI. 378, 393.
Babilonia II. 297. III. 47, 426.
Bábolna II. 340, 435, 447, 481. III. 242. IV. 402. VI. 140.
Bács I. 475.
Bácsi János V. 314.
Bácska VII. 262, 265, 266.
Baga László VII. 592.
Bagamér VII. 64.
Bagcseszeralj I. 290. VI. 134.
Bagdad I. 407. III. 31. VI. 393.
Bagós IV. 224. VI. 381, 384, 388.
Bagosi László VI. 81.
Baja város I. 475. VII. 265, 266.
Baji VII. 148.
Bajnoczi Zsigmond VII. 34.
Bajom IV. 157. VII. 65.
Bajom város megvétele 30,000 talléron I. 141.
Bajomi János VII. 13, 85.
Bakai István VII. 29.
Bákó III. 415. V. 137.
Bakonszeg VII. 66.
Bakos VII. 388.
Bakos Gábor kapitány III. 276, 282.
Bakos Károly III. 429.
Baksa III. 443.
Bálán Duminik II. 412.
Balafalva VII. 488.
Balásfalva III. 437. IV. 146, 336, 406, 413. VII. 490, 519.
Balassa V. 141. VII. 416, 417, 535.
Balásfái Tamás I. 215.
Balassa Ádám VI. 279, 287.
Balassa Bálint VI. 280, 284, 288.
Balassa Imre Erdély kapitánya 1540. I. 3.
Balassa Kristóf V. 131.
Balassi Ferencz (követ) I. 141, 144, 184. IV. 194.
Balassi Judit VI. 283.
Balassi Imre gróf VI. 40, 49.
Balassi Zsigmond I. 53. IV. 400.
Balázsházi VI. 180, 182. VII. 194, 196, 280.
Balha István VI. 288.
Bali aga III. 460.
Baly csausz I. 125, 391.
Bálint deák VI. 145.
Bálintit VII. 110, 112.
Bálintith Zsigmond VII. 225.
Bálintfi Balázs II. 288.
Bálintfi János VII. 30.
Balka Pál VII. 318.
Balog I. 96. VII. 484.
Balogh István VI. 463, 464, 490, 493. VII. 22, 52, 281.
Balogh István rabsága VII. 22.
Balogh Judit VII. 35.
Balogh László II. 343, 504. IV. 401. VII. 62, 159.
Balogh Máté, III. 483. IV. 272, 381, 400. V. 97, 115.
Balogh Menyhért III. 420.
Balogh Mihály IV. 66.
Balogh Pál IV. 64.
Balogh Tamás VII. 356.
Balogvölgy VI. 413.
Baló IV. 224. V. 50, 98, 137, 156, 216. VI. 42. VII. 499, 525, 526.
Baló László IV. 20, 24, 94, 143, 156, 174, 182, 196, 197, 204, 205, 209, 210, 214, 232 233, 325, 346, 347, 348, 352, 353, 354, 357, 369, 370, 377, 498, 502. V. 64, 145, 147, 149, 150, 432. VI. 120. VII. 338, 438, 457, 461, 531.
Baló Mátyás hitlevele VII. 131, 132.
Baló Mátyásról VII. 170, 197, 202, 204, 208, 220, 246.
Balpataki Sándor III. 347.
Balya Balasán VII. 593.
Balyk András VI. 180, 227, 391, 428.
Bálták VII. 184.
Balt vezér II. 38.
Baltsi basa V. 145.
Bambuldus I. 424.
Bancsi Ádám VII. 156.

Digitized by Google

Bán Ferencz leánya VII. 9.
Bán Mihály lopása I. 24.
Bánd III. 319.
Bánffi III. 453. V. 179.
Bánfiné VII. 492.
Bánfi Ágnes VII. 595.
Bánfi Dénes III. 483. IV. 39, 47. 153, 186, 191, 194, 204, 251, 254, 259, 313, 360, 417, 432, 433, 435, 437, 438, 444, 453, 459, 469, 476, 484, 485, 492, 497. V. 28, 30, 32, 37, 77, 99, 100, 105, 115, 141, 214, 216, 247, 263, 286, 296, 334, 337. VII. 479, 480, 515, 516, 550, 555, 556.
Bánffi Dénes jancsár foglyokat küld a fejedelemnek V. 164.
Bánfi Dénes a magyarországi menekültek befogadását ajánlja V. 154.
Bánfi Farkas VII. 458.
Bánfi Gábor IV. 406.
Bánfi György III. 321. VI. 179. VII. 72, 318, 323, 324.
Bánfi-Hunyad IV. 179, 215, 227, 228, 246. V. 104. VI. 308. VII. 162.
Bánfi Kristóf VII. 405.
Bánffy maradéki VI. 111.
Bánffy urak kiadása VII. 128.
Bánffy Zsigmond III. 418, 419, 484. IV. 148, 253, 422, 451.
Bánhalma VII. 572.
Bánházi Pál IV. 401.
Bánya VI. 87, 140.
Bányai Márton követ portára I. 38.
Bányavárosok VI. 70, 171, 397.
Bányavidéke VI. 55.
Bántösi Ferencz VI. 376.
Báránd VII. 65.
Baranoczky VII. 200.
Baranovszky VII. 12, 13.
Baranyai Gáspár a bujdosók követe V. 210.
Bárány dézma VI. 83.
Baranyi Menyhert VI. 450.
Baraszlai Mátyás VII. 31.
Barátosi Zsigmond V. 166.
Barbiano Jakab VII. 372.
Barbuly VII. 287.
Bárczaság III. 139, 402.
Bárczay VI. 206.
Bárczai György VII. 31.
Barcsa I. 50.
Barcsa György I. 138.
Barcsai Ábrahám IV. 400. VI. 311.
Barcsai Ákos II. 201, 400. III. 20, 80, 96, 195, 257, 259, 297, 321, 365, 432, 435, 443, 455, 456, 458, 460, 461, 467, 468, 471, 473, 476, 481, 483. IV. 10, 41, 68, 312, 318, 467, 468. V. 79. VI. 91. VII. 394.
Barcsai András I. 40, 211.
» Boldizsár IV. 401.
» Gáspár III. 484, 489.
» István IV. 208.
» Mihály IV. 208. VI. 141, 155, 171, 194, 199, 214, 224, 311.
» Péter IV. 400.
» Zsigmond III. 404.
Bardocz István Béldi Pálhoz V. 353.
Barilla VII. 145.
Barkóczi IV. 141. V. 19. VI. 186, 225. VII. 533, 565.
Barkócziné IV. 365.
Barkóczi Ferencz VI. 158, 163, 414, 420, 438, 443, 459, 484. VII. 30, 147.
Barkóczi István V. 290, 321. VII. 572, 575.
Barkóczi László VI. 450.
Barkóczi Sándor IV. 106, 335, 336, 338. V. 381. VI. 16.
Barla VII. 341.
Bárodság IV. 148.
Bartalome II. 64.
Bártfa III. 71. 307, 308, 319. VI 387, 420, 438.

Digitized by Google

Bártfai János VII. 34.
Bartha Boldizsár VII. 193.
Basákról I. 4. 6. 7. 19. 21. 25. 26.
Basák :
Abaza basa I. 407, 408. II. 182.
Abderahman basa VI. 105. VII. 369.
Abdi basa VI. 119, 124. VII. 212.
Afiz Amatt basa II. 85.
Ahmet basa I. 440. II. 493. V. 220, 245. VII. 96, 97, 128, 144, 159, 190, 213, 264, 459, 544.
Ahmath basa I. 165, 180, 199.
Amet basa I. 35. III. 166. IV. 322.
Amhet basa VII. 346.
Aly budai basa I. 21, 46, 73, 77, 78, 79, 87, 88, 90, 92, 96, 97, 98, 99, 100, 104, 121, 122, 125, 126, 128, 129, 133, 172, 295, 333, 373. II. 31, 74, 86. III. 291, 461, 462, 471, 475, 480, 489, 493, 500, 1, 8. 9, 513, 5. IV. 8, 10, 14, 18, 19, 20, 22, 33, 34, 48, 52, 53, 55, 56, 69, 70, 73, 74, 81, 82, 83, 85, 89, 93, 94, 97, 129, 135, 136, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 180, 181, 188, 199, 203, 207, 218, 220, 224, 236, 237, 246, 256, 267, 278, 284, 291, 305, 306, 307, 308, 315, 317, 328, 438, 442, 490. V. 113, 174, 325, 380. VI. 61, 214. VII. 138, 145, 316, 336, 355, 403, 404, 422, 423, 424, 428, 439, 449, 453.
Aszlán basa VI. 214.
Beker basa II. 414, 487.
Basák :
Bektas basa I. 42.
Bulyok basa VI. 249.
Constanczi basa II. 295.
Csáfer basa VII. 263.
Csausz basa V. 40, 42, 142, 170, VII. 370.
Cselebi Aly basa I. 252.
Cseri basa VI. 389.
Daudt basa I. 172. III. 7, 110.
Deák Német basa I. 302, 349, 389.
Deli Huszein basa III. 52. 292, 301, 313, 352, 388, 417.
Dervis basa I. 238, 316, 317.
Dilaver basa I. 318, 342.
Ebu Bettjar basa II. 449.
Egen basa VII. 299.
Ejup basa III. 300.
Eup basa III. 156.
Ferhat basa I. 35, 36.
Görczí Hadon Memhet I. 175.
Görczi Mehemet I. 349, 377, 378.
Haczi Abdul Kerim basa I. 380, 381, 383.
Hadzsi Halil basa IV. 317, 318.
Hafiz Amhet basa II. 69.
Halil basa I. 175.
Halil egri basa IV. 141.
Hamza váradi basa IV. 45, 47, 370, 371, 373, 397, 455.
Hasszán basa I. 38, 39, 351, 466. II. 431, 432. IV. 97, 176, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 215, 220, 222, 223, 230, 248, 251, 252. VII. 213, 462.
Hesszem Mehemet basa IV. 227.

Digitized by Google

Basák:
Hiszsim Mehemet basa IV. 153.
Huszain basa I. 84, 292, 294, 395, 397. II. 40, 99, 266, 298, 303, 309, 379, 402, 407, 442, 444, 499, 500. IV. 12, 23, 58, 72, 73, 74, 76, 79, 80, 81, 97, 125, 140, 177, 181, 241, 315, 316, 321, 375, 481, 503. V. 188, 436. VI. 31. VII. 96, 122, 350, 395, 412.
Ibrahim basa I. 37, 200, 381, 384, 399, 467, 480. II. 62. IV. 180, 465. V. 312, 331, 398. VI. 30. VII. 50, 92, 203, 210, 228, 246, 248, 352, 436, 439, 603.
Izmail basa IV. 102, 318. V. 153. VII. 302.
Jamir basa III. 166.
Jenöi basa V. 16, 405.
Juszuf basa IV. 481. VII. 459.
Juszup váradi basa V. 38.
Kantamir basa II. 349, 352, 357, 361, 376, 379, 402, 405, 407.
Kaplan basa V. 189, 190.
Kapucsi basa V. 15, 42, 113, 156, 367.
Karakás Mehemet basa II. 36.
Kászon basa I. 4. 19.
Kazul basa I. 152, 191, 407, 408, 411, 462. II. 88.
Kefir basa III. 120.
Kinan basa II. 402, 407, 413, 484, 486, 489. III. 80, 116, 425.
Kucsuk basa IV. 82, 131, 143, 144, 145, 186, 368, 370, 371. V. 18. VII. 443, 444.

Basák:
Kucsuk Mehemet basa IV. 13, 16, 48, 69, 71, 115, 122, 124, 125, 127, 140, 153, 330, 331, 332, 339, 342, 345, 347, 350, 351, 353, 358, 366, 377. V. 28.
Küprili Amhet fővezér basa IV. 69, 72, 75, 80, 96, 173. V. 14, 37, 174, 194.
Mahmud basa IV. 445, 496. VII. 485.
Mahomet Musztafa basa II. 408, 446.
Mehmed basa III. 8, 30, 58, 272, 396. VI. 70.
Mehemet basa I. 167, 182, 195, 196, 207, 238, 240, 254, 276, 278, 282, 306, 308, 309. 310, 311, 312, 322, 323, 327, 332, 338, 349, 352, 365, 366, 370, 386, 447, 449, 480. II. 7, 19, 39, 63, 188. III. 52, 72, 284, 292, 301, 359, 443, 446. IV. 23, 24, 345. V. 367. VII. 21, 158, 208, 227, 230, 347, 348, 388, 412, 413, 414, 431, 437.
Mehmet basa I. 38. IV. 345.
Memhet basa I. 58, 69.
Misziri basa V. 168.
Muhamed basa II. 158. V. 192.
Muharem basa II. 157, 159. III. 380. VI. 376.
Murad budai basa IV. 54.
Murat basa I. 59, 68, 238, 333, 373, II. 194.
Murtaza basa III. 78.
Murteza basa II. 14, 42, 56, 120, 148, 158, 202.
Murtezan basa II. 206, 211, 332, 493.
Musza basa II. 180, 191, 336. III. 52, 57, 65, 76,

Digitized by Google

Basák:
106, 169, 247, 259, 272, 287, 313.
Musztafa basa III. 247, 365. IV. 374, 394, 449. 455. VII. 316, 362, 376, 486, 604, 608, 612.
Naszuf basa I. 124, 126, 133, 134, 184, 332. II. 15, 32, 47.
Naszul basa III. 138.
Naszup basa III. 216, 219, 224.
Ozman basa III. 268, 270, 273, 274, 276, 280, 281, 284, 313, 335. VII. 81, 387.
Pakbas basa III. 388.
Papaz Ogli Mehemet basa II. 16, 56.
Pyri basa IV. 182, 188, 199, 204, 215, 221, 281, 489, 490, 497. V. 244. VII. 436.
Pferhat basa (l. Ferhád b.) I. 27, 28.
Recsep basa I. 434. II. 24, 165.
Rustan basa I. 6, 7.
Sahim basa III. 72.
Saitan basa V. 398.
Salih basa III. 395.
Sinan basa I. 27, 28, 37, 73. III. 29, 31, 445.
Szahatsi Muhamed basa V. 406.
Szarumszak Mehemet basa I. 354.
Szeydi basa IV. 132, 178, 180, 305.
Sziliktár basa III. 162. 254, 263.
Sziliktar Musztafa basa II. 368, 418, 422, 430, 440, 442.
Sziliktar Mehemet váradi pasa V. 160, 162, 241, 295. VII. 555.
Sziravos basa VII. 71, 370.
Szkender basa I. 110, 111, 120, 126, 129, 132, 133, 136, 138, 161, 168, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 188, 189, 191, 192, 194. 197, 215, 241, 290, 416, II. 449,
Szuliman basa I. 384, 421. IV. 241. VII. 116, 119, 120, 255, 256, 267, 272, 273, 280, 618.
Tömösvári basa V. 13, 169.
Váradi basa V. 179, 247, 306, 317.
Zatarcsi Mehemet basa I. 39.
Zöldfikar basa III. 224. IV. 340.
Basa Tamás III. 21, 29, 210, 420. V. 34. VII. 385.
Basaraba Máthé vajda III. 21, 34, 78, 254. IV. 495.
Basaraba Niagoie II. 289, 293.
Basilius vajda III. 26, 70, 411.
Básta György I. 43, 49. II. 53.
Batintenit János I. 306.
Batizfalva VII. 91.
Báthori András I. 6. III. 100, 175, 186.
Báthori Boldizsár I. 24.
Báthori familia IV. 466.
Báthori Gábor I. 59, 79, 84, 86, 87. 88, 120, 127, 154, 223. II. 15, 47, 63. III. 106, 321, 381.
Báthori Gábor bukása I. 110, 111.
Báthori István I. 17, 18, 58. II. 49. III. 107.
Báthori Kristóf I. 18. II. 49. III. 12, 107, 114.
Báthori Zsigmond I. 24, 30, 34, 36, 72, 73. II. 49, 164, 296. III. 107. IV. 68.

Digitized by Google

Báthori Zsófia III. 175, 205. V. 309,
Battyáni I. 49, 272, 350. IV. 49, 140.
Báttaszék IV. 181.
Bay András VII. 31.
Bayram csausz II. 288.
Bayram pasa II. 464. 478.
Baxai Gáspár István VII. 32.
Baxa István V. 194. VII. 9.
Bécs I. 104, 151, 206, 210 226, 230, 231, 235, 291, 299, 303, 309, 350, 365. II. 36, 39, 40, 45, 60, 77. III. 178, 189, 205, 220, 352, 378, 497. IV. 32, 53, 68, 90, 152, 185, 197, 215. VI. 51, 244, 279, 346, 353, 531. VII. 43, 61, 96, 100, 109.
Becse I. 475.
Becskeházi tisztartó VII. 9.
Becskerek I. 474. VII. 206.
Becskereki Ferenczné VII. 34.
Beczkéd VI, 34. VII. 529.
Bede Albert VII. 85, 88.
Bégek :
Abdula bég I. 441.
Ali bég II. 16. IV. 103, 104. V. 28, 95, 97, 98, 100, 102, 107, 150, 153, 373. VII. 369, 425, 428, 429, 488, 498, 514.
Amhett főbég V. 33.
Azdan bég I. 466.
Azlán bég I. 441, 481.
Beker bég VII. 352.
Bekir bég I. 84.
Bektasch bég I. 39.
Cserkesz omer bég II. 449.
Csonka bég VII. 100.
Daut bég I. 20.
Dsau bég II. 77.
Feridun bég II. 77.
Hamza bég VII. 100.
Hassan bég I. 177. IV. 19.
Ibrahim bég I. 111.
Jussuf bég I. 30.
Kakak Illi bég VII. 279.
Bégek :
Karánsebesi bég V. 405.
Mamhut bég VII. 477.
Mehemet bég II. 332, 334. IV. 24, 320. VII. 223, 247, 370.
Muharem bég I. 434.
Murat bég I. 26.
Musza bég IV. 476.
Musztafa bég V. 111.
Papazopli Mehemet bég I. 435.
Pellvan bég IV. 143.
Szentjobi bég V. 17.
Váradi begler bég V. 422.
Begir effendi VI. 291.
Begler bégek II. 16, 19, 156.
Begler bég I. 10. VI. 323.
Begrad Mehemed csausz III. 349. 353, 355, 357.
Behad gyirai khán VII. 175.
Bahalir mirza V. 204.
Behódoltatások iránti levél I. 21.
Beké Aga VI. 233.
Bekecz István Kalmanczaihoz a kuruczok ügyében V. 383.
Béke felől I. 7. 121, 165. 168. III. 24, 324, 361.
Bekeny VII. 151.
Beker basa II. 414, 487.
Békés István I. 42.
Békés Gáspár I. 127.
Békes VII. 356.
Békes megye IV. 433.
Békesség a muszkával VI. 121.
Beket aga III. 95.
Bekir basa II. 414. 487, 498.
Bekir bég I. 84, 88.
Rektas basa I. 42.
Bekthár bég I. 39.
Bela Cirka III. 439.
Béldi I. 315, 320. IV. 272, 273. VI. 9, 56, 102, 138. VII. 467.
Béldi Kelemen I. 110, 339.
Béldi Pál III. 436, 499. IV. 31, 47, 48, 101, 382, 421, 452, 479. V.

Digitized by Google

19, 34, 80, 97, 183, 222. VI. 93, 111. 113, 128, 161, 245. VII. 343, 360, 529, 536, 547, 550, 551, 561, 589, 592.
Béldi Pál hireket ir a fejedelemnek V. 453.
» » levele a fejed. leánya halálról V. 461.
» » szolgáiról V. 357.
» » s az elégületlenek frigylevele V. 469.
» » feleségéhez bujdosása felől V. 510.
» » a fejedelemhez V. 137, 139, 144, 198, 493.
» » megbizottjának jelentése V. 453.
» » kiegyezési feltételei V. 511.
» » vádaskodása a portán V. 525.
» » és Zólyomi elfogatása V. 528, 531.
Belényes I. 201. IV. 105, 179, 218, 277, 316, 439. V. 37. VI. 331. VII. 290.
Belényesi bég IV. 86.
Belényesi Ferencz IV. 401.
Belényes vidéke IV. 425. V. 37.
Belgium III. 53.
Belgrád II. 160. IV. 169, 190. VI. 323, 369.
Belgrádi mező VI. 323.
Beli IV. 277.
Belléni VI. 111, 128, 137, 161, 189, 193.
Belléni Zsigmond IV. 401. VI. 138.
» » pecséte VI. 113.
Belső Szolnok követe III. 419.
Béltek VII. 341.
Benczke II. 506.
Benczky Ferencz III. 306, 310.
Bender III. 453.
Benesz falu VII. 416.
Bene Miklós IV. 65.
Berakcség I. 152.
Bercsényi Imre I. 433, 436.
Bereg VI. 180.
Beregh Böszörmény IV. 149.
Bereg megye I. 85. 92, 209. II. 76. VII. 17.
Beregszász VI. 319, 406, 440.
Beresd VII. 353.
Berethalom VII. 495.
Berethalomban part. congregatio I. 3.
Bernáth Zsigmond követ V. 205.
Bernu György VII. 589.
Berettyó IV. 148, 149, 160. VI. 422.
Berettyó Új-falu VI. 514. VII. 65.
Berthalom János I. 22.
Bertholdus VI. 468.
Berthóty Ferencz VII. 186.
» Gábor VI. 436.
» László VII. 186.
» Zsigmond VI. 481, 513. VII. 75.
Besley Omer egri aga I. 105.
Besseni VI. 116.
Bessenyei Mihály V. 321. VI. 78, 218, 220. VII. 528.
» Zsigmond VI. 344.
Beszerményi István IV. 15.
Besztercze város I. 239. II. 213, 249. III. 42, 148, 152, 253, 452. IV. 24, 479, 490. VI. 39, 147. VII. 318, 400.
Berterczebánya I. 261.
» » hűsége IV. 14, 15.
Bethlen IV. 15, 203. VII. 440, 488.
Bethlenbe szorult Kemény pártiak IV. 27.
Bethlen ház VI. 148.
Bethlen Domokos IV. 179, 398.
» Domokosért kezesség IV. 399.
» Drusiánna Zólyomihoz IV. 396.
Bethlen Elek VI. 322. VII. 315.
Bethlen Farkas I. 110. IV. 453, 471. V. 517. VI. 12, 57. VII. 505, 526.

Digitized by Google

Bethlen Farkas követsége V. 506.
» » követi útasitása V. 519.
» Ferencz hivei III. 308, 404.
» » fejérm. főispánja III. 419.
» Gábor I. 50, 57, 109, 115, 119, 134, 138, 142, 144, 148, 149, 163, 169, 172, 174, 176, 182, 183, 193, 196, 197, 223, 224, 251, 252, 258, 285, 291, 292, 293, 294, 296, 298, 316, 317, 322, 326, 327, 331, 335, 341, 377, 379, 382, 384, 393, 394. II. 7, 31, 148, 151, 152, 153, 156, 159, 184, 189, 244, 245, 432, 444, 454. III. 106, 108, 115, 132, 164, 243, 244, 260, 279, 299, 301, 312, 351, 355, 373, 377, 445, 472. IV 167, 179, 236, 253. V. 113, 388. VI. 322, 462. VII. 375, 449, 479, 501, 539.
Bethlen Gábor követsége I. 86.
» » birodalma III. 352.
» » haditudositásai I. 184, 193.
» » a királyságot nem akarja I. 216.
» » hűsége a portához I. 188.
» » fejedelem jégrevitele I. 110.
» » követi útasitása I. 149, 162.
» » levele I. 199, 200, 201, 202, 203.
» Gergely IV. 432, 459. V. 401. VI. 57, 133, 330. VII. 324.
» István I. 251, 252, 317, 318, 329, 341, 342. II. 149, 155, 157, 160, 162, 165, 218, 303, 305, 309, 317, 319, 324, 330, 332, 335, 340, 345, 348, 350, 352, 355, 358, 359, 361, 362, 364, 368, 371, 374, 388, 389, 391, 398, 399, 402, 403, 407, 414, 415, 418, 423, 426, 430, 439, 440, 444, 447, 449, 454, 456, 461, 463, 464, 465, 466, 467, 470, 471, 472, 473, 475, 476, 480, 481, 482, 485, 487, 492, 493, 496. III. 133, 207. 322. IV. 335. VII. 375.
Bethlen István idejében két vármegye Kassa városával Erdélyhez foglaltatott III. 279.
» János III. 296, 298, 404, 419. IV. 32, 44, 45, 47, 48, 226, 282, 302, 347, 358, 425, 454. V. 47, 100, 110, 131, 134, 158, 324, 328, 344, 345. VII. 458, 461, 463, 467, 479, 497, 506, 521, 525.
» » Béldi Pálhoz V. 47.
» » a fejedelemhez V. 110, 134, 158, 328, 344, 345.
» Mihály III. 419.
» Miklós V. 286, 289, 474. VI. 139, 148, 149.
» Péter II. 307, 313, 317, 324, 349, 356, 360, 366, 385, 388, 397, 421, 434, 437, 454, 482.
» fejed. III. 150, 236, 237.
» kihágásai IV. 16.
» hitlevele IV. 402, 403.
» Vára IV. 203.
Bethun VI. 494, 523.
Bialis Ferencz V. 84, 92, 293. VII. 342.
Bideskuty VII. 328.
Bige György V. 366. VI. 383, 396.
Bihar megye I. 31, 149. III. 14, 491. IV. 74, 112, 132, 149, 157, 158, 188, 218, 277, 433. VI. 185,

Digitized by Google

194, 266, 326. VII. 17, 101, 104, 336, 530.
Bihar megyei quártély V. 471.
Bikk VI. 389.
Birin vára III. 361, 362.
Birthalom II. 282.
Biszterfeld III, 297, 298, 304, 416.
Botow Albert VII. 498.
Bocskai István fejedelem I. 46, 47, 48, 59, 60, 62, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 90, 91, 92, 129, 198, 218, 238, 239, 261, 274, 312, 346, 355, 443, 471. II. 31, 35, 63, 133, 482. III. 106, 279, 287, 299, 312, 321, 352, 355, 377, 449. IV. 89. V. 132. VI. 153. VII. 539.
Bocskai törökhöz téritése Bethlen Gábor által I. 158.
Bodnár Lőrincz VII. 35.
Bodog János követsége I. 30.
Bodok VI. 98. VII. 119, 151, 153, 359.
Bodola IV. 382, 452.
Bodolai tábor VI. 147.
Bodoni I. 146.
Bodoni György IV. 402.
Bodrogköz VI. 392. VII. 12, 26.
Boérok országa III. 18.
Bogadi András VII. 387.
Bogár szorosa, VII. 272.
Bogáth VII. 318.
Bogáthi Miklós I. 40. II. 480,
Bogdan falu III. 377.
Bogdán Gotfried VII. 35.
Bogdán Jancsi VI. 185.
Bogdán Péter deák IV. 25.
Bogosz IV. 266.
Boham franczia generalis VI. 32.
Bojár VI. 305.
Bojér IV. 450. VI. 178.
Bojér István IV. 272, 273. VII. 496.
Bojér Zsigmond IV. 371, 480, 486. V. 49, 90, 494. VI. 15, 18, 22, 23, 65, 229, 322, 358, 365, 372, 377. VII. 499.
Bokony István hadnagy VII. 8.
Bokosnyicza VII. 279.
Boldogkö VII. 579.
Boldogfalvi Mihály IV. 301, 303, 401.
Boldvai IV. 126, 127, 151, 161, 166, 172, 173, 475, 476.
Boldvai Alsó János VII. 516.
Boldvai Kata IV. 398.
Boldvai Márton III. 404, 419, 425. IV. 108, 112, 116, 122, 133, 194, 401, 438, V. 97. VII. 446, 447, 489.
Bolt János III. 420.
Bolyky Bálint I. 76.
Bonczida III. 471, 484. IV. 484. V. 18. VI. 179.
Bonczidai mező III. 470.
Bonczidai tábor III. 469.
Boncziul justbasa II. 259.
Boné András VII. 53, 65.
Bonyhádi János VII. 43.
Bordács Lőrincz IV. 329.
Borbély András VI. 428.
Borbély György I. 42. IV. 62. VI. 408. VII. 85, 87, 528.
Bór dézma I. 21.
Bórital VII. 442.
Bornemiszsza VII. 374. 560.
Bornemiszsza Anna IV. 43, 101, 313, 384, 399, 402. V. 68, 72, 332. VI. 95, 96, 97, 167, 294, 358, 463, 499. VII. 131, 381, 382, 387, 559.
Bornemiszsza László I. 174, 184, 186, 189.
Bornemiszsza Pál I. 441. II. 194, 237. III. 99, 193, 214.
Boros IV. 391. V. 94. VII. 421, 434, 449, 513.
Boros András VI. 413,
Boros beteg V. 481.
Boros István IV. 48, 146. V. 72, 217.
Boros Jenö IV. 158, 331, 398, 403. VI. 88.

Digitized by Google

Bors István VII. 495.
Borsai Péter III. 305.
Borsi III. 298. IV. 312.
Borsod III. 313.
Borsod főispánja 1582. Berthalon János Kolonics I. 22.
Borsos Tamás követsége 1618-ban I. 199, 207, 419, 422, 423, 424. II. 10.
Bortermés VII. 278.
Bosnyák Tamás I. 85. II. 38. III. 141.
Boszna I. 16, 168. II. 120.
Boszna Szeraj II. 178.
Bosztandzsi pasa III. 73, 239. VI. 495.
Bosztandzsi Husszain csausz I. 36.
Botok Bernad III. 349.
Boza város II. 505.
Boza-vásár I. 340.
Bozics István VII. 34.
Bozok vára VI. 48.
Bozza V. 237. VI. 141. VII. 611.
Boyki Benedek I. 146.
Börvél VII. 65.
Bőszörmény VI. 51. 156, 163, 165. VII. 17, 581.
Brabanczia III. 214, 220.
Brandais András osztr. ezredes I. 7, 8, 9.
Brandenburgi levelek V. 444.
Braila II. 412. V. 346.
Braila János VII. 351.
Braila Péter VII. 353.
Brankovics György IV. 163, 212, 296, 297, 373. V. 364, 370. VI. 101, 149. VII. 434, 465, 467, 497, 559, 560, 566, 599.
Branković VI. 139, 148, 160, 162, 191. VII. 601, 602.
Branicska VII. 419.
Braslan város V. 312.
Brassaiak III. 310.
Brassai biró VII. 185.
Brassai tanács V. 489. VII. 293.
Brassai vár VI. 76.
Brassó I. 11, 12, 86, 120, 134, 281, 320. II. 47, 207, 247, 284, 356, 506. III. 207, 376, 402, 449, 498. IV. 94, 154, 214, 241, 242, 279, 312, 427, 428. V. 137, 279. VI. 22, 23, 98, 203, 233, 403, 468, 481. VII. 153, 164, 177, 439, 440, 484, 611.
Brecskavszky VI. 408.
Begiczán III. 509.
Breszkul Jonatye vajda VII. 278, 285.
Brettyó VI. 171.
Breznóbánya VI. 147.
Brussza II. 376. III. 156, IV, 41, 418, V. 70.
Brycko VI. 369,
Buczacsi V. 150.
Bucsak III. 254. IV. 452. VI. 378, 433. VII. 83, 168, 610.
Bucsaki VI. 22.
Buda I. 38, 92, 96, 97, 98,151, 159, 160, 199, 221, 242, 245, 247, 267, 277, 278, 303, 305, 355, 360, 369, 374, 376, 386, 399, 401, 403, 411, 414, 416, 435, 444, 468. II. 19, 20, 29, 41, 46, 55, 74, 98, 99, 120, 149, 159, 160, 180, 182, 186, 191, 193, 208, 221, 262, 263, 298, 271, 306, 307, 330, 332, 343, 345, 348, 350, 362, 364, 371, 374, 375, 377, 380, 385, 392, 396, 398, 405, 407, 432, 434, 442, 444, 460, 463, 464, 466, 467, 470, 471, 473, 478, 498, 499. III. 59, 61, 77, 98, 116, 169, 271, 277, 281, 354, 355, 366, 377, 378, 395, 380, 425, 464, 468, 498. IV. 54, 68, 141, 318, 401, 405, 409, 421, 443, 496. V. 53, 65. VI. 31, 62, 333, 485. VII, 18, 61, 68, 98, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 201, 212, 215.
Budához szállás I. 234.
Budai birodalom IV. 245, 265.

Digitized by Google

Budai hirek I. 85.
» vezér III. 65, 376. IV. 355.
» vitézek III. 353.
Budaházi András VII. 85. 88.
Buda János V. 407, 408, 423, 430, 460. VI. 311. VII. 104, 105, 400.
Buda Sándor VII. 352.
» Péter V. 246.
Budai basákról I. 4, 19, 84.
» csausz VI. 186.
» helytartó VI. 247, 265.
» vezér IV. 282, 283. VI. 60, 261.
» uram V. 405. VI. 21, 24, 111, 112, 116, 121, 123, 161, 189.
Budai faktioja VI. 118.
Budai Ferencz V. 90, 360, 379, 408.
» Péter deák V. 219. VI. 45. VII. 108, 109, 457.
Budin III. 260.
Budján IV. 457.
Budun vára III. 353.
Budweis I. 226.
Buhos Buzok moldva követ IV. 29.
Bujdosó magyarok V. 403, 439. VI. 52, 220, 244. VII. 84.
Bujurdi III. 162.
Bujuruld VI. 255.
Bukavár VII. 261.
Bukova VII. 358.
Bukor György VI. 138.
Buk vize VI. 21, 24.
Bukurest II. 69, 79, 126, 128, 275, 289, 354, 412, 458, 490. III. 79, 82, 199, 508. IV. 229, 274. V. 105. VI. 11, 12, 36, 45, 76, 97, 132, 178, 205, 404. VII. 60, 68, 83, 187, 198.
Bulak IV. 118.
Bulk vize VI. 22.
Bulyok basa VI. 249.
Bunie boer IV. 243.
Buquoi generalis I. 226, 284, 299, 300, 304, 368. II. 98.
Burkos Mihály VII. 87.
Burlye Mihály IV. 99.
Burszan István VII. 294.
Burzuk falú IV. 74.
Buzamező falú V. 351.
Buzin vár VI. 125.
Buzinkai Mihály VI. 18.
Buzogan kapitány V. 346.
Büdöskuti Pejenot VII. 107, 112.
Bükk alja VII. 588.
Bukkös VI. 120.
Byzant VI. 89.

C.

Cadraztalinis VI. 249.
Caesar Gall I. 323, 333, 334.
Catacsa I. 475.
Candia IV. 54, 418, 429, 472. VII. 195.
Candia fővezér V. 98.
Candos IV. 54.
Canischa (Kanizsa) VI. 345.
Cantakuzen VII. 583, 600.
Cantakuzeno Demetrius levele fejedelemhez V. 217.
Cantacuzeno Servan VII. 365.
Cantacuzenus Constantin Béldi Pálhoz hadi hireket ír V. 468.
Cantacuzenus Constantin a fejedelemhez ír V. 376.
» Mihály VI. 24.
Cantamer mirza I. 366.
Cantamir vajda VII. 67.
Capitihaság V. 97.
Caprany Domokos VII. 35.
Caprara general VI. 171. VII. 99, 112, 147, 303.
Caraffa VII. 115, 185, 292.
Cardinal II. 211.
Carinthia II. 33.
Carpona VI. 282, 284.
Cassovia VI. 253.
Cassoviai tábor VI. 252.
Castaldo az ágyukat Szebenbe rendeli I. 6—8.

Digitized by Google

Castaldo levele Hallerhez (1553.) I. 6, 7, 8.
Casztra nevű vár IV. 260, 279.
Catharina fejedelemaszszony III. 107, 111, 115.
Caveller VI. 435.
Centes II. 211.
Chada I. 50.
Chalauf Ibrahim aga I. 255.
Charikia VI. 394.
Cheheren vára l. Czeherim.
Chehrin VI. 24.
Chemel II. 480.
Chemelniczki VI. 24.
Chennan (Kénán) pasa III. 445.
Cheri Bertalan I. 9.
Chiausz l. csausz.
Chinti Gáspár I. 77.
Chioronk Márton I. 12.
Chmielniczky III. 422.
Christianus Anhaltinus I. 210, 217.
Chyechyml III. 7.
Chyerepowyth Ilona násza Szebenben 1563. I. 15.
Chyerepowyth Miklós I. 15.
Choja IV. 53, 54, 55.
Cilitria II. 100.
Cintler Wenzislav VII. 36.
Citro IV. 440.
Cladoban II. 22.
Cobb átszállása a Tiszán, Böszörmény és Kálló megszállása V. 488.
Cobb VII. 523, 533. 593.
Collalto gróf I. 268, 331. II. 71.
Collobarad hada III. 823.
Constanczi basa II. 295.
Constandi vajda III. 437.
Contraversiák Erdélyben 1550. I. 4.
Coppan I. 277.
Coracs I. 277. 278.
Corbelli gróf VII. 297, 299.
Cordatus VI. 181.
Cornelius Haga I. 397. II. 232, 251, 281, 282.
Coronni hettman (Ilvoban) V. 399.
Cothlatz Leopold VII. 186.
Cöln Joannes I. 292.
Cuis Mátyás VII. 36.
Curlandiai fejedelem III. 164.
Curlandiai herczeg levele III. 211.
Cyprus III. 104.
Cyrillus II. 281.
Czafir aga fővezér követe Apafihoz V. 370.
Czakó Dávid V. 34. VII. 392, 394.
Czakó Dávidné VII. 393.
Czalikova VII. 159. 162.
Czegei Wass György VI. 311.
Czeglédi VII. 494.
Czeherin vára l. Cseherim.
Czekház VI. 527.
Czekei IV. 326.
Czelebiul leánya III. 25.
Czeletrie török III. 123.
Czellás VI. 327.
Czengel kő III. 132.
Czermeny Mihály l. Cserményi.
Czernel Pál V. 316.
Czetto Péter VII. 30.
Czifra Haszon VI. 389.
Czigányi VII. 280.
Cziglay István VII. 34, 35.
Czikmántor VII. 152.
Czillal merza I. 338.
Czimbalmos István IV. 65.
Czimeres levél I. 18.
Czoban Giri IV. 311.
Czobor hada VII. 77.
Czobor Mihály I. 53.
Czoveg VII. 51.
Czuczora I. 340.
Czyelebi II. 69.
Csábrád VI. 283.
Csábragh VI. 285. VII. 16.
Csafer basa VII. 263.
Csaholy VI. 186.
Csák I. 474.
Csákiakról II. 194. III. 111. IV. 359, 499. V. 157. VI. 93, 119, 123, 125.

Digitized by Google

Csáki Ferencz kassai generalis IV. 185. VI. 383.
Csáki Gábor VII. 250.
Csáki István gróf II. 165, 249. IV. 105. VI. 383, 531.
Csáki Istvánné arestaltatása IV. 500.
Csáki János IV. 61.
» László V. 366, 453. VI. 91. 108, 122, 127, 128, 130, 159, 176, 271. VII. 110, 111, 112, 138, 141, 155, 156, 174, 191, 193, 600, 601, 604.
Csákiné VII. 494.
Csáki szolgája VI. 100.
Csákó (falú) IV. 13.
Csákova IV. 18. VII. 206.
Csallóköz I. 305. VI. 338.
Csanád I. 57, 277, 471, 474. IV. 115.
Csanádi István VI. 70.
» János VI. 213.
Csanádi török VI. 146.
Csánkurtalán VII. 80.
Csapó V. 138.
Császár adója V. 426.
» hada Prágában III. 322.
Csatár IV. 149, 157. VII. 17.
Csatarcsi IV. 292.
Csatári Gábor VI. 430.
Csató IV. 302.
Csató Albert VII. 192.
Csató (szolga) VI. 174.
Csausz aga V. 237.
Csausz basákról I. 6. II. 13, 32, 64, 185, III. 54, 145, 162, 171. IV. 143, 407, 441. V. 40, 42, 47, 53, 56, 142, 170, 237. VI. 25, 56, 113, 169, 191, 239, 276, 303. VII. 370.
Csausz Amhat I. 27.
» Huszain I. 26.
» Vaszilia VI. 169.
Csausz pasa Pellovan bég IV. 143.
Csauzok, császáréi II. 62.
Csavargók IV. 421.
Cseffei I. 114. III. 363.
Cseffei László III. 404. VII. 390.
Csege VI. 261, 515, 518.
Csegezi Tamás IV. 401.
Cseh V. 98, 102.
Cseh Mihály IV. 387.
Csehek békeföltételei I. 235.
Csehenem V. 98.
Cseherim vár V. 264, 312, 463. VI. 14, 21. VII. 177.
Cseherni III. 439.
Cseh hadak I. 226.
Csehi VI. 70.
Csehivár VII. 349.
Csehország I. 230, 231, 232, 237. II. 37, 220. III. 209.
Csehországi general III. 307.
Cseh vára IV. 214, 215, 220, 221, 223, 263, 270, 286.
Csejte IV. 429.
Cseke Ádám VI. 434.
Csekei VII. 408.
Cselebi basa I. 252.
Csemörtája (puszta) I. 102.
Csenger VI. 81. VII. 64, 411.
Csenger-Bagós VII. 65.
Csepregi IV. 32, 112.
Csepregi Turkovics Mihály IV. 57, 181, 225, 248.
Cserei Farkas IV. 401. VII. 491.
» György III. 505, 514. IV. 45, 340, 358, 401, 409. VII. 338, 488.
» János IV. 401. VI. 120.
Csereiné VII. 392.
Cserépi VI. 516.
Cseri pasa VI. 321, 389.
Cserkesz Omer bég II. 449.
Csermelye VII. 31.
Cserményi Mihály IV. 233, 240, 242, 244, 247, 262, 275, 279, 295, 298, 301, 311, 312, 334, 343, 350. V. 59, 60. VI. 23, 27, 142. VII. 461, 483.
Csernáton VI. 513.

Digitized by Google

Csernatoni István IV. 67.
Csernei Mózes IV. 65.
Cserneszki Imre VI. 335.
Csernetzy VII. 274.
Csesztnek VI. 339.
Csián VI. 214.
Csicsó VI. 416, 498.
Csicsói György IV. 404.
Csicsó Keresztur VII. 529.
Csicsva VII. 29.
Csifra Juszup VI. 249.
Csiger vize II. 428.
Csik II. 458. IV. 46, 170, 318.
Csiki adó IV. 348.
Csikó János I. 76.
Csillag János VII. 360.
Csillagh Vezér IV. 409, 410.
Csillat merza I. 316, 338.
Csiri basik VI. 385.
Csiszár VII. 43.
Czizmadia János IV. 65.
Csokás IV. 388.
Csokasi János IV. 401.
Csomaközi Mihály IV. 332.
Csoma György II. 47.
» Zsigmond orbai széki követ III. 420.
Csongrádi Kristóf IV. 492.
Csongrád megye IV. 329.
Csonka Istváu II. 214.
» Mihály V. 181.
Csontos Gyurka VII. 356.
» Károly VI. 422.
» Pál III. 296.
» Péter VII. 87.
Csora VI. 224.
Csorka Gáspár I. 104.
Csorló város VI. 509.
Csorona (vár) VII. 95.
Csucsom (falú) VI. 168.
Csucsvay János II. 260.
Csulai II. 431. III. 322, 332.
Csungány IV. 217.
Csuta VII. 353.
Csuz Mátyás VII. 36.

D.

Dabisa vajda IV. 44, 50.
» Varnikul boer vajda lesz Moldvában. IV. 8.
Daczó II. 280. V. 24, 35, 53. VII. 173.
» Gergely VII. 360.
» György portai kapikiha esküje V. 267.
» » levele a fejedelemhez V. 311, 350.
» » levele a tanácshoz V. 348.
» » levele Béldi Pálhoz V. 296, 333.
» János IV. 69. V. 40, 44, 341. VI. 311. VII. 152, 322, 592.
» » portai követ instructiója V. 361.
» » portai panasza Apafihoz portai szenvedéseiről V. 74.
» István VI. 284, 288.
Dahut szerail VII. 178.
Dair Membetsa merza V. 372.
Dajka István VI. 34.
» Istvánné VII. 84.
Dák György VII. 30.
Dalariv aga III. 37.
Dali Huszain pasa III. 417.
Dalmadi Sándor VII. 512.
Dalnoky Mihály IV. 15.
Dályai VI. 449.
Damiani Pál János II. 74.
Damokos Ferencz III. 420.
» István II. 101.
» Tamás VI. 92.
Dániai király II. 42.
Dániel II. 412.
Dániel deák I. 176.
Dániel Absolon V. 127.
» Borbára VI. 174.
» Dániel I. 292, 304.
» Ferencz III. 101.

Digitized by Google

Dániel István V. 307. VI. 311. VII. 410.
» János II. 455. III. 404, 419.
» Mihály II. 458.
» Sándor IV. 62.
Dankó János VI. 421.
Danud pasa III. 110.
Dárda VII. 367.
Darholcz Ferencz I. 336.
Darlaczi jószág V. 432.
Darócz VI. 317.
Daróczi IV. 347, 366, 449, 450. VII. 325.
Daróczi (követ) I. 103.
Daróczi (Zólyomi szolgája) IV. 374.
Daróczi Ferencz I. 116.
» István I. 299.
Dasova megszállása IV. 50.
Dasova vára IV. 239, 240.
Dassó III. 41.
Daudt basa I. 172. III. 7, 110.
Daut bég I. 20.
Daut passa völgy III. 7.
Davaugour úr irása III. 220.
Dávid deák IV. 246, 255, 260, 303, 370, 377, 394. V. 98, 104, 107, 110, 156, 349.
Dávid János IV. 348, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 367, 369, 370, 372. VII. 482.
Davrian VI. 413.
Deák Ferencz hadnagy VI. 154, 470, VII. 68.
Deák Nemet basa I. 302, 349, 389.
Debreczen I. 79, 84, 88, 418, 471, 475. II. 158, 220. III. 387. IV. 142, 179, 215, 216, 220, 236 357, 358, 359, 373. V. 39, 97, 134. VI. 31, 34, 37, 39, 48, 87, 115, 151, 164, 208, 227, 261, 341, 401, 520. VII. 39, 144, 150, 191, 193, 198, 200, 201, 202, 225, 290, 514, 580, 593, 594.
Debreczen adója évenként 5000 tallérról 4000-re szállittatik I. 25.
Debreczen harminczadja IV. 112.
Debreczen elpusztulásáról 1593-ban I. 25.
» siralma VII. 100, 116.
Debreczeniek adója IV. 111.
Debreczeniek adóügye IV. 149.
» dolga IV. 109, 111. VII. 554.
» rosz fizetők IV. 119.
Debreczeni biró III. 464. VI. 156.
» görögök VI. 236.
» polgár VI. 104.
Debreczeni János VII. 479.
Decsej István VI. 291.
Dées város III. 15, 41, 221, 223, 228. IV. 15, 215, 227. VI. 213. VII. 360.
Dées városi hadnagy VII. 140.
Déési IV. 89. VI. 91, 130.
Déésiek III. 365.
Déésfalva III. 502.
Déssi Ferencz levelei Béldi Pálhoz V. 313, 464.
Déssi János IV. 92.
Defter V. 98.
Defterdar VI. 345.
Delegatusok IV. 104.
Deli Dillanu III. 141.
» Haszian pasa III. 52.
» Huszeyn pasa III. 292, 301, 313, 352, 388, 417.
Deli Ibrain IV. 16.
Deli Marko I. 127.
Delomeni III. 267.
Demeczky Mihály VI. 495. VII. 32, 33, 35.
Demeter III. 415. VI. 122.
Demetrás vajda VI. 461.
Demetreus vajda V. 368.
Demetri VI. 189.
Demjén Ferencz I. 245, 280, 282, 284, 321, 358. II. 25, 63.
Demjén István VII. 85.
Demsediek VII. 204.
Demses VII. 353.
Dénes György VII. 85, 87.
Dengelegi Mihály I. 53.

Digitized by Google

Dengelek VII. 64.
Denta VII. 242.
Dente VII. 206.
Deputatus VI. 84.
Derecske (falú) II. 191, 195, 212, 366, 420, 430, 440, 467, 470, 472. VII. 65.
Derecskei hajduság II. 465.
Dereszka V. 244.
Deresztor III. 8.
Ders III. 503.
Dersi Boldizsár VII. 405.
Dervis aga II. 216, 217.
» basa I. 238, 316, 317.
Desőfi János I. 53.
Despot havas V. 335.
Deszkapénz VI. 80.
Deszni II. 218. III. 387. IV. 217, 277.
Desztver II. 148.
Détsi Susanna VII. 34.
Déva vára I. 6, 50, 57, 148. III. 74, 197, 242, 480, 507. IV. 59, 87, 277, 326, 398, 402, 408. V. 59, 86. VI. 214, 356. VII. 319, 399, 431, 441.
Dévai VII. 465.
Dévai kapitány I. 42.
» udvar biróság VII. 321.
Dévai János IV. 61.
» Simon IV. 332.
» Zsigmond VI. 428.
Dévény vára I. 239. VI. 39, 48, 49, 287, 413.
Dézma I. 21. III. 64. IV. 148, 149, 157, 215, 436. VI. 81. VII. 8.
Dézma szedés VII. 279, 534.
Dhamokaz szerdár szava VII. 68.
Didrich Simon VII. 183.
Dienes György VII. 52.
Dienes úr (Bánfi Dénes) VII. 19.
Dietrichstain VI. 533.
Dilaver basa I. 318, 342.
Dima V. 193.
Dimi Duka helység IV. 367.
Dimitri György VI. 88.
Diód I. 4.
Diodatoz VII. 361.
Diósi Gáspár IV. 59, 401.
Diószeg IV. 120. V. 177, 321. VI. 157, 171, 200, 232, 269, 387. VII. 64, 147, 205, 607.
Diószegi IV. 449.
Diploma II. 15. III. 20.
Dirleneg VII. 362.
Disder aga V. 111.
Divin I. 239. VI. 39, 48, 49, 287, 413.
Dob VII. 65.
Doban Izpatár VII. 156.
Dobay VI. 408.
Dobay Borbára V. 166.
» Gábor VI. 350. VII. 192.
» Mátyásné VII. 32, 33, 34.
» Mihalyné VII. 33.
Dobisa Isztratia moldv. vajda IV. 29, 30, 31.
Dobó István erdélyi vajda I. 10, 11, 12.
Doboka vármegye IV. 74, 76, 142, 188, 232, 241, 316, 434, 438, 453. VI. 249, 321. VII. 359, 436.
Doboka vármegye hódoltsági ügye IV. 12. VII. 188, 139, 157, 160.
» » követei III. 419.
Dobra benedekiek IV. 440.
Dobrin VII. 490.
Dobrocsán VII. 150.
Dobrolson VI. 15.
Dobrote justbasa II. 239.
Dobronyok VII. 25.
Dobrudsa. II. 155.
Dóczi I. 149.
Dóczi András I. 413.
» István I. 84, 251, 259, 265, 291, 292, 293.
Dodeskut főviszter III. 78.
Dolinay VII. 20, 55.
» opinioja VII. 9, 10.
Domahida VII. 411.

Digitized by Google

Dombegyháza IV. 38, 39.
Dombi Ferencz VI. 452.
Domeczki VII. 91.
Domik Menyhárt VI. 143.
Domnya VI. 453.
Domoka VI. 141.
Domokos VI. 122.
Donát VI. 164, 166.
Donath János II. 84.
Donaverda II. 220.
Doroberg Ali bék III. 443.
Dorog III. 386.
Dorosenko hatman V. 221. 264.
Dorotheic Péter IV. 481.
Dorsch Kristóf VII. 202.
Döbröczön l. Debreczen.
Döbröczöni főbiró III. 464.
Döge (falú) VII. 38.
Drág VI. 372. VII. 345.
Drágicsán IV. 170, 171, 272.
Dragumer just basa II. 259.
Draheim Wilhelm VII. 30, 31, 33.
Draskovics János I. 83.
» Miklós VI. 507, 511.
Draudt György VI. 394, 403, 468.
» Márk VII. 266, 271, 281.
Dráva VII. 368.
Drinápoly II. 199, 220, 266, 350, 490. III. 72, 77, 78, 197, 200, 254, 264, 408, 443, 453, 461, 472, 480, 513. IV. 7, 17, 23, 34, 43, 48, 163, 212, 240, 242, 244, 246, 247, 262, 266, 267, 274, 286, 292, 307, 355, 360, 395, 409, 440, 488. V. 50, 69, 104, 106, 266. VI. 11, 30, 47, 55, 105, 114, 116, 122, 137, 215, 272. VII. 47, 55, 153, 159, 162.
Dromo VII. 200.
Drosenko V. 150, 312.
Druziko V. 266.
Dsami Atik Mahala III. 490.
Dsán Arszlan szilisztriai basa III. 459.
Dsán bég II. 77, 126.
Dsán bég Giraj Khán II. 147.
Dsán puládogli II. 378.
Dsebedsi pasa VI. 290.
Dsellal mirza I. 341.
Dsingiz khán II. 78.
Dudeszkul főkomornik II. 411.
Duka moldvai vajda IV. 274, 275, 483, 493. V. 145, 190, 224, 357, 372, 398. VI. 65, 124. VII. 55, 57, 67, 168.
Duka vajda pénze VII. 250.
Duka János VI. 477.
Duklás uram III. 362.
Dumittalis Huszkul III. 200.
Dumitralis Viszter III. 200.
Dumitrasko aga V. 166. VI. 393.
Duna folyam I. 26, 227. II. 87, 220, 266, 412, 512. III. 138. V. 87, 106.
Dunavicz vára VI. 147, 432, 436.
Dunod küldetése VII. 106, 107.
Durak aga I. 134.
Dzán Kurtárán VII. 190.

E.

Ébeni István III. 414, 484, 497. IV. 31, 32, 40, 121, 153, 228, 299.
Ebeni Sigmond I. 306.
Ebesfalva II. 265. III. 500. IV. 169, 210, 248, 379. V. 97. VI. 132, 305, 307, 500. VII. 163, 309, 405, 612.
Ebesvár IV. 318.
Ebu Bettjer pasa II. 449.
Ecsed vára I. 59, 471, 475. II. 31, 36, 303, 309, 316, 340, 360, 388, 432, 442, 444, 473, 475. IV. 359, 495, 496, VI. 81, 158, 172, 186, 227. VII. 38.
Ecsedi labanczok VI. 259.
Egen basa VII. 299.
Eger építése I. 95, 99.
» vára I. 76, 92, 96, 97, 98, 105, 277, 303, 360, 472, 475. II. 120, 180, 448, 458. III. 77, 223, 276, 353, 388. IV. 54, 112. VI. 255.

Digitized by Google

VII. 19, 98, 198, 225, 256, 262, 565.
Egeres III. 365.
Egeresi procator VII. 411.
Egregy VII. 280.
Egri VII. 148.
Egri aga III. 288.
Egri basákról I. 84. III. 120, 265, 277, 280, 283. VI. 377, 387. VII. 18.
» beglerbégek III. 280, 301.
Egri István I. 336.
Egri János VII. 411.
Egri kapitány Berthalon János Kolonics I. 22.
» mező VI. 259.
» vitézek III. 353.
Égetés és rablás I. 137. VII. 152, 325.
Egyenetlenség VII. 327.
Éhség I. 105, 106.
Ejup pasa vezér levele III. 300.
Élelmezés és élés küldése a portára IV. 13, 14. V. 130, 156, 240.
Emekdár II. 160.
Emhan aga V. 64.
Emirek I. 16.
Endere VII. 65.
Endes VII. 496.
Enihan aga V. 67.
Enyed II. 197. V. 29.
Enyediek dolga III. 365.
Enyedi Gál deák V. 517.
» Miklós VII. 252.
Eökgusch Michael senior brassói biró III. 404.
Eökrös György VII. 20.
Eötvös Ferencz IV. 469, 470.
» Mihály III. 420.
» Sámuel VII. 34.
Eperjes I. 9, 471, 474. IV. 445, 446, 447. VI. 259, 297, 437, 483. VII. 40, 48, 72, 79, 80, 81, 89, 92, 94, 387, 531.
Eperjesi VII. 492.
Eppel János III. 168.
Ér-Adony VII. 66, 194.
Érmellék IV. 277.
Érsemlyén VII. 66.
Ercsi I. 422, 424.
Erdély adója Apafi alatt IV. 11.
Erdély adójáról III. 396. VI. 109.
Erdély dolgairól II. 164, 190, 371, 373, 510. III. 186, 282, 482, 496. IV. 7. V. 52, 100, 134, 142, 153, 155, 174, 193, 325. VI. 117, 133, 151, 258.
Erdély három nemzetből álló lakosi III. 116, 418, 489.
Erdélyhez foglalt hét vármegye III. 243.
Erdély főrendei III. 188.
Erdély határai VI. 61.
» közlekedési viszonyai I. 23.
» lakósai német részről ne hábórittassanak III. 281.
» megmaradása III. 225.
» ország ajándéka III. 396.
» » bégjei III. 119.
» » hadai VI. 316.
» » oltalmazása III. 358.
» » ősei III. 397.
» » új kapitihája III. 398.
» szabadsága V. 523.
» szerepe I. 231.
» védelmezése I. 19.
» védelmi állapotba helyezését rendelé Castaldo I. 6, 8.
» veszedelme I. 109.
Erdélyiek VI. 145.
Erdélyi György V. 96.
» István követsége Nándorfejérvárra I. 175. II. 339.
Erdélyi birodalom VI. 223.
» factor VI. 136.
» fejedelem változás VI. 132
» haderő VII. 166.
» ház VI. 193.
» kereskedők I. 18.
» király VI. 290.

Digitized by Google

Erdélyi levelek VI. 130.
» oláhság VI. 274.
» párt III. 180.
» rabok VI. 231.
» rendek VI. 112, 182.
» » had felülése tárgyában V. 378.
» » instructioja V.298.
» securitás VI. 192.
» supplantatio VI. 127.
» vajda (Báthori Kristóf) I. 20.
» vajdák (Dobó István és Kendi Ferencz) 1553. I. 10, 11, 12.
Erdőd VI. 397.
Erdődi György gróf VI. 421. VII. 10.
Erdődi János debreczeni biró IV. 112.
» Rudolf gróf I. 83.
Erdődszáda VI. 33.
Erdőhátság IV. 277. VII. 304.
Erdőszentgyörgy VI. 237.
Erdoteleki György VI. 86.
Erődités I. 299.
Érsekújvár I. 239, 267. II. 35, 38, 42. IV. 71, 123, 124, 146, 152, 185, 186, 330, 331. V. 137. VI. 272, 306, 466. VII. 61, 62, 94, 109, 180, 346, 464, 611.
Érsekújvár vivásáról I. 49.
Erzsébet II. 49.
Esdrum II. 196.
Eshak aga muteferrika II. 188, 191, 192.
Esküforma IV. 383.
Estak aga II. 191.
Eszék I. 400, 412. II. 32. VI. 335. VII. 71, 113, 196, 197, 200, 206, 263, 270, 367.
Eszlár VII. 65.
Esztergom I. 238, 239, 242, 277, 303, 476. II. 31, 42. IV. 54, 141. VI. 291, 430.
Eszterházi Dániel III. 98.
Eszterházi Miklós gróf II. 76.
» Pál V. 433. VI. 202, 279. 319, 448, 485. VII. 565.
» Zsigmond VI. 151. VII. 24.
Esztero VII. 65.
Eztreny VII. 325.
Eup basa III. 156.
Éva VI. 190.
Evangelicus status III. 228.
Ezerum I. 407. II. 378.
Ezkider II. 101, 124.

F.

Fábián VII. 51.
Fábián Miklós VII. 48.
Fábricius András VII. 604.
Fáczán fogás VII. 127.
Facsád vára l. Facset.
Facsati aga IV. 423.
Facset vára I. 141, 471, 474. IV. 502. VII. 242, 245, 247.
Facset megszállásáról I. 41.
Facseti út I. 57.
Fajgel uram VI. 172, 202, 205.
Fajgel Ferencz VII. 186.
» Péter V. 424. VI. 436. VII. 24, 40, 41, 92, 185.
Fajka György VII. 30.
Faragó András II. 294.
Farkas Fábián portai követ instructioja a bujdosók ügyében V. 215, 225, 424. VI. 30, 78. VII. 546, 561.
Farkas Ferencz II. 424, 429, 471, 475. III. 101, 419.
Farkas János VII. 9, 307.
» László V. 171. VII. 533, 580.
Fátra hegye I. 209, 271, 272.
Faur Péter V. 38.
Fazekas Dániel VII. 31.
Fazli pasa III. 414.
Fegyver szállitási joga tordai és kolosvári kereskedőknek I. 21.

Digitized by Google

Fehér tenger III. 179.
Feja Dávid VII. 186.
» János VII. 31.
Fejedelem ajándéka a fővezérnek V. 373.
» kezessége I. 227.
» követei VI. 125.
» rendre útasitja egyik basát IV. 441.
Fejedelmi előterjesztés az ország gyűléshez V. 113.
Fejérhegy II. 211.
Fejérpataki uram III. 304.
Fejértói tábor VI. 359.
Fejérvár (Gyula-) I. 6, 7, 15, 31, 65, 126, 130, 134, 136, 145, 176, 194, 239, 281, 298, 302, 303, 309, 310. II. 31, 62, 186, 197, 205, 218, 262, 283, 340, 415, 426 435, III. 11, 20, 64, 70, 74, 76, 85, 91, 122, 124, 125, 130, 139, 148, 153, 162, 164, 174, 175, 184, 185, 186, 189, 190, 193, 196, 204, 207, 208, 216, 230, 231, 232, 238, 240, 241, 242, 251, 264, 307, 310, 321, 332, 346, 348, 349, 368, 382, 400, 405, 413, 414, 418, 448, 456. IV. 115, 345, 358, 370, 389, 393, 419, 432, 442, 483. V. 29, 75, 307. VI. 62, 78, 102, 130, 168, 170, 247, 296, 310, 364, 387, 463, 531. VII. 105, 181, 200, 299, 479, 546.
Fejérvári káptalan nyilatkozata János Zsigmond athnaméja iránt IV. 68.
Fejérvármegye III. 485. IV. 497. VI. 262.
Fekete János (Kállai-) krasznai követ V. 186.
» Mihály VII. 74.
» Péter I. 146.
Fekete erdő VI. 95.
» falú VI. 308.
» malom IV. 219.
» tenger II. 123. III. 138. VI. 47.
Fekete tengeri hajóhad I. 169.
Feketető IV. 217. V. 328. VII. 318.
Félegyház IV. 217.
Felföldi magyar fejedelem III. 106.
Fellak I. 471.
Felvincz VII. 480.
Felvinczi Zsigmond IV. 401.
Fekszi János VI. 432.
Feny VII. 66.
Feny András harminczados III. 71.
Fényes János VII. 10.
Fényes porta VI. 72.
» » kámja VI. 128.
Ferdinand császár I. 15, 152, 208, 209, 210, 211, 212. 213, 216, 219, 224, 226, 227, 235, 236, 240, 249, 250, 256, 262, 277, 282, 284, 331, 333, 334, 341, 344, 346, 347, 350, 351. 352, 354, 355, 356, 357, 358, 409, 411. II. 33, 37, 45, 477, 500. IV. 51.
Ferdinand király pártszerzése I. 14.
» levele a budai basához, Szőnyi béke II. 70.
Ferencz deák V. 181.
» Jakab VII. 30.
» kapitán V. 98.
Ferenczi Márton VI. 186.
Ferhat basa I. 35, 36.
Feridun bég II. 77.
Ferjel VI. 32.
Ferman II. 7.
Fertodi János II. 280.
Fiádfalva VI. 307.
Fiátt Zsigmond II. 300.
Ficsor Péter I. 43.
Filek I. 472. II. 35. VI. 39, 147.
Fileki hostát VI. 48.
» tábor VI. 289.
Filipeskully Máthe boják VII. 536.
Filippi város IV. 211.
Filstich Mihály VII. 178, 185.
» Péter IV. 401.
Fiscus VI. 81.
Fleischer András IV. 329. V. 79

Digitized by Google

Floka László VI. 508.
Fódor István II. 425. III. 116, 404, 418. VII. 385.
Fogaras vára I. 172, 174. III. 73, 156, 159, 165, 189, 201, 204, 206, 254, 297, 303, 463. IV. 17, 78, 99, 100, 206, 219, 286, 298, 346, 379, 383, 410, 427, 445, 447, 466. V. 72, 332, 343. VI. 46, 53, 65, 120, 132, 133, 219, 221, 330, 358, 365, 498, 533. VII. 37, 50, 55, 208, 210, 290, 321, 327, 398, 440.
Fogarasföld IV. 98. V. 159. VI. 64.
Fogarasi V. 149.
Fogarasi nevű posta IV. 350.
» tábor III. 510, 511.
Fogarasi György VII. 252.
» János IV. 254, 261, 262, 293, 302, 355, 370, 410, 487. V. 50, 69, 72, 79, 236. VII. 489, 492, 493, 494, 520.
» Móses János VI. 167.
» Sándor VI. 181, 183, 304, 497.
Fogoly oláhok I. 12.
Foksán VI. 364.
Foksányi főporkoláb V. 348.
Foksin V. 347.
Forgachi l. Forgácsi.
Forgácsi I. 49. VI. 283.
Forgács Ferencz I. 116.
» Miklós követ VII. 527.
» Zsigmond követ I. 103, 413. III. 362.
Fosztogatás IV. 106.
Fő aga III. 386.
» hopmester V. 26.
Főimrehur II. 63.
Főkapitány VI. 85.
» kapucsi pasa III. 471.
Földvár III. 431. IV. 388.
Földvári III. 431.
Fölgyászutcza VII. 32.
Főnazur I. 98.
Fővekili VI. 105.
Fővezér musztafa VI. 58.
» tihaja V. 364. VI. 506.
Fővezérnek irt levél a magyországi persecutio alkalmával V. 20.
Fraich Jean VII. 374.
Fraknó vára II. 76.
Franczia hadakról III. 172. VII. 530.
» király III. 142, 297.
» követek III. 235, 290, 352. V. 385. VI. 129.
» orator III. 129. V. 371.
» residens V. 387. VI. 11.
» szövetség Apafi s a bújdosókkal V. 413.
Francisco VII. 143.
Franczuz III. 322.
Frater György I. 4, 5. VII. 328.
» István huszti kapitány V. 457. VI. 96, 251, 350, 367, 513.
» Pál II. 339, 436.
Fridrik király I. 268, 269, 292. II. 37, 54.
Frigyes Vilmos VII. 241.
Frigy dolga I. 229.
» kötés I. 211.
Fülek vára I. 85, 239, 267, 293, 295. III. 276, 353. IV. 359. VI. 278, 284. VII. 180.
Füleki labanczok VI. 157.
Furto justbasa II. 259.
Fűzér VII. 56, 579.
Fűzesi tábor IV. 45.

G.

Gabona küldés török sereg számára I. 318.
Gábor deák V. 34.
Gáborján VII. 64.
Gábrillás vajda I. 205, 390.
Gacz VI. 287.
Gajnek VII. 341.
Galacz II. 346. VI. 20. VII. 178.
Galambos VI. 417. VII. 13, 26, 44, 84.

Digitized by Google

Galambos Ferencz VI. 485. VII. 7. 8. 45.
Galambosi úr VII. 42.
Galata II. 99, 102. III. 123, 416. VI. 191. VII. 374.
Galga Szultán I. 9. 287, 290, 315, 366. II. 123, 127. III. 93. VI. 47, 154, 458. VII. 145, 190, 257, 369.
Galgócz II. 43. III. 275. VI. 315. VII. 16.
Gallia III. 178.
Galliai király III. 296.
Gál János VII. 393.
» Márton VII. 12.
Gallusok állapotja III. 362.
Gallas római császár vezére III. 216.
Gallus oratorok l. franczia követ.
Gallus l. franczia.
Gálos Petri VII. 65.
Galsa VI. 287.
Gálfi Ferencz VI. 182, 218, 219, 220, 222.
» kapikiha 198.
Gama II. 340, 435.
Garachiowa tartomány Havasalföldön I. 24.
Garai László VI. 515.
Garázdálkodás Thúrvárosb. VII. 8.
Gáspár deák III. 296.
» János I. 10, 11, 173, 176, 190, 197, 352.
» Miklós IV. 66.
» vajda I. 251.
Gaszy Giray chan I. 4, 8, 427, 431.
Gatszeg VII. 31.
Gatti III. 201. IV. 45.
Gazi szultán Szulimán II. 15.
Gazdagné VII. 492.
Gávai Miklós követ a törökhöz I. 24.
Gávai Péter III. 404.
Gebe VII. 64.
Géczi István VI. 144, 227, 228, 516. VII. 19, 41.
Géczi Sigmond VII. 156, 186.
Gecs III. 297.
Gehőczy János VII. 48.
Gellértfi VII. 12, 80, 81.
Gellesei IV. 64.
Gencz Mehemet aga IV. 359, 360.
Generalisságról VI. 198.
Georczy vezér II. 67.
Geske János VII. 10.
Gesschemius Sámuel I. 292.
Gercz Mihemet III. 492.
Geréb András I. 336.
Gerend VII. 318.
Gerendi István III. 321, 331, 419. VI. 116.
» Péterhez a vajdák irna az oláh foglyok ügyében I. 12.
Gerhard VII. 22.
Geri Ispán VII. 37.
Gerliszi László I. 57.
Gerőfi György V. 303. VI. 208, 239, 272, 299, 303, 304.
Ghazi szultán II. 164.
Giczy VII. 75, 76.
Gika Gergely vajda Havasalf. IV. 101. VII. 363, 537.
» György VII. 519, 524, 532, 536.
Gillányi II. 391.
Gimesi szoros V. 144.
Gine bojér sztaroszta VI. 204.
Gioka justbasa II. 259.
Giraj khán II. 77, 126. VI. 327. VII. 584.
Girgio III. 380.
Girzás Mihály VII. 38.
Giurcz Mahmut pasa VI. 345.
Glevan justbasa II. 259.
Gligora cancellár II. 411.
Gligorás vajda VII. 364.
Gligoráskul oláh vajd. IV. 169, 170.
Gligoria VII. 537.
Glygoreszkó vajd. V. 198. VII. 416.
Golyóbisok Déván (1553.) I. 6. 7.
Gombos Imre VII. 33, 56, 87, 186.
Gonda Sándor IV. 301, 434.

Digitized by Google

Gondolkodó Mihály II. 178.
Gora VI. 113.
Gornyikság VI. 86.
Gottana vár VII. 95.
Gögszu helység VI. 35.
Gömör vármegye III. 314. VI. 315.
Göncz III. 307. VII. 72.
Gönczi VI. 496.
Görcz III. 232.
Görczi Hadon Memhet basa I. 175.
Görczi Mehemet basa I. 349, 377, 378.
Görczi Memhet pasa III. 116.
Görcs III. 80.
Görcsi pasa I. 285.
Görgei Imre VII. 79.
» János III. 303. VI. 432, 436.
» Mihály VII. 86, 87, 91.
Görgény I. 75. III. 252. IV. 41, 90, 94, 322, 323. VII. 318, 441.
Görgény vár feladása IV. 20.
Görög VI. 123.
Görög András VI. 118.
» Demeter VI. 124.
» János VI. 10, 112, 116, 118, 122.
» factor VI. 136.
» factioja III. 156.
» püspök VI. 274.
Görögök inquisitioja III. 156.
Gradna VI. 45, 278.
Gradnai mező VI. 278.
Gradiska VII. 296, 299.
Graif Kristian VII. 36.
Grama sztolnik követ III. 79.
Granát posztó IV. 354.
Gráncza Komha boér IV. 98.
Gratian I. 215, 223, 246.
Graeci tallér III. 53.
Grecz II. 34.
Gria IV. 278.
Grilla város II. 42.
Gritt IV. 260, 294.
Grizorasko vajda VI. 131.
Groza nevű kereskedő VII. 416, 417.
Grocholszky VI. 435.
Gubernator I. 245.
Guldenffinger VII. 33.
Gulyás János VI. 315.
Guram I. 456.
Gurgulia VI. 393.
Gürczi II. 16, 17, 42.
Gürczi Mehemet pasa VI. 229.
Gusch IV. 457.
Guochenit IV. 457.
Guti tábor 1664. IV. 118.
Gvadányi Sándor VI. 531.
Gyalú I. 114. III. 296, 404. IV. 12, 178, 335, 337, 392, 469, 476. V. 102. VI. 321, 334. VII. 345, 436, 556.
Gyalú vár IV. 287, 288, 375, 396.
Gyapoly falú IV. 217.
Gyárfás Ferncz III. 398, 417.
» Pál (léczfalvi-) tolmács VI. 499, 500, 501, 526. VII. 15, 44.
Gyarmat II. 35. VI. 254. VII. 547.
Gyarmat (Balassa-) I. 239.
Gyarmati VI. 191.
Gyegyina VII. 353.
Gyéres VII. 318.
Gyergyó II. 208.
Gyermek rablás IV. 439.
Gyerő-Monostor VI. 255.
Gyerőfi György VI. 183, 192. VII. 231, 304, 323, 494.
» János II. 404.
» lengyelországi követ instructioja V. 355.
Gyiczy András I. 110.
Gyika III. 463.
Gyógy VII. 505.
Gyógyi fürdő III. 175.
Gyómai predicator szegénysége VII. 9.
Gyöngyös VI. 49. 235.
Gyöngyösi IV. 412.
Győr I. 209, 299. VI. 100, 338, 346, 349, 430.
Győre VII. 48.

Digitized by Google

György deák IV. 240, 310, 342, 367, 368, 476. V. 40, 44, 48, 84, 186. VI. 117. VII. 518, 607.
György János VII. 356.
Gyula I. 201, 471, 475. II. 190. 195, 208, 262, 350, 448, 449, 458. III. 378, 386. IV. 388. VII. 127, 148, 179, 220, 226, 277, 356, 377, 442.
Gyulai szandsákság III. 392. V. 387.
Gyulai Ferencz IV. 400. VII. 115, 188, 251, 323.
» István VII. 490.
» Miklós VI. 291.
» Tamás kapikiha V. 93, 107, 192, 365. VII. 514.
Gyulai jenói és tömösvári szandsákságokban való quártélyról V. 387.
Gyulai bégség II. 16.
» olajbég IV. 31.
» olajbég szolgája IV. 62.
» » elleni támadás IV. 60.
» törökök III. 388. VI. 146.
Gyulafehérvár I. 6, 7, 15, 31, 65, 106, 126, 130, 134, 136, 145, 176, 194, 239, 281, 298, 302, 303, 309, 310. II. 31, 62, 186, 197, 205, 218, 262, 283, 340, 349, 415, 426, 435. III. 11, 20, 64, 70, 74, 76, 85, 91, 122, 124, 125, 130, 139, 148, 153, 162, 164, 174, 175, 184, 185, 186, 189, 190, 193, 196, 204, 207, 208, 216, 230, 231, 232, 238, 240, 241, 242, 251, 264, 307, 310, 321, 332, 346, 348, 349, 368, 382, 400, 405, 413, 414, 418, 448, 456. IV. 115, 345, 358, 370, 389, 393, 419, 432, 442, 483. V. 29, 75, 307. VI. 62, 78, 102, 130, 168, 170, 247, 296, 310, 364, 387, 463, 531. VII. 105, 181, 200, 299, 479, 546.
Gyulafejérvári országgyülés VII. 385.
Gyulafi András III. 251.
» László III. 404, 419. VI. 76. VII. 171.

H.

Haan II. 497.
Habarnicza VI. 140.
Habel effendi I. 78.
Habib aga II. 221, 248.
Habil effendi I. 309.
Háború 1615-ben I. 140.
» Erdély ellen I. 109.
» Moldvában 1578-ben I. 19, 20.
» (támadó —) I. 169.
Háboruzás I. 239, 279, 296. VII. 123, 124, 126.
Haczy Abdul Kerim basa I. 380, 381, 383.
Haczy Jussuf aga I. 297, 306, 310, 322, 330, 351, 358, 363, 384, 436, 437. II. 12, 22, 24, 34, 39, 51.
» Mehmet VI. 203.
» Saban aga I. 411.
Haczogi Péter III. 513.
Hadad V. 102. VI. 16, 248. VII. 341, 342.
Hadak Ali keze alatt IV. 8.
Hadbiró VII. 8.
Hadi dolgok I. 86.
» fegyelmi szabályok I. 51.
» hírek VII. 177.
» készülódések VII. 129.
» szerek szállitása Szebenbe I. 6. 7.
» terv I. 279.
Hadviselés I. 169, 227, 239, 298, 299, 300, 301, 310, 314, IV. 415. VII. 19, 91, 147.
Hadsi Demeter III. 430.
» Halil basa IV. 317, 318.
» Jussuf aga II. 150.
» Karaguz II. 78, 147.

Digitized by Google

Hadsi Oglu II. 155.
» Pasarsik város VI. 14.
Hafiz Ahmet pasa II. 69.
Haga Cornelius III. 152.
Hagymádfalva IV. 217.
Hagymás Kristóf I. 83.
Hajdár csausz I. 137, 196.
Hajdú Bagos VII. 66.
Hajdú Balázs IV. 346.
» György III. 198, 232, 236, 261, 309.
» városok IV. 50.
Hajdukról I. 88, 90, 109, 142, 146, 194, 198. VII. 86, 87, 90.
Hajdúk kicsapongása VII. 10, 13.
Hajnácskő VI. 413.
Hajóhad (török —) I. 169.
Hajszler VII. 188, 205, 225, 262, 303, 304.
Hakimok I. 16, 18, V. 51.
Halácsi István VI. 350.
Halápi VI. 225.
Halápy Márton VII. 192.
Halasi László VI. 422.
» Sámuel VII. 65.
Halász falú III. 377.
Halász László VII. 21.
Halep I. 407. VII. 50.
Halil aga (váradi török —) V. 446.
» budai basa I. 175, 285. IV. 141. V. 422.
» effendi I. 330.
Haller Gábor III. 497, 498. IV. 91.
» György II. 157.
» István I. 210. II. 424, 475, 482.
» János IV. 426, 438, 454, 573. V. 34, 48, 95, 133, 288, 310, 342, 366, 396. VI. 111. VII. 404, 516.
» Pál III. 484. V. 34, 303. VII. 555.
» Péter I. 6, 9, 11. II. 181, 372, 383. III. 404.
» » erd. kincstartó 1553-ban I. 6, 9, 11.
Haller Pétert Castaldo vajdául ajánlja I. 6.
Halmágy III. 481. IV. 153, 322. VII. 348.
Halmágy vize V. 55.
Halmágyi János VI. 86.
Halmágyi dulás, rablás, IV. 469, 475. VII. 497.
Halmaj VI. 152.
Halmos I. 471, 474.
Hamburg II. 288. VII. 470.
Hamersdorf III. 304.
Hamza basa (váradi —) III. 492. IV. 45, 47.
» bég VII. 100, 370, 371, 373
» effendi I. 389.
Hanvai Péter a bújdosók követe V. 210.
Harasztosi Balázs követ I. 286.
Harcz I. 210. IV. 107.
Harcz irók I. 142.
Harczó falú VII. 416.
Harminczad I. 16, 21. IV. 133, 236, 333. VI. 53.
Harminczadok VII. 420.
Harminczad-adó magyarnak IV. 111.
Háromszék II. 260, 379. III. 71, 402. VII. 143.
Háromszéki főkapitány IV. 345.
» fő és vice tisztek III. 505.
Háromszék rendeinek sérelmes panaszos levele a förendekhez V. 472.
Harsány VII. 17, 280.
» vezér VI. 285.
Harsányi VI. 173. VII. 85.
» levele V. 345.
» lovakat hajt Kassa alól V. 425.
Harsányi István VI. 143, 427.
» János VI. 291.
Hartung ellen a felsőbányaiak levele V. 392.
Hasseki Amhet aga V. 10.

Digitized by Google

Hassia III. 76.
Hasszán aga II. 25. III. 189.
» basa I. 38, 39, 351, 466. II. 28, 100, 431, 432. III. 489. IV. 97, 176, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 215, 220, 222, 223, 230, 248, 251, 252. VI. 156, 158, 204. VII. 213, 462.
» bég I. 177. IV. 19.
» szerdár VI. 226.
Hasszán Mirmiran VI. 269.
Határigazitás IV. 101.
» Moldvával I. 54, 55, 56, 57.
Hatházi VI. 172, 226, 309. VII. 25. 26, 53, 318.
Hatházi Gergely VI. 200, 383, 422.
Hátszeg I. 40. IV. 201. V. 169. VII. 279, 325.
Hátszeg vidék IV. 205. VII. 352.
Hátszegi László V. 186.
Hatvan vára I. 277, 475. II. 350. III. 353. VI. 291. VII. 133.
Hatvani II. 354. III. 13.
Hatvani Mahmut szpahja I. 21.
» Zsigmond portai követ I. 74.
Haye III. 56, 217, 229, 369.
Havasalföld I. 24. 109, 124, 127, 140, 152, 153, 157, 166, 175, 186, 189, 206, 234. II. 21, 128, 142, 172, 191, 216, 245, 252, 254, 333, 349, 402, 406, 409, 509. III. 17, 49, 63, 81, 158, 245, 428. IV. 10, 147, 243, 272, 294. V. 78, 115, 139, 190, 311. VI. 9, 193.
Havasalföldére posta küldés I. 87.
Havasalföldi hadak VI. 141.
» követ I. 9.
» vajda I. 4, 131. II. 9. 205. III. 44. IV. 101. V. 159, 477, 522, 524.
Havasalföldi vajda követe Bethlen Gáborhoz ajándékokkal I. 114.
» vajda Péter I. 15.
Házi János I. 260. II. 131, 136.
Heczay I. 240.
Hedri V. 59.
Hedri Boldizsár VII. 192.
Hegedűs János IV. 329.
Hegyalja VI. 34, 465.
Hegyaljai birák VII. 9.
Hegyesi János III. 420.
Hegymegi Ferencz VII. 55.
Heiszler general VI. 414.
Hencz V. 346.
Henczida VII. 66.
Herberstein gróf VI. 252.
Herberstein Henrik VII. 66.
Herczegi I. 277.
Herepe III. 63.
Heriza III. 63.
» főbán II. 411.
Hermanócz VI. 226.
Hermestan Ádám III. 291.
Hernád vize VI. 458, 486.
» Némethi VI. 153.
Hersel János III. 323.
» Kristóf II. 193.
Hersztyu Sztán IV. 99.
Hertnek VI. 423, 459.
Hervai VI. 143.
Hesszem Mehemet basa IV. 227.
Hét kulcsosvárak V. 514.
Hév-Szamos IV. 288.
Heves megye I. 475. IV. 329.
» » főispánja Berthalon János 1582. I. 22.
Hidalmás IV. 177, 179. VI. 237, 249.
Hidy György VI. 457.
» László VII. 186.
Hidvég IV. 179. VI. 311. VII. 69.
Hisszim Mehemet basa IV. 153.
Hitin II. 22.
Hitlevél IV. 402. VII. 131.
Hiúzláb béllés III. 190.

Digitized by Google

Hluboky Györgyné VII. 32.
Hocher VI. 52.
Hódász VII. 64.
Hódoltsági ügy I. 76, 105, 107, 164. IV. 74, 80, 135, 142, 144, 161, 195, 214, 274, 360, 435, 445, 498. VII. 204, 438, 480.
Hódoltató levelek IV. 58.
Hok István III. 304.
Hollandus orator III. 83.
Holló Zsigmond VII. 31, 32, 33, 34.
Homonna I. 278, 372. VI. 366, 518. VII. 29, 48.
Homonnai I. 156, 158, 159, 209, 229. VI. 388, 400, 443.
» aspiratioi I. 159, 160, 161.
» harczi szándéka I. 151, 152, 155.
Homonnai Drugeth Bálint I. 53, 65, 68, 70, 71, 73. VI. 450.
» György I. 53, 161, 162, 166, 168, 244, 413.
» Zsigmond VI. 366, 517.
Hópénz IV. 105, 121, 122.
» a fejedelem katonáinak IV. 192.
» a magyarországi vitézeknek V. 362.
Hopmester VII. 8.
Hortobágy puszta IV. 111. VI. 422.
Horváth II. 83.
Horváth Ádám VI. 414.
» András V. 187, 223.
» Ferencz VI. 232. VII. 76.
» Gáspár I. 419.
» István I. 336, 467. II. 268, 463, 493, 494. III. 274, 277, 284, 305, 438, 439.
» János II. 382, 436. VI. 70, 408. VII. 94.
» Márton I. 68. VII. 85.
» Simon I. 9.
» Tamás Nicolithi III. 98.
Horvátok veszedelme VII. 18.
Horvátország II. 37. VI. 302.
Hoszman aga IV. 349.
Hosszúréti Pál VII. 86.
Hosszútelki III. 348.
Hölgyi Gáspár VII. 186.
Höltvény IV. 378.
Hraboszki György VI. 288.
Human város V. 258.
Hunyad II. 262. III. 365. IV. 422. V. 181, 308. VI. 141, 171, 236, 307, 445. VII. 111, 139, 143, 176. 586.
Hunyadvára IV. 336.
Hunyadi birák VII. 141.
» hódoltsági ügy VII. 157, 160.
Hunyad vármegye I. 50. II. 458. IV. 59, 74, 325, 375, 392, 396, 438, 459, 497, 498. V. 161. VI. 333. VII. 181, 416, 436.
» vármegye (Bánfi —) hódoltsági adóügye IV. 12.
Hunyadvármegye tisztsége IV. 470.
Hunyadvármegyei követ III. 419.
Husson IV. 170.
Huszain IV. 181. V. 49, 308. VI. 495.
» aga I. 320. II. 10, 25, 64, 155, 266, 281, 370, 462, 482, 484, 487, 490. III. 366, 388. IV. 106. V. 33, 147, 177, 194, 361, 460.
» aga fogsáti V. 33.
» » Panczó V. 241.
» » Pentse V. 406.
» basa I. 84, 292, 294, 395, 397. II. 40, 99, 266, 298, 303, 309, 379, 402, 407, 442, 444, 499, 500. IV. 12, 23, 58, 72, 73, 74, 76, 79, 80, 81, 97, 125, 140, 177, 181, 241, 315, 316, 321, 375, 481, 503.

Digitized by Google

V. 188, 436. VI. 31. VII. 96, 122, 350, 395, 412.
» bég I. 79.
» csausz I. 26. II. 294.
» Celebi VI. 25.
» effendi I. 333. VII. 105.
Huszár István I. 150.
» Mátyás II. 326. III. 352, 404, 419.
» Péter II. 306, 312, 319, 321, 336.
» uram érkezése III. 306.
Huszna vidéki III. 150.
Husztvára I. 43. II. 7, 330, 340, 349, 355, 388, 391, 395, 437. III. 204. IV. 203, 333, 335, 337, 360, 365. V. 309. VI. 88, 94, 218, 350. 367. VII. 406, 479, 480.
Huszti Menyhárd III. 11.
Huttin I. 270. II. 38. V. 399.
Huyrez (falú) IV. 98, 99.

I.

Ibn Abdallah III. 490.
Ibrahim II. 32, 185, 491, 499. III. 459.
Ibrahim aga II. 15, 61, 150, 217, 478. IV. 346. V. 163.
Ibrahim (budai) basa I. 37, 200, 381, 399, 467, 480. II. 15, 62. IV. 180, 465. V. 65, 93, 312, 331, 398. VI. 30, 247, 249, 261, 353, 373, 479, 505. VII. 50, 92, 203, 210, 228, 246, 248, 352, 436, 439, 603.
Ibrahim basa Doroszneket akarja megtámadni V. 375.
» » hétezer rabot küld a császárnak V. 354.
» bég I. 111.
» csausz I. 128, 136, 137, 183. III. 112.
» cselebi ibn III. 490.
» effendi II. 202, 486, 489.
Ibrahim khán III. 91, 181, 244.
» levele III. 279.
» Szipahi VI. 203.
» (I.) török császár III. 392.
» vezér VI. 265. 281.
Ibrám Bulyok pasa VI. 249.
Ibrányi II. 364. III. 12, 182.
Ibrányi László V. 321.
» Mihály VII. 380.
Iglódy Mihály VII. 33.
Ihia effendi III. 53.
Ikczi tábor VI. 141.
Ikindi III. 70 94, 163.
Iligoria fölogofet III. 78.
Illésházy István I. 53, 79, 84, 88, 91, 468.
Illias VI. 232.
Ilyefalva III. 365.
Ilye I. 5, 145. II. 7, 340, 436. IV. 217, 326. VII. 359.
Ilyei János I. 206, 207, 211, 213, 220.
Ilyés moldvai vajda IV. 405.
Ilgno I. 312.
Ilyvó V. 150. VI. 33.
Illyno III. 385.
Illyova I. 241.
Ilvo V. 120.
Imperatorság I. 227.
Imre Mihály VII. 528.
Imrefi I. 114.
Imrefi János I. 90.
Inczédi IV. 374.
Inczédi Mihály VI. 300, 301, 522, 531, 533. VII. 103.
» Pál V. 192. VI. 165, 343.
» Péter IV. 264, 265, 391.
Inség VII. 7.
Insurrectio török ellen III. 42.
Ipsynt III. 72.
Irény VII. 65.
Iriny IV. 474.
Irkindi II. 461.
Isák effendi V. 40, 60, 71, 104, 151.
Isipi Ferencz krasznai követ V. 186.

Digitized by Google

Iskider III. 161.
Isküdar II. 13.
Ispán VII. 230.
Ispán Ferencz IV. 477. V. 215, 289. VI. 78.
Isten pohara III. 121.
István deák I. 24. II. 22. IV. 112. V. 57. VII. 81.
» vajda I. 132, 139, 140.
Istvándi István IV. 401.
Iszaga V. 135.
Iszlam aga VII. 477.
Iszmail III. 458.
Issza II. 28.
Iszpáhiak (szpáhi) VII. 217.
Izabella királynőhöz hűségre inti Kászon pasa az erdélyi rendeket I. 5.
Izabella királynő Szebenhez 1550. I. 4.
Izacselszne I. 277.
Izbegek I. 107.
Izdenczi VII. 13, 200.
Izdenczi András I. 83.
[illegible] Márton VI. 87. VII. 151, 153.
[illegible]l aga I. 115.
Izmail III. 138.
Izmail basa III. 138. IV. 102, 318. V. 153. VII. 302.
Izmail szolnoki kajmekám IV. 329.
Izmailel császár III. 92.
Iván vajda II. 10.
Ivanczky követség V. 390.
Ivandererg (Joannes de Werdt) német császári vezér III. 222.
Ivanovichianos VI. 285.
Iványi III. 265.
Ivasor fővornik III. 178.

J.

Jagendorf I. 276.
Jagolmicza V. 149.
Janisa tihaja bég I. 92, 96.
Jakabfalva II. 197. VI. 328.
Jakusith András I. 210, 220.
Jamir basa III. 166.
Janattyi VI. 512.
Jamir basa III. 166.
Jancsárokról I. 26. VI. 318.
Jancsárok Erdélyben 1550. I. 4.
Jancsár aga VI. 275, 345.
» » indulása I. 26.
Jancsó János VI. 517.
Jani nevű görög VI. 118.
Janiki VI. 161.
Jankó Boldizsár V. 485.
» György VII. 35, 494.
» János VII. 356.
Janoki IV. 332. V. 17.
Janoki Farkas VI. 408.
» Zsigmond VII. 41.
Janó deák VII. 90.
János deák III. 157. IV. 229. VI. 141, 170.
János háza IV. 388.
János kapitány IV. 427.
» király I. 72, 152. II. 131. III. 350. IV. 68. VI. 43, 68.
» király fia I. 223.
» lengyel király levele Apafihoz V. 239.
» mester zólyomi szakácsa IV. 449.
János Zsigmond I. 5, 13, 14, 211.
» » athnaméja elvesztéről IV. 68.
Jánosdi (falú) II. 190.
Jánosi VII. 64.
Jaquemont Angelo V. 382, 384. VI. 412.
Jára (Maros —) VI. 291.
Jármi VII. 66.
Jármi Ferencz III. 212.
» György VII. 9.
Jassy I. 14. IV. 404. VI. 54, 371, 427.
Jász IV. 30, 31, 493.
Jász Berény VII. 197.
Jászberény Mátyás V. 205.
Jászság fő kapitánya VI. 151.

Digitized by Google

Jász Totás (székelyek részéről) III. 119.
Jász vásár I. 20, 336, 337. II. 126. III. 22, 257, 422. V. 37, 191, 346. VI. 10, 378, 426, 433, 461. VII. 95, 146.
» ostromlása I. 20.
Jaxo Mátyás VII. 299.
Jávoros VII. 61.
Jedicula IV. 305. VI. 57, 91, 92, 128, 159, 187, 200.
Jelenik András VI. 439. VII. 8, 186.
Jeniczei Hasszán basa II. 31.
Jenaki VII. 533.
Jenei IV. 37. IV. 431. V. 252.
» olay bég III. 386.
» basa V. 16, 405.
» Miklós hitlevele V. 91.
» Sámuel VII. 27.
» Amhet aga V. 10.
Jeniser IV. 440, 449, 452.
Jenő vár I. 42, 65, 86, 141, 164, 177, 187, 189, 203, 413. II. 179, 190, 194, 269, 274, 486. III. 386, 440, 453, 473. IV. 18, 87, 167, 177, 188, 199, 203, 216, 217, 230, 251, 262, 325, 326, 328, 332, 344, 474. V. 41, 53, 55, 76. VI. 66, 226. VII. 98, 103, 194, 195, 230, 346, 347, 348, 353, 357, 395, 496, 497, 502, 503.
Jenő átadása iránti parancs I. 169.
» » ellen Bethlen Gábor kérése I. 169, 172.
Jenői basa IV. 86. V. 16, 405. VII. 18.
» » Kucsuk Mehemet IV. 23, 33, 35.
Jenői beglerbég IV. 13.
Jeruzsalem VI. 512.
Jerusalemi patriarka VI. 273.
Jézsuita pater IV. 106.
Jézsuiták I. 210.
» kitiltása I. 235.
Jézus kiáltás III. 339.
Jobbágy VI. 83.
Jobbágyság III. 151.
Jobbágyok sorsa I. 21.
Joczia Just basa II. 259.
Jófű-helység IV. 357.
Jókai Cseh Mihály IV. 16.
Joksán II. 505.
Jon vajda II. 506.
Jonás kapitány oláhorsz. követ Erdélybe IV. 77.
Jonaki VI. 118, 192. VII. 599.
Jordaki Cantacuzemus VI. 178.
» sztolnik VI. 204.
» Tudorasko V. 221.
Josika VII. 173.
Josika Ferencz VII. 321.
» Gábor IV. 400. VII. 266, 271. 281.
» István VII. 420.
Jothay Gergely VII. 377.
Jova IV. 113.
Józsa István VI. 344.
Jurás VI. 24.
Juszap Bulyok basa VI. 249.
Juszup váradi basa V. 38.
Jusszuf Abdallah III. 490.
Juszszuf aga I. 294, 296, 297. II. 18, 24, 34, 51, 55, 66, 68, 124, 126, 150, 151, 182, 282. VII. 81, 286.
» basa IV. 481. V. 38. VI. 237. VII. 459.
» bég I. 30.
» csauz II. 159.
Jük aszpara III. 353.

K.

Kaba VII. 66.
Káborján IV. 157, 160.
Kabos VI. 92, 94.
Kabos Gábor V. 156, 192, 306. VI. 92, 255, 327. VII. 176, 535.
Kádár István (Vasadi) Zólyomi szolgája IV. 346, 369, 371.
Kádas Mihály (R. udvaros embere) III. 161, 162, 267.

Digitized by Google

Kalocsa IV. 47.
Kadi Habili effendi I. 84.
Kadik I. 16. 18. V. 51. VI. 323.
Kadin Ibrahim passa II. 16.
Kaftan (török —) II. 61. III. 115, 160. VI. 214.
Kaftán Apafinak IV. 28.
» Báthori Zsigmondnak I. 26.
» küldésről IV. 33.
Kajali VI. 283.
Kajántó behódoltatása IV. 139, 143.
Kajántorok II. 482.
Kajmekám II. 51, 160, 202, 205, 247, 295, 356, 367, 459, 473, 490, 492. III. 7, 43, 492. IV. 346, 365, 410, 413, 424, 447, 464, 480. V. 38, 50, 75. VI. 30, 105, 119, 123, 430.
Kajmekám pasa VI. 488.
» practicája III. 43.
» Reczep pasa II. 24.
Kakak Illi bég VII. 279.
Kakas István II. 49.
Kalarás IV. 7, 17, 41.
Kaliman falú V. 347.
Kállai kapitány IV. 485.
» vice kapitány II. 204.
» kuruczok VI. 397.
» Nagy András VI. 416.
» Sámuel VI. 18.
Kálló I. 239. 471, 475. II. 36, 133. III. 440. IV. 16, 106, 160, 184, 388, 496. V. 148. VI. 153, 154, 163, 259, 345. VII. 53, 62, 64, 113, 126, 602.
» erősitése VII. 17.
Kálmanczai István V. 381.
Kálmánd VII. 66.
Kalmár VII. 26.
Kalmuk IV. 239.
Kálnoki István III. 418.
» Mihály IV. 13.
» Sámuel V. 347, 399. VI. 311. VII. 176.
Kalota IV. 217.
Kalotaszeg IV. 110, 151, 228, 407. VII. 616, 617.
» pusztulása VII. 162.
Kalotaszt király V. 161.
Kálvinisták viaskodása IV. 142.
Kamara ispán VI. 97.
Kamenicz III. 422, 439. V. 139, 237, VI. 357, 388, 446. VII. 137, 434.
Kamuthy Balázs I. 113, 114.
» Farkas I. 113, 114.
» István III. 53, 54.
Kamutin III. 331.
Kanaan földe V. 237.
Kanczellár III. 421.
» Báthori Boldizsár I. 24.
» Kovacsóczy Farkas I. 28, 30, 33, 34.
» Pécsi Simon I. 149, 186.
Kandaház III. 132.
Kandesson kapitány II. 208.
Kandia III. 417. IV. 487. VII. 512.
Kanicz (vár) VI. 378.
Kanizsa I. 92, 227, 242, 277, 303, 360, 364, 401, 457. II. 33, 120. III. 98, 201. IV. 53, 55, 56, 90, 152, VII. 96, 200, 307.
Kanizsai VI. 16.
Kanizsai Ahmet VI. 324.
» pasaság I. 240.
Kanon I. 21. IV. 10.
Kampolat (Dsánpulád.) ogli II. 378.
Kantakuzenesti III. 78.
Kantakuzeno familia V. 396.
» Demeter vajda VII. 545.
» Mihály jéruzsalemi útja VII. 11.
Kantakuzen Sorban V. 114.
Kantakuzenus Máté VI. 395. VII. 11.
Kanthameri mirza I. 288, 290.
Kantamir basa II. 349, 352, 357, 361, 376, 379, 393, 402, 405, 407, 413, 497. III. 79, 80.
Kántor András biró Ostoros községben I. 21.
Kaperluj VI. 393.

Digitized by Google

Kapitán basa II. 485.
Kapi aga I. 285, 319. III. 239.
Kapiaraszi VII. 274.
Kapiszilar tihája VI. 380, 509.
Kapi IV. 272, 446, 475. VII. 516.
» Gábor VI. 319.
» György III. 497. IV. 327, 400, 418, 423. V. 303, 316, 405, 466, 481. VI. 13, 120. VII. 555, 557, 594, 595.
» Györgyné VI. 49.
Kapi Sándor ostoros falú birtokosa I. 21, 22.
Kapitány György dévai praefectus I. 7. 9.
Kapitányok a végekben IV. 45.
Kapitihákról II. 10, 19, 27, 51, 83, 208, 283. III. 248. V. 41, 79, 113, 115, 385. VI. 138, 192, 198, 219, 264, 524.
Kapikihák:
Buda János V. 408.
Daczó György V. 297.
Gyulai Tamás (Vadi-) V. 66, 93, 107, 192.
Sárosi János V. 450.
Tűri László V. 54, 72.
Káplin aga VII. 508.
» basa V. 189, 190. VI. 21, 24.
Kaplyn Opra IV. 99.
Kaponyás Bottyán VII. 26.
Kapos VI. 195, 201, 202, 227, 392, 400. VII. 12, 200.
Kaposi János VI. 38.
Kappadoczia IV. 153.
Kapochia I. 26.
Kaprali Gergely VII. 360.
Kaprara VI. 279.
Káptalan VI. 407.
Kapuadó 1540-ben I. 3.
Kapucsia (kapudsia) IV. 386. V. 57.
Kapudsik II. 159.
Kapucsi basákról II. 61, 496. III. 37, 98. 111, 115, 124, 137, 191, 288, 378. IV. 55. V. 15, 24, 42, 52, 59, 62, 106, 113, 156, 367, 484, 521. VI. 89, 111, 120, 238.
Kapús VI. 206.
Kár IV. 48.
Kárvallásról I. 202.
Kár nélkűl vonúl ki a törökseg 1550-ben I. 4.
Kár István III. 12.
Kara Mehemet I. 178, 182. IV. 211.
» Mustafa aga V. 518.
Karabélyos sereg VII. 20, 21.
Karadeáki János lengyel követ V. 245.
Karaffa Antal VI. 341, 410, 415, 532, 534. VII. 22, 110, 111, 112, 147, 148, 150, 188, 193, 198, 205, 221, 224, 245.
Karagal (falú) VI. 24.
Karakás Mehemet basa II. 36.
Karakihaja VI. 112.
Karand I. 471.
Karánsebes I. 9, 40, 58, 471, 479. II. 459. III. 37, 59, 253, 257, 413, 414, 487. IV. 205, 207, 216, 326, 422, 423 V. 169. VI. 66, 142, 146. VII. 194, 195, 206, 274, 296, 325, 352, 353, 354, 357.
Karánsebesi bég V. 405.
Kárász Mihály VII. 30.
Kárász telek VII. 557.
Karczag-újszállás VI. 152, 422.
Karimannia IV. 153.
Karko VI. 470.
Károly IV. 496, 500. VI. 382. VII. 69.
Károlyi I. 320. IV. 159.
Károlyi Gáspár VII. 70.
» László IV. 432, 433, 500. VII. 597.
» Mihály I. 220. VI. 251, 254.
Kassa vár, város és a hozzátartozó megyékről I. 53, 88, 92, 104, 206, 216, 218, 228, 230, 239, 240, 264, 267, 379, 386, 472, 475. II. 35, 42, 133, 178, 179. III. 254, 269, 276, 280, 288, 292, 299, 301,

Digitized by Google

311, 312, 337, 349, 352, 354, 357, 359, 366, 384, 397. IV. 454, 496. VI. 51, 70, 152, 171, 253, 268, 278, 400. VII. 9, 19, 24, 27, 35, 48, 55, 59, 72, 89, 91, 112, 123, 156, 387, 418, 508, 565, 580, 590, 597.
Kassai III. 363. IV. 367. VII. 481, 489, 493.
Kassai István II. 339. III. 12, 16, 43, 45, 104, 185, 136, 177, 198, 205. VII. 36.
Kassay Péter III. 420.
Kassai citadella VI. 257, 275.
» biró III. 296.
» dolgok VI. 265.
» kamara VI. 257.
» oskola VII. 494.
» pap Alvinczi Péter I. 62.
Kászon aga III. 122.
Kaszim aga III. 199.
Kászon VII. 411.
Kászon basa (budai —) I. 4, 19.
» Bölüg Basi IV. 482.
Kászoni IV. 477.
Kászoni Márton IV. 36, 128. V. 479. VII. 422, 453.
» pater (követ) IV. 477, 479, 480.
Kasztra vára IV. 275.
Kaszum bulyuk VI. 363.
Katanghial III. 25.
Katarczi Viszter Nicola III. 71.
Katargiul Nicola III. 79.
Kátay I. 100.
Katerczi I. 390, 394.
Katerin IV. 440.
Katharina II. 153, 156.
Katona IV. 173, 175.
Katona Mihály IV. 61, 401. V. 289.
Katonai szabályozás I. 143.
Kávási Mihály IV. 65.
Kazaly István IV. 61.
Kazi effendi VII. 355.
» Girai tatár hán II. 53.
Kazinczy Péter VII. 192.
Kazul basa I. 152, 191, 407, 408, 411, 462. II. 87, 88, 333, 460.
Kazulok V. 90.
Kecsege halászat VII. 127.
Keczeli V. 247. VI. 56, 184.
Keczeli András residens VI. 88, 89, 94.
» Gergely V. 29, 181, 304.
» György VII. 139, 143.
Keczer VII. 26, 478.
Keczer András VII. 59.
» Gábor VI. 451.
» Menyhárdt V. 310, 410, 437. VI. 182. VII. 31, 546, 551.
Keczei tábor 1664-ben IV. 137, 138.
Keczler Peklin VI. 143.
Keczerné VII. 341.
Keczily János VII. 186.
Kecskemét I. 475.
Kecskemétiek VII. 204.
Kecskeméthi János VI. 443.
Kefir pasa III. 120.
Keglevich János I. 83.
» Thresia gr. VI. 517, 518.
Kehaia VI. 27, 89.
Kejkhoszrev II. 77.
Kékedi György követ a portára I. 47, 48.
» Katalin VII. 34.
» Zsigmond követ I. 206, 207.
Kékkő I. 239. VI. 280.
Kemeczei IV. 108.
Kemeczey György IV. 104, 105, VI. 514.
Kemenicz V. 164, 398.
Kemenyicz VII. 61.
Kemény Boldizsár III. 419.
» János I. 377. II. 417, 424, 429. III. 251, 253, 276, 294, 295, 297, 303, 304, 306, 307, 308, 310, 319, 320, 322, 323, 332, 363, 365, 433, 461, 462, 495, 501, 506, 507, 512, 513, 515. IV. 10, 20, 21, 22,

Digitized by Google

23, 33, 34, 69, 84, 218, 243, 274. V. 119. VI. 26. VII. 377, 403, 405, 406, 412, 421, 422, 423, 424, 428, 431.
Kemény János beütései IV. 15.
» » fogságáról VII. 335.
» » megzabolázása IV. 8.
Kemény László I. 9.
» Simon IV. 38, 40, 41, 274. V. 310. VII. 405. 406, 421, 422, 441.
» » felhivása a rendekhez IV. 35.
Kenan pasa II. 402, 407, 413, 484, 486, 489. III. 80, 116, 425.
Kendefi Gábor IV. 19, 20, 275. VI. 174. VII. 352, 400, 401, 405.
» Miklós III. 419.
» Pál V. 29.
Kende VII. 143.
Kende Gábor III. 483. V. 152, 157, 187, 214, 289, 352, 408, 428. VI. 406, 417, 421, 441, 452, 470. VII. 20, 68, 70, 74, 84, 151, 156.
» János VII. 12.
» Márton VI. 397. VII. 550, 562.
» Radics VI. 521.
Kendi Ferencz erdélyi vajda I. 10, 11, 12.
» Gábor VI. 78.
» István I. 127.
» János IV. 84.
Kenderato IV. 388.
Kéneső szállitmány I. 221, 246.
Kenyfi János I. 77.
Keperzany Stán VII. 537.
Kercze VI. 140.
Kerczeghi VI. 186.
Kercsegi IV. 466.
Kercsesor VI. 223.
Kerekes László VII. 64.
» Tamás III. 297, 305.
Kereki VII. 17.
Keres IV. 148, 299, 443, 469, 470.
Keres hódoltatása (Körös) IV. 258.
Keres mellyék IV. 148.
Keresd IV. 471. VI. 57, 322. VII. 497.
Kereskedelem I. 16, 17, 18, 21, 23. IV. 31, 33, 34, 319, 321.
Kereskedelem védelme (körösi keresk.) I. 23.
Kereskedés IV. 398.
Kereskedő VII. 32.
Kereskedők VII. 36.
Kereskedők korlátozása IV. 405.
Keresztyén oratorok III. 152, 234.
Keresztes VII. 25.
Keresztes mező IV. 69, 70.
Keresztes András IV. 474, 484. VII. 557.
Keresztesi IV. 60. V. 181. VII. 400. 408.
Keresztesi Ferencz III. 419. IV. 63.
» Pál I. 58, 145, 151, 154, 436, 437, 439, 440. II. 120, 162, 185, 188, 192. V. 223.
» Sámuel IV. 400. VII. 297, 303, 305, 352.
» Sándor III. 484.
Keresztura II. 194.
Keresztur megvétele I. 49.
Kéri Gergely V. 181, 313.
Keriness VI. 303.
Kertész Mihály IV. 66.
» Pogyer VII. 356.
Kese Mihály VII. 393.
Keserű VII. 64.
Keszéj János VII. 329.
Késmárk VI. 202, 405, 420, 431, 435. VII. 48, 52, 90.
Kethuda VI. 234, 394.
Kevi Túr VI. 422.
Kézdi Balázs V. 381.

Digitized by Google

Kézdi Vásárhely II. 296. III. 365.
Kezesség I. 205.
Kezes levél VII. 185.
Kezesség és garantia a békére nézve I. 236.
Khász (falú) VI. 70.
Kicze VII. 188.
Kioviae Dux VI. 43.
Kihaja IV. 7, 41, 91. V. 64.
» Canellar III. 11.
» (török) Hassan bég IV. 19.
» Kurt aga I. 28.
» Pferhat basa I. 28.
Kila VI. 255.
Kimpena VII. 484.
Kimpolung VI. 10.
Kinan pasa II. 413, 458. III. 80, 116, 123.
Kinan Kurci Memhet pasa III. 180.
Kinczelebi II. 290.
Kincstartó (budai török) I. 25.
» Haller Péter Erdélyben I. 6, 9, 11.
Kinicsmark (Königsmark) III. 361.
Kipcsak II. 77, 126. VI. 133.
Király Daróczi VII. 66.
» György VII. 392.
» Pál VI. 396, 515.
Királyhegyes falú II. 204.
Királyi hadak III. 385.
» tábor VI. 70.
Kirim Girai Szultán VII. 366.
Kis András VI. 383. 480.
» Balázs V. 381. VI. 382.
» Ferencz VI. 508. VII. 17, 64.
» » szétveri a rablótörököket V. 402.
» László VII. 90.
» Marian VI. 69.
» Mihály IV. 332. VI. 147.
» Péter IV. 66.
Kisfalud IV. 388.
» Kereki VII. 65.
» komár II. 36.
» marjaiak IV. 111.
» nogai VI. 133.
Kis-Márton VI. 448.
» Sáros VII. 92.
» Selyk III. 511, 514, 516.
» Várad VI. 172.
» Várda III. 201. VII. 220, 579.
Kitid IV. 473.
Kiwan csausz I. 10, 11.
Kizlar aga III. 53, 239.
Khutin I. 319.
Kladova I. 42.
Kliszt I. 277.
Klobak IV. 186.
Klobusitzky III. 139, 295, 305.
» Ferencz VI. 392.
» Pál VII. 84.
Kob IV. 133. VII. 447, 448, 450, 452, 453.
Kobb IV. 111.
Kobb Farkas Frigyes menedék levele V. 152.
Koczi aga III. 141.
Kocsárd IV. 137.
Koch György VI. 419.
Kodormány Balázs VI. 150.
Koháry I. 83. VII. 200.
Koháry Farkas VI. 285. VII. 16.
» István VI. 283.
» » rabsága VII. 16, 23.
Kollatovit György IV. 400.
Kolonicz Ernestus II. 264.
Kolonich VI. 507.
Kolonics érsek VII. 202.
Kolozsmonostor III. 430.
Kolozsvár I. 40, 42, 56, 65, 86, 114, 138, 140, 196. II. 303, 308, 432. III. 12, 16, 40, 43, 44, 45, 46, 48, 50, 52, 53, 135, 136, 168, 173, 177, 198, 466, 468, 486, 506. IV. 15, 56, 57, 58, 59, 69, 80, 121, 138, 144, 153, 190, 197, 203, 206, 228, 278, 298, 316, 442, 444, 454, 490. V. 28, 305. VI. 86, 236, 331, 336, 465. VII. 143, 149, 151, 171, 318, 323, 342, 361, 382, 394, 395

Digitized by Google

396, 423, 424, 425, 427, 430, 432, 433, 445, 461, 480, 487.
Kolozsvárra 500 frt adó vettetik I. 3.
Kolozsváriak I. 56. III. 332, 365.
Kolozsvári biró III. 465.
» főbiró III. 464, 467, 469, 471.
» főkapitány Bánfi Dénes IV. 439.
» kapitány IV. 390.
» kereskedés dolga I. 16, 21.
» németek IV. 49.
» országgyűlés I. 134.
» tábor III. 469.
» templom VII. 493.
» tisztek III. 473.
» újtorony III. 347.
» várának birái III. 466.
Kolozsvári András VII. 102.
» István VII. 240.
Kolozsvár megye III. 252. IV. 74, 76, 188, 434.
» » követei III. 419.
» » hódoltsági ügye IV. 80.
Komadi VII. 18.
Komana (alsó —) II. 176. IV. 444. VI. 50.
Komanicsista falú III. 435.
Komara VI. 330.
Komárom I. 209, 255, 424. II. 36, 77, 262. III. 141, 169. VI. 346. VII. 39, 385.
Komáromy VII. 26.
Komáromy András dévai prédicátor V. 11.
» György VII. 30.
Komáromi generális IV. 186.
» vicekapitány III. 132.
Komisz Radul VII. 59.
Komlós VII. 381.
Komlósi serge VII. 13, 24.
Komornyik VI. 55.
Komorocz VI. 453.
Koncz András III. 37, 77, 156.
» Pál II. 489.
Konieczpolski II. 94.
Kondoros VI. 210.
Konya Bálint IV. 430.
Konyár VII. 64.
Konyárd I. 413.
Konrád VII. 32.
Konstanci pasa II. 295.
Konstandi Justbasa II. 256, 259.
Konstandin vajda III. 433, 435, 451, 458. V. 189, 190.
Konstantinápoly I. 18, 26, 43, 85, 134, 136, 166, 174, 186, 225, 260, 292. II. 8, 99, 100, 128, 182, 199, 270, 276, 367, 402, 481, 503. III. 21, 22, 47, 56, 78, 81, 92, 97, 102, 105, 108, 110, 113, 116, 123, 128, 133, 138, 142, 154, 161, 163, 167, 168, 169, 171, 182, 187, 188, 233, 244, 245, 249, 265, 273, 280, 285, 293, 302, 337, 361, 367, 397, 398, 402, 417, 430, 455. IV. 41, 48, 49, 211, 239, 241, 247, 255, 266, 275, 279, 284, 295, 296, 298, 301, 310, 311, 312, 449, 450, 500, V. 49, 156, 334. VI. 10, 14, 26, 54, 57, 89, 90, 94, 118, 127, 129, 137, 138, 148, 159, 162, 183, 208, 215, 241. VII. 178.
Kontos Nicolás VI. 301.
Kontos követ a lengyel királyhoz V. 404.
» Pál V. 146, 462.
Kop IV. 107, 128.
Kopasz János IV. 301, 401. VII. 353, 400.
Kopicz VII. 25.
Korcsmárlási jog VII. 10.
Korda Ferencz VI. 249.
» György VI. 249.
» János VI. 237.
Koreczki herczeg II. 53.
Korláth István I. 223.
Korlátnok (erdélyi —) I. 23.
Kormos István VI. 252, 429.

Digitized by Google

Kornya Lupuj VII. 352.
Kornis III. 12, 250. V. 288. VII. 516.
Kornis Boldizsár I. 50, 79, 86, 87.
» Ferencz III. 404.
» Gáspár V. 453.
» Miklós I. 9.
» Zsigmond I. 14, 336. VII. 378, 381.
» Zsigmondot a moldvai vajda János Zsigmondhoz hűségre inti I. 14.
Koródi VII. 155, 163, 242, 243.
Korond III. 100.
Koronka III. 343.
Korpona VII. 22.
Kos Mihály VII. 90.
Kossap pasa V. 522.
Koszta kihaja III. 78.
Kosztandi VII. 146.
Kosztelnik VII. 152.
Kothy István VI. 344.
Kovács Albert IV. 332.
» András III. 306. 417. VII. 305.
» György III. 347.
» István IV. 302.
» János IV. 60, 61, 219, 246, 247, 254, 311, 374, 407, 408, 410. VII. 488, 492, 494.
» Mihály III. 99.
» Péter II. 207, 212, 222, 259, 266, 268, 282, 284.
» Zsigmond VI. 294, 296, 306, 335, 339, 272.
Kovácsi VII. 65.
» István VII. 85. 87.
Kovacsóczy Farkas I. 28. 30, 32.
Kovacsoczky I. 199.
Kovaszo VII. 40.
Kozák hetman VI. 21.
» kapitiha VI. 121.
» ország III. 432. IV. 43. V. 264, 312.
Kozákok állapota III. 417.
Kozákok Azákból való kimenése III. 130.
Kozákokra ment török hadak kimenetele V. 424, 453.
Kozák Péter vajda I. 439.
Kozárvár IV. 15.
Kozárvári Ferencz IV. 401.
Kozma IV. 450.
Kóbányászás Telegden I. 198.
Köblös Péter IV. 401.
Köblöskut IV. 217.
Köhalom IV. 429.
Kökényesd VII. 17.
Kökényesdi IV. 417. V. 439.
Kökényesdi György IV. 111. VII. 446, 531.
Köles adó VII. 158.
» sürgetése VII. 124.
» vásár VII. 208.
Köllu János I. 291.
Kömives Ferencz IV. 60.
Königsmark III. 216, 224.
Köprilizade Ahmed IV. 169.
Köprili Amhed p. IV. 69.
Körcsenz Amet aga V. 166.
Körmendi tábor IV. 456, 457.
Körmöcz II. 135. 147.
Körös I. 42. III. 99. IV. 277, 325, 326, 327. V. 63.
Körös bánya IV. 87.
Körös fő VII. 416.
Körös megye IV. 498.
» mente VI. 146
Köröspatak III. 498. VI. 311.
Körös város I. 23.
Körösi II. 264. 365. III. 170, 178, 190. VI. 173.
Körösiek VII. 204.
Körösy István II. 297, 323. 359, 397. III. 99, 187, 188, 229, 231, 300, 316, 394, 404, 420.
» Karácsony IV. 61.
» Mihály I. 76.
Körösztösi Pál II. 179.
Kőszeg I. 267. II. 36.

Digitized by Google

Kővár II. 281, 447. III. 507. IV. 40, 57, 211, 298. V. 148, 214, 308. VI. 18, 172, 243. VII. 110, 117, 143, 418, 516.
Kővárvidék III. 250. VI. 53. VII 616, 617.
Kővendiek VII. 537.
Kövér Ferencz V. 35. VII. 8.
» István VII. 405.
» Mihály adóssága IV. 14.
Követekről III. 330. IV. 366. 440.
Követek kiegyezése a portán V. 530.
Követ (erdélyi —) érkezése a portáról VII. 163.
» franczia királyé V. 385.
» (kozák —) IV. 48.
» (lengyel) V. 236.
» magyarországi VI. 28.
» portáé III. 159, 231.
» (török —) IV. 443.
Követküldés dolga IV. 350. VII. 115.
Követek pozsonyi gyűlésre I. 198.
Követ változtatás I. 171.
Követség I. 229.
» a törökhöz 1540. I. 3. 5.
Követek:
Absolon VII. 61.
Angyalosi Mihály 1615. apr. 27. I. 131.
Apor István (portára) V. 531.
Balaythy Ferencz (kraszna megyei követ) V. 268.
Bálintith Zsigmond Caraffához VII. 225.
Baló László VII. 339, 340.
» » budai basához V. 65.
Bancsi Ádám VII. 156.
Bányai Márton I. 38.
Baranyai Gáspár a bujdosók követe V. 210.
Basa Tamás portára VII. 385.
Követek:
Bercsényi Imre (port.) I. 433.
Bernáth Zsigmond V. 205.
Bethlen Farkas (port.) V. 517.
» Gábor (port.) I. 86.
Bódog János I. 30.
Bóér Zsigmond (port.) V. 531.
Bornemissza Sámuel kraszna megye követe V. 268.
Borsos Tamás (port.) I. 199, 207.
Buda János (port.) V. 408. VII. 104, 105.
Budai Péter VII. 108, 109.
Cserményi Mihály (port.) V. 45. VII. 631.
Daczó János (portára) V. 45, 561.
Daczó György (port.) V. 297.
Daróczi I. 103.
Dávid János portán IV. 348, 349, 351, 352, 353, 354, 355.
Dóczy István (port.) I. 293.
Enyedi Gál deák (port.) V. 517.
Erdélyi István (Nand. fejérvárra) I. 175.
Farkas Fábián (port.) V. 225.
Fekete János Kállai — (krasznai köv.) V. 186.
Fodor István VII. 385.
Forgács Miklós (port.) VII. 527.
» Zsigmond (port.) I, 103.
Gáspár János (port.) I. 173. 176, 428, 430.
Gávai Miklós (port.) I. 24.
Gira Kázmér (lengyel király követe) V. 358.
Gyárfás Pál (port.) VII. 47, 130.

Digitized by Google

Követek:
Gyerőfi (lengyelországi követ) V. 355.
Gyerőfi György (főkövet portára) VII. 231.
Gyulai Tamás V. 66, 93, 107, 192, 365.
Haller János (port.) VII. 113.
Hamvai Péter V. 210.
Harasztosi Balás Bethlen Gábor követe tatárkhánhoz 1621-ben I. 286.
Haszaki Mehemed aga török követ Erdélybe IV. 28.
Hatvani Zsigmond (port.) I. 74.
Horváth Simon (erdélyi vajdák követe 1553-ban Temesvárra) I. 9.
Ilyei János (port.) I. 207, 211, 220.
Inczédi Mihály VII. 100, 113.
» Péter IV. 391.
Isipi Ferencz (krasznai követ) V. 186.
Ivanszky (lengyel követ) V. 390.
Jakusit András (port.) I. 220.
Jászberény Mátyás V. 205.
Jonasko (oláh követ Apafihoz) IV. 77.
Kamuthy Farkas (port.) I. 199, 200.
Kapi György (port.) IV. 446. V. 466.
Károly Mihály (port.) I. 220.
Kászoni Márton páter (Kemény Simon követe Német császárhoz IV. 36, 477, 479, 480.
Keczer Menyhárt (port.) V. 410, 437.

Követek:
Kékedi György (port.) I. 47, 48.
» Zsigmond (port.) I. 206, 207.
Kemény László (Moldavába) I. 9.
Kende Gábor (port.) V. 410, 437. VII. 156.
Keresztes András VII. 531.
Kovacsóczy (római császárhoz) I. 198.
Kubinyi László (port.) V. 210, 410.
Macskási Boldizsár, Kemény Simon követe (német császárhoz) IV. 38. (port.) VII. 134, 156, 160, 162, 163, 168.
Miháczi Ferencz (Moldvába) I. 9.
Mikes Kelemen (port.) IV. 462, 463. V. 517.
Mikó Ferencz (port.) I. 207.
Mikolay Boldizsár V. 205.
Miles Mátyás VII. 113.
Moldvai püspök (Erdélybe) I. 9.
Nagy György V. 205.
Naláczy András Karaffához VII. 225.
» István (port.) V. 262.
Nemes János (port.) IV. 345, 364, 375, 376, 391, 392, 394. VII. 488.
Óvári István I. 35.
Paskó Kristóf (port.) IV. 208, 210.
Pernyeszi Zsigmond VII. 113.
Pythaar Simon (havasali vajdáé Erdélybe) I. 9.
Rimai János (port.) I. 85, 220, 251, 259, 265, 279, 292.

Digitized by Google

Követek:
Rosnyai Dávid (port.) IV. 473, 474.
Sárosi János (port.) V. 450, 531. VII. 100, 231, 253.
Sárpataki Márton IV. 28.
Serédi István VII. 385.
Sorbán István (az oláh vajdához) IV. 37.
Sulyok István VII. 385.
Szalánczi István (port.) I. 121.
Szefer aga (török köv. Apafihoz) IV. 460.
Szekhalmi András (port.) V. 531.
Székely István IV. 146.
Székely László (port.) V. 434.
Szilvási Bálint (port.) IV. 18. V. 113, 517.
Teleki Mihály IV. 446.
Tholdalagi Mihály (port.) I. 131, 150, 204, 221, 300, 303, 304, 441, 446.
Toroczkai István V. 271.
Török követ Mahumet I. 13.
Turzai György (port.) V. 385.
Türi László (port.) V. 54. 72.
Übrési Pál (port.) V. 385.
Várady István (port.) VII. 402.
Vég Mihály V. 205.
Zombori VII. 13.
Kövi ember VII. 8.
Közép Szolnok vármegye VI. 85, 318, 385. VII. 124.
» » vármegye nemessége Diósi mustrája V. 421.
Kraczon justbasa II. 259.
Krakkó I. 278, 279, 312. III. 296. VI. 350, 375.
Krani uram III. 347.
Krassó I. 474.
Kraszna III. 229. IV. 178, 263. VI. 297. VII. 42, 50.
Krasznahorka I. 239.
Krasznahorkai urak vádoltatása VII. 85.
Kraszna megye III. 46, 49, 491. IV. 70, 150, 188, 189, 201, 215, 316, 434, 436, 438, 439. V. 31, 184, 268. VI. 185. VII. 359, 452, 530.
Krasznamegye elpusztittatása V. 443.
» hódoltsága VII. 157, 160.
Krennz város I. 211.
Krim II. 77, 93, 126. III. 92, 93 V. 120, 145. VI. 35, 47, 133, 178. VII. 67, 619.
Krimbicza tolvaj V. 33.
Kristóf Péter VII. 59.
Kriszte Bona IV. 65.
» vornyik I. 55.
Kriszti justbasa II. 259.
Krisztián Komám IV. 99.
Krompák VI. 407.
Krucsai Márton VII. 39.
Kruk VII. 26.
Kubinyi VII. 528, 578.
Kubinyi László a bujdosók követe V. 210, 451.
Kucsabovics Bertalan VII. 35.
Kucsuk IV. 411.
» basa IV. 82, 131, 143, 144, 145, 186, 368, 370, 371. V. 18, 24, 70, 79, 80, 119. VII. 443, 444.
» basa halála V. 18.
» Mehemet basa IV. 13, 16, 20, 24, 48, 57, 58, 69, 71, 115, 122, 124, 125, 127, 140, 153, 330, 331, 332, 339, 342, 345, 347,

Digitized by Google

348, 350, 351, 353, 358, 366, 377. V. 28, 51, 52. 63.
Kucsuk Mehemet panasza IV. 16.
» mező II. 99. III. 171.
» szultán VII. 258.
» tihaja IV. 363.
Kufin I. 474.
Kukuli l. Montecuculi
Kulakpen basa IV. 408.
Kulcsár Miklós VII. 411.
Küküllő II. 213.
Küküllő vár II. 279. V. 159, 304. VI. 171, 318. VII. 324.
» » megye III. 419. 485. IV. 497.
Kúnság III. 431.
Kúnság privilegiuma VI. 150.
Kún Gothard III. 12.
» » elleni sententia III. 18.
» » repulsioja III. 15.
» István III. 250. V. 303. VI. 215, 311.
» László III. 202, 250.
Kupor VI. 125.
Küpüly kajmekám VII. 281.
Küprili Amhet fővezér basa IV. 69, 72, 75, 80, 96, 173. V. 14, 37, 174, 194. VI. 433.
» Mehemet p. VII. 348.
Kurczy VI. 38.
Kurlandiai herczeg III. 194.
Kurt aga I. 26.
Kurt czelebi II. 292. III. 21, 78.
» » megöletése III. 25.
Kurtány VI. 254.
Kurtán János V. 346.
Kuruczok VI. 153, 227. VII. 12. 22, 103, 299.
Kurucz hadak VI. 520.
Kuruczok pusztitása Szathmár-Németiben V. 381.
Kurucsésme (helynév) VII. 274.
Kusluk Zamank II. 62.
Kussányi VII. 327.
Kusza Pál rab III. 76.
Kuszte justbasa II. 259.
Kunár (Kővár) VI. 41.

L.

Labanczok VI. 344. VII. 12, 13, 24, 28, 39, 49, 52, 86, 90, 139, 140.
» futása VII. 139.
Laborda VII. 578.
Labyrinthus VI. 272.
Laczkereki VI. 125.
Laczugh Gábor V. 57, 60.
Ladika VI. 384.
Lakadalom VI. 78.
Lanczy István VII. 186.
Landor-Fejérvár II. 250, 262, 266, 496. V. 120, 331, 335. VI. 240, 276, 334. VII. 483.
Lang Márton VII. 37.
Lápos vidéke VI. 243.
» vidéken új hadak V. 464.
» megszállásáról IV. 39.
Laskai II. 378, 461, 463, 485. 495.
» János II. 494.
László deák I. 41.
» lengyel kir. herczeg I. 185. 191.
László György tolmács IV. 347.
» Márton V. 353.
Lator IV. 421.
Lázár György III. 419, 484.
» Imre V. 159. VI. 311. VII. 493.
» István III. 419, 498. V. 115, 453, 478. VII. 550.
Lebkovitz (Lobkowitz) I. 284.
Léczfalva VI 501.
Ledniczei vár III. 189.
Lehota VI. 431.
Lelesz VI. 392, 444. VII. 27.
Leleszi prépost IV. 331.

Digitized by Google

Lengyelek III. 417.
» és nemesek harcza V. 459.
Lengyelországról I. 139. II. 97, 124, 178, 194, 201, 209, 270, 296, 388. III. 19, 153, 168, 194, 197, 255, 385, 421. V. 123, 221, 399. VI. 8, 22, 33, 41, 147, 356, 523.
Lengyelországba bujdosó I. 16.
Lengyelországból a hadak visszatérnek V. 456.
Lengyelországi levelek V. 344.
Lengyelországi rendek VI. 216.
Lengyel királyról I. 19. III. 313. V. 343.
» király Jávorában V. 399.
» királyság III. 107.
» királyné VI. 374.
» király levele III. 297.
» királynak küldött császári levél III. 272.
» királyné koronázása III. 385.
» kozákok III. 154.
» követ levele V. 363.
» követekről III. 72. VI. 56. VII. 18.
» respublica III. 206, 313.
Lengyel János VII. 34.
» László VII. 196.
Leo Stephan oláh vajda III. 161.
Leon vajda II. 205, 244, 245. III. 25, 32, 121, 163.
Lépes Bálint I. 82, 101.
Lessinius Sámuel I. 292.
Lészai dúlás és rablás IV. 469, 470.
Leszel gróf (l. Leszli)
Leszli generál VI. 51. 53, 65. VII. 77.
» gróf IV. 182. VII. 470.
Leszni Walther gróf IV. 248.
Létai VII. 299.
Leteney Márton VII. 86, 87.
Leut János III. 404.
Léva vára II. 35, 38. III 276, 353. IV. 152. 239.
Lévai labanczok VI. 157.
Levél az erdélyi rendekhez Kászon pasától I. 4, 5.
» a vajdáktól Hallerhez I. 9, 10, 11.
» Gerendy Péterhez az oláh foglyok ügyében I. 12.
Levélről a törökhöz I. 11.
Lincz II. 356. VI. 374, 449.
Lipcse IV. 412.
Lipcsei György IV. 325. VII. 488, 491, 494.
Lippa vára I. 39, 41, 42, 50, 65, 86, 103, 122, 127, 129, 130, 133, 141, 144, 145, 150, 151, 153, 154, 155, 163, 164. 167, 170, 173, 179, 181, 184, 187, 277, 360, 413, 441, 471, 474, 481. II. 32, 190, 195, 208, 350, 417, 428, 431, 448, 449, 460, 486. III. 108, 253, 331, 378, 386, 387, 444. IV. 115, 326, 357. V. 104. VI. 146, 356, 363. VII. 83, 173, 195, 200, 230, 326, 346, 347, 348, 359, 438, 496, 514.
Lippa megszállási költsége I. 181.
» megvétele I. 109.
» vivása I. 147, 148.
Lippai agák IV. 483.
» végvári aga III. 394.
» bég VI. 363.
» » hódoltatása IV. 74.
» bégség II. 156.
» Szandság adó ügye II. 7. III. 392.
» törökök III. 388.
» Kastély III. 151. 237.
Liptó III. 314, VI. 171. VII. 90.
Liptóság VI. 147.
Liptai Imre I. 235.
Liublin (Lublin) V. 120.
Liszkó I. 13.
Liszsza II. 59.
Literáti Imre I. 7.
» Péter IV. 30.
Lithvania VI. 371.
Livonia VI. 43.

Digitized by Google

Lóczi VII. 550.
Lóczi János V. 177.
Logofet II. 412. III. 31. VI. 110, 111, 118, 122, 136.
Lónyai I. 84. III. 335, 336.
» Anna V. 252. VII. 547.
Lorántfi Kata III. 332.
Lothringen Károly VII. 212.
Lóvásár I. 315.
Lovasság lustrája I. 7.
Lóbemutatás a fejedelemnél II. 8.
Ló lopás VII. 8.
Lóra való szerszám III. 55.
Losonczi András VII. 48.
Lovas-Újfalú VI. 360.
Lőczi János VII. 85, 87.
Lőcse VI. 171, 252, 407. VII. 48. 52, 89.
Löke VI. 261.
Lök falú VI. 157
Lövei Ádám VII. 53, 65.
Lubomirzki VII. 61.
Lublin I. 241.
Lubló l. Lublyó.
Lublyó I. 472. VI. 432. VII. 31.
Lublyói gubernator VI. 168.
Lucz VI. 157.
Lucza kapitány II. 259.
Lucz János szebeni kir. biró III. 420, 455, 513. IV. 9. VII. 401.
Ludas IV, 151.
Lugdunum város II. 48.
Lugos I. 40, 145, 471, 474. II. 459. III. 65, 253, 322. 440, 449. IV. 18, 205, 216. V. 111. VI. 142. VII. 194, 195, 295, 304.
Lugosi főbán III. 413.
Lugosi István IV. 65. VI. 332.
Luka VII. 16.
Lukács VII. 493.
Lupul vajda II. 272, 280, 509. III. 13, 30, 32, 43, 64, 104, 120, 122, 130. 141, 152, 161, 239, 421, 424, 429, 431, 434.
Lusatia I. 231. II. 37.
Luteránus és kálvinista városok I. 228.

M.

Machiavellista VI. 137.
Macsai Mihály IV. 332.
Maczoni puszta VII. 200.
Macskási Boldizsár VI. 272, 311. VII. 134, 156. 240, 251, 418.
» Mihály III. 167. IV. 37, 402. VII. 479.
Mád VI. 516. VII. 10.
Mádai Péter VI. 64, 112, 144, 147. VII. 8, 20.
Madarász Mátyás V. 149. VI. 363. VII. 64, 324.
Madaras Bandi VII. 414.
Madocsáni Imre VI. 453.
Mágocsi Ferencz I. 85, 89, 90, 92, 94, 96, 97, 100, 101, 106.
Magvic vajda II. 291.
Magyar bégek I. 17.
» Bród I. 341.
» deák III. 155.
» fejedelem III. 496.
» nemzet III. 497. VI. 263.
» porta III. 218.
» Mihály V. 321.
Magyarokról VI. 198.
Magyarország II. 76, 209, 350, 444. III. 199, 242. V. 180. VI. 95, 117.
» elleni hadviselés I. 227.
» fővezére VI. 487.
» menekvése I. 237.
» ura VI. 167.
Magyar országgyűlés III. 172, 226.
Magyarországi dolgok VI. 268.
» menekültek V. 255.
Magyarországhoz foglalt megyék III. 245.
Maharem (Muharem) deák I. 166.

Digitized by Google

Mahmud basa IV. 445, 496 VII. 485.
» tolmács I. 17.
Maholányi János VI. 449.
Mahomet Musztafa basa II. 408, 446, 474. III. 187.
Mahomet török követ I. 5, 13, 21.
» basa II. 55, 87, 511. III. 284, 446, 490. IV. 253, 445, 496.
Majdel János VI. 52.
Majtofel István III. 168.
Majos Ferencz V. 309, 381. VI. 16.
Majtény VI. 384. VII. 64, 179.
Makai IV. 105. VI. 331.
Maklári puszta I. 102.
Makó VII. 381.
Makovicza VI. 143, 421, 465, 485.
Maksa Gáspár III. 419.
Maksa (falú) III. 505.
Makszur Szultán III. 162.
Malai viszter III. 26.
Malatinszki Gábor VI. 526, 529.
Malomviz VI. 174. VII. 401.
Malta III 153.
Mamhut aga III. 386. IV. 446.
» alajbég IV. 241.
Man István III. 404.
Mansfeld gróf I. 226, 275, 284. II. 42.
Marai János deák IV. 100
Maramaros v. megye VI. 10, 52. VII. 181.
Marmaros III. 63. IV. 32. VI. 96, 351, 388. VII. 117, 154, 616.
Maramaros Szigeth IV. 470.
Marchio Bethune V. 486.
Mariási Miklós VII. 186.
Marmarosi nemesség adója IV. 156.
March Anton VI. 110.
Marchesz VI. 111.
Marga vize VII. 357, 358.
Marghina IV. 98.
Margita VI. 158, 194, 456, 520. VII. 205.
Marha elhajtás (17. ezer drb.) IV. 447.
Markocsán VII. 491.
Marko Danovicsa logofet. III. 17.
Markó vajda I. 124. 164, 174, 179, 182, 187, 188, 227, 229, 230. II. 282, 288, 295, 350, 370, 377, 382, 383, 489, 492.
Markos uram VI. 114, 118, 122, 124, 127.
Markotzik IV. 492.
Markuly VII. 243, 245.
Maros vize II. 213. 415. III. 386. VII. 404.
» szék III. 14, 47, 51, 485, 498.
» Szt. király IV. 422. VI. 321.
» Újvár I. 393. III. 251, 495.
» Vásárhely III. 139, 457. IV. 85, 90, 94, 467, 468. VII. 414.
» vásárhelyiek III. 365.
Marosi György I. 74. II. 268.
Márton deák V. 28. VI. 192, 193.
Mascellani János IV. 25.
Máté deák V. 37, 117, 375, 399.
» -Szalka VII. 64.
Máthé uram VI. 135, 139, 403.
» vajda II. 182, 245, 252, 254, 261, 268, 282, 292, 293, 406, 410, 461, 458, 463, 509, 513. III. 15, 16, 25, 32, 41, 43, 85, 90, 101, 120, 121, 128, 130, 135 139, 142, 147, 155, 166, 196, 239, 254, 255, 257, 296, 309, 322, 349, 384, 463, 512.
Máthé vajda fiai V. 407.
Mátyás herczeg I. 80.
» király I. 92, 228.
» császár III. 291.
Matocsi István IV. 240, 241.
Maurer Mihály I. 264, 265. II. 279. III. 55, 105, 112, 120, 123, 125, 127, 140, 161, 167, 170, 173, 215, 240, 261, 287, 289, 293, 295, 301, 304, 310, 312, 314, 348. V. 427. VI. 14, 18, 19, 20,

Digitized by Google

27, 50, 54, 88, 102, 197, 223, 265, 302, 332, 369, 510. VII. 15, 43, 116, 129, 130, 153, 154, 210, 561, 586, 588, 614, 615, 618.
Maurer levele I. 259. III. 182, 420.
Mazul pasa III. 74.
Mazulság I. 162. II. 20.
Maximilián császár II. 45, 49. IV. 51.
Maylad István Erdélyország kapitánya 1540-ben I. 3.
Maymar aga III. 199.
Mayzi vajda II. 123.
Mechmed cselebi III, 490.
Meczenzef VI. 371.
Medi István VI. 421.
Medgyes város I. 3. II. 213. III. 40, 45, 75, 254. IV. 14, 15, 38, 41, 72, 73, 85, 444, 479. VII. 353.
Medgyesi országgyűlés I. 120. IV. 75.
Medgyes szék III. 253.
Megyaszó (falú) III. 213.
Mehemet basa I. 144, 167, 182, 195, 196, 207, 238, 240, 254, 276, 278, 282, 305, 308, 309, 310, 311, 312, 322, 323, 327, 332, 338, 349, 352, 365, 366, 370, 386, 447, 449, 450, II. 7, 12, 19, 31, 35, 39, 42, 63, 67, 74, 188, 332. III. 52, 72, 284, 288, 292, 301, 359, 366. 443, 446. IV. 23, 24, 345. V. 367. VII. 21, 158, 208, 227, 230, 347, 348, 388, 412, 413, 414, 431, 437.
Mehemet aga IV. 28, 343, 344.
» bég IV. 320. VI. 291.
» iszpja VI. 363.
» Sami zade cancellar IV. 35.
» szultán IV.12.V.193,244. VI. 316. VII. 121, 254.
» tihája III. 464, 470. VII. 229.
Mehmed Giraj Khan II. 147.
» sah aga II. 147.
» spahia III. 395.
Mehemed kadi VI. 324.
Mehmet aga II. 460. III. 106, 153, 169, 459. VII. 213.
» athnaméja III. 156.
» basa I. 38. II. 12, 19, 510. III. 8, 30, 58, 80, 264, 272, 359, 396, 443, 446. VI. 70, 385.
» bég II. 16, 334. III. 440.
» császár II. 53.
» csausz VI. 55.
» effendi VII. 228.
» tihaja III. 467.
Memhet aga I. 120. 121. III. 137, 386. V. 63.
» basa I. 58, 69, 140, 195, 196. III. 8, 120, 142.
» effendi III. 98.
Memoriale I. 226. III. 313.
Menedéklevél kereskedők részére III-ik Muradtól VII. 18.
» » II-ik Szelimtól kolozsváriaknak I. 16.
» » kereskedőknek I 21, 23.
Meni basa I. 100, 102.
Meny aga I. 125.
Mera Miklós VII. 187.
Merczel Lajos VII. 192.
Merczi VII. 133.
Mergan VII. 353.
Mérgezési kisérlet Zólyomin IV. 449.
Merhum szultán II. 31, 33, 53.
Merk VII. 64.
Meridgyó VII. 343.
Merovicz VII. 54.
Messias vallása III. 187, 273.
» nemzetség III. 394.
» renden levő nagy fejedelmek VI. 133.
» követő rendek VI. 109.
Mesteremberek VII. 395.
Mészárlásjog VII. 10.

Digitized by Google

Mészáros István VII. 21.
Meszes IV. 195. VI. 141, 142, 317, 326.
Meszszina VI. 393.
Mezei Gáspár III. 176.
Mezei hadak III. 321.
Mézes kalács VII. 32.
» pogácsa VII. 141.
Mező Ferencz VII. 64.
» Gyula VII. 21.
Mezőlaki János VI. 143.
Metesd II. 340, 435.
Metropolita VI. 97.
Meolana VI. 105.
Micske IV. 217.
Micskey Márton VII. 32.
Miczinzeff (l. Meczenzef) II. 178.
Mihácz Mihály hazajövetele V. 527.
Miháczi Ferencz I. 9.
Miháld I. 471.
Mihály deák I. 167, 175. III. 71, 501. IV. 84, 469. V. 368.
» falva III. 157.
» Rádúl I. 174.
» spatar II. 411. VII 583.
» Ulári VII. 353.
» vajda I. 39, 40. II. 10, 54. III. 426.
Mihálydi VI. 173.
Mike perczi V. 320.
Mike pircs VII. 66.
Mike-Szásza VII. 140.
Mikes I. 394. II. 99, 123. VII. 372.
Mikes Kelemen IV. 462, 463. V. 95, 517. VI. 12, 57, 141, 154. VII. 68, 95, 516.
» Mihály III. 405, 420, 498. IV. 468.
» Pál VII 88.
Mikó Ferencz I. 150, 207, 240, 333. II. 181, 293, 331. III. 79. VI. 183, 272.
István VI. 98, 183, 239, 461, 525. VII. 7, 15, 88, 119, 153, 369.
Mikó Miklós III. 419. IV. 26.
Mikóháza VII. 56.
Mikocsa dolga V. 445.
Mikola V. 307. VI. 111.
Mikola Boldizsár V. 205.
Milith Klára V. 410.
Millotis Ferencz III. 214.
Milkó II. 219.
Minie Radul I. 158.
Minye Ogli II. 53.
Miptberg III. 123.
Mirmiran Hasszán basa VI. 269.
Miske IV. 106.
Miskolcz I. 96, 88, 89. VI. 173, 235, 342, 531.
Miskolczi Péter VI. 383, 396.
Misloka VII. 387.
Missiri basa V. 168.
» vezér II. 31.
Mocsok boér III. 519.
Mogila Jeremiás vajda I. 55, 57.
Mohács I. 277, 423. VII. 260, 265, 367.
Mohamet III. 367.
Mohamet aga VI. 89.
Mohay Mihály III. 157.
Moharem basa II. 157.
» deák I. 94.
Mojzes János tolmács esküje V. 332.
» » VII. 282.
Moldva I. 109, 127, 154, 155, 157, 161, 173, 177, 178, 186, 187, 189, II. 21, 32, 59, 97, 126, 142, 152, 172, 216, 217, 233, 267, 279, 349, 407. 409, 463, 506, 509, 511. III. 78, 151, 168, 409, 426. IV. 10. V. 193. VI. 141, 232, 489, 534.
Moldva-havasalföldi árvák III. 22.
Moldva ország I. 12.
» országi fővornyik III. 17.
Moldvai vajda I. 4, 8, 11, 234. II. 8. III 72. IV. 8, 44. V. 34, 346.
» » levelei V. 219, 258.
» és havasalyi vajda III. 265.

Digitized by Google

Moldvai ezer lovas III. 244.
» követ I. 9.
» állapotok I. 139.
» határigazitás I. 54, 55, 56, 57.
» had III. 41.
Moldovai karácsony IV. 66.
» boér III. 19.
Moldvai László II 378.
Molnár Andras IV. 61. VII. 414, 415.
» István IV. 62.
» István megöletése IV. 120.
» Tamás IV. 66.
» panasza a hajduk ellen VII. 10.
Monaki István VI. 315.
Monora II. 340, 435.
Monostor I. 141. III. 449.
Monostor Pályi VII. 65.
Montecucculi III. 513. IV. 38, 39, 40, 457. VII. 534.
Móricz szász választó fejedelem I. 218.
Morva I. 231. VI. 147.
Morva (Spanyolországban egy kis város) III. 95, 222. IV. 186.
Morvai Wenczel VII. 31.
Morvaország II. 36, 37.
Moszkava VI. 37.
Moszlim V. 85. VI. 255.
Mosqua III. 410.
Movilo V. 114.
Mudania város III. 490.
Mudava I. 277, 289, 474.
Mufti I. 240. II. 99. III. 53.
Muhamed I. 46. II. 127, 158. V. 92.
Muhamed (IV-ik) parancsa a Kadik és hakimokhoz V. 51.
Muhamed pasa levele erdélyi fejedelemhez V. 92.
Muhamed (IV-ik) VI. 105, 109, 304, 353. VII. 14.
Muharem basa II. 78, 157, 159, 206. III. 380. VI. 376.
» bég II. 208, 221. III. 99, 380, 381. VI. 110. VI. 305.
Muhardara III. 200.
Munkács I. 209. II. 332. III. 250, 307, 319, 321, 330, 333, 385. V. 321. VI. 242, 299, 382, 406, 450, 458. VII. 10, 13, 25, 42, 44, 70, 79, 94, 167, 180, 181, 200, 220, 289, 475, 529.
Munkácsi István V. 426.
Muan vajda II. 123, 126.
Muntyán Mihály IV. 65.
Murad budai basa IV. 54, 55.
» khan I. 427. II. 197, 334, 476, 502.
» császár II. 180. III. 17, 18, 47.
Murad Giraj khán VI. 319.
Muradin szultán V. 151. VI. 381. VII. 335.
» tatár fejedelem VI. 377,
Murath szultán III. 373.
Murath Ali ozman III. 31.
Murat aga II. 293, 450.
Murat basa I. 59, 68, 238, 333, 373. II. 194.
» bég I. 26, 59.
» Omar VI. 9.
szuzecskul II. 256.
» vezér pasa I. 68.
Murány vár I. 239, 293, 295. VI. 436.
Murkó II. 290, 292.
Murtaza aga III. 258. VI. 134.
» basa III. 78.
Murteza aga VI. 134.
» budai basa II. 7, 14, 42, 48, 56, 120, 148, 158, 202, 206, 211, 332, 493. III. 78, 394.
» főbég levele Thökölihez VII. 18.
Murtezan zaim pocsai aga V. 425.

Digitized by Google

Murtezan meŕza I. 338.
Musza basa I. 180. II. 191, 336. III. 52, 57, 59, 65, 76, 106, 169, 247, 259, 272, 313, 402
Muskotely VI. 172.
Musselim II. 460.
Musselim Mehmet II. 461.
Musu II. 148.
Muszka IV. 239.
» internatio III. 127, 130.
» követ VI. 56, 111, 300.
» kozákok III. 153.
» hadak Czehrim várnál V. 462.
» rabok III. 127.
» ország III. 154. VI. 8.
» ország és a tatárok III. 385.
Muszkák III. 355.
Musztafa aga I. 64, 65. II. 23 III. 137.
Musztafa basa II. 16, 46, 56, 80, 491. III. 243, 245, 247, 249, 287, 300, 365, 402, 440, 443. IV. 123, 374, 394, 449, 455. V. 166. VI. 30, 269, 305, 468, 487. VII. 177, 316, 362. 376, 486, 604, 608, 612.
» bég V. 111.
» Cselebi III. 154.
» csausz I. 251, 423, 424. VII. 545.
» effendi I. 333, 382. VI. 506.
» fővezér III. 188. VI. 58. VII. 179.
» Juszuf VI. 249.
Muta bég IV. 470.
Muteferika II. 16, 25, 64, 188. III. 92, 431.
Mutoveli IV. 359.
Muzli csauz II. 390.

N.

Nadányi János VI. 466.
Nádasdi VII. 386.
Nádasdi András VII. 31.
» Ferencz IV. 429. V. 228.
» Tamás I. 53, 83.
Nagyari VI. 164.
Nagy Albert I. 50.
» András I. 149. VI. 316, 345, VII. 53, 64, 66.
» Bálint IV. 15.
» -Barcsa VI. 311.
» Deszk IV. 388.
» Ferencz IV. 196, 201, 214. 219, 266, 279, 280, 286. 429, 456.
» Gergely III. 193.
» György követ V. 205. VII. 470.
» István I. 146. IV. 373, 383. 385, 413, 414. VI. 19, 22, 185, 241, 276, 303, 347, 409, 462, 471, 472. VII. 31, 488, 489, 492.
» Jakab IV. 15.
» János IV. 329, 401.
» Judith V. 166.
» Lörincz V. 165.
» Lukács VI. 440, 443.
» Mátyás II. 436.
» Mihály VI. 432. VII. 32 68 494, 495.
» Miklós V. 165. VI. 517. VI 48.
» Pál I. 389, 394. II. 269 275 330. VII. 112.
» Sámuel VII. 36.
» Tamás III. 439. V. 344. VI. 291. VII. 360, 485, 490.
» Zsigmond IV. 68, 423.
Nagy-Bánya III. 321, 496. IV. 57. VI. 382, 384, 388. VII. 101, 224 280.
Nagy-Falú IV. 179, 297.
Nagy Györ II. 36.
Nagy Kádgya IV. 193.

Digitized by Google

Nagy Léta VII. 64.
Nagy Szatócs IV. 388.
Nagy-Sink III. 77. IV. 13. V. 108. VI. 131. 308.
Nagy-Szombat I. 302, 304, 305. II. 35, 158, 480. III. 275, 335. VII. 16, 23.
Nagy-Szöllős VI. 55.
Naláczi András VII. 225.
Naláczi István követ, hopmester stb. IV. 90, 230, 272, 281, 313, 345, 400, 466, 475, 493. V. 69, 96, 242, 243, 262, 335, 377. VI. 30, 55, 92, 140, 154, 311, 343, 405, 462. VII. 154, 325, 352, 368, 479, 497.
Namcsu vára V. 264.
Nánás VII. 581.
Nánási István I. 90, 199.
Nándor-Fejérvár I. 29 38, 68, 84, 85, 88, 125, 151, 167, 175, 281. II. 178, 478. III. 9, 58, 59, 60, 65, 280, 288, 462, IV. 181, 188, 195, 197, 202, 208, 210, 215. VI. 306, 362. VII. 18, 75, 76, 95, 129, 159, 177, 180, 184, 196, 207, 208, 210, 223, 224, 246, 261, 263, 266, 297, 299, 367, 461, 610, 618.
Naprágyi Demeter I. 49.
Nasztaszia IV. 313.
Naszup basa I. 124, 126, 184. II. 15, 32, 47. III. 138, 216, 219, 224.
Nazard I. 246.
Nazir VII. 369.
Neapol II. 34.
Nedelko főkolcsár II. 411.
Négai tatárok III. 154.
Negul justbasa II. 259.
Negul vajda III. 200.
Nemes Balázs II. 47.
Nemes János követ I. 54. IV. 345, 364, 375, 378, 391, 392, 394. V. 34, 75, 100, 309, 433. VI. 57, 141, 307, 311, 481. VII. 69, 88, 138, 146, 149, 488, 489, 529.
Nemes Péter VI. 291.
Nemesányi III. 297. VI. 202, 513. VII. 200.
» Bálint V. 226. VI. 499.
Német ellenség III. 268.
» császárról IV. 8. VI. 87.
» hadak előnyomulása, zsarolása III. 311. VII. 111, 116, 125, 126, 312.
» királyról I. 19.
» követ VI. 22, 240.
» residens IV. 8. VI. 9.
» quartélyozás VII. 104.
» ország dolga II. 149, 176.
» Újvár II. 36.
» commissariusok III. 295.
Németek bejövéséről IV. 32.
» nyugtalankodása IV. 49.
Némethi (Szatmár —) IV. 105.
Neper vize IV. 239. VI. 21.
Neszter-Fejérvár I. 287, 289, 291.
Neszter vize I. 136, 137, 185, 186, 192, 197, 240, 241, 270. II. 54. III. 433. V. 119, 264, 265. VI. 19. 20.
Nezova falú VII. 438.
Nigebol II. 23.
Nika justbasa II. 259.
Nikula Ilyés VII. 420.
Nimirova VII. 119.
Nis város VII. 271.
Ninodiás I. 284.
Nográd vára I. 239, 267, 456. II. 35, 38. III. 353. IV. 152.
Novák havasa III. 45, 49, 173.
Novák János VII. 36.
Novellák VII. 304.
Noviterga VI. 147.
Nuksoura VII. 294.
Nuszdorf VII. 470.
Nyagul porkoláb III. 139. V. 346.
Nyaláb vára elrontása V. 508.
Nyári Ferencz VI. 383.
» István I. 336. III. 201.
» Pál I. 53.
Nyék IV. 388.

Digitized by Google

Nyír VI. 296. VII. 563, 568.
Nyírség III. 377. VII. 530.
Nyíri András VII. 32.
Nyiszta Murza IV. 65.
Nyitra I. 49. II. 35, 38. IV. 152. VI. 287.
Nyitrai püspök I. 101.

O.

Ó-Berend VI. 248.
Obluczicza II. 393.
Ó-dutka, pénznem III. 34.
Ohába VII. 353.
Ojtoz V. 237.
Ojtozi szoros V. 141.
Okolicsáni VI. 475.
Oláh cancellár levele V. 397.
» csatár VI. 313.
» foglyok I. 12.
» kapikiha III. 162.
Oláhok megfogatása VII. 69.
Oláh Mihály vice ispán V. 181.
Oláhországról II. 248, 254, 293, 410. III. 434. V. 142. VI. 9, 132, 145, 162, 254.
Oláhországbeli hadak III. 452.
Oláh predikátorok VI. 101.
» vajda IV. 34. V. 197, 199, 261, 264, 365, 467.
Olaj bég IV. 347.
Olasz Ferencz somlyói kapitány IV. 359, 401. V. 352, 402, 407, 421, 425, 446. VI. 16, 259, 298, 454, 466, 515, 518, 520, 522. VII. 95, 103, 223, 124, 125, 127. 134, 148, 150, 206, 209, 220, 226, 277, 280, 289, 290, 588.
Olasz Jakab VII. 33.
» Lénárd V. 381.
Olaszi Márton VI. 437. VII. 186.
Olaszi felégetése IV. 121.
Olasz pap IV. 380, 382.
Olaszországi állapotok II. 178. III. 413.
Olcsvári Ferencz VII. 186.
Olmocz (Olmütz) III. 178.
Olmoczi Gáspár VI. 534.
Olomicz (Olmütz) III. 216.
Olomuc (Olmütz) III. 189.
Olszowszki András püspök V. 163.
Olt vize III. 79. VI. 330. VII. 535.
Omer aga II. 414, 415, 427.
» pasa III. 467.
Ónod vára I. 96, 239, 369, 472, 475. II. 133. III. 184. 295. IV. 359. VI. 153, 268, 278, 428. VII. 17, 22, 38, 52, 57.
Ónodi halála VII. 58.
» kapitány III. 281. VI. 153. VII. 82.
» vitézekkel való barátság III. 283.
Opra főaga II. 411.
Oresztida IV. 260.
Orosz-Csik II. 24, 221.
Orkuta VII. 40.
Ornay Gáspár I. 467.
Oroszlán basa I. 10.
Oroszlányos tallér IV. 262.
Orsova I. 277, 289, 338, 471, 474. VII. 274.
Ország delegatusai IV. 104.
Országgyülés III. 64, 76, 94, 264, 448. IV. 50.
» Erdélyben VII. 385.
» Fejérvártt III. 427. IV. 346. V. 67, 357.
» Fogarasban V. 16.
» Görgényben IV. 41.
» Kolozsvártt I. 134.
» Medgyesen I. 120. IV. 75.
» Pozsonyban I. 235.
» Radnóthon V. 112.
» Segesvártt I. 119.
» Szalontán V. 205.
» Szász Kézden V. 493.
» összehívás IV. 471.
» levele jenői pasához V. 16.
» » kapucsi basához V. 15.

Digitized by Google

Országos kapitányok Majlád Istv. és Balassa Imre I. 3.
Orthaket II. 102.
Osdola VI. 311.
Ostoros nevű falú nyomorúsága I. 21.
Osván VII. 91.
Oszi vize I. 183, 191.
Oszkoszti István I. 83.
Oszmán aga III. 98. VI. 491, 504.
» császár II. 221.
» csausz III. 469.
» pasa III. 265, 268, 270, 273, 274, 276, 280, 281, 284, 313, 335, 375. V. 113. VI. 394.
» Szejdizade kethuda VI. 407.
Oszpora veretés dolga I. 24, 281. II. 17, 63.
Oszthost István I. 237.
Osztopányi VI. 311.
Ottlik túri kántor VII. 8, 20, 21, 42, 51, 56.
Ottoman nemzetség I. 96. II. 156.
Óvár I. 267.
Óvári István deák, követ I. 24, 25, 26, 27, 28. VII. 66.
Ozi had II. 10.
Ököritó VII. 64.
Ölvedj Dániel VI. 291.
Ördög falú török hódoltság IV. 142.
Örményes (Mező —) III. 74, 137, 181. VII. 324.
Örmény Péter I. 132.
Őrs falú VI. 339.
Örvendi Pál I. 61, 62.
Őszi István III. 407.

P.

Pácza IV. 106.
Padisah II. 162. V. 85. VI. 133, 156, 236, 337.
Pákai István III. 168.
Pakulár Dénes IV. 66.
Paládi V. 49, 50, 94. VI. 189, 207, 275.
» számadása V. 49.
Palagi V. 244.
Palágyi VII. 489.
Palánk I. 239. II. 35. VII. 207, 224.
Palánkfa pénz VI. 80.
Palatinus I. 279. III. 129, 175, 270, 271, 275, 295, 304, 319, 330. VII. 22.
Palásty Menyhárt VI. 50.
Palástyné VII. 90.
Palatits III. 365.
Pállfy István I. 83, 299, 304. II. 38. VI. 514.
Palkonya III. 180.
Palocsa VI. 416, 436.
Palota II. 159.
Panajott Nicasius III. 513. IV. 9, 41, 102, 103, 104, 137, 138, 145, 155, 195, 202, 206, 209, 214, 220, 221, 222, 234, 235, 239, 241, 242, 244, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 262, 269, 270, 271, 280, 288, 296, 300, 307, 314, 472, 497, 502. V. 7, 17, 40, 43, 46, 53, 54, 56, 60, 71, 104, 107, 116, 123, 157, 171, 172, 186, 533. VI. 108, 110, 114, 117, 122, 126, 136, 191, 194, 215, VII. 142, 401, 534, 604, 605, 607.
Panasz Kapi Sándor ellen I. 21.
Panat aga IV. 427.
Pancz VI. 113.
Panczél-Cseh török hódolts. IV. 142.
Panir II. 211, 220.
Pancsova I. 474. VII. 206.
Pap András VII. 89.
» Anna VII. 23.
» Balázs I. 10.
» Ferencz VI. 142, 145. VII. 66, 140, 290.
» János rab IV. 286.
» Jankó VII. 580.
» Kata VII. 360.
» László VI. 352.

Digitized by Google

Pap Márton II. 211, 212, 219, 225, 248, 288.
» Mihály VII. 415.
» Sámuel VII. 31.
Pap-Mező IV. 18, 218, 316.
Papaz Ogli Mehemed basa II. 16, 56.
Papi rendek VI. 83.
Papi jószágok dolga I. 235.
Pápa II. 36. VI. 339.
Pápai átok I. 228.
Pápai Pál VI. 501.
Pápisták viaskodása IV. 142.
Para Kulcsér I. 390.
Paráczmary Györgv VI. 204.
Párismáry György VI. 203.
Pardi VII. 48.
Pardovitz I. 284.
Párducz Lukács II. 436.
Partucz III 223.
Párkány vár II. 42.
Paskó Ferencz VI. 149.
Paskó Kristóf III. 484. IV. 144, 149, 194, 197, 198, 208, 210, 219, 224, 231, 232, 233, 234, 237, 238, 242, 244, 245, 247, 249, 252, 260, 264, 271, 274, 275, 278, 284, 289, 293, 294, 300, 307, 311, 322, 452. V. 341, 453, 474, 489, 495. VI. 8, 26, 117, 122, 129, 138, 148, 149, 162, 193, 271. VII. 460, 461. 463, 468, 474, 595, 599, 600, 601, 604, 606, 610.
Paszártsik, helynév VI. 29.
Pásztóhy Mihályné VII. 31.
Patak II. 211. III. 348. IV. 495, 496. VI. 499. VII. 20, 22, 26, 47, 55, 71, 72, 76.
Pataki iskola VII. 494.
» tábor III. 268.
Pater János VII. 491, 495.
» Josa V. 366, 377.
» Kászoni V. 36.
» Mihály V. 23.
Patkos György VII. 250.
Pattantyus György VI. 342.
Pattantyus János VII. 186.
Pattantyusok VII. 10.
Pávil VI. 160.
Paxa vára IV. 102.
Paxi főember III. 389.
Pazardzik VII. 276.
Pázmány I. 210, 272.
Pécs I. 277. IV. 388. VII. 200, 205. 260.
Pécsi Gáspár VII. 567.
» Sándor VI. 438.
» Simon I. 61, 62, 119, 186.
Peer (l. Pér) (falú) III. 377.
Peka nevű hadnagy VI. 143.
Peklini völgy VI. 143. VII. 91.
Pekri István IV. 26.
» Lőrincz VI. 201, 231, 299.
Pelei VII. 517.
» Ferencz IV. 400. V. 366.
Pellivan Mehemet VI. 238, 239.
Pellován bég IV. 143.
Pelsőczi gyermek III. 120.
Penejód jobbágy VI. 105.
Pente I. 474.
Péntekhely falú IV. 121.
Pentele I. 422, 424.
Pénz IV. 364.
Pénzügyi intézkedése Castaldonak I. 9.
Pénz verés I. 281.
Pér VII. 65.
Perceptor VI. 82.
Perecsen VI. 84. VII. 140.
Perényi Pál VI. 251.
Perneszi hopmester VII. 208.
Pernyeszi Zsigmond VI. 311.
Perodi Miklós I. 83.
Persani VII. 294.
Persa követ III. 128, 132, 138, 140 147, 152, 169, 197.
Pervul III. 430.
Pest I. 289. II. 31, 42, 271, 387. VI. 268, 466. VII. 197, 212.
Pesténi Mihály VII. 353.
Pestis IV. 9. V. 354. VII. 529.

Digitized by Google

Petele III. 193.
Petenyei VII. 31.
Péter deák IV. 83.
Péter moldvai vajda I. 19, 20. V. 153, 176, 183, 190, 191; 463. VI. 371.
» havasalyi vajda násza I. 15.
» » » üdvözlete az erdélyi korlátnokhoz I. 22, 23.
Pétervárad II. 379. VII. 242, 245, 246, 265, 266, 282.
Pethe László I. 116.
Petheő V. 213.
» Farkas I. 336.
» Ferencz VI. 153.
» Gáspár gróf VII. 305.
» László VI. 383.
» Zsigmond IV. 141.
Petki II. 412, 458.
» temetése IV. 46.
Petki Borbára VII. 374, 391.
» Ferencz II. 298.
» István II. 316, 323. III. 404, 419, 443, 497. IV. 318. VI. 218. VII. 418, 469.
Petneházi VI. 172, 316, 387. VII. 80.
» Dávid VI. 415, 429, 434, 514.
» István jenői kapitány I. 141. 336.
Petrásko vajda I. 124, 156. II. 54.
Petrejen IV. 217.
Petre kapú VI. 108.
Petricaibo VI. 378.
Petrikovics Mihály VII 192.
Petróczi V. 101, 132, 177, 185. VI. 419. VII. 20, 148, 200, 204, 290, 325, 518, 527, 532, 533.
Petróczy György VII. 186.
» István V. 152, 212, 258.
Petrőczi VII. 41, 103.
» István VI. 387, 423, 459. VII. 38, 58.
Petrucza vajda VII. 308.
Petru justbasa II. 259.
Pezineng V. 158.
Philippi VII. 280.
Pihán vára I. 16.
Piheni VII. 490.
Pili basa V. 98.
Pinka justbasa II. 259.
Pír VII. 557.
Piri basa IV. 182, 188, 199, 204, 215. V. 71, 244. VI. 214.
Pirna I. 284.
Piskóczi VI. 238.
Piskót VII. 66.
Pites II. 354.
Plánka VII. 325.
Platais (hal—) III. 122.
Pocsaj IV. 106. 109, 119, 122. VI. 175.
Pocstelke VI. 163.
Podgoria I. 340.
Podolia I. 306. VI. 43.
Poganest (falú) IV. 74.
Póka (falú) VI. 291.
Poklostelek IV. 217.
Polyk János IV. 401. V. 287.
Polus VII. 323.
Ponczet Károly VI. 469.
Pongrácz I. 49.
Popovicz Gergely VII. 585.
Poppelius I. 284.
Porcia fejedelem IV. 128.
» general VII. 405. 406.
Porcsalma VII. 64.
Porno megadásáról I. 16.
Poroszló VI. 515. VII. 58.
Porta III. 284. V. 343. VI. 260.
» hadi praeparatioja III. 164.
» állapota III. 331.
Porta pénz VI. 80.
Porta assecuratioja III. 226, 286.
» informáltatása III. 283.
» iránti hűség III. 351. 356. 370.
Portai állapotok III. 261.
» csauzok III. 353.
» ezüst nemű III. 298.

Digitized by Google

Portai főbiró III. 471.
» ordinatio III. 512.
» postáról VII. 114.
Porubszky VII. 17.
» János VII. 186.
» Mátyás VII. 415.
Porumbák III. 163. 252. VII. 600.
Porus István VI. 317.
Posaházi János VI. 18.
Posga I. 277.
Posta IV. 48. 355.
» (Castaldoé) I. 6. 7.
» Bethlen Gábor elébe I. 87.
Portai közlekedés IV. 19.
Postások dolga VII. 12.
Posta lovak adása IV. 440. V. 370.
Posztó IV. 108.
Pothurnyai Boldizsár VII. 36.
Potlogh aga V. 218.
Potoczky V. 150.
» András VII. 54.
Pozsega I. 441.
Pozsony I. 103. 206, 215, 216, 227, 230, 255, 259, 267, 285, 293, 299, 350. II. 36. 179. III. 310. IV. 52, VI. 347, 351. VII. 508, 617.
Pozsonyi békekisérletek I. 80
» gyülés I. 235.
Pozsoni Jakab VI. 37.
Prépostvári II. 194, 249.
Praescriptio VII. 8.
Prága I. 37, 226, 228, 288. 289, 295, 334, 457. II. 76. 207, 211.
Prágai követekről I. 175.
Prásmár VI. 327.
Preda vornik IV. 273.
Prédálás I. 160.
Pribék boczok állapotja III. 19.
Prilékek II. 350.
Prilék István III. 206.
Prinyi Gábor V. 253. VII. 546, 547.
» János VI. 251.
Prinyiné VII. 546.
Prodán III. 514.
Prúth vize I. 321. III. 257. VI. 378. VII. 150.
Pukham III. 297, 305, 308, 309, 322, 364.
Paki VI. 143, 225.
Pünkösd VI. 333.
Pünkösti György VII. 390. 391, 394.
» Pál VII. 393.
Purvuly VII. 294.
Puserus Miklós IV. 84.
Puskapor I. 147.
Puskások I. 19.
Püspökök (erdélyiek —) I. 228. III. 64. VI. 65.
Püspök választás VII. 101, 102.
Püspöki IV. 149, 157. VII. 17, 103. 289, 530. 565, 566, 568.
Püspöki Péter VI. 168.
Puszták dolga I. 102. II. 458. IV. 429. VII. 8.
» Csemör, Maklár, Siknémet I. 102.
Pusztaszikszó II. 458.
Putna nevű klastrom III. 423.
Putna vize V. 347.
Putnok I. 96. 239, 472. III. 265. VI. 232.
Putnoky Bálint VII. 86. 87.
Putnoki labancz VI. 157.
Pythaur Simon I. 9.

Q.

Quaestor Márton VII. 30.
Questenbergh commissarius III. 98.
Quartélyozás VII. 104.
Quartély tartás VII. 7.

R.

Rab vajda I. 16.
Rabok IV. 430.
» kikérése I. 10.
» felruházása I. 11.
Rába vize IV 139, 152. 457, 459. VI. 338, 352.
Rabatha generalis VI. 168. VII. 193.
Rablás I. 240. IV. 482.
Rácz Ádám III. 260, 412.

Digitized by Google

Rácz Dobrin IV. 346, 379, 440.
» Gergely IV. 401.
» György VII. 44, 203, 224, 281, 282, 284.
» István III. 83, 86, 97, 101, 103, 108, 110, 115, 123, 128, 133, 134, 138, 142, 143, 146, 149, 152, 154, 163, 167, 169, 171, 174, 182, 189, 191. IV. 470.
» Iván V. 111.
» János II. 435. III. 180, 483. VII. 228, 244, 246, 259, 264, 266.
» Mihály erdélyi csapatvezér I. 20.
» Péter III. 484.
Rácz ország VI. 226, 390.
Rácz-Ujfalviak dolga IV. 387.
Rad Dobra IV. 480.
Rádai László VI. 424. VII. 25, 42, 52, 118.
» Zsigmond IV. 401.
Radák András VI. 458.
Rádi VI. 163. VII. 44.
Radics V. 61. VI. 146, 227. VII. 10, 51, 558, 578.
» András VII. 13, 42, 45, 47, 85.
Radna VI. 154.
Radnóth III. 461. IV. 15, 234, 237, 239, 245, 264, 378, 379, 384, 389, 491, 493. V. 64, 344. VI. 68, 71, 95, 96, 154, 338. VII. 94, 219, 457, 475, 490, 525, 540, 559, 560.
Radnóthi kastély VI. 99.
» tábor III. 501. VI. 66.
Radványi István VII. 249.
Radul justbasa II. 259.
» országbiró II. 411.
» vajda I. 8, 149, 158, 340, 389. II. 21, 53, 64. III. 224, 457.
» viszter II. 412.
Radul Mihnie hitlevele I. 195.
Radzivill herczeg III. 255, 258. VI. 41.
Rákóczi II. 38, 171. III. 109, 117, 366, 406, 451, 464, 471. IV. 126, 306, 309, 310. V. 46. VI. 43, 67, 128, 173.
Rákóczi Ferencz IV. 115, 260, 265, 274, 486, 487, 495, 496. V. 215, 289. VI. 504. VII. 441, 471, 472, 473, 494, 579.
» György I. 75, 218, 264, 272, 402, 403. II. 173, 179, 187, 192, 194, 197, 239, 244, 252, 254, 260, 401, 402, 404, 408, 411, 417, 418, 440, 444, 457, 465, 467, 469, 472, 474. III. 29, 34, 45, 64, 66, 75, 76, 85, 91, 94, 112, 116, 118, 119, 124, 125, 172, 173, 174, 175, 183, 184, 185, 188, 189, 190, 192, 193, 196, 200, 201, 206, 207, 208, 209, 210, 213, 215, 216, 221, 226, 232, 236, 238, 239, 240, 241, 247, 261, 265, 279, 284, 288, 298, 299, 303, 307, 310, 314, 319, 323, 332, 337, 338, 345, 347, 349, 362, 365, 377, 386, 387, 399, 413, 414, 436, 437, 438, 443, 444, 448, 449, 455, 456, 459, 466, 475, 479, 480, 482, 487. IV. 115, 253, 437, 467, 468. V. 185, 219, 389. VI. 199, 207. VII. 382, 383, 384, 389, 401, 502, 539.
Rákóczi Györgyné IV. 265, 466.
» Lajos I. 53. VII. 372.
» László IV. 116.
» Zsigmond I. 50, 55, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 67, 70. II. 190. III. 208, 252, 285, 308, 341.
Rakomi I. 284.
Rákosi tábor VI. 154.
Rakovszki VI. 374, 375.
Ramad VI. 290.
Ránk (falú) VII. 33.
Ravsneier Gáspár VII. 36.
Ráska VI. 455.

Digitized by Google

Raskó palánka I. 137.
Rattel IV. 267, 270.
Ratisbona II. 207, 211, 220, 376. III. 74. IV. 185.
Ravazdy György I. 29.
Razekadon Ogli Mustafa I. 172.
Raznandzi III. 169.
Rebniki II. 505.
Recsep aga III. 120, 121, 128, 373, 379, 463.
Récsey István VI. 168.
Réde III. 155.
Rédai V. 52.
Rédai Ferencz III. 431.
» László gróf VII. 595.
Rédei (Rhédei) III. 322, 363. V. 45.
» Ferencz I. 53, 144, 148, 149, 199, 372, 413. II. 36. IV. 139, 210, 333, 335, 341, 342, 480. V. 9, 307, 444. VI. 237, 321, 331. VII. 507, 515, 520, 553, 555, 559, 572, 585, 586, 591.
» János III. 303, 306.
» László gróf IV. 41. VII. 406. 413.
» Pál I. 189, 198.
Redseb basa II. 165. VI. 255.
Reformatio VI. 273.
Regécz vára I. 106. VI. 252, 259, 486.
Régeni János leveléről I. 153.
Regestrumok II. 15, 16, 62.
Reics Ferencz II. 372.
Reiskital (kanczellár ?) IV. 55.
Rekoss IV. 170.
Religiók Dolga I. 228.
Residens VI. 276.
Reszefendi IV. 48.
Reszi II. 239.
Resuán II. 270, 279, 283, 288.
Retey János Udvarhelyszék főkir. biró III. 419.
Réthy III. 15, 136, 149, 167, 171, 179, 181, 197, 306.
Réthy István követ II. 225. III. 45, 73, 142, 152, 185, 191, 217, 232, 234, 348, 402.
Retyi uram III. 55
Retyi Zsigmond VII. 126.
Rev rend levele a fejedelemhez V. 463.
Révai Ferencz I. 83.
» Pál VI. 383.
Révkas VI. 343.
Révkasi mező VI. 343.
Reversalis Józsika Ferencztől VII. 321.
Reversalisok IV. 402, 404. VII. 250, 251, 321, 559.
Reytani Dávid VII. 446.
Réz IV. 217.
Réz alja VI. 69.
Rézbánya IV. 476. V. 37.
Reznan II. 256.
Rez effendi IV. 41. VI. 276.
Rezea kapitány II. 411.
Richter Augustin VII. 36.
Rima VII. 52.
Rimaszécs III. 384. VI. 168.
Rima-Szombat III. 345, 353. VI. 49, 171, 366, 532.
Rimai I. 279.
Rimai János követ I. 85. 220, 251, 259, 265, 292. III. 291.
Riznan beg III. 432.
Rodus II. 278, 345, 350, 356. III, 104, 382.
Román-Vásár I. 340.
Rosenberg I. 468.
Roskováni Zsigmond VI. 432.
Rosnyó város IV. 325, 372. VI. 315, 415, 437, 481. VII. 49, 86, 164, 589.
Rosnyai IV. 464, 465. VI. 163. VII. 495, 496.
Rosnyai Dávid deák IV. 103, 357, 472, 473, 474. V. 113, 352. VI. 292, 310, 312. VII. 222, 486.
Rosomberk I. 472.

Digitized by Google

Rosselius II. 232.
Rottal IV. 186, 192, 197.
Rottal János gróf IV. 500. VII. 531.
Rozgony VII. 91.
Rozgonyi János VII. 33.
Röd tája VII. 32.
Rudolf császár I. 228, 238, 252. II. 53. III. 291, IV. 51.
Rumbrics VII. 433.
Rumeli hadak III. 273.
Ruszkai András VI. 218, 220.
Ruszet Antal V. 461. VI. 10. VII. 150.
Russia V. 150. VI. 43.
Rustan pasa I. 6, 7.
Rusztem Cselebi VII. 81.
Ruttkai János VII. 32.
Ruznamedsi Ibrahim effendi II. 337.
Ruznameth II. 84.

S.

Saban aga IV. 177. VI. 156, 268.
Sabathi Turkas VI. 285.
Sadányi serege VII. 42, 51.
Sadári VII. 51.
Sáfár Mihály fejd. étekfogó V. 263, 266.
Sahin aga II. 214, 218, 224. III. 408, 410.
» Gira II. 99.
» Girai Khán II. 147.
» » szultán II. 272.
» pasa III. 72.
Sain VII. 44.
Saitan pasa V. 398.
Sajó I. 94.
Sajó-püspök (falú) I. 93
Sajó völgy VI. 413.
Sajói levelekről VII. 323.
Sajtolt bor VI. 83.
Salamon III. 224.
» vajda III. 514.
Sarkad III. 386.
Sarkadi quartély VI. 88.
Sárkány IV. 294. VII. 228, 229.
Sáros I. 239. III 314. IV. 496.
Sárospatak VII. 93.
Sáros városa VI. 168.
Sáros vármegyei követek VII. 13.
Sárosi uram VI. 11, 57, 244, 335. VII. 100, 110.
» János kapikiha V. 450, 531. VI. 10, 15, 18, 22, 29, 88, 89, 355. VII. 207, 222, 224. 231, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 266, 267, 271, 272, 281, 410, 611.
» Mihály VI. 291. VII. 33.
» Sofia VII. 34.
Sárospatak II. 179. III. 325, 326, 328, 336, 387.
Sárvár II. 36.
Sárviz IV. 102.
Sater Szoliman aga IV. 48.
Satol (falú) VII. 438.
Scákán IV. 458.
Scherffenberg VII. 200, 205, 298.
Schavnik VI. 435.
Schmidt VII. 578.
Schober Jonás VII. 186.
Scythia III. 202.
Sokics II. 356.
Soldany Vornik III. 20.
Sebessi II. 249, 356, 367, 383, 385, 462, 497. III. 75, 83, 90, 110, 161, 198, 288, 416.
Sebessi Boldizsár II. 276, 287. III. 8, 38, 82, 85, 86, 251, 261. 287, 404.
Sebessi Miklós II. 360, 382, 393. III. 305, 306, 309, 377, 414.
Sebesi Péter III. 295, 296, 297, 305, 308, 365.
Sebes III. 436. VI. 143.
Sebes Vidéke III. 435.
Sebesvár IV. 121, 122, 148, 220, 223, 277, 331, 413, 414, 420, 421, 424, 436, 441, 442, 448, 489. V.

Digitized by Google

102, 377. VII. 139, 143, 349, 351, 353, 359, 486, 487.
Sebesvári palánk elhányatása IV. 443.
Secretarius II. 29.
Secrics I. 141.
Sefer aga VI. 478.
Sefki Muhamed aga III. 459.
Segesvár III. 71, 205, 501. IV. 13, 20, 22, 26, 33, 84, 95, 98. VI. 213. VII. 322, 323, 409, 418, 419, 420.
Segesvári gyűlés I. 118.
Segesvárszék IV. 85.
Segély (hadi —) sürgetés Báthori Kristófnál I. 20.
Segitség kérdése I. 235.
Sehát I. 168.
Seidel Cristian VII. 37.
» Isabel VII. 31.
Selmeczi VII. 495.
Selmecz VI. 147.
Selnsey VII. 304.
» János VI. 398. VII. 186.
» Pál VI. 226, 417, 453, 458.
» Zsigmond VI. 314.
Semptei György VII. 34.
Sennyei Pál VI. 444.
» Sándor II. 360, 385.
Sepesi Pál l. Szepesi.
Sepsi VI. 405.
» — szék II. 296.
» Szentgyörgy VI. 311.
Septetics Ilyés III. 433.
Serbán vajd. I. 239.
Serbet II. 69.
Serdai levele VI. 141.
Serdar murteza pasa II. 120.
Serédi III. 43, 53, 102, 107, 108, 110, 112, 121, 125, 126, 128, 149, 306, 308. 331, 362, 364.
Serédi Benedek IV. 417. VI. 81, 82, 173, 174, 175, 180. 186, 206, 217, 226, 228, 231, 235, 309, 313, 317, 326, 396. VII. 345.
Serédi István Krasznamegye főispánja és követ III. 46, 47, 51, 91, 116, 180, 229, 295, 300, 301, 309, 311, 312, 366, 404, 418. VII. 385.
Seres András VI. 237.
Sertörvény I. 21.
Servan aga I. 6, 7.
Shahia aga IV. 481.
Sidó Izsák VII. 419.
» János VI. 458.
Sift Tóbiás III. 420.
Siklós VII. 200, 260.
Sik-Német I. 102.
Siliktár fegyverhordó VI. 144.
» Mustafa. II. 442.
Simkó VII. 31.
Simon Gyergyul viszter III. 17, 20.
Simon moldv. vajda I. 75, 76.
Simoni doctor III. 164.
Simontornya I. 277. VII. 202.
Sinan pasa II. 26. III. 31.
Sinká András IV. 63. VII. 294.
Sinkről a törökök indulása IV. 32.
Sitva torok II. 120.
» toroki békéröl I. 121, 199.
Skerlet VI. 46, 47, 55, 122, 124, 125, 129, 230, 239, 306. VII. 75, 164, 165, 168, 170. 194, 195, 242, 243, 244. 259.
Skofium III. 138.
Slezia I. 231. II. 37, 40, 42, 58, 87, 220. III. 178. VI. 147, 431.
Smidler Kázmér VII. 32.
Smolinszk I. 270.
Soldány vornik III. 17, 18.
Soldár III. 71.
Sóaknák Mármarosban VII. 479.
Solna I. 468, 470.
Sólymos I, 141, 474.
Sólymosi Boldizsár elemosinát kér VII. 9.
Sólyomkő IV. 218, 466. V. 219.
Sólyomköi jószágok IV. 148.
Sombor VII. 266.

Digitized by Google

Somkerek II. 196.
Somlyó III. 175, 192. IV. 106, 263, 267, 276, 277, 282, 359, 360, 417, 432, 435, 436, 459, 475, 489. V. 28, 102, 103, 104, 160, 181, 317, 319. VI. 16, 64, 70, 80, 84, 99, 103, 151, 173, 185, 206, 229, 309, 396, 522. VII. 72, 84, 95, 103, 123, 124, 125, 133, 148, 198, 206, 220, 280, 289, 349, 471, 472, 480, 547, 555, 556, 607, 608.
Somlyói katonák IV. 359.
» németek IV. 360.
Somlyóra küldött bizottság dolga V. 102, 103, 104, 317, 319.
Somodi György I. 53.
Somogyi IV. 449.
Sophia III. 72. VII. 177, 271.
Sople II. 505.
Soporna IV. 71.
Sopron I. 49, 267. II. 36, 76. VI. 151.
Sorbán vajda I. 124, 127, 132, 152, 153, 155, 156, 158, 160, 161, 162, 166, 372, 413. II. 53. III. 32. VI. 29, 124.
» harczi szándéka I. 153, 155.
» Cantakuzenus V. 246.
» Constantin III. 463.
» István oláh vajdához követségbe küldetik IV. 37.
» Mihály IV. 65.
Sorostély II. 197. VI. 329, 333, 340. VII. 74.
Sorzeg Pál VII. 37.
Sövényfalvi Dániel I. 326.
Spaczai uram III. 132.
Spáhía II. 23. III. 393. V. 57.
Spankau V. 134, 202.
Spanyol király VI. 301.
Spar IV. 458.
Spinola I. 217, 265, 269.
Squarcenhorn báró IV. 54.
Sréterné VII. 32.
Stahremberg VII. 202.
Stambul II. 34.
Stambuli kadik VI. 105.
» szubasa II. 34.
Stan Wosenski IV. 412, 426.
Stanka dela Vád VII. 190.
Stratagema III. 12.
Starczer I. 219.
Statistikai adatok az európai államok haderejéről 1620-ban I. 217.
Sternberszky Rudolf VII. 32.
Stefán vajda III. 430, 432.
Stepan Ferencz IV. 171, 172.
Stephanus Tiba VI. 404.
Stephenesti város III. 423.
Sterbei VII. 274.
Stiza Salamon IV. 98, 99, 100.
Strassoldó II. 94. VI. 171, 186, 279. VII. 91, 516, 565, 575.
Stroya Vornik V. 197. VII. 558.
Stopko VII. 41.
Suk VI. 312.
Suki Mihály VI. 312.
Sulk István III. 119.
Sulkowszky hattman I. 137, 185, 188, 191, 195.
Sultz (general) VI. 341, 483, 509. VII. 24, 25, 26, 40, 43, 51, 54, 72, 78, 79, 81, 85, 86, 87, 89, 90, 94, 98.
Sultz Márton beszterczei bíró III. 404.
Sulyok III. 125, 331, 363.
» István VII. 385.
» János VI. 219, 223.
Sumigh II. 302.
Sütő Márton IV. 449, 450.
Sybenyben posztó készités VII. 137.
Syria II. 33.
Swarczenburg herczeg VI. 507.
Swéczia III. 224.
Swécziai főkövet III. 289.
» ifjú királyné III. 322, 400.
Swecusok Csehországban III. 311.
» generalisa III. 352.
Swecusokkal való confoederatio III. 335.

Digitized by Google

Szabó András II. 279, 490.
Szabó Balázs II. 279, 490.
» Gergely VI. 383.
» György V. 464.
» István VII. 27, 88.
» János VII. 56, 184.
» Katalin VII. 34.
» Mihály IV. 100.
» Péter IV. 43.
Szabolcs megye I. 209. III. 313, 473. IV. 50. VI. 34, 180, 226, 263, 371. VII. 9.
Szablya I. 26.
Szaczi jancsár III. 101.
Szádvár I. 94, 95, 239. VI. 439, 526. VII. 9, 52, 85.
Szahatsi Muhamet pasa V. 406.
Szajmok I. 278.
Szakcsár helynév VII. 189.
Szakics II. 350.
Szakizváros VII. 83.
Szakmár IV. 496, 500. VI. 51, 163, 170, 256, 406.
Szakmári Imre VI. 339. VII. 79.
Szakmári István fogarasi kapitány IV. 98.
Szakmári profont VII. 12.
Szakolcza III. 220.
Szakti V. 263.
Szalács VII. 64.
Szalai Pál VI. 37, 49.
Szalánczi István I. 121, 128. II. 181, 184, 206, 211, 220, 262, 271, 293, 299, 316, 323, 326, 339, 340, 388, 475. III. 8, 57, 58, 65, 136, 143, 146, 148, 157, 158, 180, 362, 387.
» Ferencz VI. 437.
Szalánkemen I. 475.
Szalárdi II. 481.
» történész III. 221.
» János III. 97. IV. 278, 299.
Szalócz falú III. 388.
Szalonta II. 487. IV. 149, 160, 277. VII. 377.
Szálmásá Moríó II. 393.
Szamos III. 250. VI. 321, 381. VII. 117.
Szamos falva IV. 287, 288. VII. 174.
Szamos inneni hódoltság IV. 274.
» Ujvár II. 249. IV. 31, 32, 203, 211, 459, 461. V. 286. VI. 151, 258, 277, 293. VII. 191, 440, 528, 560, 561.
» újvári commandans IV. 27.
» » táborozás IV. 15.
Szancsákság II. 14. III. 393.
Szancsák bégek II. 180.
Szaniszló VI. 175. VII. 65.
Szántai VII. 318.
Szántó János VII. 38, 64.
Szaponara general VI. 202. VII. 84.
Szaploncza VI. 95.
Szarvas I. 471, 475. III. 332.
» épitése III. 11.
Szaszár patak III. 250.
Szász natio III. 497.
Szász Kézd IV. 87.
Szászok pénze III. 309.
Szászság III. 251.
Szász-sebes szék I. 7. II. 217. VI. 365.
» város I. 144. II. 468, 481, 482. III. 71. IV. 326.
Szatán Muradin VII. 18.
Szathmár I. 230, 239, 413, 471, 475. II. 36, 133. III. 313. IV. 57, 105, 111, 114, 124, 133, 173, 186, 189, 191, 312, 359, 417. V. 20, 158. VI. 17, 68, 81, 151, 175, 186, 251, 349, 401. VII. 13, 38, 77, 84, 94, 115, 116, 140, 198, 205, 225, 280, 448, 449, 452, 590, 597.
Szathmár vármegye I. 209. IV. 50, 53, 184. VI. 34.
» megyei rendek III. 259.

Digitized by Google

Szathmári Miklós VI. 31.
» commandáns VI. 206.
» labanczok VI. 259.
» német hadak IV. 118.
» tisztek VI. 53.
Szattel IV. 231.
Száva Mihály III. 122, 133, 164, 165, 173, 174, 190, 191, 206, 210, 222, 399, 400, 401, 402, 417, 437, 454. IV. 17, 18.
Szávász helynév III. 497.
Szbaráczki herczeg II. 94.
Szeben I. 6, 7, 12, 110, 114, 117, 228. III. 55, 252, 449, 478, 480. IV. 254, 329, 419, 427, 454. VI. 320, 483, 535. VII. 24, 40, 71, 112, 117, 149, 157, 164, 175, 183, 231, 323, 325, 400, 492, 537.
Szeben vára III. 460. VI. 336.
» megszállása VII. 178.
Szebeni királybiró IV. 9, 14. VII. 311.
Szebenhez Izabella királyné levele I. 4.
Szebenben ezüst művek megrendelése VII. 187.
Szebenszék engedetlensége IV. 14.
Szebenben Péter havasalf. vajda háza I. 15.
Szécs VI. 363.
Szécsény I. 239, 293, 295. II. 35.
» vára III. 353, 356.
Szécsi I. 272, 351.
» Mária VII. 70.
» György I. 53, 104, 293, 295. II. 37.
Szecskő VII. 92.
Szederjes III. 254.
Szederkény VI. 157.
Szefer aga IV. 460. VI. 156, 269, 468, 490, 525. VII. 7.
Szeged I. 277, 475. III. 387. VII. 198, 199.
Szegedi György VI. 302, 303.
» Pál VII. 61.
Szeghalmi VI. 189. VII. 491, 496.
Szejdi Ahmet basa III. 460, 464, 465, 466, 468, 478, 487. IV. 178, 180. VI. 146, 394.
Szék IV. 332. V. 329.
Székely I. 218, 231.
» Mózes I. 44, 158. II. 31, 181, 184, 194, 206, 209, 219, 225, 237, 241, 247, 262, 268, 272. 279, 282, 288, 294, 298, 299, 319, 321, 375, 421, 430, 443, 445, 462, 484, 488, 490, 492, 493, 501. III. 90, 101, 104, 121, 126, 168, 195, 216, 253, 254, 257, 348, 380, 415, 431. IV. 279, 408, 411, 412, 429, 441. VI. 450, 469, 471, 472, 475, 493, 498. VII. 381, 488, 489, 494.
» László IV. 401. V. 167, 253, 354, 433, 434. VI. 88, 89, 90, 91, 136, 148, 149, 183, 184, 192, 200, 223, 224, 271, 303. VII. 139, 140, 141, 149, 163, 598.
» István III. 309. IV. 146. 151, 152, 153, 155, 156, V. 348.
» János II. 284. IV. 66. VII. 27, 36.
» Márton IV. 480.
» Ispánok I. 10, 11, 12.
» nemzet III. 202, 308.
» tisztek III. 44, 308.
» foglyokról I. 12.
Székelyek I. 109. VI. 120, 141. III. 347.
Székelyek ispánja VI. 167.
Székely-Vásárhelyt generalis congregatio 1540-ben I. 3.
Székelyhíd IV. 90, 93, 108, 112, 114, 122, 126, 130, 140, 144, 151, 152, 161,

Digitized by Google

163, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 186, 189, 203, 204, 216, 219, 230, 236, 242, 262, 263, 288, 332, 418, 422, 460, 477. V. 98, 195. VI. 103, 266, 359. VII. 446, 447, 451, 452.
Székelyhíd adója VII. 103.
» elrontása IV. 182, 185.
Székelység III. 41, 44, 251, 303, 483.
» főkapitánya III. 48.
Szeker András VII. 33.
Székesfejérvár I. 277. II. 159. VI. 339. VII. 193.
Székesfejérvári török III. 223.
Szekhalmi András IV. 430. VI. 47, 57, 99.
Széki András IV. 14.
Széki István VII. 419.
Szekszárd I. 277.
Szelam Geri szultán V. 175, 203.
Szelektar Mehemet busa V. 162, 241, 254, 295.
Szelepcsényi III. 214.
Szelim I. 16.
Szelim Giraj Chán VII. 175.
Szemender vára III. 353.
Szemere Pál VII. 156.
Szemerin VII. 37.
Szemlék IV. 388.
Szénási Péter II. 269, 273, 281, 284, 287. VII. 377.
Szencz I. 316.
Szenczy István VI. 146, 476. VII. 12, 13.
» Ferencz VII. 418.
Szendrei Végh Mihály V. 205.
» labanczok VI. 157.
Szendrő I. 94, 95, 96, 223, 239, 249, 472. III. 314, 353, 355, 385. IV. 179, 359. VI. 153, 387, 454. VII. 299.
Szendrő vivatása III. 278.
» megszállása III. 275.
Szennan lakó labanczok VII. 12
Szentandrásiak III. 389.
Szentandrási János VI. 433.
Szent Benedek II. 197.
Szentesi János V. 426.
Szent-Gothárdi ütközet IV. 459.
Szent-Grót (Szent-Gothárd) IV. 139.
» -György III. 365, VI. 217.
Szentgyörgyi VII. 492.
Szentímre II. 197. IV. 118. VII. 147.
Szentimrei gyűlés VI. 217.
Szent-Iván I. 12.
» Job II. 481. IV. 140, 217, 218, 359, 360. VI. 80, 233. VII. 147, 148, 161, 297 587.
» -jóbi bég V. 17.
» » várőrség VI. 70.
Szentjóbiak VII. 123. 124, 126.
Szent-Király IV. 451. VII. 64.
Szentkirályi Mihály V. 210.
Szent-Márton VI. 217, 347.
» -Mihály III. 500.
» -Miklós IV. 217. VII. 66, 90.
Szentmiklósi György VI. 526, 529. VII. 192.
Szent-Orontás V. 346.
Szent-Pál IV. 426, 438.
Szentpály István II. 247, 259, 300, 302. III. 267, 271, 276, 400, 405.
Szentpáli Kornis Zsigmond I. 14.
Szentpéter III. 184. IV. 25.
Szentpéteriek protectionalisa III. 219.
Szentpéterszeg VII. 65.
» -Tamás III. 59, 148, 368. VI. 207.
Szepes I. 472. IV. 105. VII. 85, 90.
» vármegye III. 314. V. 158. VII. 192.
Szepesség VI. 147, 414.
Szepesi Pál V. 101, 152, 156, 330,

Digitized by Google

335. VI. 182, 212, 219, 223, 366, 564.
517. VII. 19, 144, 513, 532, 551,
Szepherkazi aga III. 92.
Széplak III. 103, 193. VI. 371.
Szepsi VI. 88.
Szerestyer VI. 380, 446.
Szerdár II. 19. IV. 19.
» vezér III. 481.
» pasa I. 240.
Szerdárhoz követek VII. 18.
Szerdahely II. 211. IV. 326.
Szerencsenek V. 90.
Szered VI. 348.
Serédi István követ III. 231.
Szerednye VII. 13, 42, 44, 48, 52.
Szerep helynév VII. 65.
Szerém I. 147, 277.
Szerini (Zrinyi) IV. 49.
Szerencs IV. 496. VII. 579.
Szeret (folyó) VI. 325.
Szeszorma V. 159.
Szidalmazás I. 26.
Sziget VII. 200.
Szigeti III. 226.
Szigetvár I. 277.
Sziklény falú VII. 353.
Szikszó I. 94, 399. VI. 146, 152, 340.
Szilágy IV. 298. VI. 174, 243. VII. 117.
Szilágyi András István IV. 62. VII. 378, 381.
Szilágyság III. 74. VI. 53, 397. VII. 318, 616, 617.
Szilak IV. 240.
Szilasi VII. 437.
Szilezia III. 209.
Szili János VII. 35.
Sziliktar Mustafa pasa II. 368, 418, 430, 440, 478. III. 52, 72, 162, 254, 263. V. 160, 300.
» vezér II. 422.
Szilisztria II. 412.
Szilisztriai pasa II. 405.
Szolnok occupáltatása VII. 109.
Szilvás-Ujfalú VI. 250, 253.
Szilvási Bálint I. 554. III. 453, 513. IV. 9, 18, 43, 143, 147, 161, 162, 163, 286, 328, 383, 398. V. 59, 81, 87, 105, 113, 158, 517. VI. 12, 109, 112, 120, 215. VII. 444, 449, 461, 519, 520, 521.
Szimár viszter III. 78.
Szinacski V. 154.
Szinan basa I. 37, 73. III. 29, 31, 445, 461, 491. VII. 369.
Szinár (Sirás?) város Persiában III. 166.
Szink uram VII. 225.
Sziny László VII. 186.
Szirmay István VI. 319, 423.
» Miklós VII. 9.
» Péterné instantiája VII. 9.
Szitányi VII. 325.
Szlankamin VII. 199.
Szmernyik Menyhárt VI. 415.
Szkender pasa I. 110, 111, 116, 120, 126, 147, 161, 168, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 188, 189, 191, 192, 194, 197, 215, II. 32, 54, 69, 442.
Szobjeszki V. 183.
» János V. 213, 245.
Szobonya V. 178.
Szoboszló VI. 152, 155, 158, 174, 268, 516.
Szofia VI. 22.
Szokoli Ali basa IV. 438, 442.
Szokokalut I. 241.
Szokol kulcsár II. 406, 411, 412.
» sztolnik uram III. 427.
Szolimán aga V. 83.
Szolimán szultán II. 443, 468, 469, 474. VI. 510.
Szolnok I. 277, 475. II. 190, 193, 221, 330, 350, 402, 407, 418, 448, 449, 460. III. 353, 377. 378, 392, 432. IV. 178, 329, 530, 434, 453, VI. 233, 267, 372. VII. 18, 68, 71, 83, 147, 150, 197, 198, 211.

Digitized by Google

Szilogi III. 309.
Szolnokra tábort ajánl Bethlen I. 157.
» vármegye III. 491. IV. 70, 74, 150, 188, 233, 316, 320, 359, 438, 439, 498. VII. 436, 442, 530.
» megye hódoltatása VII. 157, 160.
Szolnoki híd a Tiszán IV. 111.
» végvári aga III. 394.
Szombatfalva VI. 330.
Szombatfalvi boér VI. 132.
Szombathely VII. 90.
Szombathelyi II. 80.
» Márton II. 94.
Szomentsei zászló III. 470.
Szomolán VI. 375.
Szőcs János III. 76. IV. 100. V. 288. VI. 143, 279, 383. VII. 19, 41, 58, 416, 567, 581.
Szőcs levele VI. 110.
» István IV. 66. VII. 33.
» György IV. 61. VI. 172. VII. 34.
» Mihályné VII. 414, 415.
» Miklós VI. 413.
» Tamás VII. 31.
Szökevény I. 24.
Szökevényekről IV. 11.
Szőllős VI. 146.
Szőlős VI. 172.
Szőlősi IV. 267. VI. 408.
» zsinat VII. 102.
Szőny VII. 385.
Szörény I. 338, 339, 474.
» vármegye III. 64.
Szpahiák II. 190.
Sztama VI. 113.
Sztamati Polkownik VII. 484.
Sztambul VI. 25, 255.
Sztanei Aldayn IV. 99.
Sztayko VII. 274.
Sztanilla boér IV. 49.
Sztelyu sztán IV. 99.
Sztepan Ferencz IV. 186, 191, 192, 193, 194, 401.
Sztoja III. 430.
Sztojka Simon III. 484.
Sztolnik IV. 404.
Sztrigy vize I. 155.
Sztrij VII. 61, 62.
Sztropkó VI. 424.
Szubeczki hatman V. 154.
Szucsva III. 423, 433.
Szucsva vára V. 264.
Szuczvár III. 121.
Szuhai Mátyás V. 152. VII. 85, 533, 534.
Szulger Zakaria III. 79.
Szulgenini Ferencz VII. 86, 87.
Szulimán I. 223. II. 45, 58, 164, 186. III. 104. V. 113. VI. 380, 433.
» szultán I. 66, 72, 127. II. 149, 156, 352, 404, 471. III. 354, 365. IV. 18, 246, 253. VI. 525.
» szultán levele IV. 67.
» » athnaméja III. 364, 371.
» császár I. 110. II. 50, 171, 500. III. 106, 107, 114. VI. 426, 523.
» aga V. 111, 225, 413. VI. 356. VII. 109.
» pasa IV. 241. VI. 502.
Szuliman effendi IV. 195, 259, 261.
Szultáni székhely VI. 134.
Szunyogh Gáspár III. 98.
Szurdok II. 379. VI. 362.
Szurtei portio dolga VII. 10.

T.

Tábor I. 4, 5, 8, 12, 284.
Táborba hivás I. 183, 184.
Táborhelyek :
Bonczida III. 470. VII. 394.
Budai mező VII. 14.
Debreczen V. 302.
Diód (Izabelláé 1550.) I. 4.

Digitized by Google

Táborhelyek :
Ebesfalva IV. 210.
Facset (Békés István 1602.) I. 42.
Fejéregyháza VII. 317.
Fűzes IV. 45.
Gut IV. 118.
Grid (Csáki István és a rendek 1600.) I. 41.
Human V. 258.
Ilye (Kászon basa 1550.) I. 5.
Karánsebes VII. 247.
Kamenyicz V. 335.
Kassa V. 157.
Keresztes mező IV. 69, 70.
Kecze IV. 137, 138.
Kocsárd IV. 137.
Kolozsvár IV. 56, 69.
Körmend IV. 456.
Landorfejérvári mező VII. 50.
Munkács VII. 221.
Neszter vize mellett I. 188. V. 183.
Néper vize mellett V. 264.
Nisi tábor VII. 316.
Pesti mező VII. 94.
Párkány VII 444.
Prága I. 82.
Prut vidéke V. 398.
Radnóth IV. 493.
Sámson VII. 527.
Sárfalva I. 182.
Szathmár Németi V. 381.
Szék VII. 97, 197.
Szent-Iván I. 12.
Szilistye VII. 397.
Szorokai mező I. 194.
Tasnád VI. 13.
Tergovistya I. 110.
Torda I. 114.
Udvarhely I. 8.
Ujvár IV. 137.
Várad IV. 128, 129, 130, 135.
Varasd I. 49.
Táborhelyek :
Vaskapú I. 113.
Viszla V. 354.
Tábori labanczok VI. 397.
Tábori szekerek VI. 142. VII. 19.
Táborozás költsége I. 181.
Takácsi István III. 404.
Tálya VI. 517.
Tályai szőlő dézma VII. 8.
Tamás deák V. 346.
Tapolcza III. 323.
Tapoly folyam VI. 392.
Tar András IV. 402.
Taraczközi Ferencz IV. 254.
» káptalan IV. 246.
Tarczal III. 295.
Tarczaly Ádám VI. 535. VII. 39.
Tarpai Mózes VI. 534.
Tarsoly IV. 191.
Tasnád I. 436. IV. 124, 179. VI. 186, 226.
Tatár V. 90. VI. 254.
» Cselebi I. 128.
» Khán III. 437, 479. VI. 111. 332.
» Khán halála V. 399.
» huszár VI. 320.
» követ VI. 154.
» ország II. 92.
» pazardcsik IV. 240. VII. 282.
» pusztitás VII. 152.
» rablás III. 197.
Tatárok Erdélyben VII. 18.
» jövetele IV. 454.
» Lengyelországban III. 258.
Tatárokkal való harcz III. 154.
Tatáros vize IV. 217.
Tatros I. 55, 319, 320, 340, 341. III. 259. V. 35, 138.
Tatrosi György V. 525.
Tecsick VI. 96.
Técső város VI. 95.
Tefter III. 391. V. 71.
Tefterdár III. 54, 98. IV. 47.
Tefter pasa VI. 380.
» kihaja IV. 45.

Digitized by Google

Tegene város VI. 24.
Téglás Gáspár IV. 66.
Tehja (tihaja pasa) II. 218.
Tekucsi porkoláb V. 346.
Telegd I. 198. VI. 329. VII. 17, 280, 289, 318.
» felverése IV. 476.
Teleze vize II. 505.
Teleki bánya III. 216.
Telki Mihály IV. 186, 189, 204, 210, 211, 233, 267, 268, 327, 378, 379, 380, 383, 393, 484, 485, 488. V. 27, 76, 148, 184, 209, 307, 434. VI. 15, 18, 28, 29, 40, 64, 71, 92, 114, 120, 122, 149, 165, 206, 328, 329, 333, 340, 356, 372, 470. 498, 513, 521. VII. 37, 74, 111, 143, 196, 306, 308, 356, 491, 516, 519, 552, 570, 609.
Temesvár I. 9, 42, 57, 92, 107, 109, 133, 141, 146, 161, 167, 303, 360, 440, 474. II. 31, 120, 171, 179, 180, 182, 190, 208, 350, 394, 396, 401, 402, 403, 414, 448, 458, 471, 487, 492. III. 8, 58, 59, 60, 121, 162, 264, 378, 386, 387, 400, 412, 414, 440, 453, 464, 473, 478, 482. IV. 13, 19, 24, 70, 86, 92, 94, 330, 331, 332, 342, 344, 350, 358, 475. V. 85, 98, 164. VI. 62, 146, 156, 296. VII. 195, 198, 200, 209, 210, 220, 245, 246, 262, 346, 347, 348, 378, 395, 404, 409, 438, 439, 470.
Templom VI. 381.
» felverés VII. 10.
» rombolás I. 228.
Tengeri török háború I. 26.
Terczuman Tahya I. 48.
» basa II. 150.
Terebes III. 295, 298.
Teremi III. 40.
Tergovistya I. 174, 340. II. 69, 407, 412. III. 16, 104, 158, 199, 241, 428.
Tergovistyán Száva III. 101.
Terkipál falú III. 76.
Ternova IV. 388.
Tersi Boldizsár VII. 405.
Tetah cselebi VI. 336.
Thersatsky Ferencz V. 228.
Thessalonika IV. 352, 439, 474.
Trencsén I. 239, 468.
Tsemetses VII. 139.
Tihaja V. 40, 42, 79. VI. 8, 92, 119, 121, 161, 266, 275, 302, 380.
Tiliassi Demeter II. 411.
Timár Péter IV. 65.
Tisza István IV. 49, 91, 359, 387. V. 160. VI. 95, 145. VII. 361.
» » flainak kihágásai IV. 16.
Tisza vize I. 209. III. 180, 250. IV. 118.
» hídja Szolnoknál IV. 111.
» környékének czirkálása IV. 59.
Tiszaszécsi III. 205.
Titel I. 278, 284, 410, 475.
Titkos irás II. 62, 104, 105, 451, 452, 453. III. 38, 56, 72, 73, 74, 123, 197, 218, 229, 265, 268, 298, 299, 304, 305, 306, 308, 309, 310, 323, 331, 339, 361, 362. IV. 233, 234, 415. V. 432, 433. VI. 145, 146, 506, 507. VII. 155, 200, 244, 291, 292.
Tirna VII. 85.
Tristhan (Dietrichstein) cardinál I. 311.
Triumphus VI. 209.
Tobidsi pasa VI. 290.
Toczman János VII. 192.
Todoraszkó Jordaki V. 401.
Todori Fodor István III. 119.
Tokaj I. 91, 239, 399, 471, 475. II. 133. III. 275, 278, 330, 385. IV. 118, 321, 340, 404. VI. 152, 154, 172, 207, 259, 531. VII. 29, 112, 198.
Tokaji híd IV. 321.
» bor IV. 404.
» szőlődézma VII. 8.

Digitized by Google

Toldalagi Mihály I. 121, 149, 162, 163, 204, 221, 300, 303, 307, 316, 319, 320, 347, 352, 353, 354, 355, 362, 383, 393. II. 13, 34, 39, 65, 101, 124, 131, 147, 233, 237, 241, 246, 280, 283, 297, 331, 350, 360, 371, 372, 400, 430, 448, 450, 462, 497, 502, 505. III. 41, 43, 45, 46, 47, 51, 101, 297, 305, 308, 309, 364, 426.
Toldalagi János VI. 311.
Toldi György III. 174.
Tolmács IV. 408, 441. VII. 15.
Tolmács dolga IV. 353, 356.
» fizetése (1500 tallér) IV. 9.
Tolnai István V. 289.
Tolvaj Ferencz VII. 62.
Toma III. 195, 255, 257.
Tomas Bata de Zabola III. 20.
Tom Just basa II. 259.
Thomás II. 91.
Thomasy Gábriel III. 457.
Tomjeste (híd) III. 463.
Tompa Miklós IV. 382. VII. 314.
Tonde vize VII. 177.
Topánfalva V. 38.
Tophaeus VII. 492.
Torda III. 12, 347. IV. 69, 497. V. 29. VI. 99, 290. VII. 65, 171, 200, 317, 417, 546.
» megye III. 251. VI. 262.
» » követei III. 419.
Tordai tábor 1613. I. 114.
» kereskedők I. 16, 21.
Tordai Ferencz III. 442.
» István V. 137, 144.
Torja III. 216.
Torma István IV. 401. VII. 42, 529.
» Kristóf I. 26, 27, 28.
» Mihály V. 313. VI. 455, 485.
» Péter III. 204, 282, 419.
Tormás porkoláb VI. 189.
Torna I. 92. III. 314.
» megye I. 85. VI. 439, 526, 529.
Tornya János VII. 274.
Tornya Péter VII. 353, 358.
Toroczkó IV. 439. VI. 281.
» Szt. György VI. 311.
Toroczkay Ferencz IV. 69.
» István VII. 140, 143.
Torstenson svecziai generál III. 214, 216, 220.
» Csehországban létéről III. 305.
Tót Gergely VII. 8.
Tót-falú VI. 324, 432. VII. 345.
» » kirablása a törökök által 1676. V. 374.
Tóti IV. 217.
Tótszaka Mihály VII. 360.
Tótország II. 33.
Tótváradgya I. 141, 471, 474. II. 7, 493.
Trombicza V. 59, 145.
Tököly Imre VI. 49, 64, 70, 71, 72, 88, 115, 120, 143, 147, 151, 152, 155, 157, 158, 166, 168, 172, 182, 184, 195, 198, 201, 206, 227, 236, 242, 250, 252, 253, 299, 319, 334, 341, 377, 392, 465, 514, 529, 532, 534. VII. 15, 19, 23, 24, 25, 27, 37, 38, 40, 43, 45, 46, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 61, 63, 66, 68, 70, 79, 81, 82, 85, 96, 103, 127, 131, 139, 140, 141, 142, 143, 148, 150, 151, 156, 157, 162, 173, 174, 178, 180, 182, 183, 185, 191, 192, 200, 201, 203, 220, 261, 280, 288, 290, 299, 305, 314, 315, 321, 324, 325, 326, 592, 598.
Tököly István IV. 233, 335, 336, 337, 338, 396. V. 228, 447.
» János II. 94.
» Mária VII. 56.
» Sebestyén I. 53.
Tökölyné VII. 325.
Tömösvári basa V. 13, 169.
Török Bálint I. 41. IV. 236.
» Demeter IV. 208, 214, 224.
» István IV. 65.
» János VII. 567.

Digitized by Google

Török Miklós II. 378.
» Pál III. 336, 454.
Török beütés Fogaras földére IV. 99.
» csalárdság III. 323.
» császár dispositioja III. 44.
» » parancsa Mahumed követhez 1555. I. 13.
» császárról III. 187. VI. 127, 237.
» csata VI. 276.
» deák III. 172.
» dulás VII. 17.
» foglyok I. 10.
» föld III. 151.
» had Tiginnél V. 462.
» hadak III. 281.
» hírek VII. 184, 185.
Török Juszup deák VI. 249.
» követ I. 3, 5, 13, 86. IV. 47, 460.
» levelek III. 172.
» rabok III. 127.
» sarcz III. 223.
» tábor VI. 146.
» tolmács VI. 167.
» törvény VI. 150.
» vitézek III. 413.
» ország II. 31, 413, 501. III. 19. VI. 393.
Törökök III. 380.
» adója VI. 82.
Törökök a Viszlánál V. 354.
» rendtartása III. 396.
» vádlása III. 278.
Törökös magyarság IV. 122, 123, 125, 126, 397, 405, 438, 439, 442, 443, 455. VII. 395, 396.
Tötöri István V. 216, 217, 220, 236, 238, 263, 265.
Töpénz III. 401.
Tövis II. 197.
Tövisi Dániel VI. 348, 349, 352, 360, 425, 431.
Tugra I. 167. IV. 71, 124, 125, 127, 140, 397, 442, 455. VI. 238.
Tulogd IV. 107. VII. 66.
Tulpok VI. 272.
Tarnóczi Mátyás VII. 305.
Tunis portus III. 212.
Tunyog VII. 64.
Tunyogi György IV. 393, 397, 422. VI. 415.
Túr város VI. 48, 49, 146, 150, 151, 443, 520. VII. 16, 191, 572.
» » insége VII. 7.
» falú II. 237, 512.
Túri kántor dolga VII. 8.
Túr vize III. 250.
Túrkovics Mihály IV. 225.
Turocz VI. 376.
Turnya Péter V. 111.
Turza Péter V. 153.
Turzai György V. 29, 48, 53, 101, 123, 147, 385. VI. 11, 12, 124, 125, 334. VII. 266, 280, 528, 540.
Turzó György I. 82, 104, 272.
» Imre I. 218.
» Kristóf I. 53, 83, 272.
» Miklós I. 83, 272.
» Szaniszló I. 83, 218, 272.
Tussa IV. 99.
Türi László V. 9, 17, 44, 52, 55, 69, 89. VII. 505.
Tűrményes falú VI. 235.
Tüzérség kapitánya I. 7.
Tyukod VII. 65.
Tyüpeli fia I. 164.

U.

Übrési Pál V, 385, 386. VI. 444. VII. 18, 127, 192, 566.
Udvarhely I. 8. III. 47, 50, 208, 365. VI. 521.
» vára III. 10, 15.
» szék III. 485.
Udvarhelyi György IV. 325.
Udvari VII. 65.
» katonák III. 309.
Ugocsa I. 209. III. 313. IV. 133. VI. 180. VII. 597.

Digitized by Google

Ugrai Gergely IV. 359. 401. VII. 480.
Ugróczi cancellista VII. 9.
Ugron Pál II. 372, 502. III. 101. VII. 399.
Uisznia városka VI. 375.
Ujfalú IV. 148, 160, 179.
Ujhelyi Ferencz VI. 366.
» Pál IV. 400.
Ujlaki Mihály VI. 455.
Uj palánka VI. 405.
Ujvári András IV. 67, 449, 450.
Ujvári tábor IV. 137.
Ujvár I. 11, 84, 235, 298, 300, 352, 474. II. 157, 194, 262. III. 42, 276, 313, 356. IV. 409. VI. 509. VII. 76, 77, 199.
Ukraina V. 120, 150.
Uldrich III. 141.
Ung III. 314. VI. 180.
Unghi tábor VI. 396.
Unghvár VI. 388. VII. 12, 24, 25, 26, 42, 44, 45, 51, 68.
Ungvári kapitány VII. 9.
Unitária religio szabadságának biztositása I. 235.
Unitusok hadai II. 211.
Uri István VII. 49.
Urumel I. 277.
Urumeli basaság IV. 211.
Utak bevágatása VII. 149.
Utalványozás:
Cséry Bertalan részére 3 frt. I. 9, 10.
Dobo István szolgájának I. 9, 10.
Egy havi fizetés és hátr. pénzek I. 11.
Horváth Simonnak I. 9, 10.
Kemény László moldv. követnek I. 9, 10.
Kornis Miklós s némely székelyek I. 9, 10.
Miháczi Ferencz hírnőknek I. 9, 10.
Utalványozás:
Moldvai püspöknek (követ) I. 9, 10.
Moldvai püspök szolgájának I. 9, 10.
Pókay Jakab követnek I. 9, 10.
Pythaar Simon havas. követ I. 9, 10.
Uzon II. 287. III. 499. IV. 479.
Uzoni Mihály secretarius III. 261.

V.

Vácz I. 84, 206, 219, 239, 247, 248, 250, 253, 257, 258, 355, 414. II. 32, 448. V. 111. VI. 347.
Váczi püspök IV. 56.
Vácziak kérelem levele V. 11.
Vada VII. 66.
Vadas Mihály II. 52.
Vádi Gyulai Tamás V. 66.
Vadkert VII. 133.
Vág I. 468. VI. 39.
» folyam II. 43.
Vágó VII. 25.
Vay Ádám VI. 383, 396. VII. 42, 51, 63, 64, 186.
» ezrede VII. 38.
» Mihály V. 485. VI. 79. VII. 302, 321, 322, 323.
» városa VI. 319.
Vain János II. 360.
Vais Cristian VII. 36.
Vajda I. 7.
» dolga IV. 379, 380, 381.
» falva pusztulása IV. 456.
» fogságáról I. 16.
» levele V. 396.
Vajda-Hunyad VII. 325, 327.
» -Szt. Imre IV. 217.
Vajda István I. 64, 107.
» László VI. 50, 111, 112, 115, 311, 366. VII. 37, 305.
» Péter IV. 401. V. 369. VI. 23.

Digitized by Google

Vajdák:
Erdélyiek 1553. Kendi, Dobó I. 10, 11, 12.
Havasalyiak I. 4. V. 116, 159, 224, 398.
Moldvaiak I. 4, 8, 11, 19, 20. V. 34, 145, 183, 190, 219.
Oláhországi Glygoresku vajda IV. 164. V. 198, 219, 261, 264, 395, 467.
» v. Konstantin V. 189.
» v. Máté V. 467.
Vajna Zsigmond VII. 392.
Valdestein I. 7.
Wallenstein II. 94. VI. 507.
Valentin Szilvász (lásd Szilvási Bálint).
Valerius III. 348.
Valkó IV. 189, 217, 263, 267, 270.
Valkul IV. 274.
Válalj VII. 65.
Vallatás VII. 85.
Vallis IV. 37, 39, 341, 342. VII. 37, 405, 406.
Valpó VII. 270.
Vana Just pasa II. 259.
Váncsai Balás VII. 33.
Vám IV. 321.
Vaprás (Vepres) I. 141.
Várad (Nagy-) I. 10, 120, 121, 142, 148, 153, 198, 199, 201, 202, 238, 399, 471, 475. II. 42, 193, 364. III. 59, 99, 177, 183, 349, 440, 449, 451, 478, 482, 487. IV. 12, 18, 41, 44, 45, 46, 47, 82, 95, 96, 110, 112, 115, 116, 118, 119, 122, 132, 135, 141, 144, 149, 158, 164, 165, 168, 179, 181, 188, 189, 193, 194, 197, 203, 204, 216, 224, 227, 237, 241, 245, 252, 263, 278, 288, 292, 316, 317, 318, 328, 347, 359, 360, 385, 387, 397, 398, 407, 413, 424, 438, 441, 442, 443, 444, 455, 475, 476, 477, 479, 490, 495, 497. V. 10, 18, 38, 48, 70, 98, 102, 135, 147, 160, 165, 174, 244, 247, 268. VI. 61, 80, 89, 111, 142, 146, VII. 39, 43, 83, 98, 99, 103, 124, 140, 147, 148, 194, 199, 201, 225, 226, 227, 289, 354, 355, 403, 404, 481, 482, 486, 487, 488, 489, 555, 557, 575, 587, 603.
Várad (Nagy-) állapotja III. 509.
» megadása VI. 214.
» megszállása I. 157.
» vára III. 492. V. 51.
» körüli hadmiveletek IV. 58.
Váradhoz tartozó jószágok IV. 70, 72, 73, 74, 75, 76.
» toldott helyek dolga I. 129.
Váradi György IV. 346.
» István IV. 9. V. 97. VII. 516.
» Miklós II. 94. III. 321.
» elfogadásáról IV. 42.
» basákról III. 493. IV. 23, 74, 86, 88, 287, 359. V. 56, 179, 247, 259, 306, 317. VI. 63, 72, 103, 175, 216, 230, 296. VII. 127.
» beglerbég V. 422. VI. 258.
» vitézek III. 494. IV. 385. VII. 336.
» mező III. 461.
» Műhafiz VII. 96.
« Miriliva VI. 156.
» Tábor I. 49. IV. 128, 129, 130.
» Török VI. 141.
Váradiak VI. 60.
Várak átadása 1550. I. 5.
Váralya I. 109. VI. 407, 520.
Várda VII. 36, 63, 64.
Várfalva VII. 318.
Vargyas VI. 311, 452.]
Variu György VI. 86.
Vármegye (Erdélyhez tartozó 7 vármegye) III. 284, 338, 375.

Digitized by Google

Vármegye hadai VII. 9.
Várna III. 72.
Várnay György VI. 464. VII. 68.
Várró Simon VII. 251.
Varsányi István VI. 200.
Varsétz VII. 266.
Varsolcz VII. 207.
Varsó I. 138, 186, 191, 195, 197, 279, 312. II. 93, 223. V. 120. VI. 432. VII. 61.
Vas Márton V. 381. VI. 16.
» Sándor VI. 16. VII. 186.
Vasad VII. 65, 490.
Vásárhely I. 10. IV. 13, 14, 149, 157, 434. V. 137. VI. 173, 367.
Vásárhelyi András IV. 332.
» Pál II. 207.
Vaska Tamás VII. 35.
Vaskapú I. 57, 113. IV. 326, 339, 422. VII. 189.
Vaszilia vajda III. 16, 18, 21, 34, 78, 79, 80, 190. II. 505, 506.
Vazika Georgicsianul justbasa II. 259.
Vécs vára I. 12, 75.
Vécsei Sándor VI. 415. VII. 10.
Vecser VII. 61.
Véd IV. 217.
Végbeli bégek I. 22.
Végház I. 231.
Vékony Ferencz VI. 424.
Veisz Christian VII. 31, 32.
Veiráuch Zakarias II. 323.
Velenczc II. 19, 29, 34, 45. III. 37, 63. IV. 429. VI. 276.
Velenczeiek IV. 54.
Velenczei levél III. 306.
» orator III. 346.
» herczeg III. 135.
Velicsko Kosztin fő lovász VI. 53.
Vellim VII. 61.
Vendégi Tamás VII. 33.
Vér György IV. 121, 130, 132, 133, 452.
» Mihály IV. 16, 388. VI. 46, 55, 56.
Verend VII. 64.
Veres Ambrus III. 419.
Veres István II. 195. III. 365.
» Máté pap III. 175.
» Mátyás VI. 515.
» Péter IV. 400.
Verebélyi János I. 50.
Veresmart VII. 39.
Verte István III. 304.
Vesselényi Ferencz I. 28. IV. 429.
» László V. 252.
» Pál III. 305, 309, 347. IV. 485. V. 19, 256, 283, 302, 352, 400. 456, 487, VI. 64, 69, 72, 145, 151, 180, 200, 248, 301. VII. 140, 342, 527, 530, 551, 563, 565, 568, 569, 573, 575, 577, 579, 580, 582.
Veselényiné V. 353.
Vesszős V. 304.
Vestphalia III. 76.
Veszprém vár megadásáról I. 16.
Veszprém II. 36. VII. 96.
Veszveres VII. 86.
Vetés VII. 65.
Veterani generál VII. 303, 326, 418.
Vezér Báthori Boldizsár I. 24.
» Mehmed pasa III. 273.
Viasz mint kiviteli czikk IV. 208.
Vice kapitány VI. 85, 330.
Viczije VII. 48.
Viczmándi Bernát VII. 64.
Viczinger János VII. 30.
Viddin I. 161. VII. 316.
Vigles vára I. 239. VI. 48.
Vigasztaló levél Apafihoz VII. 301.
Vigyázás VII. 149.
Vinenberg Ferencz IV. 404. VII. 66, 67.
Világos Syri I. 474, 475.
» vár III. 378.
Vilban VII. 55.

Digitized by Google

Vincz II. 197. III. 175, 220. V. 111.
Vinczi levél III. 223.
» tractatio 1553. I. 6.
Virgilius VI. 136.
Visa III. 45.
Visegrád VI. 348.
Visk város VI. 94, 96.
Visoly I. 89, 90, 91, 106.
Vitéz György III. 419.
Vithai László VI. 16.
Viza VI. 191.
Vizakna III. 309. VI. 241.
Vizaknai Nagy István VI. 300, 483.
Vodnian I. 284.
Voyka Stefán IV. 332.
Vozian bey VII. 137.
Vornik III. 31.
Vörös Mátyás VII. 8.
Vü vára III. 353.
Vladika Teofil II. 411.
Vladul justbasa II. 259.
Waldmeister III. 141.
Winna VII. 92.
Wolstan (l. Wallenstein.)

Z.

Zabanius VI. 534.
Zabola VII. 95.
Zaborszki István VII. 286.
Zabrak IV. 388.
Zacintus portusa VI. 178.
Zadva III. 400.
Zágoni Ferencz VI. 312.
Zaim II. 189. III. 392. IV. 12. V. 98. VI. 323.
Zajkány VII. 352.
Zákány István VI. 342.
Zakrzeska Anna III. 175.
Zalatna IV. 423. VII. 352.
Zalonny IV. 45.
Zálog váltás IV. 31.
Zálog VII. 8.
Zanchakok (Szancság) I. 5.
Zana justbasa II. 259.
Zannok IV. 140.
Zám IV. 174. VII. 230.
Zámbó Balás IV. 348, 402, 403.
» Ferencz V. 165.
» György V. 166.
Zamojsky cancellár III. 309.
Zaparovia VI. 47.
Zaparoviai kozákok VI. 47.
Zápolya János I. 274.
Zaránd megye I. 50. IV. 74, 87, 144, 179, 188, 217, 218, 230, 232, 267, 277, 325, 433, 436, 490, 498. V. 17. VII. 101, 408, 497.
Zászlós urak 1620-ban I. 218.
Zatarcsi Mehemet basa I. 39.
Zboró III. 295, 365.
Zechlched (Székelyhíd) vára IV. 176.
Zehani Bernard IV. 457.
Zejk Miklós VII. 421.
Zeles Márton IV. 476.
Zemlin I. 150. III. 313. VII. 199.
Zemplén vármegye VI. 34.
Zerin vár IV. 456.
Zernyest IV. 101, 171.
Zichy István VII. 78.
» Tamás I. 83.
Zierovszki Kristóf VII. 240.
Zilah IV. 174, 222, 224, 225, 359. VI. 104, 249.
Zilektár vezér II. 473.
Zimmermann Sigmond VII. 36.
Zimony I. 27, 28. VII. 199.
Zipahiákról I. 26.
Zmeskal Gáspár VI. 383.
Zoányi János VI. 384.
Zolkiew VI. 494.
Zólyomi Dávid II. 76, 194, 219, 224, 225, 234, 339, 374, 401, 418, 423, 430, 440, 442, 447, 465, 467, 470, 473, 478, 494.
» Miklós IV. 46, 217, 331, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 346, 347, 354, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367,

Digitized by Google

368, 369, 370, 372, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 402, 411, 450, 469, 472, 487, 499, 500. V. 43, 52, 53, 73, 90, 157, 188, 310, 349, 361, 391, 409, 481, 490. VI. 8, 9, 11, 12, 21, 111, 113, 120, 121, 137, 138, 161. 193. VII. 441, 482, 516, 571, 595, 596.
Zombor I. 278, 289, 475.
Zombori Péter VII. 12.
Zota VII. 484.
Zöld János VII. 35.
Zöldi István étekfogó V. 197.
Zöldfikár aga I. 319. II. 13, 66, 68, 98, 100, 123, 150, 173, 187, 203, 208, 276, 355, 368, 374, 375, 384, 448, 461, 462, 484, 486, 489, 497. III. 7, 46, 53, 70, 75, 82, 91, 95, 100, 101, 102, 103, 109, 111, 114, 121, 137, 150, 153, 160, 172, 214, 224, 292, 363, 380, 383, 390, 392, 402, 415, 416, 459. IV. 405.
Zöldfikár basa III. 224. IV. 340.
Zrinyi Oglu VII. 166.
» Ádám VII. 312.
» Péter V. 228.
Ztanila kapitány II. 256.
Zuliman Szultán I. 152, 159, 428. II. 453.
Zuza (Souches) generál IV. 118, 186.
Zsáka elpusztult vár V. 422.
Zsarolás VII. 21.
Zsibó VI. 64, 104, 179.
Zsidó Juda tolmács esküje V. 68.
Zsigmond fejedelem II. 52, 410.
Zsitva I. 78. III. 301.
Zsoldos hadak VI. 305.
Zsoldpénz III. 253.
Zsombor IV. 179.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google